॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ವಿನಯಪಿಟಕೇ

ಸಾರತ್ಥದೀಪನೀ-ಟೀಕಾ (ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ)

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಂ **ಬುದ್ಧಂ, ಧಮ್ಮಞ್ಚ** ವಿಮಲಂ ವರಂ।
ವನ್ದೇ **ಅರಿಯಸಙ್ಘಞ್ಚ,** ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ನಿರಙ್ಗಣಂ॥

ಉಳಾರಪುಞ್ಞತೇಜೇನ, ಕತ್ವಾ ಸತ್ತುವಿಮದ್ದನಂ।
ಪತ್ತರಜ್ಜಾಭಿಸೇಕೇನ, ಸಾಸನುಜ್ಜೋತನತ್ಥಿನಾ॥

ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀಹಳಿನ್ದೇನ, ಯಂ **ಪರಕ್ಕಮಬಾಹುನಾ**।
ಕತ್ವಾ ನಿಕಾಯಸಾಮಗ್ಗಿಂ, ಸಾಸನಂ ಸುವಿಸೋಧಿತಂ॥

ಕಸ್ಸಪಂ ತಂ ಮಹಾಥೇರಂ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪರಿಣಾಯಕಂ।
ದೀಪಸ್ಮಿಂ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಮ್ಹಿ, ಸಾಸನೋದಯಕಾರಕಂ॥

ಪಟಿಪತ್ತಿಪರಾಧೀನಂ, ಸದಾರಞ್ಞನಿವಾಸಿನಂ।
ಪಾಕಟಂ ಗಗನೇ ಚನ್ದ-ಮಣ್ಡಲಂ ವಿಯ ಸಾಸನೇ॥

ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಿತರಂ ವನ್ದೇ, ವಿನಯೇ ಸುವಿಸಾರದಂ।
ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಸನ್ತೋಹಂ, ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತೋಸ್ಮಿ ಸಾಸನೇ॥

ಅನುಥೇರಂ ಮಹಾಪುಞ್ಞಂ, **ಸುಮೇಧಂ** ಸುತಿವಿಸ್ಸುತಂ।
ಅಖಿಣ್ಡಿತಸೀಲಾದಿ-ಪರಿಸುದ್ಧಗುಣೋದಯಂ॥

ಬಹುಸ್ಸುತಂ ಸತಿಮನ್ತಂ, ದನ್ತಂ ಸನ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ।
ನಮಾಮಿ ಸಿರಸಾ ಧೀರಂ, ಗರುಂ ಮೇ ಗಣವಾಚಕಂ॥

ಆಗತಾಗಮತಕ್ಕೇಸು , ಸದ್ದಸತ್ಥನಯಞ್ಞುಸು।
ಯಸ್ಸನ್ತೇವಾಸಿಭಿಕ್ಖೂಸು, ಸಾಸನಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಂ॥

ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಾಹಂ, **ಲೀನಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಂ**।
ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಪರಿಪುಣ್ಣಮನಾಕುಲಂ॥

ಪೋರಾಣೇಹಿ ಕತಂ ಯಂ ತು, ಲೀನತ್ಥಸ್ಸ ಪಕಾಸನಂ।

ನ ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಭಿಕ್ಖೂನಂ, ಅತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ ಸಬ್ಬಸೋ॥

ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸಭಾವಾಯ, ಸೀಹಳಾಯ ನಿರುತ್ತಿಯಾ।
ಗಣ್ಠಿಪದೇಸ್ವನೇಕೇಸು, ಲಿಖಿತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕತ್ಥಚಿ॥

ಮಾಗಧಿಕಾಯ ಭಾಸಾಯ, ಆರಭಿತ್ವಾಪಿ ಕೇನಚಿ।
ಭಾಸನ್ತರೇಹಿ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ, ಲಿಖಿತಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಚ॥

ಅಸಾರಗನ್ಥಭಾರೋಪಿ, ತತ್ಥೇವ ಬಹು ದಿಸ್ಸತಿ।
ಆಕುಲಞ್ಚ ಕತಂ ಯತ್ಥ, ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತೋ॥

ತತೋ ಅಪರಿಪುಣ್ಣೇನ, ತಾದಿಸೇನೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಕಥಮತ್ಥಂ ವಿಜಾನನ್ತಿ, ನಾನಾದೇಸನಿವಾಸಿನೋ॥

ಭಾಸನ್ತರಂ ತತೋ ಹಿತ್ವಾ, ಸಾರಮಾದಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಅನಾಕುಲಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪರಿಪುಣ್ಣವಿನಿಚ್ಛಯನ್ತಿ॥

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಂ ನಮಸ್ಸಿತುಕಾಮೋ ತಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಗುಣಯೋಗಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **''ಯೋ ಕಪ್ಪಕೋಟೀಹಿಪೀ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। ವಿಸಿಟ್ಠಗುಣಯೋಗೇನ ಹಿ ವನ್ದನಾರಹಭಾವೋ, ವನ್ದನಾರಹೇ ಚ ಕತಾ ವನ್ದನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಪ್ಪಯೋಜನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಬಹುಧಾ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ ಆಚರಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ –

> ''ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಭವನಿಸ್ಸಯವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿವೇದನತ್ಥಂ, ತಂ ಪನ ಧಮ್ಮಸಂವಣ್ಣನಾಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ ಬಹುಮಾನುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ, ತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ತೇಸಂ ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಾದಿಕ್ಕಮಲದ್ಧಬ್ಬಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ। ಅಥ ವಾ ಮಙ್ಗಲಭಾವತೋ , ಸಬ್ಬಕಿರಿಯಾಸು ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಭಾವತೋ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಮಾಚರಿತಭಾವತೋ, ಆಯತಿಂ ಪರೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನತೋ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕಿರಿಯಾ''ತಿ।

ಮಯಂ ಪನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮೇವ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ। ತಸ್ಮಾ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಂ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಮೇವ ಹಿ ಪಯೋಜನಂ ಆಚರಿಯೇನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ –

''ಇಚ್ಚೇವಮಚ್ಚನ್ತನಮಸ್ಸನೇಯ್ಯಂ ,
ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ರತನತ್ತಯಂ ಯಂ।
ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಂ ವಿಪುಲಂ ಅಲತ್ಥಂ,
ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಹತನ್ತರಾಯೋ''ತಿ॥

ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಭಾವತೋ, ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಞ್ಚ ರಾಗಾದಿಮಲವಿಧಮನತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಯಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾನಾಮ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೧)।

ತಸ್ಮಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜನೇನ ವಿಕ್ಖಾಲಿತಮಲಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಾಟವಸಿದ್ಧಿ।

ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜನಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನಸಮಾಧಿಹೇತುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಹೇತುತ್ತಂ –

“ಏವಂ ಉಜುಗತಚಿತ್ತೋ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತಿ, ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ, ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯೋ ಸುಖಂ ವೇದಿಯತಿ, ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೧.)।

ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಚ ಪಞ್ಞಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವೋ ವುತ್ತೋಯೇವ “ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೯೯; ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೧೪)। ತತೋ ಏವಂ ಪಟುಭೂತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಮಹತ್ತಕತಂ ಖೇದಮಭಿಭುಯ್ಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಸಮಾಪಯಿಸ್ಸತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥ”ನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲವಡ್ಢನತೋ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ರತನತ್ತಯಪಣಾಮೇನ ಹಿ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲಾನಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಅಭಿವಾದನಸೀಲಿಸ್ಸ , ನಿಚ್ಚಂ ವುಡ್ಢಾಪಚಾಯಿನೋ।
ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ಆಯು ವಣ್ಣೋ ಸುಖಂ ಬಲ”ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೦೯)।

ತತೋ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲವುಡ್ಢಿಯಾ ಹೋತೇವ ಕಾರಿಯನಿಟ್ಠಾನಮಿತಿ ವುತ್ತಂ “ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥ”ನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಗಾರವಸ್ಸ ಪಟಿಭಾನಾಪರಿಹಾನಾವಹತ್ತಾ। ಅಪರಿಹಾನಾವಹಞ್ಹಿ ತೀಸುಪಿ ರತನೇಸು ಗಾರವಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಸತ್ತಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪರಿಹಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕತಮೇ ಸತ್ತ? ಸತ್ಥುಗಾರವತಾ ಧಮ್ಮಗಾರವತಾ ಸಙ್ಘಗಾರವತಾ ಸಿಕ್ಖಾಗಾರವತಾ ಸಮಾಧಿಗಾರವತಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ ಸೋವಚಸ್ಸತಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೩೪)।

ಹೋತೇವ ಚ ತತೋ ಪಟಿಭಾನಾಪರಿಹಾನೇನ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಪರಿಸಮಾಪನಂ।

ಅಥ ವಾ ಪಸಾದವತ್ಥೂಸು ಪೂಜಾಯ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯತ್ತಂ –

“ಪೂಜಾರಹೇ ಪೂಜಯತೋ, ಬುದ್ಧೇ ಯದಿವ ಸಾವಕೇ।
ಪಪಞ್ಚಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೇ, ತಿಣ್ಣಸೋಕಪರಿದ್ದವೇ॥

“ತೇ ತಾದಿಸೇ ಪೂಜಯತೋ, ನಿಬ್ಬುತೇ ಅಕುತೋಭಯೇ।
ನ ಸಕ್ಕಾ ಪುಞ್ಞಂ ಸಙ್ಖಾತುಂ, ಇಮೇತ್ತಮಪಿ ಕೇನಚೀ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೫-೧೯೬; ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೦.೧-೨)।

ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯೋ ಚ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಪರಿಸಮಾಪನುಪಾಯೋ। ಯಥಾಹ -

“ಏಸ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಸಬ್ಬಕಾಮದದೋ ನಿಧಿ।
ಯಂ ಯದೇವಾಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ”ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೮.೧೦)।

ಉಪಾಯೇಸು ಚ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಹೋತೇವ ಕಾರಿಯನಿಟ್ಠಾನಂ। ರತನತ್ತಯಪೂಜಾ ಹಿ ನಿರತಿಸಯಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಸಂಬುದ್ಧಿಯಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭವೋ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯೋತಿ ಬಹುವಿಧನ್ತರಾಯೇಪಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಅನ್ತರಾಯನಿಬನ್ಧನಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಾಯ ಪಹೋತಿ, ಭಯಾದಿಉಪದ್ದವಞ್ಚ ನಿವಾರೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸುವುತ್ತಂ “ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಂ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ।

ಏವಂ ಪನ ಸಪ್ಪಯೋಜನಂ ರತನತ್ತಯವನ್ದನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ ಪಠಮಂ ತಾವ ಭಗವತೋ ವನ್ದನಂ ಕಾತುಂ ತಮ್ಮೂಲಕತ್ತಾ ಸೇಸರತನಾನಂ **“ಯೋ ಕಪ್ಪ…ಪೇ॰… ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ತಸ್ಸಾ”**ತಿ ಆಹ। ಏತ್ಥ ಪನ ಯಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ಸಾ ಯಸ್ಮಾ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಾ, ನ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ವಿಯ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾ, ನಾಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾ, ತಸ್ಮಾ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಮೇವ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಂ ಆರದ್ಧಂ। ಏಸಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಆರಮ್ಭಾನುರೂಪಥೋಮನಾ। ತೇನೇವ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ “ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ, ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ”ನ್ತಿ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ “ಕರುಣಾ ವಿಯ ಸತ್ತೇಸು, ಪಞ್ಞಾ ಯಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ”ತಿ ಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಞ್ಚ ಥೋಮನಂ ಆರದ್ಧಂ। ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಾನುಸಯಾಧಿಮುತ್ತಿಚರಿಯಾದಿಭೇದಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಸಮತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸತ್ತೇಸು ಚ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ತತ್ಥ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿತೋ। ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ಹಿ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿಬಹುಲೋ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು ತದಜ್ಝಾಸಯಾನುಲೋಮೇನ ಗಮ್ಭೀರಮತ್ಥಪದಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಚ ಕೇವಲಂ ಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾ ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿತೋ।

ವಿನಯದೇಸನಾ ಪನ ಆಸಯಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಂ ಕೇವಲಂ ಕರುಣಾಯ ಪಾಕತಿಕಸತ್ತೇನಪಿ ಅಸೋತಬ್ಬಾರಹಂ ಸುಣನ್ತೋ ಅಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾರಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಅವತ್ತಬ್ಬಾರಹಞ್ಚ ವದನ್ತೋ ಭಗವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸೀತಿ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಾ। ತಥಾ ಹಿ ಉಕ್ಕಂಸಪರಿಯನ್ತಗತಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೋಪಿ ಭಗವಾ ಲೋಕಿಯಸಾಧುಜನೇಹಿಪಿ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಾನಿ “ಸಿಖರಣೀಸೀ”ತಿಆದೀನಿ ವಚನಾನಿ ಯಥಾಪರಾಧಞ್ಚ ಗರಹವಚನಾನಿ ವಿನಯಪಿಟಕದೇಸನಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಸಞ್ಚೋದಿತಮಾನಸೋ ಮಹಾಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ಅಭಾಸಿ, ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಕಾರಣಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವೇರಞ್ಜಾದೀಸು ಸಾರೀರಿಕಞ್ಚ ಖೇದಮನುಭೋಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಭೂಮನ್ತರಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸಮಯನ್ತರಕಥಾನಂ ವಿಯ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಪಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅತಿಸಯಕಿಚ್ಚವತೀ, ಕರುಣಾಯ ಕಿಚ್ಚಂ ಪನ ತತೋಪಿ ಅಧಿಕನ್ತಿ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಾ ವಿನಯದೇಸನಾ। ಕರುಣಾಬ್ಯಾಪಾರಾಧಿಕತಾಯ ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನತಾ। ತಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಭಾನುರೂಪಂ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಮೇವ ಏತ್ಥ ಥೋಮನಂ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭಾವಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ ಸೇಸಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ। ಮಹಾಕರುಣಾಯ ವಾ ಛಸು ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣೇಸು ಅಞ್ಞತರತ್ತಾ ತಂಸಹಚರಿತಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಸಬ್ಭಾವತೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ನಯತೋ ದಸ್ಸಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ।

ಏಸೋಯೇವ ಹಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ದಸ್ಸನುಪಾಯೋ ಯದಿದಂ ನಯಗ್ಗಾಹೋ। ಅಞ್ಞಥಾ ಕೋ ನಾಮ ಸಮತ್ಥೋ ಭಗವತೋ ಗುಣೇ ಅನುಪದಂ ನಿರವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ। ತೇನೇವಾಹ -

"ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ,
ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ।
ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ,
ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦೪; ೩.೧೪೧; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪೨೫)।

ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಪರಿಚ್ಛೇದನಂ ಪತಿಅನುಯುತ್ತೇನ "ನೋ ಹೇತಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ "ಅಪಿಚ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಧಮ್ಮನ್ವಯೋ ವಿದಿತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೬) ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ "ಯೋ ಕಪ್ಪಕೋಟೀಹಿಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಕರುಣಾಮುಖೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಕಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿತ್ಥವೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಮುದಾಯತ್ಥೋ।

ಅಯಂ ಪನ ಅವಯವತ್ಥೋ - **ಯೋತಿ** ಅನಿಯಮವಚನಂ। ತಸ್ಸ "ನಾಥೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ಕಪ್ಪಕೋಟೀಹಿಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಯಾಯ ಕರುಣಾಯ ಸೋ "ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸಾ ವಸೇನ ಕಪ್ಪಕೋಟಿಗಣನಾಯಪಿ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಂ ಕಾಲಂ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಾಯ ಅತಿದುಕ್ಕರಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ದುಕ್ಖಾನುಭವನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕರುಣಾಯ ಬಲೇನೇವ ಹಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಹತ್ಥಗತಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಹಾಯ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕೇ ನಿಮುಗ್ಗಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ತತೋ ಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಚಿನ್ತೇತುಮ್ಪಿ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ನಯನಜೀವಿತಪುತ್ತಭರಿಯದಾನಾದಿಕಂ ಅತಿದುಕ್ಕರಮಕಾಸಿ। **ಕಪ್ಪಕೋಟೀಹಿಪಿ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಂ ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಕಪ್ಪಕೋಟಿಗಣನಾಯಪಿ "ಏತ್ತಕಾ ಕಪ್ಪಕೋಟಿಯೋ"ತಿ ಪಮೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ಕಾಲಂ, ಕಪ್ಪಕೋಟಿಗಣನವಸೇನಪಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಪ್ಪಕೋಟಿವಸೇನೇವ ಹಿ ಸೋ ಕಾಲೋ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ, ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯವಸೇನ ಪನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋಯೇವ। "ಕಪ್ಪಕೋಟೀಹಿಪೀ"ತಿ **ಅಪಿಸದ್ದೋ** ಕಪ್ಪಕೋಟಿವಸೇನಪಿ ತಾವ ಪಮೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಪಗೇವ ವಸ್ಸಗಣನಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಂ ಕಾಲ"ನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ "ಮಾಸಮಧೀತೇ, ದಿವಸಂ ಚರತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಕರೋನ್ತೋ ಅತಿದುಕ್ಕರಾನೀತಿ** ಪಞ್ಚಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾದೀನಿ ಅತಿದುಕ್ಕರಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ। ಏವಮತಿದುಕ್ಕರಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಕಿಂ ವಿನ್ದೀತಿ ಚೇ? **ಖೇದಂ ಗತೋ,** ಕಾಯಿಕಂ ಖೇದಮುಪಗತೋ, ಪರಿಸ್ಸಮಂ ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ದುಕ್ಖಮನುಭವೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ದುಕ್ಖಞ್ಹಿ ಖಿಜ್ಜತಿ ಸಹಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯನ್ತಿ "ಖೇದೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಲೋಕಹಿತಾಯಾತಿ** "ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ವಟ್ಟದುಕ್ಖೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಪೀಳಿತಂ ಸತ್ತಲೋಕಂ ತಮ್ಹಾ ದುಕ್ಖತೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಭಾಗಿಯಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಕರಣತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸ್ಸ ಚ "ಅತಿದುಕ್ಕರಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಲೋಕಹಿತಾಯ ಖೇದಂ ಗತೋತಿ ಯೋಜನಾಯಪಿ ನತ್ಥಿ ದೋಸೋ। **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇಪಿ** ಹಿ "ಅತಿದುಕ್ಕರಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಖೇದಂ ಗತೋ, ಕಿಮತ್ಥನ್ತಿ ಚೇ? ಲೋಕಹಿತಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯಂ ಪನ ಏವಂ ಯೋಜನಂ ಅಸಮ್ಭಾವೇನ್ತೇನ **ಕೇನಚಿ** ವುತ್ತಂ "ನ ಹಿ ಭಗವಾ ಲೋಕಹಿತಾಯ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಮನುಭವತಿ। ನ ಹಿ ಕಸ್ಸಚಿ ದುಕ್ಖಾನುಭವನಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಉಪಕಾರಂ ಆವಹತೀ"ತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಮತಿಮತ್ತಂ। ಏವಂ ಯೋಜನಾಯಪಿ ಅತಿದುಕ್ಕರಾನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ದುಕ್ಖಾನುಭವನಂ ಲೋಕಹಿತಕರಣತ್ಥಾಯಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ನ ತು ದುಕ್ಖಾನುಭವನೇನೇವ ಲೋಕಹಿತಸಿದ್ಧೀತಿ। ಪಠಮಂ ವುತ್ತಯೋಜನಾಯಪಿ ಹಿ ನ ದುಕ್ಕರಕರಣಮತ್ತೇನ ಲೋಕಹಿತಸಿದ್ಧಿ। ನ ಹಿ ದುಕ್ಕರಂ ಕರೋನ್ತೋ ಕಞ್ಚಿ ಸತ್ತಂ ಮಗ್ಗಫಲಾದೀಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ತಾದಿಸಂ ಅತಿದುಕ್ಕರಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಂ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಮಗ್ಗಫಲಾದೀಸು ಸತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಂ ಸಾಧೇತಿ।

ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಭಾಜನವಸೇನ ತಿವಿಧೋ ಲೋಕೋ, ಹಿತಕರಣಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ತಂವಿಸಯಸ್ಸೇವ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ ಲೋಕೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಞ್ಞಪಾಪಾನಿ ತಂವಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ "ಲೋಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ "ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಮೂಹತ್ಥೋಪಿ ಲೋಕಸದ್ದೋ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಲೋಕೀಯತಿ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತೀತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಕೇನಚಿ** ವುತ್ತಂ "ಇಮಿನಾ ಸತ್ತಲೋಕಞ್ಚ ಜಾತಿಲೋಕಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಹಿತಂ, ಅತಿಕ್ಕನ್ತಪರಲೋಕಾನಂ ವಾ ಉಚ್ಛಿನ್ನಲೋಕಸಮುದಯಾನಂ ಇಧ ಜಾತಿಲೋಕೇ ಓಕಾಸಲೋಕೇ ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ಹಿತಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಲೋಕಸ್ಸ, ಲೋಕಾನಂ, ಲೋಕೇ ವಾ ಹಿತನ್ತಿ ಸರೂಪೇಕಸೇಸಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕಹಿತಮಿಚ್ಚೇವಾಹಾ"ತಿ, ನ ತಂ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಙ್ಖಾತಹಿತಸ್ಸಪಿ ಸತ್ತಲೋಕವಿಸಯತ್ತಾ, ಸತ್ತಲೋಕಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಉಚ್ಛಿನ್ನಮೂಲಾನಂ ಖೀಣಾಸವಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ।

ಸಬ್ಬತ್ಥ "**ಕೇನಚೀ**"ತಿ ವುತ್ತೇ "**ವಜಿರಬುದ್ಧಿಟೀಕಾಕಾರೇನಾ**"ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। "**ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ**"ತಿ ವಾ "**ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ**"ತಿ ವಾ "**ಚೂಳಗಣ್ಠಿಪದೇ**"ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ "**ಸೀಹಳಗಣ್ಠಿಪದೇಸೂ**"ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಕೇವಲಂ "**ಗಣ್ಠಿಪದೇ**"ತಿ ವುತ್ತೇ "**ಮಾಗಧಭಾಸಾಯ ಲಿಖಿತೇ ಗಣ್ಠಿಪದೇ**"ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನಾಥೋತಿ ಲೋಕಪಟಿಸರಣೋ, ಲೋಕಸಾಮೀ ಲೋಕನಾಯಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತುಪಕಾರಿತಾಯ ಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮೋ ಭಗವಾ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಏಕಪಟಿಸರಣೋ ಪತಿಟ್ಠಾ। ಅಥ ವಾ ನಾಥತೀತಿ **ನಾಥೋ,** ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಹಿತಸುಖಂ ಮೇತ್ತಾಯನವಸೇನ ಆಸೀಸತಿ ಪತ್ಥೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ನಾಥತಿ ವೇನೇಯ್ಯಗತೇ ಕಿಲೇಸೇ ಉಪತಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ನಾಥತೀತಿ ವಾ ಯಾಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭಗವಾ ಹಿ "ಸಾಧು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೮.೭) ಸತ್ತಾನಂ ತಂ ತಂ ಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಯಾಚಿತ್ವಾಪಿ ಕರುಣಾಯ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತೋ ತೇ ತತ್ಥ ನಿಯೋಜೇತಿ। ಪರಮೇನ ವಾ ಚಿತ್ತಿಸ್ಸರಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಈಸತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಪರಮಿಸ್ಸರೋ ಭಗವಾ "ನಾಥೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಚಾಯಮತ್ಥೋ ಸದ್ದಸತ್ಥಾನುಸಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸಾತಿ ಯೋ ಕರುಣಾಯ ಕಮ್ಪಿತಹದಯತ್ತಾ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಂ ಅತಿದುಕ್ಕರಕಿರಿಯಾಯ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ತಾದಿಸಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಮನುಭವಿತ್ವಾ ಆಗತೋ, ತಸ್ಸ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಕಿರತೀತಿ **ಕರುಣಾ,** ಪರದುಕ್ಖಂ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ ಅಪನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುಕ್ಖಿತೇಸು ವಾ ಕಿರೀಯತಿ ಪಸಾರೀಯತೀತಿ ಕರುಣಾ। ಅಥ ವಾ ಕಿಣಾತೀತಿ ಕರುಣಾ, ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಕಾರುಣಿಕಂ ಹಿಂಸತಿ ವಿಬಾಧೇತಿ, ವಿನಾಸೇತಿ ವಾ ಪರಸ್ಸ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಾಧೂನಂ ಕಮ್ಪನಂ ಹದಯಖೇದಂ ಕರೋತೀತಿ ವಾ ಕರುಣಾ। ಅಥ ವಾ ಕಮಿತಿ ಸುಖಂ, ತಂ ರುನ್ಧತೀತಿ ಕರುಣಾ। ಏಸಾ ಹಿ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಲಕ್ಖಣಾ ಅತ್ತಸುಖನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಾರುಣಿಕಾನಂ ಸುಖಂ ರುನ್ಧತಿ ವಿಬಾಧೇತೀತಿ। ಕರುಣಾಯ ನಿಯುತ್ತೋತಿ ಕಾರುಣಿಕೋ ಯಥಾ "ದೋವಾರಿಕೋ"ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ದ್ವಾರಟ್ಠಾನತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ವತ್ತಮಾನೋಪಿ ದ್ವಾರಪಟಿಬದ್ಧಜೀವಿಕೋ ಪುರಿಸೋ ದ್ವಾರಾನತಿವತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ದ್ವಾರೇ ನಿಯುತ್ತೋತಿ "ದೋವಾರಿಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಭಗವಾ ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನ ಕರುಣಾವಿಹಾರತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಕರುಣಾನತಿವತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಕರುಣಾಯ ನಿಯುತ್ತೋತಿ "ಕಾರುಣಿಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಮಹಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ಯಾವ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಮೇವ ಲೋಕನಾಥಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಮಹನ್ತೋ ಕಾರುಣಿಕೋತಿ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋ। ಸತಿಪಿ ಭಗವತೋ ತದಞ್ಞಗುಣಾನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಮಹನ್ತಭಾವೇ ಕಾರುಣಿಕಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಕರುಣಾವಸೇನೇತ್ಥ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಯಥಾ "ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೋ"ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಸತ್ಥು ಮಹಾಕರುಣಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ।

ಅಥ ವಾ ಕರುಣಾ ಕರುಣಾಯನಂ ಸೀಲಂ ಪಕತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಕಾರುಣಿಕೋ,** ಪಥವೀಫಸ್ಸಾದಯೋ ವಿಯ ಕಕ್ಖಳಫುಸನಾದಿಸಭಾವಾ ಕರುಣಾಯನಸಭಾವೋ ಸಭಾವಭೂತಕರುಣೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಮೇವ। ಅಥ ವಾ ಮಹಾವಿಸಯತಾಯ ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ ಮಹಾಬಲತಾಯ ಚ ಮಹತೀ ಕರುಣಾತಿ **ಮಹಾಕರುಣಾ।** ಭಗವತೋ ಹಿ ಕರುಣಾ ನಿರವಸೇಸೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಪವತ್ತತಿ, ಪವತ್ತಮಾನಾ ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಪವತ್ತತಿ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಭೇದಞ್ಚ ಮಹನ್ತಮೇವ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಂ ಏಕನ್ತತೋ ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ, ಮಹಾಕರುಣಾಯ ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಮಹತೀ ಪಸತ್ಥಾ ಕರುಣಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋ। ಪೂಜಾವಚನೋ ಹೇತ್ಥ ಮಹನ್ತಸದ್ದೋ "ಮಹಾಪುರಿಸೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಪಸತ್ಥಾ ಚ ಭಗವತೋ ಕರುಣಾ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನಪಿ ಪವತ್ತಿತೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾತಿ।

ಏವಂ ಕರುಣಾಮುಖೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಕಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಥೋಮೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತುಂ **"ಅಸಮ್ಬುಧ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಸಮ್ಬುಧ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ, ತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಬುಜ್ಝನ್ತೋ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯಥಾಸಭಾವಂ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಅನ್ತಸದ್ದೋ "ಪಠನ್ತೋ ನಿಸೀದತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಯ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ ಅನಿಯಮತೋ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಬುದ್ಧನಿಸೇವಿತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ। ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಸದ್ದಸ್ಸ ತಾವ "ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨) ನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಸವಾಸನಾಯ ಅಞ್ಞಾಣನಿದ್ದಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಗಮತೋ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ವಾ ವಿಕಸಿತಭಾವತೋ ಬುದ್ಧವಾತಿ **ಬುದ್ಧೋ** ಜಾಗರಣವಿಕಸನತ್ಥವಸೇನ। ಅಥ ವಾ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನವಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಞೇಯ್ಯವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಕಮ್ಮವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವೇನ ಅವಗಮನತ್ಥವಸೇನೇವ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬುದ್ಧವಾತಿ ಬುದ್ಧೋ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಾರಮಿತಾಪರಿಭಾವಿತೋ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಸಹ ವಾಸನಾಯ ವಿಹತವಿದ್ಧಂಸಿತನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸೋ ಮಹಾಕರುಣಾಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಅಪರಿಮೇಯ್ಯಗುಣಗಣಾಧಾರೋ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ ಬುದ್ಧೋ। ಯಥಾಹ "ಬುದ್ಧೋತಿ ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಮಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನತ್ಥುತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೧)। ತೇನ ಏವಂ ನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವೇನ ಬುದ್ಧೇನ ನಿಸೇವಿತಂ ಗೋಚರಾಸೇವನಾಭಾವನಾಸೇವನಾಹಿ ಯಥಾರಹಂ ನಿಸೇವಿತಂ ಅನುಭೂತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗೋಚರಾಸೇವನಾವಸೇನೇವ ನಿಸೇವಿತಂ, ಮಗ್ಗೋ ಪನ ಅತ್ತನಾ ಭಾವಿತೋ ಚ ಭಾವನಾಸೇವನಾವಸೇನ ಸೇವಿತೋ, ಪರೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದಿತಾನಿ ಪನ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಾದಿನಾ ಯದಾ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಅತ್ತನಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಾನಿ ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ, ತದಾ ಗೋಚರಾಸೇವನಾವಸೇನಪಿ ಸೇವಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿಯೇವ। ಏತ್ಥ ಚ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಪರಿಯಾಯತೋ ಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಣೇ ಸತಿ ಸೋಪಿ ದೇಸನಾಸಮ್ಮಸನಞಾಣಗೋಚರತಾಯ ಗೋಚರಾಸೇವನಾಯ ಸೇವಿತೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತುಂ। "ಅಭಿಧಮ್ಮನಯಸಮುದ್ದಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸಮ್ಮಸೀ"ತಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಸಮ್ಮಸನಪರಿಯಾಯೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಯಂ ಅಸಮ್ಬುಧಂ ಅಸಮ್ಬುಜ್ಝನ್ತೋ ಅಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ಸೋಪಿ ಇಧ ವುತ್ತೋ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಮ್ಪಿ ಚ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಭವಾಭವಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಪರಿಞ್ಞಾತಧಮ್ಮವಿನಯೋ ಪನ ತದತ್ಥಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ, ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಹಸ್ಸತಿ।
ಪಹಾಯ ಜಾತಿಸಂಸಾರಂ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೫)।

ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕೇಹಿಪಿ ಗೋಚರಾಸೇವನಾದಿನಾ ಸೇವಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ "ಬುದ್ಧನಿಸೇವಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೇನಚಿ** ಪನ ಬುದ್ಧಸದ್ದಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ವುತ್ತೋ।

ಭವಾಭವನ್ತಿ ಅಪರಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ, ಭವತೋ ಭವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಭವಾಭವ**ನ್ತಿ ಸುಗತಿದುಗ್ಗತಿವಸೇನ ಹೀನಪಣೀತವಸೇನ ಚ ಖುದ್ದಕಂ ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಭವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುದ್ಧತ್ಥೋಪಿ ಹಿ ಅ-ಕಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ "ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ **ಅಭವೋ**ತಿ ಮಹಾಭವೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಥ ವಾ **ಭವೋ**ತಿ ವುದ್ಧಿ, **ಅಭವೋ**ತಿ ಹಾನಿ। **ಭವೋ**ತಿ ವಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ, **ಅಭವೋ**ತಿ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಭವೋ ಚ ಅಭವೋ ಚ ಭವಾಭವೋ। ತಂ ಭವಾಭವಂ। **ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಅಪರಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ। **ಜೀವಲೋಕೋ**ತಿ ಸತ್ತಲೋಕೋ। ಜೀವಗ್ಗಹಣೇನ ಹಿ ಸಙ್ಖಾರಭಾಜನಲೋಕಂ ನಿವತ್ತೇತಿ ತಸ್ಸ ಭವಾಭವಗಮನಾಸಮ್ಭವತೋ। ನಮೋ ಅತ್ಥೂತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕಿಲೇಸಜಾಲವಿದ್ಧಂಸಿನೋತಿ ಧಮ್ಮವಿಸೇಸನಂ। ತತ್ಥ ಅವಿನ್ದಿಯಂ ವಿನ್ದತೀತಿ **ಅವಿಜ್ಜಾ**। ಪೂರೇತುಂ ಅಯುತ್ತಟ್ಠೇನ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿ ಅವಿನ್ದಿಯಂ ನಾಮ, ಅಲದ್ಧಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಬ್ಬಿಪರೀತತೋ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿ ವಿನ್ದಿಯಂ ನಾಮ, ತಂ ವಿನ್ದಿಯಂ ನ ವಿನ್ದತೀತಿ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಖನ್ಧಾನಂ ರಾಸಟ್ಠಂ, ಆಯತನಾನಂ ಆಯತನಟ್ಠಂ, ಧಾತೂನಂ ಸುಞ್ಞತಟ್ಠಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಧಿಪತಿಯಟ್ಠಂ, ಸಚ್ಚಾನಂ ತಥಟ್ಠಂ ಅವಿದಿತಂ ಕರೋತೀತಿ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾ, ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಪೀಳನಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಅತ್ಥಂ ಅವಿದಿತಂ ಕರೋತೀತಿಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಅನ್ತವಿರಹಿತೇ ಸಂಸಾರೇ ಸಬ್ಬಯೋನಿಗತಿಭವವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸೇಸು ಸತ್ತೇ ಜವಾಪೇತೀತಿ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದೀಸು ಜವತಿ, ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ ಖನ್ಧಾದೀಸು ನ ಜವತೀತಿ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಸಾ ಆದಿ ಯೇಸಂ ತಣ್ಹಾದೀನಂ ತೇ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ, ತೇಯೇವ ಕಿಲಿಸ್ಸನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಸತ್ತಾತಿ **ಕಿಲೇಸಾ,** ತೇಯೇವ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ ಜಾಲಸದಿಸಾತಿ **ಜಾಲಂ,** ತಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿನಾಸೇತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕಿಲೇಸಜಾಲವಿದ್ಧಂಸೀ। ನನು ಚೇತ್ಥ ಸಪರಿಯತ್ತಿಕೋ ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತತ್ಥ ಚ ಮಗ್ಗೋಯೇವ ಕಿಲೇಸೇ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ, ನೇತರೇತಿ ಚೇ? ವುಚ್ಚತೇ। ಮಗ್ಗಸ್ಸಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಮಾಗಮ್ಮ ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನತೋ ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಕಿಲೇಸೇ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ ನಾಮ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಕಿಚ್ಚಂ ಫಲೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನನ್ತಿ ಫಲಮ್ಪಿ "ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಪಿ ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ "ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸೀ"ತಿ ವತ್ತುಮರಹತೀತಿ ನ ಕೋಚಿ ದೋಸೋ।

ಧಮ್ಮವರಸ್ಸ ತಸ್ಸಾತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅನಿಯಮಿತಸ್ಸ ನಿಯಮವಚನಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನೇ ಧಾರೇತೀತಿ **ಧಮ್ಮೋ**।

> "ಯೇ ಕೇಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತಾಸೇ, ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿಂ।
> ಪಹಾಯ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ದೇವಕಾಯಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭) –

ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇ ವಾ ಅಪತಮಾನೇ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇತೀತಿ ಧಮ್ಮೋ ಮಗ್ಗಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮತಾದಿವಸೇನ ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ಅಪಾಯಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಧಾರಣಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ತಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿಹೇತುತಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚಾತಿ ಉಭಯಮೇವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಧಾರೇತಿ, ಅರಿಯಫಲಂ ಪನ ತಂಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಕಿಲೇಸಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನೇನ ತದನುಗುಣತಾಯ, ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ತದಧಿಗಮಹೇತುತಾಯಾತಿ ಉಭಯಂ ಪರಿಯಾಯತೋ ಧಾರೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಧಮ್ಮೋಯೇವ ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿತರಾಭಾವೇನ ವರೋ ಪವರೋ ಅನುತ್ತರೋತಿ **ಧಮ್ಮವರೋ,** ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮವರಸ್ಸ ನಮೋ ಅತ್ಥೂತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇತ್ಥ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಸಾರತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಕೇನಚಿ** ಪಪಞ್ಚಿತಂ, ಅಮ್ಹೇಹಿ ಚ ಇಧ ನ ದಸ್ಸಿತಂ, ನ ತಂ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ। ಇತೋ

ಪರೇಸುಪಿ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅವತ್ವಾ ಸಾರತ್ಥಮೇವ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ। ಯತ್ಥ ಪನ **ಕೇನಚಿ** ಅಚ್ಚನ್ತವಿರುದ್ಧಂ ಲಿಖಿತಂ, ತಮ್ಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ। ಏತ್ಥ ಚ "ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕಿಲೇಸಜಾಲವಿದ್ಧಂಸಿನೋ"ತಿ ಏತೇನ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾದೀಹಿ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ, "ಧಮ್ಮವರಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತೇನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅಭಾವದೀಪನತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಿ, ದುತಿಯೇನ ಪಭಾವಸಮ್ಪದಂ।

ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಗುಣೇಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ ಥೋಮೇತುಂ **"ಗುಣೇಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। "ಗುಣೇಹೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ "ಯುತ್ತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇದಾನಿ ಯೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಯುತ್ತೋ, ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೀಲಸಮಾಧೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾದಿ **"ಸೀಲ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿ। ಸಮಾಧಿಸೀಸೇನ ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಯೋ ವುತ್ತಾ। **ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ। ವಿಮುತ್ತಿ ಚ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣಞ್ಚ ವಿಮುತ್ತಿವಿಮುತ್ತಿಞಾಣನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸನಯೇನ "ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆದಿಸದ್ದಪರಿಯಾಯೇನ ಪಭುತಿಸದ್ದೇನ ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಗ್ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ವಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಫಲಂ। **ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। **ಪಭುತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದಯೋ ಗುಣಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸೀಲಾದಯೋ ಗುಣಾ ಲೋಕಿಯಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಚ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಕೇನಚಿ** ವುತ್ತಂ "ಸೀಲಾದಯೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಅನ್ತೇ 'ಅರಿಯಸಙ್ಘ'ನ್ತಿ ವಚನತೋ ಸೀಲಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಲೋಕುತ್ತರಾವಾ"ತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಮತಿಮತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಲೋಕಿಯಗುಣೇಹಿಪಿ ಥೋಮನಾಯ ಕೋಚಿ ದೋಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸ್ಸಪಿ ತಾವ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣೇಹಿ ಥೋಮನಾ ಹೋತಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸಾತಿ।

ಕುಸಲತ್ಥಿಕಾನಂ ಜನಾನಂ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ವುದ್ಧಿಯಾ ಖೇತ್ತಸದಿಸತ್ತಾ ಖೇತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಖೇತ್ತಂ ಜನಾನಂ ಕುಸಲತ್ಥಿಕಾನ"**ನ್ತಿ। ಖಿತ್ತಂ ಬೀಜಂ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನ ತಾಯತೀತಿ ಹಿ ಖೇತ್ತಂ, ಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣವಿರುಹನಭೂಮಿ, ತಂಸದಿಸತ್ತಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋಪಿ "ಖೇತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಮಿನಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅನುತ್ತರಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। "ಅನುತ್ತರಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ತ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ "ಯೋ"ತಿ ಅನಿಯಮೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ನಿಯಮವಚನಂ। **ಅರಿಯಸಙ್ಘ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಆರಕತ್ತಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಅನಯೇ ನ ಇರಿಯನತೋ, ಅಯೇ ಚ ಇರಿಯನತೋ ಅರಿಯಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಅಥ ವಾ ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ ಸರಣನ್ತಿ ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಉಪಗತಾನಞ್ಚ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ ಅರಿಯಾ। ಅರಿಯಾನಂ ಸಙ್ಘೋ ಸಮೂಹೋತಿ **ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ**। ಅಥ ವಾ ಅರಿಯೋ ಚ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಸಙ್ಘೋ ಚ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಭಾವತೋತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ, ಅಟ್ಠ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ। ತಂ ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ। ಭಗವತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮರತನಾನಮ್ಪಿ ಸಮಧಿಗಮೋ ಸಙ್ಘರತನಾಧೀನೋತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧೇವ **"ಸಿರಸಾ ನಮಾಮೀ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಗಾಥಾತ್ತಯೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಕಲಗುಣಸಂಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಪಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪಯೋಜನೇ ಪರಿಣಾಮೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಇಚ್ಚೇವ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಇಚ್ಚೇವಂ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ **ಅಚ್ಚನ್ತಂ** ಏಕನ್ತೇನ **ನಮಸ್ಸನೇಯ್ಯಂ** ನಮಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ರತನತ್ತಯಂ **ನಮಸ್ಸಮಾನೋ** ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತೇಹಿ ವನ್ದಮಾನೋ ಅಹಂ ವಿಪುಲಂ ಯಂ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಂ ಅಲತ್ಥನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ **ರತನಂ**। ತೇಸಞ್ಹಿ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಭೂತಗುಣೇ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಅಮತಾಧಿಗಮಹೇತುಭೂತಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಥಾಹ –

> "ಯಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾನಾಮ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಚಿತ್ತೋ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾನಾಮ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ

ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೧)।

ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಭಾವೋ ವಾ ರತನಟ್ಠೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚ, ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ।
ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ, ರತನಂ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩)।

ಚಿತ್ತೀಕತಭಾವಾದಯೋ ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಬುದ್ಧಾದೀಸುಯೇವ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ।

"ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದನ್ತಿ ಪುಞ್ಞರಾಸಿಂ ಪುಞ್ಞಪ್ಪವತ್ತಂ ವಾ"ತಿ **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ **ಚೂಳಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಚ "ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದನ್ತಿ ಪುಞ್ಞಾಭಿನಿಸಂಸ"ನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದ**ನ್ತಿ ಪುಞ್ಞನದಿಂ, ಪುಞ್ಞಪ್ಪವಾಹನ್ತಿ ಏವಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಞ್ಹಿ ಪುಞ್ಞಂ ಅಭಿಸನ್ದನಟ್ಠೇನ "ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನೇವ ಸಾರತ್ಥಪಕಾಸಿನಿಯಾ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೧೦೨೭) –

"ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಾ ಕುಸಲಾಭಿಸನ್ದಾ ಸುಖಸ್ಸಾಹಾರಾ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಬುದ್ಧೇ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ 'ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ…ಪೇ॰… ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ'ತಿ, ಅಯಂ ಪಠಮೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದೋ ಕುಸಲಾಭಿಸನ್ದೋ ಸುಖಸ್ಸಾಹಾರೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೨೭) –

ಏವಮಾದಿಕಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಾ ಕುಸಲಾಭಿಸನ್ದಾತಿ ಪುಞ್ಞನದಿಯೋ ಕುಸಲನದಿಯೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನ **ಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ "ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದನ್ತಿ ಪುಞ್ಞಫಲ"ನ್ತಿ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ । ನ ಹಿ ರತನತ್ತಯಂ ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಪುಞ್ಞಫಲಂ ಅಲತ್ಥ, ಕಿನ್ತು ಅನಪ್ಪಕಂ ಪುಞ್ಞರಾಸಿಂ ತದಾ ಅಲಭಿ, ತಸ್ಸ ಚ ಫಲಂ ಪರಲೋಕಭಾಗೀ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ತು ಅನ್ತರಾಯವಿಘಾತೋ ತಸ್ಸ ಚ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಆನಿಸಂಸಮತ್ತಕಂ, "ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಹತನ್ತರಾಯೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ, ನ ಚ ಪುಞ್ಞಫಲೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಹತನ್ತರಾಯಭಾವೋ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ, ನ ಚೇತಂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಮಹತೋ ಪುಞ್ಞಪ್ಪವಾಹಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಹತನ್ತರಾಯೋತಿ ಅಯಮೇವ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ಅಥಾಪಿ ಪಣಾಮಕಿರಿಯಾಯ ಜನಿತತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಮೇವ ಪುಞ್ಞಫಲನ್ತಿ ತಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಸತಿ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಸೋ ಚ ಪುಞ್ಞಪ್ಪವಾಹೋ ನ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋ, ಅಥ ಖೋ ಮಹನ್ತೋಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವಿಪುಲ"**ನ್ತಿ, ಮಹನ್ತಂ ಅನಪ್ಪಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಲತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಲಭಿಂ, ಪಾಪುಣಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನಾತಿ ತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಪ್ಪವಾಹಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಬಲೇನ। **ಹತನ್ತರಾಯೋ**ತಿ ತಂತಂಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಬನ್ಧನವಸೇನ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅನ್ತರೇ ವೇಮಜ್ಝೇ ಏತಿ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ಅನ್ತರಾಯೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅನತ್ಥೋ। ಪಣಾಮಪಯೋಜನೇ ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಹತೋ ವಿದ್ಧಸ್ತೋ ಅನ್ತರಾಯೋ ಉಪದ್ದವೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಹತನ್ತರಾಯೋ। ಅಸ್ಸ "ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಂ ವಿನಯ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಹತನ್ತರಾಯೋ ಹುತ್ವಾ ವಿನಯಂ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏತೇನ ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಪ್ಪವಾಹಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಚ ಖೇತ್ತಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಉಪಘಾತಕಉಪದ್ದವಾನಂ ಹನನೇ ಸಮತ್ಥತಂ ದೀಪೇತಿ।

ಏವಂ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಕರಣೇ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಸ್ಸ ವಿನಯಪಿಟಕಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ತಾವ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಸ್ಸ ಮೂಲಪತಿಟ್ಠಾನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಮ್ಪಿ ಥೋಮೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಿಂ**

ಠಿತೇ"ತಿಆದಿ। ಅಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸುಸಣ್ಠಿತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಠಿತೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಯಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ವಿನಯಪಿಟಕೇ। **ಠಿತೇತಿ** ಪಾಳಿತೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಅನೂನಂ ಹುತ್ವಾ ಲಜ್ಜೀಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಠಿತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾಸನನ್ತಿ** ಅಧಿಸೀಲಅಧಿಚಿತ್ತಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸಾಸನಂ। **ಅಟ್ಠಿತಸ್ಸಾತಿ** ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಸಙ್ಖಾತೇ ಅನ್ತದ್ವಯೇ ಅಟ್ಠಿತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಂ ಖ್ವಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಅನಾಯೂಹಂ ಓಘಮತರಿ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಞ್ಚತ್ಥೋ ತೀಸುಪಿ **ಸೀಹಳಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ "ಅಟ್ಠಿತಸ್ಸಾತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸಪಿ ಭಗವತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಹೋತೀತಿ ತೇಸುಯೇವ ಲಜ್ಜೀಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ। **ಸುಸಣ್ಠಿತಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥ ತಾವ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ಇದಂ ವುತ್ತಂ "ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮನವಸೇನ ಸುಸಣ್ಠಾನಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನೇನ ಅಸ್ಸ ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ। **ಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ "ಯಥಾಠಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೇಹಿ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ರೂಪಕಾಯೇನ ಸುಸಣ್ಠಿತೋ, ಕಾಯವಙ್ಕಾದಿರಹಿತತ್ತಾ ತಾದಿಲಕ್ಖಣಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಚ ನಾಮಕಾಯೇನಪೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೇನಚಿ** ಪನ "ಚತುಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರವಸೇನ ಸತ್ತೇಸು ಸುಟ್ಠು ಸಮ್ಮಾ ಚ ಠಿತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥವಸೇನ ವಾ ಸುಸಣ್ಠಿತಸ್ಸ। ಸುಸಣ್ಠಿತತ್ತಾ ಹೇಸ ಕೇವಲಂ ಸತ್ತಾನಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಪನೇತುಕಾಮೋ ಹಿತಂ ಉಪಸಂಹರಿತುಕಾಮೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪಮುದಿತೋ ಅಪಕ್ಖಪತಿತೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ವಿನಯಂ ದೇಸೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಾಧಿಕಾರೇ ಸಾರುಪ್ಪಾಯ ಥುತಿಯಾ ಥೋಮೇನ್ತೋ ಆಹ 'ಸುಸಣ್ಠಿತಸ್ಸಾ'ತಿ ವತ್ವಾ "**ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾಧಿಕಾರಾನುರೂಪೋ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ - ಯಥಾವುತ್ತಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾದಿಅನ್ತದ್ವಯೇ ಅಟ್ಠಿತತ್ತಾಯೇವ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಠಿತತ್ತಾ ಸುಸಣ್ಠಿತಸ್ಸಾತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಆರಮ್ಭಾನುರೂಪಥೋಮನಾ ಕತಾ ಹೋತಿ ಯಥಾವುತ್ತಅನ್ತದ್ವಯಂ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಯೇವ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಕಾಸನತೋ।

ತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ "ಯಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ನಿಯಮವಚನಂ, ತಸ್ಸ "ವಿನಯ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸನ್ತಿ** ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ, ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧೀಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ಅನಾಕುಲಂ ಕತ್ವಾ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅನುರೂಪಸ್ಸ ಕಾಲಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸದಿಸೇನಪಿ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವತೋ ಕೇವಲಂ ಬುದ್ಧವಿಸಯಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಅತ್ತನೋ ಬಲೇನ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವಚನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವತ್ತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ "**ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾನುಭಾವ**"ನ್ತಿ ಆಹ। ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾನುಭಾವೋ ನಾಮ ಅತ್ಥತೋ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಸಂವಣ್ಣಿತಾ ಅಟ್ಠಕಥಾ, ತತೋಯೇವ ಚ "ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾನುಭಾವೋ ಅಟ್ಠಕಥಾ"ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ ಅಟ್ಠಕಥಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಂ, ನ ಅತ್ತನೋಯೇವ ಬಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಥ "ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಾಸು ಪುನ ವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಕಿಂ ಪಯೋಜನ"ನ್ತಿ ಯೋ ವದೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯ ಅನೂನಭಾವಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕಾಮಞ್ಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಾಮನ್ತಿ** ಏಕನ್ತೇನ, ಯಥಿಚ್ಛಕಂ ವಾ, ಸಬ್ಬಸೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ "ಸಂವಣ್ಣಿತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಾಮಂ ಸಂವಣ್ಣಿತೋಯೇವ, ನೋ ನ ಸಂವಣ್ಣಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇಹಿ ಪನ ಸೋ ವಿನಯೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋತಿ ಆಹ "**ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾಸಭೇಹೀ**"ತಿ। ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದಯೋ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾ ಏವ ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಚ ಆಸಭಾ, ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾಸಭೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕೀದಿಸಾ ಪನೇತೇ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾತಿ ಆಹ "**ಞಾಣಮ್ಬು**"ತಿಆದಿ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ **ಅಮ್ಬುನಾ** ಸಲಿಲೇನ **ನಿದ್ಧೋತಾನಿ** ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನೇನ ಧೋತಾನಿ ವಿಕ್ಖಾಲಿತಾನಿ ವಿಸೋಧಿತಾನಿ ರಾಗಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಮಲಾನಿ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಚ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ ಯೇಹಿ ತೇ **ಞಾಣಮ್ಬುನಿದ್ಧೋತಮಲಾಸವಾ,** ತೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ಚ ನ ಕೇವಲಂ ಏತೇಸು ಆಚರಿಯಭಾವೋಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ರಾಗಾದಿಮಲರಹಿತಾ ಖೀಣಾಸವಾ ವಿಸುದ್ಧಸತ್ತಾ ಏತೇತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಖೀಣಾಸವಭಾವೇಪಿ ನ ಏತೇ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾ, ಅಥ ಖೋ ಏವರೂಪೇಹಿಪಿ ಆನುಭಾವೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವಿಸುದ್ಧವಿಜ್ಜಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇಹೀ"**ತಿ। ವಿಸುದ್ಧಾ ಅಚ್ಚನ್ತಪರಿಸುದ್ಧಾ ವಿಜ್ಜಾ ಚತಸ್ಸೋ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಯೇಸಂ ತೇ ವಿಸುದ್ಧವಿಜ್ಜಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ತೇಹಿ। ಏಕದೇಸೇನ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಅರಿಯಾನಮೇವ ಅಭಾವತೋ ಏತೇಹಿ ಅಧಿಗತಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಟುತರಲದ್ಧಪ್ಪಭೇದಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ವಿಸುದ್ಧ**ಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। **ವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ, ಅಟ್ಠ ವಿಜ್ಜಾ ವಾ। ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಂ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಞ್ಚಾತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ। ಅಟ್ಠ ವಿಜ್ಜಾ ಪನ -

"ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಮನೋಮಯಿದ್ಧಿ ,
ಇದ್ಧಿಪ್ಪಭೇದೋಪಿ ಚ ದಿಬ್ಬಸೋತಂ।
ಪರಸ್ಸ ಚೇತೋಪರಿಯಾಯಞಾಣಂ,
ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಗತಞ್ಚ ಞಾಣಂ।
ದಿಬ್ಬಞ್ಚ ಚಕ್ಖಾಸವಸಙ್ಖಯೋ ಚ,
ಏತಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ಇಧಟ್ಠ ವಿಜ್ಜಾ"ತಿ॥ -

ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಮನೋಮಯಿದ್ಧೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೇವ। ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ। ತತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಹೇತುಫಲೇ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಹೇತುಹೇತುಫಲಾನುರೂಪಂ ವೋಹಾರೇಸು ಞಾಣಂ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಇದಂ ಞಾಣಂ ಇಮಮತ್ಥಂ ಜೋತಯತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಸು ತೀಸು ಞಾಣೇಸು ಪವತ್ತಞಾಣಂ ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ। ಏತಾಸಂ ಪನ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ಅತಿಪಪಞ್ಚಭಾವತೋ ಇಧ ನ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಸದ್ಧಮ್ಮೇಸು ಛೇಕಭಾವತೋ ಆಹ **"ಸದ್ಧಮ್ಮಸಂವಣ್ಣನಕೋವಿದೇಹೀ"**ತಿ। "ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮೇಸು ಅಭಿಯೋಗವಸೇನ ವಿಸೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ಲದ್ಧಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸು ಸಾತಿಸಯತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆಹಾ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಸದ್ಧಮ್ಮಸಂವಣ್ಣನಕೋವಿದೇಹೀ**ತಿ ಪಿಟಕತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನೇ ಕೋವಿದೇಹಿ ಛೇಕೇಹಿ, ಕುಸಲೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಿಲೇಸಜಾಲಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಬಾಹುಲ್ಲಂ ವಾ ಸಂಲಿಖತಿ ತನುಂ ಕರೋತೀತಿ **ಸಲ್ಲೇಖೋ**। ಇಧ ಪನ ಖೀಣಾಸವಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಪರಿಕ್ಖಾರಬಾಹುಲ್ಲಸ್ಸ ಸಲ್ಲಿಖನವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ತತೋಯೇವ ಚ **ಗಣ್ಠಿಪದೇ** "ಸಲ್ಲೇಖಿಯೇ ಪರಿಮಿತಪರಿಕ್ಖಾರವುತ್ತಿಯಾ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಸಲ್ಲೇಖಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಲ್ಲೇಖಿಯಂ,** ತಸ್ಮಿಂ ಸಲ್ಲೇಖಿಯೇ, ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನೋಸುಲಭೂಪಮೇಹೀ**ತಿ ಅಸುಲಭೂಪಮೇಹಿ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಸುಕಸದಿಸಾತಿ ತೇಸಂ ಉಪಮಾಯ ಅನುಚ್ಛವಿಕಪುಗ್ಗಲಾನಂ ದುಲ್ಲಭತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಸುಲಭಾ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ನೋಸುಲಭೂಪಮಾ। **ಮಹಾವಿಹಾರಸ್ಸಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತಅಭಯಗಿರಿಸೇಸನಿಕಾಯದ್ವಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಧಜೂಪಮೇಹೀ**ತಿ ರಥಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾನನಹೇತುಕಂ ರಥೇ ಬದ್ಧಧಜಂ ವಿಯ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ "ಅಸುಕೇಹಿ ಚ ಅಸುಕೇಹಿ ಚ ಥೇರೇಹಿ ನಿವಾಸಿತೋ ಮಹಾವಿಹಾರೋ ನಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಮಹಾವಿಹಾರಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾನನಹೇತುತ್ತಾ ಮಹಾವಿಹಾರಸ್ಸ ಧಜೂಪಮೇಹಿ। **ಸಂವಣ್ಣಿತೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಅನೂನಂ ಕತ್ವಾ ವಣ್ಣಿತೋ। ಸಂವಣ್ಣಿತೋ ಅಯಂ ವಿನಯೋತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। **ಚಿತ್ತೇಹಿ ನಯೇಹೀ**ತಿ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದನಯತ್ತಾ ವಿಚಿತ್ತೇಹಿ ನಯೇಹಿ। **ಸಮ್ಬುದ್ಧವರನ್ವಯೇಹೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧವರಂ ಅನುಗತೇಹಿ, ಭಗವತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಾನುಗತೇಹಿ ನಯೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಬುದ್ಧವರಂ ಅನುಗತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾಸಭೇಹೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಕಾತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯ ಅನೂನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಪಯೋಜನವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಂವಣ್ಣನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾಸಭೇಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣವಿಸಿಟ್ಠೇಹಿ ಅಯಂ ವಿನಯೋ

ಸಬ್ಬಸೋ ವಣ್ಣಿತೋ, ತಥಾಪಿ ತೇಸಂ ಏಸಾ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಸೀಹಳದೀಪವಾಸೀನಂ ಭಾಸಾಯ ಸಙ್ಖತತ್ತಾ ರಚಿತತ್ತಾ ದೀಪನ್ತರೇ ಭಿಕ್ಖುಜನಸ್ಸ ಸೀಹಳದೀಪತೋ ಅಞ್ಞದೀಪವಾಸಿನೋ ಭಿಕ್ಖುಗಣಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ಪಯೋಜನಂ ಯಸ್ಮಾ ನಾಭಿಸಮ್ಭುಣಾತಿ ನ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ ನ ಸಾಧೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಂ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಪಾಳಿನಯಾನುರೂಪಂ ಕತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸಿರಿತ್ಥೇರೇನ ಅಜ್ಝಿಟ್ಠೋ ಇದಾನಿ ಸಮಾರಭಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಸಂವಣ್ಣಿಯತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಂವಣ್ಣನಾ,** ಅಟ್ಠಕಥಾ। ಸಾ ಪನ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕತ್ಥೇರೇಹಿ ಪಠಮಂ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾನುರೂಪೇನೇವ ವಾಚನಾಮಗ್ಗಂ ಆರೋಪಿತತ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ ಆರುಳ್ಹೋಯೇವ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಭೂತೋ ಕಥಾಮಗ್ಗೋ। ಸೋಯೇವ ಚ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೇನ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ ಆಭತೋ, ಪಚ್ಛಾ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಯೇಹಿ ಮಹಾಥೇರೇಹಿ ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧೀಹಿ ಸಙ್ಕರಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಠಪಿತೋ। ತೇನಾಹ **“ಸೀಹಳದೀಪಕೇನಾ”**ತಿಆದಿ। ಸೀಹಸ್ಸ ಲಾನತೋ ಗಹಣತೋ **ಸೀಹಳೋ,** ಸೀಹಕುಮಾರೋ। ತಂವಂಸಜಾತತಾಯ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಖತ್ತಿಯಾನಂ ತೇಸಂ ನಿವಾಸತಾಯ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಸ್ಸಪಿ ಸೀಹಳಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಭೂತತ್ತಾ **ಸೀಹಳದೀಪಕೇನ ವಾಕ್ಯೇನ** ವಚನೇನ, ಸೀಹಳಭಾಸಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಪಾಳಿನಯಾನುರೂಪನ್ತಿ ಪಾಳಿನಯಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಕತ್ವಾ, ಮಾಗಧಭಾಸಾಯ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ । **ಅಜ್ಝೇಸನ**ನ್ತಿ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಂ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಗರುತರಂ ಪಯೋಜನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಭಿಪತ್ಥನಾ ಅಜ್ಝೇಸನಾ, ತಂ ಅಜ್ಝೇಸನಂ, ಆಯಾಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ “ಸಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಸ್ಸ ಅಜ್ಝೇಸನನ್ತಿ ಆಹ **“ಬುದ್ಧಸಿರಿವ್ಹಯಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸಾ”**ತಿ। ಬುದ್ಧಸಿರೀತಿ ಅವ್ಹಯೋ ನಾಮಂ ಯಸ್ಸ ಸೋಯಂ **ಬುದ್ಧಸಿರಿವ್ಹಯೋ,** ತಸ್ಸ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಅಜ್ಝೇಸನಂ ಸಮ್ಮಾ ಆದರೇನ ಸಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಹದಯೇ ಠಪೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸಂವಣ್ಣನಂ ತಞ್ಚಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ತಞ್ಚ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಸಮಾರಭನ್ತೋ ಸಕಲಾಯಪಿ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಇಧ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಂ ತಸ್ಸಾ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಸರೀರಂ ಕತ್ವಾ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಯಂ ಯೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವುತ್ತೋ, ತಥೇವ ಕುರುನ್ದೀನಾಮಾದೀಸು ವಿಸ್ಸುತಾಸು ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಯೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವುತ್ತೋ, ತತೋಪಿ ವಿನಿಚ್ಛಯತೋ ಯುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೋ ಅನ್ತೋಗಧತ್ಥೇರವಾದಂ ಕತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಸಮಾರಭಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪದತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಅತ್ಥೋ ಕಥಿಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥಕಥಾ, ಸಾಯೇವ **ಅಟ್ಠಕಥಾ** ತ್ಥಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠಕಾರಂ ಕತ್ವಾ “ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ”ತಿಆದೀಸು (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭; ೨.೮) ವಿಯ। **ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಪಚ್ಚರೀ**ತಿ ಉಳುಮ್ಪಂ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಕತತ್ತಾ ತಮೇವ ನಾಮಂ ಜಾತಂ। ಕುರುನ್ದಿವಲ್ಲಿವಿಹಾರೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಕತತ್ತಾ **ಕುರುನ್ದೀ**ತಿ ನಾಮಂ ಜಾತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಂ ಸಙ್ಖೇಪಟ್ಠಕಥಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ವಿಸ್ಸುತಾಸೂ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪತ್ಥಟಾಸು, ಪಾಕಟಾಸೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಯುತ್ತಮತ್ಥನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತಾವ **ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ ಚೂಳಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಚ ಇದಂ ವುತ್ತಂ “ಯುತ್ತಮತ್ಥನ್ತಿ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಯುತ್ತಮತ್ಥಂ, ನ ಪನ ತತ್ಥ ಅಯುತ್ತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”ತಿ। **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನೇತ್ಥ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೇನಚಿ** ಪನ “ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾನಯೇನ ವಿನಯಯುತ್ತಿಯಾ ವಾ ಯುತ್ತಮತ್ಥ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಯುತ್ತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಆದೀಸುಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಅಯುತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪರಿ ವಿಭಾವನತೋ। “ಅಟ್ಠಕಥಂಯೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತತ್ಥೇರವಾದಾನಂ ಬಾಹಿರಭಾವೋ ಸಿಯಾತಿ ತೇಪಿ ಅನ್ತೋಕತ್ತುಕಾಮೋ **“ಅನ್ತೋಗಧಥೇರವಾದ”**ನ್ತಿ ಆಹ, ಥೇರವಾದೇಪಿ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಂವಣ್ಣನ**ನ್ತಿ ಅಪರಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ತು “ಸಂವಣ್ಣನ”ನ್ತಿ ವಚನಂ ತತ್ಥೇವ “ಸಮಾರಭನ್ತೋ”ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ರಸ್ಸಭಾವೋ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸೋತೂಹಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಂ ಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ತಂ ಮಮ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಧಮ್ಮಪದೀಪಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ಸಾಸನಧಮ್ಮಂ ಪಾಳಿಧಮ್ಮಂ ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪಟಿಮಾನಯನ್ತಾ ಪೂಜೇನ್ತಾ ಥಿರೇಹಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಥೇರಾ, ಅಚಿರಪಬ್ಬಜಿತತ್ತಾ ನವಾ, ತೇಸಂ ಮಜ್ಝೇ ಭವತ್ತಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಸಪ್ಪಯೋಜನತ್ತಾ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಮಾನವಿಧಿನಾ ಪಮಾಣತ್ತಾ ಚ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಯುತ್ತಚಿತ್ತಾ ಇಸ್ಸಾಪಕತಾ ಅಹುತ್ವಾ ನಿಸಾಮೇನ್ತು ಸುಣನ್ತೂತಿ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಪ್ಪದೀಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಧಮ್ಮೋಯೇವ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೇಸು ಮೋಹನ್ಧಕಾರವಿಧಮನತೋ ಪದೀಪಸದಿಸತ್ತಾ ಪದೀಪೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಧಮ್ಮಪದೀಪೋ, ಭಗವಾ। ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಪದೀಪಸ್ಸ।

ಇದಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಆಗಮವಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಮಾಣಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಬುದ್ಧೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥೇವ ಬುದ್ಧೇನ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಯೇಹಿ ಪುತ್ತೇಹಿ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಆದೀಹಿ ತಥೇವ ಞಾತೋ, ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾನಂ ಮತಿಮಚ್ಚಜನ್ತಾ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ಯಸ್ಮಾ ಪುರೇ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಅಕಂಸೂತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, **ವಿನಯೋ**ತಿ ಸಕಲಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಸಕಲಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯವಸೇನ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ। **ವುತ್ತೋ**ತಿ ಪಾಳಿತೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಬುದ್ಧೇನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೋ। ನ ಹಿ ಭಗವತಾ ಅಬ್ಯಾಕತಂ ನಾಮ ತನ್ತಿಪದಂ ಅತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬೇಸಂಯೇವ ಅತ್ಥೋ ಕಥಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನೇವ ತಿಣ್ಣಂ ಪಿಟಕಾನಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋಪಿ ಭಾಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಗವತಾ ಪವತ್ತಿತಾ ಪಕಿಣ್ಣಕದೇಸನಾಯೇವ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾ। ತಥೇವ ಞಾತೋ**ತಿ ಯಥೇವ ಬುದ್ಧೇನ ವುತ್ತೋ, ತಥೇವ ಏಕಪದಮ್ಪಿ ಏಕಕ್ಖರಮ್ಪಿ ಅವಿನಾಸೇತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಞ್ಚ ಅವಿಕೋಪೇತ್ವಾ ಞಾತೋ ವಿದಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇಸಂ ಮತಿಮಚ್ಚಜನ್ತಾ**ತಿ ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಾ। **ಅಟ್ಠಕಥಾ ಅಕಂಸೂ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಅಕಂಸು। ಕತ್ಥಚಿ "ಅಟ್ಠಕಥಾಮಕಂಸೂ"ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ಸೋಯೇವತ್ಥೋ, ಮ-ಕಾರೋ ಪನ ಪದಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಗತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಅಟ್ಠಕಥಾ"ತಿ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೇನ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಯಾದಿಕಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ತಸ್ಮಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅವಿಕೋಪೇತ್ವಾ ಪುರೇ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಅಕಂಸು, ತಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹೀ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ ಹೇತುಅತ್ಥಸ್ಸ "ತಸ್ಮಾ"ತಿ ಇಮಿನಾಯೇವ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ। ಯದಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪಮಾಣಂ, ಏವಂ ಸತಿ ತತ್ಥ ಪಮಾದಲೇಖಾಪಿ ಪಮಾಣಂ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ **"ವಜ್ಜಯಿತ್ವಾನ ಪಮಾದಲೇಖ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಪಮಾದಲೇಖ**ನ್ತಿ ಅಪರಭಾಗೇ ಪೋತ್ಥಕಾರುಳ್ಹಕಾಲೇ ಪಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಲಿಖನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಪಮಾದಪಾಠಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಪಮಾದೇನ ಸತಿಂ ಅಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಪಯೋಗೇ "ಸಚ್ಚೇಪಿ ಅಲಿಕೇಪಿ ದುಕ್ಕಟ"ನ್ತಿ ವುತ್ತವಚನಸದಿಸಂ ಯಂ ಲಿಖಿತಂ, ತಂ ವಜ್ಜಯಿತ್ವಾ ಅಪನೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಪಮಾಣನ್ತಿ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ ತತ್ಥ -

> "ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಸಚ್ಚೇಪಿ ಅಲಿಕೇಪಿ ದುಕ್ಕಟಮೇವ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪಮಾದಲಿಖಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಅದಿನ್ನಾದಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಪಯೋಗೇ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಟ್ಠಾನೇ ದುಕ್ಕಟಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೪)।

ಕೇಸಂ ಪಮಾಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಿಕ್ಖಾಸು ಸಗಾರವಾನಂ ಇಧ ಪಣ್ಡಿತಾನ"**ನ್ತಿ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ। ಪುನ "ಯಸ್ಮಾ"ತಿ ವಚನಸ್ಸ ಕೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಚೇ? ಏತ್ಥ ತಾವ **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ ಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಚ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವುತ್ತಂ, **ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ **ಚೂಳಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಚ ಇದಂ ವುತ್ತಂ "ಯಸ್ಮಾ ಪಮಾಣಂ, ತಸ್ಮಾ ನಿಸಾಮೇನ್ತು ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಾ"ತಿ। ಏವಮಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ ಪಮಾಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಪಮಾಣಮೇವಾತಿ ಪಾಠಸೇಸಂ ಕತ್ವಾ **ವಜಿರಬುದ್ಧಿತ್ಥೇರೋ** ವದತಿ। ತತ್ಥ **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ "ಯಸ್ಮಾ"ತಿ ವಚನಸ್ಸ ಪಠಮಂ ವುತ್ತಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪಮಾಣನ್ತಿ ಸಾಧಿತತ್ತಾ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಪಿ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಕೇವಲಂ ವಚನಮತ್ತೇನೇವ ಭಿನ್ನಾ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತೋ ಚ ಭಾಸನ್ತರಮೇವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪಚ್ಛಾ ವುತ್ತಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಪನ ಇಧ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಕಸ್ಮಾ ಪಮಾಣನ್ತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ ವಚನಮತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಏಸಾಪಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ಪಮಾಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತೋ ಚ ಭಾಸನ್ತರಮೇವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏವಮಾಕುಲಂ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸಭಾವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅನಾಕುಲವಚನೋ ಚ ಭದನ್ತಬುದ್ಧಘೋಸಾಚರಿಯೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ಏವಮಾಕುಲಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತುಮರಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಮನಾಕುಲಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಯಥಾಠಿತಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನೇವ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ। ಕಥಂ? ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ ಪಮಾಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯದಿ ನಾಮ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ ಪಮಾಣಂ, ಅಯಂ ಪನ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಕಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ತತೋ ಚ ಭಾಸನ್ತರಮೇವ ಹಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ ಪಮಾಣಂ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಅಯಂ ಸಂವಣ್ಣನಾಪಿ ಭಾಸನ್ತರಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿಮತ್ತವಿಸಿಟ್ಠಾ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಅಭಿನ್ನಾವ, ತತೋಯೇವ ಚ ಪಮಾಣಭೂತಾ ಹೇಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಆದರಂ ಕತ್ವಾ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಂ ಪಮಾಣಭಾವೋ, ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಭಾಸನ್ತರಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿಮತ್ತವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಅತ್ಥತೋ ತತೋ ಅಭಿನ್ನಭಾವೋತಿ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಭಾವಹೇತೂತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಕೇವಲಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಂ ಸತಿಪಿ ಪಮಾಣಭಾವೇ ಅಯಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ ತತೋ ಭಿನ್ನಾ ಅತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞಾಯೇವ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ವತ್ತುಮರಹತಿ, ನಾಪಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ತತೋಅಭಿನ್ನಭಾವೇಪಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಂ ಅಸತಿ ಪಮಾಣಭಾವೇ ಅಯಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತರೂಪಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಭಾವಹೇತೂತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತತೋತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ। **ಭಾಸನ್ತರಮೇವ ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಕಞ್ಚುಕಸದಿಸಂ ಸೀಹಳಭಾಸಂ ಅಪನೇತ್ವಾ। **ವಿತ್ಥಾರಮಗ್ಗಞ್ಚ ಸಮಾಸಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನಮ್ಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಪಞ್ಚಿತಂ "ಞತ್ತಿಚತುತ್ಥೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಅಕುಪ್ಪೇನ ಠಾನಾರಹೇನ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೪೫) ಏತ್ಥ ಅಪಲೋಕನಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ವಿಯ ತಾದಿಸಂ ವಿತ್ಥಾರಮಗ್ಗಂ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ -

> "ಏತ್ಥ ಚ ಞತ್ತಿಚತುತ್ಥಕಮ್ಮಂ ಏಕಮೇವ ಆಗತಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಚತ್ತಾರಿ ಸಙ್ಘಕಮ್ಮಾನಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಕಥೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ಸಬ್ಬಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ, ತಾನಿ ಚ 'ಅಪಲೋಕನಕಮ್ಮಂ ಞತ್ತಿಕಮ್ಮಂ ಞತ್ತಿದುತಿಯಕಮ್ಮಂ ಞತ್ತಿಚತುತ್ಥಕಮ್ಮ'ನ್ತಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಖನ್ಧಕತೋ ಪರಿವಾರಾವಸಾನೇ ಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗತೋ ಚ ಪಾಳಿಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಕಥಿತಾನಿ। ತಾನಿ ಮಯಂ ಪರಿವಾರಾವಸಾನೇ ಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗೇಯೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕವಣ್ಣನಾ ಚ ನ ಭಾರಿಯಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಯಥಾಠಿತಾಯ ಚ ಪಾಳಿಯಾ ವಣ್ಣನಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತಾನಿ ಚ ಠಾನಾನಿ ಅಸುಞ್ಞಾನಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನುಪದವಣ್ಣನಮೇವ ಕರೋಮಾ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೫ ಭಿಕ್ಖುಪದಭಾಜನೀಯವಣ್ಣನಾ)।

ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಸಬ್ಬಮಸೇಸಯಿತ್ವಾತಿ ತಂತಂಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಅಸೇಸಯಿತ್ವಾ ಸೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ, ಕಿಞ್ಚಿಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವಣ್ಣಿತುಂ ಯುತ್ತರೂಪಂ ಹುತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಆಗತಂ ಪಾಳಿಂ ಅಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣನತೋ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಸು ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ವಣ್ಣಿತಂ ಯಥಾಠಾನೇಯೇವ ಸಂವಣ್ಣನತೋ ಚ ವುತ್ತಂ **"ತನ್ತಿಕ್ಕಮಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವೋಕ್ಕಮಿತ್ವಾ"**ತಿ, ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಳಿಕ್ಕಮಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ವಚನಾನಮತ್ಥನ್ತಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಮ್ಪಿ ವಚನಾನಮತ್ಥಂ। ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಸು "ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ಭಾರೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ಅವುತ್ತಾನಮ್ಪಿ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡಾದೀಸು ಝಾನಕಥಾಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಆದೀನಂ ಸುತ್ತನ್ತವಚನಾನಮತ್ಥಂ

ತಂತಂಸುತ್ತಾನುರೂಪಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿದೀಪಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಹೇಸ್ಸತೀತಿ** ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಕರಿಯಿಸ್ಸತೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಭಾಸನ್ತರಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿಕಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಕಿಚ್ಚಂ ನಿಪ್ಫಾದೇತ್ವಾ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ವಚನಾನಮತ್ಥಂ ಪರಿದೀಪಯನ್ತೀ ಅಯಂ ವಣ್ಣನಾ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ವಣ್ಣನಾಯ ವಸೇನ ಸಮಾನಕತ್ತುಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾವುತ್ತಭಾಸನ್ತರಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ವಚನಾನಮತ್ಥಂ ಪರಿದೀಪಯನ್ತೀ ಅಯಂ ವಣ್ಣನಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಕರಿಯಿಸ್ಸತೀತಿ ಏವಂ ಆಚರಿಯವಸೇನ ಸಮಾನಕತ್ತುಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ವಣ್ಣನಾಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಅಪಿ**ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ತಸ್ಮಾಪಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ **ಚೂಳಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಯೋಜನವಿಸೇಸಂ ಪಮಾಣಭಾವಞ್ಚ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ "ತಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾಪೀ"ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಪನ ನ ಕೇವಲಂ ಅಯಂ ವಣ್ಣನಾ ಹೇಸ್ಸತಿ, ಅಥ ಖೋ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಠಿತವಸೇನೇವ ಅಪಿಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ ಪಮಾಣಂ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಅಯಂ ವಣ್ಣನಾಪಿ ತತೋ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ ಪಮಾಣಭೂತಾಯೇವ ಹೇಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ।

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬಾಹಿರನಿದಾನಕಥಾ

ಇದಾನಿ "ತಂ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಂ ವಿನಯ"ನ್ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ ಸಂವರವಿನಯಪಹಾನವಿನಯಾದಿವಸೇನ ವಿನಯಸ್ಸ ಬಹುವಿಧತ್ತಾ ಇಧ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ತಾವ ವಿನಯೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾತಿ** ತಾಸು ಗಾಥಾಸು। **ತಾವ**-ಸದ್ದೋ ಪಠಮನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನ ಪಠಮಂ ವಿನಯಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ತಸ್ಸ ವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ದೀಪೇತಿ। **ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋತಿ** ನಿಯಮೇತಬ್ಬೋ। **ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಯಸ್ಮಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ, ತೇನ ಹೇತುನಾ ಏತಂ "ವಿನಯೋ ನಾಮಾ"ತಿಆದಿಕಂ ನಿಯಾಮಕವಚನಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ವಿನಯಸ್ಸ। **ಮಾತಿಕಾತಿ** ಉದ್ದೇಸೋ। ಸೋ ಹಿ ನಿದ್ದೇಸಪದಾನಂ ಜನನೀಠಾನೇ ಠಿತತ್ತಾ ಮಾತಾ ವಿಯಾತಿ ಮಾತಿಕಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಇದಾನಿ ವಣ್ಣೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವುತ್ತಂ ಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಏತಂ "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಿದಾನವಚನಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಯೇನ ಪುಗ್ಗಲೇನ ವುತ್ತಂ, ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ವುತ್ತಂ, ಯಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ವುತ್ತಂ, ಯೇನ ಧಾರಿತಂ, ಯೇನ ಚ ಆಭತಂ, ಯೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ಏತಂ ಯಥಾವುತ್ತವಿಧಾನಂ ವತ್ವಾ ತತೋ "ತೇನ ಸಮಯೇನಾ"ತಿಆದಿಪಾಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರತೋ ದಸ್ಸಯನ್ತೋ ವಿನಯಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ವುತ್ತಂ ಯೇನ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ"ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಿದಾನವಚನಮತ್ತಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವತ್ತುಕಾಮೋಪಿ ವಿಸುಂ ಅವತ್ವಾ "ನಿದಾನೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ, 'ಇದಮವೋಚಾ'ತಿ ನಿಗಮನೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣ"ನ್ತಿ ಚ ವಚನತೋ ನಿದಾನನಿಗಮನಾನಿಪಿ ಸತ್ಥುದೇಸನಾಯ ಅನುವಿಧಾನತ್ತಾ ತದನ್ತೋಗಧಾನೇವಾತಿ ನಿದಾನಸ್ಸಪಿ ವಿನಯಪಾಳಿಯಂಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ "ವುತ್ತಂ ಯೇನ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ"ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವಿನಯಪಿಟಕಸಮ್ಬನ್ಧಂಯೇವ ಕತ್ವಾ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇಸಿ। ಮಾತಿಕಾಯ ಹಿ "ಏತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂಯೇವ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧಮುಪಗಚ್ಛತಿ।

ಇದಾನಿ ಪನ ತಂ ವಿಸುಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಯೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾತಿ** ತೇಸು ಮಾತಿಕಾಪದೇಸು। ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ವಚನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇದಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಇದನ್ತಿ** "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ । **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಯಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖವಚನಂ ನ ಹೋತಿ,

ತಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖವಚನಂ ನ ಹೋತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತವಚನಂ ನ ಹೋತಿ, ಭಗವತಾ ವುತ್ತವಚನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖವಚನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹಚ್ಚ ಭಾಸಿತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ"ತಿ **ಕೇನಚಿ** ವುತ್ತಂ। **ಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ "ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖವಚನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಧರಮಾನಕಾಲೇ ವುತ್ತವಚನಂ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಲಿಖಿತಂ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಮೇವ। ಇದಾನಿ ಪಞ್ಹಕರಣಂ ವತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಯಥಾವುತ್ತಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕರೋನ್ತೋ "**ಆಯಸ್ಮತಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇಮಿನಾ ಪುಗ್ಗಲಂ ನಿಯಮೇತಿ, "**ತಞ್ಚಾ**"ತಿಆದಿನಾ ಕಾಲಂ ನಿಯಮೇತಿ। ತಞ್ಚ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತವಚನಂ ಕಾಲತೋ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ತಂ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ತಸ್ಸಾ ತನ್ತಿಆರುಳ್ಹಾಯ ಇಧ ವಚನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮ ಚೇಸಾ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮ ಚೇಸಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೋ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ವತ್ತಬ್ಬಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತಞ್ಚ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತಂ, ಏಸಾ ಚ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಪಞ್ಞಾಸತ್ಥೋ ವಾ **ಚ**-ಸದ್ದೋ। **ಉಪಞ್ಞಾಸೋತಿ** ಚ ವಾಕ್ಯಾರಮ್ಭೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಸಾ ಹಿ ಗನ್ಥಕಾರಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಪರಂ ವತ್ತುಮಾರಭನ್ತಾನಂ ಚಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ। ಯಂ ಪನ **ಕೇನಚಿ** ವುತ್ತಂ "ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮ ಚಾತಿ ಏತ್ಥ ಚ-ಸದ್ದೋ ಅತಿರೇಕತ್ಥೋ, ತೇನ ಅಞ್ಞಾಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ದೀಪೇತೀ"ತಿ। ತದೇವ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥಕ್ಕಮೇ ಅಕೋವಿದತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಹೇತ್ಥ ಚಸದ್ದೇನ ಅತಿರೇಕತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯದಿ ಚೇತ್ಥ ಏತದತ್ಥೋಯೇವ ಚ-ಕಾರೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಸತಿ ನ ಕತ್ತಬ್ಬೋಯೇವ ಪಠಮಸದ್ದೇನೇವ ಅಞ್ಞಾಸಂ ದುತಿಯಾದಿಸಙ್ಗೀತೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿಭಾವಸ್ಸ ದೀಪಿತತ್ತಾ। ದುತಿಯಾದಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಹಿ ಪಠಮಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ ದೀಘಾದಿಂ ಉಪಾದಾಯ ರಸ್ಸಾದಿಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ ವಿಯ। ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ ಚ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಗಾಯನಂ ಕಥನಂ **ಸಙ್ಗೀತಿ**। ಏತೇನ ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಸುತ್ತಾನಞ್ಚ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಠಪಿತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರವಚನಂ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ ಪೂಜನೀಯತ್ತಾ ಚ ಮಹತೀ ಸಙ್ಗೀತಿ **ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ,** ಪಠಮಾ ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ **ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ**। **ನಿದಾನಕೋಸಲ್ಲತ್ಥನ್ತಿ** ನಿದದಾತಿ ದೇಸನಂ ದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಅವಿದಿತಂ ವಿದಿತಂ ಕತ್ವಾ ನಿದಸ್ಸೇತೀತಿ ನಿದಾನಂ, ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಂ ನಿದಾನಕೋಸಲ್ಲಂ, ತದತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಸರಣಾದಿಪಟಿಲಾಭಹೇತುಭೂತಾಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಾಸುಪಿ ಅಞ್ಞಾಸು ಭಗವತೋ ಕಿರಿಯಾಸು "ಬುದ್ಧೋ ಬೋಧೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಅನುಲೋಮನತೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ ಕಿರಿಯಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ಆಹ "**ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಞ್ಹಿ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಧಮ್ಮೋಯೇವ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ**। ಅಥ ವಾ ಚಕ್ಕನ್ತಿ ಆಣಾ, ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ತಂ ಚಕ್ಕಞ್ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮೇನ ಞಾಯೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿಪಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ। ಯಥಾಹ -

> "ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಪವತ್ತೇತಿ ಚಕ್ಕಞ್ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಚಕ್ಕಞ್ಚ ಪವತ್ತೇತಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮೇನ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಯ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೪೦)।

ಕತಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚೇತಿ ಕತಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪಿತಂ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಂ ಯೇನ, ತಸ್ಮಿಂ ಕತಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚೇ ಭಗವತಿ ಲೋಕನಾಥೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏತೇನ ಬುದ್ಧಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅಸೇಸಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತೋಯೇವ ಹಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ। ನನು ಚ ಸಾವಕೇಹಿ ವಿನೀತಾಪಿ ವಿನೇಯ್ಯಾ ಭಗವತಾಯೇವ ವಿನೀತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಹಿ ಸಾವಕಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ತಂ ಬುದ್ಧವಚನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ,

ಸಾವಕವಿನೇಯ್ಯಾ ಚ ನ ತಾವ ವಿನೀತಾತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ ತೇಸಂ ವಿನಯನೂಪಾಯಸ್ಸ ಸಾವಕೇಸು ಠಪಿತತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ -

> "ನ ತಾವಾಹಂ ಪಾಪಿಮ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಾವ ನ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಯತ್ತಾ ವಿನೀತಾ ವಿಸಾರದಾ ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಆಗತಾಗಮಾ ಧಮ್ಮಧರಾ ವಿನಯಧರಾ ಮಾತಿಕಾಧರಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರಪ್ಪವಾದಂ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮)।

"ಕುಸಿನಾರಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತದೇಸಕಾಲವಿಸೇಸದಸ್ಸನಂ, "ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಗಾಹಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಲೋಕೇ ಜಾತಸಂವಡ್ಢಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಭಾವಸ್ಸ ಸುಪಾಕಟಕರಣತ್ಥಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚರಿಮಭವೇ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಾದೀನಿಪಿ ಕರೋನ್ತೀತಿ। **ಕುಸಿನಾರಾಯ**ನ್ತಿ ಏವಂನಾಮಕೇ ನಗರೇ। ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। **ಉಪವತ್ತನೇ ಮಲ್ಲಾನಂ ಸಾಲವನೇ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಉಪವತ್ತನಭೂತಂ ಮಲ್ಲರಾಜೂನಂ ಸಾಲವನುಯ್ಯಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ನಗರಂ ಪವಿಸಿತುಕಾಮಾ ಉಯ್ಯಾನತೋ ಉಪೇಚ್ಚ ವತ್ತನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಉಪವತ್ತನನ್ತಿ ಸಾಲವನಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಅನುರಾಧಪುರಸ್ಸ ಥೂಪಾರಾಮೋ ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯಂ, ಏವಂ ತಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಕುಸಿನಾರಾಯ ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಥೂಪಾರಾಮತೋ ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇನ ನಗರಂ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ ಪಾಚೀನಮುಖೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಉತ್ತರೇನ ನಿವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಉಯ್ಯಾನತೋ ಸಾಲಪನ್ತಿ ಪಾಚೀನಮುಖಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಉತ್ತರೇನ ನಿವತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ "ಉಪವತ್ತನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಯಮಕಸಾಲಾನಮನ್ತರೇ**ತಿ ಯಮಕಸಾಲಾನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ। ತತ್ಥ ಕಿರ ಭಗವತೋ ಪಞ್ಞತ್ತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಮಞ್ಚಸ್ಸ ಏಕಾ ಸಾಲಪನ್ತಿ ಸೀಸಭಾಗೇ ಹೋತಿ, ಏಕಾ ಪಾದಭಾಗೇ, ತತ್ರಾಪಿ ಏಕೋ ತರುಣಸಾಲೋ ಸೀಸಭಾಗಸ್ಸ ಆಸನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಪಾದಭಾಗಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ "ಯಮಕಸಾಲಾನಮನ್ತರೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪಿ ಚ "ಯಮಕಸಾಲಾ ನಾಮ ಮೂಲಕ್ಖನ್ಧವಿಟಪಪತ್ತೇಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಠಿತಸಾಲಾ"ತಿಪಿ **ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ।

ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾತಿ ಉಪಾದೀಯತೇ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ ಉಪಾದಿ, ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಾ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಂ। ಸೋ ಪನ ಉಪಾದಿ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರನಿಮ್ಮಥನೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಅನೋಸ್ಸಟ್ಠೋ, ಇಧ ಖನ್ಧಮಚ್ಚುಮಾರನಿಮ್ಮಥನೇನ ಓಸ್ಸಟ್ಠೋ ನಿಸೇಸಿತೋತಿ ಅಯಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು ನತ್ಥಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ಉಪಾದಿಸೇಸೋತಿ ಕತ್ವಾ। **ನಿಬ್ಬಾನಧಾತೂ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬುತಿಮತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಚಾಯಂ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ। **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ**ತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಟ್ಠಾನೇ, ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ವಾ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಹೇತು ಸನ್ನಿಪತಿತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಥೇರೋ **ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ**। ಸೋ ಪನ ಸಙ್ಘೋ ಕಿಂಪರಿಮಾಣೋತಿ ಆಹ **"ಸತ್ತನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನ"**ನ್ತಿ। ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತ್ತಾ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಸಮಾಸೋ ಹೋತಿಯೇವ ಯಥಾ "ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಗರುಕುಲ"ನ್ತಿ। **ಸತ್ತನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ಚ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರಾನಂಯೇವ ಸತ್ತನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ। ತದಾ ಹಿ "ಸನ್ನಿಪತಿತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಏತ್ತಕಾ"ತಿ ಪಮಾಣರಹಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವೇಳುವಗಾಮೇ ವೇದನಾವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ "ನ ಚಿರೇನ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸುತ್ವಾ ತತೋ ತತೋ ಆಗತೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು ಏಕಭಿಕ್ಖುಪಿ ಪಕ್ಕನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಗಣನಂ ವೀತಿವತ್ತೋ ಸಙ್ಘೋ ಅಹೋಸಿ। ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ತತ್ಥ **ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ**ತಿ ಮಹನ್ತೇಹಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಮಹನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪೋತಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ, ಅಪಿಚ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಉಪಾದಾಯ ಅಯಂ ಮಹಾಥೇರೋ "ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಥ ಕಿಮತ್ಥಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀತಿ ಆಹ **"ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ"**ತಿಆದಿ। ಸತ್ತ ಅಹಾನಿ ಸಮಾಹಟಾನಿ ಸತ್ತಾಹಂ, ಸತ್ತಾಹಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ,** ಭಗವಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ, ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸತ್ತಾಹೇ ವೀತಿವತ್ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸುಭದ್ದೇನ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೇನ

ವುತ್ತವಚನಂ ಸಮನುಸ್ಸರನ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಸುಭದ್ದೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ, ವುಡ್ಢಕಾಲೇ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತತ್ತಾ **ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **"ಅಲಂ ಆವುಸೋ"**ತಿಆದಿನಾ ತೇನ ವುತ್ತವಚನಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಾವಾಯ ಕುಸಿನಾರಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೇಸು ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಸು ಭಿಕ್ಖುಸತೇಸು ಅವೀತರಾಗೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ದಿಟ್ಠಆಜೀವಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಾ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಸುತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಾನಿ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಬಾಹಾ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಪರಿದೇವನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಏವಮಾಹ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಏವಮಾಹ? ಭಗವತಿ ಆಘಾತೇನ। ಅಯಂ ಕಿರ ಸೋ **ಖನ್ಧಕೇ** (ಮಹಾವ॰ ೩೦೩) ಆಗತೇ ಆತುಮಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನಹಾಪಿತಪುಬ್ಬಕೋ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೋ ಭಗವತಿ ಕುಸಿನಾರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅಡ್ಢತೇಳಸೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆತುಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇ "ಭಗವಾ ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಸುತ್ವಾ ಆಗತಕಾಲೇ "ಯಾಗುದಾನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಾಮಣೇರಭೂಮಿಯಂ ಠಿತೇ ದ್ವೇ ಪುತ್ತೇ ಏತದವೋಚ "ಭಗವಾ ಕಿರ ತಾತಾ ಆತುಮಂ ಆಗಚ್ಛತಿ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಡ್ಢತೇಳಸೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ, ಗಚ್ಛಥ ತುಮ್ಹೇ ತಾತಾ ಖುರಭಣ್ಡಂ ಆದಾಯ ನಾಳಿಯಾವಾಪಕೇನ ಅನುಘರಕಂ ಅನುಘರಕಂ ಆಹಿಣ್ಡಥ, ಲೋಣಮ್ಪಿ ತೇಲಮ್ಪಿ ತಣ್ಡುಲಮ್ಪಿ ಖಾದನೀಯಮ್ಪಿ ಸಂಹರಥ, ಭಗವತೋ ಆಗತಸ್ಸ ಯಾಗುದಾನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ತೇ ತಥಾ ಅಕಂಸು। ಅಥ ಭಗವತಿ ಆತುಮಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಭುಸಾಗಾರಕಂ ಪವಿಟ್ಠೇ ಸುಭದ್ದೋ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯಂ ಗಾಮದ್ವಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸೇ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ "ಹತ್ಥಕಮ್ಮಮತ್ತಂ ಮೇ ದೇಥಾ"ತಿ ಹತ್ಥಕಮ್ಮಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ "ಕಿಂ ಭನ್ತೇ ಕರೋಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಸಬ್ಬೂಪಕರಣಾನಿ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ವಿಹಾರೇ ಉದ್ಧನಾನಿ ಕಾರೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಕಾಳಕಂ ಕಾಸಾವಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ತಾದಿಸಮೇವ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ "ಇದಂ ಕರೋಥ, ಇದಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ವಿಚಾರೇನ್ತೋ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಭೋಜ್ಜಯಾಗುಞ್ಚ ಮಧುಗೋಳಕಞ್ಚ ಪಟಿಯಾದಾಪೇಸಿ। **ಭೋಜ್ಜಯಾಗು** ನಾಮ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪಾತಬ್ಬಯಾಗು, ತತ್ಥ ಸಪ್ಪಿಮಧುಫಾಣಿತಮಚ್ಛಮಂಸಪುಪ್ಫಫಲರಸಾದಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಖಾದನೀಯಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪವಿಸತಿ, ಕೀಳಿತುಕಾಮಾನಂ ಸೀಸಮಕ್ಖನಯೋಗ್ಗಾ ಹೋತಿ ಸುಗನ್ಧಗನ್ಧಾ।

ಅಥ ಭಗವಾ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಂ ಕತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತುಂ ಆತುಮಾಭಿಮುಖೋ ಪಾಯಾಸಿ। ಮನುಸ್ಸಾ ತಸ್ಸ ಆರೋಚೇಸುಂ "ಭಗವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗಾಮಂ ಪವಿಸತಿ, ತಯಾ ಕಸ್ಸ ಯಾಗು ಪಟಿಯಾದಿತಾ"ತಿ। ಸೋ ಯಥಾನಿವತ್ಥಪಾರುತೇಹೇವ ತೇಹಿ ಕಾಳಕಕಾಸಾವೇಹಿ ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ದಬ್ಬಿಞ್ಚ ಕಟಚ್ಛುಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಯ ದಕ್ಖಿಣಜಾಣುಮಣ್ಡಲಂ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತು ಮೇ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಯಾಗು"ನ್ತಿ ಆಹ। ತತೋ "ಜಾನನ್ತಾಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪುಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ **ಖನ್ಧಕೇ** (ಮಹಾವ॰ ೩೦೩) ಆಗತನಯೇನ ಭಗವಾ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಚ ಸುತ್ವಾ ಚ ತಂ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತಂ ವಿಗರಹಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಕಪ್ಪಿಯಸಮಾದಾಪನಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಖುರಭಣ್ಡಪರಿಹರಣಸಿಕ್ಖಾಪದಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ "ಭಿಕ್ಖವೇ ಅನೇಕಕಪ್ಪಕೋಟಿಯೋ ಭೋಜನಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೇಹೇವ ವೀತಿನಾಮಿತಾ, ಇದಂ ಪನ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅಕಪ್ಪಿಯಂ, ಅಧಮ್ಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಭೋಜನಂ ಇಮಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನೇಕಾನಿ ಅತ್ತಭಾವಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಪಾಯೇಸ್ವೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಪೇಥ ಮಾ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಾಭಿಮುಖೋ ಅಗಮಾಸಿ, ಏಕಭಿಕ್ಖುನಾಪಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಹಿತಂ।

ಸುಭದ್ದೋ ಅನತ್ತಮನೋ ಹುತ್ವಾ "ಅಯಂ 'ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾಮೀ'ತಿ ಆಹಿಣ್ಡತಿ, ಸಚೇ ನ ಗಹೇತುಕಾಮೋ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಆರೋಚೇತಬ್ಬಂ ಅಸ್ಸ, ಪಕ್ಕಾಹಾರೋ ನಾಮ ಸಬ್ಬಚಿರಂ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ಸತ್ತಾಹಮತ್ತಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಇದಞ್ಚ ಮಮ ಯಾವಜೀವಂ ಪರಿಯತ್ತಂ ಅಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಂ ತೇನ ನಾಸಿತಂ, ಅಹಿತಕಾಮೋ ಅಯಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಭಗವತಿ ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ದಸಬಲೇ ಧರಮಾನೇ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ "ಅಯಂ ಉಚ್ಚಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಮಹಾಪುರಿಸೋ, ಸಚೇ ಕಿಞ್ಚಿ ವಕ್ಖಾಮಿ, ಮಮಂಯೇವ ಸನ್ತಜ್ಜೇಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಅಜ್ಜ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ "ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಸುತ್ವಾ ಲದ್ಧಸ್ಸಾಸೋ ವಿಯ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಏವಮಾಹ। ಥೇರೋ ಪನ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಹದಯೇ ಪಹಾರಂ ವಿಯ ಮತ್ಥಕೇ ಪತಿತಸುಕ್ಖಾಸನಿಂ ವಿಯ ಮಞ್ಞಿ, ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋ ಚಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ "ಸತ್ತಾಹಮತ್ತಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಭಗವಾ, ಅಜ್ಜಾಪಿಸ್ಸ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸರೀರಂ

ಧರತಿಯೇವ, ದುಕ್ಖೇನ ಭಗವತಾ ಆರಾಧಿತಸಾಸನೇ ನಾಮ ಏವಂ ಲಹುಂ ಮಹನ್ತಂ ಪಾಪಕಸಟಂ ಕಣ್ಟಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಅಲಂ ಖೋ ಪನೇಸ ಪಾಪೋ ವಡ್ಢಮಾನೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಏವರೂಪೇ ಸಹಾಯೇ ಲಭಿತ್ವಾ ಸಾಸನಂ ಓಸಕ್ಕಾಪೇತು"ನ್ತಿ।

ತತೋ ಥೇರೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಸಚೇ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಇಮಂ ಮಹಲ್ಲಕಂ ಇಧೇವ ಪಿಲೋತಿಕಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಛಾರಿಕಾಯ ಓಕಿರಾಪೇತ್ವಾ ನೀಹರಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಮನುಸ್ಸಾ 'ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸರೀರೇ ಧರಮಾನೇಯೇವ ಸಾವಕಾ ವಿವದನ್ತೀ'ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಧಿವಾಸೇಮಿ ತಾವ। ಭಗವತಾ ಹಿ ದೇಸಿತಧಮ್ಮೋ ಅಸಙ್ಗಹಿತಪುಪ್ಫರಾಸಿಸದಿಸೋ, ತತ್ಥ ಯಥಾ ವಾತೇನ ಪಹಟಪುಪ್ಫಾನಿ ಯತೋ ವಾ ತತೋ ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಏವರೂಪಾನಂ ವಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಕಾಲೇ ವಿನಯೇ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ನಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಿನಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸುತ್ತೇ ಏಕೋ ದ್ವೇ ಪಞ್ಹವಾರಾ ನಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಭೂಮನ್ತರಾನಿ ನಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಮೂಲೇ ನಟ್ಠೇ ಪಿಸಾಚಸದಿಸಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಏವಂ ಸತಿ ದಳ್ಹಸುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಪುಪ್ಫಾನಿ ವಿಯ ಅಯಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ನಿಚ್ಚಲೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಏತದತ್ಥಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಮಯ್ಹಂ ತೀಣಿ ಗಾವುತಾನಿ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಅಕಾಸಿ, ತೀಹಿ ಓವಾದೇಹಿ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಅಕಾಸಿ, ಕಾಯತೋ ಚೀವರಪರಿವತ್ತನಂ ಅಕಾಸಿ, ಆಕಾಸೇ ಪಾಣಿಂ ಚಾಲೇತ್ವಾ ಚನ್ದೋಪಮಪಟಿಪದಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಮಞ್ಞೇವ ಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಕಲಸಾಸನರತನಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸಿ, ಮಾದಿಸೇ ಭಿಕ್ಖುಮ್ಹಿ ತಿಟ್ಠಮಾನೇ ಅಯಂ ಪಾಪೋ ಸಾಸನೇ ವಡ್ಢಿಂ ಮಾ ಅಲತ್ಥ, ಯಾವ ಅಧಮ್ಮೋ ನ ದಿಪ್ಪತಿ, ಧಮ್ಮೋ ನ ಪಟಿಬಾಹೀಯತಿ, ಅವಿನಯೋ ನ ದಿಪ್ಪತಿ, ವಿನಯೋ ನ ಪಟಿಬಾಹೀಯತಿ, ಅಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ನ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ನ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅವಿನಯವಾದಿನೋ ನ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ವಿನಯವಾದಿನೋ ನ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಾವ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ತತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಹೋನಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯೇ ಕಥೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಥಾಯಂ ಪಾಪೋ ಸಯಮೇವ ನಿಗ್ಗಹಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ, ಪುನ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ಸಾಸನಂ ಇದ್ಧಞ್ಚೇವ ಫೀತಞ್ಚ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸೋ "ಏವಂ ನಾಮ ಮಯ್ಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನಾರೋಚೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತ್ವಾ ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಸತ್ಥಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀ"ತಿ।

ತತ್ಥ **ಅಲ**ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ। **ಆವುಸೋ**ತಿ ಪರಿದೇವನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಲಪತಿ। **ಮಾ ಸೋಚಿತ್ಥಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಬಲವಸೋಕೇನ ಮಾ ಸೋಚಿತ್ಥ। **ಮಾ ಪರಿದೇವಿತ್ಥಾ**ತಿ ವಾಚಾಯ ಮಾ ಪರಿದೇವಿತ್ಥ "ಪರಿದೇವನಂ ವಿಲಾಪೋ"ತಿ ವಚನತೋ। ಇದಾನಿ ಅಸೋಚನಾದೀಸು ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸುಮುತ್ತಾ ಮಯ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೇನ ಮಹಾಸಮಣೇನಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಕರಣವಚನಂ, ತತೋ ಮಹಾಸಮಣತೋ ಸುಟ್ಠು ಮುತ್ತಾ ಮಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಉಪದ್ದುತಾ ಚ ಹೋಮ ತದಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಹೋಮಾ**ತಿ ವಾ ಅತೀತತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನವಚನಂ, ಅಹುಮ್ಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಧಮ್ಮಸಭಾವಚಿನ್ತಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಸು, ಓತ್ತಪ್ಪಾಕಾರಸಣ್ಠಿತಂ।
ಞಾಣಮೋಹಿತಭಾರಾನಂ, ಧಮ್ಮಸಂವೇಗಸಞ್ಞಿತ"ನ್ತಿ॥

ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ ಠಾನಂ, ಹೇತು। **ಖೋ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇ, ಏತಂ ಕಾರಣಂ ವಿಜ್ಜತೇವ, ನೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಂ ತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಂ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ **ಯ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅನ್ತರಧಾಪೇಯ್ಯುಂ, ತದೇತಂ ಕಾರಣಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಪಾಪಿಕಾಯ ಲಾಮಿಕಾಯ ಇಚ್ಛಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಭಿಕ್ಖೂ। ಅತೀತೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಏತ್ಥ, ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅತೀತಸತ್ಥುಕಂ,** ಪಾವಚನಂ। ಪಧಾನಂ ವಚನಂ **ಪಾವಚನಂ,** ಧಮ್ಮವಿನಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಕ್ಖಂ ಲಭಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಲಜ್ಜೀಪಕ್ಖಂ

ಲಭಿತ್ವಾ। ನ **ಚಿರಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ನ ಚಿರೇನೇವ। **ಯಾವ ಚ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ತಿಟ್ಠ**ತೀತಿ ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ಲಜ್ಜೀಪುಗ್ಗಲೇಸು ತಿಟ್ಠತಿ।

ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಮಞ್ಚಕೇ ನಿಪನ್ನೇನ ಭಗವತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಓವದನ್ತೇನ ಏತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ**ತಿ ಧಮ್ಮೋಪಿ ದೇಸಿತೋ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಚ। ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಹಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಸೇವ ಪಕಾರತೋ ಞಾಪನಂ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ಠಪನಂ ಪಞ್ಞಾಪನಂ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮೋಪಿ ದೇಸಿತೋ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಚಾತಿ ವುತ್ತೋ। **ಪಞ್ಞತ್ತೋ**ತಿ ಚ ಠಪಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿನಯೋಪಿ ದೇಸಿತೋ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಚ। ವಿನಯತನ್ತಿಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಾಯವಾಚಾನಂ ವಿನಯನತೋ ವಿನಯೋತಿ ಲದ್ಧಾಧಿವಚನಸ್ಸ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಸೇವ ಪಕಾರತೋ ಞಾಪನಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಠಪನಂ ಪಞ್ಞಾಪನಂ, ತಸ್ಮಾ ವಿನಯೋಪಿ ದೇಸಿತೋ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಚಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸೋ ವೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನಾತಿ ಸೋ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಮಯಾ ವೋ ಠಿತೇನೇವ "ಇದಂ ಲಹುಕಂ, ಇದಂ ಗರುಕಂ, ಇದಂ ಸತೇಕಿಚ್ಛಂ, ಇದಂ ಅತೇಕಿಚ್ಛಂ, ಇದಂ ಲೋಕವಜ್ಜಂ, ಇದಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜಂ। ಅಯಂ ಆಪತ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಅಯಂ ಗಣಸ್ಸ, ಅಯಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವುಟ್ಠಾತೀ"ತಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನೀಯತಾವಸೇನ ಓತಿಣ್ಣವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಖನ್ಧಕಪರಿವಾರೋ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗೋ ಮಹಾವಿನಯೋ ನಾಮ ದೇಸಿತೋ, ತಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ "ಇದಂ ವೋ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ವೋ ನ ಕತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಕತ್ತಬ್ಬಾಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಭಾಗೇನ ಅನುಸಾಸನತೋ। ಠಿತೇನೇವ ಚ ಮಯಾ "ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಿ, ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ತೇನ ತೇನ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪೇನ ಪಕಾರೇನ ಇಮೇ ಸತ್ತತಿಂಸ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ದೇಸಿತಂ, ತಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ ತಂತಂಚರಿಯಾನುರೂಪಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಸಾಸನತೋ। ಠಿತೇನೇವ ಚ ಮಯಾ "ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ, ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ, ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ನವ ಹೇತೂ, ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ, ಸತ್ತ ಫಸ್ಸಾ, ಸತ್ತ ವೇದನಾ, ಸತ್ತ ಸಞ್ಞಾ, ಸತ್ತ ಚೇತನಾ, ಸತ್ತ ಚಿತ್ತಾನಿ, ತತ್ರಾಪಿ ಏತ್ತಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಏತ್ತಕಾ ರೂಪಾವಚರಾ, ಏತ್ತಕಾ ಅರೂಪಾವಚರಾ, ಏತ್ತಕಾ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಏತ್ತಕಾ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಏತ್ತಕಾ ಲೋಕಿಯಾ, ಏತ್ತಕಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ"ತಿ ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ದೇಸಿತಂ, ತಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ, ಖನ್ಧಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಞಾಯಮಾನಂ ಚತುಸಚ್ಚಸಮ್ಬೋಧಾವಹತ್ತಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ನಿಪ್ಫಾದೇಸ್ಸತಿ। ಇತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಯಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಭಾಸಿತಂ ಲಪಿತಂ, ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ, ಪಞ್ಚ ನಿಕಾಯಾ, ನವಙ್ಗಾನಿ, ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ ಏವಂ ಮಹಪ್ಪಭೇದಂ ಹೋತಿ। ಇತಿ ಇಮಾನಿ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಅಹಂ ಏಕೋವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಾಮಿ, ಅಹಞ್ಚ ಪನಿದಾನಿ ಏಕೋವ ಓವದಾಮಿ ಅನುಸಾಸಾಮಿ, ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಇಮಾನಿ ಚತುರಾಸೀತಿ ಬುದ್ಧಸಹಸ್ಸಾನಿ ತುಮ್ಹೇ ಓವದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅನುಸಾಸಿಸ್ಸನ್ತಿ ಓವಾದಾನುಸಾಸನೀಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದನತೋತಿ।

ಸಾಸನನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಪಟಿಪತ್ತಿಪಟಿವೇಧವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ಸಾಸನಂ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ಸತ್ತತಿಂಸ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ। **ಅದ್ಧನಿಯ**ನ್ತಿ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಗಾಮೀತಿ ಅದ್ಧನಿಯಂ, ಅದ್ಧಾನಕ್ಖಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕ**ನ್ತಿ ಚಿರಂ ಠಿತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ, ಸಾಸನಂ, **ಅಸ್ಸ** ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಇದಂ ಸಾಸನಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ ಪವತ್ತಿತುಂ ಸಮತ್ಥಂ, ತತೋಯೇವ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಅಸ್ಸ, ತಥಾ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯನ್ತಿ।

ಇದಾನಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಅತ್ತನೋ ಕತಂ ಅನುಗ್ಗಹವಿಸೇಸಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯಞ್ಚಾಹಂ ಭಗವತಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ "ಯಞ್ಚಾಹ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ "ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಯನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಾ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ ವಾ ಏತಂ, ತೇನ "ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಪರಾಮಸತಿ। **ಧಾರೇಸ್ಸಸೀತಿ**ಆದಿಕಂ ಪನ ಭಗವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಸಙ್ಘಾಟಿಯಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ತಂ ಚೀವರಂ ವಿಕಸಿತಪದುಮಪುಪ್ಫವಣ್ಣೇನ ಪಾಣಿನಾ ಅನ್ತರೇ ಪರಾಮಸನ್ತೋ ಆಹ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನೇವ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತೇನ –

> "ಅಥ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಭಗವಾ ಮಗ್ಗಾ ಓಕ್ಕಮ್ಮ ಯೇನ ಅಞ್ಞತರಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಅಥ ಖ್ವಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಪಟಪಿಲೋತಿಕಾನಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಚತುಗ್ಗುಣಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚಂ 'ಇಧ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ನಿಸೀದತು, ಯಂ ಮಮಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ'ತಿ। ನಿಸೀದಿ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಭಗವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ, ನಿಸಜ್ಜ ಖೋ ಮಂ, ಆವುಸೋ, ಭಗವಾ ಏತದವೋಚ 'ಮುದುಕಾ ಖೋ ತ್ಯಾಯಂ ಕಸ್ಸಪ ಪಟಪಿಲೋತಿಕಾನಂ ಸಙ್ಘಾಟೀ'ತಿ। 'ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಪಟಪಿಲೋತಿಕಾನಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯಾ'ತಿ। 'ಧಾರೇಸ್ಸಸಿ ಪನ ಮೇ ತ್ವಂ ಕಸ್ಸಪ ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ನಿಬ್ಬಸನಾನೀ'ತಿ। 'ಧಾರೇಸ್ಸಾಮಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವತೋ ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ನಿಬ್ಬಸನಾನೀ'ತಿ। ಸೋ ಖ್ವಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಪಟಪಿಲೋತಿಕಾನಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಭಗವತೋ ಪಾದಾಸಿಂ, ಅಹಂ ಪನ ಭಗವತೋ ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ನಿಬ್ಬಸನಾನಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪)।

ತತ್ಥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೫೪) **ಮುದುಕಾ ಖೋ ತ್ಯಾಯ**ನ್ತಿ ಮುದುಕಾ ಖೋ ತೇ ಅಯಂ। ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಏವಮಾಹಾತಿ? ಥೇರೇನ ಸಹ ಚೀವರಂ ಪರಿವತ್ತೇತುಕಾಮತಾಯ। ಕಸ್ಮಾ ಪರಿವತ್ತೇತುಕಾಮೋ ಜಾತೋತಿ? ಥೇರಂ ಅತ್ತನೋ ಠಾನೇ ಠಪೇತುಕಾಮತಾಯ। ಕಿಂ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾ ನತ್ಥೀತಿ? ಅತ್ಥಿ, ಏವಂ ಪನಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ "ಇಮೇ ನ ಚಿರಂ ಠಸ್ಸನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಪೋ ಪನ ವೀಸವಸ್ಸಸತಾಯುಕೋ, 'ಸೋ ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿಗುಹಾಯಂ ವಸಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ ಮಮ ಸಾಸನಂ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣಂ ಕಾಲಂ ಪವತ್ತನಕಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ'ತಿ ಅತ್ತನೋ ನಂ ಠಾನೇ ಠಪೇಮಿ, ಏವಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸುಸ್ಸೂಸಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮಾಹ। ಥೇರೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಚೀವರಸ್ಸ ವಾ ಪತ್ತಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣೇ ಕಥಿತೇ "ಇಮಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಚಾರಿತ್ತಮೇವ, ತಸ್ಮಾ "ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತು ಮೇ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ"ತಿ ಆಹ। **ಧಾರೇಸ್ಸಸಿ ಪನ ಮೇ ತ್ವಂ ಕಸ್ಸಪಾತಿ** ಕಸ್ಸಪ ತ್ವಂ ಇಮಾನಿ ಪರಿಭೋಗಜಿಣ್ಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ಪಾರುಪಿತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀತಿ ವದತಿ। ತಞ್ಚ ಖೋ ನ ಕಾಯಬಲಂ ಸನ್ಧಾಯ, ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಮಾಹ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ – ಅಹಂ ಇಮಂ ಚೀವರಂ ಪುಣ್ಣಂ ನಾಮ ದಾಸಿಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಆಮಕಸುಸಾನೇ ಛಡ್ಡಿತಂ ತುಮ್ಬಮತ್ತೇಹಿ ಪಾಣಕೇಹಿ ಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣಂ ತೇ ಪಾಣಕೇ ವಿಧುನಿತ್ವಾ ಮಹಾಅರಿಯವಂಸೇ ಠತ್ವಾ ಅಗ್ಗಹೇಸಿಂ, ತಸ್ಸ ಮೇ ಇಮಂ ಚೀವರಂ ಗಹಿತದಿವಸೇ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇ ಮಹಾಪಥವೀ ಮಹಾರವಂ ವಿರವಮಾನಾ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಆಕಾಸಂ ತಟತಟಾಯಿ, ಚಕ್ಕವಾಳದೇವತಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ಅದಂಸು "ಇಮಂ ಚೀವರಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಜಾತಿಪಂಸುಕೂಲಿಕೇನ ಜಾತಿಆರಞ್ಞಿಕೇನ ಜಾತಿಏಕಾಸನಿಕೇನ ಜಾತಿಸಪದಾನಚಾರಿಕೇನ ಭವಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ತ್ವಂ ಇಮಸ್ಸ ಚೀವರಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ। ಥೇರೋಪಿ ಅತ್ತನಾ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಹತ್ಥೀನಂ ಬಲಂ ಧಾರೇತಿ। ಸೋ ತಂ ಅತಕ್ಕಯಿತ್ವಾ "ಅಹಮೇತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಸುಗತಚೀವರಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಕಾತುಕಾಮೋ "ಧಾರೇಸ್ಸಾಮಹಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಹ। **ಪಟಿಪಜ್ಜಿನ್ತಿ** ಪಟಿಪನ್ನೋಸಿಂ। ಏವಂ ಪನ ಚೀವರಪರಿವತ್ತನಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರೇನ ಪಾರುತಚೀವರಂ ಭಗವಾ ಪಾರುಪಿ, ಸತ್ಥು ಚೀವರಂ ಥೇರೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಮಹಾಪಥವೀ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಉನ್ನದನ್ತೀ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ।

ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನೀತಿ ಮತಕಳೇವರಂ ಪರಿವೇಠೇತ್ವಾ ಛಡ್ಡಿತಾನಿ ತುಮ್ಬಮತ್ತೇ ಕಿಮೀ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಗಹಿತಾನಿ ಸಾಣವಾಕಮಯಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಾನಿ। ರಥಿಕಸುಸಾನಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದೀನಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಪಂಸೂನಂ ಉಪರಿ ಠಿತತ್ತಾ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ತೇಸು ಪಂಸುಕೂಲಮಿವಾತಿ **ಪಂಸುಕೂಲಂ**। ಅಥ ವಾ ಪಂಸು ವಿಯ ಕುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಉಲತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ

ಪಂಸುಕೂಲನ್ತಿ ಪಂಸುಕೂಲಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ನಿಬ್ಬಸನಾನೀ**ತಿ ನಿಟ್ಠಿತವಸನಕಿಚ್ಚಾನಿ, ಪರಿಭೋಗಜಿಣ್ಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ "ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏಕಮೇವ ತಂ ಚೀವರಂ, ಅನೇಕಾವಯವತ್ತಾ ಪನ ಬಹುವಚನಂ ಕತ"ನ್ತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ। **ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ತನಾ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಚ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಯೋಗೇ ಕಾಮಾಚಾರತ್ತಾ "ಅತ್ತನಾ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। "ಧಾರೇಸ್ಸಸಿ ಪನ ಮೇ ತ್ವಂ, ಕಸ್ಸಪ, ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅತ್ತನಾವ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ನಾಞ್ಞೇನ। ನ ಹಿ ಕೇವಲಂ ಸದ್ದತೋಯೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥನಿಚ್ಛಯೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಅತ್ಥಪಕರಣಾದಿನಾಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಯಮೇತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಪನೇತ್ಥ ಇದಂ ವುತ್ತಂ "ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನಾತಿ ಇಧ ಅತ್ತನಾಸದ್ದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಚೀವರೇ ಅತ್ತನಾ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾ"ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

"ಯಸ್ಸ ಯೇನ ಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ದೂರಟ್ಠಮ್ಪಿ ಚ ತಸ್ಸ ತಂ।
ಅತ್ಥತೋ ಹ್ಯಸಮಾನಾನಂ, ಆಸನ್ನತ್ತಮಕಾರಣ"ನ್ತಿ॥

ಅಥ ವಾ ಭಗವತಾ ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನ ಭಗವತಾ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋತಿ ಯೋಜನೀಯಂ ಏಕಸ್ಸಪಿ ಕರಣನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಸಹಯೋಗಕತ್ತುತ್ಥಜೋತಕತ್ತಸಮ್ಭವತೋತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥ **"ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತೇ ಸುತ್ತನ್ತಟೀಕಾಕಾರೇನಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಸಮಾನಂ ಧಾರಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಸಾಧಾರಣೋ,** ಪರಿಭೋಗೋ। ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನ ಚೇವ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನ ಚ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಇದಾನಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨) -

"ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

"ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರಂ ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ...ಪೇ॰... ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

"ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರಾಮಿ, ಸತೋ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇಮಿ, ಯಂ ತಂ ಅರಿಯಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ 'ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀ'ತಿ, ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತಿ...ಪೇ॰... ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

"ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ಪುಬ್ಬೇವ ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ಪುಬ್ಬೇವ...ಪೇ॰... ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

“ಅಹಂ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ‘ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ’ತಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ...ಪೇ॰... ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

“ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ ‘ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ’ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

“ಅಹಂ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ‘ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ’ತಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ...ಪೇ॰... ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

“ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ...ಪೇ॰... ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

“ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಸಬ್ಬಸೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ...ಪೇ॰... ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

“ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪಚ್ಚನುಭೋಮಿ, ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋಮಿ, ಬಹುಧಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕೋ ಹೋಮಿ, ಆವಿಭಾವಂ ತಿರೋಭಾವಂ ತಿರೋಕುಟ್ಟಂ ತಿರೋಪಾಕಾರಂ ತಿರೋಪಬ್ಬತಂ ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಆಕಾಸೇ, ಪಥವಿಯಾಪಿ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಿಮುಜ್ಜಂ ಕರೋಮಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಉದಕೇ, ಉದಕೇಪಿ ಅಭಿಜ್ಜಮಾನೇ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಪಥವಿಯಂ, ಆಕಾಸೇಪಿ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ಕಮಾಮಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಪಕ್ಖೀ ಸಕುಣೋ, ಇಮೇಪಿ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇ ಏವಂಮಹಿದ್ಧಿಕೇ ಏವಂಮಹಾನುಭಾವೇ ಪಾಣಿನಾ ಪರಿಮಸಾಮಿ ಪರಿಮಜ್ಜಾಮಿ, ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಪಿ ಕಾಯೇನ ವಸಂ ವತ್ತೇಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ...ಪೇ॰... ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಪಿ ಕಾಯೇನ ವಸಂ ವತ್ತೇತಿ।

“ಅಹಂ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ದಿಬ್ಬಾಯ ಸೋತಧಾತುಯಾ ವಿಸುದ್ಧಾಯ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಿಕಾಯ ಉಭೋ ಸದ್ದೇ ಸುಣಾಮಿ ದಿಬ್ಬೇ ಚ ಮಾನುಸೇ ಚ ಯೇ ದೂರೇ ಸನ್ತಿಕೇ ಚ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ದಿಬ್ಬಾಯ ಸೋತಧಾತುಯಾ...ಪೇ॰... ಯೇ ದೂರೇ ಸನ್ತಿಕೇ ಚ।

“ಅಹಂ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಪರಸತ್ತಾನಂ ಪರಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋ ಪರಿಚ್ಚ ಪಜಾನಾಮಿ, ಸರಾಗಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ‘ಸರಾಗಂ ಚಿತ್ತ’ನ್ತಿ ಪಜಾನಾಮಿ, ವೀತರಾಗಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ‘ವೀತರಾಗಂ ಚಿತ್ತ’ನ್ತಿ ಪಜಾನಾಮಿ, ಸದೋಸಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ವೀತದೋಸಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಸಮೋಹಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ವೀತಮೋಹಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಸಂಖಿತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಮಹಗ್ಗತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಅಮಹಗ್ಗತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಸಉತ್ತರಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಅನುತ್ತರಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰...

ಅಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ವಿಮುತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಅವಿಮುತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ 'ಅವಿಮುತ್ತಂ ಚಿತ್ತ'ನ್ತಿ ಪಜಾನಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ಪರಸತ್ತಾನಂ ಪರಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋ ಪರಿಚ್ಚ ಪಜಾನಾತಿ, ಸರಾಗಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ 'ಸರಾಗಂ ಚಿತ್ತ'ನ್ತಿ ಪಜಾನಾತಿ…ಪೇ॰… ಅವಿಮುತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ 'ಅವಿಮುತ್ತಂ ಚಿತ್ತ'ನ್ತಿ ಪಜಾನಾತಿ।

"ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಾಮಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿಂ ದ್ವೇಪಿ ಜಾತಿಯೋ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಪಞ್ಚಪಿ ಜಾತಿಯೋ ದಸಪಿ ಜಾತಿಯೋ ವೀಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಯೋ ತಿಂಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಚತ್ತಾಲೀಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಜಾತಿಸತಮ್ಪಿ ಜಾತಿಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಅನೇಕೇಪಿ ಸಂವಟ್ಟಕಪ್ಪೇ ಅನೇಕೇಪಿ ವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪೇ ಅನೇಕೇಪಿ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪೇ 'ಅಮುತ್ರಾಸಿಂ ಏವಂನಾಮೋ ಏವಂಗೋತ್ತೋ ಏವಂವಣ್ಣೋ ಏವಮಾಹಾರೋ ಏವಂಸುಖದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಸಂವೇದೀ ಏವಮಾಯುಪರಿಯನ್ತೋ, ಸೋ ತತೋ ಚುತೋ ಅಮುತ್ರ ಉದಪಾದಿಂ, ತತ್ರಾಪಾಸಿಂ ಏವಂನಾಮೋ ಏವಂಗೋತ್ತೋ ಏವಂವಣ್ಣೋ ಏವಮಾಹಾರೋ ಏವಂಸುಖದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಸಂವೇದೀ ಏವಮಾಯುಪರಿಯನ್ತೋ, ಸೋ ತತೋ ಚುತೋ ಇಧೂಪಪನ್ನೋ'ತಿ। ಇತಿ ಸಾಕಾರಂ ಸಉದ್ದೇಸಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿಂ…ಪೇ॰… ಇತಿ ಸಾಕಾರಂ ಸಉದ್ದೇಸಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ।

"ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸಾಮಿ ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇ ಹೀನೇ ಪಣೀತೇ ಸುವಣ್ಣೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣೇ ಸುಗತೇ ದುಗ್ಗತೇ, ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾಮಿ 'ಇಮೇ ವತ ಭೋನ್ತೋ ಸತ್ತಾ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಉಪವಾದಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ, ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ। ಇಮೇ ವಾ ಪನ ಭೋನ್ತೋ ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಅನುಪವಾದಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ, ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪನ್ನಾ'ತಿ। ಇತಿ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸಾಮಿ ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇ ಹೀನೇ ಪಣೀತೇ ಸುವಣ್ಣೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣೇ ಸುಗತೇ ದುಗ್ಗತೇ, ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇ ಹೀನೇ ಪಣೀತೇ ಸುವಣ್ಣೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣೇ ಸುಗತೇ ದುಗ್ಗತೇ, ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾತಿ।

"ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಅನಾಸವಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಂ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ। ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಅನಾಸವಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಂ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨) -

ಏವಂ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಾಪ್ಪಭೇದೇ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನತ್ಥಾಯ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತೇ ಆಗತಂ ಪಾಳಿಮಿಮಂ ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖೇನ ಆದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮೀತಿ** ಯಾವದೇವ ಇಚ್ಛಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋಯೇವ ಹಿ **ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ ಚೂಳಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಚ "ಯಾವದೇತಿ ಯಾವದೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಲಿಖಿತಂ। **ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** "ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮೀತಿ ಯಾವದೇವ ಇಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಂ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನೇವ** ವುತ್ತಂ "ಯಾವದೇವಾತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಯಾವದೇತಿ ಇದಂ ಪದ"ನ್ತಿ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ ಕತ್ಥಚಿ "ಯಾವದೇವಾ"ತಿ ಅಯಮೇವ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯಾನಿ ಪನ ಇತೋ ಪರಂ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಕಿರಿಯಝಾನಾನಿ, "ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಚತಸ್ಸೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, "ಸಬ್ಬಸೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ, "ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಚ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ತಂ ಅನುಪದವಣ್ಣನಾಯ ಚೇವ ಭಾವನಾವಿಧಾನೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೬೯-೭೦) ಸಬ್ಬಸೋ ವಿತ್ಥಾರಿತಂ। ಇಧಾಪಿ ಚ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡೇ ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಝಾನಾನಿ ತಿಸ್ಸೋ ಚ ವಿಜ್ಜಾ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ತತ್ಥೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ।

ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಾಪ್ಪಭೇದೇತಿ ಏತ್ಥ **ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಾ** ನಾಮ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಭಾವತೋ ಏವಂಸಞ್ಞಿತಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಸಹ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। **ಛಳಭಿಞ್ಞಾ** ನಾಮ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಯೋತಿ ಏವಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಾ ಸಬ್ಬಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ। **ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇತಿ** ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಾನಂ ಝಾಯೀನಞ್ಚೇವ ಅರಿಯಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ। ಅಥ ವಾ ಉತ್ತರಿ ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾತಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ, ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಧಮ್ಮೋ। ಸೋ ಹಿ ವಿನಾ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೇನ ಪಕತಿಯಾವ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬತೋ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಾವಹತೋ ವಾ "ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಪನ ಝಾನಾದೀನಿ "ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನಾತಿ** ಅಹಂ ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಯತ್ತಕೇ ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರೇ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ಚ ವಳಞ್ಜೇಮಿ, ತಥಾ ಕಸ್ಸಪೋಪೀತಿ ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಠಪನೇನ। ಇದಞ್ಚ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಾದಿಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪಸಂಸಾಮತ್ತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ವಿಯ ದೇವಸಿಕಂ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಾದಿವಸೇನ ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ವಳಞ್ಜೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನಾ"ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ –

> "ಓವದ ಕಸ್ಸಪ ಭಿಕ್ಖೂ, ಕರೋಹಿ ಕಸ್ಸಪ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ, ಅಹಂ ವಾ ಕಸ್ಸಪ ಭಿಕ್ಖೂ ಓವದೇಯ್ಯಂ ತ್ವಂ ವಾ, ಅಹಂ ವಾ ಕಸ್ಸಪ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಕರೇಯ್ಯಂ ತ್ವಂ ವಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೯)।

ಏವಮ್ಪಿ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತಿಯೇವ, ತಸ್ಸ ಕಿಮಞ್ಞಂ ಆಣಣ್ಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥ "ತಸ್ಸಾತಿ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹಸ್ಸಾ"ತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಮೇತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ "ತಸ್ಸ ಮೇ"ತಿ ಪಾಠೋಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಂ ನಾಮ ತಸ್ಸ ಮೇ ಆಣಣ್ಯಂ ಅಣಣಭಾವೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ನನು ಮಂ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಉಪಮಾವಸೇನ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಸಕಕವಚಇಸ್ಸರಿಯಾನುಪ್ಪದಾನೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಚೀವರಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಕವಚಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಕತಂ, ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಗಹಿತಂ। **ಕುಲವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕನ್ತಿ** ಕುಲವಂಸಸ್ಸ ಕುಲಪ್ಪವೇಣಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪಕಂ। "ಮೇ ಸದ್ಧಮ್ಮವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕೋ"ತಿ ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತ್ತಾ ಸಮಾಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಮೇ ಸದ್ಧಮ್ಮವಂಸಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಪಕೋ ಪವತ್ತಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತವಚನಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಅನುಗ್ಗಹೇಸೀತಿ ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಯಥಾಹಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಏಕಮಿದಾಹ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಏಕಂ ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಚ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಾವಾಯಾ**ತಿ ಪಾವಾನಗರತೋ, ತತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಕುಸಿನಾರಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಚ ದೀಘಮಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ। ದೀಘಪರಿಯಾಯೋ ಹೇತ್ಥ ಅದ್ಧಾನಸದ್ದೋ। **ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಗುಣಮಹತ್ತೇನಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹತ್ತೇನಪಿ ಮಹತಾ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಙ್ಘೇನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ, ಸಮಣಗಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹತ್ತಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಪಮಾಣವಚನೋ “ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಸಬ್ಬಂ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಂ ಇಧ ಆನೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

“ತತೋ ಪರನ್ತಿ ತತೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತೋ ಪರ”ನ್ತಿ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ “ತತೋ ಪರನ್ತಿ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡತೋ ಪರ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಮೇವೇತ್ಥ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬನ್ತಿ ನೋ ತಕ್ಕೋ। ಅಯಮೇವ ಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಪ್ಪಕಾರೋ, ಯದಿದಂ “ಹನ್ದ ಮಯಂ, ಆವುಸೋ, ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮ, ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮೋ ದಿಪ್ಪತೀ”ತಿಆದಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತೋ ಪರನ್ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಪಾಳಿಯಂ ಅವುತ್ತತ್ತಾ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಪಾಳಿಕ್ಕಮೋ -

> “ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ, ಏಕಮಿದಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಸಮಯಂ ಪಾವಾಯ ಕುಸಿನಾರಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ। ಅಥ ಖ್ವಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಮಗ್ಗಾ ಓಕ್ಕಮ್ಮ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿಂ।
>
> “ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಅಞ್ಞತರೋ ಆಜೀವಕೋ ಕುಸಿನಾರಾಯ ಮನ್ದಾರವಪುಪ್ಫಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾವಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಅದ್ದಸಂ ಖೋ ಅಹಂ, ಆವುಸೋ, ತಂ ಆಜೀವಕಂ ದೂರತೋವ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ, ದಿಸ್ವಾನ ತಂ ಆಜೀವಕಂ ಏತದವೋಚಂ ‘ಅಪಾವುಸೋ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಜಾನಾಸೀ’ತಿ ? ‘ಆಮ, ಆವುಸೋ, ಜಾನಾಮಿ। ಅಜ್ಜ ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ, ತತೋ ಮೇ ಇದಂ ಮನ್ದಾರವಪುಪ್ಫಂ ಗಹಿತನ್ತಿ। ತತ್ರಾವುಸೋ, ಯೇ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅವೀತರಾಗಾ, ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇ ಬಾಹಾ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಕನ್ದನ್ತಿ, ಛಿನ್ನಪಾತಂ ಪಪತನ್ತಿ ಆವಟ್ಟನ್ತಿ ವಿವಟ್ಟನ್ತಿ, ‘ಅತಿಖಿಪ್ಪಂ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಅತಿಖಿಪ್ಪಂ ಸುಗತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಅತಿಖಿಪ್ಪಂ ಚಕ್ಖುಂ ಲೋಕೇ ಅನ್ತರಹಿತ’ನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವೀತರಾಗಾ, ತೇ ಸತಾ ಸಮ್ಪಜಾನಾ ಅಧಿವಾಸೇನ್ತಿ ‘ಅನಿಚ್ಚಾ ಸಙ್ಖಾರಾ, ತಂ ಕುತೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಾ’”ತಿ।
>
> “ಅಥ ಖ್ವಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಏತದವೋಚಂ – ‘ಅಲಂ, ಆವುಸೋ, ಮಾ ಸೋಚಿತ್ಥ ಮಾ ಪರಿದೇವಿತ್ಥ, ನನ್ವೇತಂ, ಆವುಸೋ, ಭಗವತಾ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ಅಕ್ಖಾತಂ ‘ಸಬ್ಬೇಹೇವ ಪಿಯೇಹಿ ಮನಾಪೇಹಿ ನಾನಾಭಾವೋ ವಿನಾಭಾವೋ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ। ತಂ ಕುತೇತ್ಥ, ಆವುಸೋ, ಲಬ್ಭಾ, ಯಂ ತಂ ಜಾತಂ ಭೂತಂ ಸಙ್ಖತಂ ಪಲೋಕಧಮ್ಮಂ, ತಂ ವತ ಮಾ ಪಲುಜ್ಜೀ’ತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ”ತಿ।
>
> “ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ, ಆವುಸೋ, ಸುಭದ್ದೋ ನಾಮ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೋ ತಸ್ಸಂ ಪರಿಸಾಯಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆವುಸೋ ಸುಭದ್ದೋ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಏತದವೋಚ ‘ಅಲಂ, ಆವುಸೋ, ಮಾ ಸೋಚಿತ್ಥ ಮಾ ಪರಿದೇವಿತ್ಥ, ಸುಮುತ್ತಾ ಮಯಂ ತೇನ ಮಹಾಸಮಣೇನ, ಉಪದ್ದುತಾ ಚ ಮಯಂ ಹೋಮ’ ‘ಇದಂ ವೋ ಕಪ್ಪತಿ, ಇದಂ ವೋ ನ ಕಪ್ಪತೀ’ತಿ, ‘ಇದಾನಿ ಪನ ಮಯಂ ಯಂ ಇಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ, ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ, ನ ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ’ತಿ। ಹನ್ದ ಮಯಂ ಆವುಸೋ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮ, ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮೋ ದಿಪ್ಪತಿ, ಧಮ್ಮೋ

ಪಟಿಬಾಹೀಯತಿ, ಅವಿನಯೋ ಪುರೇ ದಿಪ್ಪತಿ, ವಿನಯೋ ಪಟಿಬಾಹೀಯತಿ, ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪುರೇ ಅವಿನಯವಾದಿನೋ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ವಿನಯವಾದಿನೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ।

"'ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನತೂ'ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಏಕೇನೂನಪಞ್ಚಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಉಚ್ಚಿನಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಂ ಏತದವೋಚುಂ 'ಅಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ, ಅಭಬ್ಬೋ ಛನ್ದಾ ದೋಸಾ ಮೋಹಾ ಭಯಾ ಅಗತಿಂ ಗನ್ತುಂ, ಬಹು ಚಾನೇನ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ಪರಿಯತ್ತೋ। ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಥೇರೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಮ್ಪಿ ಆನನ್ದಂ ಉಚ್ಚಿನತೂ'"ತಿಆದಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭)।

ತಸ್ಮಾ **ತತೋ ಪರ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡತೋ ಪರನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಸಬ್ಬಂ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ "ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ, ನ ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಏತಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಪಾಳಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅವಸೇಸಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಪ್ಪಕಾರಪ್ಪವತ್ತಂ ಪಾಳಿಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಹನ್ದ ಮಯಂ ಆವುಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮೋ ದಿಪ್ಪತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಧಮ್ಮಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ ಅಧಮ್ಮೋ। **ಪುರೇ ದಿಪ್ಪತೀ**ತಿ ಅಪಿ ನಾಮ ದಿಪ್ಪತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಾವ ಅಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ತತೋ ಪುರೇತರಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಸನ್ನೇ ಹಿ ಅನಾಗತೇ ಅಯಂ ಪುರೇಸದ್ದೋ। **ದಿಪ್ಪತೀ**ತಿ ದಿಪ್ಪಿಸ್ಸತಿ। ಪುರೇ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಹಿ ಅನಾಗತತ್ಥೇ ಅಯಂ ವತ್ತಮಾನಪಯೋಗೋ ಯಥಾ "ಪುರಾ ವಸ್ಸತಿ ದೇವೋ"ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ "ಪುರೇತಿ ಪಚ್ಛಾ ಅನಾಗತೇ ಯಥಾ ಅದ್ಧಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಗನ್ತಬ್ಬಮಗ್ಗೋ 'ಪುರೇ'ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ ಇಧ ದಟ್ಠಬ್ಬ"ನ್ತಿ। **ಅವಿನಯೋ**ತಿ ಪಹಾನವಿನಯಸಂವರವಿನಯಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ ಅವಿನಯೋ। "ವಿನಯವಾದಿನೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ಇತಿ-ಸದ್ದೋಪಿ ಏತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, "ತತೋ ಪರಂ ಆಹಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ಪಾಳಿಯಂ ಪನ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೇವ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ।

ತೇನ ಹೀತಿ ಉಯ್ಯೋಜನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಉಚ್ಚಿನನೇ ಉಯ್ಯೋಜೇನ್ತಾ ಹಿ ತಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಏವಮಾಹಂಸು। **ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನತೂ**ತಿ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಅನುರೂಪೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಕಲನವಙ್ಗ...ಪೇ॰... ಪರಿಗ್ಗಹೇಸೀ"ತಿ ಏತೇನ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವಪರಿಯನ್ತಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸತಿಪಿ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಬ್ಭಾವೇ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಗುಣಯುತ್ತಾನಂ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತತ್ತಾ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಸಕಲನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಪರಿಯತ್ತಿಧರೇ**ತಿ ಸಕಲಂ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿ ನವಙ್ಗಂ ಏತ್ಥ, ಏತಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಕಲನವಙ್ಗಂ, ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ। ಅತ್ಥಕಾಮೇನ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬತೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಪುರಿಸತ್ಥಪರಿಯತ್ತಭಾವತೋ ಚ ಪರಿಯತ್ತೀತಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಂ ಸಕಲನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಸಙ್ಖಾತಂ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ಸಕಲನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಪರಿಯತ್ತಿಧರಾ, ತಾದಿಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬಹೂನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚ ಅವಿಹತತ್ತಾ ತಾ ಜನೇನ್ತಿ, ತಾಹಿ ವಾ ಜನಿತಾತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**। ದುವಿಧಾ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಾ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಾತಿ। ತತ್ಥ ಯೇಸಂ ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಾದೀಸು ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾಸವನಧಾರಣಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಿ ನತ್ಥಿ, ತೇ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಾ। ಯೇಸಂ ತಾನಿ ಅತ್ಥಿ, ತೇ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಾ। ತೇ ಇಧ "ಪುಥುಜ್ಜನಾ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಮಥಭಾವನಾಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಸುಕ್ಖಾ ಲೂಖಾ ಅಸಿನಿದ್ಧಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾ**।

ತಿಪಿಟಕಸಬ್ಬಪರಿಯತ್ತಿಪ್ಪಭೇದಧರೇತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಪಿಟಕಾನಂ ಸಮಾಹಾರೋ ತಿಪಿಟಕಂ, ತಿಪಿಟಕಸಙ್ಖಾತಂ ನವಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಭಿನ್ನಂ ಸಬ್ಬಪರಿಯತ್ತಿಪ್ಪಭೇದಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ತಿಪಿಟಕಸಬ್ಬಪರಿಯತ್ತಿಪ್ಪಭೇದಧರಾ, ತಾದಿಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನು ಅನು

ತಂಸಮಙ್ಗೀನಂ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ಅನುಭಾವೋ, ಅನುಭಾವೋ ಏವ ಆನುಭಾವೋ, ಪಭಾವೋ। ಮಹನ್ತೋ ಆನುಭಾವೋ ಯೇಸಂ ತೇ **ಮಹಾನುಭಾವಾ। ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಭೇದೇ**ತಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾಯೇವ ತೇವಿಜ್ಜಾ, ತಾ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾದೀನಂ ತೇ ತೇವಿಜ್ಜಾದಯೋ, ತೇ ಭೇದಾ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ ಭಿನ್ನಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಭೇದಾ, ಖೀಣಾಸವಾ, ತಾದಿಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ತೇವಿಜ್ಜೋ, ಸೋ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾದೀನಂ ತೇ ತೇವಿಜ್ಜಾದಯೋ, ತೇ ಭೇದಾ ಯೇಸಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ತೇ ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಭೇದಾ, ತಾದಿಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ "ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ **ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕೇ** (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭) ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಿಸ್ಸ ಪನಾತಿ ಕಸ್ಮಾ ಪನ। ಸಿಕ್ಖತೀತಿ **ಸೇಕ್ಖೋ,** ಅಥ ವಾ ಸಿಕ್ಖನಂ ಸಿಕ್ಖಾ, ಸಾಯೇವ ತಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ ಸೇಕ್ಖೋ। ಸೋ ಹಿ ಅಪರಿಯೋಸಿತಸಿಕ್ಖತ್ತಾ ಚ ತದಧಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಚ ಏಕನ್ತೇನ ಸಿಕ್ಖನಸೀಲೋ ನ ಅಸೇಕ್ಖೋ ವಿಯ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಸಿಕ್ಖೋ ತತ್ಥ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧುಸ್ಸಾಹೋ, ನಾಪಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಸಿಕ್ಖೋ ಪಚುರಜನೋ ವಿಯ ತತ್ಥ ಅನಧಿಮುತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ತೀಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಜಾತೋ, ತತ್ಥ ವಾ ಭವೋತಿ ಸೇಕ್ಖೋ। ಅಥ ವಾ ಇಕ್ಖತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಇಕ್ಖಾ, ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। ಸಹ ಇಕ್ಖಾಯಾತಿ ಸೇಕ್ಖೋ। ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಪರಿಯೋಸಿತತ್ತಾ ಸಹ ಕರಣೀಯೇನಾತಿ **ಸಕರಣೀಯೋ। ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನೇನ। **ಅಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**ತಿ ನನು ಚ -

> "ದ್ವಾಸೀತಿ ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿಂ, ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ।
> ಚತುರಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಯೇ ಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪವತ್ತಿನೋ"ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೧೦೨೭) -

ವುತ್ತತ್ತಾ ಕಥಮೇತಂ ಯುಜ್ಜತೀತಿ? ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋತಿ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ನಾಯಂ ವಿರೋಧೋ। **ಬಹುಕಾರತ್ತಾ**ತಿ ಬಹುಉಪಕಾರತ್ತಾ। ಉಪಕಾರವಚನೋ ಹೇತ್ಥ ಕಾರಸದ್ದೋ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭವೇಯ್ಯ।

ಅತಿವಿಯ ವಿಸ್ಸತ್ಥೋತಿ ಅತಿವಿಯ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ। ನನ್ತಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ, "ಓವದತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನವಕಾಯ ಪರಿಸಾಯ ವಿಬ್ಭಮನೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಏವಮಾಹ **"ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ"**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸತ್ಥರಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಸತ್ಥುಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಪಞ್ಚಸತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ "ಆವುಸೋ, ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮ, ತುಮ್ಹೇ ಪುರೇ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಲಿಬೋಧಂ ಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ರಾಜಗಹೇ ಸನ್ನಿಪತಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ರಾಜಗಹಂ ಗತೋ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋಪಿ ಭಗವತೋ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಮಹಾಜನಂ ಸಞ್ಞಾಪೇನ್ತೋ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತೋ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ರಾಜಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ದಕ್ಖಿಣಗಿರಿಸ್ಮಿಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ತಿಂಸಮತ್ತಾ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕುಮಾರಭೂತಾ ಏಕವಸ್ಸಿಕದುವಸ್ಸಿಕಭಿಕ್ಖೂ ಚೇವ ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನಾ ಚ ವಿಬ್ಭಮಿಂಸು। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ಕಸ್ಮಾ ವಿಬ್ಭಮಿಂಸೂತಿ? ತೇಸಂ ಕಿರ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಚಿನ್ತೇಸುಂ "ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಸತ್ಥುವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ ಅಟ್ಠ ವರೇ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗನ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ದಾರಕೇ ಏತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಾಜೇಸ್ಸಾಮ, ಸೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಆಗತೇ ಮಯಂ ಮಹಾಸಕ್ಕಾರಂ ಕಾತುಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಾವ ಕಾರಣೇನ ನೇಸಂ ಞಾತಕಾ ತೇ ಪಬ್ಬಾಜೇಸುಂ। ಸತ್ಥರಿ ಪನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತೇಸಂ ಸಾ ಪತ್ಥನಾ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಾ, ಅಥ ನೇ ಏಕದಿವಸೇನೇವ ಉಪ್ಪಬ್ಬಾಜೇಸುಂ।

ಅಥ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ದಕ್ಖಿಣಗಿರಿಸ್ಮಿಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿತ್ವಾ ರಾಜಗಹಮಾಗತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಏವಮಾಹ "ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ"ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತೇ -

“ಅಥ ಕಿಞ್ಚರಹಿ ತ್ವಂ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಇಮೇಹಿ ನವೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರೇಹಿ ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಜಾಗರಿಯಂ ಅನನುಯುತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರಸಿ, ಸಸ್ಸಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸಿ, ಕುಲೂಪಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸಿ, ಓಲುಜ್ಜತಿ ಖೋ ತೇ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಪರಿಸಾ, ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಖೋ ತೇ ಆವುಸೋ ನವಪ್ಪಾಯಾ, ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀತಿ।

“ಅಪಿ ಮೇ ಭನ್ತೇ ಕಸ್ಸಪ ಸಿರಸ್ಮಿಂ ಪಲಿತಾನಿ ಜಾತಾನಿ, ಅಥ ಚ ಪನ ಮಯಂ ಅಜ್ಜಾಪಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಕುಮಾರಕವಾದಾ ನ ಮುಚ್ಚಾಮಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪನ ತ್ವಂ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಇಮೇಹಿ ನವೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರೇಹಿ ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಜಾಗರಿಯಂ ಅನನುಯುತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರಸಿ, ಸಸ್ಸಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸಿ, ಕುಲೂಪಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸಿ, ಓಲುಜ್ಜತಿ ಖೋ ತೇ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಪರಿಸಾ, ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಖೋ ತೇ ಆವುಸೋ ನವಪ್ಪಾಯಾ, ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪)।

ತತ್ಥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೫೪) **ಸಸ್ಸಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇಚರಸೀತಿ** ಸಸ್ಸಂ ಘಾತೇನ್ತೋ ವಿಯ ಆಹಿಣ್ಡಸಿ। **ಕುಲೂಪಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸೀತಿ** ಕುಲಾನಿ ಉಪಘಾತೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹನನ್ತೋ ವಿಯ ಆಹನನ್ತೋ ವಿಯ ಆಹಿಣ್ಡಸಿ। **ಓಲುಜ್ಜತೀತಿ** ಪಲುಜ್ಜತಿ ಭಿಜ್ಜತಿ। **ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಖೋ ತೇ ಆವುಸೋ ನವಪ್ಪಾಯಾತಿ**, ಆವುಸೋ, ಏವಂ ಏತೇ ತುಯ್ಹಂ ಪಾಯೇನ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನವಕಾ ಏಕವಸ್ಸಿಕದುವಸ್ಸಿಕದಹರಾ ಚೇವ ಸಾಮಣೇರಾ ಚ ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ। **ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀತಿ** ಅಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣಂ ನ ವತ ಜಾನಾತೀತಿ ಥೇರಂ ತಜ್ಜೇನ್ತೋ ಆಹ। **ಕುಮಾರಕವಾದಾ ನ ಮುಚ್ಚಾಮಾತಿ** ಕುಮಾರಕವಾದತೋ ನ ಮುಚ್ಚಾಮ। **ತಥಾ ಹಿ ಪನ ತ್ವನ್ತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬತಾಯ ಕಾರಣದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಸ್ಮಾ ತ್ವಂ ಇಮೇಹಿ ನವಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರರಹಿತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಚರಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಕುಮಾರಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚರನ್ತೋ “ಕುಮಾರಕೋ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹಸೀತಿ।

“ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ”ತಿ ಏತ್ಥ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಪದಪೂರಣೇ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಉಪಮಾನಸಮುಚ್ಚಯಸಂಸಯವವಸ್ಸಗ್ಗಪದಪೂರಣವಿಕಪ್ಪಾದೀಸು ಬಹೂಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ “ಪಣ್ಡಿತೋ ವಾಪಿ ತೇನ ಸೋ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೬೩) ಉಪಮಾನೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸದಿಸಭಾವೇತಿ ಅತ್ಥೋ। “ತಂ ವಾಪಿ ಧೀರಾ ಮುನಿ ವೇದಯನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೨೧೩) ಸಮುಚ್ಚಯೇ। “ಕೇ ವಾ ಇಮೇ ಕಸ್ಸ ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೯೬) ಸಂಸಯೇ। “ಅಯಂ ವಾ ಇಮೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಬ್ಬಬಾಲೋ ಸಬ್ಬಮೂಳ್ಹೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧) ವವಸ್ಸಗ್ಗೇ। “ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩) ವಿಕಪ್ಪೇತಿ। ಇಧ ಪನ ಪದಪೂರಣೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನೇವ ಚ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ “ವಾಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಂ ಕರೋನ್ತೇನ ‘ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ’ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಪದಪೂರಣೇ”ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೫೪) ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ “ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀತಿ ಅಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣಂ ನ ವತ ಜಾನಾತೀತಿ ಥೇರಂ ತಜ್ಜೇನ್ತೋ ಆಹಾ”ತಿ। ಏತ್ಥಾಪಿ **ವತಾತಿ** ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಕೇನಚಿ** ವುತ್ತಂ “ನ ವಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಾತಿ ವಿಭಾಸಾ, ಅಞ್ಞಾಸಿಪಿ ನ ಅಞ್ಞಾಸಿಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ । ತಂ ತಸ್ಸ ಮತಿಮತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹೇತ್ಥ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣಂ ನಾಞ್ಞಾಸೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತತ್ರಾತಿ** ಏವಂ ಸತಿ। **ಛನ್ದಾಗಮನಂ ವಿಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಛನ್ದಾ ಆಗಮನಂ ವಿಯಾತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಛನ್ದೇನ ಆಗಮನಂ ಪವತ್ತನಂ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಛನ್ದೇನ ಅಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಂ ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಛನ್ದಂ ವಾ ಆಗಚ್ಛತಿ ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನಾತಿ ಛನ್ದಾಗಮನಂ, ತಥಾ ಪವತ್ತೋ ಅಪಾಯಗಮನೀಯೋ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಅಥ ವಾ ಅನನುರೂಪಂ ಗಮನಂ ಅಗಮನಂ, ಛನ್ದೇನ ಅಗಮನಂ ಛನ್ದಾಗಮನಂ, ಛನ್ದೇನ ಸಿನೇಹೇನ ಅನನುರೂಪಂ ಗಮನಂ ಪವತ್ತನಂ ಅಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಂ ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಸೇಕ್ಖಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇತಿ** ಅಸೇಕ್ಖಭೂತಾ

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಅಸೇಕ್ಖಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ತಂ ಪತ್ತೇ, ಪಟಿಲದ್ಧಅಸೇಕ್ಖಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಮತಿಯಾತಿ** ಅನುಞ್ಞಾಯ, ಯಾಚನಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

"ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ"ತಿ ಇದಂ ನ ಸೇಕ್ಖಾನಂ ಅಗತಿಗಮನಸಬ್ಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಸೇಕ್ಖಾನಂಯೇವ ಪನ ಉಚ್ಚಿನಿತತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಗತಿಗಮನಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ, ತಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಮ್ಪಿ ಆನನ್ದಂ ಉಚ್ಚಿನತೂತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನ ಪನ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ, ತಥಾಪಿ ಅಭಬ್ಬೋ ಅಗತಿಂ ಗನ್ತುನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। "ಅಭಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೇತಿಯಾ ತಸ್ಸ ಅರಹಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಾ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಗುಣೇ ಕಥೇನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಛನ್ದಾತಿ** ಛನ್ದೇನ, ಸಿನೇಹೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಗತಿಂ ಗನ್ತುನ್ತಿ** ಅಗನ್ತಬ್ಬಂ ಗನ್ತುಂ, ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕಾತುನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಮಾನಿ ಪನ ಚತ್ತಾರಿ ಅಗತಿಗಮನಾನಿ ಭಣ್ಡಭಾಜನೀಯೇ ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯಟ್ಠಾನೇ ಚ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಭಣ್ಡಭಾಜನೀಯೇ ತಾವ ಅತ್ತನೋ ಭಾರಭೂತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಮನಾಪೇ ಭಣ್ಡೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ತಂ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಮನಾಪಂ ದೇನ್ತೋ ಛನ್ದಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಅತ್ತನೋ ಪನ ಅಭಾರಭೂತಾನಂ ಮನಾಪೇ ಭಣ್ಡೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ತಂ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಅಮನಾಪಂ ದೇನ್ತೋ ದೋಸಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಭಣ್ಡೇಸು ಭಾಜನೀಯವತ್ಥುಞ್ಚ ಠಿತಿಕಞ್ಚ ಅಜಾನನ್ತೋ ಮೋಹಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಮುಖರಾನಂ ವಾ ರಾಜಾದಿನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ವಾ "ಇಮೇ ಮೇ ಅಮನಾಪೇ ಭಣ್ಡೇ ದಿನ್ನೇ ಅನತ್ಥಂ ಕರೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಭಯೇನ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಮನಾಪಂ ದೇನ್ತೋ ಭಯಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಏವಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ತುಲಾಭೂತೋ ಪಮಾಣಭೂತೋ ಮಜ್ಝತ್ತೋವ ಹುತ್ವಾ ಯಂ ಯಸ್ಸ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತದೇವ ತಸ್ಸ ದೇತಿ, ಅಯಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಅಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ವಿನಿಚ್ಛಯಟ್ಠಾನೇ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಭಾರಭೂತಸ್ಸ ಗರುಕಾಪತ್ತಿಂ ಲಹುಕಾಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತೋ ಛನ್ದಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಇತರಸ್ಸ ಲಹುಕಾಪತ್ತಿಂ ಗರುಕಾಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತೋ ದೋಸಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಆಪತ್ತಿವುಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಸಮುಚ್ಚಯಕ್ಖನ್ಧಕಞ್ಚ ಅಜಾನನ್ತೋ ಮೋಹಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಮುಖರಸ್ಸ ವಾ ರಾಜಪೂಜಿತಸ್ಸ ವಾ "ಅಯಂ ಮೇ ಗರುಕಂ ಕತ್ವಾ ಆಪತ್ತಿಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಕರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಗರುಕಮೇವ ಲಹುಕಾಪತ್ತಿಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಭಯಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಯಥಾಭೂತಮೇವ ಕಥೇಸಿ, ಅಯಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಅಗತಿಗಮನಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಥೇರೋಪಿ ತಾದಿಸೋ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಅಗತಿಗಮನಾನಂ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಹೀನತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಜ್ಝಾಯನವಸೇನ ಧಮ್ಮವಿನಯವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಛನ್ದಾದಿವಸೇನ ಅಞ್ಞಥಾ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಯಥಾಭೂತಮೇವ ಕಥೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಭಬ್ಬೋ...ಪೇ॰... ಅಗತಿಂ ಗನ್ತು"ನ್ತಿ**। **ಪರಿಯತ್ತೋತಿ** ಅಧೀತೋ, ಉಗ್ಗಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಚ್ಚಿನಿತೇನಾತಿ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಗಹಿತೇನ। **ಏತದಹೋಸೀತಿ** ಏತಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕನಂ ಅಹೋಸಿ। **ರಾಜಗಹಂ ಖೋ ಮಹಾಗೋಚರನ್ತಿ** ಏತ್ಥ "ರಾಜಗಹನ್ತಿ ರಾಜಗಹಸಾಮನ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ **ಚೂಳಗಣ್ಠಿಪದೇ ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಚ ವುತ್ತಂ। ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಗೋಚರೋ, ಗೋಚರೋ ವಿಯ ಗೋಚರೋ, ಭಿಕ್ಖಾಚರಣಟ್ಠಾನಂ। ಸೋ ಮಹನ್ತೋ ಅಸ್ಸ, ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ ಮಹಾಗೋಚರಂ, ರಾಜಗಹಂ। **ಥಾವರಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಚಿರಟ್ಠಾಯಿಕಮ್ಮಂ। **ವಿಸಭಾಗಪುಗ್ಗಲೋ** ಸುಭದ್ದಸದಿಸೋ। **ಉಕ್ಕೋಟೇಯ್ಯಾತಿ** ನಿವಾರೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಞತ್ತಿದುತಿಯೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸಾವೇಸೀತಿ** –

> "ಸುಣಾತು ಮೇ, ಆವುಸೋ, ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಸಙ್ಘೋ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಸಮ್ಮನ್ನೇಯ್ಯ 'ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತಬ್ಬ'ನ್ತಿ, ಏಸಾ ಞತ್ತಿ।
>
> "ಸುಣಾತು ಮೇ, ಆವುಸೋ, ಸಙ್ಘೋ, ಸಙ್ಘೋ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಸಮ್ಮನ್ನತಿ 'ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತಬ್ಬ'ನ್ತಿ, ಯಸ್ಸಾಯಸ್ಮತೋ ಖಮತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಂ ಸಮ್ಮುತಿ 'ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತಬ್ಬ'ನ್ತಿ, ಸೋ ತುಣ್ಹಸ್ಸ। ಯಸ್ಸ ನಕ್ಖಮತಿ, ಸೋ ಭಾಸೇಯ್ಯ।

“ಸಮ್ಮತಾನಿ ಸಙ್ಘೇನ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ‘ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತಬ್ಬ’ನ್ತಿ, ಖಮತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ತುಣ್ಹೀ, ಏವಮೇತಂ ಧಾರಯಾಮೀ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೮) -

ಏವಂ ಞತ್ತಿದುತಿಯೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸಾವೇಸಿ। ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಞಾತಬ್ಬ”ನ್ತಿ।

ಅಯಂ ಪನ ಕಮ್ಮವಾಚಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಏಕವೀಸತಿಮೇ ದಿವಸೇ ಕತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) “ಅಯಂ ಪನ ಕಮ್ಮವಾಚಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಏಕವೀಸತಿಮೇ ದಿವಸೇ ಕತಾ। ಭಗವಾ ಹಿ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಅಥಸ್ಸ ಸತ್ತಾಹಂ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸರೀರಂ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜಯಿಂಸು। ಏವಂ ಸತ್ತಾಹಂ ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸಾ ನಾಮ ಅಹೇಸುಂ। ತತೋ ಸತ್ತಾಹಂ ಚಿತಕಾಯ ಅಗ್ಗಿನಾ ಝಾಯಿ, ಸತ್ತಾಹಂ ಸತ್ತಿಪಞ್ಜರಂ ಕತ್ವಾ ಸನ್ಥಾಗಾರಸಾಲಾಯಂ ಧಾತುಪೂಜಂ ಕರಿಂಸೂತಿ ಏಕವೀಸತಿ ದಿವಸಾ ಗತಾ। ಜೇಟ್ಠಮೂಲಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಪಞ್ಚಮಿಯಂ ಪನ ಧಾತುಯೋ ಭಾಜಯಿಂಸು। ಏತಸ್ಮಿಂ ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಸ್ಸ ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸುಭದ್ದೇನ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಕತಂ ಅನಾಚಾರಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಅಯಂ ಕಮ್ಮವಾಚಾ ಕತಾ। ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಕಮ್ಮವಾಚಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ ‘ಆವುಸೋ ಇದಾನಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಚತ್ತಾಲೀಸದಿವಸಾ ಓಕಾಸೋ, ತತೋ ಪರಂ ಅಯಂ ನಾಮ ನೋ ಪಲಿಬೋಧೋ ಅತ್ಥೀತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಲಬ್ಭಾ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಯಸ್ಸ ರೋಗಪಲಿಬೋಧೋ ವಾ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಪಲಿಬೋಧೋ ವಾ ಮಾತಾಪಿತುಪಲಿಬೋಧೋ ವಾ ಅತ್ಥಿ, ಪತ್ತಂ ವಾ ಪನ ಪಚಿತಬ್ಬಂ ಚೀವರಂ ವಾ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಸೋ ತಂ ಪಲಿಬೋಧಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕರಣೀಯಂ ಕರೋತೂ’ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಚಸತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಪರಿವುತೋ ರಾಜಗಹಂ ಗತೋ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮಹಾಥೇರಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೋಕಸಲ್ಲಸಮಪ್ಪಿತಂ ಮಹಾಜನಂ ಅಸ್ಸಾಸೇತುಕಾಮಾ ತಂ ತಂ ದಿಸಂ ಪಕ್ಕನ್ತಾ। ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರೋ ಪನ ಸತ್ತಸತಭಿಕ್ಖುಪರಿವಾರೋ ‘ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಟ್ಠಾನಂ ಆಗತಾಗತಂ ಮಹಾಜನಂ ಅಸ್ಸಾಸೇಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಕುಸಿನಾರಾಯಮೇವ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ, ಏವಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸಪಿ ಭಗವತೋ ಸಯಮೇವ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಪಞ್ಚಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೇನ ಸಾವತ್ಥಿ ತೇನ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಗಚ್ಛತೋ ಪನಸ್ಸ ಪರಿವಾರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಗಣನಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತಾ”ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ತೀಸು ಸತ್ತಾಹೇಸು ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇಸು ಏಕವೀಸತಿಮೇ ದಿವಸೇ ಇಮಂ ಕಮ್ಮವಾಚಂ ಸಾವೇತ್ವಾ ಥೇರೋ ರಾಜಗಹಂ ಪಕ್ಕನ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಇಧ **ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) “ಸತ್ತಸು ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸೇಸು ಸತ್ತಸು ಚ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸೇಸು ವೀತಿವತ್ತೇಸೂ”ತಿ ವುತ್ತಂ? ಸತ್ತಸು ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸೇಸು ಗಹಿತೇಸು ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಮಜ್ಝೇ ಚಿತಕಾಯ ಝಾಪನಸತ್ತಾಹಮ್ಪಿ ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವಿಸುಂ ನ ವುತ್ತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಅಥ ಕಸ್ಮಾ “ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ, ದಿಯಡ್ಢಮಾಸೋ ಸೇಸೋ”ತಿ ಚ ವುತ್ತನ್ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ಅಪ್ಪಕಞ್ಹಿ ಊನಮಧಿಕಂ ವಾ ಗಣನೂಪಗಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮುದಾಯೋ ಅಪ್ಪಕೇನ ಅಧಿಕೋಪಿ ಅನಧಿಕೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅಡ್ಢಮಾಸತೋ ಅಧಿಕೇಪಿ ಪಞ್ಚ ದಿವಸೇ “ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ “ದ್ವಾಸೀತಿಖನ್ಧಕವತ್ತಾನಂ ಕತ್ಥಚಿ ಅಸೀತಿಖನ್ಧಕವತ್ತಾನೀ”ತಿ ವಚನಂ ವಿಯ। ತಥಾ ಅಪ್ಪಕೇನ ಊನೋಪಿ ಚ ಸಮುದಾಯೋ ಅನೂನೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ “ದಿಯಡ್ಢಮಾಸತೋ ಊನೇಪಿ ಪಞ್ಚ ದಿವಸೇ ದಿಯಡ್ಢಮಾಸೋ ಸೇಸೋ”ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। **ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಹಿ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೫೫) ಛಮಾಸತೋ ಊನೇಪಿ ಅಡ್ಢಮಾಸೇ “ಛ ಮಾಸೇ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋ”ತಿ ವುತ್ತವಚನಂ ವಿಯ। ತತ್ಥ ಹಿ ತಚಪಞ್ಚಕಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪಞ್ಚಕೇಸು ದ್ವೀಸು ಚ ಛಕ್ಕೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಅನುಲೋಮತೋ ಪಞ್ಚಾಹಂ, ಪಟಿಲೋಮತೋ ಪಞ್ಚಾಹಂ, ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಪಞ್ಚಾಹಂ, ತಥಾ ಪುರಿಮಪುರಿಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಕಛಕ್ಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅನುಲೋಮತೋ ಪಞ್ಚಾಹಂ, ಪಟಿಲೋಮತೋ ಪಞ್ಚಾಹಂ, ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಪಞ್ಚಾಹನ್ತಿ ಏವಂ ವಿಸುಂ ತಿಪಞ್ಚಾಹಂ ಏಕತೋ

ತಿಪಞ್ಞಾಹಞ್ಚ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕತ್ವಾ ಛಮಾಸಂ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ವಚನಂ ವಿಯ। ತತ್ಥ ಹಿ ವಕ್ಕಪಞ್ಚಕಾದೀಸು ತೀಸು ಪಞ್ಚಕೇಸು ದ್ವೀಸು ಚ ಛಕ್ಕೇಸು ವಿಸುಂ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ಏಕತೋ ಚ ಸಜ್ಝಾಯೇ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪಞ್ಚಕಾನಂ ವಸೇನ ಪಞ್ಚಮಾಸಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತಚಪಞ್ಚಕೇ ಪನ ವಿಸುಂ ತಿಪಞ್ಞಾಹಮೇವಾತಿ ಅಡ್ಢಮಾಸೋಯೇವೇಕೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅಡ್ಢಮಾಸಾಧಿಕಪಞ್ಚಮಾಸಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಏವಂ ಸತಿ ಯಥಾ ತತ್ಥ ಅಡ್ಢಮಾಸೇ ಊನೇಪಿ ಮಾಸಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನೇ ಸಜ್ಝಾಯೇ ಛ ಮಾಸಾ ಪರಿಚ್ಛೇದಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಸಜ್ಝಾಯಸ್ಸ ಸತ್ತಮಾಸಾದಿಮಾಸನ್ತರಗಮನನಿವಾರಣತ್ಥಂ ಛಮಾಸಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ, ನ ಸಕಲಛಮಾಸೇ ಸಜ್ಝಾಯಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಮಾಸವಸೇನ ಕಾಲೇ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನೇ ಊನೇಪಿ ಪಞ್ಚದಿವಸೇ ದಿಯಡ್ಢಮಾಸೋ ಪರಿಚ್ಛೇದಕೋ ಹೋತೀತಿ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ದ್ವಿಮಾಸಾದಿಮಾಸನ್ತರಗಮನನಿವಾರಣತ್ಥಂ "ದಿಯಡ್ಢಮಾಸೋ ಸೇಸೋ"ತಿ ದಿಯಡ್ಢಮಾಸಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞಥಾ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರೋಧೋ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಏಕಾಹಮೇವ ವಾ ಭಗವತೋ ಸರೀರಂ ಚಿತಕಾಯ ಝಾಯೀತಿ ಖುದ್ದಕಭಾಣಕಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಸತ್ತಸು ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸೇಸು ವೀತಿವತ್ತೇಸು ಅಟ್ಠಮಿಯಂ ಚಿತಕಾಯ ಭಗವತೋ ಸರೀರಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಸತ್ತಸು ದಿವಸೇಸು ಧಾತುಪೂಜಂ ಅಕಂಸೂತಿ ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ, ಗಿಮ್ಹಾನಂ ದಿಯಡ್ಢೋ ಚ ಮಾಸೋ ಸೇಸೋ ಹೋತಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಚಿತಕಾಯ ಝಾಪನಸತ್ತಾಹಂ ನ ಆಗತಂ, ದ್ವೇಯೇವ ಸತ್ತಾಹಾನಿ ಆಗತಾನಿ, ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪನ ಯಂ ರುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಇತೋ ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಪಕಾರೇನ ಯಥಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಕಾರಣಂ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಕೇನಚಿ** ವುತ್ತಂ "ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋತಿ ಏತ್ಥ ಏಕೋ ದಿವಸೋ ನಟ್ಠೋ। ಸೋ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೋ ಕೋಲಾಹಲದಿವಸೋ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ನ ಗಹಿತೋ"ತಿ। ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿಯಂ ಪಾಟಿಪದದಿವಸತೋಯೇವ ಪಟ್ಠಾಯ ಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸೇನಪಿ ಸದ್ಧಿಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸತ್ತಾಹಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸತ್ತಾಹಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಜೇಟ್ಠಮೂಲಸುಕ್ಕಪಞ್ಚಮೀ ಏಕವೀಸತಿಮೋ ದಿವಸೋ ಹೋತಿ।

ಸತ್ತಸು ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸೇಸೂತಿ ಏತ್ಥ ಸಾಧುಕೀಳನಂ ನಾಮ ಸಂವೇಗವತ್ಥುಂ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಚತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಿ ಗೀತಾನಿ ಗಾಯಿತ್ವಾ ಪೂಜಾವಸೇನ ಕೀಳನತೋ ಸುನ್ದರಂ ಕೀಳನನ್ತಿ **ಸಾಧುಕೀಳನಂ**। ಅಥ ವಾ ಸಪರಹಿತಸಾಧನಟ್ಠೇನ ಸಾಧು, ತೇಸಂ ಸಂವೇಗವತ್ಥುಂ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕೀಳನಂ ಸಾಧುಕೀಳನಂ, ಉಳಾರಪುಞ್ಞಪಸವನತೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥಾವಿರೋಧಿಕೀಳಾವಿಹಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಾಹೇ ಸಾಧುಕೀಳಾಯ ಏಕದೇಸೇನ ಕತತ್ತಾ ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸಾ ನಾಮ ತೇ ಜಾತಾ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸೇಸುಯೇವ ಸಾಧುಕೀಳನಂ ಅಕಂಸು। ತತೋಯೇವ ಚ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿಯಂ –

> "ಅಥ ಖೋ ಕೋಸಿನಾರಕಾ ಮಲ್ಲಾ ಭಗವತೋ ಸರೀರಾನಿ ಸತ್ತಾಹಂ ಸನ್ಥಾಗಾರೇ ಸತ್ತಿಪಞ್ಜರಂ ಕರಿತ್ವಾ ಧನುಪಾಕಾರಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಾಪೇತ್ವಾ ನಚ್ಚೇಹಿ ಗೀತೇಹಿ ವಾದಿತೇಹಿ ಮಾಲೇಹಿ ಗನ್ಧೇಹಿ ಸಕ್ಕರಿಂಸು ಗರುಂ ಕರಿಂಸು ಮಾನೇಸುಂ ಪೂಜೇಸು"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೩೫)।

ಏತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೩೫) ವುತ್ತಂ –

> "ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತೇ ಏವಮಕಂಸೂತಿ? ಇತೋ ಪುರಿಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಸತ್ತಾಹೇಸು ತೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಠಾನನಿಸಜ್ಜೋಕಾಸಂ ಕರೋನ್ತಾ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾದೀನಿ ಸಂವಿದಹನ್ತಾ ಸಾಧುಕೀಳಿಕಾಯ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭಿಂಸು। ತತೋ ನೇಸಂ ಅಹೋಸಿ 'ಇಮಂ ಸತ್ತಾಹಂ ಸಾಧುಕೀಳಿತಂ ಕೀಳಿಸ್ಸಾಮ, ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ಯಂ

ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಮತ್ತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಕೋಚಿದೇವ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಧಾತುಯೋ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ಆರಕ್ಖಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಕೀಳಿಸ್ಸಾಮಾ'ತಿ, ತೇನ ತೇ ಏವಮಕಂಸೂ"ತಿ।

ತಸ್ಮಾ ವಿಸೇಸತೋ ಸಾಧುಕೀಳಿಕಾ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸೇಸುಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇ ಪನ ಧಾತುಪೂಜಾಯ ಕತತ್ತಾ "ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸಾ"ತಿ ಪಾಕಟಾ ಜಾತಾತಿ ಆಹ **"ಸತ್ತಸು ಚ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸೇಸೂ"**ತಿ। **ಉಪಕಟ್ಠಾ**ತಿ ಆಸನ್ನಾ। ವಸ್ಸಂ ಉಪನೇನ್ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾ**। **ಏಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಗತೋ**ತಿ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿತ್ವಾ ಮಹಾಜನಂ ಅಸ್ಸಾಸೇತುಂ ಏಕೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಗತೋ। ಏವಂ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಾದಯೋಪಿ ತೇಸು ತೇಸು ಜನಪದೇಸು ಚಾರಿಕಂ ಚರಿತ್ವಾ ಮಹಾಜನಂ ಅಸ್ಸಾಸೇನ್ತಾ ಗತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಯೇನ ಸಾವತ್ಥಿ, ತೇನ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಾಮೀ**ತಿ ಯತ್ಥ ಸಾವತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಾಮಿ, ಯೇನ ವಾ ದಿಸಾಭಾಗೇನ ಸಾವತ್ಥಿ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ತೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ರಾತಿ ತಸ್ಸಂ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ। **ಸುದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾಯಾ**ತಿ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ। ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತಣ್ಹಾನುಸಯತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾಭಿಸಙ್ಖತೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಭವಯೋನಿಗತಿಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸೇಸು ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಜನೇತಿ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ ಜನೋ, ಕಿಲೇಸೇ ಜನೇತಿ, ಅಜನಿ, ಜನಿಸ್ಸತೀತಿ ವಾ ಜನೋ, ಮಹನ್ತೋ ಜನೋತಿ **ಮಹಾಜನೋ,** ತಂ ಮಹಾಜನಂ, ಬಹುಜನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತ್ವಾ। **ಗನ್ಧಕುಟಿಯಾ ದ್ವಾರಂ ವಿವರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಭಾವತೋ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಯಾ ದ್ವಾರಂ ವಿವರೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನೇವ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) "ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಿಲಾತಂ ಮಾಲಾಕಚವರಂ **ಮಿಲಾತಮಾಲಾಕಚವರಂ**। **ಯಥಾಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಠಮಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಯಥಾಠಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಗವತೋ ಠಿತಕಾಲೇ ಕರಣೀಯಂ ವತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮಕಾಸೀ**ತಿ ಸೇನಾಸನೇ ಕತ್ತಬ್ಬವತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಕರೋನ್ತೋ ಚ ನ್ಹಾನಕೋಟ್ಠಕೇ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಉದಕೂಪಟ್ಠಾನಾದಿಕಾಲೇಸು ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ನನು ಭಗವಾ ಅಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ನ್ಹಾನಕಾಲೋ, ಅಯಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಕಾಲೋ, ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಓವಾದದಾನಕಾಲೋ, ಅಯಂ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪನಕಾಲೋ, ಅಯಂ ಮುಖಧೋವನಕಾಲೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪರಿದೇವಮಾನೋವ ಅಕಾಸಿ। ತಮೇನಂ ಅಞ್ಞತರಾ ದೇವತಾ "ಭನ್ತೇ ಆನನ್ದ, ತುಮ್ಹೇ ಏವಂ ಪರಿದೇವಮಾನಾ ಕಥಂ ಅಞ್ಞೇ ಅಸ್ಸಾಸಯಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ ಸಂವೇಜೇಸಿ। ಸೋ ತಸ್ಸಾ ವಚನೇನ ಸಂವಿಗ್ಗಹದಯೋ ಸನ್ಥಮ್ಭಿತ್ವಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಪಭುತಿ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಬಹುಲತಾಯ ಉಸ್ಸನ್ನಧಾತುಕಂ ಕಾಯಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತುಂ ಖೀರವಿರೇಚನಂ ಪಿವಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ಥೇರೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಉಸ್ಸನ್ನಧಾತುಕನ್ತಿ ಉಪಚಿತಸೇಮ್ಹಾದಿಧಾತುಕಂ ಕಾಯಂ। **ಸಮಸ್ಸಾಸೇತು**ನ್ತಿ ಸನ್ತಪ್ಪೇತುಂ। **ದುತಿಯದಿವಸೇ**ತಿ ದೇವತಾಯ ಸಂವೇಜಿತದಿವಸತೋ। "ಜೇತವನವಿಹಾರಂ ಪವಿಟ್ಠದಿವಸತೋ ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ವಿರಿಚ್ಚತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಿರೇಚನಂ, ಓಸಧಪರಿಭಾವಿತಂ ಖೀರಮೇವ ವಿರೇಚನನ್ತಿ **ಖೀರವಿರೇಚನಂ**। **ಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಯಂ ಭೇಸಜ್ಜಪಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಅಙ್ಗಸುಭತಾಯ ಸುಭೋತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧನಾಮತ್ತಾ **ಸುಭೇನ ಮಾಣವೇನ**। **ಪಹಿತಂ ಮಾಣವಕ**ನ್ತಿ "ಸತ್ಥಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಕಿರಸ್ಸ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗತೋ, ಮಹಾಜನೋ ಚ ತಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮತೀ"ತಿ ಸುತ್ವಾ "ವಿಹಾರಂ ಖೋ ಪನ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಜನಮಜ್ಝೇ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ವಾ ಕಾತುಂ ಧಮ್ಮಕಥಂ ವಾ ಸೋತುಂ, ಗೇಹಂ ಆಗತಂಯೇವ ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಸುಖೇನ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಏಕಾ ಚ ಮೇ ಕಙ್ಖಾ ಅತ್ಥಿ, ತಮ್ಪಿ ನಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸುಭೇನ ಮಾಣವೇನ ಪೇಸಿತಂ ಮಾಣವಕಂ। **ಏತದವೋಚಾ**ತಿ ಏತಂ "ಅಕಾಲೋ ಖೋ"ತಿಆದಿಕಂ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಅವೋಚ। **ಅಕಾಲೋ ಖೋ**ತಿ ಅಜ್ಜ ಗನ್ತುಂ ಯುತ್ತಕಾಲೋ ನ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ ಆಹ **"ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅಜ್ಜಾ"**ತಿಆದಿ। **ಭೇಸಜ್ಜಮತ್ತಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ। ಅಪ್ಪತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಮತ್ತಾಸದ್ದೋ "ಮತ್ತಾ ಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ।

ದುತಿಯದಿವಸೇತಿ ಖೀರವಿರೇಚನಂ ಪೀತದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ। **ಚೇತಕತ್ಥೇರೇನಾತಿ** ಚೇತಿಯರಟ್ಠೇ ಜಾತತ್ತಾ "ಚೇತಕೋ"ತಿ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮೇನ। **ಸುಭೇನ ಮಾಣವೇನ ಪುಟ್ಠೋತಿ** "ಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ತೇ ತಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ನಟ್ಠಾ ನು ಖೋ, ಧರನ್ತಿ, ಸಚೇ ಧರನ್ತಿ, ಆನನ್ದೋ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ಹನ್ದ ನಂ ಪುಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಯೇಸಂ ಸೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಣ್ಣವಾದೀ ಅಹೋಸಿ, ಯತ್ಥ ಚ ಇಮಂ ಜನತಂ ಸಮಾದಪೇಸಿ ನಿವೇಸೇಸಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ಕತಮೇಸಾನಂ ಖೋ ಭೋ ಆನನ್ದ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ ವಣ್ಣವಾದೀ ಅಹೋಸೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೪) ಸುಭೇನ ಮಾಣವೇನ ಪುಟ್ಠೋ। ಅಥಸ್ಸ ಥೇರೋ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ತಿಣ್ಣಂ ಖೋ, ಮಾಣವ, ಖನ್ಧಾನಂ ಸೋ ಭಗವಾ ವಣ್ಣವಾದೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸುಭಸುತ್ತಮಭಾಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ದೀಘನಿಕಾಯೇ ಸುಭಸುತ್ತಂ ನಾಮ ದಸಮಂ ಸುತ್ತಮಭಾಸೀ"**ತಿ।

ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪಟಿಸಙ್ಖರಣನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಖಣ್ಡನ್ತಿ** ಛಿನ್ನಂ। **ಫುಲ್ಲನ್ತಿ** ಭಿನ್ನಂ। ತೇಸಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ** ಪುನ ಸಮ್ಮಾ ಪಾಕತಿಕಕರಣಂ, ಅಭಿನವಕರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ರಾಜಗಹನ್ತಿ** ಏವಂನಾಮಕಂ ನಗರಂ। ತಞ್ಹಿ ಮನ್ಧಾತುಮಹಾಗೋವಿನ್ದಾದೀಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ "ರಾಜಗಹ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಛಡ್ಡಿತಪತಿತಉಕ್ಲಾಪಾತಿ** ಛಡ್ಡಿತಾ ಚ ಪತಿತಾ ಚ ಉಕ್ಲಾಪಾ ಚ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಟ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಛಡ್ಡಿತಾ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾ, ತತೋಯೇವ ಚ ಉಪಚಿಕಾದೀಹಿ ಖಾದಿತತ್ತಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪತಿತಾ, ಸಮ್ಮಜ್ಜನಾಭಾವೇನ ಆಕಿಣ್ಣಕಚವರತ್ತಾ ಉಕ್ಲಾಪಾ ಚ ಅಹೇಸುನ್ತಿ। ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಭಗವತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ವೇಣಿಯತಿ ದಿಸ್ಸತೀತಿ **ಪರಿವೇಣಂ। ತತ್ಥಾತಿ** ತೇಸು ವಿಹಾರೇಸು। ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪಟಿಸಙ್ಖರಣನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಠಮಂ ಮಾಸನ್ತಿ** ವಸ್ಸಾನಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಮಾಸಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಚೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ಸೇನಾಸನವತ್ತಾನಂ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ **ಸೇನಾಸನಕ್ಖನ್ಧಕೇ** ಚ ಸೇನಾಸನಪಟಿಬದ್ಧಾನಂ ಬಹೂನಂ ವಚನತೋ "ಭಗವತಾ...ಪೇ॰... ವಣ್ಣಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ದುತಿಯದಿವಸೇತಿ "ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ಕರೋಮಾ"ತಿ ಚಿನ್ತಿತದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ। ಸೋ ಚ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇ ಹಿ ಥೇರಾ ಆಸಾಳ್ಹೀಪುಣ್ಣಮಾಯ ಉಪೋಸಥಂ ಕತ್ವಾ ಪಾಟಿಪದೇ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸುಂ। **ಅಜಾತಸತ್ತು ರಾಜಾತಿ** ಅಜಾತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಿತುನೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ ಜಾತೋತಿ "ಅಜಾತಸತ್ತೂ"ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರೋ ರಾಜಾ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಕುಚ್ಛಿಗತೇ ದೇವಿಯಾ ಏವರೂಪೋ ದೋಹಳೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ "ಅಹೋ ವತಾಹಂ ರಞ್ಞೋ ದಕ್ಖಿಣಬಾಹುತೋ ಲೋಹಿತಂ ಪಿವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ । ಅಥ ತಸ್ಸಾ ಕಥೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಿಯಾ ಕಿಸಭಾವಂ ದುಬ್ಬಣ್ಣಭಾವಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ರಾಜಾ ಸಯಮೇವ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಞತ್ವಾ ಚ ವೇಜ್ಜೇ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣಸತ್ಥಕೇನ ಬಾಹುಂ ಫಾಲೇತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣಸರಕೇನ ಲೋಹಿತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉದಕೇನ ಸಮ್ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾಯೇಸಿ। ನೇಮಿತ್ತಕಾ ತಂ ಸುತ್ವಾ "ಏಸ ಗಬ್ಭೋ ರಞ್ಞೋ ಸತ್ತು ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಇಮಿನಾ ರಾಜಾ ಹಞ್ಞಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿಂಸು, ತಸ್ಮಾ "ಅಜಾತೋಯೇವ ರಞ್ಞೋ ಸತ್ತು ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ನೇಮಿತ್ತಕೇಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅಜಾತಸತ್ತು ನಾಮ ಜಾತೋ। **ಕಿನ್ತಿ** ಕಾರಣಪುಚ್ಛನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಕಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿವೇದೇಸುನ್ತಿ** ನಿವೇದೇಸುಂ, ಜಾನಾಪೇಸುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸ್ಸತ್ಥಾತಿ** ನಿರಾಸಙ್ಕಚಿತ್ತಾ। **ಆಣಾಚಕ್ಕನ್ತಿ** ಆಣಾಯೇವ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿ ಆಣಾಚಕ್ಕಂ। **ಸನ್ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ನಿಸೀದನಟ್ಠಾನಂ।

ರಾಜಭವನವಿಭೂತಿನ್ತಿ ರಾಜಭವನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। **ಅವಹಸನ್ತಮಿವಾತಿ** ಅವಹಾಸಂ ಕುರುಮಾನಂ ವಿಯ। **ಸಿರಿಯಾ ನಿಕೇತಮಿವಾತಿ** ಸಿರಿಯಾ ವಸನಟ್ಠಾನಮಿವ। **ಏಕನಿಪಾತತಿತ್ಥಮಿವ ಚ ದೇವಮನುಸ್ಸನಯನವಿಹಙ್ಗಾನನ್ತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಾನೀಯತಿತ್ಥೇ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಾ ಪಕ್ಖಿನೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಜನಾನಂ ಚಕ್ಖೂನಿ ಮಣ್ಡಪೇಯೇವ ನಿಪತನ್ತೀತಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ನಯನಸಙ್ಖಾತವಿಹಙ್ಗಾನಂ ಏಕನಿಪಾತತಿತ್ಥಮಿವ ಚ। **ಲೋಕರಾಮಣೇಯ್ಯಕಮಿವ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತನ್ತಿ** ಏಕತ್ಥ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಂ ರಾಸಿಕತಂ ಲೋಕೇ ರಮಣೀಯಭಾವಂ ವಿಯ। ಯದಿ ಲೋಕೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ರಮಣೀಯತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮೇವ ಆನೇತ್ವಾ ಏಕತ್ಥ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಂ ಸಿಯಾ, ತಂ ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ದಟ್ಠಬ್ಬಸಾರಮಣ್ಡನ್ತಿ ಫೇಗ್ಗುರಹಿತಸಾರಂ ವಿಯ ಕಸಟವಿನಿಮುತ್ತಂ ಪಸನ್ನಭೂತಂ ವಿಯ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬೇಸು ದಟ್ಠುಂ

ಅರಹರೂಪೇಸು ಸಾರಭೂತಂ ಪಸನ್ನಭೂತಞ್ಚಾ"ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಸಾರಭೂತೋ ವಿಸಿಟ್ಠತರೋ ಮಣ್ಡೋ ಮಣ್ಡನಂ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದಟ್ಠಬ್ಬಸಾರಮಣ್ಡೋ,** ಮಣ್ಡಪೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ, ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಯುತ್ತತರಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಮಣ್ಡಂ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಂ ಪಾತಿ ನಿವಾರೇತೀತಿ **ಮಣ್ಡಪೋ। ವಿವಿಧ... ಪೇ॰... ಚಾರುವಿತಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕುಸುಮದಾಮಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಓಲಮ್ಬಕಾನಿ ಚಾತಿ ಕುಸುಮದಾಮಓಲಮ್ಬಕಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ಪರನಿಪಾತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಓಲಮ್ಬಕಕುಸುಮದಾಮಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾನಿ ವಿನಿಗ್ಗಲನ್ತಂ ವಮೇನ್ತಂ ನಿಕ್ಖಾಮೇನ್ತಮಿವ ಚಾರು ಸೋಭನಂ ವಿತಾನಂ ಏತ್ಥಾತಿ **ವಿವಿಧಕುಸುಮದಾಮಓಲಮ್ಬಕವಿನಿಗ್ಗಲನ್ತಚಾರುವಿತಾನೋ,** ಮಣ್ಡಪೋ, ತಂ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ರತನವಿಚಿತ್ರಮಣಿಕಟ್ಟಿಮತಲಮಿವಾತಿ** ನಾನಾಪುಪ್ಫೂಪಹಾರವಿಚಿತ್ತಸುಪರಿನಿಟ್ಠಿತಭೂಮಿಕಮ್ಮತ್ತಾಯೇವ ನಾನಾರತನೇಹಿ ವಿಚಿತ್ತಭೂತಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮತಲಮಿವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ರತನವಿಚಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ನಾನಾಪುಪ್ಫೂಪಹಾರವಿಚಿತ್ತತಾಯ ನಿದಸ್ಸನಂ, ಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮತಲಗ್ಗಹಣಂ ಸುಪರಿನಿಟ್ಠಿತಭೂಮಿಪರಿಕಮ್ಮತಾಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮಣಿಯೋ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಕತತಲತ್ತಾ ಮಣಿಕೋಟ್ಟನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತತಲನ್ತಿ ಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮತಲಂ। ನನ್ತಿ ಮಣ್ಡಪಂ। **ಪುಪ್ಫೂಪಹಾರೋ** ಪುಪ್ಫಪೂಜಾ। **ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರದಿಸಾಭಿಮುಖಂ। **ಆಸನಾರಹ**ನ್ತಿ ನಿಸೀದನಾರಹಂ। **ದನ್ತಖಚಿತ**ನ್ತಿ ದನ್ತೇಹಿ ರಚಿತಂ, ದನ್ತೇಹಿ ಕತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಆಸನೇ। **ನಿಟ್ಠಿತಂ ಭನ್ತೇ ಮಮ ಕಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಮಯಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ದಿವಸೇ ಏಕಚ್ಚೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಮಾಹಂಸು "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ವಿಸ್ಸಗನ್ಧಂ ವಾಯನ್ತೋ ವಿಚರತೀ"ತಿ। ಥೇರೋ ತಂ ಸುತ್ವಾ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಅಞ್ಞೋ ವಿಸ್ಸಗನ್ಧಂ ವಾಯನ್ತೋ ವಿಚರಣಕಭಿಕ್ಖು ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅದ್ಧಾ ಏತೇ ಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತೀ"ತಿ ಸಂವೇಗಂ ಆಪಜ್ಜಿ। ಏಕಚ್ಚೇ ನಂ ಆಹಂಸುಯೇವ "ಸ್ವೇ, ಆವುಸೋ, ಸನ್ನಿಪಾತೋ"ತಿಆದಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಭಿಕ್ಖೂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಆಹಂಸೂ"**ತಿಆದಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಮಾ। **ಆವಜ್ಜೇಸೀ**ತಿ ಉಪನಾಮೇಸಿ। **ಅನುಪಾದಾಯಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅಗಹೇತ್ವಾ, ಯೇಹಿ ವಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ತೇಸಂ ಲೇಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಸವೇಹೀ**ತಿ ಭವತೋ ಆಭವಗ್ಗಂ ಧಮ್ಮತೋ ವಾ ಆಗೋತ್ರಭುಂ ಸವನತೋ ಪವತ್ತನತೋ ಆಸವಸಞ್ಞಿತೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ। ಲಕ್ಖಣವಚನಞ್ಚೇತಂ ಆಸವೇಹೀತಿ, ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಪನ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತಿಯೇವ। **ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಆಸವೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚಮಾನಂ ಕತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ ವಿಮುಚ್ಚೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಙ್ಕಮೇನಾ**ತಿ ಚಙ್ಕಮನಕಿರಿಯಾಯ। ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಕತಂ ಉಪಚಿತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಏತೇನಾತಿ **ಕತಪುಞ್ಞೋ,** ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮಾಯ ಕತಾಧಿಕಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜಾ**ತಿ ವೀರಿಯಂ ಅನುಯುಞ್ಜ, ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮಾಯ ಅನುಯೋಗಂ ಕರೋಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಥಾದೋಸೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಕಥಾಯ ಅಪರಜ್ಝಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ಅಚ್ಚಾರದ್ಧಂ ವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಅತಿವಿಯ ಆರದ್ಧಂ ವೀರಿಯಂ। **ಉದ್ಧಚ್ಚಾಯಾ**ತಿ ಉದ್ಧತಭಾವಾಯ। **ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇಮೀ**ತಿ ಚಙ್ಕಮನವೀರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪಹಾನವಸೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮರಸತಾಪಾದನೇನ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇಮಿ।

ದುತಿಯದಿವಸೇತಿ ಥೇರೇನ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ। **ಧಮ್ಮಸಭಾಯಂ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ**ತಿ ಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಿಯಂ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸು। **ಅತ್ತನೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಞಾಪೇತುಕಾಮೋ**ತಿ "ಸೇಕ್ಖತಾಯ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಗಹೇತುಂ ಅಯುತ್ತಮ್ಪಿ ಬಹುಸ್ಸುತತ್ತಾ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾನಂ ಥೇರಾನಂ "ಇದಾನಿ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ "ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹೋಹೀ"ತಿ ದಿನ್ನಓವಾದಸ್ಸ ಸಫಲತಾದೀಪನತ್ಥಂ ಅತ್ತುಪನಾಯಿಕಂ ಅಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞಬ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ಭಗವತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತತ್ತಾ ಚ ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಞಾಪೇತುಕಾಮೋ ಅಹೋಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಯಥಾವುಡ್ಢ**ನ್ತಿ ವುಡ್ಢಪಟಿಪಾಟಿಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। **ಏಕೇ**ತಿ ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾನಂಯೇವ ಏಕೇ। ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಸಬ್ಬಂ ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ವದನ್ತಿಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ದೀಘಭಾಣಕಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ವದನ್ತಿ –

“ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಅರಹಾ ಸಮಾನೋ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಕಥಂ ಅಗಮಾಸಿ? ‘ಇದಾನಿಮ್ಹಿ ಸನ್ನಿಪಾತಮಜ್ಝಂ ಪವಿಸನಾರಹೋ’ತಿ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಬನ್ಧನಾ ಮುತ್ತತಾಲಪಕ್ಕಂ ವಿಯ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ ವಿಗತವಲಾಹಕೇ ನಭೇ ಸಮುಗ್ಗತಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ವಿಯ ಬಾಲಾತಪಸಮ್ಫಸ್ಸವಿಕಸಿತರೇಣುಪಿಞ್ಜರಗಬ್ಭಂ ಪದುಮಂ ವಿಯ ಚ ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಪರಿಯೋದಾತೇನ ಸಪ್ಪಭೇನ ಸಸ್ಸಿರಿಕೇನ ಮುಖವರೇನ ಅತ್ತನೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಆರೋಚಯಮಾನೋ ವಿಯ ಚ ಅಗಮಾಸಿ। ಅಥ ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ ‘ಸೋಭತಿ ವತ ಭೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತೋ ಆನನ್ದೋ, ಸಚೇ ಸತ್ಥಾ ಧರೇಯ್ಯ, ಅದ್ಧಾ ಅಜ್ಜ ಆನನ್ದಸ್ಸ ಸಾಧುಕಾರಂ ದದೇಯ್ಯ, ಹನ್ದ ಇಮಸ್ಸಾಹಂ ಇದಾನಿ ಸತ್ಥಾರಾ ದಾತಬ್ಬಂ ಸಾಧುಕಾರಂ ದದಾಮೀ’ತಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಾಧುಕಾರಮದಾಸೀ”ತಿ।

ಆಕಾಸೇನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸೀದೀತಿಪಿ ಏಕೇತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ತಥಾ ತಥಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗತಮತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವಚನೇ ಅಞ್ಞಂ ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ವದನ್ತಿ। ಉಪತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ಪನಾಹ “ಸತ್ತಮಾಸಂ ಕತಾಯ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಕದಾಚಿ ಪಥವಿಯಂ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಆಗತತ್ತಾ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕೇ ವದನ್ತಿ। ಕದಾಚಿ ಆಕಾಸೇನ ಆಗತತ್ತಾ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕೇ ವದನ್ತೀ”ತಿ।

ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸೀತಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಲಪಿ ಅಭಾಸಿ ಸಮ್ಬೋಧೇಸೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಅಞ್ಞತ್ರ ಪನ ಞಾಪನೇಪಿ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ - “ಆಮನ್ತಯಾಮಿ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೮) ಪಟಿವೇದಯಾಮಿ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨)। ಪಕ್ಕೋಸನೇಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯಥಾಹ “ಏಹಿ ತ್ವಂ, ಭಿಕ್ಖು, ಮಮ ವಚನೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತಂ ಆಮನ್ತೇಹೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧)। **ಆವುಸೋ**ತಿ ಆಮನ್ತನಾಕಾರದೀಪನಂ। **ಕಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಕಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾ। **ಕಿಂ ಆನನ್ದೋ ನಪ್ಪಹೋತೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ಠಪಿತಪುಚ್ಛಾ। **ನಪ್ಪಹೋತೀ**ತಿ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಏತದಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಏಸೋ ಅಗ್ಗೋ। ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಹಿ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। **ಯದಿದ**ನ್ತಿ ಚ ಯೋ ಅಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯದಿದಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕನ್ತಿ ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಸಮ್ಮನ್ನೀ**ತಿ ಸಮ್ಮತಂ ಅಕಾಸಿ। **ಉಪಾಲಿಂ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಧಾತುಸ್ಸ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಬೀಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಬೀಜನೀಗಹಣಂ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಭಗವಾಪಿ ಹಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮತಾದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ವಿಚಿತ್ತಬೀಜನಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ನ ಹಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರಭೂತಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಸಿಕ್ಖಾಸಂಯಮಾನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಮುಖಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। “ಪಠಮಂ, ಆವುಸೋ ಉಪಾಲಿ, ಪಾರಾಜಿಕಂ ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ”ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ತಸ್ಸ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಪುರಿಮಕಾಲೇ ಪಠಮಭಾವೋ ನ ಯುತ್ತೋತಿ? ನೋ ನ ಯುತ್ತೋ ಭಗವತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾನುಕ್ಕಮೇನ ಚ ಪಠಮಭಾವಸ್ಸ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಭಗವತೋ ಧರಮಾನಕಾಲೇ ಠಿತಾನುಕ್ಕಮೇನೇವ ಸಙ್ಗೀತಾನಿ, ವಿಸೇಸತೋ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಿಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಚ ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ।

ವತ್ಥುಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛೀತಿಆದಿ “ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿತೇನ ಸಹ ತತೋ ಅವಸಿಟ್ಠಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಪಾಳಿಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪನೇತಬ್ಬಂ ವಾ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ ವಾ ಆಸಿ ನಾಸೀತಿ? ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಭಾಸಿತೇ ಅಪನೇತಬ್ಬಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ನ ಹಿ ತಥಾಗತಾ ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಮ್ಪಿ ನಿರತ್ಥಕಂ ವದನ್ತಿ, ಸಾವಕಾನಂ ಪನ ದೇವತಾನಂ ವಾ ಭಾಸಿತೇ ಅಪನೇತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹೋತಿ, ತಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕತ್ಥೇರಾ ಅಪನಯಿಂಸು, ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಯತ್ಥ ಪಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಯುತ್ತಂ, ತಂ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖಿಪಿಂಸುಯೇವ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ಚೇ? “ತೇನ ಸಮಯೇನಾ”ತಿ ವಾ “ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನಾ”ತಿ ವಾ “ಅಥ ಖೋ”ಇತಿ ವಾ “ಏವಂ ವುತ್ತೇ”ತಿ ವಾ “ಏತದವೋಚಾ”ತಿ ವಾ ಏವಮಾದಿಕಂ ಸಮ್ಬನ್ಧವಚನಮತ್ತಂ। ಏವಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಯುತ್ತಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪನ ಇದಂ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕನ್ತಿ ಠಪೇಸುಂ । ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕೇ ಸಙ್ಗಹಮಾರುಳ್ಹೇ ಪಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪಿತನಯೇನೇವ ಗಣಸಜ್ಝಾಯಮಕಂಸು। “ತೇನ ಸಮಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತೀ”ತಿ ಚ ನೇಸಂ ಸಜ್ಝಾಯಾರಮ್ಭಕಾಲೇಯೇವ ಸಾಧುಕಾರಂ ದದಮಾನಾ ವಿಯ ಮಹಾಪಥವೀ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ತೇ ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಸೇಸಪಾರಾಜಿಕಾನಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ “ಇದಂ ಪಾರಾಜಿಕಕಣ್ಡ”ನ್ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಏವಂ

ತೇರಸ ಸಙ್ಘಾದಿಸೇಸಾನಿ "ತೇರಸಕ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ವೀಸಾಧಿಕಾನಿ ದ್ವೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸತಾನಿ "ಮಹಾವಿಭಙ್ಗೋ"ತಿ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಠಪೇಸುಂ। ಮಹಾವಿಭಙ್ಗಾವಸಾನೇಪಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಮಹಾಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ತತೋ ಭಿಕ್ಖುನಿವಿಭಙ್ಗೇ ಅಟ್ಠ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಪಾರಾಜಿಕಕಣ್ಡಂ ನಾಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ತೀಣಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಭಿಕ್ಖುನಿವಿಭಙ್ಗೋ"ತಿ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ "ಅಯಂ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗೋ ನಾಮ ಚತುಸಟ್ಠಿಭಾಣವಾರೋ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾವಸಾನೇಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಏತೇನೇವುಪಾಯೇನ ಅಸೀತಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ ಖನ್ಧಕಂ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ ಪರಿವಾರಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ "ಇದಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ನಾಮಾ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ವಿನಯಪಿಟಕಾವಸಾನೇಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ "ಆವುಸೋ, ಇದಂ ತುಯ್ಹಂ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ವಾಚೇಹೀ"ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅವುತ್ತೋಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಸಙ್ಗಹಮಾರೋಪೇತ್ವಾ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ಸಙ್ಗಾಯಿಂಸು। ಇದಾನಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವಿನಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಧಮ್ಮಂ ಪುಚ್ಛೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಯಮನುಕ್ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇ ದನ್ತಖಚಿತಂ ಬೀಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನೇ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛಿ "ಕತರಂ, ಆವುಸೋ, ಪಿಟಕಂ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ"ತಿ? "ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ, ಭನ್ತೇತಿ। ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಚತಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ, ತಾಸು ಪಠಮಂ ಕತರಂ ಸಙ್ಗೀತಿನ್ತಿ? ದೀಘಸಙ್ಗೀತಿಂ, ಭನ್ತೇತಿ। ದೀಘಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಚತುತ್ತಿಂಸ ಸುತ್ತಾನಿ, ತಯೋ ಚ ವಗ್ಗಾ, ತೇಸು ಪಠಮಂ ಕತರಂ ವಗ್ಗನ್ತಿ। ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಂ, ಭನ್ತೇತಿ। ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೇ ತೇರಸ ಸುತ್ತನ್ತಾ, ತೇಸು ಪಠಮಂ ಕತರಂ ಸುತ್ತನ್ತಿ? ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಂ ನಾಮ ಭನ್ತೇ ತಿವಿಧಸೀಲಾಲಙ್ಕತಂ ನಾನಾವಿಧಮಿಚ್ಛಾಜೀವಕುಹನಲಪನಾದಿವಿದ್ಧಂಸನಂ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಜಾಲವಿನಿವೇಠನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಪಕಮ್ಪನಂ, ತಂ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಏತದವೋಚ "ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ?

ಅನ್ತರಾ ಚ ಭನ್ತೇ ರಾಜಗಹಂ ಅನ್ತರಾ ಚ ನಾಳನ್ದನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಅನ್ತರಾ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣಖಣಚಿತ್ತವೇಮಜ್ಝವಿವರಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ತದನ್ತರಂ ಕೋ ಜಾನೇಯ್ಯ ಅಞ್ಞತ್ರ ತಥಾಗತಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೪೪; ೧೦.೭೫) ಚ, "ಜನಾ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಮನ್ತೇನ್ತಿ, ಮಞ್ಚ ತಞ್ಚ ಕಿಮನ್ತರ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೮) ಚ ಆದೀಸು ಕಾರಣೇ ಅನ್ತರಾಸದ್ದೋ ವತ್ತತಿ। "ಅದ್ದಸ ಮಂ ಭನ್ತೇ ಅಞ್ಞತರಾ ಇತ್ಥೀ ವಿಜ್ಜನ್ತರಿಕಾಯ ಭಾಜನಂ ಧೋವನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೯) ಖಣೇ। "ಯಸ್ಸನ್ತರತೋ ನ ಸನ್ತಿ ಕೋಪಾ"ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೨೦) ಚಿತ್ತೇ। "ಅನ್ತರಾ ವೋಸಾನಮಾಪಾದೀ"ತಿಆದೀಸು ವೇಮಜ್ಝೇ। "ಅಪಿ ಚಾಯಂ ತಪೋದಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾನಿರಯಾನಂ ಅನ್ತರಿಕಾಯ ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೩೧) ವಿವರೇ। ಸ್ವಾಯಮಿಧ ವಿವರೇ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ರಾಜಗಹಸ್ಸ ಚ ನಾಳನ್ದಾಯ ಚ ವಿವರೇತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಅನ್ತರಾಸದ್ದೇನ ಪನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತಂ। ಈದಿಸೇಸು ಚ ಠಾನೇಸು ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ "ಅನ್ತರಾ ಗಾಮಞ್ಚ ನದಿಞ್ಚ ಯಾತೀ"ತಿ ಏವಂ ಏಕಮೇವ ಅನ್ತರಾಸದ್ದಂ ಪಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ದುತಿಯಪದೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ। ಅಯೋಜಿಯಮಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ ಸಾಮಿವಚನಪ್ಪಸಙ್ಗೇ ಅನ್ತರಾಸದ್ದಯೋಗೇನ ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ಇಧ ಪನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತೋ। **ರಾಜಾಗಾರಕೇ**ತಿ ತತ್ಥ ರಞ್ಞೋ ಕೀಳನತ್ಥಂ ಪಟಿಭಾನಚಿತ್ತವಿಚಿತ್ರಂ ಅಗಾರಂ ಅಕಂಸು, ತಂ ರಾಜಾಗಾರಕನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ। **ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ**ತಿ ರಞ್ಞೋ ಉಯ್ಯಾನಂ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ದ್ವಾರಸಮೀಪೇ ತರುಣೋ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾತಿ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಅವಿದೂರಭವತ್ತಾ ಉಯ್ಯಾನಮ್ಪಿ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಂ "ವರುಣಾನಗರ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ।

ಸುಪ್ಪಿಯಞ್ಚ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸುಪ್ಪಿಯೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ, **ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ**ತಿ ಸಞ್ಚಯಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸೀ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ। **ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಞ್ಚ ಮಾಣವಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಮಾಣವೋ**ತಿ ಸತ್ತೋಪಿ ಚೋರೋಪಿ ತರುಣೋಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಹಿ –

“ಚೋದಿತಾ ದೇವದೂತೇಹಿ, ಯೇ ಪಮಜ್ಜನ್ತಿ ಮಾಣವಾ।
ತೇ ದೀಘರತ್ತಂ ಸೋಚನ್ತಿ, ಹೀನಕಾಯೂಪಗಾ ನರಾ”ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೩೬) -

ಆದೀಸು ಸತ್ತೋ ಮಾಣವೋತಿ ವುತ್ತೋ। “ಮಾಣವೇಹಿಪಿ ಸಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ ಕತಕಮ್ಮೇಹಿಪಿ ಅಕತಕಮ್ಮೇಹಿಪೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೯) ಚೋರೋ। “ಅಮ್ಬಟ್ಠಮಾಣವೋ ಅಙ್ಗಕೋ ಮಾಣವೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೮-೨೬೧, ೩೧೬) ತರುಣೋ ಮಾಣವೋತಿ ವುತ್ತೋ। ಇಧಾಪಿ ಅಯಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ “ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಂ ನಾಮ ತರುಣಪುರಿಸಂ ಆರಬ್ಭಾ”ತಿ। **ಜೀವಕಮ್ಬವನೇತಿ** ಜೀವಕಸ್ಸ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಸ್ಸ ಅಮ್ಬವನೇ। ಅಥ “ಕಂ ಆರಬ್ಭಾ”ತಿ ಅವತ್ವಾ “ಕೇನಸದ್ಧಿ”ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ನ ಏತಂ ಸುತ್ತಂ ಭಗವತಾ ಏವ ವುತ್ತಂ, ರಞ್ಞಾಪಿ “ಯಥಾ ನು ಖೋ ಇಮಾನಿ ಪುಥುಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನೀ”ತಿಆದಿನಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವುತ್ತಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವೇದೇಹಿಪುತ್ತೇನಾತಿ** ಅಯಂ ಕೋಸಲರಞ್ಞೋ ಧೀತಾಯ ಪುತ್ತೋ, ನ ವಿದೇಹರಞ್ಞೋ, “ವೇದೇಹೀ”ತಿ ಪನ ಪಣ್ಡಿತಾಧಿವಚನಮೇತಂ। ವಿದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವೇದೋ, ಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ವೇದೇನ ಈಹತಿ ಘಟತಿ ವಾಯಮತೀತಿ ವೇದೇಹೀ, ವೇದೇಹಿಯಾ ಪುತ್ತೋ ವೇದೇಹಿಪುತ್ತೋ, ತೇನ।

ಏತೇನೇವುಪಾಯೇನ ಪಞ್ಚ ನಿಕಾಯೇ ಪುಚ್ಛೀತಿ ಏತ್ಥ ಅಯಮನುಕ್ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತನಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನಾವಸಾನೇ ಪಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಸಜ್ಝಾಯಮಕಂಸು। ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚ ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ ಅಹೋಸಿ। ಏವಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ “ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಪನಾವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇನ ತೇರಸಸುತ್ತನ್ತಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ “ಅಯಂ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೋ ನಾಮಾ”ತಿ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಠಪೇಸುಂ। ತದನನ್ತರಂ ಮಹಾವಗ್ಗಂ, ತದನನ್ತರಂ ಪಾಥಿಕವಗ್ಗನ್ತಿ ಏವಂ ತಿವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಂ ಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತನ್ತಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಚತುಸಟ್ಠಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ ತನ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ “ಅಯಂ ದೀಘನಿಕಾಯೋ ನಾಮಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ “ಆವುಸೋ, ಇಮಂ ತುಯ್ಹಂ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ವಾಚೇಹೀ”ತಿ। ತತೋ ಅನನ್ತರಂ ಅಸೀತಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ “ಇಮಂ ತುಮ್ಹೇ ಪರಿಹರಥಾ”ತಿ। ತದನನ್ತರಂ ಭಾಣವಾರಸತಪರಿಮಾಣಂ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ “ಭನ್ತೇ, ಇಮಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ವಾಚೇಥಾ”ತಿ। ತದನನ್ತರಂ ವೀಸತಿಭಾಣವಾರಸತಪರಿಮಾಣಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ “ಇಮಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ವಾಚೇಥಾ”ತಿ।

ತದನನ್ತರಂ -

“ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಂ ವಿಭಙ್ಗಞ್ಚ, ಕಥಾವತ್ಥುಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ।
ಧಾತುಯಮಕಂ ಪಟ್ಠಾನಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ -

ಏವಂ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ ಸುಖುಮಞಾಣಗೋಚರಂ ತನ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ “ಇದಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ನಾಮಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಸಜ್ಝಾಯಮಕಂಸು। ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ ಅಹೋಸಿ। ತತೋ ಪರಂ ಜಾತಕಂ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೋ ಅಪದಾನಂ ಸುತ್ತನಿಪಾತೋ ಖುದ್ದಕಪಾಠೋ ಧಮ್ಮಪದಂ ಉದಾನಂ ಇತಿವುತ್ತಕಂ ವಿಮಾನವತ್ಥು ಪೇತವತ್ಥು ಥೇರಗಾಥಾ ಥೇರೀಗಾಥಾತಿ ಇಮಂ ತನ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ “ಖುದ್ದಕಗನ್ಥೋ ನಾಮ ಅಯ”ನ್ತಿ ಚ ವತ್ವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪಯಿಂಸೂತಿ ದೀಘಭಾಣಕಾ ವದನ್ತಿ। ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನ “ಚರಿಯಾಪಿಟಕಬುದ್ಧವಂಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತಂ ಖುದ್ದಕಗನ್ಥಂ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಜಾತಕಾದಿಕೇ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ತಾದಿಸೇ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಯುತ್ತಂ, ನ ಪನ ದೀಘನಿಕಾಯಾದಿಪ್ಪಕಾರೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ, ನಾಪಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ವಿನಯಪಿಟಕೇತಿ। ದೀಘಭಾಣಕಾ “ಜಾತಕಾದೀನಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಸಙ್ಗಹೋ”ತಿ

ವದನ್ತಿ। ಚರಿಯಾಪಿಟಕಬುದ್ಧವಂಸಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಹಣಂ ಜಾತಕಗತಿಕತ್ತಾ। ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ದೇಸಿತಾನಂ ಜಾತಕಾದೀನಂ ಯಥಾನುಲೋಮದೇಸನಾಭಾವತೋ ತಾದಿಸೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಸಙ್ಗಹೋ ಯುತ್ತೋ, ನ ಪನ ಸಭಾವಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ಯಥಾಧಮ್ಮಸಾಸನೇ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇತಿ ಜಾತಕಾದೀನಂ ಸುತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನತಂ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯುತ್ತಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಸ್ಸ ಸೇಸನಿಕಾಯಾನಂ ವಿಯ ಅಪಾಕಟತ್ತಾ ಸೇಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ನಿಕಾಯೇಸು। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೇ।

ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಪಯೋಜನಕಾಲದೇಸಕಾರಕಕರಣಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ವವತ್ಥಾಪಿತೇಸು ಧಮ್ಮವಿನಯೇಸು ನಾನಪ್ಪಕಾರಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಏಕವಿಧಾದಿಭೇದೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತದೇತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅನಾವರಣಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ವಾ**ತಿ ಉದಾನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಧಮ್ಮಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ವಿಮುತ್ತಿರಸ**ನ್ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸಾದಂ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಕಂ ವಾ ಅಗ್ಗಫಲನಿಪ್ಫಾದನತೋ, ವಿಮುತ್ತಿಕಿಚ್ಚಂ ವಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪಾದನತೋ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಕಿಲೇಸವಿನಯನೇನ ವಿನಯೋ, ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಅಪಾಯಪತನಾದಿತೋ ಧಾರಣೇನ ಧಮ್ಮೋ ಚ ಹೋತಿ , ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪನ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ನಿದ್ಧಾರೇತುಂ **"ತತ್ಥ ವಿನಯಪಿಟಕ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಸಭಾವಧಮ್ಮದೇಸನಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಆಹ **"ಅವಸೇಸಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಧಮ್ಮೋ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ಯದಿಪಿ ಧಮ್ಮೋಯೇವ ವಿನಯೋ ಪರಿಯತ್ತಿಆದಿಭಾವತೋ, ತಥಾಪಿ ವಿನಯಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೋ ಅಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ ವಿನಯತನ್ತಿವಿಪರೀತಂ ತನ್ತಿಂ ದೀಪೇತಿ ಯಥಾ "ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ, ಗೋಬಲೀಬದ್ದ"ನ್ತಿಆದಿ।

ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರನ್ತಿ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ಭಗವತಾ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಂ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ಏಕೂನವೀಸತಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಭಾಸಿತಾ। ತೇನಾಹ **"ಇದಂ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನ"**ನ್ತಿ। ಇದಂ ಕಿರ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧೇಹಿ ಅವಿಜಹಿತಉದಾನಂ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೫೪) - ಅಹಂ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹಸ್ಸ ಕಾರಕಂ ತಣ್ಹಾವಡ್ಢಕಿಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ಯೇನ ಞಾಣೇನ ತಂ ದಟ್ಠುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಞಾಣಸ್ಸತ್ಥಾಯ ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲೇ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರಂ ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಂ ಸಂಸಾರವಟ್ಟಂ **ಅನಿಬ್ಬಿಸಂ** ಅನಿಬ್ಬಿಸನ್ತೋ ತಂ ಞಾಣಂ ಅವಿನ್ದನ್ತೋ ಅಲಭನ್ತೋಯೇವ **ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸಂ** ಸಂಸರಿಂ। ಯಸ್ಮಾ ಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಮಿಸ್ಸತಾಯ ಜಾತಿ ನಾಮೇಸಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಗನ್ತುಂ ದುಕ್ಖಾ, ನ ಚ ಸಾ ತಸ್ಮಿಂ ಅದಿಟ್ಠೇ ನಿವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದಿಟ್ಠೋಸೀತಿ ಇದಾನಿ ಮಯಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೇನ ದಿಟ್ಠೋ ಅಸಿ। **ಪುನ ಗೇಹ**ನ್ತಿ ಪುನ ಇಮಂ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಮಮ ಗೇಹಂ **ನ ಕಾಹಸಿ** ನ ಕರಿಸ್ಸಸಿ। ತವ **ಸಬ್ಬಾ** ಅನವಸೇಸಾ ಕಿಲೇಸ**ಫಾಸುಕಾ** ಮಯಾ **ಭಗ್ಗಾ**। ಇಮಸ್ಸ ತಯಾ ಕತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹಸ್ಸ **ಕೂಟಂ** ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತಂ ಕಣ್ಣಿಕಮಣ್ಡಲಂ **ವಿಸಙ್ಖತಂ** ವಿದ್ಧಂಸಿತಂ। **ವಿಸಙ್ಖಾರಂ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ **ಗತಂ** ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ ಇದಾನಿ ಮಮ **ಚಿತ್ತಂ,** ಅಹಞ್ಚ ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ವಾ **ಅಜ್ಝಗಾ** ಅಧಿಗತೋ ಪತ್ತೋಸ್ಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ಪನ "ವಿಸಙ್ಖಾರಗತನ್ತಿ ಚಿತ್ತಮೇವ ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ವಾ ಅಜ್ಝಗಾ ಅಧಿಗತೋ ಪತ್ತೋ"ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಅಯಂ ಮನಸಾ ಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮಾನಂ ಆದಿ। "ಯದಾ ಹವೇ ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾತಿ ಅಯಂ ಪನ ವಾಚಾಯ ಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮಾನಂ ಆದೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅನ್ತೋಜಪ್ಪನವಸೇನ ಕಿರ ಭಗವಾ "ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಕೇಚೀತಿ ಖನ್ಧಕಭಾಣಕಾ। ಪಠಮಂ ವುತ್ತೋ ಪನ ಧಮ್ಮಪದಭಾಣಕಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಖನ್ಧಕಭಾಣಕಾ ವದನ್ತಿ "ಧಮ್ಮಪದಭಾಣಕಾನಂ ಗಾಥಾ ಮನಸಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ತದಾ ಮಹತೋ ಜನಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾಯ ನ ಹೋತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ಗಾಥಾ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ತದಾ ಸುಣನ್ತಾನಂ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಉಪಕಾರಾಯ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನ"ನ್ತಿ। ಧಮ್ಮಪದಭಾಣಕಾ ಪನ "ದೇಸನಾಯ ಜನಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರಭಾವೋ ಲಕ್ಖಣಂ ನ ಹೋತಿ, ಭಗವತಾ ಮನಸಾ ದೇಸಿತತ್ತಾಯೇವ ಇದಂ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿರುದ್ಧಂ ನ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನನು ಚ ಯದಿ "ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ"ನ್ತಿ ಮನಸಾ ದೇಸಿತಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಪದಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೫೩-೧೫೪) "ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರನ್ತಿ ಇಮಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸತ್ಥಾ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಉದಾನವಸೇನ ಉದಾನೇತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಕಥೇಸೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ತತ್ಥಾಪಿ ಮನಸಾ ಉದಾನೇತ್ವಾತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಮನಸಾವ ದೇಸಿತನ್ತಿ ಏವಂ ಗಹಣೇ ಕಿಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಚೇ? ಯದಿ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತಂ ಸಿಯಾ, ಉದಾನಪಾಳಿಯಂ ಆರುಳ್ಹಂ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ಉದಾನಪಾಳಿಯಂ ಅನಾರುಳ್ಹಭಾವೋಯೇವ ವಚೀಭೇದಂ ಅಕತ್ವಾ ಮನಸಾ ದೇಸಿತಭಾವೇ ಕಾರಣನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಯದಾ ಹವೇ ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ "ಆತಾಪಿನೋ ಝಾಯತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ, ಅಥಸ್ಸ ಕಙ್ಖಾ ವಪಯನ್ತಿ ಸಬ್ಬಾ। ಯತೋ ಪಜಾನಾತಿ ಸಹೇತುಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಆದಿಗಾಥಾತ್ತಯಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಉದಾನಗಾಥ**ನ್ತಿ ಪನ ಜಾತಿಯಾ ಏಕವಚನಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಪಠಮಗಾಥಂಯೇವ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಪನ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಖನ್ಧಕೇ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ**ತಿ ಇದಂ "ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪ್ಪತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ನ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, "ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿ ಏತೇನ ಪನ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಮೇವ ಹಿ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋತಿ। **ಸೋಮನಸ್ಸಮಯಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಞಾಣೇನ। **ಆಮನ್ತಯಾಮೀ**ತಿ ನಿವೇದಯಾಮಿ, ಬೋಧೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಯಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಮುಖೇನ ದುಕ್ಖಾನತ್ತಲಕ್ಖಣಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಿಭಾವೇತಿ "ಯದನಿಚ್ಚಂ ತಂ ದುಕ್ಖಂ, ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ತದನತ್ತಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫) ವಚನತೋ। ಲಕ್ಖಣತ್ತಯವಿಭಾವನನಯೇನೇವ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅವಿಸಯಭೂತಂ ಬುದ್ಧಾವೇಣಿಕಂ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಪರೀತಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ । ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ನಿಯೋಜೇತಿ **"ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ "ವಯಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಸಂವೇಜೇತ್ವಾ "ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ನಿರವಸೇಸಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪ್ಪಮಾದಪದಞ್ಹಿ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಂ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಸಾಸನಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ। **ಅನ್ತರೇ**ತಿ ಅನ್ತರಾಳೇ, ವೇಮಜ್ಝೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾ ಕಮ್ಮಮೇವ ಕಮ್ಮನ್ತಂ, ಏವಂ ಸುತ್ತಮೇವ ಸುತ್ತನ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಸಙ್ಗೀತ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣಾದಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಸುಭಸುತ್ತಮ್ಪಿ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಅಸಙ್ಗೀತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। "ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿತೋ ಪುರೇತರಮೇವ ಹಿ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಜೇತವನೇ ವಿಹರನ್ತೇನ ಸುಭಸ್ಸ ಮಾಣವಸ್ಸ ದೇಸಿತ"ನ್ತಿ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ಸುಭಸುತ್ತಂ ಪನ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ - ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ ಅಚಿರಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೪) ಆಗತಂ। ತತ್ಥ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನೇವ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತರೂಪಂ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಸಯಮೇವ ಸುಭಸುತ್ತಂ ದೇಸೇತ್ವಾ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವದತಿ। ಏವಂ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ "ಏಕಮಿದಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಮಯಂ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರಾಮಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ದುತಿಯತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕೇಹಿ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸುಭಸುತ್ತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಮಾರೋಪಿತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಥ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ** ಏವಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಿಯಾ "ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನೇವ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಸುಭಸುತ್ತಂ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ

ತನ್ತಿಂ ಠಪೇತುಕಾಮೇಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತೇಸು ಆಗತನಯೇನೇವ 'ಏವಂ ಮೇ ಸುತ'ನ್ತಿಆದಿನಾ ತನ್ತಿ ಠಪಿತಾ"ತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಅಥ ವಾ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಸುಭಸುತ್ತಂ ಸಯಂ ದೇಸೇನ್ತೋಪಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾದೀಸು ಭಗವತಾ ದೇಸಿತನಯೇನೇವ ದೇಸೇಸೀತಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಲದ್ಧನಯೇ ಠತ್ವಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತನಿ ಅದಹನ್ತೋ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ಏವಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಉಭಯಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾನೀತಿ ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀಪಾತಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ। **ದ್ವೇ ವಿಭಙ್ಗಾನೀ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀವಿಭಙ್ಗವಸೇನೇವ ದ್ವೇ ವಿಭಙ್ಗಾನಿ। **ದ್ವಾವೀಸತಿ ಖನ್ಧಕಾನೀ**ತಿ ಮಹಾವಗ್ಗಚೂಳವಗ್ಗೇಸು ಆಗತಾನಿ ದ್ವಾವೀಸತಿ ಖನ್ಧಕಾನಿ। **ಸೋಳಸಪರಿವಾರಾ**ತಿ ಸೋಳಸಹಿ ಪರಿವಾರೇಹಿ ಉಪಲಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಸೋಳಸಪರಿವಾರಾತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಿವಾರಪಾಳಿಯಂ "ಯಂ ತೇನ ಭಗವತಾ ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ ಅರಹತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಪಠಮಂ ಪಾರಾಜಿಕಂ ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಪರಿ॰ ೧) ಪಞ್ಞತ್ತಿವಾರೋ, ತತೋ ಪರಂ "ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವನ್ತೋ ಕತಿ ಆಪತ್ತಿಯೋ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪರಿ॰ ೧೫೭) ಕತಾಪತ್ತಿವಾರೋ, "ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಆಪತ್ತಿಯೋ ಚತುನ್ನಂ ವಿಪತ್ತೀನಂ ಕತಿ ವಿಪತ್ತಿಯೋ ಭಜನ್ತೀ"ತಿಆದಿಪ್ಪಭೇದೋ (ಪರಿ॰ ೧೮೨) ವಿಪತ್ತಿವಾರೋ, "ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಆಪತ್ತಿಯೋ ಸತ್ತನ್ನಂ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಕತಿಹಿ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿಆದಿಪ್ಪಭೇದೋ (ಪರಿ॰ ೧೮೩) ಸಙ್ಗಹವಾರೋ, "ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಆಪತ್ತಿಯೋ ಛನ್ನಂ ಆಪತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಕತಿಹಿ ಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಸಮುಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪರಿ॰ ೧೮೪) ಸಮುಟ್ಠಾನವಾರೋ, "ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಆಪತ್ತಿಯೋ ಚತುನ್ನಂ ಅಧಿಕರಣಾನಂ ಕತಮಂ ಅಧಿಕರಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಪರಿ॰ ೧೮೫) ಅಧಿಕರಣವಾರೋ, "ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಆಪತ್ತಿಯೋ ಸತ್ತನ್ನಂ ಸಮಥಾನಂ ಕತಿಹಿ ಸಮಥೇಹಿ ಸಮ್ಮನ್ತೀ"ತಿಆದಿಪ್ಪಭೇದೋ (ಪರಿ॰ ೧೮೬) ಸಮಥವಾರೋ, ತದನನ್ತರಂ ಸಮುಚ್ಚಯವಾರೋ ಚಾತಿ ಅಟ್ಠ ವಾರಾ ವುತ್ತಾ। ತತೋ ಪರಂ "ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ಪಾರಾಜಿಕಂ ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಪರಿ॰ ೧೮೮) ನಯೇನ ಪುನ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಏಕೋ ಪಞ್ಞತ್ತಿವಾರೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಪುರಿಮಸದಿಸಾ ಏವ ಕತಾಪತ್ತಿವಾರಾದಯೋ ಸತ್ತ ವಾರಾತಿ ಏವಂ ಅಪರೇಪಿ ಅಟ್ಠ ವಾರಾ ವುತ್ತಾ। ಇತಿ ಇಮಾನಿ ಅಟ್ಠ, ಪುರಿಮಾನಿಪಿ ಅಟ್ಠಾತಿ ಮಹಾವಿಭಙ್ಗೇ ಸೋಳಸ ವಾರಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ತತೋ ಪರಂ ತೇನೇವ ನಯೇನ ಭಿಕ್ಖುನಿವಿಭಙ್ಗೇಪಿ ಸೋಳಸ ವಾರಾ ಆಗತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಸೋಳಸಹಿ ವಾರೇಹಿ ಉಪಲಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಸೋಳಸಪರಿವಾರಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ ಕತ್ಥಚಿ "ಪರಿವಾರೋ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ಬಹೂಸು ಪನ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ "ಸೋಳಸಪರಿವಾರಾ"ತಿ ಏವಮೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಯಮ್ಪಿ ಪಾಠೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಬಾಹಿತುನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ।

ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದಿಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಾದೀನಿ ಚತುತ್ತಿಂಸ ಸುತ್ತಾನಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನಾತಿ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದಿಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ। ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ವಾ ಸುತ್ತಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದಿಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋತಿ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವಿವಿಧವಿಸೇಸನಯತ್ತಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವಿವಿಧಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಸಿಥಿಲಕರಣಪ್ಪಯೋಜನಾ**ತಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಲೋಕವಜ್ಜೇಸು ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಪ್ಪಯೋಜನಾ, ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜೇಸು ಸಿಥಿಲಕರಣಪ್ಪಯೋಜನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಜ್ಝಾಚಾರನಿಸೇಧನತೋ**ತಿ ಸಞ್ಞಮವೇಲಂ ಅತಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ಆಚಾರೋ ಅಜ್ಝಾಚಾರೋ, ವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ತಸ್ಸ ನಿಸೇಧನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇನಾ**ತಿ ವಿವಿಧನಯತ್ತಾದಿಹೇತುನಾ। **ಏತನ್ತಿ** "ವಿವಿಧವಿಸೇಸನಯತ್ತಾ"ತಿಆದಿಗಾಥಾವಚನಂ। **ಏತಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿನಯಸ್ಸ। **ಇತರಂ ಪನಾ**ತಿ ಸುತ್ತಂ।

ಇದಾನಿ **ಅತ್ಥಾನಂ ಸೂಚನತೋ**ತಿಆದಿಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ತಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಿಭೇದೇ**ತಿ ಯೋ ತಂ ಸುತ್ತಂ ಸಜ್ಝಾಯತಿ ಸುಣಾತಿ ವಾಚೇತಿ ಚಿನ್ತೇತಿ ದೇಸೇತಿ ಚ, ಸುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥೋ ತಸ್ಸಪಿ ಹೋತಿ, ತೇನ ಪರಸ್ಸ ಸಾಧೇತಬ್ಬತೋ ಪರಸ್ಸಪಿ ಹೋತೀತಿ ತದುಭಯಂ ತಂ ಸುತ್ತಂ ಸೂಚೇತಿ ದೀಪೇತಿ। ತಥಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥೇ

ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರತ್ಥೇ ಚಾತಿ ಏವಮಾದಿಭೇದೇ ಅತ್ಥೇ ಆದಿಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅತ್ಥ**ಸದ್ದೋ ಚಾಯಂ ಹಿತಪರಿಯಾಯವಚನೋ, ನ ಭಾಸಿತತ್ಥವಚನೋ। ಯದಿ ಸಿಯಾ, ಸುತ್ತಂ ಅತ್ತನೋಪಿ ಭಾಸಿತತ್ಥಂ ಸೂಚೇತಿ ಪರಸ್ಸಪೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಸಿಯಾ, ಸುತ್ತೇನ ಚ ಯೋ ಅತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ, ಸೋ ತಸ್ಸೇವ ಹೋತಿ, ನ ತೇನ ಪರತ್ಥೋ ಸೂಚಿತೋ ಹೋತೀತಿ। ತೇನ ಸೂಚೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಪರತ್ಥಸ್ಸ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಅತ್ತಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ನ ಕತ್ತಬ್ಬಂ। ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಭಾಸಿತತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಆದಿಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ನ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಹಿತಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸುತ್ತೇ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಸುತ್ತಾಧಾರಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾ ವುತ್ತಾ।

ಅಥ ವಾ ಸುತ್ತಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಯೇ ಅತ್ತತ್ಥಾದಯೋ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಾ "ನ ಹಞ್ಞದತ್ಥತ್ಥಿ ಪಸಂಸಲಾಭಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ **ನಿದ್ದೇಸೇ** (ಮಹಾನಿ॰ ೬೩) ವುತ್ತಾ ಅತ್ತತ್ಥೋ, ಪರತ್ಥೋ, ಉಭಯತ್ಥೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ ಅತ್ಥೋ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ ಅತ್ಥೋ, ಉತ್ತಾನೋ ಅತ್ಥೋ, ಗಮ್ಭೀರೋ ಅತ್ಥೋ, ಗುಳ್ಹೋ ಅತ್ಥೋ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಅತ್ಥೋ, ನೇಯ್ಯೋ ಅತ್ಥೋ, ನೀತೋ ಅತ್ಥೋ, ಅನವಜ್ಜೋ ಅತ್ಥೋ, ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ಅತ್ಥೋ, ವೋದಾನೋ ಅತ್ಥೋ, ಪರಮತ್ಥೋತಿ, ತೇ ಅತ್ಥೇ ಸುತ್ತಂ ಸೂಚೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸುತ್ತನಿರಪೇಕ್ಖಂ ಅತ್ತತ್ಥಾದಯೋ ವುತ್ತಾ ಸುತ್ತತ್ಥಭಾವೇನ ಅನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ, ತೇಸು ಪನ ಏಕೋಪಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದೋ ಸುತ್ತೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬತಂ ನಾತಿಕ್ಕಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಅತ್ಥೇ ಸುತ್ತಂ ಸೂಚೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ಅತ್ಥ**-ಸದ್ದೋಯಂ ಭಾಸಿತತ್ಥಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಪುರಿಮಕಾ ಪಞ್ಚ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಾ ಹಿತಪರಿಯಾಯಾ, ತತೋ ಪರೇ ಛ ಭಾಸಿತತ್ಥಭೇದಾ, ಪಚ್ಛಿಮಕಾ ಪನ ಉಭಯಸಭಾವಾ। ತತ್ಥ ದುರಧಿಗಮತಾಯ ವಿಭಾವನೇ ಅಗಾಧಭಾವೋ ಗಮ್ಭೀರೋ, ನ ವಿವಟೋ ಗುಳ್ಹೋ, ಮೂಲುದಕಾದಯೋ ವಿಯ ಪಂಸುನಾ ಅಕ್ಖರಸನ್ನಿವೇಸಾದಿನಾ ತಿರೋಹಿತೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ। ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ ನೇಯ್ಯೋ, ಯಥಾರುತವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ನೀತೋ। ಅನವಜ್ಜನಿಕ್ಕಿಲೇಸವೋದಾನಾ ಪರಿಯಾಯವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ। ಪರಮತ್ಥೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ ಏವ ವಾ।

ಅಥ ವಾ ಅತ್ತನಾ ಚ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ತತ್ಥಂ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಞ್ಚ ಪರೇಸಂ ಕತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ ಪರತ್ಥಂ ಸೂಚೇತಿ। ಏವಂ "ಅತ್ತನಾ ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀನಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯೯) ಸುತ್ತಾನಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಸುತ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸಪ್ಪವತ್ತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಾದೀನಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಕಾಸಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ತಪ್ಪಧಾನಭಾವತೋ, ನ ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವವಸಪ್ಪವತ್ತಾಯಾತಿ ಇದಮೇವ ಅತ್ಥಾನಂ ಸೂಚನತೋ ಸುತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಏತ್ತಕಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸುತ್ತಾಗತಂ ಸುತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನ"ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೬೫೫) ಚ "ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) ಚ ಏವಮಾದೀಸು ಸುತ್ತಸದ್ದೋ ಉಪಚರಿತೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಸುತ್ತೇಸು ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವಾ ಚ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಂ ಅನುವತ್ತನ್ತಿ, ನ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು ವಿಯ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯೋ ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವೇ, ತಸ್ಮಾ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಏಕನ್ತಹಿತಪಟಿಲಾಭಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ "**ಸುವುತ್ತಾ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "ಏಕನ್ತಹಿತಪಟಿಲಾಭಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ"ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಹಿತಸಮ್ಪಾಪನೇ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ತಪ್ಪರಭಾವಂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತಪ್ಪರಭಾವೋ ಚ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುಲೋಮತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುಲೋಮೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ**"ತಿ । ವಿನಯದೇಸನಂ ವಿಯ ಇಸ್ಸರಭಾವತೋ ಆಣಾಪತಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ಅದೇಸೇತ್ವಾ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಲೋಮೇನ ಚರಿಯಾನುರೂಪಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ದೇಸಿತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನುಪುಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಕಾಲನ್ತರೇ ಅಭಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಸಸ್ಸಮಿವ ಫಲ**"ನ್ತಿ। **ಪಸವತೀ**ತಿ ಫಲತಿ, ನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಾಯಸಮಙ್ಗೀನಂಯೇವ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಧೇನು ವಿಯ ಖೀರ**"ನ್ತಿ ಆಹ। ಧೇನುತೋಪಿ ಹಿ ಉಪಾಯವನ್ತಾನಂಯೇವ ಖೀರಪಟಿಲಾಭೋ ಹೋತಿ। ಅನುಪಾಯೇನ ಹಿ ಅಕಾಲೇ ಅಜಾತವಚ್ಛಂ ಧೇನುಂ ದೋಹನ್ತೋ ಕಾಲೇಪಿ

ವಾ ವಿಸಾಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದೋಹನ್ತೋ ನೇವ ಖೀರಂ ಪಟಿಲಭತಿ। “ಸುತ್ತಾಣಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ **“ಸುಟ್ಠು ಚ ನೇ ತಾಯತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸುತ್ತಸಭಾಗನ್ತಿ ಸುತ್ತಸದಿಸಂ। ಸುತ್ತಸಭಾಗತಂಯೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಯಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ತಚ್ಛಕಾನಂ ಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ವಡ್ಢಕೀನಂ ಕಾಳಸುತ್ತಂ। **ಪಮಾಣಂ ಹೋತೀ**ತಿ ತದನುಸಾರೇನ ತಚ್ಛನತೋ। **ಏವಮೇತಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞೂನ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಕಾಳಸುತ್ತಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಸಞ್ಞಾಣೇ ಕತೇ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಂ ವಿವಾದೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಸುತ್ತೇ ಆನೀತಮತ್ತೇ “ಇದಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಾಕಟತ್ತಾ ವಿವಾದೋ ವೂಪಸಮ್ಮತೀತಿ ಏತಮ್ಪಿ ಸುತ್ತಂ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಮಾಣಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಸುತ್ತಸಭಾಗತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಯಥಾ ಚಾ”**ತಿಆದಿ। ಸುತ್ತಂ ವಿಯ ಪಮಾಣತ್ತಾ ಸಙ್ಗಾಹಕತ್ತಾ ಚ ಸುತ್ತಮಿವ ಸುತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಅತ್ತತ್ಥಾದಿವಿಧಾನೇ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವೋ ಅತ್ತತ್ಥಾದೀನಂಯೇವ ಚ ಸಙ್ಗಾಹಕತ್ತಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ತದತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಪಧಾನತ್ತಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ। ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಸೇಸತ್ತಞ್ಚ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಏತ**ನ್ತಿ “ಅತ್ಥಾನಂ ಸೂಚನತೋ”ತಿಆದಿಕಂ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಏತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುತ್ತಸ್ಸ।

ಯನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ। **ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಭಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಮನಕಿರಿಯಾಯ ವುಡ್ಢಿಭಾವಂ ಅತಿರೇಕತಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಆಹ **“ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತೀತಿಆದೀಸು ವುಡ್ಢಿಯಂ ಆಗತೋ”**ತಿ। **ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ**ತಿ ಅಡ್ಢಚನ್ದಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ಸಞ್ಞಾಣೇನ ಞಾತಾ ಪಞ್ಞಾತಾ ಪಾಕಟಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಡ್ಢಚನ್ದಾದಿಭಾವೋ ಹಿ ರತ್ತಿಯಾ ಉಪಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಅಡ್ಢೋ ಚನ್ದೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಮೀ, ಯಸ್ಮಾ ಊನೋ, ತಸ್ಮಾ ಚಾತುದ್ದಸೀ, ಯಸ್ಮಾ ಪುಣ್ಣೋ, ತಸ್ಮಾ ಪನ್ನರಸೀತಿ। **ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಸದ್ದಪರಿಯಾಯೋ ಅಭಿಞ್ಞಾತಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **“ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾತಿಆದೀಸು ಲಕ್ಖಣೇ”**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ವಾಚಕಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನೇನ ನಿಪಾತಾನಂ ತದತ್ಥಜೋತಕಮತ್ತತ್ತಾ ಲಕ್ಖಿತಸದ್ದತ್ಥಜೋತಕೋ ಅಭಿಸದ್ದೋ ಲಕ್ಖಣೇ ವತ್ತತೀತಿ ವುತ್ತೋ। **ರಾಜಾಭಿರಾಜಾ**ತಿ ರಾಜೂಹಿ ಪೂಜೇತುಂ ಅರಹೋ ರಾಜಾ। **ಪೂಜಿತೇ**ತಿ ಪೂಜಾರಹೇ।

ಅಭಿಧಮ್ಮೇತಿ “ಸುಪಿನನ್ತೇನ ಸುಕ್ಕವಿಸ್ಸಟ್ಠಿಯಾ ಅನಾಪತ್ತಿಭಾವೇಪಿ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ ಉಪಲಬ್ಭತೀ”ತಿಆದಿನಾ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಕರವಿರಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇ। “ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರೋಧಾಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಾನಂಯೇವ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರವಿರಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। “ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಅಕುಸಲ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಚ ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಅಕುಸಲಂ, ನ ಪಾಣಸಙ್ಖಾತಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತೋ ಅತಿಪಾತೋ, ತಥಾ ಅದಿನ್ನಸ್ಸ ಪರಸನ್ತಕಸ್ಸ ಆದಾನಸಙ್ಖಾತಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ, ತಂವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಥೇಯ್ಯಚೇತನಾ ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರವಿರಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಭಿವಿನಯೇ**ತಿ ಏತ್ಥ “ಜಾತರೂಪರಜತಂ ನ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ವಿನಯೇ ವಿನೇತಿ ನಾಮ। ಏತ್ಥ “ಏವಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹತೋ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ, ಏವಂ ದುಕ್ಕಟನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ಚ ಅಭಿವಿನಯೇ ವಿನೇತಿ ನಾಮಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಜಾತರೂಪರಜತಂ ಥೇಯ್ಯಚಿತ್ತೇನ ಪರಸನ್ತಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಯಥಾವತ್ಥು ಪಾರಾಜಿಕಥುಲ್ಲಚ್ಚಯದುಕ್ಕಟೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸೀಸೇನ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ, ಅತ್ತತ್ಥಾಯ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಂ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ। ಕೇವಲಂ ಲೋಲತಾಯ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಅನಾಮಾಸದುಕ್ಕಟಂ, ರೂಪಿಯಛಡ್ಡಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮತಸ್ಸ ಅನಾಪತ್ತೀತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರವಿರಹಿತೇ ವಿನಯೇ ಪಟಿಬಲೋ ವಿನೇತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕನ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕತ್ತಂ ಅಭಿಸದ್ದೋ ದೀಪೇತೀತಿ ಆಹ **“ಅಧಿಕೇ”**ತಿ।

ನನು ಚ “ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಸದ್ದೋ ಕಮನಕಿರಿಯಾಯ ವುಡ್ಢಿಭಾವಂ ಅತಿರೇಕತಂ ದೀಪೇತಿ, “ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಞಾಣಲಕ್ಖಣಕಿರಿಯಾನಂ ಸುಪಾಕಟತ್ತಾ ವಿಸೇಸಂ, “ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಕನ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕತ್ತಂ ವಿಸಿಟ್ಠತಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಇದಂ ತಾವ ಯುತ್ತಂ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಕತ್ತಾ ಉಪಸಗ್ಗಸ್ಸ, “ಅಭಿರಾಜಾ ಅಭಿವಿನಯೋ”ತಿ ಪನ ಪೂಜಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇಸು ರಾಜವಿನಯೇಸು ಅಭಿಸದ್ದೋ ವತ್ತತೀತಿ ಕಥಮೇತಂ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಚೇ? ಇಧಾಪಿ ನತ್ಥಿ ದೋಸೋ

ಪೂಜನಪರಿಚ್ಛೇದನಕಿರಿಯಾದೀಪನತೋ, ತಾಹಿ ಚ ಕಿರಿಯಾಹಿ ರಾಜವಿನಯಾನಂ ಯುತ್ತತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಅತಿಮಾಲಾದೀಸು ಅತಿಸದ್ದೋ ವಿಯ ಅಭಿಸದ್ದೋ ಸಹ ಸಾಧನೇನ ಕಿರಿಯಂ ವದತೀತಿ ಅಭಿರಾಜಅಭಿವಿನಯಸದ್ದಾ ಸಿದ್ಧಾ, ಏವಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಸದ್ದೇ ಅಭಿಸದ್ದೋ ಸಹ ಸಾಧನೇನ ವುದ್ಧಿಯಾದಿಕಿರಿಯಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಚಾತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ। **ಭಾವೇತೀತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಡ್ಢನಂ ವುತ್ತಂ। **ಫರಿತ್ವಾತಿ** ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಡ್ಢನಂ ವುತ್ತಂ। **ವುಡ್ಢಿಮನ್ತೋತಿ** ಭಾವನಾಫರಣವುಡ್ಢೀಹಿ ವುಡ್ಢಿಮನ್ತೋಪಿ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆರಮ್ಮಣಾದೀಹೀತಿ** ಆರಮ್ಮಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಮ್ಮದ್ವಾರಪಟಿಪದಾದೀಹಿ। **ಲಕ್ಖಣೀಯತ್ತಾತಿ** ಸಞ್ಜಾನಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಏಕನ್ತತೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾನಂಯೇವ ಪೂಜಾರಹತ್ತಾ "ಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಲೋಕುತ್ತರಾಯೇವ ಪೂಜಿತಾತಿ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಸಭಾವಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾತಿ** ಫುಸನಾದಿಸಭಾವೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। **ಅಧಿಕಾಪಿ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಕಾಮಾವಚರೇಹಿ ಮಹನ್ತಭಾವತೋ ಮಹಗ್ಗತಾ ಧಮ್ಮಾಪಿ ಅಧಿಕಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಧಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ।

ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅವಿಸಿಟ್ಠನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿನಯಾದೀಸು ತೀಸು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಸಿಟ್ಠೇಸು ಯಂ ಅವಿಸಿಟ್ಠಂ ಸಮಾನಂ, ತಂ ಪಿಟಕಸದ್ದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿನಯಾದಯೋ ಹಿ ತಯೋ ಸದ್ದಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ವಿಸಿಟ್ಠಾ ನಾಮ, ಪಿಟಕಸದ್ದೋ ಪನ ತೇಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಅವಿಸಿಟ್ಠೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಮಾ ಪಿಟಕಸಮ್ಪದಾನೇನಾತಿ** ಪಾಳಿಸಮ್ಪದಾನವಸೇನ ಮಾ ಗಣ್ಹಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕುದಾಲಞ್ಚ ಪಿಟಕಞ್ಚ **ಕುದಾಲಪಿಟಕಂ**। ತತ್ಥ ಕು ವುಚ್ಚತಿ ಪಥವೀ, ತಸ್ಸಾ ದಾಲನತೋ ವಿದಾಲನತೋ ಅಯೋಮಯೋ ಉಪಕರಣವಿಸೇಸೋ ಕುದಾಲಂ ನಾಮ, ತಾಲಪಣ್ಣವೇತ್ತಲತಾದೀಹಿ ಕತೋ ಭಾಜನವಿಸೇಸೋ ಪಿಟಕಂ ನಾಮ, ತಂ ಆದಾಯ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾವುತ್ತೇನಾತಿ** "ಏವಂ ದುವಿಧತ್ಥೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ।

ದೇಸನಾಸಾಸನಕಥಾಭೇದನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಥೇತಬ್ಬಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ದೇಸಕಾಯತ್ತೇನ ಆಣಾದಿವಿಧಿನಾ ಅಭಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ **ದೇಸನಾ**। ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಗತೇನ ಯಥಾಪರಾಧಾದಿನಾ ಸಾಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುಸಾಸನಂ ವಿನಯನಂ **ಸಾಸನಂ** । ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸಂವರಾಸಂವರಾದಿನೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಥನಂ ವಚನಪಟಿಬದ್ಧತಾಕರಣಂ **ಕಥಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ದೇಸಿತಾರಂ ಭಗವನ್ತಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ದೇಸನಾ, ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಸಾಸನಂ, ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಸೇನ ಕಥಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ದೇಸನಾದೀನಂ ನಾನಾಕರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದೇಸನಾದಯೋ ದೇಸೇತಬ್ಬಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಆಣಾದಯೋ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ ದೇಸಕಾದಿಅಧೀನಾತಿ ತಂತಂವಿಸೇಸಯೋಗವಸೇನ ದೇಸನಾದೀನಂ ಭೇದೋ ವುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಆಣಾವಿಧಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಆಣಾರಹಾಧೀನಂ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಯೋಗತೋ। ಏವಂ ವೋಹಾರಪರಮತ್ಥವಿಧಾನಾನಿ ಚ ವಿಧಾಯಕಾಧೀನಾನೀತಿ ಆಣಾದಿವಿಧಿನೋ ದೇಸಕಾಯತ್ತತಾ ವುತ್ತಾ। ಅಪರಾಧಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಮ್ಪಿ ಸಾಸನಂ ವಿಸೇಸತೋ, ತಥಾ ವಿನೇತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಾಪೇಕ್ಖನ್ತಿ ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಸಾಸನಂ ವುತ್ತಂ। ಸಂವರಾಸಂವರನಾಮರೂಪಾನಂ ವಿಯ ವಿನಿವೇಠೇತಬ್ಬಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ಕಥನಂ ಸತಿ ವಾಚಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನಾಸತೀತಿ ವಿಸೇಸತೋ ತದಧೀನನ್ತಿ ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಸೇನ ಕಥಾ ವುತ್ತಾ। ಭೇದಸದ್ದೋ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ "ದೇಸನಾಭೇದಂ ಸಾಸನಭೇದಂ ಕಥಾಭೇದಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪರಿದೀಪಯೇ"ತಿ। **ಭೇದನ್ತಿ** ಚ ನಾನತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇಸು ಪಿಟಕೇಸು ಸಿಕ್ಖಾ ಚ ಪಹಾನಾನಿ ಚ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪಹಾನಗಮ್ಭೀರಭಾವಂ, ತಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪರಿದೀಪಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದಞ್ಚ ವಿಭಾವಯೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದನ್ತಿ ಚ ಪರಿಯಾಪುಣನಭೇದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಹಿನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ವಿನಯಾದಿಕೇ ಪಿಟಕೇ। ಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ವಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಯಥಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿಭಾವಯೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಥ ವಾ ಯಂ ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ವಿಪತ್ತಿಞ್ಚಾಪಿ ಯಹಿಂ ಯಥಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿಭಾವಯೇತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ **ಯಥಾತಿ** ಯೇಹಿ ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತುಪರಿಯಾಪುಣನಾದಿಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಉಪಾರಮ್ಭನಿಸ್ಸರಣಧಮ್ಮಕೋಸಕರಕ್ಖಣಹೇತುಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ದುಪ್ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ಏತೇಹಿ ಪಕಾರೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಪರಿದೀಪನಾ ವಿಭಾವನಾ ಚಾತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅನುರೂಪತೋ ವುತ್ತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಏಕಮೇವ। **ಆಣಾರಹೇನಾ**ತಿ ಆಣಂ ಠಪೇತುಂ ಅರಹತೀತಿ ಆಣಾರಹೋ, ಭಗವಾ। ಸೋ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತಾಯ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಚ ಅವಿಪರೀತಹಿತೋಪದೇಸಕಭಾವೇನ ಪಮಾಣವಚನತ್ತಾ ಆಣಂ ಪಣೇತುಂ ಅರಹತಿ, ವೋಹಾರಪರಮತ್ಥಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವತೋ ಆಹ "**ಆಣಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ**"ತಿ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಪಠಮನ್ತಿ ವಿನಯಪಿಟಕಂ। ಪಚುರಾಪರಾಧಾ ಸೇಯ್ಯಸಕತ್ಥೇರಾದಯೋ। ತೇ ಹಿ ದೋಸಬಾಹುಲ್ಲತೋ "**ಪಚುರಾಪರಾಧಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಪಚುರೋ ಬಹುಕೋ ಬಹುಲೋ ಅಪರಾಧೋ ದೋಸೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಯೇಸಂ ತೇ ಪಚುರಾಪರಾಧಾ। **ಅನೇಕಜ್ಝಾಸಯಾ**ತಿಆದೀಸು ಆಸಯೋವ **ಅಜ್ಝಾಸಯೋ**। ಸೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ದಿಟ್ಠಿ ಞಾಣಞ್ಚ, ಪಭೇದತೋ ಪನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬಚರಿಯವಸೇನ ಆಯತಿಂ ಸತಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾರಹಾ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಞಾಣಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಚ "**ಆಸಯೋ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಖನ್ತಿ ಚೇವಾನುಲೋಮಿಕಾ।
> ಯಥಾಭೂತಞ್ಚ ಯಂ ಞಾಣಂ, ಏತಂ ಆಸಯಸಞ್ಞಿತ"ನ್ತಿ॥

ಇದಞ್ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಆಸಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಾ ನಿವಸನ್ತೀತಿ ಆಸಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನುಸಯಾ** ಕಾಮರಾಗಭವರಾಗದಿಟ್ಠಿಪಟಿಘವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮಾನಾವಿಜ್ಜಾವಸೇನ ಸತ್ತ। ಮೂಸಿಕವಿಸಂ ವಿಯ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾ ಅನಾಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ, ಅತೀತಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ತಥೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಕಾಲಭೇದೇನ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವಭೇದೋ ಅತ್ಥೀತಿ। **ಚರಿಯಾ**ತಿ ರಾಗಚರಿಯಾದಿಕಾ ಛ ಮೂಲಚರಿಯಾ, ಅನ್ತರಭೇದೇನ ಅನೇಕವಿಧಾ, ಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ ಪನ ತೇಸಟ್ಠಿ ಹೋನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಚರಿಯಾತಿ ಚರಿತಂ, ತಂ ಸುಚರಿತದುಚ್ಚರಿತವಸೇನ ದುವಿಧಂ। "ಅಧಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ 'ಅಜ್ಜೇವ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಜ್ಜೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿಆದಿನಾ ತನ್ನಿನ್ನಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಪನ "ಸತ್ತಾನಂ ಪುಬ್ಬಚರಿಯವಸೇನ ಅಭಿರುಚೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ದುವಿಧಾ ಹೀನಪಣೀತಭೇದೇನ। **ಯಥಾನುಲೋಮ**ನ್ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಾದೀನಂ ಅನುರೂಪಂ। **ಅಹಂ ಮಮಾತಿ ಸಞ್ಞಿನೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಮಾನತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಹಂ ಮಮಾತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ। **ಯಥಾಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ನತ್ಥೇತ್ಥ ಅತ್ತಾ ಅತ್ತನಿಯಂ ವಾ, ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮಮತ್ತಮೇತನ್ತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮಸಭಾವಾನುರೂಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಂವರಾಸಂವರೋತಿ ಏತ್ಥ ಸಂವರಣಂ ಸಂವರೋ, ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ। ಮಹನ್ತೋ ಸಂವರೋ ಅಸಂವರೋ। ವುಡ್ಢಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಅ-ಕಾರೋ ಯಥಾ "ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಖುದ್ದಕೋ ಮಹನ್ತೋ ಚ ಸಂವರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಿಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠನಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಮೋಚನಂ। ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದೀನಂ ವಿಭಾಗೋ ಪರತೋ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿಯಂ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಧಿದೇಸನಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ "**ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ವಾ ಯೋ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಹಿ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ। ಅನುಸಯವಸೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುವತ್ತನ್ತಾ ಕಿಲೇಸಾ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾಪಿ ಸೀಲಭೇದವಸೇನ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ನ ಲಭನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ವೀತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸಾ**"ತಿ। **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನ**ನ್ತಿ ಓಕಾಸದಾನವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಚಿತ್ತೇ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ, ತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇಸು ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪಹಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅನುಸಯಪ್ಪಹಾನ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಅನು ಅನು ಸಯನಕಾ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿಅರಹಾ ಅನುಸಯಾ। ತೇ ಪನ ಅನುರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಲದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾ ಥಾಮಗತಾ ಕಾಮರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತ ಕಿಲೇಸಾ, ತೇಸಂ ಪಹಾನಂ ಅನುಸಯಪ್ಪಹಾನಂ। ತೇ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಅನುಸಯಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಯಾ**"ತಿ।

ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ದೀಪಾಲೋಕೇನೇವ ತಮಸ್ಸ ದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುಗತೇನ ತೇನ ತೇನ ಕುಸಲಙ್ಗೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಕುಸಲಙ್ಗಸ್ಸ ಪಹಾನಂ "ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಧ ಪನ ತೇನ ತೇನ ಸುಸೀಲ್ಯಙ್ಗೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಙ್ಗಸ್ಸ ಪಹಾನಂ "ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಪವತ್ತಿನಿವಾರಣೇನ ಘಟಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಜಲತಲೇ ಸೇವಾಲಸ್ಸ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ನೀವರಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹಾನಂ **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ**। ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ತಂತಂಮಗ್ಗವತೋ ಸನ್ತಾನೇ ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಕಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಗಣಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನಂ **ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ**। **ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪಹಾನ**ನ್ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿ ದುಟ್ಠು ಚರಿತಂ, ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಾ ದೂಸಿತಂ ಚರಿತನ್ತಿ ದುಚ್ಚರಿತಂ। ತದೇವ ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಸನ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಕಿಲೇಸೇತಿ ಬಾಧಯತಿ ಉಪತಾಪೇತಿ ಚಾತಿ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ, ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತವಸೇನ ಪವತ್ತಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಪಹಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ **ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪಹಾನಂ** ವುತ್ತಂ। ಅತ್ತಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಸಭಾವಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ **ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪಹಾನಂ** ವುತ್ತಂ।

ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಞ್ಚೇತ್ಥಾತಿ ಏತೇಸು ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಿಟಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಧಮ್ಮೋತಿ ಪಾಳೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಕಟ್ಠಾನಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾನಂ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಬೋಧನತೋ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವತೋ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಭಾಸಿತತ್ತಾ ಚ ಪಕಟ್ಠಾನಂ ವಚನಪ್ಪಬನ್ಧಾನಂ ಆಳೀತಿ ಪಾಳಿ, ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ। "ಧಮ್ಮೋತಿ ಪಾಳೀತಿ ಏತ್ಥ ಭಗವತಾ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವೋಹಾರಸ್ಸ ಚ ದೀಪನೋ ಸದ್ದೋಯೇವ ಪಾಳಿ ನಾಮಾ"ತಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯ ಲಿಖಿತೇ **ಸೀಹಳಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ ಇದಂ ವುತ್ತಂ - ಸಭಾವತ್ಥಸ್ಸ ಸಭಾವವೋಹಾರಸ್ಸ ಚ ಅನುರೂಪವಸೇನ ಭಗವತಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ಪಾಳೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯದಿ ಸದ್ದೋಯೇವ ಪಾಳಿ ಸಿಯಾ, ಪಾಳಿಯಾ ದೇಸನಾಯ ಚ ನಾನತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ಚ ಪಾಳಿಯಾ ವಚೀಭೇದಕರಣಮತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ದೇಸನಾಯ ನಾನತ್ತಂ ನತ್ಥಿ। ತಥಾ ಹಿ ದೇಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ದೇಸನಾತಿ ವಚೀಭೇದಕರಣಮತ್ತಂ ವಿನಾ ಪಾಳಿಯಾ ಸಹ ದೇಸನಾಯ ಅನಞ್ಞಥಾ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ಚ ಉಪರಿ "ದೇಸನಾತಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ ಅನಞ್ಞಭಾವೇನ ಪಾಳಿಯಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿಭಾವೋ ಕಥಿತೋ ಹೋತಿ। ಅಪಿಚ ಯದಿ ಪಾಳಿಯಾ ಅಞ್ಞಾಯೇವ ದೇಸನಾ ಸಿಯಾ, "ಪಾಳಿಯಾ ಚ ಪಾಳಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ದೇಸನಾಯ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಪನ ಅವತ್ವಾ "ಪಾಳಿಯಾ ಚ ಪಾಳಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಾಳಿಯಾ ದೇಸನಾಯ ಚ ಅನಞ್ಞಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಉಪರಿ "ದೇಸನಾ ನಾಮ ಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ದೇಸನಾಯ ಅನಞ್ಞಭಾವತೋ ಪಾಳಿಯಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿಭಾವೋ ಕಥಿತೋವ ಹೋತೀತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಸದ್ದೋಯೇವ ಪಾಳಿ ನಾಮಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಸದ್ದಸಭಾವತ್ತಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನಂ ಕೋ ವಿಸೇಸೋತಿ ಚೇ? ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಬೋಧಕಭಾವೇನ ಞಾತೋ ಉಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ವವತ್ಥಾಪಿತೋ ಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧೋ **ಧಮ್ಮೋ**, ಪಚ್ಛಾ ಪರೇಸಂ ಅವಬೋಧನತ್ಥಂ ಪವತ್ತಿತೋ ತದತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಕೋ ಸದ್ದೋ **ದೇಸನಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ದಸಮುಟ್ಠಾಪಕೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ದೇಸನಾ** "ದೇಸೀಯತಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪೀಯತಿ ಸದ್ದೋ ಏತೇನಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ ಮುಸಾವಾದಾದಯೋ ವಿಯ। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಮುಸಾವಾದಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದಾದಿಸದ್ದೇನ ವೋಹರೀಯತಿ।

ತೀಸುಪಿ ಚೇತೇಸು ಏತೇ ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಾತಿ ಏತ್ಥ ಪಾಳಿಅತ್ಥೋ ಪಾಳಿದೇಸನಾ ಪಾಳಿಅತ್ಥಪಟಿವೇಧೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಪಾಳಿವಿಸಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವಿನಯಪಿಟಕಾದೀನಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೇಸನಾಯ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಚ ಆಧಾರಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ, ಪಿಟಕಾನಿ ಪನ ಪಾಳಿಯೋಯೇವಾತಿ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆಧಾರಭಾವೋ ಕಥಂ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಚೇ? ಪಾಳಿಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅವಯವಪಾಳಿಯಾ ಆಧಾರಭಾವತೋ। ಅವಯವಸ್ಸ ಹಿ ಸಮುದಾಯೋ ಆಧಾರಭಾವೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಧಮ್ಮಾದೀನಂ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಭಾವತೋ ತೇಹಿ ಧಮ್ಮಾದೀಹಿ ವಿನಯಾದಯೋ ಗಮ್ಭೀರಾತಿ ವಿನಯಾದೀನಮ್ಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ

ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ವುತ್ತೋಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಾದಯೋ ಏವ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತ್ತಾ ಗಮ್ಭೀರಾ, ನ ವಿನಯಾದಯೋತಿ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಮೇತಂ ಸಮ್ಮುಖೇನ ವಿಸಯವಿಸಯೀಮುಖೇನ ಚ ವಿನಯಾದೀನಂಯೇವ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಧಮ್ಮೋ ಹಿ ವಿನಯಾದಯೋ, ತೇಸಂ ವಿಸಯೋ ಅತ್ಥೋ, ಧಮ್ಮತ್ಥವಿಸಯಾ ಚ ದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಾತಿ। ತತ್ಥ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ, ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದೇಸನಾಯ ಚ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪನ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ತಂವಿಸಯಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದುಕ್ಖೇನ ಓಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ **ದುಕ್ಖೋಗಾಹಾ**। ಏಕದೇಸೇನ ಓಗಾಹನ್ತೇಹಿಪಿ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾ ಲದ್ಧುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಆಹ "**ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ ಚಾ**"ತಿ। **ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಿಟಕೇ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತೇಸು ಪಿಟಕೇಸು। ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ।

ಇದಾನಿ ಹೇತುಹೇತುಫಲಾದೀನಂ ವಸೇನಪಿ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಅಪರೋ ನಯೋ**"ತಿಆದಿ। **ಹೇತೂತಿ** ಪಚ್ಚಯೋ। ಸೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ದಹತಿ ವಿದಹತೀತಿ ಧಮ್ಮೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಧಮ್ಮಸದ್ದಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಹೇತುಪರಿಯಾಯತಾ ಕಥಂ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ "**ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**"ನ್ತಿಆದಿ। ನನು ಚ "**ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**"ತಿ ಏತೇನ ವಚನೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋ ಕಥಂ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಚೇ? ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ ಏತಸ್ಸ ಸಮಾಸಪದಸ್ಸ ಅವಯವಪದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। "ಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ "ಧಮ್ಮೇ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ಹೇತುಮ್ಹೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, "ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ಞಾಣ"ನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಹೇತುಧಮ್ಮಸದ್ದಾ ಏಕತ್ಥಾ ಞಾಣಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸದ್ದಾ ಚಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನ ಸಾಧಿತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋ। **ಹೇತುಫಲೇ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ** ಏತೇನ ವಚನೇನ ಸಾಧಿತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಹೇತುಫಲಭಾವೋಪಿ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಹೇತುನೋ ಫಲಂ ಹೇತುಫಲಂ। ತಞ್ಚ ಯಸ್ಮಾ ಹೇತುಅನುಸಾರೇನ ಅರೀಯತಿ ಅಧಿಗಮೀಯತಿ ಸಮ್ಪಾಪುಣೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಥಾಧಮ್ಮನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೋ ಹೇತುಂ ಹೇತುಫಲಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸಭಾವವಾಚಕೋ ಹೇಸ ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ, ನ ಪರಿಯತ್ತಿಹೇತುಭಾವವಾಚಕೋ, ತಸ್ಮಾ **ಯಥಾಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಯೋ ಯೋ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಸಙ್ಖಾರಾದಿಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ವಾ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ। ದೇಸನಾಪಿ ಹಿ ಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ ಅವಿಪರೀತವಿಸಯವಿಭಾವನತೋ ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತತಿ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅವಿಪರೀತಾಭಿಲಾಪೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋತಿ** ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಕೋ ಅವಿಪರೀತಾಭಿಲಾಪೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಅಭಿಲಪ್ಪತೀತಿ ಅಭಿಲಾಪೋತಿ ಸದ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಏತೇನ "ತತ್ರ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪೇ ಞಾಣಂ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೭೧೮) ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಸದ್ದಸಭಾವತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ। ತಥಾ ಹಿ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾದಿಭಾವೋ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ** (ವಿಭಂ॰ ೭೧೮ ಆದಯೋ) ವುತ್ತೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೧೮) "ತಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಂ ಸದ್ದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ವಾಚಕೋತಿ ವಚನವಚನತ್ಥೇ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತಂತಂವಚನತ್ಥವಿಭಾವನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ ಸದ್ದೋ ದೇಸನಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ** ಏತೇನ "ದೇಸನಾತಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ತತೋ ವಿನಿಮುತ್ತಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ದೇಸೀಯತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ ಹಿ **ದೇಸನಾ,** ಪಕಾರೇನ ಞಾಪೀಯತಿ ಏತೇನ, ಪಕಾರತೋ ಞಾಪೇತೀತಿ ವಾ **ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ** ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ "ದೇಸನಾ ನಾಮ ಸದ್ದೋ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಅಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ದೇಸನಾತಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತಿವಾದಿನೋ ಪನ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಲಪ್ಪತೀತಿ ಅಭಿಲಾಪೋತಿ ಸದ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಪಣ್ಣತ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಸದ್ದೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ತದನುರೂಪಂ ವೋಹಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತೇನ ವೋಹಾರೇನ ದೀಪಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಜಾನನತೋ ಸದ್ದೇ ಕಥಿತೇ ತದನುರೂಪಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿಪಿ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಕಥಿತಾಯೇವ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ "ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ದೇಸನಾ ನಾಮ ಸದ್ದೋ ನ ಹೋತೀತಿ ದೀಪಿತಮೇವಾತಿ।

ಇದಾನಿ ಪಟಿವೇಧಂ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ ಆಹ “**ಪಟಿವೇಧೋತಿ ಅಭಿಸಮಯೋ**”ತಿ। ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಞಾಣಂ ಪಟಿವೇಧೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ ಪಟಿವೇಧೋ , ಅಭಿಸಮೇತೀತಿ ಅಭಿಸಮಯೋ, ಅಭಿಸಮೇನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ ಅಭಿಸಮಯೋ। ಇದಾನಿ ಅಭಿಸಮಯಪ್ಪಭೇದತೋ ಅಭಿಸಮಯಪ್ಪಕಾರತೋ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಸಭಾವತೋ ಚ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ “**ಸೋ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ವಿಸಯತೋ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚ ಅವಬೋಧೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ವಿಸಯತೋ** ಅತ್ಥಾದಿಅನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಾದೀಸು ಅವಬೋಧೋ ನಾಮ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣೋ ಸಙ್ಖಾರಾದಿಅತ್ಥಾರಮ್ಮಣೋ ತದುಭಯಪಞ್ಞಾಪನಾರಮ್ಮಣೋ ಲೋಕಿಯೋ ಅವಬೋಧೋ। **ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ** ಅತ್ಥಾದಿಅನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಾದೀಸು ಅವಬೋಧೋ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೋ ಮಗ್ಗಯುತ್ತೋ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತೀಸು ಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನೋ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಅಭಿಸಮಯೋ। ತಥಾ ಹಿ “ಅಯಂ ಹೇತು, ಇದಮಸ್ಸ ಫಲಂ, ಅಯಂ ತದುಭಯಾನುರೂಪೋ ವೋಹಾರೋ”ತಿ ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಲೋಕಿಯಞಾಣಂ ವಿಸಯತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ಲೋಕುತ್ತರಞಾಣಂ ಪನ ಹೇತುಹೇತುಫಲಾದೀಸು ಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। **ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾ ಹೇತು, ಸಙ್ಖಾರಾ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, ಸಙ್ಖಾರೇ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅವಿಜ್ಜಾತಿ ಏವಂ ಕಾರಿಯಾನುರೂಪಂ ಕಾರಣೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಸು ತೀಸು ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಅವಿಜ್ಜಾ ಪಚ್ಚಯೋ, ಇತರೇಸಂ ಯಥಾನುರೂಪನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಾರಿಯಾನುರೂಪಂ ಕಾರಣೇಸು ಪಟಿವೇಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥೇಸೂತಿ** “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ”ತಿಆದಿನಾ ಕಾರಣಾನುರೂಪಂ ಕಾರಿಯೇಸು ಅವಬೋಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಥಾನುರೂಪಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀಸೂತಿ** ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ವುಚ್ಚಮಾನಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಪಣ್ಣತ್ತೀಸು ಅವಬೋಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಧಮ್ಮಾದೀಹಿ ಪಿಟಕಾನಂ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಏತೇಸು ಪಿಟಕೇಸೂ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಧಮ್ಮಜಾತ**ನ್ತಿ ಕಾರಣಪ್ಪಭೇದೋ ಕಾರಣಮೇವ ವಾ। **ಅತ್ಥಜಾತ**ನ್ತಿ ಕಾರಿಯಪ್ಪಭೇದೋ ಕಾರಿಯಮೇವ ವಾ। ಯಾ ಚಾಯಂ ದೇಸನಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಯೋ ಚೇತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಾಸು ತಂತಂಪಿಟಕಗತಾಸು ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾಸು ಯೋ ಪಟಿವೇಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಕ್ಖೋಗಾಹ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತಾಯ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ। ತೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದೇಸನಾಯ ಪಟಿವೇಧನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಚ ಉಪ್ಪಾದನವಿಸಯೀಕರಣಾನಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಏವಮ್ಪೀತಿ** **ಪಿ**ಸದ್ದೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರನ್ತರಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು। **ವುತ್ತತ್ಥಾ**ತಿ ವುತ್ತೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತತ್ಥಾ।

ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸೂತಿ ಏತ್ಥ “ಏಕೇಕಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ ಪಕರಣತೋ ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದೋತಿ** ಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಪರಿಯತ್ತಿ। ಪರಿಯಾಪುಣನವಾಚಕೋ ಹೇತ್ಥ ಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ದೋ, ನ ಪಾಳಿಪರಿಯಾಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ “ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪರಿಯಾಪುಣನಪ್ಪಕಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಞಾತಬ್ಬೋ”ತಿ। ತತೋಯೇವ ಚ “ಪರಿಯತ್ತಿಯೋ ಪರಿಯಾಪುಣನಪ್ಪಕಾರಾ”ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ತೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬಾ ಪಾಳಿಯೋ ಏವ ಪರಿಯತ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತತೋಯೇವ ಚ “ಪರಿಯತ್ತಿಯೋ ಪಾಳಿಕ್ಕಮಾ”ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯ ಲಿಖಿತೇ **ಸೀಹಳಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ। ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾಪರಿಯಾಪುಣನಯೋಗತೋ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ ಪರಿಯತ್ತೀತಿ ಪಾಳಿಪಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ದುಗ್ಗಹಿತಾ ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಟಾ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ”ತಿ ಪರತೋ ನಿದ್ದೇಸವಚನಮ್ಪಿ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಾಳಿಯೇವ ದುಗ್ಗಹಿತಾ ಪರಿಯಾಪುಟಾತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾತಿ** ಅಲಗದ್ದೋ ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಉಪಮಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ। ಅಲಗದ್ದಸ್ಸ ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಲಗದ್ದಸದ್ದೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “ಆಪೂಪಿಕೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಅಪೂಪಸದ್ದೇನ ಅಪೂಪಖಾದನಂ ವಿಯ ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಪರಿಯತ್ತಿ ಉಪಮೀಯತಿ, ನ ಪನ ಅಲಗದ್ದೇನ। “ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣೂಪಮಾ”ತಿ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಮಜ್ಝೇಪದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ “ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ “ಓಟ್ಠಮುಖೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಅಲಗದ್ದೋತಿ ಚೇತ್ಥ ಆಸೀವಿಸೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಗದೋತಿ ಹಿ ವಿಸಸ್ಸ ನಾಮಂ। ತಞ್ಚ ತಸ್ಸ ಅಲಂ

ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಲಂ ಪರಿಯತ್ತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಗದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪಂ ದಕಾರಾಗಮಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಅಲಗದ್ದೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಲಂ ಜೀವಿತಹರಣೇ ಸಮತ್ಥೋ ಗದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅಲಗದ್ದೋ। **ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ**ತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಅತ್ಥೋ ಪಯೋಜನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ। **ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಭಣ್ಡಾಗಾರೇ ನಿಯುತ್ತೋ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ವಿಯ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ, ಧಮ್ಮರತನಾನುಪಾಲಕೋ। ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪರಿಯತ್ತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ।

ದುಗ್ಗಹಿತಾತಿ ದುಟ್ಠು ಗಹಿತಾ। ದುಗ್ಗಹಿತಭಾವಮೇವ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಟಾ**"ತಿ, ಉಪಾರಮ್ಭಾ ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾದಿಹೇತು ಉಗ್ಗಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಣನಮ್ಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಅಲಗದ್ದಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೩೯) -

> "ಯೋ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ 'ಏವಂ ಚೀವರಾದೀನಿ ವಾ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಿ, ಚತುಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ವಾ ಮಂ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ'ತಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ, ತಸ್ಸ ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅಲಗದ್ದಪರಿಯತ್ತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ಪರಿಯಾಪುಣನತೋ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಅಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಂ ವರತರ"ನ್ತಿ।

ನನು ಚ ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣೂಪಮಾ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಸುಗ್ಗಹಿತಾಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ ತತ್ಥಾಪಿ ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತತ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಅಲಗದ್ದತ್ಥಿಕೋ ಅಲಗದ್ದಗವೇಸೀ ಅಲಗದ್ದಪರಿಯೇಸನಂ ಚರಮಾನೋ, ಸೋ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಮಹನ್ತಂ ಅಲಗದ್ದಂ, ತಮೇನಂ ಅಜಪದೇನ ದಣ್ಡೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಅಜಪದೇನ ದಣ್ಡೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಗೀವಾಯ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಲಗದ್ದೋ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ ವಾ ಬಾಹಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಂ ಭೋಗೇಹಿ ಪಲಿವೇಠೇಯ್ಯ, ಅಥ ಖೋ ಸೋ ನೇವ ತತೋನಿದಾನಂ ಮರಣಂ ವಾ ನಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು, ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಲಗದ್ದಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಧೇಕಚ್ಚೇ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೯)।

ತಸ್ಮಾ ಇಧ ದುಗ್ಗಹಿತಾ ಏವ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಕುತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಯೇನ ದುಗ್ಗಹಿತಾ ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಟಾ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಇದಂ ಪನ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತೀನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪಾರಿಸೇಸತೋ ಅಲಗದ್ದಸ್ಸ ದುಗ್ಗಹಣೂಪಮಾ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಸುಗ್ಗಹಣೂಪಮಾ ಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ ವಾ ಹೋತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಸುವುತ್ತಮೇತಂ "ದುಗ್ಗಹಿತಾ ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಟಾ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ"ತಿ। **ಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಯಂ ಪರಿಯತ್ತಿದುಗ್ಗಹಣಂ ಸನ್ಧಾಯ। **ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಲಗದ್ದಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ।

ಅಲಗದ್ದತ್ಥಿಕೋತಿ ಆಸೀವಿಸತ್ಥಿಕೋ। ಅಲಗದ್ದಂ ಗವೇಸತಿ ಪರಿಯೇಸತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಅಲಗದ್ದಗವೇಸೀ**। **ಅಲಗದ್ದಪರಿಯೇಸನಂ ಚರಮಾನೋ**ತಿ ಅಲಗದ್ದಪರಿಯೇಸನತ್ಥಂ ಚರಮಾನೋ। **ಭೋಗೇ**ತಿ ಸರೀರೇ। **ಹತ್ಥೇ ವಾ ಬಾಹಾಯ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಮಣಿಬನ್ಧತೋ ಯಾವ ಅಗ್ಗನಖಾ "ಹತ್ಥೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಸದ್ಧಿಂ ಅಗ್ಗಬಾಹಾಯ ಅವಸೇಸಾ "ಬಾಹಾ"ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ "ಕಪ್ಪರತೋ ಪಟ್ಠಾಯಪಿ ಯಾವ ಅಗ್ಗನಖಾ ಹತ್ಥೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇ**ತಿ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ಹತ್ಥಞ್ಚ ಬಾಹಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಂ ಸರೀರಂ "ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತತೋನಿದಾನ**ನ್ತಿ ತಂನಿದಾನಂ, ತಂಕಾರಣಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮಪದೇ ಹಿ ವಿಭತ್ತಿಅಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ। ತಂ ಹತ್ಥಾದೀಸು ಡಂಸನಂ ನಿದಾನಂ ಕಾರಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಂನಿದಾನನ್ತಿ ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ತತೋನಿದಾನ"ನ್ತಿ ಪುರಿಮಪದೇ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಚ ಲೋಪಂ ಅಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ। **ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂ**ತಿ ಯಂ

ವುತ್ತಂ ಹತ್ಥಾದೀಸು ಡಂಸನಂ ತಂನಿದಾನಞ್ಚ ಮರಣಾದಿಉಪಗಮನಂ, ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಚೇ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ। **ಏಕಚ್ಚೇ ಮೋಘಪುರಿಸಾತಿ** ಏಕಚ್ಚೇ ತುಚ್ಛಪುರಿಸಾ। **ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಪಾಳಿಧಮ್ಮಂ। **ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ** ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ ಚೇವ ವಾಚುಗ್ಗತಾ ಕರೋನ್ತಾ ಧಾರೇನ್ತಿ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅತ್ಥನ್ತಿ** ಯಥಾಭೂತಂ ಭಾಸಿತತ್ಥಂ ಪಯೋಜನತ್ಥಞ್ಚ। **ನ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ** ನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ನ ವಿಚಾರೇನ್ತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ – "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸೀಲಂ ಕಥಿತಂ, ಇಧ ಸಮಾಧಿ, ಇಧ ಪಞ್ಞಾ ಕಥಿತಾ, ಮಯಞ್ಚ ತಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಭಾಸಿತತ್ಥಂ ಪಯೋಜನತ್ಥಞ್ಚ "ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ಸಮಾಧಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ। **ಅನುಪಪರಿಕ್ಖತನ್ತಿ** ಅನುಪಪರಿಕ್ಖನ್ತಾನಂ। **ನ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮನ್ತೀತಿ** ನಿಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಂ ನಕ್ಖಮನ್ತಿ, ನಿಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ ರೋಚೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ "ತೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಂ ಅನುಪಪರಿಕ್ಖನ್ತಾನಂ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, 'ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸೀಲಂ, ಸಮಾಧಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಮಗ್ಗೋ, ಫಲಂ, ವಟ್ಟಂ, ವಿವಟ್ಟಂ ಕಥಿತ'ನ್ತಿ ಏವಂ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ।

ತೇ ಉಪಾರಮ್ಭಾನಿಸಂಸಾ ಚೇವಾತಿ ತೇ ಪರೇಸಂ ವಾದೇ ದೋಸಾರೋಪನಾನಿಸಂಸಾ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾ ಚಾತಿ** ಇತಿ ಏವಂ ಏತಾಯ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾ, ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಪರೇಹಿ ಆರೋಪಿತವಾದಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಪಮೋಕ್ಖಪ್ಪಯೋಜನಾ ಹುತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ – ಪರೇಹಿ ಸಕವಾದೇ ದೋಸೇ ಆರೋಪಿತೇ ತಂ ದೋಸಂ ಏವಞ್ಚ ಏವಞ್ಚ ಮೋಚೇಸ್ಸಾಮಾತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ಸೋ ಸೋ ವಾದೋ ಇತಿವಾದೋ, ಇತಿವಾದಸ್ಸ ಪಮೋಕ್ಖೋ ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖೋ, ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾ, ತಂತಂವಾದಪ್ಪಮೋಚನಾನಿಸಂಸಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಯಸ್ಸ ಚತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ** ಯಸ್ಸ ಚ ಸೀಲಾದಿಪೂರಣಸ್ಸ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಾಯ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ। **ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ನಾನುಭೋನ್ತೀತಿ** ತಞ್ಚ ಅಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಪರಿಪೂರಣಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಏತೇ ದುಗ್ಗಹಿತಗಾಹಿನೋ ನಾನುಭೋನ್ತಿ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಸ ಉಪಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಾಯ ಯೇ ಮೋಘಪುರಿಸಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ, ತೇ ಪರೇಹಿ "ಅಯಮತ್ಥೋ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ದುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾಯೇವ ಸೋಯೇವತ್ಥೋತಿ ಪಟಿಪಾದನಕ್ಖಮಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪರಸ್ಸ ವಾದೇ ಉಪಾರಮ್ಭಂ ಆರೋಪೇತುಂ ಅತ್ತನೋ ವಾದಾ ತಂ ಮೋಚೇತುಞ್ಚ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾಪಿ ತಂ ಅತ್ಥಂ ನಾನುಭೋನ್ತಿಯೇವಾತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ** ತೇಸಂ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ದುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಉಪಾರಮ್ಭಮಾನದಪ್ಪಮಕ್ಖಪಲಾಸಾದಿಹೇತುಭಾವೇನ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಕಾರಣೇ ಫಲವೋಹಾರೇನ "ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಾನಂ ಸಜ್ಝಾಯಕಾಲೇ ವಿವಾದಸಮಯೇ ಚ ತಂಮೂಲಕಾನಂ ಉಪಾರಮ್ಭಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ "ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ ಕಾರಣೇ ಫಲವೋಹಾರೇನ ವುತ್ತಂ। **ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂತಿ** ಏತ್ಥ **ತನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅನಭಿಸಮ್ಬುಣನಂ ತೇಸಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನಂ ಪರಾಮಸತಿ।

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಪಾರಿಪೂರಿಂಯೇವಾತಿ ಏತ್ಥ ಆದಿಸದ್ದೇನ ಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯೋ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸೀಲಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಮಾಧಿನೋ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸಮಾಧಿಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇಸ್ಸಾಮಿ, ಫಲಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ** ಯಂ ಪರಿಯತ್ತಿಸುಗ್ಗಹಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಲಗದ್ದಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ। **ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ** ಸೀಲಾದೀನಂ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸೀಲಾದೀನಿ ಪೂರೇನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪಸನ್ನೇಹಿ ಉಪನೀತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯೇ

ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪರೇಸಂ ವಾದೇ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಉಪಾರಮ್ಭಂ ಆರೋಪೇನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಸಕವಾದತೋ ದೋಸಂ ಹರನ್ತಾನಮ್ಪಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನ ಕೇವಲಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾದೀನೇವ, ಪರವಾದನಿಗ್ಗಹಸಕವಾದಪತಿಟ್ಠಾಪನಾನಿಪಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರಪ್ಪವಾದಂ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮)।

ಪರಿಞ್ಞಾತಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ದುಕ್ಖಪರಿಜಾನನೇನ ಪರಿಞ್ಞಾತಕ್ಖನ್ಧೋ। **ಪಹೀನಕಿಲೇಸೋ**ತಿ ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಹೀನಕಿಲೇಸೋ। **ಪಟಿವಿದ್ಧಾಕುಪ್ಪೋ**ತಿ ಪಟಿವಿದ್ಧಅರಹತ್ತಫಲೋ। ನ ಕುಪ್ಪತೀತಿ **ಅಕುಪ್ಪ**ನ್ತಿ ಹಿ ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಸತಿಪಿ ಹಿ ಚತುನ್ನಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ಚತುನ್ನಞ್ಚ ಫಲಾನಂ ಅಕುಪ್ಪಸಭಾವೇ ಸತ್ತನ್ನಂ ಸೇಕ್ಖಾನಂ ಸಕಸಕನಾಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಉಪರೂಪರಿ ನಾಮನ್ತರಪ್ಪತ್ತಿತೋ ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ "ಅಕುಪ್ಪಾನೀ"ತಿ ನ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಅರಹಾ ಪನ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಅರಹಾಯೇವ ನಾಮಾತಿ ತಸ್ಸೇವ ಫಲಂ "ಅಕುಪ್ಪ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ "ಖೀಣಾಸವಸ್ಸೇವ ಪರಿಯತ್ತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ ನಾಮಾ"ತಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅಪರಿಞ್ಞಾತಂ ಅಪ್ಪಹೀನಂ ಅಭಾವಿತಂ ಅಸಚ್ಛಿಕತಂ ವಾ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೋ ತನ್ತಿಧಾರಕೋ ಪವೇಣೀಪಾಲಕೋ ವಂಸಾನುರಕ್ಖಕೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಪವೇಣೀಪಾಲನತ್ಥಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪವೇಣೀ**ತಿ ಧಮ್ಮಸನ್ತತಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಂಸಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಂಸಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ। ತಸ್ಸ ವಂಸೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಪವೇಣೀಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನನು ಚ ಯದಿ ಪವೇಣೀಪಾಲನತ್ಥಾಯ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ, ಕಸ್ಮಾ "ಖೀಣಾಸವೋ"ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಅಯಂ ನಯೋ ಲಬ್ಭತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು ಛಾತಕಭಯಾದೀಸು ಗನ್ಥಧರೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಸಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇಸು ಸಯಂ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರೇನ ಅಕಿಲಮಮಾನೋ ಅತಿಮಧುರಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಮಾ ನಸ್ಸತು, ತನ್ತಿಂ ಧಾರೇಸ್ಸಾಮಿ, ವಂಸಂ ಠಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಪವೇಣಿಂ ಪಾಲೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ ನಾಮ ಕಸ್ಮಾ ನ ಹೋತೀತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ "ಪವೇಣಿಂ ಪಾಲೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಭವಕನ್ತಾರತೋ ಅನಿತ್ತಿಣ್ಣತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣಪರಿಯತ್ತಿ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ ವಾ ಹೋತಿ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ ವಾ, ಸತ್ತನ್ನಂ ಸೇಕ್ಖಾನಂ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾವ, ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಖೀಣಾಸವೋ ಚ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸದಿಸತ್ತಾ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ಅಲಙ್ಕಾರಭಣ್ಡಂ ಪಟಿಸಾಮೇತ್ವಾ ಪಸಾಧನಕಾಲೇ ತದುಪಿಯಂ ಅಲಙ್ಕಾರಭಣ್ಡಂ ರಞ್ಞೋ ಉಪನಾಮೇತ್ವಾ ಅಲಙ್ಕರೋತಿ, ಏವಂ ಖೀಣಾಸವೋಪಿ ಧಮ್ಮರತನಭಣ್ಡಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಭಬ್ಬರೂಪೇ ಸಹೇತುಕೇ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಙ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಲೋಕುತ್ತರೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಅಲಙ್ಕರೋತೀತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಏವಂ ತಿಸ್ಸೋ ಪರಿಯತ್ತಿಯೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೀಸುಪಿ ಪಿಟಕೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿಯೋ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವಿನಯೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಪಾಪುಣಾತೀ**ತಿಆದೀಸು ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಂ ವಿಸುಜ್ಝಮಾನಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞ್ಞಾಣಬಲೇನ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸಮಲತೋ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ಪಾರಿಪೂರಿಞ್ಚ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಭಾವೇನ ಸತಿಬಲಂ ಞಾಣಬಲಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ವಿಜ್ಜತ್ತಯೂಪನಿಸ್ಸಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಸಭಾಗಹೇತುಸಮ್ಪದಾನತೋ। ಸತಿಬಲೇನ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸವಿಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿ, ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇಸು ಸುದಿಟ್ಠಕಾರಿತಾಪರಿಚಯೇನ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಾನುಬದ್ಧಾಯ ದುತಿಯವಿಜ್ಜಾಯ ಸಿದ್ಧಿ, ವೀತಿಕ್ಕಮಾಭಾವೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸಬ್ಭಾವತೋ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯತಾವಸೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ತತಿಯವಿಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿ। ಪುರೇತರಸಿದ್ಧಾನಂ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ವಿನಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೂಪನಿಸ್ಸಯತಾ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವೇಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ। "ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೯೯; ೩.೫; ನೇತ್ತಿ॰ ೪೦; ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೧೪) ವಚನತೋ

ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ ಛಳಭಿಞ್ಞತಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ। “ಯೋಗಾ ವೇ ಜಾಯತಿ ಭೂರೀ”ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೮೨) ವಚನತೋ ಪುಬ್ಬಯೋಗೇನ ಗರುವಾಸದೇಸಭಾಸಾಕೋಸಲ್ಲಉಗ್ಗಹಣಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀಹಿ ಚ ಪರಿಭಾವಿತಾ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ “ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿವಿಜಮ್ಭನಭೂತಾ ಅನವಸೇಸಾ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ನ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ನ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಸತಿಪಿ ವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞೇಕದೇಸಭಾವೇ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗತಾ ಏವ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಗಹಿತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗತಾ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಇಜ್ಝನ್ತಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏವ ತಾಸಂ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬತೋ। ಏವಂ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗತಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗತಾ ಚ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಇಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ತಾಸಂ ಅಧಿಗಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಧಮ್ಮಸಮಧಿಗಮಸದಿಸಾ ಹಿ ಇಮೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ಇಮೇ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾತಿ।

ತಾಸಂಯೇವ ಚ ತತ್ಥ ಪಭೇದವಚನತೋತಿ ಏತ್ಥ **ತಾಸಂಯೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಾನಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ವಿನಯೇ ಪಭೇದವಚನಾಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡೇ ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾವ ವಿಭತ್ತಾತಿ। ದುತಿಯೇ **ತಾಸಂಯೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕತಂ, ನ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ। ತಾ ಹಿ ಛಸು ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಸುತ್ತೇ ವಿಭತ್ತಾಯೇವಾತಿ। **ತಾಸಞ್ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥಿಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಚತಸ್ಸೋ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವುತ್ತಾಯೇವ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಪನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪಭೇದವಚನಾಭಾವಂ ತತ್ಥೇವ ಚ ಸಮ್ಮಾ ವಿಭತ್ತಭಾವಂ ದೀಪೇತುಕಾಮೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅವಧಾರಣಂ ಅಕತ್ವಾ **“ತತ್ಥೇವಾ”**ತಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಅವಧಾರಣಂ ಠಪೇಸಿ।

ಇದಾನಿ “ವಿನಯೇ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ‘ಮುದುಕಾನಂ ಅತ್ಥರಣಾದೀನಂ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ವಿಯ ಇತ್ಥಿಸಮ್ಫಸ್ಸೋಪಿ ವಟ್ಟತೀ’ತಿ ಮೇಥುನವೀತಿಕ್ಕಮೇ ದೋಸಂ ಅದಿಸ್ವಾ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಾತೀ”ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ವಿನಯೇ ಪನ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಸುಖೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಿ,** ಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾದೀನಿ। **ಉಪಾದಿನ್ನಫಸ್ಸೋ** ಇತ್ಥಿಫಸ್ಸೋ, ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತ**ನ್ತಿ ಅರಿಟ್ಠೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಿಪಾಕಉಪವಾದಆಣಾವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧೇಸು ಅನ್ತರಾಯಿಕೇಸು ಸೇಸನ್ತರಾಯಿಕೇ ಜಾನಾತಿ, ವಿನಯೇ ಪನ ಅಕೋವಿದತ್ತಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತರಾಯಿಕೇ ನ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ರಹೋಗತೋ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ “ಇಮೇ ಅಗಾರಿಕಾ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾಪಿ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋಪಿ ಅನಾಗಾಮಿನೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂಪಿ ಮನಾಪಿಕಾನಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಕಾಯವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ ಫುಸನ್ತಿ, ಮುದುಕಾನಿ ಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾದೀನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಏತಂ ಸಬ್ಬಂ ವಟ್ಟತಿ, ಕಸ್ಮಾ ಇತ್ಥೀನಂಯೇವ ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ ನ ವಟ್ಟನ್ತಿ, ಏತೇಪಿ ವಟ್ಟನ್ತೀ”ತಿ ಅನವಜ್ಜೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭುಞ್ಜನರಸೇನ ಸಾವಜ್ಜಕಾಮಗುಣಪರಿಭೋಗರಸಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಸಚ್ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗಞ್ಚ ನಿಚ್ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗಞ್ಚ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಥೂಲವಾಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತಿಸುಖುಮಸುತ್ತಂ ಘಟೇನ್ತೋ ವಿಯ ಸಾಸಪೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಿನೇರುನೋ ಸದಿಸತಂ ಉಪಸಂಹರನ್ತೋ ವಿಯ ಪಾಪಕಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ “ಕಿಂ ಭಗವತಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಬನ್ಧನ್ತೇನ ವಿಯ ಮಹತಾ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ದೋಸೋ”ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿವಿರುಜ್ಝನ್ತೋ ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಾದೀನಿ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ “ಮೇಥುನಧಮ್ಮೇ ದೋಸೋ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಜಿನಸ್ಸ ಆಣಾಚಕ್ಕೇ ಪಹಾರಮದಾಸಿ। ತೇನಾಹ **“ತಥಾಹಂ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತಂ ಆಜಾನಾಮೀ”**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ**ತಿ ತಂತಂಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಬನ್ಧನವಸೇನ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅನ್ತರೇ ವೇಮಜ್ಝೇ ಏತಿ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ಅನ್ತರಾಯೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅನತ್ಥೋ। ಅನತಿಕ್ಕಮನಟ್ಠೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರಾಯೇ ನಿಯುತ್ತಾ, ಅನ್ತರಾಯಂ ವಾ ಫಲಂ ಅರಹನ್ತಿ, ಅನ್ತರಾಯಸ್ಸ ವಾ ಕರಣಸೀಲಾತಿ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ, ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಕರಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇ ಚ

ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಿಪಾಕಉಪವಾದಆಣಾವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ। ತೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ಪರತೋ **ಅರಿಟ್ಠಸಿಕ್ಖಾಪದೇ** (ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭) ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಪದತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧೋ - ಯೇ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ ಅನ್ತರಾಯಕರಾತಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಾ ದೇಸಿತಾ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತಾ ಚ, ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಸೇವತೋ ಪಟಿಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಯಥಾ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ತರಾಯಾಯ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಕರಣತ್ಥಂ ನಾಲಂ ಸಮತ್ಥಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ತೇನ ಪಕಾರೇನಾಹಂ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಆಜಾನಾಮೀತಿ। **ತತೋ ದುಸ್ಸೀಲಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತೀ**ತಿ ತತೋ ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞೀಭಾವಹೇತುತೋ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ದುಸ್ಸೀಲಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಚತ್ತಾರೋಮೇ , **ಭಿಕ್ಖವೇ**ತಿಆದಿನಾ -

> “ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ, ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನೋ ಪರಹಿತಾಯ, ಪರಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನೋ ಅತ್ತಹಿತಾಯ, ನೇವ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ ನೋ ಪರಹಿತಾಯ, ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಚೇವ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ ಪರಹಿತಾಯ ಚಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯೬; ಪು॰ ಪ॰ ಮಾತಿಕಾ, ಚತುಕ್ಕಉದ್ದೇಸ ೨೪) -

ಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲದೇಸನಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅಜಾನನ್ತೋ**ತಿ “ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲದೇಸನಾ ವೋಹಾರವಸೇನ, ನ ಪರಮತ್ಥತೋ”ತಿ ಏವಂ ಭಗವತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅಜಾನನ್ತೋ। ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ದುವಿಧಾ ದೇಸನಾ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾ ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ ಚಾತಿ। ತತ್ಥ “ಪುಗ್ಗಲೋ ಸತ್ತೋ ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ ಖತ್ತಿಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ದೇವೋ ಮಾರೋ”ತಿ ಏವರೂಪಾ **ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾ**। “ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ ಖನ್ಧಾ ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ”ತಿ ಏವರೂಪಾ **ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ**। ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಯೇ ಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ ದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಮೋಹಂ ಪಹಾಯ ವಿಸೇಸಮಧಿಗನ್ತುಂ ಸಮತ್ಥಾ, ತೇಸಂ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಂ ದೇಸೇತಿ। ಯೇ ಪನ ಪರಮತ್ಥವಸೇನ ದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಮೋಹಂ ಪಹಾಯ ವಿಸೇಸಮಧಿಗನ್ತುಂ ಸಮತ್ಥಾ, ತೇಸಂ ಪರಮತ್ಥದೇಸನಂ ದೇಸೇತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಉಪಮಾ - ಯಥಾ ಹಿ ದೇಸಭಾಸಾಕುಸಲೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣಕೋ ಆಚರಿಯೋ ಯೇ ದಮಿಳಭಾಸಾಯ ವುತ್ತೇ ಅತ್ಥಂ ಜಾನನ್ತಿ, ತೇಸಂ ದಮಿಳಭಾಸಾಯ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ಯೇ ಅನ್ಧಕಭಾಸಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಾಯ, ತೇಸಂ ತಾಯ ಭಾಸಾಯ, ಏವಂ ತೇ ಮಾಣವಾ ಛೇಕಂ ಬ್ಯತ್ತಂ ಆಚರಿಯಮಾಗಮ್ಮ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸಿಪ್ಪಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಆಚರಿಯೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ತಯೋ ವೇದಾ ವಿಯ ಕಥೇತಬ್ಬಭಾವೇ ಠಿತಾನಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ, ದೇಸಭಾಸಾಯ ಕೋಸಲ್ಲಮಿವ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಕೋಸಲ್ಲಂ, ನಾನಾದೇಸಭಾಸಾಮಾಣವಕಾ ವಿಯ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಸಮತ್ಥಾ ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಾ, ಆಚರಿಯಸ್ಸ ದಮಿಳಭಾಸಾದಿಆಚಿಕ್ಖನಂ ವಿಯ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥವಸೇನಪಿ ದೇಸನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಆಹ ಚೇತ್ಥ -

> “ದುವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಕ್ಖಾಸಿ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವದತಂ ವರೋ।
> ಸಮ್ಮುತಿಂ ಪರಮತ್ಥಞ್ಚ, ತತಿಯಂ ನೂಪಲಬ್ಭತಿ॥
>
> “ಸಙ್ಕೇತವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣಾ।
> ಪರಮತ್ಥವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಭೂತಕಾರಣಾ॥
>
> “ತಸ್ಮಾ ವೋಹಾರಕುಸಲಸ್ಸ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
> ಸಮ್ಮುತಿಂ ವೋಹರನ್ತಸ್ಸ, ಮುಸಾವಾದೋ ನ ಜಾಯತೀ”ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೭; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦)।

ಅಪಿಚ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ - ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪದೀಪನತ್ಥಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದೀಪನತ್ಥಂ ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರದೀಪನತ್ಥಂ ಆನನ್ತರಿಯದೀಪನತ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರದೀಪನತ್ಥಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸದೀಪನತ್ಥಂ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿದೀಪನತ್ಥಂ ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಯಾ ಅಪ್ಪಹಾನತ್ಥಞ್ಚಾತಿ। "ಖನ್ಧಾ ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನಿ ಹಿರಿಯನ್ತಿ ಓತ್ತಪ್ಪನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಮಹಾಜನೋ ನ ಜಾನಾತಿ, ಸಮ್ಮೋಹಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಪಟಿಸತ್ತು ಹೋತಿ "ಕಿಮಿದಂ ಖನ್ಧಾ ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನಿ ಹಿರಿಯನ್ತಿ ಓತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ ನಾಮಾ"ತಿ। "ಇತ್ಥೀ ಹಿರಿಯತಿ ಓತ್ತಪ್ಪತಿ, ಪುರಿಸೋ ಖತ್ತಿಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ದೇವೋ ಮಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಮಹಾಜನೋ ಜಾನಾತಿ, ನ ಸಮ್ಮೋಹಮಾಪಜ್ಜತಿ, ನ ಪಟಿಸತ್ತು ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ **ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪದೀಪನತ್ಥಂ** ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ। "ಖನ್ಧಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದೀಪನತ್ಥಂ** ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ। "ವೇಳುವನಾದಯೋ ಮಹಾವಿಹಾರಾ ಖನ್ಧೇಹಿ ಕಾರಾಪಿತಾ, ಧಾತೂಹಿ ಆಯತನೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ **ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರದೀಪನತ್ಥಂ** ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ। "ಖನ್ಧಾ ಮಾತರಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇನ್ತಿ, ಪಿತರಂ ಅರಹನ್ತಂ, ರುಹಿರುಪ್ಪಾದಕಮ್ಮಂ ಸಙ್ಘಭೇದಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ **ಆನನ್ತರಿಯದೀಪನತ್ಥಂ** ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ।

"ಖನ್ಧಾ ಮೇತ್ತಾಯನ್ತಿ, ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರದೀಪನತ್ಥಂ** ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ। "ಖನ್ಧಾ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ, ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸದೀಪನತ್ಥಂ** ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ। "ಖನ್ಧಾ ದಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಮಹಾಜನೋ ನ ಜಾನಾತಿ, ಸಮ್ಮೋಹಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಪಟಿಸತ್ತು ಹೋತಿ "ಕಿಮಿದಂ ಖನ್ಧಾ ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ನಾಮಾ"ತಿ। "ಪುಗ್ಗಲಾ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಸೀಲವನ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಪನ ಜಾನಾತಿ, ನ ಸಮ್ಮೋಹಮಾಪಜ್ಜತಿ, ನ ಪಟಿಸತ್ತು ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ **ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿದೀಪನತ್ಥಂ** ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ। ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಞ್ಚ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ನ ವಿಜಹನ್ತಿ, ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಯ ಲೋಕನಿರುತ್ತಿಯಾ ಲೋಕಾಭಿಲಾಪೇ ಠಿತಾಯೇವ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ **ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಯಾ ಅಪ್ಪಹಾನತ್ಥಮ್ಪಿ** ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ , ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಚ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಗವತೋ ಪುಗ್ಗಲದೇಸನಾ, ನ ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾತಿ ಏವಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅಜಾನನ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ದುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ "ತಥಾಹಂ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತಂ ಆಜಾನಾಮಿ, ಯಥಾ ತದೇವಿದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸನ್ಧಾವತಿ ಸಂಸರತಿ, ಅನಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ದುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ವಿಪರೀತಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದುಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ** ಹಿ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ। **ಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ಯಂ ದುಗ್ಗಹಿತಗಾಹಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಅತ್ತನಾ ದುಗ್ಗಹಿತೇನ ಧಮ್ಮೇನಾತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ದುಗ್ಗಹಣಂ ದುಗ್ಗಹಿತಂ। **ಅತ್ತನಾತಿ** ಚ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ದುಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಪರೀತಗಾಹೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಮ್ಹೇ ಚೇವ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖತೀತಿ** ಅಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖನಂ ಕರೋತಿ। **ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಖನತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಖನನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಖನತಿ ನಾಮ।

ಧಮ್ಮಚಿನ್ತನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವವಿಜಾನನಂ। **ಅತಿಧಾವನ್ತೋತಿ** ಠಾತಬ್ಬಮರಿಯಾದಾಯಂ ಅಟ್ಠತ್ವಾ "ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನ ದಾನಂ ಹೋತಿ, ಸಯಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಸಭಾವಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಅತಿಧಾವನ್ತೋ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೋ। **ಚತ್ತಾರೀತಿ** ಬುದ್ಧವಿಸಯಇದ್ಧಿವಿಸಯಕಮ್ಮವಿಪಾಕಲೋಕವಿಸಯಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ಯಾನಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸ। ಕತಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ? ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ, ಯಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸ। ಝಾಯಿಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಝಾನವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ…ಪೇ॰…

ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ…ಪೇ॰… ಲೋಕಚಿನ್ತಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾ…ಪೇ॰… ಇಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರಿ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ಯಾನಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೭)।

ತತ್ಥ "ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನೀ"ತಿ ತೇಸಂ ಸಭಾವನಿದಸ್ಸನಂ। "ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ತತ್ಥ ಕತ್ತಬ್ಬತಾನಿದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನೀ**ತಿ ಚಿನ್ತೇತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾನಿ, ಚಿನ್ತೇತುಂ ಅರಹರೂಪಾನಿ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯತ್ತಾ ಏವ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ಕಾಮಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿಪಿ ಛ ಅಸಾಧಾರಣಾದೀನಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ ತಾನಿ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ಇಮಾನಿ ಪನ ಏವಂ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಫಲಭಾವತೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ಯಾನಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸಾ**"ತಿ। **ತೇಸನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಪಿಟಕಾನಂ।

ಏತನ್ತಿ ಏತಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ। **ತಿವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಾನೀ**ತಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಮಹಾವಗ್ಗಪಾಥಿಕವಗ್ಗಸಞ್ಞಿತೇಹಿ ತೀಹಿ ವಗ್ಗೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ತಿವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಾನಿ। **ಚತುತ್ತಿಂಸೇವ ಸುತ್ತನ್ತಾ**ತಿ ಗಾಥಾಯ ಏವಮತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಯಸ್ಸ ನಿಕಾಯಸ್ಸ ಸುತ್ತಗಣನಾತೋ ಚತುತ್ತಿಂಸೇವ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಾ ವಗ್ಗಸಙ್ಗಹವಸೇನ ತಯೋ ವಗ್ಗಾ ಅಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಸ್ಸಾತಿ ತಿವಗ್ಗೋ ಸಙ್ಗಹೋ। ಏಸ ಪಠಮೋ ನಿಕಾಯೋ ದೀಘನಿಕಾಯೋತಿ **ಅನುಲೋಮಿಕೋ** ಅಪಚ್ಚನೀಕೋ, ಅತ್ಥಾನುಲೋಮನತೋ ಅನ್ವತ್ಥನಾಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅತ್ಥಾನುಲೋಮನತೋ ಅನುಲೋಮಿಕೋ, ಅನುಲೋಮಿಕತ್ತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏಕನಿಕಾಯಮ್ಪೀ**ತಿ ಏಕಸಮೂಹಮ್ಪಿ। **ಏವಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಏವಂ ವಿಚಿತ್ತಂ। **ಯಥಯಿದನ್ತಿ** ಯಥಾ ಇಮೇ। **ಪೋಣಿಕಾ** ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕಾ ಚ ಖತ್ತಿಯಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ **ಪೋಣಿಕನಿಕಾಯೋ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕನಿಕಾಯೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಏವಮಾದೀನಿ ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಾನಿ ಸಾಸನತೋ ಚ ಲೋಕತೋ ಚಾ**ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಉದಾಹರಣಾನಿ ಏತ್ಥ ನಿಕಾಯಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮೂಹನಿವಾಸಾನಂ ವಾಚಕಭಾವೇ ಸಾಸನತೋ ಚ ವೋಹಾರತೋ ಚ ಸಾಧಕಾನಿ ಪಮಾಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಪಠಮಮುದಾಹರಣಂ ಸಾಸನತೋ ಸಾಧಕವಚನಂ, ದುತಿಯಂ ಲೋಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಞ್ಚದಸವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಾನೀತಿ ಮೂಲಪರಿಯಾಯವಗ್ಗಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚದಸಹಿ ವಗ್ಗೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಪಞ್ಚದಸವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಾನಿ। **ದಿಯಡ್ಢಸತಂ ದ್ವೇ ಚ ಸುತ್ತಾನೀ**ತಿ ಅಡ್ಢೇನ ದುತಿಯಂ ದಿಯಡ್ಢಂ, ಏಕಂ ಸತಂ ದ್ವೇ ಪಞ್ಞಾಸಸುತ್ತಾನಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ನಿಕಾಯೇ। **ಪಞ್ಚದಸವಗ್ಗಪರಿಗ್ಗಹೋ**ತಿ ಪಞ್ಚದಸಹಿ ವಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುತ್ತನ್ತಾನಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತಸುತ್ತಸತಾನಿ ಚಾತಿ ಪಾಠೇ ಸುತ್ತನ್ತಾನಂ ಸತ್ತ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಸತಾನಿ ಚಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ "ಸತ್ತ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಸುತ್ತಸತಾನಿ ಚಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಸಂಯುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ**ತಿ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ।

ಪುಬ್ಬೇ ನಿದಸ್ಸಿತಾತಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕನಿದ್ದೇಸೇ ನಿದಸ್ಸಿತಾ। ವುತ್ತಮೇವ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಠಪೇತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ನಿಕಾಯೇ ಅವಸೇಸಂ ಬುದ್ಧವಚನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಕಲಂ ವಿನಯಪಿಟಕನ್ತಿ**ಆದಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ "**ಠಪೇತ್ವಾ ಚತುರೋಪೇತೇ**"ತಿಆದಿ। **ತದಞ್ಞನ್ತಿ** ತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ನಿಕಾಯೇಹಿ ಅಞ್ಞಂ ಅವಸೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಬ್ಬಮೇವ ೯ ಹಿದನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮೇವ ಇದಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ। **ನವಪ್ಪಭೇದನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಕಥಂ ಪನೇತಂ ನವಪ್ಪಭೇದಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನವಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ವವತ್ಥಿತೇಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರರಹಿತೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಅಸುತ್ತಸಭಾವಾನೇವ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಾದೀನಿ ಸಿಯುಂ, ಅಥ ಸುತ್ತಸಭಾವಾನೇವ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಾದೀನಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಸುತ್ತನ್ತಿ ವಿಸುಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಮೇವ ನ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗಂ

ಸಾಸನನ್ತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಅಪಿಚ "ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣ"ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ಸುತ್ತಞ್ಚ ನಾಮ ಸಗಾಥಕಂ ವಾ ಸಿಯಾ ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ವಾತಿ ಅಙ್ಗದ್ವಯೇನೇವ ತದುಭಯಂ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ಉದಾನಾದಿವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾರಹಿತಂ ನತ್ಥಿ, ಯಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ಸಿಯಾ, ಅಥಾಪಿ ಕಥಞ್ಚಿ ವಿಸುಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ಸಿಯಾ, ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ವಾ ನ ಸಿಯಾ ಗಾಥಾಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಪದಾದೀನಂ ವಿಯ, ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ವಾ ಸಿಯಾ ಸಗಾಥಕತ್ತಾ ಸಗಾಥಕವಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಯ, ತಥಾ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ -

ಸುತ್ತನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ, ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಪರೇ।
ಸನಿಮಿತ್ತಾ ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ, ಸಹತಾಞ್ಞೇನ ನಾಞ್ಞತೋ॥

ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ದೋಸಸ್ಸ, ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥಾವಗಾಹಣಂ।
ತಸ್ಮಾ ಅಸಙ್ಕರಂಯೇವ, ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ॥

ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಸುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ **ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ**। ತಥಾ ಹಿ "ಏತ್ತಕಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸುತ್ತಾಗತಂ ಸುತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಂ, ಸಾವತ್ಥಿಯಾ ಸುತ್ತವಿಭಙ್ಗೇ, ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯತ್ತಿವಿಸೇಸೇಸುಪಿ ಸುತ್ತವೋಹಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ ನೇತ್ತಿಯಂ (ನೇತ್ತಿ॰ ಸಙ್ಗಹವಾರ) ಆಹ - "ನವವಿಧಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೇಟ್ಠೀ"ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸುತ್ತಾದಿವಸೇನ ನವಙ್ಗಸ್ಸ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪರಿಯೇಟ್ಠಿ ಪರಿಯೇಸನಾ ಅತ್ಥವಿಚಾರಣಾ "ನವವಿಧಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೇಟ್ಠೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತದೇಕದೇಸೇಸು ಪನ ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ **ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ** ತೇನ ತೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಗೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸಗಾಥಕತ್ತಂ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ಸಸಿಲೋಕಂ ಸಗಾಥಕಂ ವಾ ಚುಣ್ಣಿಯಗನ್ಥಂ "ಗೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಪನ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನಞ್ಹಿ "ಬ್ಯಾಕರಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಬ್ಯಾಕರಣಮೇವ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಸಗಾಥಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ। ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾನಂ ಅನೋಕಾಸಭಾವತೋ ಸಓಕಾಸತೋ ಅನೋಕಾಸವಿಧಿ ಬಲವಾತಿ "ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತೀ"ತಿ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಪದಾದೀಸು ಕೇವಲಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು ಸಗಾಥಕತ್ತೇಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾಯುತ್ತೇಸು "ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಸಮ್ಬನ್ಧೇಸು ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇಸು ಚ ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಗಾಥಾಉದಾನಇತಿವುತ್ತಕಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಸತಿಪಿ ಸಞ್ಞನ್ತರನಿಮಿತ್ತಯೋಗೇ ಅನೋಕಾಸಸಞ್ಞಾನಂ ಬಲವಭಾವೇನೇವ ಗಾಥಾದಿಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ತಥಾ ಸತಿಪಿ ಗಾಥಾಬನ್ಧಭಾವೇ ಭಗವತೋ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು ಚರಿಯಾನುಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕೇಸು ಜಾತಕಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ಸತಿಪಿ ಪಞ್ಹಾವಿಸಜ್ಜನಭಾವೇ ಸಗಾಥಕತ್ತೇ ಚ ಕೇಸುಚಿ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ವೇದಸ್ಸ ಲಭಾಪನತೋ ವೇದಲ್ಲಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ಏವಂ ತೇನ ತೇನ ಸಗಾಥಕತ್ತಾದಿನಾ ನಿಮಿತ್ತೇನ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಸುತ್ತಙ್ಗತೋ ಪರೇ ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಾದಿನಿಮಿತ್ತರಹಿತಂ, ತಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾಪರಿಹಾರೇನ ಸಾಮಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತನತೋ।

ನನು ಚ ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣನ್ತಿ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಚೋದನಾ ತದವತ್ಥಾ ಏವಾತಿ? ನ ತದವತ್ಥಾ। ಸೋಧಿತತ್ತಾ। ಸೋಧಿತಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ। ಯಞ್ಚ ವುತ್ತಂ "ಗಾಥಾಭಾವತೋ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತಂ ನ, ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾತಿ। ನಿರುಳ್ಹೋ ಹಿ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಭಾವೋ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಧಮ್ಮಪದಬುದ್ಧವಂಸಾದಯೋ ವಿಯ ಗಾಥಾಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾತಾನಿ, ಅಥ ಖೋ ಸುತ್ತಭಾವೇನೇವ। ತೇನೇವ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಸುತ್ತನಾಮಕನ್ತಿ ನಾಮಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಸಗಾಥಕತ್ತಾ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸಹತಾಞ್ಞೇನ। ಸಹಭಾವೋ ಹಿ ನಾಮ

ಅತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಹೋತಿ, ಸಹ ಗಾಥಾಹೀತಿ ಚ ಸಗಾಥಕಂ। ನ ಚ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀಸು ಗಾಥಾವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕೋಚಿ ಸುತ್ತಪ್ಪದೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ "ಸಹ ಗಾಥಾಹೀ"ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ। ನನು ಚ ಗಾಥಾಸಮುದಾಯೋ ಗಾಥಾಹಿ ಅಞ್ಞೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಚ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಹ ಗಾಥಾಹೀತಿ ಸಗಾಥಕನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ? ತಂ ನ। ನ ಹಿ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥಿ। ಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ "ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತಮ್ಪಿ ನ ಅಞ್ಞತೋ। ಅಞ್ಞಾಯೇವ ಹಿ ತಾ ಗಾಥಾ ಜಾತಕಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ। ಅಥೋ ನ ತಾಹಿ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಭಾವೋತಿ ಏವಂ ಸುತ್ತಾದೀನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರಾಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ ಸುತ್ತಾದೀನಿ ನವಙ್ಗಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ತತ್ಥ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗನಿದ್ದೇಸಖನ್ಧಕಪರಿವಾರಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ನಿದ್ದೇಸೋ** ನಾಮ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ –

> "ಕಾಮಂ ಕಾಮಯಮಾನಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ಚೇತಂ ಸಮಿಜ್ಝತಿ।
> ಅದ್ಧಾ ಪೀತಿಮನೋ ಹೋತಿ, ಲದ್ಧಾ ಮಚ್ಚೋ ಯದಿಚ್ಛತೀ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೭೭೧) –

ಆದಿನಾ ಆಗತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಸ್ಸ,

> "ಕೇನಸ್ಸು ನಿವುತೋ ಲೋಕೋ, (ಇಚ್ಚಾಯಸ್ಮಾ ಅಜಿತೋ।)
> ಕೇನಸ್ಸು ನಪ್ಪಕಾಸತಿ।
> ಕಿಸ್ಸಾಭಿಲೇಪನಂ ಬ್ರೂಸಿ,
> ಕಿಂಸು ತಸ್ಸ ಮಹಬ್ಭಯ"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೩೮) –

ಆದಿನಾ ಆಗತಸ್ಸ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗಸ್ಸ,

> "ಸಬ್ಬೇಸು ಭೂತೇಸು ನಿಧಾಯ ದಣ್ಡಂ,
> ಅವಿಹೇಠಯಂ ಅಞ್ಞತರಮ್ಪಿ ತೇಸಂ।
> ನ ಪುತ್ತಮಿಚ್ಛೇಯ್ಯ ಕುತೋ ಸಹಾಯಂ,
> ಏಕೋ ಚರೇ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೫) –

ಆದಿನಾ ಆಗತಸ್ಸ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತಸ್ಸ ಚ ತದತ್ಥವಿಭಾಗವಸೇನ ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ**ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ಕತೋ ನಿದ್ದೇಸೋ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೋ ಚೂಳನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಮಿಧ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ **ಭದನ್ತಬುದ್ಧಘೋಸಾಚರಿಯೇನ** ದಸ್ಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಚ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾದೀಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗನಿದ್ದೇಸಖನ್ಧಕಪರಿವಾರಾತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಏವ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ**ಪಿ ನೇತ್ತಿಪಕರಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಏವಮೇತಸ್ಸ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋವ ಕಥಿತೋ। ಕೇಚಿ ಪನ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಗಾಥಾವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗೇಸು ದ್ವೀಸು ಸಙ್ಗಹಂ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ನಿದ್ದೇಸಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ **ಉಪಸೇನತ್ಥೇರೇನ** –

> "ತದೇತಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕನ್ತಿ ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಪರಿಯಾಪನ್ನಂ, ದೀಘನಿಕಾಯೋ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೋ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೋ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೋ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋತಿ ಪಞ್ಚಸು ಮಹಾನಿಕಾಯೇಸು ಖುದ್ದಕಮಹಾನಿಕಾಯೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ, ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಗಾಥಾ ಉದಾನಂ

ಇತಿವುತ್ತಕಂ ಜಾತಕಂ ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಂ ವೇದಲ್ಲನ್ತಿ ನವಸು ಸತ್ಥುಸಾಸನಙ್ಗೇಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಗಾಥಾವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗದ್ವಯಸಙ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ)।

ಏತ್ಥ ತಾವ ಕತ್ಥಚಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನಸಭಾವತೋ ನಿದ್ದೇಸೇಕದೇಸಸ್ಸ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಯುಜ್ಜತು ನಾಮ , ಗಾಥಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಪನ ಕಥಂ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಂ। ಧಮ್ಮಪದಾದೀನಂ ವಿಯ ಹಿ ಕೇವಲಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧಭಾವೋ ಗಾಥಙ್ಗಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಪದಾದೀಸು ಹಿ ಕೇವಲಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು ಗಾಥಾಸಮಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ನಿದ್ದೇಸೇ ಚ ನ ಕೋಚಿ ಕೇವಲೋ ಗಾಥಾಬನ್ಧಪ್ಪದೇಸೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಭಾಸಿತಾನಂಯೇವ ಹಿ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಾದಿಸಙ್ಗಹಿತಾನಂ ಗಾಥಾನಂ ನಿದ್ದೇಸಮತ್ತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಕತಂ। ಅತ್ಥವಿಭಜನತ್ಥಂ ಆನೀತಾಪಿ ಹಿ ತಾ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಾದಿಸಙ್ಗಹಿತಾ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾ ಮೂಲಗಾಥಾಯೋ ಸುತ್ತನಿಪಾತಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಅಞ್ಞಾಯೇವಾತಿ ನ ನಿದ್ದೇಸಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಆಗತಭಾವೇಪಿ ತಂ ವೋಹಾರಂ ಅಲಭಮಾನಾ ಜಾತಕಾದಿಗಾಥಾಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಗಾಥಾಯೋ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣನ್ತರಮೇತ್ಥ ಗವೇಸಿತಬ್ಬಂ, ಯುತ್ತತರಂ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನಾಲಕಸುತ್ತತುವಟ್ಟಕಸುತ್ತಾನೀತಿ ಏತ್ಥ **ನಾಲಕಸುತ್ತಂ** ನಾಮ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಂ ಮೋನೇಯ್ಯಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ ತದತ್ಥಂ ಅಭಿಕಙ್ಖಮಾನೇನ ತತೋ ಪಭುತಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಆಗತೇನ ಅಸಿತಸ್ಸ ಇಸಿನೋ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೇನ ನಾಲಕತ್ಥೇರೇನ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತಿತದಿವಸತೋ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ "ಅಞ್ಞಾತಮೇತ"ನ್ತಿಆದೀಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಮೋನೇಯ್ಯಪಟಿಪದಂ ಪುಟ್ಠೇನ ಭಗವತಾ "ಮೋನೇಯ್ಯಂ ತೇ ಉಪಞ್ಞಿಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೭೦೬) ನಾಲಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಭಾಸಿತಂ ಮೋನೇಯ್ಯಪಟಿಪದಾಪರಿದೀಪಕಂ ಸುತ್ತಂ। **ತುವಟ್ಟಕಸುತ್ತಂ** ಪನ ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ಸನ್ನಿಪತಿತೇಸು ದೇವೇಸು "ಕಾ ನು ಖೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪತ್ತೀ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ತಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ "ಪುಚ್ಛಾಮಿ ತಂ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೨೧; ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೦) ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ "ಮೂಲಂ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೨೨) ಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ತಂ। ಏವಮಿಧಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಆಗತಾನಂ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ತತ್ಥೇವ ಆಗತಾನಂ ಅಸುತ್ತನಾಮಿಕಾನಂ ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾನಂ ಗಾಥಙ್ಗಸಙ್ಗಹಞ್ಚ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾರಮ್ಭೇ -

> "ಗಾಥಾಸತಸಮಾಕಿಣ್ಣೋ , ಗೇಯ್ಯಬ್ಯಾಕರಣಙ್ಕಿತೋ।
> ಕಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನಿಪಾತೋತಿ, ಸಙ್ಖಮೇಸ ಗತೋತಿ ಚೇ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) -

ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಸುತ್ತನಿಪಾತಸ್ಸ ಗೇಯ್ಯವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಕಸ್ಮಾ ಚೋದಿತೋತಿ? ನಾಯಂ ವಿರೋಧೋ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಚೋದಕೇನ ಸಗಾಥಕತ್ತಂ ಕತ್ಥಚಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನಮತ್ತಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಚೋದನಾಮತ್ತಂ ಕತನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ನಿಗ್ಗಾಥಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾತಿ। ಸಗಾಥಾವಗ್ಗೋ ಗೇಯ್ಯನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। "ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದೀ"ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಸ್ಸ ಗೇಯ್ಯವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗದ್ವಯಸಙ್ಗಹಂ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) "ನವಸು ಸತ್ಥುಸಾಸನಙ್ಗೇಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಗೇಯ್ಯವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗದ್ವಯಸಙ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ।

ನೋಸುತ್ತನಾಮಿಕಾತಿ ಅಸುತ್ತನಾಮಿಕಾ। "ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾ ನಾಮ ವತ್ಥುಗಾಥಾ"ತಿ ತೀಸು **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ವತ್ಥುಗಾಥಾ**ತಿ -

> "ಕೋಸಲಾನಂ ಪುರಾ ರಮ್ಮಾ, ಅಗಮಾ ದಕ್ಖಿಣಾಪಥಂ।
> ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ ಪತ್ಥಯಾನೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮನ್ತಪಾರಗೂ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೮೩) -

ಆದಿನಾ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗಸ್ಸ ನಿದಾನಂ ಆರೋಪೇನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತಾ ಛಪ್ಪಞ್ಞಾಸ ಚ ಗಾಥಾಯೋ, ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನೇವ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ನಾಲಕಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದಾನಂ ಆರೋಪೇನ್ತೇನ ವುತ್ತಾ -

"ಆನನ್ದಜಾತೇ ತಿದಸಗಣೇ ಪತೀತೇ,
ಸಕ್ಕಞ್ಚ ಇನ್ದಂ ಸುಚಿವಸನೇ ಚ ದೇವೇ।
ದುಸ್ಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತಿರಿವ ಥೋಮಯನ್ತೇ,
ಅಸಿತೋ ಇಸಿ ಅದ್ದಸ ದಿವಾವಿಹಾರೇ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೮೪) -

ಆದಿಕಾ ವೀಸತಿಮತ್ತಾ ಗಾಥಾಯೋ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ನಾಲಕಸುತ್ತಸ್ಸ ವತ್ಥುಗಾಥಾಯೋ ನಾಲಕಸುತ್ತಸಙ್ಖ್ಯಂಯೇವ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬೮೫) -

"ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಪನ ಭಗವತಿ ಸಙ್ಗೀತಿಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ತಮೇವ ಮೋನೇಯ್ಯಪಟಿಪದಂ ಪುಟ್ಠೋ ಯೇನ ಯದಾ ಚ ಸಮಾದಪಿತೋ ನಾಲಕೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ 'ಆನನ್ದಜಾತೇ'ತಿಆದಿಕಾ ವೀಸತಿ ವತ್ಥುಗಾಥಾಯೋ ವತ್ವಾ ಅಭಾಸಿ। ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ನಾಲಕಸುತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ।

ತಸ್ಮಾ ನಾಲಕಸುತ್ತಸ್ಸ ವತ್ಥುಗಾಥಾಯೋ ನಾಲಕಸುತ್ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ಪಾರಾಯನಿಕವಗ್ಗಸ್ಸ ವತ್ಥುಗಾಥಾಯೋ ಇಧ ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥೇವ ಪನಸ್ಸ ಪಾರಾಯನಿಯವಗ್ಗೇ ಅಜಿತಮಾಣವಕಾದೀನಂ ಸೋಳಸನ್ನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪುಚ್ಛಾಗಾಥಾ ಭಗವತೋ ವಿಸಜ್ಜನಗಾಥಾ ಚ ಇಧ ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾತಿ ಏವಮ್ಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ತಾಪಿ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಸುತ್ತನಾಮೇನ ಅವತ್ವಾ "ಅಜಿತಮಾಣವಕಪುಚ್ಛಾ ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೆಯ್ಯಮಾಣವಕಪುಚ್ಛಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೩೮-೧೦೪೮) ಆಗತತ್ತಾ ಚುಣ್ಣಿಯಗನ್ಥೇಹಿ ಅಮಿಸ್ಸತ್ತಾ ಚ ನೋಸುತ್ತನಾಮಿಕಾ ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾ ನಾಮಾತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಇದಾನಿ ಉದಾನಂ ಸರೂಪತೋ ವವತ್ಥಪೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ಕೇನಟ್ಠೇನ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ಪನೇತಂ **"ಉದಾನ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ? ಉದಾನನಟ್ಠೇನ। ಕಿಮಿದಂ ಉದಾನಂ ನಾಮ? ಪೀತಿವೇಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿತೋ ಉದಾಹಾರೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಯಂ ತೇಲಾದಿ ಮಿನಿತಬ್ಬವತ್ಥು ಮಾನಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ವಿಸ್ಸನ್ದಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ "ಅವಸೇಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಞ್ಚ ಜಲಂ ತಳಾಕಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ "ಮಹೋಘೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮೇವ ಯಂ ಪೀತಿವೇಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಂ ವಿತಕ್ಕವಿಪ್ಫಾರಂ ಹದಯಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸೋ ಅಧಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಅನ್ತೋ ಅಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ಬಹಿ ವಚೀದ್ವಾರೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಉದಾಹಾರವಿಸೇಸೋ **"ಉದಾನ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಧಮ್ಮಸಂವೇಗವಸೇನಪಿ ಅಯಮಾಕಾರೋ ಲಬ್ಭತೇವ। ತಯಿದಂ ಕತ್ಥಚಿ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ಕತ್ಥಚಿ ವಾಕ್ಯವಸೇನ ಪವತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ -

"ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾಯ ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ ಸನ್ದಸ್ಸೇತಿ ಸಮಾದಪೇತಿ ಸಮುತ್ತೇಜೇತಿ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ। ತೇಧ ಭಿಕ್ಖೂ ಅಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಚೇತಸಾ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ಓಹಿತಸೋತಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಏತಮತ್ಥಂ ವಿದಿತ್ವಾ ತಾಯಂ ವೇಲಾಯಂ ಇಮಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ 'ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತದಾಯತನಂ, ಯತ್ಥ ನೇವ ಪಥವೀ ನ ಆಪೋ'"ತಿ (ಉದಾ॰ ೭೧-೭೨) -

ಆದೀಸು ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಸಮುಟ್ಠಿತವಾಕ್ಯವಸೇನ ಪವತ್ತಂ।

ನನು ಚ ಉದಾನಂ ನಾಮ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಮುಟ್ಠಾಪಿತೋ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿತೋ ವಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಉದಾಹಾರೋ ತಥಾ ಚೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಆಗತಂ, ಇಧ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಉದಾನೇನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸೀತಿ? ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ। ನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಗುಣಾನುಸ್ಸರಣೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೇನ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ "ಇಧ ನಿಬ್ಬಾನವಜ್ಜೋ ಸಬ್ಬೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕೋವ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ನ ಪಚ್ಚಯನಿರಪೇಕ್ಖೋ, ಅಯಂ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಕಥಮಪ್ಪಚ್ಚಯೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ ತೇಸಂ ಞಾಪೇತುಕಾಮೋ "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತದಾಯತನ"ನ್ತಿ (ಉದಾ॰ ೭೧)-ಆದಿಮಾಹ। ನ ಏಕನ್ತತೋ ತೇ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇ ಕತ್ವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"ಸಚೇ ಭಾಯಥ ದುಕ್ಖಸ್ಸ, ಸಚೇ ವೋ ದುಕ್ಖಮಪ್ಪಿಯಂ।
ಮಾಕತ್ಥ ಪಾಪಕಂ ಕಮ್ಮಂ, ಆವಿ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರಹೋ"ತಿ॥ (ಉದಾ॰ ೪೪) -

ಏವಮಾದಿಕಂ ಪನ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗವಸಪ್ಪವತ್ತಂ ಉದಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"ಸುಖಕಾಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ, ಯೋ ದಣ್ಡೇನ ವಿಹಿಂಸತಿ।
ಅತ್ತನೋ ಸುಖಮೇಸಾನೋ, ಪೇಚ್ಚ ಸೋ ನ ಲಭತೇ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೩೧; ಉದಾ॰ ೧೩) -

ಇದಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗವಸಪ್ಪವತ್ತಂ ಉದಾನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಮ್ಬಹುಲಾ ಗೋಪಾಲಕಾ ಅನ್ತರಾ ಚ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಅನ್ತರಾ ಚ ಜೇತವನಂ ಅಹಿಂ ದಣ್ಡೇಹಿ ಹನನ್ತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಭಗವಾ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ತೇ ದಾರಕೇ ಅಹಿಂ ದಣ್ಡೇನ ಹನನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಕಸ್ಮಾ ಕುಮಾರಕಾ ಇಮಂ ಅಹಿಂ ದಣ್ಡೇನ ಹನಥಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಡಂಸನಭಯೇನ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ "ಇಮೇ 'ಅತ್ತನೋ ಸುಖಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ'ತಿ ಇಮಂ ಪಹರನ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನೇ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಹೋ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ನಿಕತಿಕೋಸಲ್ಲ"ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। ತೇನೇವ ಚ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೇನ ಇಮಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ। ಏವಮೇತಂ ಕತ್ಥಚಿ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ಕತ್ಥಚಿ ವಾಕ್ಯವಸೇನ ಕತ್ಥಚಿ ಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ಕತ್ಥಚಿ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನೀ"ತಿ ಯಂ ಉದಾನಲಕ್ಖಣಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಉದಾನಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ಭಾಸಿತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಞ್ಚ।

ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಭಾಸಿತಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಭಾಸಿತಂ ಸಾವಕಭಾಸಿತನ್ತಿ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಭಾಸಿತಂ -

"ಸಬ್ಬೇಸು ಭೂತೇಸು ನಿಧಾಯ ದಣ್ಡಂ,
ಅವಿಹೇಠಯಂ ಅಞ್ಞತರಮ್ಪಿ ತೇಸ"ನ್ತಿ॥ -

ಆದಿನಾ **ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತೇ** (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೫) ಆಗತಮೇವ। ಸಾವಕಭಾಸಿತಾನಿಪಿ -

"ಸಬ್ಬೋ ರಾಗೋ ಪಹೀನೋ ಮೇ, ಸಬ್ಬೋ ದೋಸೋ ಸಮೂಹತೋ।
ಸಬ್ಬೋ ಮೇ ವಿಹತೋ ಮೋಹೋ, ಸೀತಿಭೂತೋಸ್ಮಿ ನಿಬ್ಬುತೋ"ತಿ॥ -

ಆದಿನಾ **ಥೇರಗಾಥಾಸು** (ಥೇರಗಾ॰ ೭೯),

"ಕಾಯೇನ ಸಂವುತಾ ಆಸಿಂ, ವಾಚಾಯ ಉದ ಚೇತಸಾ।

ಸಮೂಲಂ ತಣ್ಹಮಬ್ಬುಯ್ಹ, ಸೀತಿಭೂತಾಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬುತಾ”ತಿ॥ -

ಥೇರಿಗಾಥಾಸು (ಥೇರೀಗಾ॰ ೧೫) ಚ ಆಗತಾನಿ। ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಸಕ್ಕಾದೀಹಿ ದೇವೇಹಿ ಭಾಸಿತಾನಿ “ಅಹೋ ದಾನಂ ಪರಮದಾನಂ ಕಸ್ಸಪೇ ಸುಪತಿಟ್ಠಿತ”ನ್ತಿಆದೀನಿ (ಉದಾ॰ ೨೭), ಸೋಣದಣ್ಡಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದೀಹಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಚ ಭಾಸಿತಾನಿ “ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ”ತಿಆದೀನಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೦) ತಿಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ ಆರುಳ್ಹಾನಿ ಉದಾನಾನಿ ಸನ್ತಿ ಏವ, ನ ತಾನಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। ಯಾನಿ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಸಾಮಂ ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತಾನಿ ಜಿನವಚನಭೂತಾನಿ, ತಾನೇವ ಚ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ “ಉದಾನ”ನ್ತಿ ಸಙ್ಗೀತಂ। ಏತಾನಿಯೇವ ಚ ಸನ್ಧಾಯ ಭಗವತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ನವವಿಧಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಉದ್ದಿಸನ್ತೇನ ಉದಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯಾ ಪನ “ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ”ನ್ತಿಆದಿಗಾಥಾ ಭಗವತಾ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಉದಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಾ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಉದಾನಭೂತಾ ಚ, ತಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸ್ಸ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಉದಾನಪಾಳಿಯಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಅನಾರೋಪೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಪದೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಯಞ್ಚ “ಅಞ್ಞಾಸಿ ವತ ಭೋ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ”ತಿ ಉದಾನವಚನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪವೇದನಸಮತ್ಥನಿಗ್ಘೋಸವಿಪ್ಫಾರಂ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ, ತದಪಿ ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಏವ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಹೇತುಕಂ “ಆರಾಧಯಿಂಸು ವತ ಮಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಏಕಂ ಸಮಯ”ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೫) ವಿಯ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಸುತ್ತದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತಧಮ್ಮೇಕದೇಸಸ್ಸ ಯಥಾದೇಸಿತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಾವಕೇಸು ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಥೇರೇನ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸ್ಸಮಸ್ಸ ಸಫಲಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಹೇತುಕಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜನಿತಂ ಉದಾಹಾರಮತ್ತಂ, ನ “ಯದಾ ಹವೇ ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದಿವಚನಂ (ಮಹಾವ॰ ೧-೩; ಉದಾ॰ ೧-೩) ವಿಯ ಪವತ್ತಿಯಾ ನಿವತ್ತಿಯಾ ವಾ ಪಕಾಸನನ್ತಿ ನ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಉದಾನಪಾಳಿಯಂ ಸಙ್ಗೀತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಉದಾನಪಾಳಿಯಞ್ಚ ಬೋಧಿವಗ್ಗಾದೀಸು ಅಟ್ಠಸು ವಗ್ಗೇಸು ದಸ ದಸ ಕತ್ವಾ ಅಸೀತಿಯೇವ ಸುತ್ತನ್ತಾ ಸಙ್ಗೀತಾ , ತತೋಯೇವ ಚ **ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ -

“ಅಸೀತಿ ಏವ ಸುತ್ತನ್ತಾ, ವಗ್ಗಾ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಸತೋ।
ಗಾಥಾ ಚ ಪಞ್ಚನವುತಿ, ಉದಾನಸ್ಸ ಪಕಾಸಿತಾ॥

“ಅಡ್ಢೂನನವಮತ್ತಾ ಚ, ಭಾಣವಾರಾ ಪಮಾಣತೋ।
ಏಕಾಧಿಕಾ ತಥಾಸೀತಿ, ಉದಾನಸ್ಸಾನುಸನ್ಧಯೋ॥

“ಏಕವೀಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸತಮೇವ ವಿಚಕ್ಖಣೋ।
ಪದಾನೇತಾನುದಾನಸ್ಸ, ಗಣಿತಾನಿ ವಿನಿದ್ದಿಸೇ॥ -

ಗಾಥಾಪಾದತೋ ಪನ -

“ಅಟ್ಠಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾನಿ, ಚತ್ತಾರೇವ ಸತಾನಿ ಚ।
ಪದಾನೇತಾನುದಾನಸ್ಸ, ತೇವೀಸತಿ ಚ ನಿದ್ದಿಸೇ॥

“ಅಕ್ಖರಾನಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಟ್ಠಿ ಸತ್ತ ಸತಾನಿ ಚ।
ತೀಣಿ ದ್ವಾಸೀತಿ ಚ ತಥಾ, ಉದಾನಸ್ಸ ಪವೇದಿತಾ”ತಿ॥

ಇಧ ಪನ “ದ್ವಾಸೀತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ನ ಸಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಅಸೀತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾ”ತಿ ಪಾಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ।

ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - “ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ। ಏಕಧಮ್ಮಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಜಹಥ, ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯ। ಕತಮಂ ಏಕಧಮ್ಮಂ? ಲೋಭಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮಂ ಪಜಹಥ, ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯಾ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಏಕಕದುಕತಿಕಚತುಕ್ಕವಸೇನ ಇತಿವುತ್ತಕಪಾಳಿಯಂ (ಇತಿವು॰ ೧) ಸಙ್ಗಹಮಾರೋಪಿತಾನಿ ದ್ವಾದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾನಿ **ಇತಿವುತ್ತಕಂ** ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ವುತ್ತಞ್ಹೇತ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ದ್ವಾದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾ”ತಿ ಪಾಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕಕನಿಪಾತೇ ತಾವ ಸತ್ತವೀಸತಿ ಸುತ್ತಾನಿ, ದುಕನಿಪಾತೇ ದ್ವಾವೀಸತಿ, ತಿಕನಿಪಾತೇ ಪಞ್ಞಾಸ, ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತೇ ತೇರಸಾತಿ ದ್ವಾದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾನೇವ ಇತಿವುತ್ತಕಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಿ। ತತೋಯೇವ ಚ ಪಾಳಿಯಂ -

“ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಚ ಮೋಹೋ ಚ,
ಕೋಧೋ ಮಕ್ಖೇನ ಪಞ್ಚಮಂ।
ಮಾನೋ ಸಬ್ಬಂ ಪುನ ಮಾನೋ,
ಲೋಭೋ ದೋಸೇನ ತೇರಸ॥

“ಮೋಹೋ ಕೋಧೋ ಪುನ ಮಕ್ಖೋ,
ನೀವರಣಾ ತಣ್ಹಾಯ ಪಞ್ಚಮಂ।
ದ್ವೇ ಸೇಕ್ಖಭೇದಾ ಸಾಮಗ್ಗೀ,
ಪದುಟ್ಠನಿರಯೇನ ತೇರಸ॥

“ಪಸನ್ನಾ ಏಕಮಾಭಾಯಿ, ಪುಗ್ಗಲಂ ಅತೀತೇನ ಪಞ್ಚಮಂ।
ಏವಞ್ಚೇ ಓಪಧಿಕಂ ಪುಞ್ಞಂ, ಸತ್ತವೀಸ ಪಕಾಸಿತಾ”ತಿ॥ -

ಏವಮಾದಿನಾ ಉದ್ದಾನಗಾಥಾಹಿ ದ್ವಾದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತಾನಿ ಗಣೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ತೇನೇವ ಚ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯ**ಮ್ಪಿ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) -

“ಸುತ್ತತೋ ಏಕಕನಿಪಾತೇ ತಾವ ಸತ್ತವೀಸತಿ ಸುತ್ತಾನಿ, ದುಕನಿಪಾತೇ ದ್ವಾವೀಸತಿ, ತಿಕನಿಪಾತೇ ಪಞ್ಞಾಸ, ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತೇ ತೇರಸಾತಿ ದ್ವಾದಸಾಧಿಕಸತಸುತ್ತಸಙ್ಗಹ”ನ್ತಿ -

ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಪ್ಪಕಂ ಊನಮಧಿಕಂ ವಾ ಗಣನೂಪಗಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ “ದ್ವಾಸೀತಿ ಖನ್ಧಕವತ್ತಾನೀ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಅಸೀತಿ ಖನ್ಧಕವತ್ತಾನೀ”ತಿ ವುತ್ತವಚನಂ ವಿಯ “ದ್ವಾದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ತಥಾಪಿ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಪಮಾಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಯಾಥಾವತೋವ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬನ್ತಿ “ದ್ವಾದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾ” ಇಚ್ಚೇವ ಪಾಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ।

ಜಾತಂ ಭೂತಂ ಪುರಾವುತ್ಥಂ ಭಗವತೋ ಪುಬ್ಬಚರಿತಂ ಕಾಯತಿ ಕಥೇತಿ ಪಕಾಸೇತೀತಿ **ಜಾತಕಂ**।

“ಚತ್ತಾರೋಮೇ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಅಬ್ಭುತಾ ಧಮ್ಮಾ ಆನನ್ದೇ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುಪರಿಸಾ ಆನನ್ದಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ, ದಸ್ಸನೇನಪಿ ಸಾ ಅತ್ತಮನಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಚೇ ಆನನ್ದೋ ಧಮ್ಮಂ ಭಾಸತಿ, ಭಾಸಿತೇನಪಿ ಸಾ ಅತ್ತಮನಾ ಹೋತಿ, ಅತಿತ್ತಾವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುಪರಿಸಾ ಹೋತಿ, ಅಥ ಆನನ್ದೋ ತುಣ್ಹೀ ಭವತಿ। ಸಚೇ ಭಿಕ್ಖುನೀಪರಿಸಾ…ಪೇ॰…

ಉಪಾಸಕಪರಿಸಾ…ಪೇ॰… ಉಪಾಸಿಕಾ ಪರಿಸಾ ಆನನ್ದಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ, ದಸ್ಸನೇನಪಿ ಸಾ ಅತ್ತಮನಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಚೇ ಆನನ್ದೋ ಧಮ್ಮಂ ಭಾಸತಿ, ಭಾಸಿತೇನಪಿ ಸಾ ಅತ್ತಮನಾ ಹೋತಿ, ಅತಿತ್ತಾವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉಪಾಸಿಕಾಪರಿಸಾ ಹೋತಿ, ಅಥ ಆನನ್ದೋ ತುಣ್ಹೀ ಭವತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಅಬ್ಭುತಾ ಧಮ್ಮಾ ಆನನ್ದೇ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೯) ಏವಮಾದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಚ್ಛರಿಯಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಸುತ್ತನ್ತಾ **ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಂ** ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿ।

ಚೂಳವೇದಲ್ಲಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೦ ಆದಯೋ) ವಿಸಾಖೇನ ನಾಮ ಉಪಾಸಕೇನ ಪುಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮದಿನ್ನಾಯ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ತಂ **ಚೂಳವೇದಲ್ಲ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮಹಾವೇದಲ್ಲಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯ ಆದಯೋ) ಪನ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರೇನ ಪುಚ್ಛಿತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ಭಾಸಿತಂ। **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತ**ಮ್ಪಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೯ ಆದಯೋ) ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಪುಟ್ಠೇನ ತೇನೇವಾಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ಭಾಸಿತಂ। ಏತಾನಿ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ। **ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪೪ ಆದಯೋ) ಪನ ಸಕ್ಕೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಭಗವಾ ಅಭಾಸಿ, ತಞ್ಚ ದೀಘನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮಹಾಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತ**ಮ್ಪಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೫ ಆದಯೋ) ತದಹುಪೋಸಥೇ ಪನ್ನರಸೇ ಪುಣ್ಣಮಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಅಞ್ಞತರೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪುಟ್ಠೇನ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ, ತಂ ಪನ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವೇದ**ನ್ತಿ ಞಾಣಂ। **ತುಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ಯಥಾಭಾಸಿತಧಮ್ಮದೇಸನಂ ವಿದಿತ್ವಾ "ಸಾಧು ಅಯ್ಯೇ, ಸಾಧಾವುಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಬ್ಭನುಮೋದನವಸಪ್ಪವತ್ತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ। **ಲದ್ಧಾ ಲದ್ಧಾ**ತಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಲಭಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ಅಙ್ಗವಸೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಥೇತುಕಾಮೋ ಆಹ **"ಕಥಂ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನಾ**ತಿ ಧಮ್ಮರಾಸಿವಸೇನ। ದ್ವಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿಂ, ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ ಗಣ್ಹಿನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿಂ, ದ್ವೇಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಅಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾ ಅಧಿಗಣ್ಹಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ**ತಿ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿಂ, ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಆದೀನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಅಧಿಗಣ್ಹಿಂ। ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಾದೀಹಿ ಭಾಸಿತಾನಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತನ್ತಾದೀನಂ ವಸೇನ ಹಿ "ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಚತುರಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನೀ**ತಿ ತದುಭಯಂ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಚತುಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಅಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ। **ಯೇ ಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪವತ್ತಿನೋ**ತಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಮಮ ಪವತ್ತಿನೋ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಪಗುಣಾ ವಾಚುಗ್ಗತಾ ಜಿವ್ಹಗ್ಗೇ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಯೇ ಇಮೇ"ತಿ ಪದಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ "ಯೇ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಭಿಕ್ಖೂನಞ್ಚ ಪವತ್ತಿನೋ, ತೇಹಿ ಪವತ್ತಿತಾ, ತೇಸ್ವಾಹಂ ದ್ವಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿಂ, ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋತಿ ಏವಂ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವದನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ **ಸುಭಸುತ್ತಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೪ ಆದಯೋ) **ಗೋಪಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತ**ಞ್ಚ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೭೯ ಆದಯೋ) ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಚತುರಾಸೀತಿಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸೇಸು ಅನ್ತೋಗಧಂ ಹೋತಿ, ನ ಹೋತೀತಿ? ತತ್ಥ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ತಾವ ಇದಂ ವುತ್ತಂ "ಸಯಂ ವುತ್ತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಭಿಕ್ಖುತೋ ಗಹಿತೇಯೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಮಾಹಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ಭಗವತಾ ಪನ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ಭಾಸಿತತ್ತಾ ಸಯಂ ವುತ್ತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾನಮ್ಪಿ "ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಙ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತತರಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। ಭಗವತಾಯೇವ ಹಿ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ಸಾವಕಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಯಞ್ಚ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೇನ ಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣಂ ಬುದ್ಧಭಾಸಿತಂ ನಾಮ ಜಾತಂ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅತ್ತನಾ ಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಸುಭಸುತ್ತಾದಿ ಸಙ್ಗೀತಿಂ ಆರೋಪೇನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ಪರಿದೀಪಿತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನಾತಿ ಗೋಪಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ "ತ್ವಂ ಬಹುಸ್ಸುತೋತಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಪಾಕಟೋ, ಕಿತ್ತಕಾ ಧಮ್ಮಾ ತೇ ಸತ್ಥಾರಾ ಭಾಸಿತಾ, ತಯಾ ಧಾರಿತಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೇ ತಸ್ಸ ಪಟಿವಚನಂ ದೇನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಏವಂ "ದ್ವಾಸೀತಿ ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪರಿದೀಪಿತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ವಸೇನ। **ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ಸುತ್ತಂ** ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತಞ್ಹಿ "ಏಕಾಯನೋ ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಗ್ಗೋ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩) ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಆರಭಿತ್ವಾ ತೇಸಂಯೇವ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ "ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನೇಕಾನುಸನ್ಧಿಕನ್ತಿ** ನಾನಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತಾದಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತಞ್ಹಿ ನಾನಾಠಾನೇಸು ನಾನಾಧಮ್ಮದೇಸನಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ "ಅನೇಕಾನುಸನ್ಧಿಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನನ್ತಿ** –

"ಕತಿ ಛಿನ್ದೇ ಕತಿ ಜಹೇ, ಕತಿ ಚುತ್ತರಿ ಭಾವಯೇ।
ಕತಿ ಸಙ್ಗಾತಿಗೋ ಭಿಕ್ಖು, 'ಓಘತಿಣ್ಣೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫) –

ಏವಮಾದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಂ ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಪಞ್ಚ ಛಿನ್ದೇ ಪಞ್ಚ ಜಹೇ, ಪಞ್ಚ ಚುತ್ತರಿ ಭಾವಯೇ।
ಪಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾತಿಗೋ ಭಿಕ್ಖು, 'ಓಘತಿಣ್ಣೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫) –

ಏವಮಾದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ವಿಸಜ್ಜನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತಿಕದುಕಭಾಜನಂ** ನಿಕ್ಖೇಪಕಣ್ಡಅಟ್ಠಕಥಾಕಣ್ಡವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ತಿಕೇಸು ಕುಸಲತ್ತಿಕಸ್ಸ ವಿಭಜನವಸೇನ ಯಂ ವುತ್ತಂ ನಿಕ್ಖೇಪಕಣ್ಡೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೯೮೫-೯೮೭) –

"ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ? ತೀಣಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಅಲೋಭೋ ಅದೋಸೋ ಅಮೋಹೋ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಮನೋಕಮ್ಮಂ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

"ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ? ತೀಣಿ ಅಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ, ತದೇಕಟ್ಠಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಮನೋಕಮ್ಮಂ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

"ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ? ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಪಾಕಾ ಕಾಮಾವಚರಾ ರೂಪಾವಚರಾ ಅರೂಪಾವಚರಾ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ …ಪೇ॰… ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ಯೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಕಿರಿಯಾ ನೇವ ಕುಸಲಾ ನಾಕುಸಲಾ ನ ಚ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಾ ಸಬ್ಬಞ್ಚ ರೂಪಂ ಅಸಙ್ಖತಾ ಚ ಧಾತು। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ"ತಿ –

ಅಯಮೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏವಂ ಸೇಸತ್ತಿಕಾನಮ್ಪಿ ಏಕೇಕಸ್ಸ ತಿಕಸ್ಸ ವಿಭಜನಂ ಏಕೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ "ಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕೇಸು ದುಕೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಸ ದುಕಸ್ಸ ವಿಭಜನವಸೇನ ಯಂ ವುತ್ತಂ –

"ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಹೇತೂ? ತಯೋ ಕುಸಲಾ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಅಕುಸಲಾ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಹೇತೂ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೫೯) –

ಆದಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ಏಕೇಕಸ್ಸ ದುಕಸ್ಸ ವಿಭಜನಂ ಏಕೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ। ಪುನ ಅಟ್ಠಕಥಾಕಣ್ಡೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೮೪-೧೩೮೬) -

"ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ? ಚತೂಸು ಭೂಮೀಸು ಕುಸಲಂ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ। ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ? ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ। ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ? ಚತೂಸು ಭೂಮೀಸು ವಿಪಾಕೋ ತೀಸು ಭೂಮೀಸು ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ ರೂಪಞ್ಚ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ"ತಿ -

ಏವಮಾದಿನಾ ಕುಸಲತ್ತಿಕಾದಿವಿಭಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೇಸು ತಿಕಭಾಜನೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಸ ತಿಕಸ್ಸ ಭಾಜನಂ ಏಕೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ। ತಥಾ -

"ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಹೇತೂ? ತಯೋ ಕುಸಲಾ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಅಕುಸಲಾ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಹೇತೂ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೪೪೧) -

ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇಸು ದುಕಭಾಜನೇಸು ಏಕಮೇಕಂ ದುಕಭಾಜನಂ ಏಕೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ತಿಕದುಕಭಾಜನವಸೇನ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏಕಮೇಕಞ್ಚ ಚಿತ್ತವಾರಭಾಜನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ -

"ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ…ಪೇ॰… ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) -

ಏವಮಾದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಕಣ್ಡೇ ಏಕಮೇಕಂ ಚಿತ್ತವಾರಭಾಜನಂ ಏಕೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಏಕೇಕತಿಕದುಕಭಾಜನಂ ಏಕಮೇಕಂ ಚಿತ್ತವಾರಭಾಜನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏಕೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಏಕೇಕೋ"ತಿ ಅವುತ್ತೇಪಿ ಹಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅತ್ಥತೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನೋವ ಹೋತೀತಿ "ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥಿ ವತ್ಥೂ**ತಿಆದೀಸು **ವತ್ಥು** ನಾಮ ಸುದಿನ್ನಕಣ್ಡಾದಿ । **ಮಾತಿಕಾ**ತಿ "ಯೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಿಕ್ಖಾಸಾಜೀವಸಮಾಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಾರಾ॰ ೪೪) ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅಜ್ಝಾಚಾರೇ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಂ। **ಪದಭಾಜನೀಯ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸ್ಸ "ಯೋ ಪನಾತಿ ಯೋ ಯಾದಿಸೋ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ (ಪಾರಾ॰ ೪೫) ವಿಭಜನಂ। **ಅನ್ತರಾಪತ್ತೀ**ತಿ "ಪಟಿಲಾತಂ ಉಕ್ಖಿಪತಿ, ಆಪತ್ತಿ ದುಕ್ಕಟಸ್ಸಾ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೩೫೫) ಏವಮಾದಿನಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದನ್ತರೇಸು ಪಞ್ಞತ್ತಾ ಆಪತ್ತಿ। **ಅನಾಪತ್ತೀ**ತಿ "ಅನಾಪತ್ತಿ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸ ಉಮ್ಮತ್ತಕಸ್ಸ ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೇದನಾಟ್ಟಸ್ಸ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ **ಕಚ್ಛೇದೋ**ತಿ "ದಸಾಹಾತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸಞ್ಞೀ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಂ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ, ದಸಾಹಾತಿಕ್ಕನ್ತೇ ವೇಮತಿಕೋ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಂ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ, ದಸಾಹಾತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಸಞ್ಞೀ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಂ ಪಾಚಿತ್ತಿಯ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೪೬೮) ಏವಮಾದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ತಿಕಪಾಚಿತ್ತಿಯತಿಕದುಕ್ಕಟಾದಿಭೇದೋ ತಿಕಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಇದಾನಿ **ಏವಮೇತಂ ಅಭೇದತೋ ರಸವಸೇನ ಏಕವಿಧ**ನ್ತಿಆದಿನಾ "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ಅಯಂ ವಿನಯೋ…ಪೇ॰… ಇಮಾನಿ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾದಿಭೇದೇನ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗಾಯನ್ತೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಪಮುಖೇನ ವಸೀಗಣೇನ ಅನೇಕಚ್ಛರಿಯಪಾತುಭಾವಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾಯ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಇಮಸ್ಸ ಪಿಟಕಸ್ಸ ವಿನಯಭಾವೋ ಮಜ್ಝಿಮಬುದ್ಧವಚನಾದಿಭಾವೋ ಚ ವವತ್ಥಾಪಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಇಮಮೇವಿಮಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗೀತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಇಮಮೇವಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಉದ್ದಾನಸಙ್ಗಹೋ** ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ಆಗತಾನಂ ವಿನೀತವತ್ಥುಆದೀನಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಙ್ಗಹದಸ್ಸನವಸೇನ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಕಥಿತಾ -

“ಮಕ್ಕಟೀ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಾ ಚ, ಗಿಹೀ ನಗ್ಗೋ ಚ ತಿತ್ಥಿಯಾ।
ದಾರಿಕುಪ್ಪಲವಣ್ಣಾ ಚ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿಪರೇ ದುವೇ”ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ೬೬) -

ಆದಿಕಾ ಗಾಥಾಯೋ। ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಮೂಲಪರಿಯಾಯವಗ್ಗಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೋ **ವಗ್ಗಸಙ್ಗಹೋ**। ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಪೇಯ್ಯಾಲನೀಲಚಕ್ಕಪೇಯ್ಯಾಲಾದಿವವತ್ಥಾಪನವಸೇನ **ಪೇಯ್ಯಾಲಸಙ್ಗಹೋ**। ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯಾದೀಸು **ಏಕಕನಿಪಾತಾದಿಸಙ್ಗಹೋ**। ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೇ ದೇವತಾಸಂಯುತ್ತಾದಿವಸೇನ **ಸಂಯುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ**। ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಾದೀಸು ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕಾದಿವಸೇನ **ಪಣ್ಣಾಸಕಸಙ್ಗಹೋ**।

ಅಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಸಙ್ಗೀತಿಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸಾಧುಕಾರಂ ದದಮಾನಾ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಙ್ಕಮ್ಪೀ**ತಿ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಸುಟ್ಠು ಕಮ್ಪಿ। **ಸಮ್ಪಕಮ್ಪೀ**ತಿ ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ಚ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿ। **ಸಮ್ಪವೇಧೀ**ತಿ ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಸುಟ್ಠು ಪವೇಧಿ। ಅಚ್ಛರಂ ಪಹರಿತುಂ ಯುತ್ತಾನಿ **ಅಚ್ಛರಿಯಾನಿ,** ಪುಪ್ಫವಸ್ಸಚೇಲುಕ್ಖೇಪಾದೀನಿ । ಯಾ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಸತೇಹಿ ಯೇನ ಕತಾ ಸಙ್ಗೀತಾ, ತೇನ ಪಞ್ಚಸತಾನಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **“ಪಞ್ಚಸತಾ”**ತಿ ಚ, ಥೇರೇಹೇವ ಕತತ್ತಾ ಥೇರಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **“ಥೇರಿಕಾ”**ತಿ ಚ ಲೋಕೇ ವುಚ್ಚತಿ, ಅಯಂ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಏವಂ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಯದತ್ಥಂ ಸಾ ಇಧ ನಿದಸ್ಸಿತಾ, ತಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇಮಿಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆಯಸ್ಮತಾ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ “ತೇನ ಸಮಯೇನಾ”ತಿಆದಿ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಸಬ್ಬಂ ನಿದಾನವಚನಂ ವುತ್ತಂ। ಕಿಮತ್ಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹೇ ಕಥಿಯಮಾನೇ ನಿದಾನವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ನನು ಚ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತವಚನಸ್ಸೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ದೇಸನಾಯ ಠಿತಿಅಸಮ್ಮೋಸಸದ್ಧೇಯ್ಯಭಾವಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ। ಕಾಲದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾಪದೇಸೇಹಿ ಉಪನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪಿತಾ ಹಿ ದೇಸನಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾ ಹೋತಿ ಅಸಮ್ಮೋಸಧಮ್ಮಾ ಸದ್ಧೇಯ್ಯಾ ಚ, ದೇಸಕಾಲಕತ್ತುಹೇತುನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ಉಪನಿಬನ್ಧೋ ವಿಯ ವೋಹಾರವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ “ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಂ ಆವುಸೋ, ಉಪಾಲಿ, ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ದೇಸಾದಿಪುಚ್ಛಾಸು ಕತಾಸು ತಾಸಂ ವಿಸಜ್ಜನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೇನ “ತೇನ ಸಮಯೇನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಸ್ಸ ನಿದಾನಂ ಭಾಸಿತಂ।

ಅಪಿಚ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ। ಞಾಣಕರುಣಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ನತ್ಥಿ ನಿರತ್ಥಕಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅತ್ತಹಿತತ್ಥಾ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಪರೇಸಂಯೇವತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಂ ಯಥಾಪವತ್ತಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಸಾಸನಟ್ಠೇನ ಸಾಸನಂ, ನ ಕಬ್ಬರಚನಾ। ತಯಿದಂ ಸತ್ಥುಚರಿತಂ ಕಾಲದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾಪದೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿದಾನವಚನೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಪಕಾಸೀಯತಿ।

ಅಪಿಚ ಸತ್ಥುನೋ ಪಮಾಣಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವದಸ್ಸನಂ “ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದದ್ವಯೇನ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸುಪರಿಸುದ್ಧಞಾಣಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗಪರಿದೀಪನೇನ, **ಭಗವಾ**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾದಿಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಮಲದುಚ್ಚರಿತಾದಿದೋಸಪ್ಪಹಾನದೀಪನೇನ, ತತೋ ಏವ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಭಾವದೀಪನೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಬ್ಬಥಾ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ನಿದಾನವಚನಪ್ಪಯೋಜನಸ್ಸ ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ।

ತತ್ರಾಯಂ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಅಯಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಪವೇಣೀ ಪಟಿಪಾಟಿ। **ಉಪಾಲಿ ದಾಸಕೋ**ತಿಆದೀಸು **ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೋ** ಪಾಕಟೋಯೇವ, **ದಾಸಕತ್ಥೇರಾ**ದಯೋ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ । ವೇಸಾಲಿಯಂ ಕಿರ

ಏಕೋ ದಾಸಕೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಣವೋ ತಿಣ್ಣಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸತಾನಂ ಜೇಟ್ಠನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಿಪ್ಪಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ದ್ವಾದಸವಸ್ಸಿಕೋಯೇವ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಪರಿವುತೋ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ವಾಲಿಕಾರಾಮೇ ನಿವಸನ್ತಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವೇದೇಸು ಸಬ್ಬಾನಿ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಥೇರಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಥೇರೋಪಿ ಸಬ್ಬಂ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಏಕಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ನಾಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ "ಏಕಧಮ್ಮೋ ಖೋ, ಮಾಣವ, ಸಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನುಪತತಿ, ಸಬ್ಬೇಪಿ, ಮಾಣವ, ಧಮ್ಮಾ ಏಕಧಮ್ಮಸ್ಮಿಂ ಓಸರನ್ತಿ, ಕತಮೋ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಾಣವಕ, ಧಮ್ಮೋ"ತಿ। ಸೋಪಿ ಖೋ ಮಾಣವೋ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತೋ "ಕಿಮಿದಂ ಭೋ ಪಬ್ಬಜಿತಾ"ತಿ ಆಹ। ಬುದ್ಧಮನ್ತೋಯಂ ಮಾಣವಾತಿ। ಸಕ್ಕಾ ಪನಾಯಂ ಭೋ ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ದಾತುನ್ತಿ। ಸಕ್ಕಾ, ಮಾಣವ, ಅಮ್ಹೇಹಿ ಗಹಿತಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ದಾತುನ್ತಿ। "ಸಾಧು ಖೋ ಭೋ ಪಬ್ಬಜಿತಾ"ತಿ ಮಾಣವೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ಆಚರಿಯಞ್ಚ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ತೀಹಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣವೀಸತಿವಸ್ಸೋ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ಥೇರೋ ತಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಖೀಣಾಸವಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ಪಿಟಕತ್ತಯಂ ವಾಚೇಸಿ।

ಸೋಣಕೋ ಪನ ದಾಸಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕೋ। ಸೋ ಕಿರ ಕಾಸೀಸು ಏಕಸ್ಸ ವಾಣಿಜಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಚದಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕೋ ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಾಣಿಜ್ಜಾಯ ಗಿರಿಬ್ಬಜಂ ಗತೋ। ತತೋ ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸದಾರಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವೇಳುವನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ದಾಸಕತ್ಥೇರಂ ಸಪರಿಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತಿವಿಯ ಪಸನ್ನೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಥೇರೇನ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ "ಪಬ್ಬಜಾಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ ಮಾತಾಪಿತುಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ತೇಸು ಅನಿಚ್ಛನ್ತೇಸು ಛಿನ್ನಭತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸಾಯ ದಾರಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಲದ್ಧೂಪಸಮ್ಪದೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತಂ ಥೇರೋ ಸಕಲಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸಿ। ಸೋಪಿ ಗಣಪಾಮೋಕ್ಖೋ ಹುತ್ವಾ ಬಹೂನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ವಾಚೇಸಿ।

ಸಿಗ್ಗವತ್ಥೇರೋ ಪನ ಸೋಣಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಕಿರ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇ ಸಿಗ್ಗವೋ ನಾಮ ಅಮಚ್ಚಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಣ್ಣಂ ಉತೂನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕೇಸು ತೀಸು ಪಾಸಾದೇಸು ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಮಾನೋ ಏಕದಿವಸಂ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯೇನ ಚಣ್ಡವಜ್ಜಿನಾ ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಪರಿವಾರೋ ಕುಕ್ಕುಟಾರಾಮಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸೋಣಕತ್ಥೇರಂ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಅನಾಲಪನ್ತಂ ಞತ್ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಕಾರಣಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ "ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪನ್ನಾ ನಾಲಪನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ "ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಹನ್ತೀ"ತಿ ಪುನ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತೇಹಿ ಚ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ "ಸತ್ಥುನೋ ಚೇವ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಪಕ್ಕೋಸನಾಯ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲತೋ ಆಯುಸಙ್ಖಯಾ ಚ ವುಟ್ಠಹನ್ತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸಪರಿವಾರಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಚನೇನ ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಾಪಿತಂ ಸೋಣಕತ್ಥೇರಂ ದಿಸ್ವಾ "ಕಸ್ಮಾ, ಭನ್ತೇ, ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ನಾಲಪಿತ್ಥಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಥೇರೇನ "ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಕಂ ಕುಮಾರ ಭುಞ್ಜಿಮ್ಹಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಸಕ್ಕಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹೇಹಿಪಿ ತಂ ಭೋಜೇತು"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಸಕ್ಕಾ, ಕುಮಾರ, ಅಮ್ಹಾದಿಸೇ ಕತ್ವಾ ಭೋಜೇತು"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ತಮತ್ಥಂ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ತೇಹಿ ಅನುಞ್ಞಾತೋ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯೇನ ಚಣ್ಡವಜ್ಜಿನಾ ತೇಹಿ ಚ ಪಞ್ಚಹಿ ಪುರಿಸಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸೋಣಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಹೋಸಿ। ತತ್ಥ ಸಿಗ್ಗವೋ ಚ ಚಣ್ಡವಜ್ಜೀ ಚ ದ್ವೇ ಉಪಜ್ಝಾಯಸ್ಸೇವ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಅಹೇಸುಂ।

ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಪನ **ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತಸ್ಸ** ಅನುಪುಬ್ಬಕಥಾ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ವಿಜಿತಾವಿನೋತಿ** ವಿಜಿತಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ವಿಜಿತವನ್ತೋ। **ಪರಮ್ಪರಾಯಾತಿ** ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ, ಅನುಕ್ಕಮೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಜಮ್ಬುಸಿರಿವ್ಹಯೇತಿ** ಜಮ್ಬುಸದಿಸನಾಮೇ, ಜಮ್ಬುನಾಮಕೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಮಹನ್ತೇನ ಹಿ ಜಮ್ಬುರುಕ್ಖೇನ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತತ್ತಾ ದೀಪೋಪಿ "ಜಮ್ಬೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನಂ** ಅವಿನಸ್ಸಮಾನಂ ಕತ್ವಾ।

ವಿನಯವಂಸನ್ತಿಆದೀಹಿ ತೇಹಿ ವಿನಯಪಾಳಿಯೇವ ಕಥಿತಾ ಪರಿಯಾಯವಚನತ್ತಾ। **ಪಕತಞ್ಞುತನ್ತಿ** ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಂ, ಪಟುಭಾವನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಧುರಗ್ಗಾಹೋ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಪಧಾನಗ್ಗಾಹೀ ಅಹೋಸಿ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಾಮೋಕ್ಖೋ ಹುತ್ವಾ ಗಣ್ಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮುದಾಯೋ ಸಮೂಹೋ **ಭಿಕ್ಖುಸಮುದಾಯೋ,** ಸಮಣಗಣೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇತಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ

ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ದುತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

"ಯದಾ ನಿಬ್ಬಾಯಿಂಸೂ"ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಜೋತಯಿತ್ವಾ ಚ ಸಬ್ಬಧೀ**ತಿ ತಮೇವ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಕಾಸಯಿತ್ವಾ। "ಜುತಿಮನ್ತೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ **"ಜುತೀಮನ್ತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪಞ್ಞಾಜೋತಿಸಮ್ಪನ್ನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇಜವನ್ತೋತಿ ವಾ, ಮಹಾನುಭಾವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನಿಬ್ಬಾಯಿಂಸೂ**ತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಂಸು। ಪಹೀನಸಬ್ಬಕಿಲೇಸತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಆಲಯೋ ತಣ್ಹಾತಿ **ಅನಾಲಯಾ,** ವೀತರಾಗಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ವಸ್ಸಸತಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತೀತಿ ವಸ್ಸಸತಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ ವಸ್ಸಸತಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಭಗವಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ವಸ್ಸಸತೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವೇಸಾಲಿಕಾ**ತಿ ವೇಸಾಲೀನಿವಾಸಿನೋ। **ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ**ತಿ ವಜ್ಜಿರಟ್ಠೇ ವೇಸಾಲಿಯಂ ಕುಲಾನಂ ಪುತ್ತಾ। **ಕಪ್ಪತಿ ಸಿಙ್ಗೀಲೋಣಕಪ್ಪೋ**ತಿ ಸಿಙ್ಗೇನ ಲೋಣಂ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಅಲೋಣಕಪಿಣ್ಡಪಾತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ಕಪ್ಪತಿ, ನ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕರೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕಪ್ಪತಿ ದ್ವಙ್ಗುಲಕಪ್ಪೋ**ತಿ ದ್ವಙ್ಗುಲಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾಯ ಛಾಯಾಯ ವಿಕಾಲೇ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ಕಪ್ಪತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಪ್ಪತಿ ಗಾಮನ್ತರಕಪ್ಪೋ**ತಿ "ಗಾಮನ್ತರಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪವಾರಿತೇನ ಅನತಿರಿತ್ತಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ಕಪ್ಪತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಪ್ಪತಿ ಆವಾಸಕಪ್ಪೋ**ತಿ ಏಕಸೀಮಾಯಂ ನಾನಾಸೇನಾಸನೇಸು ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಉಪೋಸಥಾದೀನಿ ಸಙ್ಘಕಮ್ಮಾನಿ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಪ್ಪತಿ ಅನುಮತಿಕಪ್ಪೋ**ತಿ "ಅನಾಗತಾನಂ ಆಗತಕಾಲೇ ಅನುಮತಿಂ ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತೇಸು ಅನಾಗತೇಸುಯೇವ ವಗ್ಗೇನ ಸಙ್ಘೇನ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅನುಮತಿಂ ಗಹೇತುಂ ಕಪ್ಪತಿ, ವಗ್ಗಕಮ್ಮಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕಪ್ಪತಿ ಆಚಿಣ್ಣಕಪ್ಪೋ**ತಿ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಹಿ ಆಚಿಣ್ಣೋ ಕಪ್ಪತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಏಕಚ್ಚೋ ಕಪ್ಪತಿ ಧಮ್ಮಿಕೋ, ಏಕಚ್ಚೋ ನ ಕಪ್ಪತಿ ಅಧಮ್ಮಿಕೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕಪ್ಪತಿ ಅಮಥಿತಕಪ್ಪೋ**ತಿ ಯಂ ಖೀರಂ ಖೀರಭಾವಂ ವಿಜಹಿತಂ ದಧಿಭಾವಂ ಅಸಮ್ಪತ್ತಂ, ತಂ ಭುತ್ತಾವಿನಾ ಪವಾರಿತೇನ ಅನತಿರಿತ್ತಂ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ಕಪ್ಪತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಪ್ಪತಿ ಜಲೋಗಿಂ ಪಾತು**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಜಲೋಗೀ**ತಿ ತರುಣಸುರಾ। ಯಂ ಮಜ್ಜಸಮ್ಭಾರಂ ಏಕತೋ ಕತಂ ಮಜ್ಜಭಾವಮಸಮ್ಪತ್ತಂ, ತಂ ಪಾತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಜಾತರೂಪರಜತ**ನ್ತಿ ಸರಸತೋ ವಿಕಾರಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬದಾ ಜಾತಂ ರೂಪಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಜಾತಂ ರೂಪಮೇತಸ್ಸಾತಿ ಜಾತರೂಪಂ, ಸುವಣ್ಣಂ। ಧವಲಸಭಾವತಾಯ ರಾಜತೀತಿ ರಜತಂ, ರೂಪಿಯಂ। **ಸುಸುನಾಗಪುತ್ತೋ**ತಿ ಸುಸುನಾಗಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ।

ಕಾಕಣ್ಡಕಪುತ್ತೋತಿ ಕಾಕಣ್ಡಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ। **ವಜ್ಜೀಸೂ**ತಿ ಜನಪದವಚನತ್ತಾ ಬಹುವಚನಂ ಕತಂ। ಏಕೋಪಿ ಹಿ ಜನಪದೋ ರುಳ್ಹೀಸದ್ದತ್ತಾ ಬಹುವಚನೇನ ವುಚ್ಚತಿ। **ಯೇನ ವೇಸಾಲೀ, ತದವಸರೀ**ತಿ ಯೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನ ವೇಸಾಲೀ ಅವಸರಿತಬ್ಬಾ, ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪದೇಸೇ ವೇಸಾಲೀ, ತದವಸರಿ, ತಂ ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾವನೇ ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಮಹಾವನಂ** ನಾಮ ಸಯಂಜಾತಮರೋಪಿಮಂ ಸಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಮಹನ್ತಂ ವನಂ। ಕಪಿಲವತ್ಥುಸಾಮನ್ತಾ ಪನ ಮಹಾವನಂ ಹಿಮವನ್ತೇನ ಸಹ ಏಕಾಬದ್ಧಂ ಅಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಹುತ್ವಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಆಹಚ್ಚ ಠಿತಂ, ಇದಂ ತಾದಿಸಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಮಹನ್ತಂ ವನನ್ತಿ ಮಹಾವನಂ। **ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾ** ಪನ ಮಹಾವನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕತೇ ಆರಾಮೇ ಕೂಟಾಗಾರಂ ಅನ್ತೋ ಕತ್ವಾ ಹಂಸವಟ್ಟಕಚ್ಛನ್ನೇನ ಹಂಸಮಣ್ಡಲಾಕಾರೇನ ಕತಾ।

ತದಹುಪೋಸಥೇತಿ ಏತ್ಥ **ತದಹೂ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಹನಿ, ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪವಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಉಪೋಸಥೋ,** ಉಪವಸಿತಬ್ಬದಿವಸೋ। **ಉಪವಸನ್ತೀ**ತಿ ಚ ಸೀಲೇನ ವಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಹಾರಸ್ಸ ಚ ಅಭುಞ್ಜನಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನಸನೇನ ವಾ ಖೀರಪಾನಮಧುಪಾನಾದಿಮತ್ತೇನ ವಾ ಉಪೇತಾ ಹುತ್ವಾ ವಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನೇಸ ದಿವಸೋ ಅಟ್ಠಮೀಚಾತುದ್ದಸೀಪನ್ನರಸೀಭೇದೇನ ತಿವಿಧೋ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೇಪಿ ಸೀಲೇಪಿ ಉಪವಾಸೇಪಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ಉಪೋಸಥಸದ್ದೋ ಆಗತೋ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಆಯಾಮಾವುಸೋ ಕಪ್ಪಿನ, ಉಪೋಸಥಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿಆದೀಸು ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೇ ಆಗತೋ। "ಏವಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಖೋ ವಿಸಾಖೇ ಉಪೋಸಥೋ ಉಪವುತ್ಥೋ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೪೩) ಸೀಲೇ। "ಸುದ್ಧಸ್ಸ ವೇ ಸದಾ ಫೇಗ್ಗು, ಸುದ್ಧಸ್ಸುಪೋಸಥೋ ಸದಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೯) ಉಪವಾಸೇ। "ಉಪೋಸಥೋ ನಾಮ ನಾಗರಾಜಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೮) ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಞ್ಚ ಆಗತೋ। ತತ್ಥ ಉಪೇಚ್ಚ ವಸಿತಬ್ಬತೋ ಉಪೋಸಥೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ। ಉಪೇತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಹುತ್ವಾ ವಸಿತಬ್ಬತೋ ಸನ್ತಾನೇ ವಾಸೇತಬ್ಬತೋ ಉಪೋಸಥೋ ಸೀಲಂ। ಅಸನಾದಿಸಂಯಮಾದಿಂ ವಾ ಉಪೇಚ್ಚ ವಸನ್ತೀತಿ ಉಪೋಸಥೋ ಉಪವಾಸೋ। ತಥಾರೂಪೇ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸವಿಸೇಸೇ ಉಪೋಸಥೋತಿ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತತೋ ಉಪೋಸಥೋ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಇಧ ಪನ "ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತದಹುಪೋಸಥೇ ಸಭಿಕ್ಖುಕಾ ಆವಾಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೧೮೧) ವಿಯ ಉಪೋಸಥದಿವಸೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಮಾ ತದಹುಪೋಸಥೇತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಂಸಪಾತಿ**ನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿಂ। **ಕಹಾಪಣಮ್ಪೀ**ತಿಆದೀಸು ಕಹಾಪಣಸ್ಸ ಸಮಭಾಗೋ **ಅಡ್ಢೋ। ಪಾದೋ** ಚತುತ್ಥಭಾಗೋ। ಮಾಸಕೋಯೇವ **ಮಾಸಕರೂಪಂ। ಸಬ್ಬಂ ತಾವ ವತ್ತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸತ್ತಸತಿಕಕ್ಖನ್ಧಕೇ (ಚೂಳವ॰ ೪೪೬ ಆದಯೋ) ಆಗತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಾಳಿ ಇಧ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಾ ಕುತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ಯಾವ ಇಮಾಯ ಪನ ವಿನಯಸಙ್ಗೀತಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಸಙ್ಗಾಯಿತಸದಿಸಮೇವ ಸಙ್ಗಾಯಿಂಸೂತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಪುಬ್ಬೇ ಕತಂ ಉಪಾದಾಯಾತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಂ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಮುಪಾದಾಯ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಸಙ್ಗೀತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತೇಸೂ**ತಿ ತೇಸು ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕೇಸು ಥೇರೇಸು। **ವಿಸ್ಸುತಾ**ತಿ ಗಣಪಾಮೋಕ್ಖತಾಯ ವಿಸ್ಸುತಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಾಕಟಾ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸನ್ನಿಪಾತೇ ಅಟ್ಠೇವ ಗಣಪಾಮೋಕ್ಖಾ ಮಹಾಥೇರಾ ಅಹೇಸುಂ, ತೇಸು ಚ ವಾಸಭಗಾಮೀ ಸುಮನೋತಿ ದ್ವೇ ಥೇರಾ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾ, ಅವಸೇಸಾ ಛ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ। ಏತೇ ಪನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಟ್ಠ ಮಹಾಥೇರಾ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ। ಇದಾನಿ ತೇ ಥೇರೇ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಕಾಮೀ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಾಣಸಮ್ಭೂತೋ**ತಿ ಸಾಣದೇಸವಾಸೀ ಸಮ್ಭೂತತ್ಥೇರೋ । ದುತಿಯೋ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪನ್ನಭಾರಾ**ತಿ ಪತಿತಕ್ಖನ್ಧಭಾರಾ। "ಭಾರಾ ಹವೇ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೨) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಕತಕಿಚ್ಚಾ**ತಿ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸೋಳಸವಿಧಸ್ಸಪಿ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಕತಕಿಚ್ಚಾ।

ಅಬ್ಬುದನ್ತಿ ಉಪದ್ದವಂ ವದನ್ತಿ ಚೋರಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಥೇನೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಚನಸ್ಸ ದೀಪನತೋ । **ಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ "ಅಬ್ಬುದಂ ಗಣ್ಡೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಮ**ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನನಿದಸ್ಸನಂ। ಸನ್ದಿಸ್ಸಮಾನಾ ಮುಖಾ **ಸಮ್ಮುಖಾ। ಉಪರಿಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಭಾವಿತಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಉಪರಿಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಜ್ಝಾನಂ। ಝಾನಞ್ಹಿ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಇಧ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಪಾಯೋ ಹಿ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಚನತ್ಥೋ ಪನೇತ್ಥ - ತಂ ತಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಮಗ್ಗತಿ ಗವೇಸತಿ ಜನೇತಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ ಮಗ್ಗೋತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅತ್ಥತೋ ಚಾಯಂ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮ ಚೇತನಾಪಿ ಹೋತಿ ಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ ತದುಭಯಮ್ಪಿ। "ನಿರಯಞ್ಚಾಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಜಾನಾಮಿ ನಿರಯಗಾಮಿಞ್ಚ ಮಗ್ಗ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೩) ಹಿ ಏತ್ಥ ಚೇತನಾ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮ।

"ಸದ್ಧಾ ಹಿರಿಯಂ ಕುಸಲಞ್ಚ ದಾನಂ,
ಧಮ್ಮಾ ಏತೇ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನುಯಾತಾ।
ಏತಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಂ ದಿವಿಯಂ ವದನ್ತಿ,

ಏತೇನ ಹಿ ಗಚ್ಛತಿ ದೇವಲೋಕ"ನ್ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೩೨; ಕಥಾ॰ ೪೭೯) -

ಏತ್ಥ ಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮ। "ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಗ್ಗೋ ಅಯಂ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ **ಸಙ್ಖಾರೂಪಪತ್ತಿಸುತ್ತಾದೀಸು** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧) ಚೇತನಾಪಿ ಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಝಾನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಮೋಗ್ಗಲಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸಾತಿ ಲೋಕಸಮ್ಮತಸ್ಸ ಅಪುತ್ತಕಸ್ಸ ಮೋಗ್ಗಲಿನಾಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ। ನನು ಚ ಕಥಮೇತಂ ನಾಮ ವುತ್ತಂ "ಮೋಗ್ಗಲಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗೇಹೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಹೇಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಕಿಂ ಉಪರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮಾಪತ್ತೀನಮ್ಪಿ ಕಾಮಾವಚರೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ? ಹೋತಿ। ಸಾ ಚ ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ಮಹಾಪುಞ್ಞಾನಂ ಚೇತೋಪಣಿಧಿವಸೇನ ಹೋತಿ, ನ ಸಬ್ಬೇಸನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ಮಹಗ್ಗತಸ್ಸ ಗರುಕಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಕಥಮತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ಕರೋತೀತಿ? ಏತ್ಥ ಚ ತಾವ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ಇದಂ ವುತ್ತಂ "ನಿಕನ್ತಿಬಲೇನೇವ ಝಾನಾ ಪರಿಹಾಯತಿ, ತತೋ ಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀ"ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅನೀವರಣಾವತ್ಥಾಯ ನಿಕನ್ತಿಯಾ ಝಾನಸ್ಸ ಪರಿಹಾನಿ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಏವಮೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ ವದನ್ತಿ "ಸತಿಪಿ ಮಹಗ್ಗತಕಮ್ಮುನೋ ವಿಪಾಕಪಟಿಬಾಹನಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವೇ 'ಇಜ್ಝತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೀಲವತೋ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ'ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೩೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೫೨) ವಚನತೋ ಕಾಮಭವೇ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ಮಹಗ್ಗತಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮುನೋ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ಕರೋತೀ"ತಿ।

ಸಾಧು ಸಪ್ಪುರಿಸಾತಿ ಏತ್ಥ **ಸಾಧೂತಿ** ಆಯಾಚನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತಂ ಯಾಚಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠೋತಿ** ಚಿತ್ತಪೀಣನವಸೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ। **ಉದಗ್ಗುದಗ್ಗೋತಿ** ಸರೀರವಿಕಾರುಪ್ಪಾದನಪೀತಿವಸೇನ ಉದಗ್ಗುದಗ್ಗೋ। ಪೀತಿಮಾ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಉಗ್ಗತತ್ತಾ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತತ್ತಾ "ಉದಗ್ಗೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಾಧೂತಿ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾತಿ** "ಸಾಧೂ"ತಿ ಪಟಿವಚನಂ ದತ್ವಾ। **ತೀರೇತ್ವಾತಿ** ನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। **ಪುನ ಪಚ್ಚಾಗಮಿಂಸೂತಿ** ಪುನ ಆಗಮಿಂಸು। **ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದುತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಂ ಅಕಂಸು, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನವಕಾತಿ** ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ದಹರಭಿಕ್ಖೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಂ ಅಧಿಕರಣಂ ನ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿಂಸೂತಿ** ತಂ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ಅಧಿಕರಣಂ ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತುಂ ನ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿಂಸು ನಾಗಮಿಂಸು। ನೋ ಅಹುವತ್ಥಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಇದಂ ದಣ್ಡಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಯಾವ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಆಯುಪರಿಮಾಣಂ, ತಾವ ಠತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಿಂ ಪನ ಕತ್ವಾ ತೇ ಥೇರಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾತಿ ಆಹ **"ದುತಿಯಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಅನಾಗತೇಪಿ ಸದ್ಧಮ್ಮವುಡ್ಢಿಯಾ ಹೇತುಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇದಾನಿ "ತೇಪಿ ನಾಮ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾ ಥೇರಾ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ವಸಂ ಗತಾ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಅಞ್ಞೇ"ತಿ ಸಂವೇಜೇತ್ವಾ ಓವದನ್ತೋ ಆಹ **"ಖೀಣಾಸವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅನಿಚ್ಚತಾವಸನ್ತಿ** ಅನಿಚ್ಚತಾವಸತ್ತಂ, ಅನಿಚ್ಚತಾಯತ್ತಭಾವಂ ಅನಿಚ್ಚತಾಧೀನಭಾವನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಜಮ್ಮಿಂ** ಲಾಮಕಂ **ದುರಭಿಸಮ್ಭವಂ** ಅನಭಿಭವನೀಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಏವಂ ಞತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ದುರಭಿಸಮ್ಭವ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಪಾಪುಣಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಯಂ ದುರಭಿಸಮ್ಭವಂ ನಿಚ್ಚಂ ಅಮತಂ ಪದಂ, ತಂ ಪತ್ತುಂ ವಾಯಮೇ ಧೀರೋ"ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವದನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾತಿ** ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ದುತಿಯಸಙ್ಗೀತಿ ಸಂವಣ್ಣಿತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇತಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ

ದುತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪನ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕತ್ಥೇರೇಹಿ ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತಾ ತೇ ದಸಸಹಸ್ಸಾ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಕ್ಖಂ ಪರಿಯೇಸಮಾನಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪಂ ದುಬ್ಬಲಪಕ್ಖಂ ಲಭಿತ್ವಾ ವಿಸುಂ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕಂ ಆಚರಿಯಕುಲಂ ನಾಮ ಅಕಂಸು, ತತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಪರಾನಿ ದ್ವೇ ಆಚರಿಯಕುಲಾನಿ ಜಾತಾನಿ ಗೋಕುಲಿಕಾ ಚ ಏಕಬ್ಯೋಹಾರಿಕಾ ಚ। ಗೋಕುಲಿಕನಿಕಾಯತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಪರಾನಿ ದ್ವೇ ಆಚರಿಯಕುಲಾನಿ ಜಾತಾನಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾದಾ ಚ ಬಾಹುಲಿಯಾ ಚ। ಬಹುಸ್ಸುತಿಕಾತಿಪಿ ತೇಸಂಯೇವ ನಾಮಂ, ತೇಸಂಯೇವ ಅನ್ತರಾ ಚೇತಿಯವಾದಾ ನಾಮ ಅಪರೇ ಆಚರಿಯವಾದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಏವಂ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕಾಚರಿಯಕುಲತೋ ದುತಿಯೇ ವಸ್ಸಸತೇ ಪಞ್ಚಾಚರಿಯಕುಲಾನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ, ತಾನಿ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಛ ಹೋನ್ತಿ।

ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ದುತಿಯೇ ವಸ್ಸಸತೇ ಥೇರವಾದತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ದ್ವೇ ಆಚರಿಯವಾದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಮಹಿಸಾಸಕಾ ಚ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ ಚ। ತತ್ಥ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕವಾದತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಪರೇ ಚತ್ತಾರೋ ಆಚರಿಯವಾದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮುತ್ತರಿಕಾ ಭದ್ದಯಾನಿಕಾ ಛನ್ನಾಗಾರಿಕಾ ಸಮಿತಿಕಾತಿ। ಪುನ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ದುತಿಯೇ ವಸ್ಸಸತೇ ಮಹಿಸಾಸಕವಾದತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥಿವಾದಾ ಧಮ್ಮಗುತ್ತಿಕಾತಿ ದ್ವೇ ಆಚರಿಯವಾದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಪುನ ಸಬ್ಬತ್ಥಿವಾದಕುಲತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಕಸ್ಸಪಿಕಾ ನಾಮ ಜಾತಾ, ಕಸ್ಸಪಿಕೇಸುಪಿ ಭಿನ್ನೇಸು ಅಪರೇ ಸಙ್ಕನ್ತಿಕಾ ನಾಮ ಜಾತಾ, ಸಙ್ಕನ್ತಿಕೇಸು ಭಿನ್ನೇಸು ಸುತ್ತವಾದಾ ನಾಮ ಜಾತಾತಿ ಥೇರವಾದತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಇಮೇ ಏಕಾದಸ ಆಚರಿಯವಾದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತೇ ಥೇರವಾದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಾದಸ ಹೋನ್ತಿ। ಇತಿ ಇಮೇ ಚ ದ್ವಾದಸ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕಾನಞ್ಚ ಛ ಆಚರಿಯವಾದಾತಿ ಸಬ್ಬೇ ಅಟ್ಠಾರಸ ಆಚರಿಯವಾದಾ ದುತಿಯೇ ವಸ್ಸಸತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಅಟ್ಠಾರಸ ನಿಕಾಯಾತಿಪಿ ಅಟ್ಠಾರಸಾಚರಿಯಕುಲಾನೀತಿಪಿ ಏತೇಸಂಯೇವ ನಾಮಂ। ಏತೇಸು ಪನ ಸತ್ತರಸ ವಾದಾ ಭಿನ್ನಕಾ, ಥೇರವಾದೋವೇಕೋ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಕೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ದೀಪವಂಸೇ –

"ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತಾ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ, ಥೇರೇಹಿ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ।
ಅಞ್ಞಂ ಪಕ್ಖಂ ಲಭಿತ್ವಾನ, ಅಧಮ್ಮವಾದೀ ಬಹೂ ಜನಾ॥

"ದಸಸಹಸ್ಸಾ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಅಕಂಸು ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹಂ।
ತಸ್ಮಾಯಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿ, ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ॥

"ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ, ವಿಲೋಮಂ ಅಕಂಸು ಸಾಸನೇ।
ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಮೂಲಸಙ್ಗಹಂ, ಅಞ್ಞಂ ಅಕಂಸು ಸಙ್ಗಹಂ॥

"ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞತ್ರ ಅಕರಿಂಸು ತೇ।
ಅತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಭಿನ್ದಿಂಸು, ವಿನಯೇ ನಿಕಾಯೇಸು ಚ ಪಞ್ಚಸು॥

"ಪರಿಯಾಯದೇಸಿತಞ್ಚಾಪಿ , ಅಥೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದೇಸಿತಂ।
ನೀತತ್ಥಞ್ಚೇವ ನೇಯ್ಯತ್ಥಂ, ಅಜಾನಿತ್ವಾನ ಭಿಕ್ಖವೋ॥

"ಅಞ್ಞಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಣಿತಂ, ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಂ ಠಪಯಿಂಸು ತೇ।
ಬ್ಯಞ್ಜನಚ್ಛಾಯಾಯ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ, ಬಹುಂ ಅತ್ಥಂ ವಿನಾಸಯುಂ॥

"ಛಡ್ಡೇತ್ವಾನ ಏಕದೇಸಂ, ಸುತ್ತಂ ವಿನಯಗಮ್ಭಿರಂ।
ಪತಿರೂಪಂ ಸುತ್ತಂ ವಿನಯಂ, ತಞ್ಚ ಅಞ್ಞಂ ಕರಿಂಸು ತೇ॥

“ಪರಿವಾರಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮಂ ಛಪ್ಪಕರಣಂ।
ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಞ್ಚ ನಿದ್ದೇಸಂ, ಏಕದೇಸಞ್ಚ ಜಾತಕಂ।
ಏತ್ತಕಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾನ, ಅಞ್ಞಾನಿ ಅಕರಿಂಸು ತೇ॥

“ನಾಮಂ ಲಿಙ್ಗಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಂ, ಆಕಪ್ಪಕರಣಾನಿ ಚ।
ಪಕತಿಭಾವಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ, ತಞ್ಚ ಅಞ್ಞಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

“ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಭಿನ್ನವಾದಾ, ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕಾ।
ತೇಸಞ್ಚ ಅನುಕಾರೇನ, ಭಿನ್ನವಾದಾ ಬಹೂ ಅಹು॥

“ತತೋ ಅಪರಕಾಲಮ್ಹಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಭೇದೋ ಅಜಾಯಥ।
ಗೋಕುಲಿಕಾ ಏಕಬ್ಯೋಹಾರಿ, ದ್ವಿಧಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ಥ ಭಿಕ್ಖವೋ॥

“ಗೋಕುಲಿಕಾನಂ ದ್ವೇ ಭೇದಾ, ಅಪರಕಾಲಮ್ಹಿ ಜಾಯಥ।
ಬಹುಸ್ಸುತಿಕಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ದ್ವಿಧಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ಥ ಭಿಕ್ಖವೋ॥

“ಚೇತಿಯಾ ಚ ಪುನವಾದೀ, ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಭೇದಕಾ।
ಪಞ್ಚ ವಾದಾ ಇಮೇ ಸಬ್ಬೇ, ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಮೂಲಕಾ॥

“ಅತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಭಿನ್ದಿಂಸು, ಏಕದೇಸಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹಂ।
ಗನ್ಥಞ್ಚ ಏಕದೇಸಞ್ಹಿ, ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

“ನಾಮಂ ಲಿಙ್ಗಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಂ, ಆಕಪ್ಪಕರಣಾನಿ ಚ।
ಪಕತಿಭಾವಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ, ತಞ್ಚ ಅಞ್ಞಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

“ವಿಸುದ್ಧತ್ಥೇರವಾದಮ್ಹಿ, ಪುನ ಭೇದೋ ಅಜಾಯಥ।
ಮಹಿಸಾಸಕಾ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ, ದ್ವಿಧಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ಥ ಭಿಕ್ಖವೋ॥

“ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕವಾದಮ್ಹಿ, ಚತುಧಾ ಭೇದೋ ಅಜಾಯಥ।
ಧಮ್ಮುತ್ತರಿಕಾ ಭದ್ದಯಾನಿಕಾ, ಛನ್ನಾಗಾರಿಕಾ ಚ ಸಮಿತಿ॥

“ಮಹಿಸಾಸಕಾನಂ ದ್ವೇ ಭೇದಾ, ಅಪರಕಾಲಮ್ಹಿ ಅಜಾಯಥ।
ಸಬ್ಬತ್ಥಿವಾದಾ ಧಮ್ಮಗುತ್ತಾ, ದ್ವಿಧಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ಥ ಭಿಕ್ಖವೋ॥

“ಸಬ್ಬತ್ಥಿವಾದಾನಂ ಕಸ್ಸಪಿಕಾ, ಸಙ್ಕನ್ತಿ ಕಸ್ಸಪಿಕೇನ ಚ।
ಸಙ್ಕನ್ತಿಕಾನಂ ಸುತ್ತವಾದೀ, ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಭಿಜ್ಜಥ॥

“ಇಮೇ ಏಕಾದಸ ವಾದಾ, ಪಭಿನ್ನಾ ಥೇರವಾದತೋ।
ಅತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಭಿನ್ದಿಂಸು, ಏಕದೇಸಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹಂ।
ಗನ್ಥಞ್ಚ ಏಕದೇಸಞ್ಹಿ, ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

“ನಾಮಂ ಲಿಙ್ಗಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಂ, ಆಕಪ್ಪಕರಣಾನಿ ಚ।
ಪಕತಿಭಾವಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ, ತಞ್ಚ ಅಞ್ಞಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

“ಸತ್ತರಸ ಭಿನ್ನವಾದಾ, ಏಕವಾದೋ ಅಭಿನ್ನಕೋ।
ಸಬ್ಬೇವಟ್ಠಾರಸ ಹೋನ್ತಿ, ಭಿನ್ನವಾದೇನ ತೇ ಸಹ।
ನಿಗ್ರೋಧೋವ ಮಹಾರುಕ್ಖೋ, ಥೇರವಾದಾನಮುತ್ತಮೋ॥

“ಅನೂನಂ ಅನಧಿಕಞ್ಚ, ಕೇವಲಂ ಜಿನಸಾಸನಂ।
ಕಣ್ಟಕಾ ವಿಯ ರುಕ್ಖಮ್ಹಿ, ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ವಾದಸೇಸಕಾ॥

“ಪಠಮೇ ವಸ್ಸಸತೇ ನತ್ಥಿ, ದುತಿಯೇ ವಸ್ಸಸತನ್ತರೇ।
ಭಿನ್ನಾ ಸತ್ತರಸ ವಾದಾ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಜಿನಸಾಸನೇ”ತಿ॥

ಅಪರಾಪರಂ ಪನ ಹೇಮವತಾ ರಾಜಗಿರಿಕಾ ಸಿದ್ಧತ್ಥಿಕಾ ಪುಬ್ಬಸೇಲಿಯಾ ಅಪರಸೇಲಿಯಾ ವಾಜಿರಿಯಾತಿ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಛ ಆಚರಿಯವಾದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಪುರಿಮಕಾನಂ ಪನ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಆಚರಿಯವಾದಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಸಾಸನೇ ಅಸೋಕೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಧಮ್ಮಪೂಜಾಯ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಸಙ್ಘಪೂಜಾಯ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ನಿಗ್ರೋಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು ಭೇಸಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಸತಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೋ ಸಾಸನೇ ಉಳಾರಂ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ ಪವತ್ತೇಸಿ। ತದಾ ಹತಲಾಭಸಕ್ಕಾರೇಹಿ ತಿತ್ಥಿಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಸಾಸನಮಲಂ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ತಿಪಿಟಕಪರಿಯತ್ತಿಧರಾನಂ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಹಸ್ಸಮೇಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಚ ಯಸತ್ಥೇರೋ ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿಂಸು, ಏವಮೇವ ಸಙ್ಗಾಯನ್ತೋ ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಂ ಅಕಾಸಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಂ ಮೂಲತೋ ಪಭುತಿ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಖೋ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಮೋಗ್ಗಲಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗೇಹೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀ”**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಗೇಹೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀತಿ** ಮೋಗ್ಗಲಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗೇಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗೇಹಸ್ಸ ಪನ ತನ್ನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ ನಿಸ್ಸಿತೇ ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರವಸೇನ “ಗೇಹೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ “ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೋ ಗಾಮೋ ಆಗತೋ”ತಿ। **ಸತ್ತವಸ್ಸಾನೀತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಅತಿಚ್ಛಥಾತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಇಚ್ಛಥ, ಇಧ ಭಿಕ್ಖಾ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ಇತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಂ ಪರಿಯೇಸಥಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **“ಭೋ ಪಬ್ಬಜಿತಾ”**ತಿಆದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅತ್ತನೋ ಗೇಹೇ ಭಿಕ್ಖಾಲಾಭಂ ಅನಿಚ್ಛನ್ತೋ ಆಹ। **ಪಟಿಯಾದಿತಭತ್ತತೋತಿ** ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಠಪಿತಭತ್ತತೋ। **ತದುಪಿಯನ್ತಿ** ತದನುರೂಪಂ। **ಉಪಸಮಂ ದಿಸ್ವಾತಿ** ಥೇರಸ್ಸ ಕಾಯಚಿತ್ತವೂಪಸಮಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ದಿಸ್ವಾ, ಇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇರಿಯಾಪಥವೂಪಸಮಸನ್ದಸ್ಸನೇನ ಹಿ ತನ್ನಿಬನ್ಧಿನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಪವತ್ತಿಉಪಸಮೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ಪಸೀದಿತ್ವಾತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಅಧಿಕತರಂ ಪಸೀದಿತ್ವಾ। **ಭತ್ತವಿಸ್ಸಗ್ಗಕರಣತ್ಥಾಯಾತಿ** ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಕರಣತ್ಥಾಯ। **ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾತಿ** ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ।

ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕೋತಿ ಸೋಳಸವಸ್ಸೋತಿ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬೋ ವೋಹರಿತಬ್ಬೋತಿ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸೋ, ಸೋಯೇವ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕೋ। ಸೋಳಸವಸ್ಸೋತಿ ವಾ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕೋ, ಸೋಳಸವಸ್ಸಾನಿ ವಾ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕೋ, ಸೋಳಸವಸ್ಸೋತಿ ಉದ್ದೇಸೋ ವಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಸೋಳಸವಸ್ಸಿಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂತಿ** ಇರುವೇದಯಜುವೇದಸಾಮವೇದಸಙ್ಖಾತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಗುಣಕರಣವಸೇನ ಪಾರಂ ಗತೋತಿ ಪಾರಗೂ। ಪಾರಗೂತಿ ಚೇತ್ಥ ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಸಮಾಸಾದಿಕಂ

ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಲಗ್ಗೇತ್ವಾತಿ** ಓಲಮ್ಬೇತ್ವಾ। **ನ ಚ ಕಾಚೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣೇ, ಕಾಚಿ ಕಥಾ ನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಲ್ಲಙ್ಕನ್ತಿ** ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಾಸನಂ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ "ಕಥಾ"ತಿ ಇದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಕುಪಿತೋ ಅನತ್ತಮನೋತಿ** ಕೋಪೇನ ಕುಪಿತೋ, ಅನತ್ತಮನೋ ದೋಮನಸ್ಸೇನ। ದೋಮನಸ್ಸಸಮಙ್ಗೀ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪೀತಿಸುಖೇಹಿ ನ ಅತ್ತಮನೋ ನ ಅತ್ತಚಿತ್ತೋತಿ ಅನತ್ತಮನೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನ ಸಕಮನೋತಿ ವಾ ಅನತ್ತಮನೋ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ಅಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತ್ತಾ।

ಚಣ್ಡಿಕ್ಕಭಾವೇತಿ ಚಣ್ಡಿಕೋ ವುಚ್ಚತಿ ಚಣ್ಡೋ ಥದ್ಧಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಚಣ್ಡಿಕ್ಕಂ, ಥದ್ಧಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧ ಪನ "ಚಣ್ಡಿಕ್ಕಭಾವೇ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಚಣ್ಡಿಕೋಯೇವ ಚಣ್ಡಿಕ್ಕನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತೇನ "ಚಣ್ಡಿಕ್ಕಭಾವೇ"ತಿ ಏತ್ಥ ಥದ್ಧಭಾವೇತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕಿಞ್ಚಿ ಮನ್ತನ್ತಿ** ಕಿಞ್ಚಿ ವೇದಂ। **ಅಞ್ಞೇ ಕೇ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ನ ಕೇಚಿ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾ ಜಾನಿತುನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪದೇಸಞಾಣೇ ಠಿತತ್ತಾ ಥೇರೋ ಏವಮಾಹ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾ ಏವ ಹಿ "ಪುಚ್ಛ, ಮಾಣವ, ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇನ್ತಿ। ಸಾವಕಾ ಪನ ಪದೇಸಞಾಣೇ ಠಿತತ್ತಾ "ಸುತ್ವಾ ವೇದಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ವಾ "ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾ ಜಾನಿತು"ನ್ತಿ ವಾ ವದನ್ತಿ।

ತೀಸು ವೇದೇಸೂತಿಆದೀಸು ತಯೋ ವೇದಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ। **ನಿಘಣ್ಡೂತಿ** ನಾಮನಿಘಣ್ಡುರುಕ್ಖಾದೀನಂ ವೇವಚನಪ್ಪಕಾಸಕಂ ಸತ್ಥಂ, **ವೇವಚನಪ್ಪಕಾಸಕನ್ತಿ** ಚ ಪರಿಯಾಯಸದ್ದದೀಪಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏಕೇಕಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯವಚನವಿಭಾವಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಏಕಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನೀಯತಾವಿಭಾವನವಸೇನಪಿ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ವಚನೀಯವಾಚಕಭಾವೇನ ಅತ್ಥಂ ಸದ್ದಞ್ಚ ನಿಖಣ್ಡೇತಿ ಭಿನ್ದತಿ ವಿಭಜ್ಜ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ನಿಖಣ್ಡು, ಸೋ ಏವ ಇಧ ಖ-ಕಾರಸ್ಸ ಘ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿಘಣ್ಡೂತಿ ವುತ್ತೋ। **ಕೇಟುಭನ್ತಿ** ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪವಿಕಪ್ಪೋ ಕವೀನಂ ಉಪಕಾರಸತ್ಥಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪವಿಕಪ್ಪೋತಿ** ವಚೀಭೇದಾದಿಲಕ್ಖಣಾ ಕಿರಿಯಾ ಕಪ್ಪೀಯತಿ ವಿಕಪ್ಪೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪೋ, ಸೋ ಪನ ವಣ್ಣಪದಬನ್ಧಪದತ್ಥಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಬಹುವಿಕಪ್ಪೋತಿ ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪವಿಕಪ್ಪೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಞ್ಚ ಮೂಲಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪಗನ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ಸತಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣೋ ನಯಾದಿಚರಿಯಾದಿಕಂ ಪಕರಣಂ। ವಚನತ್ಥತೋ ಪನ ಕಿಟತಿ ಗಮೇತಿ ಕಿರಿಯಾದಿವಿಭಾಗಂ, ತಂ ವಾ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನತೋ ಗಮೇನ್ತೋ ಪೂರೇತೀತಿ ಕೇಟುಭನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಹ ನಿಘಣ್ಡುನಾ ಕೇಟುಭೇನ ಚ **ಸನಿಘಣ್ಡುಕೇಟುಭಾ,** ತಯೋ ವೇದಾ। ತೇಸು ಸನಿಘಣ್ಡುಕೇಟುಭೇಸು। ಠಾನಕರಣಾದಿವಿಭಾಗತೋ ನಿಬ್ಬಚನವಿಭಾಗತೋ ಚ ಅಕ್ಖರಾ ಪಭೇದೀಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಅಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದೋ, ಸಿಕ್ಖಾ ಚ ನಿರುತ್ತಿ ಚ। ಸಹ ಅಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದೇನಾತಿ **ಸಾಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದಾ,** ತೇಸು ಸಾಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದೇಸು। **ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮೇಸೂತಿ** ಅಥಬ್ಬನವೇದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ "ಇತಿಹ ಆಸ ಇತಿಹ ಆಸಾ"ತಿ ಈದಿಸವಚನಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ಪುರಾಣಕಥಾಸಙ್ಖಾತೋ ಇತಿಹಾಸೋ ಪಞ್ಚಮೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾ, ತಯೋ ವೇದಾ। ತೇಸು ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮೇಸು। **ನೇವ ಅತ್ತನಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ನೇವ ಸಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನೇವ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಚ್ಛ, ಬ್ಯಾಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** "ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪುಚ್ಛಾ ವೇದೇಸುಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧಾ"ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತನ್ತಿಆದಿಪಞ್ಹದ್ವಯಂ ಚುತಿಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿನೋ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪಠಮಪಞ್ಹೇ **ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ನ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ** ನಿರೋಧಕ್ಖಣಂ ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ। **ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನಾತಿ**ಆದಿಕೇ ಪನ ದುತಿಯಪಞ್ಹೇ **ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ** ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣಂ ಪತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। **ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ** ಭಙ್ಗತೋ ಪರಭಾಗೇ ಸಯಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಪಞ್ಹಾನಂ ಪಠಮೋ ಪಞ್ಹೋ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ, ತಸ್ಮಾ "ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಯಮ॰ ೨.ಚಿತ್ತಯಮಕ.೬೩) ಏವಂ ಪುಟ್ಠೇನ ಸತಾ ಏವಮಯಂ ಪಞ್ಹೋ ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬೋ "ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಇತರೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಚೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ಚಾ"ತಿ (ಯಮ॰ ೨.ಚಿತ್ತಯಮಕ.೬೩)। ಯೇಸಞ್ಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಟ್ಟದುಕ್ಖಾನಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ

ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ವತ್ತತಿ, ತೇಸಂ ತದೇವ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ। ಉಪ್ಪಾದಪ್ಪತ್ತತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಭಙ್ಗಂ ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಭಙ್ಗಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ತಂ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತತೋ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ ಅಞ್ಞಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಠಪೇತ್ವಾ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿಖೀಣಾಸವಂ ಇತರೇಸಂ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗಿಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದಪ್ಪತ್ತತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಭಙ್ಗಂ ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಭಙ್ಗಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೇವ, ಅಞ್ಞಂ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅತ್ತಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ಚೇವ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಚ। ದುತಿಯೋ ಪನ ಪಞ್ಹೋ ಅರಹತೋ ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ನಿಯಮಿತತ್ತಾ ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ, ತಸ್ಮಾ "ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಪುಟ್ಠೇನ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಹಿ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗಿಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಭಙ್ಗಂ ಪತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನಾಮ, ತತೋ ಪರಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ಭಙ್ಗಂ ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಚಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಅಯಂ ಪನ ಮಾಣವೋ ಏವಮಿಮೇ ಪಞ್ಹೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ವಿಘಾತಂ ಪಾಪುಣಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಮಾಣವೋ ಉದ್ಧಂ ವಾ ಅಧೋ ವಾ ಹರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಉದ್ಧಂ ವಾ ಅಧೋ ವಾ ಹರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ**ತಿ ಉಪರಿಮಪದೇ ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಪದಂ, ಹೇಟ್ಠಿಮಪದೇ ವಾ ಉಪರಿಮಪದಂ ಅತ್ಥತೋ ಸಮನ್ನಾಹರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ತಾವ ಆಚಿಕ್ಖೀ**ತಿ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ"ತಿಆದಿಕಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ "ಮನ್ತಸ್ಸ ಉಪಚಾರೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಪಠಮಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ। ಸೋತಾಪನ್ನಾನಂ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾಯ ಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲತೋ ನತ್ಥಿ ಪರಿಹಾನೀತಿ ಆಹ "**ಅಭಬ್ಬೋ ದಾನಿ ಸಾಸನತೋ ನಿವತ್ತಿತು**"ನ್ತಿ। **ವಡ್ಢೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ಥಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ। **ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕೋ ಭವೇಯ್ಯ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಗಹೇತು**ನ್ತಿ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕತಕಿಚ್ಚಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ವೋಹಾರವಿಧಿಮ್ಹಿ ಛೇಕಭಾವತ್ಥಂ "**ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಮಂ ಭನ್ತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಪಹಿಣೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಉದಕದನ್ತಪೋನಂ ಉಪಟ್ಠಾಪೇಸೀತಿ ಪರಿಭೋಗತ್ಥಾಯ ಉದಕಞ್ಚ ದನ್ತಕಟ್ಠಞ್ಚ ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ। ದನ್ತೇ ಪುನನ್ತಿ ವಿಸೋಧೇನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ದನ್ತಪೋನಂ ವುಚ್ಚತಿ ದನ್ತಕಟ್ಠಂ। ಗುಣವನ್ತಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವತೋ ಥೇರೋ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಚ ಖನ್ತಿವೀರಿಯಉಪಟ್ಠಾನಾದಿಗುಣೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತ್ಥಂ ವಿನಾವ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಪಕತಿಯಾ ವೀಮಂಸಮಾನೋ ಪುನ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಾದಿಂ ಅಕಾಸಿ। "ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಚಿತ್ತದಮನತ್ಥಂ ಅಕಾಸೀ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸೀ**ತಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇತುಂ ಆರಭಿ। **ಠಪೇತ್ವಾ ವಿನಯಪಿಟಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಸಾಮಣೇರಾನಂ ವಿನಯಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಚಾರಿತ್ತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಅವಸೇಸಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸೀ"ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। **ಅವಸ್ಸಿಕೋವ ಸಮಾನೋ**ತಿ ಉಪಸಮ್ಪದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಏಕವಸ್ಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಹದಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಮ್ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ವೋಹಾರವಸೇನ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ಹತ್ಥೇ ಸಕಲಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ**"ತಿ। **ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಂಸೂ**ತಿ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಹತ್ಥೇ ಸಕಲಸಾಸನಪತಿಟ್ಠಾಪನೇನ ದುತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕಾರೋಪಿತದಣ್ಡಕಮ್ಮತೋ ಮುತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಂಸು।

ಬಿನ್ದುಸಾರಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಏಕಸತಪುತ್ತಾತಿ ಏತ್ಥ **ಬಿನ್ದುಸಾರೋ** ನಾಮ ಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತೋ ಚನ್ದಗುತ್ತಸ್ಸ ನಾಮ ರಞ್ಞೋ ಪುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಟಟೂಭಸಙ್ಗಾಮೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಸಕ್ಯಪುತ್ತೇಹಿ ಮಾಪಿತೇ ಮೋರಿಯನಗರೇ ಖತ್ತಿಯಕುಲಸಮ್ಭವೋ ಚನ್ದಗುತ್ತಕುಮಾರೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಬಿನ್ದುಸಾರೋ ನಾಮ ರಾಜಕುಮಾರೋ ಪಿತು ಅಚ್ಚಯೇನ ರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ಏಕಸತಪುತ್ತಕಾನಂ ಜನಕೋ ಅಹೋಸಿ। **ಏಕಸತ**ನ್ತಿ ಏಕಞ್ಚ ಸತಞ್ಚ ಏಕಸತಂ, ಏಕೇನಾಧಿಕಂ ಸತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಾವ ಮಾತಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಏಕಮಾತಿಕಂ,** ಅತ್ತನಾ ಸಹೋದರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನ ತಾವ ಏಕರಜ್ಜಂ ಕತನ್ತಿ ಆಹ "**ಅನಭಿಸಿತ್ತೋವ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತ್ವಾ**"ತಿ। **ಏಕರಜ್ಜಾಭಿಸೇಕ**ನ್ತಿ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏಕಾಧಿಪಚ್ಚವಸೇನ ಕರಿಯಮಾನಂ ಅಭಿಸೇಕಂ। ಪುಞ್ಞಪ್ಪಭಾವೇನ

ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಾಪಿ ರಾಜಿದ್ಧಿಯೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಆಗತಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದಯೋ ಅವಸೇಸವಿಸೇಸಾ ವಿಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಭೂತಾ ಅಭಿಸೇಕಾನುಭಾವೇನೇವ ಆಗತಾತಿ ಆಹ "**ಅಭಿಸೇಕಾನುಭಾವೇನ ಚಸ್ಸ ಇಮಾ ರಾಜಿದ್ಧಿಯೋ ಆಗತಾ**"ತಿ।

ತತ್ಥ **ರಾಜಿದ್ಧಿಯೋ**ತಿ ರಾಜಭಾವಾನುಗತಪ್ಪಭಾವಾ। **ಯತೋ**ತಿ ಯತೋ ಸೋಳಸಘಟತೋ। **ಸಾಸನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಸದ್ಧೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ। **ಅಸನ್ಧಿಮಿತ್ತಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾವ ನಾಮಂ। ತಸ್ಸಾ ಕಿರ ಸರೀರೇ ಸನ್ಧಯೋ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂನಾಮಿಕಾ ಜಾತಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ದೇವತಾ ಏವ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಆಹರನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ದೇವಸಿಕ**ನ್ತಿ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ। **ಅಗದಾಮಲಕ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಕೇನೇವ ಸರೀರಸೋಧನಾದಿಸಮತ್ಥಂ ಸಬ್ಬದೋಸಹರಣಂ ಓಸಧಾಮಲಕಂ। **ಅಗದಹರೀತಕ**ಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಮೇವ ಹರೀತಕಂ। ತೇಸು ಕಿರ ದ್ವೀಸು ಯಥಾಕಾಮಮೇಕಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ। **ಛದ್ದನ್ತದಹತೋ**ತಿ ಛದ್ದನ್ತದಹಸಮೀಪೇ ಠಿತದೇವವಿಮಾನತೋ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖತೋ ವಾ। "ಛದ್ದನ್ತದಹೇ ತಾದಿಸಾ ರುಕ್ಖವಿಸೇಸಾ ಸನ್ತಿ, ತತೋ ಆಹರನ್ತೀ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ದಿಬ್ಬಞ್ಚ ಪಾನಕ**ನ್ತಿ ದಿಬ್ಬಫಲರಸಪಾನಕಞ್ಚ। **ಅಸುತ್ತಮಯಿಕ**ನ್ತಿ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತದಿಬ್ಬದುಸ್ಸತ್ತಾ ಸುತ್ತೇಹಿ ನ ಕತನ್ತಿ ಅಸುತ್ತಮಯಿಕಂ। **ಸುಮನಪುಪ್ಫಪಟ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುಖುಮಂ ಹುತ್ವಾ ಉಗ್ಗತಪುಪ್ಫಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಸುಮನಪುಪ್ಫಪಟಂ ನಾಮ ಜಾತಂ। **ಉಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸಾಲಿನೋ**ತಿ ಸಯಂಜಾತಸಾಲಿನೋ। ಸಮುದಾಯಾಪೇಕ್ಖಞ್ಚೇತ್ಥ ಏಕವಚನಂ, ಸಾಲೀನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನವ ವಾಹಸಹಸ್ಸಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಚತಸ್ಸೋ ಮುಟ್ಠಿಯೋ ಏಕೋ ಕುಡುವೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಕುಡುವಾ ಏಕೋ ಪತ್ಥೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಪತ್ಥಾ ಏಕೋ ಆಳ್ಹಕೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಆಳ್ಹಕಾ ಏಕಂ ದೋಣಂ, ಚತ್ತಾರೋ ದೋಣಾ ಏಕಮಾನಿಕಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಮಾನಿಕಾ ಏಕಖಾರೀ, ವೀಸತಿ ಖಾರಿಯೋ ಏಕೋ ವಾಹೋ, ತದೇವ ಏಕಂ ಸಕಟ"ನ್ತಿ ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಕೋಕಾಲಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೮೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦; ೮೯) ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ "ದ್ವೇ ಸಕಟಾನಿ ಏಕೋ ವಾಹೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ನಿತ್ಥುಸಕಣೇ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ಥುಸಕುಣ್ಡಕರಹಿತೇ ಕರೋನ್ತಿ। **ಮಧುಂ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸಮೀಪಟ್ಠಾನೇ ಮಧುಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಬಲಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಬಲಿಕಮ್ಮಕಾರಕಾ ರಟ್ಠವಾಸಿನೋ ವಿಯ ಮಧುರಸರಂ ವಿಕೂಜನ್ತಾ ಬಲಿಂ ಕರೋನ್ತಿ। "ಆಗನ್ತ್ವಾ ಆಕಾಸೇಯೇವ ಸದ್ದಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಅಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಸುವಣ್ಣಸಙ್ಖಲಿಕಾಯೇವ ಬನ್ಧನಂ **ಸುವಣ್ಣಸಙ್ಖಲಿಕಬನ್ಧನಂ**। **ಚತುನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಕಕುಸನ್ಧಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ। **ಅಧಿಗತರೂಪದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಲದ್ಧರೂಪದಸ್ಸನಂ। ಅಯಂ ಕಿರ ಕಪ್ಪಾಯುಕತ್ತಾ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಅದ್ದಕ್ಖಿ। **ಕಾಳಂ ನಾಮ ನಾಗರಾಜಾನಂ ಆನಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸೋ ಪನ ನಾಗರಾಜಾ ಗಙ್ಗಾಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸುವಣ್ಣಸಙ್ಖಲಿಕಾಯ ಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಾದೇಸು ಪತಿತಸಞ್ಞಾಯ ಆಗತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನನು ಚ ಅಸೋಕಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಯೋಜನತೋ ಉಪರಿ ಪವತ್ತತಿ, ಇಮಸ್ಸ ಚ ವಿಮಾನಂ ಯೋಜನಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಥಂ ಅಯಂ ನಾಗರಾಜಾ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಯ ಆಗತೋತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಮಾನಂ ಯೋಜನಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ತಥಾಪಿ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನೇನ ಸಹ ಏಕಾಬದ್ಧತಾಯ ತಸ್ಸ ಆಣಂ ಅಕಾಸಿ। ಯಥಾ ಹಿ ರಜ್ಜಸೀಮನ್ತರವಾಸಿನೋ ಮನುಸ್ಸಾ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ರಾಜೂಹಿ ನಿಪ್ಪೀಳಿಯಮಾನಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಆಣಾಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಆಪಾಥಂ ಕರೋಹೀತಿ ಸಮ್ಮುಖಂ ಕರೋಹಿ, ಗೋಚರಂ ಕರೋಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ನಿಮ್ಮಿತಂ ಬುದ್ಧರೂಪಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕೀದಿಸಂ ತಂ ಬುದ್ಧರೂಪನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಕಲಸರೀರವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪುಞ್ಞಪ್ಪಭಾವನಿಬ್ಬತ್ತ**ಗ್ಗಹಣಂ ತೇನ ನಿಮ್ಮಿತಾನಮ್ಪಿ ಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾನಂ ಭಗವತೋ ಪುಞ್ಞಪ್ಪಭಾವನಿಬ್ಬತ್ತಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಾದೀಹಿ ಸದಿಸತ್ತಾ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ತೇನ ತದಾ ನಿಮ್ಮಿತಂ ಅನೇಕಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಬುದ್ಧರೂಪಂ ಭಗವತೋ ಪುಞ್ಞಪ್ಪಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। **ಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಂ** ತಮ್ಬನಖತುಙ್ಗನಾಸಾದಿ। **ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಂ** ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದತಾದಿ। **ವಿಕಸಿತ...ಪೇ॰... ಸಲಿಲತಲ**ನ್ತಿ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ವಿಕಸಿತೇಹಿ ವಿಕಾಸಮುಪಗತೇಹಿ ಕಂ ಅಲಙ್ಕರೋತೀತಿ "ಕಮಲ"ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇಹಿ ರತ್ತಪದುಮೇಹಿ ನೀಲುಪ್ಪಲಾದಿಭೇದೇಹಿ ಉಪ್ಪಲೇಹಿ ಚೇವ ಸೇತಪದುಮಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಪುಣ್ಡರೀಕೇಹಿ ಚ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಸಮನ್ತತೋ ಸಜ್ಜಿತಂ ಜಲತಲಮಿವ। **ತಾರಾಗಣ...ಪೇ॰... ಗಗನತಲ**ನ್ತಿ

ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಾರಕಗಣಸ್ಸ ರಸ್ಮಿಜಾಲವಿಸದೇಹಿ ವಿಪ್ಫುರಿತಾಯ ಭಾಸಮಾನಾಯ ಸೋಭಾಯ ಕನ್ತಿಯಾ ಸಮುಜ್ಜಲಂ ಸಮ್ಮಾ ಭಾಸಮಾನಂ ಗಗನತಲಮಿವ ಆಕಾಸತಲಮಿವ। **ಸಞ್ಝಪ್ಪಭಾ...ಪೇ॰... ಕನಕಗಿರಿಸಿಖರ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಝಾಕಾಲಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಭಾನುರಾಗೇಹಿ ಇನ್ದಚಾಪೇಹಿ ವಿಜ್ಜುಲತಾಹಿ ಚ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸಮನ್ತತೋ ಪರಿವಾರಿತಂ ಕನಕಗಿರಿಸಿಖರಮಿವ ಸುವಣ್ಣಪಬ್ಬತಕೂಟಮಿವ। **ವಿಮಲಕೇತುಮಾಲಾ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಕೇತುಮಾಲಾ ನಾಮ ಸೀಸತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಉಪರಿ ಮುದ್ಧನಿ ಪುಞ್ಜೋ ಹುತ್ವಾ ದಿಸ್ಸಮಾನರಸ್ಮಿರಾಸೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। "ಮುದ್ಧನಿ ಮಜ್ಝೇ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನೋ ಉನ್ನತಪ್ಪದೇಸೋತಿಪಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಸೋಕೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಸಞ್ಜಾತಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೋ ಸತ್ತಾಹಂ ನಿರಾಹಾರೋ ಹುತ್ವಾ ಯಥಾಠಿತೋವ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಸಾದಸೋಮ್ಮೇಹಿ ಚಕ್ಖೂಹಿ ನಿರನ್ತರಂ ಬುದ್ಧರೂಪಮೇವ ಓಲೋಕೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಕ್ಖೀಹಿ ಪೂಜಾ ಕತಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಕ್ಖಿಪೂಜಂ ನಾಮ ಅಕಾಸೀ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ಚಕ್ಖೂನಂ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಪನೇನ ಅಕ್ಖೀನಂ ಪೂಜಾ ಕತಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "ಅಕ್ಖಿಪೂಜಂ ನಾಮ ಅಕಾಸೀ"ತಿ।

ಇದ್ಧಿವಿಭಾವನಾಧಿಕಾರಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ ಚೇತಂ ವತ್ಥು ವುತ್ತಂ, ನಾನುಕ್ಕಮೇನ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅನುಕ್ಕಮೋ - ಅಸೋಕೋ ಕಿರ ಮಹಾರಾಜಾ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಮಾನಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸೀಹಪಞ್ಜರೇನ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ನಿಗ್ರೋಧಸಾಮಣೇರಂ ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪನ್ನಂ ನಾಗರಜನನಯನಾನಿ ಆಕಡ್ಢನ್ತಂ ಯುಗಮತ್ತಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಪೇಮೋ ಸಬಹುಮಾನೋ ಆಮನ್ತಾಪೇತ್ವಾ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಸೀಹಾಸನೇ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ವಚನಾದಾಸೇ ದಿಸ್ಸಮಾನಂ ದಸಬಲಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕಾಯಂ ದಿಸ್ವಾ ರತನತ್ತಯೇ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಸಪರಿಸೋ ಸರಣಸೀಲೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಭಿವಡ್ಢಮಾನಸದ್ಧೋ ಪುಬ್ಬೇ ಭೋಜಿಯಮಾನಾನಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸಾನಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸಾನಂ ಸುವಕಾಹತಸಾಲಿಸಮ್ಪಾದಿತಭತ್ತಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ದೇವತೋಪನೀತಂ ಅನೋತತ್ತಸಲಿಲಂ ನಾಗಲತಾದನ್ತಕಟ್ಠಞ್ಚ ಉಪನಾಮೇತ್ವಾ ನಿಚ್ಚಸಬ್ಭುಪಟ್ಠಾನಂ ಕರೋನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸುವಣ್ಣಸಙ್ಖಲಿಕಬನ್ಧನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕಾಳಂ ನಾಗರಾಜಾನಂ ಆನಯಿತ್ವಾ ತೇನ ನಿಮ್ಮಿತಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಸಿರೀಸೋಭಗ್ಗಸಮ್ಪನ್ನಂ ಬುದ್ಧರೂಪಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ದೀಘಪುಥುಲನಿಚ್ಚಲನಯನಪ್ಪಭಾಹಿ ಸತ್ತಾಹಂ ಅಕ್ಖಿಪೂಜಮಕಾಸಿ।

ಇದಾನಿ ಪನ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿಂ ಘಟೇತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ತಸ್ಸ ಸಾಸನಾವತಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ರಾಜಾ ಕಿರ ಅಭಿಸೇಕಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಬಾಹಿರಕಪಾಸಣ್ಡ**ನ್ತಿ ಬಾಹಿರಕಪ್ಪವೇದಿತಂ ಸಮಯವಾದಂ। ಬಾಹಿರಕಪ್ಪವೇದಿತಾ ಹಿ ಸಮಯವಾದಾ ಸತ್ತಾನಂ ತಣ್ಹಾಪಾಸಂ ದಿಟ್ಠಿಪಾಸಞ್ಚ ಡೇನ್ತಿ ಓಡ್ಡೇನ್ತೀತಿ "ಪಾಸಣ್ಡಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹೀ**ತಿ ವೀಮಂಸಮಾನೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇಸಿ। **ಬಿನ್ದುಸಾರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭತ್ತೋ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಿತು ಚನ್ದಗುತ್ತಸ್ಸ ಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಸಮ್ಭತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ। ಚನ್ದಕೇನ ನಾಮ ಕಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತೋ ಚನ್ದಗುತ್ತಕುಮಾರೋ ತೇನ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏಕರಜ್ಜಮಕಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಸಞ್ಜಾತಬಹುಮಾನವಸೇನ ಚನ್ದಗುತ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಕಾ ತಸ್ಮಿಂ ರಾಜಕುಲೇ ನಿಚ್ಚಭತ್ತಿಕಾ ಅಹೇಸುಂ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ**ನ್ತಿ ಪಣ್ಡರಙ್ಗಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಿಭಾವಮನುಪಗತೇ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಣ್ಡರಙ್ಗಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಯೋ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿವನ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಯಪಾಸಣ್ಡಾನ"**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಪಾಸಾದೀನಂ ಓಡ್ಡನತೋ ಪಣ್ಡರಙ್ಗಾದಯೋವ "ಪಾಸಣ್ಡಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಸೀಹಪಞ್ಜರೇ**ತಿ ಮಹಾವಾತಪಾನೇ। **ಉಪಸಮಪರಿಬಾಹಿರೇನಾ**ತಿ ಉಪಸಮತೋ ಪರಿಬಾಹಿರೇನ, ಉಪಸಮರಹಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನ್ತೇಪುರಂ ಅತಿಹರಥಾ**ತಿ ಅನ್ತೇಪುರಂ ಪವೇಸೇಥ, ಆನೇಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಮಾ ಸಹ ಭವನ್ತಿ ಕಿಚ್ಚೇಸೂತಿ **ಅಮಚ್ಚಾ,** ರಜ್ಜಕಿಚ್ಚವೋಸಾಪನಕಾ। **ದೇವಾ**ತಿ ರಾಜಾನಂ ಆಲಪನ್ತಿ। ರಾಜಾನೋ ಹಿ ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಕೀಳನ್ತಿ, ತೇಸು ವಾ ವಿಹರನ್ತಿ ವಿಜಯಸಮತ್ಥತಾಯೋಗೇನ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇ ವಿಜೇತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಇಸ್ಸರಿಯಠಾನಾದಿಸಕ್ಕಾರದಾನಗಹಣಂ ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಾನುಸಾಸನಂ ವಾ ಕರೋನ್ತಿ ವೋಹರನ್ತಿ, ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಯ ಜುತಿಯಾ ಜೋತನ್ತೀತಿ ವಾ "ದೇವಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ । ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ಜನಂ ರಞ್ಜೇನ್ತಾ ಸಯಂ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ

ವಿಸೇಸೇಹಿ ರಾಜನ್ತಿ ದಿಪ್ಪನ್ತಿ ಸೋಭನ್ತೀತಿ “ರಾಜಾನೋ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ನಿಗಣ್ಠಾದಯೋತಿ** ಏತ್ಥ **ನಿಗಣ್ಠೋ** ನಾಮ “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗಣ್ಠನಕಿಲೇಸೋ ಸಂಸಾರೇ ಪಲಿಬುದ್ಧನಕಿಚ್ಚೋ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸೋ ಖೇತ್ತವತ್ಥುಪುತ್ತದಾರಾದಿವಿಸಯೋ ನತ್ಥಿ, ಕಿಲೇಸಗಣ್ಠಿರಹಿತಾ ಮಯ”ನ್ತಿ ಏವಂ ವಾದಿತಾಯ “ನಿಗಣ್ಠಾ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ।

ಉಚ್ಚಾವಚಾನೀತಿ ಉಚ್ಚಾನಿ ಚ ಅವಚಾನಿ ಚ, ಮಹನ್ತಾನಿ ಚೇವ ಖುದ್ದಕಾನಿ ಚ, ಅಥ ವಾ ವಿಸಿಟ್ಠಾನಿ ಚೇವ ಲಾಮಕಾನಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭದ್ದಪೀಠಕೇಸೂತಿ** ವೇತ್ತಮಯಪೀಠೇಸು। **ಸಾರೋತಿ** ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಾರೋ। **ರಾಜಙ್ಗಣೇನಾತಿ** ರಾಜನಿವೇಸನದ್ವಾರೇ ವಿವಟೇನ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೇನ। ಅಙ್ಗಣನ್ತಿ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಕಿಲೇಸಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ “ರಾಗೋ ಅಙ್ಗಣ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ವಿಭಂ ೯೨೪)। ರಾಗಾದಯೋ ಹಿ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲಾ ನಿಹೀನಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅಙ್ಗಣಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಮಲಂ ವಾ ಪಙ್ಕೋ ವಾ “ತಸ್ಸೇವ ರಜಸ್ಸ ವಾ ಅಙ್ಗಣಸ್ಸ ವಾ ಪಹಾನಾಯ ವಾಯಮತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮಂ ನಿಂ ೧.೧೮೪)। ಅಞ್ಜತಿ ಸಮ್ಮಕ್ಖೇತೀತಿ ಹಿ ಅಙ್ಗಣಂ, ಮಲಾದಿ। ಕತ್ಥಚಿ ತಥಾರೂಪೋ ವಿವಟಪ್ಪದೇಸೋ “ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಬೋಧಿಯಙ್ಗಣ”ನ್ತಿಆದೀಸು। ಅಞ್ಜತಿ ತತ್ಥ ಠಿತಂ ಅತಿಸುನ್ದರತಾಯ ಅಭಿಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ ಹಿ ಅಙ್ಗಣಂ, ವಿವಟೋ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೋ। ಇಧಾಪಿ ಸೋಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ದನ್ತ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಕಿಲೇಸವಿಪ್ಫನ್ದರಹಿತಚಿತ್ತತಾಯ **ದನ್ತಂ,** ನಿಚ್ಚಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಸತಾರಕ್ಖತಾಯ **ಗುತ್ತಂ,** ಚಕ್ಖಾದಿಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸನ್ತತಾಯ **ಸನ್ತಿನ್ದ್ರಿಯಂ,** ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಸಮ್ಪನ್ನಇರಿಯಾಪಥಂ**। ಇದಾನಿ ನಿಗ್ರೋಧಸಾಮಣೇರಂ ಸರೂಪತೋ ವಿಭಾವೇತುಕಾಮೋ ಆಹ **“ಕೋ ಪನಾಯಂ ನಿಗ್ರೋಧೋ ನಾಮಾ”**ತಿಆದಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾತಿ ಏತ್ಥ ಬಿನ್ದುಸಾರಸ್ಸ ಕಿರ ಏಕಸತಪುತ್ತೇಸು ಮೋರಿಯವಂಸಜಾಯ ಧಮ್ಮದೇವಿಯಾ ಅಸೋಕತಿಸ್ಸನಾಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುತ್ತಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಜೇಟ್ಠೋ ಅಸೋಕಕುಮಾರೋ ಅವನ್ತಿರಟ್ಠಂ ಭುಞ್ಜತಿ। ಪಿತರಾ ಪೇಸಿತೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತತೋ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಮತ್ಥಕೇ ವಿಟಟೂಭಭಯಾಗತಾನಂ ಸಾಕಿಯಾನಮಾವಾಸಂ ವೇಟಿಸಂ ನಾಮ ನಗರಂ ಪತ್ವಾ ತತ್ಥ ವೇಟಿಸಂ ನಾಮ ಸೇಟ್ಠಿಧೀತರಂ ಆದಾಯ ಉಜ್ಜೇನೀರಾಜಧಾನಿಯಂ ರಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೋ ಮಹಿನ್ದಂ ನಾಮ ಕುಮಾರಂ ಸಙ್ಘಮಿತ್ತಞ್ಚ ಕುಮಾರಿಕಂ ಲಭಿತ್ವಾ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ರಜ್ಜಸುಖಮನುಭವನ್ತೋ ಪಿತುನೋ ಗಿಲಾನಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ ಉಜ್ಜೇನಿಂ ಪಹಾಯ ಸೀಘಂ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪಿತು ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ರಜ್ಜಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಯುವರಾಜಾ ಸುಮನಾಭಿಧಾನೋ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ “ಅಜ್ಜ ಮೇ ಮರಣಂ ವಾ ಹೋತು ರಜ್ಜಂ ವಾ”ತಿ ಅಟ್ಠನವುತಿಭಾತಿಕಪರಿವುತೋ ಸಂವಟ್ಟಸಾಗರೇ ಜಲತರಙ್ಗಸಙ್ಘಾತೋ ವಿಯ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತೋ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ತತೋ ಅಸೋಕೋ ಉಜ್ಜೇನೀರಾಜಾ ಸಙ್ಗಾಮಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಸತ್ತುಮದ್ದನಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸುಮನಂ ನಾಮ ರಾಜಕುಮಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಘಾತೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಬಿನ್ದುಸಾರರಞ್ಞೋ ಕಿರ ದುಬ್ಬಲಕಾಲೇಯೇವ ಅಸೋಕಕುಮಾರೋ ಅತ್ತನಾ ಲದ್ಧಂ ಉಜ್ಜೇನೀರಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸಬ್ಬನಗರಂ ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥಗತಂ ಕತ್ವಾ ಸುಮನಂ ನಾಮ ರಾಜಕುಮಾರಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀ”**ತಿ।

ಪರಿಪುಣ್ಣಗಬ್ಭಾತಿ ಪರಿಪಕ್ಕಗಬ್ಭಾ। **ಏಕಂ ಸಾಲ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪರಿಚ್ಛನ್ನಂ ಏಕಂ ಪಾಸಾದಂ। “ದೇವತಾಯ ಪನ ಆನುಭಾವೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಪಾಸಾದೇ ಮಹಾಜನೇನ ಅದಿಸ್ಸಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ನಿಬದ್ಧವತ್ತ**ನ್ತಿ “ಏಕಸ್ಸ ದಿವಸಸ್ಸ ಏತ್ತಕ”ನ್ತಿ ನಿಯಾಮೇತ್ವಾ ಠಪಿತವತ್ತಂ। **ಹೇತುಸಮ್ಪದ**ನ್ತಿ ಅರಹತ್ತೂಪನಿಸ್ಸಯಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಂ। **ಖುರಗ್ಗೇಯೇವಾತಿ** ಖುರಕಮ್ಮಪರಿಯೋಸಾನೇಯೇವ, ತಚಪಞ್ಚಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಅನ್ತಿಮಾಯ ಕೇಸವಟ್ಟಿಯಾ ವೋರೋಪನಾಯ ಸಮಕಾಲಮೇವ ಚ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸರೀರಂ ಜಗ್ಗಿತ್ವಾತಿ** ದನ್ತಕಟ್ಠಖಾದನಮುಖಧೋವನಾದೀಹಿ ಸರೀರಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ।

ಸೀಹಪಞ್ಜರೇ ಚಙ್ಕಮತೀತಿ ಸೀಹಪಞ್ಜರಸಮೀಪೇ ಅಪರಾಪರಂ ಚಙ್ಕಮತಿ। **ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇಯೇವ। **ಅಯಂ ಜನೋತಿ** ರಾಜಙ್ಗಣೇ ಚರಮಾನಂ ಜನಂ ದಿಸ್ವಾ ವದತಿ। **ಭನ್ತಮಿಗಪ್ಪಟಿಭಾಗೋತಿ** ಅನವಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಕಾಯಚಾಪಲ್ಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಭನ್ತಮಿಗಸದಿಸೋ। ಅತಿವಿಯ ಸೋಭತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಆಲೋಕಿತಂ** ನಾಮ

ಪುರತೋಪೇಕ್ಖನಂ। ಅಭಿಮುಖೋಲೋಕನಞ್ಹಿ “ಆಲೋಕಿತ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ವಿಲೋಕಿತ**ನ್ತಿ ಅನುದಿಸಾಪೇಕ್ಖನಂ, ಯಂ ದಿಸಾಭಿಮುಖಂ ಓಲೋಕೇತಿ, ತದನುಗತದಿಸಾಪೇಕ್ಖನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಿಞ್ಜನಂ** ಪಬ್ಬಸಙ್ಕೋಚನಂ। **ಪಸಾರಣಞ್ಚ** ತೇಸಂಯೇವ ಪಸಾರಣಂ। **ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಸೇಸಜನೇಸು ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋ ವಿಸಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ। **ಪೇಮಂ ಸಣ್ಠಹೀ**ತಿ ಪೇಮಂ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ, ಉಪ್ಪಜ್ಜೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಾಣಿಜಕೋ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಮಧುವಾಣಿಜಕೋ ಅಹೋಸಿ।

ಅತೀತೇ ಕಿರ ತಯೋ ಭಾತರೋ ಮಧುವಾಣಿಜಕಾ ಅಹೇಸುಂ। ತೇಸು ಕನಿಟ್ಠೋ ಮಧುಂ ವಿಕ್ಕಿಣಾತಿ, ಇತರೇ ಅರಞ್ಞತೋ ಆಹರನ್ತಿ। ತದಾ ಏಕೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಪಣ್ಡುಕರೋಗಾತುರೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಪರೋ ಪನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ತದತ್ಥಂ ಮಧುಭಿಕ್ಖಾಯ ಚರಮಾನೋ ನಗರಂ ಪಾವಿಸಿ। ಪವಿಟ್ಠಞ್ಚ ತಂ ಏಕಾ ಕುಮ್ಭದಾಸೀ ಉದಕಹರಣತ್ಥಂ ತಿತ್ಥಂ ಗಚ್ಛಮಾನಾ ಅದ್ದಸ। ದಿಸ್ವಾ ಚ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಆಗತಕಾರಣಞ್ಚ ಞತ್ವಾ “ಏತ್ಥ, ಭನ್ತೇ, ಮಧುವಾಣಿಜಕಾ ವಸನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಗಚ್ಛಥಾ”ತಿ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಮಧುಆಪಣಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಸೋ ಚ ತತ್ಥ ಅಗಮಾಸಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಕನಿಟ್ಠೋ ಮಧುವಾಣಿಜೋ ಸಞ್ಜಾತಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೋ “ಕೇನಾಗತತ್ಥ, ಭನ್ತೇ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಧುನೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ದದಮಾನೋ ಪತ್ತಪುಣ್ಣಂ ಮಧುಂ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಮುಖತೋ ವಿಸ್ಸನ್ದಿತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ “ಇಮಿನಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏಕರಜ್ಜಂ ಕರೇಯ್ಯಂ, ಆಣಾ ಚ ಮೇ ಆಕಾಸೇ ಪಥವಿಯಞ್ಚ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಠಾನೇ ಫರತೂ”ತಿ ಪತ್ಥನಮಕಾಸಿ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಚ “ಏವಂ ಹೋತು ಉಪಾಸಕಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಗನ್ಧಮಾದನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭೇಸಜ್ಜಮಕಾಸಿ।

ಕನಿಟ್ಠೋ ಪನ ಮಧುವಾಣಿಜೋ ಮಧುಂ ದತ್ವಾ ಗೇಹೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಇತರೇ ಅರಞ್ಞತೋ ಆಗತೇ ದಿಸ್ವಾ ಏವಮಾಹ “ತುಮ್ಹಾಕಂ ಭಾತರೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇಥ, ಮಮಞ್ಚ ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಮಧುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಈದಿಸಸ್ಸ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪತ್ತಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ”ನ್ತಿ। ತೇಸು ಜೇಟ್ಠೋ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಏವಮಾಹ “ಚಣ್ಡಾಲಾಪಿ ಕಾಸಾವನಿವಾಸಿನೋ ಹೋನ್ತಿ, ನನು ತವ ಹತ್ಥತೋ ಮಧುಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಗತೋ ಚಣ್ಡಾಲೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। ಮಜ್ಝಿಮೋ ಪನ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ “ತವ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಸಮುದ್ದೇ ನಿಕ್ಖಿಪಾಹೀ”ತಿ ಆಹ। ಪಚ್ಛಾ ಪನ ತೇಪಿ ದ್ವೇ ಭಾತರೋ ಕನಿಟ್ಠೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ದಾನಾನಿಸಂಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಅನುಮೋದಿಂಸುಯೇವ। ಸಾಪಿ ಚ ಕುಮ್ಭದಾಸೀ “ತಸ್ಸ ಮಧುದಾಯಕಸ್ಸ ಅಗ್ಗಮಹೇಸೀ ಭವೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಮಕಾಸಿ। ತೇಸು ಕನಿಟ್ಠೋ ಅಸೋಕೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ಸಾ ಚ ಕುಮ್ಭದಾಸೀ ಅತಿವಿಯ ರೂಪಸೋಭಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಾ ಅಸನ್ಧಿಮಿತ್ತಾ ನಾಮ ತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಮಹೇಸೀ ಅಹೋಸಿ। ಪರಸಮುದ್ದವಾದೀ ಪನ ಮಜ್ಝಿಮೋ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸೋ ನಾಮ ಮಹಾನುಭಾವೋ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ। ಜೇಟ್ಠೋ ಪನ ಚಣ್ಡಾಲವಾದಿತಾಯ ಚಣ್ಡಾಲಗಾಮೇ ಜಾತೋ ನಿಗ್ರೋಧೋ ನಾಮ ಸಾಮಣೇರೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಪುಬ್ಬೇ ಹಿ ಕಿರ ಪುಞ್ಞಕರಣಕಾಲೇ ಏಸ ರಞ್ಞೋ ಜೇಟ್ಠಭಾತಾ ವಾಣಿಜಕೋ ಅಹೋಸೀ”**ತಿ।

ಪುಬ್ಬೇ ವ ಸನ್ನಿವಾಸೇನಾತಿ ಏತ್ಥ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೭೪) ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ **ವಾ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಪುಬ್ಬೇ ಸನ್ನಿವಾಸೇನ ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಅತೀತಜಾತಿಯಂ। **ಸನ್ನಿವಾಸೇನಾ**ತಿ ಸಹವಾಸೇನ। ಸಹಸದ್ದತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಸಂಸದ್ದೋ। **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಹಿತೇನ ವಾ**ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ವತ್ತಮಾನಭವೇ ಹಿತಚರಣೇನ ವಾ। ಏವಂ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಿನೇಹಸಙ್ಖಾತಂ ಪೇಮಂ ಜಾಯತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಪೇಮಂ ನಾಮೇತಂ ದ್ವೀಹಿಪಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಜಾಯತಿ, ಪುರಿಮಭವೇ ಮಾತಾ ವಾ ಪಿತಾ ವಾ ಧೀತಾ ವಾ ಪುತ್ತೋ ವಾ ಭಾತಾ ವಾ ಭಗಿನೀ ವಾ ಪತಿ ವಾ ಭರಿಯಾ ವಾ ಸಹಾಯೋ ವಾ ಮಿತ್ತೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ ಯೋ ಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಟ್ಠಾನೇ ನಿವುತ್ಥಪುಬ್ಬೋ, ತಸ್ಸ ಇಮಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವಾ ಸನ್ನಿವಾಸೇನ ಭವನ್ತರೇಪಿ ಅನುಬನ್ಧನ್ತೋ ಸೋ ಸಿನೇಹೋ ನ ವಿಜಹತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಕತೇನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಹಿತೇನ ವಾತಿ ಏವಂ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ತಂ ಪೇಮಂ ನಾಮ ಜಾಯತೀತಿ। ಕಿಂ ವಿಯಾತಿ ಆಹ **“ಉಪ್ಪಲಂ ವ ಯಥೋದಕೇ”**ತಿ। ಏತ್ಥಾಪಿ **ವಾ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅವುತ್ತಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ ಚೇತ್ಥ ವಾಸದ್ದೋ। ತೇನ ಪದುಮಾದಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಯಥಾ**-ಸದ್ದೋ ಉಪಮಾಯಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ಉಪ್ಪಲಞ್ಚ ಸೇಸಞ್ಚ ಪದುಮಾದಿ ಉದಕೇ ಜಾಯಮಾನಂ ದ್ವೇ ಕಾರಣಾನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜಾಯತಿ ಉದಕಞ್ಚೇವ ಕಲಲಞ್ಚ, ತಥಾ ಏತೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪೇಮಂ ಜಾಯತೀತಿ।

ರಞ್ಞೋ ಹತ್ಥೇತಿ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಹತ್ಥೇ। **ರಞ್ಞೋ ಅನುರೂಪ**ನ್ತಿ ಏಕೂನಸತಭಾತುಕಾನಂ ಘಾತಿತತ್ತಾ ಚಣ್ಡಪಕತಿತಾಯ ರಞ್ಞೇ ಠಿತತ್ತಾ ಚ "ಪಮಾದವಿಹಾರೀ ಅಯ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ತದನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಪದೇ ಅಪ್ಪಮಾದವಗ್ಗಂ ದೇಸೇತುಂ ಆರಭಿ। ತತ್ಥ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೩) **ಅಪ್ಪಮಾದೋ**ತಿ ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೋ, ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಅಮತಪದ**ನ್ತಿ ಅಮತಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತಞ್ಹಿ ಅಜಾತತ್ತಾ ನ ಜೀಯತಿ ನ ಮೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಅಮತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಮತಸ್ಸ ಪದಂ ಅಮತಪದಂ, ಅಮತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮುಪಾಯೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಮಾದೋ**ತಿ ಪಮಜ್ಜನಭಾವೋ, ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸತಿಯಾ ವೋಸ್ಸಗ್ಗಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। **ಮಚ್ಚುನೋ**ತಿ ಮರಣಸ್ಸ। **ಪದ**ನ್ತಿ ಉಪಾಯೋ ಮಗ್ಗೋ। ಪಮತ್ತೋ ಹಿ ಜಾತಿಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ, ಜಾತೋ ಪನ ಜೀಯತಿ ಚೇವ ಮೀಯತಿ ಚಾತಿ ಪಮಾದೋ ಮಚ್ಚುನೋ ಪದಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಮರಣಂ ಉಪನೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಞ್ಞಾತಂ ತಾತ, ಪರಿಯೋಸಾಪೇಹೀತಿ ಇಮಿನಾ "ಸದಾ ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಹುತ್ವಾ ವತ್ತಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಏತ್ತಕೇನೇವ ಮಯಾ ಞಾತಂ, ತುಮ್ಹೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಥಾ"ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಕಾಮತಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಕಥನೇ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಭಾಸೀತಿ ಏತ್ಥ 'ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮಿ ವಿತಕ್ಕೇಮೀ'ತಿ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ 'ಸಬ್ಬಂ ಅಪ್ಪಮಾದವಗ್ಗಂ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಅಭಾಸೀತಿ ವುತ್ತಂ, ರಞ್ಞಾ ಪನ ಅಡ್ಢಗಾಥಂ ಸುತ್ವಾವ 'ಅಞ್ಞಾತಂ ತಾತ, ಪರಿಯೋಸಾಪೇಹೀ'ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ 'ಉಪರಿ ನ ಕಥೇಸೀ'"ತಿ ವದನ್ತಿ। "ತಂ ಪನ ಯುತ್ತಂ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। **ಧುವಭತ್ತಾನೀ**ತಿ ನಿಚ್ಚಭತ್ತಾನಿ। ವಜ್ಜಾವಜ್ಜಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ ಉಪಜ್ಝಾಯೋತಿ ಆಹ **"ವಜ್ಜಾವಜ್ಜಂ ದಿಸ್ವಾ ಚೋದೇತಾ ಸಾರೇತಾ ಚಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ವಜ್ಜಾವಜ್ಜ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಂ ಮಹನ್ತಞ್ಚ ವಜ್ಜಂ। **ಚೋದೇತಾ**ತಿ "ಇದಂ ತಯಾ ದುಕ್ಕಟಂ, ಇದಂ ದುಬ್ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಚೋದೇತಾ। **ಸಾರೇತಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಜ್ಜಂ ಅಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಸತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ವಾ ಸಾರೇತಾ, ಪವತ್ತೇತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಏವಂ ತಯಾ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ಅಭಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಚಾರಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪನತೋ ಆಚರಿಯೋ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಕಧಮ್ಮೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಕಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ಸಕಲಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸೀಲಾದಯೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ। **"ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಚ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಚಾ"**ತಿ ಇದಂ ಲಬ್ಭಮಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ । **ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾನ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ, **ಮಮ ಚಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾವ। ತದಾ ಸಾಮಣೇರಭೂಮಿಯಂ ಠಿತತ್ತಾ ನಿಗ್ರೋಧಸ್ಸ ಭಾವಿನಿಂ ವಾ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸರಣಗಮನವಸೇನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸಪಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಭಣ್ಡುಕಮ್ಮವಸೇನಪಿ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೋ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ವಡ್ಢಾಪೇನ್ತೋ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ತತೋ ತತೋ ದಿಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ವಡ್ಢಾಪೇನ್ತೋ। **ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕೇನಾ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಾನುರೂಪೇನ। ನಿಗ್ರೋಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಆನುಭಾವಕಿತ್ತನಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಪಚ್ಛಾ ವತ್ತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಆಹ **"ಪುನ ರಾಜಾ ಅಸೋಕಾರಾಮಂ ನಾಮ ಮಹಾವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ । **ಚೇತಿಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚಯಿತಬ್ಬಂ ಪೂಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ಚೇತಿಯಂ,** ಇಟ್ಠಕಾದೀಹಿ ಚಿತತ್ತಾ ವಾ ಚೇತಿಯಂ, ಚೇತಿಯೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನಿ ವಿಭೂಸಿತಾನೀತಿ ಚೇತಿಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನಿ। **ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತೇನ।

ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏಕದಿವಸಂ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಸೋಕಾರಾಮೇ ಮಹಾದಾನಂ ದತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕತೇ ಆರಾಮೇ ಪಚ್ಛಾ ಕಾರಾಪಕಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ನಾಮವಸೇನ ನಿರುಳ್ಹಂ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಅಸೋಕಾರಾಮೇ"**ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ರಾಜಾ ಅತ್ತನೋ ಘರೇಯೇವ ಸಬ್ಬಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಮಹಾದಾನಂ ದತ್ವಾ**ತಿ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಪರಿಕ್ಖಾರದಾನವಸೇನ ಮಹಾದಾನಂ ದತ್ವಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ದೀಪವಂಸೇ** –

“ನಿವೇಸನಂ ಪವೇಸೇತ್ವಾ, ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾನ ಆಸನೇ।
ಯಾಗುಂ ನಾನಾವಿಧಂ ಖಜ್ಜಂ, ಭೋಜನಞ್ಚ ಮಹಾರಹಂ।
ಅದಾಸಿ ಪಯತಪಾಣಿ, ಯಾವದತ್ಥಂ ಯದಿಚ್ಛಕಂ॥

“ಭುತ್ತಾವಿಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ, ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣಿನೋ।
ಏಕಮೇಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ, ಅದಾಸಿ ಯುಗಸಾಟಕಂ॥

“ಪಾದಅಬ್ಭಞ್ಜನಂ ತೇಲಂ, ಛತ್ತಞ್ಚಾಪಿ ಉಪಾಹನಂ।
ಸಬ್ಬಂ ಸಮಣಪರಿಕ್ಖಾರಂ, ಅದಾಸಿ ಫಾಣಿತಂ ಮಧುಂ॥

“ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ, ಅಸೋಕಧಮ್ಮೋ ಮಹೀಪತಿ।
ನಿಸಜ್ಜ ರಾಜಾ ಪವಾರೇಸಿ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಂ॥

“ಯಾವತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತಾವ ದೇಮಿ ಯದಿಚ್ಛಕಂ।
ಸನ್ತಪ್ಪೇತ್ವಾ ಪರಿಕ್ಖಾರೇನ, ಪವಾರೇತ್ವಾನ ಪಚ್ಚಯೇ।
ತತೋ ಅಪುಚ್ಛಿ ಗಮ್ಭೀರಂ, ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಂ ಸುದೇಸಿತ”ನ್ತಿ॥

ಅಜ್ಜತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನವ ಅಙ್ಗಾನೀತಿಆದಿ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ನವಕಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾಯಕಂ ಅದಾಸೀ**ತಿ ಚತುರಾಸೀತಿವಿಹಾರಸಹಸ್ಸೇಸು ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ನವಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾಯಕಂ ವಿಧಾಯಕಂ ಕತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। **ಏಕದಿವಸಮೇವ ಸಬ್ಬನಗರೇಹಿ ಪಣ್ಣಾನಿ ಆಗಮಿಂಸೂ**ತಿ ಸಬ್ಬವಿಹಾರೇಸು ಕಿರ ರಾಹುನಾ ಚನ್ದಸ್ಸ ಗಹಣದಿವಸೇ ನವಕಮ್ಮಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಪುನ ರಾಹುನಾ ಚನ್ದಸ್ಸ ಗಹಣದಿವಸೇಯೇವ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸುಂ, ತಸ್ಮಾ ಏಕದಿವಸಮೇವ ಪಣ್ಣಾನಿ ಆಗಮಿಂಸೂತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಟ್ಠ ಸೀಲಙ್ಗಾನೀ**ತಿ ಅಟ್ಠ ಉಪೋಸಥಙ್ಗಸೀಲಾನಿ। **“ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರವಿಭೂಸಿತಾಯಾ**”ತಿ ಇದಂ ಅಸಮಾದಿನ್ನುಪೋಸಥಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಅಮರವತಿಯಾ ರಾಜಧಾನಿಯಾ**ತಿ ತಾವತಿಂಸದೇವನಗರೇ। **ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಲಙ್ಕತಕರಣವಸೇನ ಸಬ್ಬಸಜ್ಜಿತಂ।

ಅಧಿಕಂ ಕಾರಂ **ಅಧಿಕಾರಂ,** ಅಧಿಕಂ ಕಿರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಲೋಕವಿವರಣಂ ನಾಮ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಅಕಂಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಸ್ಸ ಓಕಾಸಲೋಕಸ್ಸ ತನ್ನಿವಾಸೀಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಚ ವಿವಟಭಾವಕರಣಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಲೋಕವಿವರಣಂ ನಾಮ। ತಂ ಪನ ಕರೋನ್ತೋ ಇದ್ಧಿಮಾ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಾ ಆಲೋಕಂ ಕರೋತಿ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ವಾ ವಿವಟಂ, ಅನಾಪಾಥಂ ವಾ ಆಪಾಥಂ ಕರೋತಿ। ಕಥಂ? ಅಯಞ್ಹಿ ಯಥಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋಪಿ ದೂರೇ ಠಿತೋಪಿ ಅತ್ತಾ ವಾ ಪರೋ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತಾನಂ ವಾ ಪರಂ ವಾ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಕಾಮೋ ಪಾದಕಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ “ಇದಂ ಅನ್ಧಕಾರಟ್ಠಾನಂ ಆಲೋಕಜಾತಂ ಹೋತೂ”ತಿ ವಾ “ಇದಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ವಿವಟಂ ಹೋತೂ”ತಿ ವಾ “ಇದಂ ಅನಾಪಾಥಂ ಆಪಾಥಂ ಹೋತೂ”ತಿ ವಾ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪುನ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ। ಸಹ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಯಥಾಧಿಟ್ಠಿತಮೇವ ಹೋತಿ। ಅಪರೇ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಯಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸಿತುಕಾಮೋ ಪಸ್ಸತಿ ಭಗವಾ ವಿಯ ದೇವೋರೋಹಣೇ। ಭಗವಾ ಹಿ ದೇವಲೋಕೇ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಕಸ್ಸನಗರಂ ಓತರನ್ತೋ ಸಿನೇರುಮುದ್ಧನಿ ಠತ್ವಾ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ಲೋಕಧಾತುಂ ಓಲೋಕೇಸಿ, ಅನೇಕಾನಿ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸಾನಿ ವಿವಟಾನಿ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಏಕಙ್ಗಣಂ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಪಕಾಸಿಂಸು। ಯಥಾ ಚ ಪುರತ್ಥಿಮೇನ, ಏವಂ ಪಚ್ಛಿಮೇನಪಿ ಉತ್ತರೇನಪಿ ದಕ್ಖಿಣೇನಪಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿವಟಮದ್ದಸ। ಹೇಟ್ಠಾಪಿ ಯಾವ ಅವೀಚಿ ಉಪರಿ ಚ ಯಾವ ಅಕನಿಟ್ಠಭವನಂ, ತಾವ ಅದ್ದಸ। ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ದೇವೇ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ದೇವಾಪಿ ಮನುಸ್ಸೇ। ತತ್ಥ ನೇವ ಮನುಸ್ಸಾ ಉದ್ಧಂ ಉಲ್ಲೋಕೇನ್ತಿ, ನ ದೇವಾ ಅಧೋ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ಸಮ್ಮುಖಸಮ್ಮುಖಾವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತಂ ದಿವಸಂ ಲೋಕವಿವರಣಂ ನಾಮ ಅಹೋಸಿ।

ಅಪಿಚ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ತಳಙ್ಗರವಾಸೀ ಧಮ್ಮದಿನ್ನತ್ಥೇರೋಪಿ ಇಮಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ಕಿರ ಏಕದಿವಸಂ ತಿಸ್ಸಮಹಾವಿಹಾರೇ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಮ್ಹಿ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ "ತೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಪಣ್ಣಕಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿ **ಅಪಣ್ಣಕಸುತ್ತಂ** (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬) ಕಥೇನ್ತೋ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಂ ಬೀಜನಿಂ ಅಕಾಸಿ, ಯಾವ ಅವೀಚಿತೋ ಏಕಙ್ಗಣಂ ಅಹೋಸಿ, ತತೋ ಉಪರಿಮುಖಂ ಅಕಾಸಿ, ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಏಕಙ್ಗಣಂ ಅಹೋಸಿ। ಥೇರೋ ನಿರಯಭಯೇನ ತಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸಗ್ಗಸುಖೇನ ಚ ಪಲೋಭೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಕೇಚಿ ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಅಹೇಸುಂ, ಕೇಚಿ ಸಕದಾಗಾಮೀ ಅನಾಗಾಮೀ ಅರಹನ್ತೋತಿ ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇಪಿ ಲೋಕವಿವರಣಂ ನಾಮ ಅಹೋಸಿ। ಇಮೇ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ ಯಥಾ ಅಸೋಕೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಅಸೋಕಾರಾಮೇ ಠಿತೋ ಚತುದ್ದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇನ್ತೋ ಸಮನ್ತತೋ ಸಮುದ್ದಪರಿಯನ್ತಂ ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಚತುರಾಸೀತಿ ಚ ವಿಹಾರಸಹಸ್ಸಾನಿ ಉಳಾರಾಯ ವಿಹಾರಮಹಪೂಜಾಯ ವಿರೋಚಮಾನಾನಿ, ಏವಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಲೋಕವಿವರಣಂ ನಾಮ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಅಕಂಸು।

ವಿಹಾರಮಹಪೂಜಾಯಾತಿ ವಿಹಾರಮಹಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪೂಜಾಯ। **ವಿಭೂತಿ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। **ಏವರೂಪಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜ**ನ್ತಿ ಈದಿಸಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಮೂಲಕಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ। **ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಭಾರಮಕಾಸೀ**ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಾನುಭಾವತ್ತಾ "ಉತ್ತರಿಪಿ ಚೇ ಕಥೇತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ, ತಮ್ಪಿ ಸೋಯೇವ ಕಥೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ರಞ್ಞಾ ಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹಸ್ಸ ವಿಸಜ್ಜನಂ ಥೇರಸ್ಸ ಭಾರಮಕಾಸಿ। **ಸಾಸನಸ್ಸ ದಾಯಾದೋ ಹೋಮಿ, ನ ಹೋಮೀ**ತಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಞಾತಕೋ ಅಬ್ಭನ್ತರೋ ಹೋಮಿ, ನ ಹೋಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇಸಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಪುತ್ತಧೀತರೋ ನ ಸನ್ತಿ, ನ ತೇ ಸಾಸನೇ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ತನೋ ಭಾರಂ ಕತ್ವಾ ವಹನ್ತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ಥೇರೋ ಏವಮಾಹ **"ನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏತ್ತಾವತಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ದಾಯಾದೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಕಥಞ್ಚರಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಾಸನಸ್ಸ ದಾಯಾದೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚರಹೀ**ತಿ ನಿಪಾತೋ ಅಕ್ಖನ್ತಿಂ ದೀಪೇತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯದಿ ಏವರೂಪಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ಕತ್ವಾಪಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ದಾಯಾದೋ ನ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಂ ಕಿಂ ನಾಮ ಕತ್ವಾ ಹೋತೀತಿ।

ತಿಸ್ಸಕುಮಾರಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಭುತೀತಿ ಯದಾ ಚ ತಿಸ್ಸಕುಮಾರೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಯೇನ ಚ ಕಾರಣೇನ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಉತ್ತರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಸಕ್ಖಸೀ**ತಿ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ। **ಪಾಮೋಜ್ಜಜಾತೋ**ತಿ ಸಞ್ಜಾತಪಾಮೋಜ್ಜೋ। **ಪುತ್ತಾನಂ ಮನಂ ಲಭಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪುತ್ತೀಪಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪುತ್ತಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಪುತ್ತೋ ಚ ಧೀತಾ ಚ ಪುತ್ತಾತಿ ಏವಂ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಧೀತುಸದ್ದೇನ ಸಹ ಪಯುಜ್ಜಮಾನೋ ಹಿ ಪುತ್ತಸದ್ದೋ ಏಕೋವ ಅವಸಿಸ್ಸತಿ, ಧೀತುಸದ್ದೋ ನಿವತ್ತತೀತಿ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿದೂ ವದನ್ತಿ। **ಸಿಕ್ಖಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸು**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸೀಮಮಣ್ಡಲೇ ಸಿಕ್ಖಾಸಮ್ಮುತಿಂ ದತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಆದೀಸು ವಿಕಾಲಭೋಜನಾವೇರಮಣಿಪರಿಯೋಸಾನಾಸು ಛಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಸಮಾದಪನವಸೇನ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸುಂ। ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಾಯಪಿ ಹಿ ಸಾಮಣೇರಿಯಾ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಂ ದ್ವೇ ವಸ್ಸಾನಿ ಅವೀತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸಮಾದಾನಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಾಚಿ॰ ೧೦೭೮-೧೦೭೯) ಛ ಸಿಕ್ಖಾಯೋ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾಯೇವ। ನ ಹಿ ಏತಾಸು ಛಸು ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ದ್ವೇ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಸಿಕ್ಖಿತಸಿಕ್ಖಂ ಸಾಮಣೇರಿಂ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಛ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಭಿಸೇಕಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಛಬ್ಬಸ್ಸಾಭಿಸೇಕೋ,** ಅಭಿಸೇಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಛವಸ್ಸೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಸಬ್ಬಂ ಥೇರವಾದನ್ತಿ ದ್ವೇ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ ಆರುಳ್ಹಾ ಪಾಳಿಯೇವೇತ್ಥ "ಥೇರವಾದೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಪಭುತೀನಂ ಮಹಾಥೇರಾನಂ ವಾದತ್ತಾ "ಥೇರವಾದೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕೋನ್ತಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕೋನ್ತಸಕುಣಿಯೋ ನಾಮ ಕಿನ್ನರಜಾತಿಯೋ। "ತಾಸು ಏಕಿಸ್ಸಾ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಸಯಿತೋ ಮನುಸ್ಸಜಾತಿಕೋ ರಞ್ಞಾ ಪೋಸಿತೋ ಕೋನ್ತಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ನಾಮಾ"ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾವಂಸೇ**ಪಿ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ -

"ಪುರೇ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಮ್ಹಾ, ವನೇ ವನಚರೋ ಚರಂ।
ಕೋನ್ತಕಿನ್ನರಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ, ಸಂವಾಸಂ ಕಿರ ಕಪ್ಪಯಿ॥

“ತೇನ ಸಂವಾಸಮನ್ವಾಯ, ಸಾ ಪುತ್ತೇ ಜನಯೀ ದುವೇ।
ತಿಸ್ಸೋ ಜೇಟ್ಠೋ ಕನಿಟ್ಠೋ ತು, ಸುಮಿತ್ತೋ ನಾಮ ನಾಮತೋ॥

“ಮಹಾವರುಣತ್ಥೇರಸ್ಸ , ಕಾಲೇ ಪಬ್ಬಜಿ ಸನ್ತಿಕೇ।
ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸು, ಛಳಭಿಞ್ಞಾಗುಣಂ ಉಭೋ”ತಿ॥

ಕೇಚಿ ಪನ ಏವಂ ವದನ್ತಿ “ಕೋನ್ತಾ ನಾಮ ಕಟ್ಠವಾಹನರಞ್ಞೋ ವಂಸೇ ಜಾತಾ ಏಕಾ ರಾಜಧೀತಾ। ತಂ ಗರುಳಯನ್ತೇನ ಅರಞ್ಞಗತಂ ಏಕೋ ವನಚರಕೋ ಆನೇತ್ವಾ ತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ। ಸಾ ತಸ್ಸ ಉಭೋ ಪುತ್ತೇ ವಿಜಾಯಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಜೇಟ್ಠಕೋ ಮಾತುನಾಮೇನ ಕೋನ್ತಪುತ್ತೋ ನಾಮ ಜಾತೋ”ತಿ। ಕಟ್ಠವಾಹನರಞ್ಞೋ ಕಿರ ನಗರೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಾ ನದೀಪಬ್ಬತಕೀಳಾದೀಸು ಗರುಳಸಕುಣಸದಿಸಂ ಯನ್ತಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಕಟ್ಠವಾಹನರಾಜಾ ವಿಯ ಗರುಳವಾಹನೇನ ವಿಚರನ್ತಿ।

ಬ್ಯಾಧಿಪಟಿಕಮ್ಮತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವತ್ತೇನ ಆಹಿಣ್ಡನ್ತೋ ಪಸತಮತ್ತಂ ಸಪ್ಪಿಂ ಅಲಭಿತ್ವಾತಿ ತದಾ ಕಿರ ಜೇಟ್ಠಸ್ಸ ಕೋನ್ತಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿವಾತೋ ಸಮುಟ್ಠಾಸಿ। ತಂ ಬಾಳ್ಹಾಯ ದುಕ್ಖವೇದನಾಯ ಪೀಳಿತಂ ಕನಿಟ್ಠೋ ಸುಮಿತ್ತೋ ನಾಮ ಥೇರೋ ದಿಸ್ವಾ “ಕಿಮೇತ್ಥ, ಭನ್ತೇ, ಲದ್ಧುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ, “ಆವುಸೋ, ಪಸತಮತ್ತಂ ಸಪ್ಪಿಂ ಲದ್ಧುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇದನಂ ತಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಸಪ್ಪಿಅತ್ಥಾಯ ಚರಣಞ್ಚ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ “ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾಯಮೇವ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತೇನ ತಯಾ ಯದಿ ಸಕ್ಕಾ ಲದ್ಧುಂ, ಏವಂ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಯಂ ಲದ್ಧಂ, ತಂ ಆಹರಾ”ತಿ ಆಹ। ಕನಿಟ್ಠೋಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವತ್ತೇನ ಚರನ್ತೋ ಪಸತಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಪ್ಪಿಂ ನಾಲತ್ಥ। ಸೋ ಪನ ಕುಚ್ಛಿವಾತೋ ಬಲವತರೋ ಸಪ್ಪಿಘಟಸತೇನಪಿ ವೂಪಸಮೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ ಅಹೋಸಿ। ಥೇರೋ ತೇನೇವ ಬ್ಯಾಧಿಬಲೇನ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ಕೇಚಿ ಪನ “ವಿಚ್ಛಿಕನಾಮಕೇನ ಕೀಟವಿಸೇನ ಡಟ್ಠೋ ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ವಿಸವೇಗೇನ ಅಧಿಮತ್ತಾಯ ದುಕ್ಖವೇದನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ತಂ ವೂಪಸಮೇತುಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಸತಮತ್ತಂ ಸಪ್ಪಿಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಮಹಾವಂಸೇ** -

“ಪಾದೇ ಕೀಟವಿಸೇನಾಸಿ, ಡಟ್ಠೋ ಜೇಟ್ಠೋ ಸವೇದನೋ।
ಆಹ ಪುಟ್ಠೋ ಕನಿಟ್ಠೇನ, ಭೇಸಜ್ಜಂ ಪಸತಂ ಘತಂ॥

“ರಞ್ಞೋ ನಿವೇದನಂ ಥೇರೋ, ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇಪಿ ಚ।
ಸಪ್ಪಿಅತ್ಥಞ್ಚ ಚರಣಂ, ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ॥

“ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚೇ ಚರಂ ಸಪ್ಪಿಂ, ಲಭಸೇ ತ್ವಂ ತಮಾಹರ।
ಇಚ್ಚಾಹ ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ಸೋ, ಸುಮಿತ್ತಂ ಥೇರಮುತ್ತಮಂ॥

“ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತಾ ತೇನ, ನ ಲದ್ಧಂ ಪಸತಂ ಘತಂ।
ಸಪ್ಪಿಕುಮ್ಭಸತೇನಾಪಿ, ಬ್ಯಾಧಿ ಜಾತೋ ಅಸಾಧಿಯೋ॥

“ತೇನೇವ ಬ್ಯಾಧಿನಾ ಥೇರೋ, ಪತ್ತೋ ಆಯುಕ್ಖಯನ್ತಿಕಂ।
ಓವದಿತ್ವಪ್ಪಮಾದೇನ, ನಿಬ್ಬಾತುಂ ಮಾನಸಂ ಅಕಾ॥

“ಆಕಾಸಮ್ಹಿ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ತೇಜೋಧಾತುವಸೇನ ಸೋ।
ಯಥಾರುಚಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ, ಸರೀರಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ॥

“ಜಾಲಾ ಸರೀರಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ನಿಮಂಸಛಾರಿಕಂ ಡಹಿ।
ಥೇರಸ್ಸ ಸಕಲಂ ಕಾಯಂ, ಅಟ್ಠಿಕಾನಿ ತು ನೋ ಡಹೀ”ತಿ॥

ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಓವದಿತ್ವಾತಿ “ಅಮ್ಹಾದಿಸಾನಮ್ಪಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಾ ದುಲ್ಲಭಾ, ತುಮ್ಹೇ ಲಭಮಾನೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಅಪ್ಪಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋಥಾ”ತಿ ಏವಂ ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಓವದಿತ್ವಾ। **ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನಾತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ಊರುಬದ್ಧಾಸನೇನ। ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಚೇತಂ ಕರಣವಚನಂ। **ತೇಜೋಧಾತುಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾತಿ** ತೇಜೋಧಾತುಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ಥೇರಸ್ಸ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಥೇರಸ್ಸ ಧಾತುಸಕ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। **ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು ಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಭೇಸಜ್ಜಸ್ಸ ಪೂರಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂ ದ್ವಾರೇ ಚತಸ್ಸೋ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಏಕಂ ಪೋಕ್ಖರಣಿಂ ಸಪ್ಪಿಸ್ಸ ಪೂರಾಪೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಮಧುನೋ, ಏಕಂ ಫಾಣಿತಸ್ಸ, ಏಕಂ ಸಕ್ಕರಾಯ ಪೂರಾಪೇಸಿ। ಸೇಸದ್ವಾರೇಸುಪಿ ಏವಮೇವ ಕಾರಾಪೇಸೀತಿ ವದನ್ತಿ।

ಸಭಾಯಂ ಸತಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ನಗರಮಜ್ಝೇ ವಿನಿಚ್ಛಯಸಾಲಾಯಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ। ಇಮಿನಾ ಸಕಲನಗರತೋ ಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಆಯಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಞ್ಚಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ರಞ್ಞೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಚ ರಟ್ಠತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ ಆಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ತತೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಪಞ್ಚಸತಸಹಸ್ಸತೋ। **ನಿಗ್ರೋಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ದೇವಸಿಕಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ವಿಸಜ್ಜೇಸೀತಿ** ಕಥಂ ಪನ ಥೇರಸ್ಸ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ವಿಸಜ್ಜೇಸಿ? ರಾಜಾ ಕಿರ ದಿವಸಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಾಟಕೇ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ “ಥೇರಸ್ಸ ಚೀವರಂ ನೀತ”ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ “ಆಮ ನೀತ”ನ್ತಿ ಸುತ್ವಾವ ಪರಿವತ್ತೇತಿ। ಥೇರೋಪಿ ದಿವಸಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ತಿಚೀವರಂ ಪರಿವತ್ತೇತಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ತಿಚೀವರಂ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಚ ಗನ್ಧಸಮುಗ್ಗಸತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಚ ಮಾಲಾಸಮುಗ್ಗಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಾತೋವ ಆಹರೀಯಿತ್ಥ, ತಥಾ ದಿವಾ ಚೇವ ಸಾಯಞ್ಚ। ಥೇರೋಪಿ ನ ಭಣ್ಡಿಕಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ, ಸಮ್ಪತ್ತಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಅದಾಸಿ। ತದಾ ಕಿರ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನಿಗ್ರೋಧತ್ಥೇರಸ್ಸೇವ ಸನ್ತಕಂ ಚೀವರಂ ಅಹೋಸಿ। ಏವಂ ಥೇರಸ್ಸ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ವಿಸಜ್ಜೇಸಿ। **ಉಳಾರೋ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋತಿ** ಏತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ ಪಾಪುಣೀಯತೀತಿ ಲಾಭೋ, ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಕಾತಬ್ಬೋ ದಾತಬ್ಬೋತಿ ಸಕ್ಕಾರೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾಯೇವ। ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಹಿ ಪಣೀತಪಣೀತಾ ಸುನ್ದರಸುನ್ದರಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಕತಾ “ಸಕ್ಕಾರೋ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪರೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಗಾರವಕಿರಿಯಾ ಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ ಪೂಜಾ ವಾ ಸಕ್ಕಾರೋ।

ದಿಟ್ಠಿಗತಾನೀತಿ ಏತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ “ಗೂಥಗತಂ ಮುತ್ತಗತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೯), ಸಙ್ಖಾರಗತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೪೧) ವಿಯ। ಗನ್ತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗತಮತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಣಮತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಕಾರೋ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ, ದಿಟ್ಠಿಭೇದೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಲೋಕಿಯಾ ಹಿ ವಿಧಯುತ್ತಗತಪ್ಪಕಾರಸದ್ದೇ ಸಮಾನತ್ಥೇ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಸಕ್ಕಾ ಇಮೇಸಂ ಮಜ್ಝೇ ವಸನ್ತೇನ ವೂಪಸಮೇತುನ್ತಿ** ತೇಸಞ್ಹಿ ಮಜ್ಝೇ ವಸನ್ತೋ ತೇಸುಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಆದೇಯ್ಯವಚನೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ತದಾ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಸುಖವಿಹಾರಾಭಾವತೋ ತಂ ಪಹಾಯ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಸುಖವಿಹಾರಮತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **“ಅತ್ತನಾ ಫಾಸುಕವಿಹಾರೇನ ವಿಹರಿತುಕಾಮೋ”**ತಿ। **ಅಹೋಗಙ್ಗಪಬ್ಬತನ್ತಿ** ಏವಂನಾಮಕಂ ಪಬ್ಬತಂ। **ಧಮ್ಮೇನ ವಿನಯೇನ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಭೂತಂ ವತ್ಥು। **ವಿನಯೋತಿ** ಚೋದನಾ ಸಾರಣಾ ಚ। **ಸತ್ಥುಸಾಸನನ್ತಿ** ಞತ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ಅನುಸಾವನಸಮ್ಪದಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಭೂತೇನ ವತ್ಥುನಾ ಚೋದೇತ್ವಾ ಸಾರೇತ್ವಾ ಞತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಯ ಅನುಸಾವನಸಮ್ಪದಾಯ ಚ ಉಕ್ಖೇಪನೀಯಾದಿಕಮ್ಮವಸೇನ ನಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನಾಪೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಬ್ಬುದಂ** ಥೇನನಟ್ಠೇನ, **ಮಲಂ** ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವಕರಣಟ್ಠೇನ, **ಕಣ್ಟಕಂ** ವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ। **ಅಗ್ಗಿಂ ಪರಿಚರನ್ತೀತಿ** ಅಗ್ಗಿಹುತ್ತಕಾ ವಿಯ ಅಗ್ಗಿಂ ಪೂಜೇನ್ತಿ । **ಪಞ್ಚಾತಪೇ ತಪ್ಪನ್ತೀತಿ** ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಅಗ್ಗಿಂ ಕತ್ವಾ ಮಜ್ಝೇ ಠತ್ವಾ ಸೂರಿಯಾತಪೇನ ತಪ್ಪನ್ತಿ। **ಆದಿಚ್ಚಂ ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತೀತಿ** ಉದಯಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ ಸೂರಿಯಂ ಓಲೋಕಯಮಾನಾ ಯಾವತ್ಥಙ್ಗಮನಾ ಸೂರಿಯಾಭಿಮುಖಾವ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ। **ವೋಭಿನ್ದಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸೂತಿ** ವಿನಾಸೇಸ್ಸಾಮಾತಿ ಉಸ್ಸಾಹಮಕಂಸು। **ಅವಿಸಹನ್ತೋತಿ** ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ।

ಸತ್ತದಿವಸೇನ ರಜ್ಜಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾತಿ ಸತ್ತದಿವಸೇ ರಜ್ಜಸುಖಂ ತಾವ ಅನುಭವ। **ತಮತ್ಥಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಸೀತಿ** ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತಮತ್ಥಂ ಬೋಧೇಸಿ। ಕಥಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಸೀತಿ ಆಹ **"ಸೋ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। **ಚಿತ್ತರೂಪನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಾನುರೂಪಂ, ಯಥಾಕಾಮನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಿಸ್ಮಾತಿ** ಕೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಅರೇ ತ್ವಂ ನಾಮ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಮರಣನ್ತಿ** ಸತ್ತಹಿ ದಿವಸೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಮರಣಂ। **ವಿಸ್ಸತ್ಥೋತಿ** ನಿರಾಸಙ್ಕಚಿತ್ತೋ, ಮರಣಸಙ್ಕಾರಹಿತೋ ನಿಬ್ಭಯೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಬದ್ಧಂ ಮರಣಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನಾತಿ** "ಅಹೋ ವತಾಹಂ ತದನ್ತರಂ ಜೀವೇಯ್ಯಂ, ಯದನ್ತರಂ ಅಸ್ಸಸಿತ್ವಾ ಪಸ್ಸಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿತ್ವಾ ವಾ ಅಸ್ಸಸಾಮಿ, ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಮನಸಿ ಕರೇಯ್ಯಂ, ಬಹು ವತ ಮೇ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಯಾ ಅನುಯುಞ್ಜನತೋ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಪ್ಪವತ್ತಿಕಾಲಪಟಿಬದ್ಧಂ ಮರಣಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನಾ। ತತ್ಥ **ಅಸ್ಸಾಸೋತಿ** ಬಹಿನಿಕ್ಖಮನನಾಸವಾತೋ। **ಪಸ್ಸಾಸೋತಿ** ಅನ್ತೋಪವಿಸನವಾತೋ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಮಿಗವಂ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾತಿ ಮಿಗಮಾರಣತ್ಥಾಯ "ಅರಞ್ಞೇ ಮಿಗಪರಿಯೇಸನಂ ಚರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ। ತತ್ಥ **ಮಿಗವನ್ತಿ** ಮಿಗಾನಂ ವಾನನತೋ ಹೇಸನತೋ ಬಾಧನತೋ "ಮಿಗವ"ನ್ತಿ ಲದ್ಧಸಮಞ್ಞಂ ಮಿಗವಂ। **ಯೋನಕಮಹಾಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರನ್ತಿ** ಯೋನಕವಿಸಯೇ ಜಾತಂ ಇಧಾಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಂ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತನಾಮಧೇಯ್ಯಂ ಮಹಾಥೇರಂ। **ಹತ್ಥಿನಾಗೇನಾತಿ** ಮಹಾಹತ್ಥಿನಾ। ಮಹನ್ತಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹಿ ನಾಗಸದ್ದೋತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಹಿನಾಗಾದಿತೋ ವಾ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "ಹತ್ಥಿನಾಗೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಸಾಸಯಂ** ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ। **ತಸ್ಸ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸೇವಾತಿ** ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಅಯಂ ವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಗಿಹಿಸ್ಸಪಿ ಇಮಂ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಸಾ ಹಿ "ಪಕತಿವಣ್ಣಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಕುಮಾರಕವಣ್ಣಂ ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ ನಾಗವಣ್ಣಂ ವಾ, ವಿವಿಧಮ್ಪಿ ಸೇನಾಬ್ಯೂಹಂ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ ಏವಂ ಆಗತಾ ಇದ್ಧಿ ಪಕತಿವಣ್ಣವಿಜಹನವಿಕಾರವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿ ನಾಮ। ಅಧಿಟ್ಠಾನಿದ್ಧಿಯಾ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ನತ್ಥಿ। ತಥಾ ಚ ವಕ್ಖತಿ **ಖುದ್ದಕವತ್ಥುಕ್ಖನ್ಧಕವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಚೂಳವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೫೨) "ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಿದ್ಧಿ ಪನ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"ತಿ। **ಲಗ್ಗೇತ್ವಾತಿ** ಆಕಾಸೇ ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಚೀವರಂ ಲಗ್ಗೇತ್ವಾ।

ಛಣವೇಸನ್ತಿ ತುಟ್ಠಿಜನನವೇಸಂ, ಉಸ್ಸವವೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿಯಾದೇಸುನ್ತಿ** "ಆಗತಕಾಲೇ ಚೀವರಾದೀನಂ ಪರಿಯೇಸನಂ ಭಾರಿಯ"ನ್ತಿ ಪಠಮಮೇವ ಪತ್ತಚೀವರಾನಿ ಸಮ್ಪಾದೇಸುಂ। **ಪಧಾನಘರನ್ತಿ** ಭಾವನಾನುಯೋಗವಸೇನ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ವಿವಿತ್ತಸೇನಾಸನಂ। **ಸೋಪೀತಿ** ರಞ್ಞೋ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅನುಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ** ಉಳಾರವಿಭವೇನ ಖತ್ತಿಯಜನೇನ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ। **ಗನ್ತ್ವಾತಿ** ಇದ್ಧಿಯಾ ಗನ್ತ್ವಾ। **ಕುಸಲಾಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ** ಮನಾಪಜ್ಝಾಸಯೋ। **ದ್ವೇಳ್ಹಕಜಾತೋತಿ** "ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ನ ಏಕಮಗ್ಗೇನ ಕಥೇನ್ತೀ"ತಿ ಸಂಸಯಮಾಪನ್ನೋ। **ಏಕೇಕಂ ಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸಪರಿವಾರನ್ತಿ** ಏಕೇಕಸ್ಸ ಏಕೇಕಸಹಸ್ಸಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಪರಿವಾರಞ್ಚ। **ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛಥಾತಿ** ವುತ್ತೇಪಿ "ಸಾಸನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ "ಧಮ್ಮಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಗತಾ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಠಾನೇಸು ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ನ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಕಪ್ಪಿಯಸಾಸನಞ್ಹೇತಂ ನ ಗಿಹಿಕಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ। **ಥೇರೋ ನಾಗಚ್ಛೀತಿ** ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ರಾಜಾ ಪಕ್ಕೋಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಧಮ್ಮಕಮ್ಮತ್ಥಾಯ ಆಗನ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪನ ಪೇಸಿತೇಪಿ ನ ಆಗತೋ ಕಿರ। ಥೇರೋ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಖ್ಯಾತವಸೇನ ಸಮ್ಭಾವನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಸಮ್ಭಾವಿತಸ್ಸ ಚ ಉದ್ಧಂ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿತೋ ಅಸಾರುಪ್ಪವಚನಲೇಸೇನ ನ ಆಗಚ್ಛೀತಿ। **ಮಹಲ್ಲಕೋ ನು ಖೋ ಭನ್ತೇ ಥೇರೋತಿ** ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ರಾಜಾ ಥೇರಂ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ, ನಾಮಂ ಪನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಏವಂ ಪುಚ್ಛೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ವಯ್ಹನ್ತಿ** ಉಪರಿ ಮಣ್ಡಪಸದಿಸಂ ಪದರಚ್ಛನ್ನಂ, ಸಬ್ಬಪಲಿಗುಣ್ಠಿಮಂ ವಾ ಛಾದೇತ್ವಾ ಕತಂ ಸಕಟವಿಸೇಸಂ ವಯ್ಹನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ನಾವಾಸಙ್ಘಾಟಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥ **ನಾವಾತಿ** ಪೋತೋ। ಸೋ ಹಿ ಓರತೋ ಪಾರಂ ಪತತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪೋತೋ, ಸತ್ತೇ ನೇತೀತಿ ನಾವಾತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕತೋ ಸಙ್ಘಟಿತಾ ನಾವಾ ನಾವಾಸಙ್ಘಾಟಂ, ತಥಾ ತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಾಸನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಬಹುಭಾವತೋ ಆಹ **"ಆರಕ್ಖಂ ಸಂವಿಧಾಯಾ"**ತಿ। **ಯನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಾ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಆಗುಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ನಾಗೋ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ಮೇತ್ತಗೂಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೨೭) ವಚನತೋ ಪಾಪಕರಣಾಭಾವತೋ

ಸಮಣೋ ಇಧ ನಾಗೋ ನಾಮಾತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ **“ಏಕೋ ತಂ ಮಹಾರಾಜ ಸಮಣನಾಗೋ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥೇ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತೀ”**ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿಂಸು। **ಅಬ್ಬಾಹಿಂಸೂತಿ** ಆಕಡ್ಢಿಂಸು। “ರಞ್ಞೋ ಹತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ಲೀಳಾವಸೇನ ಕತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕಸ್ಮಾತಿಆದಿಚೋದನಂ ಕತ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಬಾಹಿರತೋತಿ** ಉಯ್ಯಾನಸ್ಸ ಬಾಹಿರತೋ। ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಅತಿದುಕ್ಕರಂ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **“ಪದೇಸಪಥವೀಕಮ್ಪನಂ ದುಕ್ಕರ”**ನ್ತಿ। ಅಧಿಟ್ಠಾನೇ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸುಂ ದುಕ್ಕರತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ಸೀಮಂ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ** ಅನ್ತೋಸೀಮಂ ಸೀಮಾಯ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕನ್ತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಭೂತಂ। ವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿಯಾ ಏವ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಪಥವೀಚಲನಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿ। **ರಥಸ್ಸ ಅನ್ತೋಸೀಮಾಯ ಠಿತೋ ಪಾದೋವ ಚಲೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಪಾದೋತಿ** ರಥಚಕ್ಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ರಥಸ್ಸ ಗಮನಕಿಚ್ಚಸಾಧನತೋ ಪಾದಸದಿಸತ್ತಾ ಇಧ “ಪಾದೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಕ್ಖತೀತಿ** ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। **ಏತಮತ್ಥನ್ತಿ** ವಿನಾ ಚೇತನಾಯ ಪಾಪಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ। **ಚೇತನಾಹನ್ತಿ** ಏತ್ಥ “ಚೇತನಂ ಅಹ”ನ್ತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। **ಚೇತಯಿತ್ವಾತಿ** ಚೇತನಂ ಪವತ್ತಯಿತ್ವಾ। **ದೀಪಕತಿತ್ತಿರೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ನಿಸಿನ್ನಭಾವಸ್ಸ ದೀಪನತೋ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮೋ ತಿತ್ತಿರೋ। ಯಂ ಅರಞ್ಞಂ ನೇತ್ವಾ ಸಾಕುಣಿಕೋ ತಸ್ಸ ಸದ್ದೇನ ಆಗತಾಗತೇ ತಿತ್ತಿರೇ ಗಣ್ಹಾತಿ।

ತಾಪಸಂ ಪುಚ್ಛೀತಿ ಅತೀತೇ ಕಿರ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚನ್ತಗಾಮೇ ಏಕೋ ಸಾಕುಣಿಕೋ ಏಕಂ ದೀಪಕತಿತ್ತಿರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಜರೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಟಿಜಗ್ಗತಿ। ಸೋ ತಂ ಅರಞ್ಞಂ ನೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸದ್ದೇನ ಆಗತಾಗತೇ ತಿತ್ತಿರೇ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಿತ್ತಿರೋ “ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬಹೂ ಮಮ ಞಾತಕಾ ನಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಯ್ಹೇತಂ ಪಾಪ”ನ್ತಿ ನಿಸ್ಸದ್ದೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸದ್ದಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ವೇಳುಪೇಸಿಕಾಯ ತಂ ಸೀಸೇ ಪಹರತಿ। ತಿತ್ತಿರೋ ದುಕ್ಖಾತುರತಾಯ ಸದ್ದಂ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಸೋ ಸಾಕುಣಿಕೋ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿತ್ತಿರೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ। ಅಥ ಸೋ ತಿತ್ತಿರೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ “ಇಮೇ ಮರನ್ತೂತಿ ಮಯ್ಹಂ ಚೇತನಾ ನತ್ಥಿ, ಪಟಿಚ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ಪನ ಮಂ ಫುಸತಿ। ಮಯಿ ಸದ್ದಂ ಅಕರೋನ್ತೇ ಹಿ ಏತೇ ನಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಕರೋನ್ತೇಯೇವಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಆಗತಾಗತೇ ಅಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪಾಪೇತಿ, ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಏತ್ಥ ಮಯ್ಹಂ ಪಾಪಂ, ನತ್ಥೀ”ತಿ। ಸೋ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ “ಕೋ ನು ಖೋ ಮೇ ಇಮಂ ಕಙ್ಖಂ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯಾ”ತಿ ತಥಾರೂಪಂ ಪಣ್ಡಿತಂ ಉಪಧಾರೇನ್ತೋ ಚರತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಸೋ ಸಾಕುಣಿಕೋ ಬಹುಕೇ ತಿತ್ತಿರೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ “ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಮಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಪಞ್ಜರಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ವಾಲಿಕಾತಲೇ ನಿಪನ್ನೋ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮಿ। ತಿತ್ತಿರೋ ತಸ್ಸ ನಿದ್ದಮೋಕ್ಕನ್ತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ “ಮಮ ಕಙ್ಖಂ ಇಮಂ ತಾಪಸಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಿ, ಜಾನನ್ತೋ ಮೇ ಕಥೇಸ್ಸತೀ”ತಿ ಪಞ್ಜರೇ ನಿಸಿನ್ನೋಯೇವ -

“ಞಾತಕೋ ನೋ ನಿಸಿನ್ನೋತಿ, ಬಹು ಆಗಚ್ಛತೇ ಜನೋ।
ಪಟಿಚ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ಫುಸತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಮೇ ಸಙ್ಕತೇ ಮನೋ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೪.೭೫) -

ತಾಪಸಂ ಪುಚ್ಛಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೭೫) - ಭನ್ತೇ, ಸಚಾಹಂ ಸದ್ದಂ ನ ಕರೇಯ್ಯಂ, ಅಯಂ ತಿತ್ತಿರಜನೋ ನ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಮಯಿ ಪನ ಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತೇ “ಞಾತಕೋ ನೋ ನಿಸಿನ್ನೋ”ತಿ ಅಯಂ ಬಹುಜನೋ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಆಗತಾಗತಂ ಲುದ್ದೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಏತಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮಂ ಫುಸತಿ ಪಟಿಲಭತಿ ವಿನ್ದತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕತೇ ಪಾಪೇ “ಮಮ ನು ಖೋ ಏತಂ ಪಾಪ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಮೇ ಮನೋ ಸಙ್ಕತಿ ಪರಿಸಙ್ಕತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ।

ನ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ಫುಸತೀತಿಆದಿಕಾಯ ಪನ ತಾಪಸೇನ ವುತ್ತಗಾಥಾಯ ಅಯಮತ್ಥೋ - ಯದಿ ತವ ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ ಮನೋ ನ ಪದುಸ್ಸತಿ, ತನ್ನಿನ್ನೋ ತಪ್ಪೋಣೋ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಲುದ್ದೇನ ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕತಮ್ಪಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ತಂ ನ ಫುಸತಿ ನ ಅಲ್ಲೀಯತಿ। ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ ಹಿ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಸ್ಸ ನಿರಾಲಯಸ್ಸ ಭದ್ರಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಸತೋ ತವ ಪಾಣಾತಿಪಾತಚೇತನಾಯ ಅಭಾವಾ ತಂ ಪಾಪಂ ನ ಉಪಲಿಮ್ಪತಿ, ತವ ಚಿತ್ತಂ ನ ಅಲ್ಲೀಯತೀತಿ।

ಸಮಯಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಲದ್ಧಿಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸಿ। **ಸಾಣಿಪಾಕಾರಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಸಾಣಿಪಾಕಾರ**ನ್ತಿ ಕರಣತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಥೇರಞ್ಚ ಯಥಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಾಣಿಪಾಕಾರೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಪರಿಕ್ಖಿಪಾಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಸಾಣಿಪಾಕಾರಂ ವಾ ಸಮನ್ತತೋ ಪರಿಕ್ಖಿಪಾಪೇತ್ವಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಸಾಣಿಪಾಕಾರನ್ತರೇತಿ** ಸಾಣಿಪಾಕಾರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ। **ಏಕಲದ್ಧಿಕೇತಿ** ಸಮಾನಲದ್ಧಿಕೇ। ಕಿಂ ವದತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಕಿಂವಾದೀ**। ಅಥ ವಾ ಕೋ ಕತಮೋ ವಾದೋ ಕಿಂವಾದೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕಿಂವಾದೀ**। ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ವದನ್ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ**। ಅಥ ವಾ ವದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾದೋ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಸ್ಸತೋ ವಾದೋ ಸಸ್ಸತವಾದೋ, ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ,** ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ಸಸ್ಸತೋ ವಾದೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ತೇಸಞ್ಹಿ ಅತ್ತಾ ಲೋಕೋ ಚ ಸಸ್ಸತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ವಾದೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ। ಸಸ್ಸತಸಹಚರಿತತಾಯ ಪನ ವಾದೋಪಿ ಸಸ್ಸತೋತಿ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ "ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ"ತಿ। ಸಸ್ಸತೋತಿ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ವಾ ಇತಿಸದ್ದಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯೇ ರೂಪಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಅತ್ತಾತಿ ಚ ಲೋಕೋತಿ ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ಸಸ್ಸತಂ ಅಮತಂ ನಿಚ್ಚಂ ಧುವಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ತೇ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ನಿದ್ದೇಸೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಞ್ಚ** –

> "ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ ಚೇವ ಲೋಕೋ ಚ ಸಸ್ಸತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ವೇದನಂ... ಸಞ್ಞಂ... ಸಙ್ಖಾರೇ... ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ತಾ ಚೇವ ಲೋಕೋ ಚ ಸಸ್ಸತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ।

ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ವೇದನಂ... ಸಞ್ಞಂ... ಸಙ್ಖಾರೇ... ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ। "ರೂಪವನ್ತಂ ಅತ್ತಾನ"ನ್ತಿಆದಿಕಾಯ ಪನ ಪಞ್ಚದಸವಿಧಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞೋ ಲೋಕೋತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ। ತಥಾ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತನೋ ಉಪಭೋಗಭೂತೋ ಲೋಕೋತಿ, ಸಸನ್ತತಿಪತಿತೇ ವಾ ಖನ್ಧೇ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞೋ ಲೋಕೋತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸತ್ತೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ವಾ ಏಕಚ್ಚಂ ಸಸ್ಸತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತೋ, ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೋ। ಸೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ **ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ,** ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ। ತೇ ದುವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಸತ್ತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ ಸಙ್ಖಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾತಿ । ತತ್ಥ "ಇಸ್ಸರೋ ನಿಚ್ಚೋ, ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದಾ **ಸತ್ತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಇಸ್ಸರವಾದಾ। "ನಿಚ್ಚೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದಾಪಿ ಸತ್ತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಪರಮಾಣವೋ ನಿಚ್ಚಾ, ದ್ವಿಅಣುಕಾದಯೋ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದಾ **ಸಙ್ಖಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಕಣಾದವಾದಾದಯೋ। "ಚಕ್ಖಾದಯೋ ಅನಿಚ್ಚಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಏವಂವಾದಿನೋಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ನನು "ಏಕಚ್ಚೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಅಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾದೇ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವಾವಬೋಧೋ ಏವ, ತಯಿದಂ ಕಥಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನನ್ತಿ? ಕೋ ವಾ ಏವಮಾಹ – "ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ, ಅಸಸ್ಸತೇಸುಯೇವ ಪನ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಸ್ಸತಭಾವಾಭಿನಿವೇಸೋ ಇಧ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ। ತೇನ ಪನ ಏಕವಾರೇ ಪವತ್ತಮಾನೇನ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಾವಬೋಧೋ ವಿದೂಸಿತೋ ಸಂಸಟ್ಠಭಾವತೋ, ವಿಸಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬೋ ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೋ ಸಕಿಚ್ಚಕರಣಾಸಮತ್ಥತಾಯ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಪಕ್ಖೇ ಠಪೇತಬ್ಬತಂ ನಾರಹತೀತಿ। ಅಸಸ್ಸತಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತಾಪಿ ವಾ ಚಕ್ಖುಆದಯೋ ಸಮಾರೋಪಿತಜೀವಸಭಾವಾ ಏವ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ತದವಬೋಧಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಭಾವೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿವಾರೇತುಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖತಾಯ ಚ ಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಏಕಚ್ಚೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಅಸಸ್ಸತಾತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ವಿಭಜ್ಜವಾದೋಪಿ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಏವಂಪಕಾರಾ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾ ಹೋತಿ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮಸಭಾವಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವತೋ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಪುರಿಮಸಸ್ಸತವಾದೇಪಿ ಅಸಸ್ಸತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಸ್ಸತಾತಿ ಗಹಣಂ ವಿಸೇಸತೋ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ, ಸಸ್ಸತಾನಂ ಪನ ಸಸ್ಸತಾತಿ

ಗಾಹೋ ನ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ಯಥಾಸಭಾವಗ್ಗಹಣಭಾವತೋ। ಅಸಸ್ಸತೇಸುಯೇವ ಪನ ಕೇಚಿದೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿಭಾಗಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ವಾದನ್ತರತಾ ವುತ್ತಾ। ನ ಚೇತ್ಥ ಸಮುದಾಯನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಸಪ್ಪದೇಸಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೋ ನಿಪ್ಪದೇಸಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೇ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ವಾದಿತಬ್ಬಿಸಯವಿಸೇಸವಸೇನ ವಾದದ್ವಯಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಅಞ್ಞೇ ಏವ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಾ, ಅಞ್ಞೇ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಾತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ ಏಕದೇಸಪರಿಗ್ಗಹೋ ಚ ವಾದದ್ವಯಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಯತ್ತೋಯೇವಾತಿ।

ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾತಿ ಏತ್ಥ ಅಮತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಏತ್ಥ ಸಭಾವೋ ಓಸಾನನ್ತಿ ಅನ್ತೋ, ಮರಿಯಾದಾ। ತಪ್ಪಟಿಸೇಧೇನ ಅನನ್ತೋ। ಕಸ್ಸ ಪನಾಯಂ ಅನ್ತಾನನ್ತೋತಿ? ಲೋಕೀಯತಿ ಸಂಸಾರನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ, ಲೋಕೀಯತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ತೇಹಿ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಂ ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ ಲೋಕೋತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಸ್ಸ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾದಿಸಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ। ಅನ್ತೋ ಚ ಅನನ್ತೋ ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತೋ ಚ ನೇವನ್ತನಾನನ್ತೋ ಚಾತಿ ಅನ್ತಾನನ್ತೋ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸೇನ ವಾ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಅನ್ತಾನನ್ತಸಹಚರಿತೋ ವಾದೋ ಅನ್ತಾನನ್ತೋ ಯಥಾ "ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ"ತಿ। ಅನ್ತಾನನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ವಾ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ। ಸೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ, ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದಿನೋ। "ಅನ್ತವಾ ಅಯಂ ಲೋಕೋ, ಅನನ್ತೋ ಅಯಂ ಲೋಕೋ, ಅನ್ತವಾ ಚ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ಅನನ್ತೋ ಚ, ನೇವಾಯಂ ಲೋಕೋ ಅನ್ತವಾ ನ ಪನಾನನ್ತೋ"ತಿ ಏವಂ ಅನ್ತಂ ವಾ ಅನನ್ತಂ ವಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಂ ವಾ ನೇವನ್ತನಾನನ್ತಂ ವಾ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತವಾದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದಿನೋ ಅನ್ತವಾದೀ ಅನನ್ತವಾದೀ ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದೀ ನೇವನ್ತನಾನನ್ತವಾದೀತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಕೋಚಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ಅವಡ್ಢೇತ್ವಾ ತಂ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನ್ತಸಞ್ಞೀ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಹೋತಿ। ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ವಡ್ಢಿತಕಸಿಣೋ ಪನ ಅನನ್ತಸಞ್ಞೀ ಹೋತಿ। ಉದ್ಧಮಧೋ ಅವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಪನ ತಿರಿಯಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಉದ್ಧಮಧೋ ಅನ್ತಸಞ್ಞೀ ತಿರಿಯಂ ಅನನ್ತಸಞ್ಞೀ ಹೋತಿ। ಕೋಚಿ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಸಞ್ಞಿತೋ ಅತ್ತಾ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸೇಹಿ ಮಹೇಸೀಹಿ ಕದಾಚಿ ಅನನ್ತೋ ಸಕ್ಖಿದಿಟ್ಠೋ ಅನುಸುಯ್ಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ನೇವನ್ತವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಹಿಯೇವ ಕದಾಚಿ ಅನ್ತವಾ ಸಕ್ಖಿದಿಟ್ಠೋ ಅನುಸುಯ್ಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಪನ ಅನನ್ತೋತಿ ಏವಂ ನೇವನ್ತನಾನನ್ತಸಞ್ಞೀ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಹೋತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ಯದಿ ಪನಾಯಂ ಅತ್ತಾ ಅನ್ತವಾಸಿಯಾ, ದೂರದೇಸೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನಾನುಸ್ಸರಣಾದಿಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿ ನ ಸಿಯಾ। ಅಥ ಅನನ್ತೋ ಇಧ ಠಿತಸ್ಸ ದೇವಲೋಕನಿರಯಾದೀಸು ಸುಖದುಕ್ಖಾನುಭವನಮ್ಪಿ ಸಿಯಾ। ಸಚೇ ಪನ ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತೋ ಚ, ತದುಭಯಪಟಿಸೇಧದೋಸಸಮಾಯೋಗೋ, ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತವಾ ಅನನ್ತೋತಿ ಚ ಅಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಅತ್ತಾತಿ ಏವಂ ತಕ್ಕನವಸೇನ ನೇವನ್ತನಾನನ್ತಸಞ್ಞೀ ಹೋತೀತಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪುರಿಮಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಾದೀನಂ ಅನ್ತಞ್ಚ ಅನನ್ತಞ್ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತಞ್ಚ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪನ ತದುಭಯಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಕಥಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತನ್ತಿ? ತದುಭಯಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಏವ। ಯಸ್ಮಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಪಅಸೇಧವಾದೋಪಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಿಸಯೋ ಏವ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಏತದತ್ಥಮೇವ ಹಿ ಆರಬ್ಭ "ಪವತ್ತವಾದಾ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪಚ್ಛಿಮವಾದದ್ವಯಸ್ಸ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತಂ, ಅನ್ತಾನನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಉಭಯವಿಸಯತ್ತಾ ಏತೇಸಂ ವಾದಸ್ಸ, ಪುರಿಮವಾದದ್ವಯಸ್ಸ ಪನ ಕಥಂ ವಿಸುಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತನ್ತಿ? ಉಪಚಾರವುತ್ತಿಯಾ। ಸಮುದಿತೇಸು ಹಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದೇಸು ಪವತ್ತಮಾನೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಸದ್ದೋ ತತ್ಥ ನಿರುಳ್ಹತಾಯ ಪಚ್ಚೇಕಮ್ಪಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದೀಸು ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾ ಅರೂಪಜ್ಝಾನೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖಪರಿಯಾಯೋ, ಯಥಾ ಚ ಲೋಕೇ ಸತ್ತಿಸಯೋತಿ।

ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾತಿ ಏತ್ಥ ನ ಮರತಿ ನ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತೀತಿ ಅಮರಾ। ಕಾ ಸಾ? "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ, ತಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ, ಅಞ್ಞಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ, ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ, ನೋ ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬೨) ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದವಸೇನ ಪರಿಯನ್ತರಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ ಚೇವ ವಾಚಾ ಚ। "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿವಿಧೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರೋ ಖೇಪೋ ಪರವಾದೀನಂ ಖಿಪನಂ ವಿಕ್ಖೇಪೋ, ಅಮರಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾಚಾಯ ವಾ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ

ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ। ಅಥ ವಾ ಅಮರಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾಚಾಯ ವಿಕ್ಖಿಪನ್ತೀತಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿನೋ, ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿನೋ ಏವ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ**। ಅಥ ವಾ ಅಮರಾ ನಾಮ ಮಚ್ಛಜಾತಿ, ಸಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನನಿಮುಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಉದಕೇ ಸನ್ಧಾವಮಾನಾ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಮೇವ ಅಯಮ್ಪಿ ವಾದೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಭಾವೇ ಅನವಟ್ಠಾನತೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸನ್ಧಾವತಿ, ಗಾಹಂ ನ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ಅಮರಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ವಿಯಾತಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕೋ "ಇದಂ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವಾ "ಅಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವಾ ಪುಟ್ಠೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ। "ಇದಂ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವಾ ಪುಟ್ಠೋ "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವದತಿ। ತತೋ "ಕಿಂ ಅಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ತಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವದತಿ। "ಕಿಂ ಉಭಯತೋ ಅಞ್ಞಥಾ"ತಿಪಿ ವುತ್ತೇ "ಅಞ್ಞಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವದತಿ। ತತೋ "ತಿವಿಧೇನಪಿ ನ ಹೋತಿ, ಕಿಂ ತೇ ಲದ್ಧೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವದತಿ। ತತೋ "ಕಿಂ ನೋ ನೋ ತೇ ಲದ್ಧೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ನೋ ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವದತಿ। ಏವಂ ವಿಕ್ಖೇಪಮೇವ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖೇ ನ ತಿಟ್ಠತಿ। ತತೋ "ಅತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಟ್ಠೋಪಿ ಏವಮೇವ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ, ನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ತಿಟ್ಠತಿ। ಸೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ।

ನನು ಚಾಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕೋ ಕುಸಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಪರಲೋಕತ್ಥಿಕಾದೀನಿ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಅನವಬುಜ್ಝಮಾನೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪನಮತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಕಥಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಭಾವೋ। ನ ಹಿ ಅವತ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ವಿಯ ಪುಚ್ಛಿತಂ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಮತ್ತೇನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕತಾ ಯುತ್ತಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ನ ಹೇವ ಖೋ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಮತ್ತೇನ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕತಾ, ಅಥ ಖೋ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸತೋ। ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವಿಟ್ಠೋಯೇವ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮನ್ದಬುದ್ಧಿತಾಯ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮೇ ಪರಲೋಕತ್ಥಿಕಾದೀನಿ ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಅಸಮ್ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅತ್ತನಾ ಅವಿಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಮುಸಾವಾದಾದಿಭಯೇನ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ಸತ್ತೇವ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಸೇಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯೋ"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪುಞ್ಞಪಾಪಾನಂ ತಬ್ಬಿಪಾಕಾನಞ್ಚ ಅನವಬೋಧೇನ ಅಸದ್ದಹನೇನ ಚ ತಬ್ಬಿಸಯಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಂಯೇವ ಸುನ್ದರನ್ತಿ ಖನ್ತಿಂ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಸುಂಯೇವ ಚೇಸಾ ಏಕಾ ದಿಟ್ಠಿ ಸತ್ತಭಙ್ಗದಿಟ್ಠಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತೋಯೇವ ಚ ವುತ್ತಂ "ಪರಿಯನ್ತರಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ ಚೇವ ವಾಚಾ ಚಾ"ತಿ।

ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾತಿ ಏತ್ಥ ಅಧಿಚ್ಚ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಂ ವಿನಾ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ ದಸ್ಸನಂ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ। ಅತ್ತಲೋಕಸಞ್ಞಿತಾನಞ್ಹಿ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿಚ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರಾರಮ್ಮಣಂ ದಸ್ಸನಂ ತದಾಕಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ ತದಾಕಾರಸಹಚರಿತತಾಯ ಚ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಘೋಸನ್ತಿ, ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ"ತಿ ಚ। ತಂ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾ।

ಸಞ್ಞೀವಾದಾತಿ ಸಞ್ಞೀ ವಾದೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ "ಬುದ್ಧಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಯಥಾ। ಅಥ ವಾ ಸಞ್ಞೀತಿ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ ಸಞ್ಞೀಸಹಚರಣನಯೇನ। ಸಞ್ಞೀ ವಾದೋ ಯೇಸಂ ತೇ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ। "ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ಸಞ್ಞೀತಿ ನಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ರೂಪೀ ಚ ಅರೂಪೀ ಚ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ನೇವ ರೂಪೀ ನಾರೂಪೀ ಚ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಅನ್ತವಾ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅನನ್ತವಾ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತವಾ ಚ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ನೇವನ್ತವಾ ನಾನನ್ತವಾ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಏಕತ್ತಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಪರಿತ್ತಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಮಾಣಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಏಕನ್ತದುಕ್ಖೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಸುಖದುಕ್ಖೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ಸಞ್ಞೀತಿ ನಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭೬) ಏವಂ ಸೋಳಸವಿಧೇನ ವಿಭತ್ತವಾದಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ಅಸಞ್ಞೀವಾದಾ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಚ ಸಞ್ಞೀವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ "ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ ವುತ್ತಾ, "ಅಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಚ "ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಚ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಅಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಚ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಚ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಅಸಞ್ಞೀವಾದಾ "ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ಅಸಞ್ಞೀತಿ ನಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ರೂಪೀ ಚ ಅರೂಪೀ ಚ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ನೇವ ರೂಪೀ ನಾರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಅನ್ತವಾ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅನನ್ತವಾ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತವಾ ಚ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ನೇವನ್ತವಾ ನಾನನ್ತವಾ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ಅಸಞ್ಞೀತಿ ನಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠವಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಾ। ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾಪಿ ಏವಮೇವ "ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀತಿ ನಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೨) ಅಟ್ಠವಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಉಚ್ಛೇದವಾದಾತಿ "ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ರೂಪೀ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ, ನ ಹೋತಿ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೫) ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಪವತ್ತಂ ಉಚ್ಛೇದದಸ್ಸನಂ ಉಚ್ಛೇದೋ ಸಹಚರಣನಯೇನ। ಉಚ್ಛೇದೋ ವಾದೋ ಯೇಸಂ ತೇ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ, ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ ವಾ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ, ಉಚ್ಛೇದಂ ವದನ್ತೀತಿ ವಾ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ।

ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾತಿ ಏತ್ಥ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಉಪಲದ್ಧಧಮ್ಮೋ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಭಾವಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ದುಕ್ಖವೂಪಸಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ವದನ್ತೀತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾ। ತೇ ಪನ "ಯತೋ ಖೋ ಭೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತೋ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ ಪರಿಚಾರೇತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ ಭೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ಪರಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೯೪) ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ತೇ ಹಿ ಮನ್ಧಾತುಕಾಮಗುಣಸದಿಸೇ ಮಾನುಸಕೇ ಕಾಮಗುಣೇ, ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿದೇವರಾಜಸ್ಸ ಕಾಮಗುಣಸದಿಸೇ ದಿಬ್ಬೇ ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಉಪಗತಾನಂ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಂ ವದನ್ತಿ।

ವಿಭಜ್ಜವಾದೀತಿ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡೇ ಆಗತನಯೇನೇವ ವೇನಯಿಕಾದಿಭಾವಂ ವಿಭಜ್ಜ ವದತೀತಿ ವಿಭಜ್ಜವಾದೀ।

ತತ್ಥ ಹಿ ಭಗವತಾ "ಅಹಞ್ಹಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವಿನಯಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮಿ ರಾಗಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ "ನೋ ಚ ಖೋ ಯಂ ತ್ವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದೇಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ವೇರಞ್ಜಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ವೇನಯಿಕಾದಿಭಾವೋ ವಿಭಜ್ಜ ವುತ್ತೋತಿ। ಅಪಿಚ ಸೋಮನಸ್ಸಾದೀನಂ ಚೀವರಾದೀನಞ್ಚ ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬಭಾವಂ ವಿಭಜ್ಜ ವದತೀತಿ **ವಿಭಜ್ಜವಾದೀ,** ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದವಾದೇ ವಾ ವಿಭಜ್ಜ ವದತೀತಿ ವಿಭಜ್ಜವಾದೀ, "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿಆದೀನಂ ಠಪನೀಯಾನಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ಠಪನತೋ ರಾಗಾದಿಖಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಸ್ಸತಸ್ಸ ರಾಗಾದಿಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಉಚ್ಛೇದಸ್ಸ ವಚನತೋ ವಿಭಜ್ಜವಾದೀ, ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಭೂತೇ ಉಭೋ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪದಾಭೂತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ದೇಸನತೋ ವಿಭಜ್ಜವಾದೀ, ಭಗವಾ। **ಪರಪ್ಪವಾದಂ ಮದ್ದನ್ತೋತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ವಾದಂ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಸದ್ಧಮ್ಮನ್ತರಧಾನಾ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಾದಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸಮಾಗಮೇ ಅಯಂ ಥೇರೋ ಯಾನಿ ಚ ತದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ, ಯಾನಿ ಚ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಂ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯವಸೇನೇವ ತಥಾಗತೇನ ಠಪಿತಮಾತಿಕಂ ವಿಭಜನ್ತೋ ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನಿ, ಪರವಾದೇ ಪಞ್ಚಾತಿ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ತದಾ ಉಪ್ಪನ್ನವಾದಸ್ಸ ಮದ್ದನತೋ ಪರಪ್ಪವಾದಮದ್ದನಂ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಾದಾನಂ ಪಟಿಸೇಧನಲಕ್ಖಣಭಾವತೋ ಆಯತಿಂ ಪಟಿಸೇಧಲಕ್ಖಣಂ ಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣಂ ಅಕಾಸಿ।

ಇತಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ

ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಕಥಾವಣ್ಣನಾ

“ಕೇನಾಭತ”ನ್ತಿ ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸಜ್ಜೇನ್ತೇನ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ತಾವ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾ ಯಾವ ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿ, ತಾವ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತಿಯಸಙ್ಗಹತೋ ಪನ ಉದ್ಧ”**ನ್ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಇಮಂ ದೀಪ**ನ್ತಿ ಇಮಂ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ। **ಕಞ್ಚಿ ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಾಲೇ। **ಪೋರಾಣಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। **ಭದ್ದನಾಮೋ**ತಿ ಭದ್ದಸಾಲತ್ಥೇರೋ। ನಾಮಸ್ಸ ಏಕದೇಸೇನಪಿ ಹಿ ವೋಹಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ “ದೇವದತ್ತೋ ದತ್ತೋ”ತಿ ಯಥಾ। ಆಗುಂ ನ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ನಾಗಾ**। ವಿನಯಪಿಟಕಂ ವಾಚಯಿಂಸೂತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಯಾ**ತಿ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। **ನಿಕಾಯೇ ಪಞ್ಚ ವಾಚೇಸು**ನ್ತಿ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮವಜ್ಜೇ ದೀಘನಿಕಾಯಾದಿಕೇ ಪಞ್ಚ ನಿಕಾಯೇ ಚ ವಾಚೇಸುಂ। **ಸತ್ತ ಚೇವ ಪಕರಣೇ**ತಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀವಿಭಙ್ಗಾದಿಕೇ ಸತ್ತ ಅಭಿಧಮ್ಮಪ್ಪಕರಣೇ ಚ ವಾಚೇಸುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸನಿ ವಿಯ ಸಿಲುಚ್ಚಯೇ ಕಿಲೇಸೇ ಮೇಧತಿ ಹಿಂಸತೀತಿ ಮೇಧಾ, ಖಿಪ್ಪಂ ಗಹಣಧಾರಣಟ್ಠೇನ ವಾ ಮೇಧಾ, ಪಞ್ಞಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮೇಧಾವೀ। ತಿಪೇಟಕೋ**ತಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ತಿಪೇಟಕೋ, ತೇಪಿಟಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಿಪಿಟಕಪರಿಯತ್ತಿಧರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಾರಕಾನಂ ರಾಜಾತಿ **ತಾರಕರಾಜಾ,** ಚನ್ದಿಮಾ। **ಅತಿರೋಚಥಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ವಿರೋಚಿತ್ಥ। **ಪುಪ್ಫನಾಮೋ**ತಿ ಮಹಾಪದುಮತ್ಥೇರೋ। **ಸದ್ಧಮ್ಮವಂಸಕೋವಿದೋ**ತಿ ಸದ್ಧಮ್ಮತನ್ತಿಯಾ ಕೋವಿದೋ। **ಪುಪ್ಫನಾಮೋ**ತಿ ಸುಮನತ್ಥೇರೋ। **ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ**ತಿ ಸುಮನತ್ಥೇರೋ ಕಿರ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸೀಹಳದೀಪಮ್ಹಿ ಸಾಸನೇ ಓಸಕ್ಕಮಾನೇ ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಸಾಸನಂ ಅನುರಕ್ಖನ್ತೋ ತತ್ಥೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। **ಮಗ್ಗಕೋವಿದಾ**ತಿ ಸಗ್ಗಮಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗೇಸು ಕೋವಿದಾ।

ಭಾರಂ ಕತ್ವಾತಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಾಸನಂ ಭಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಪಟಿಬದ್ಧಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ತೇ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪೇಸೇಸೀ”**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಮಜ್ಝನ್ತಿಕತ್ಥೇರಂ ಕಸ್ಮೀರಗನ್ಧಾರರಟ್ಠಂ ಪೇಸೇಸೀ”**ತಿಆದಿ। **ಮಹಿಂಸಕಮಣ್ಡಲ**ನ್ತಿ ಅನ್ಧಕರಟ್ಠಂ ವದನ್ತಿ। **ವನವಾಸಿ**ನ್ತಿ ವನವಾಸಿರಟ್ಠಂ। ಅತ್ತಾ ಪಞ್ಚಮೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅತ್ತಪಞ್ಚಮಾ,** ತಂ ತಂ ದಿಸಾಭಾಗಂ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚೇವ ಭಿಕ್ಖೂ ಅಗಮಂಸೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗತಾನಂ ಥೇರಾನಂ ಕಿಚ್ಚಾನುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಮಜ್ಝನ್ತಿಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗತಟ್ಠಾನೇ ಕಿಚ್ಚಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಕಸ್ಮೀರಗನ್ಧಾರರಟ್ಠೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕರಕವಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಹಿಮಪಾತನಕವಸ್ಸಂ। **ಹರಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಉದಕೋಘೇನ ಹರಾಪೇತ್ವಾ। **ಅರವಾಳದಹಪಿಟ್ಠಿಯ**ನ್ತಿ ಅರವಾಳದಹಸ್ಸ ಉದಕಪಿಟ್ಠಿಯಂ। **ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಪಟಧರೋ**ತಿ ಸತ್ಥಕೇನ ಛಿನ್ನಂ ರಙ್ಗೇನ ಭಿನ್ನಂ ವಣ್ಣವಿಕಾರಮಾಪನ್ನಂ ಪಟಂ ಧಾರೇತೀತಿ ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಪಟಧರೋ। ಅಥ ವಾ ಸತ್ಥಕೇನ ಛಿನ್ನಾನಂ ಗಿಹಿವತ್ಥವಿಸಭಾಗಾನಂ ಕಾಸಾವಾನಂ ಧಾರಣತೋ **ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಪಟಧರೋ। ಭಣ್ಡೂ**ತಿ ಮುಣ್ಡಕೋ। **ಕಾಸಾವವಸನೋ**ತಿ ಕಾಸಾವವತ್ಥನಿವತ್ಥೋ। **ಮಕ್ಖಂ ಅಸಹಮಾನೋ**ತಿ ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರೇಸಂ ಗುಣಮಕ್ಖನಲಕ್ಖಣಂ ಮಕ್ಖಂ ಅಸಹಮಾನೋ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಅಧಿಸಹಿತುಂ ವೂಪಸಮೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ। **ಭಿಂಸನಕಾನೀ**ತಿ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ತಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತೋ ತತೋ ಭುಸಾ ವಾತಾ ವಾಯನ್ತೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಭುಸಾ ವಾತಾ**ತಿ ರುಕ್ಖಭೇದನಪಬ್ಬತಕೂಟನಿಪಾತನಸಮತ್ಥಾ ಬಲವವಾತಾ। **ಅಸನಿಯೋ ಫಲನ್ತೀ**ತಿ ಅಸನಿಯೋ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಪತನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಹರಣವುಟ್ಠಿಯೋ**ತಿ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ ಆವುಧವುಟ್ಠಿಯೋ। **ನಿದ್ಧಮಥಾ**ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪನೇಥ। **ಭಿಂಸನಕ**ನ್ತಿ ನಾಗರಾಜಸ್ಸ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಪಯೋಗಜನಿತಭಯನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಪ್ಪಕಾರಂ।

ಮೇ ಭಯಭೇರವಂ ಜನೇತುಂ ಪಟಿಬಲೋ ನ ಅಸ್ಸ ನ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಭಯಭೇರವಂ** ನಾಮ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಂ ಭಯಂ। ಅಥ ವಾ **ಭಯ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಭಯಂ, ಪಟಿಘಭಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಭೇರವ**ನ್ತಿ ಭಯಜನಕಮಾರಮ್ಮಣಂ। **ಸಚೇಪಿ ತ್ವಂ ಮಹಿಂ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಚೇಪಿ ತ್ವಂ ಮಹಾನಾಗ ಸಬ್ಬಂ ಮಹಿಂ ಸಮುದ್ದೇನ ಸಹ **ಸಸಮುದ್ದಂ** ಪಬ್ಬತೇನ ಸಹ **ಸಪಬ್ಬತಂ** ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **ಮಮೂಪರಿ** ಮಯ್ಹಂ ಸೀಸೋಪರಿ ಖಿಪೇಯ್ಯಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮೇ ಭಯಭೇರವಂ ಜನೇತುಂ ನೇವ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಞ್ಞದತ್ಥೂ**ತಿ ಏಕಂಸೇನ। **ತವೇವಸ್ಸ ವಿಘಾತೋ ಉರಗಾಧಿಪಾ**ತಿ ಉರಗಾನಂ ನಾಗಾನಂ ಅಧಿಪತಿ ರಾಜ ತವ ಏವ ವಿಘಾತೋ ದುಕ್ಖಂ ವಿಹಿಂಸಾ ಅಸ್ಸ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ ಸನ್ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿಆದೀಸು ತಙ್ಖಣಾನುರೂಪಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ **ಸಮಾದಪೇತ್ವಾ** ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಚ ನಂ **ಸಮುತ್ತೇಜೇತ್ವಾ** ಸಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ ತಾಯ ಚ ಸಉಸ್ಸಾಹತಾಯ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣೇಹಿ **ಸಮ್ಪಹಂಸೇತ್ವಾ** ತೋಸೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಥೇರೇನ ಕತಂ ನಾಗಾನುಸಾಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಥಾಯಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇತೋ ಉದ್ಧಂ ಯಥಾ ಪುರೇ**ತಿ ಯಥಾ ತುಮ್ಹೇ ಇತೋ ಪುರೇ ಸದ್ಧಮ್ಮಸವನುಪ್ಪತ್ತಿವಿರಹಿತಕಾಲೇ ಪರಸ್ಸ ಕೋಧಂ ಉಪ್ಪಾದಯಿತ್ಥ, ಇದಾನಿ ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಉದ್ಧಂ ಅನಾಗತೇ ಕೋಧಞ್ಚ ಮಾ ಜನಯಿತ್ಥ, ವಿಜಾತಮಾತುಯಾಪಿ ಪುತ್ತೇ ಸಿನೇಹಚ್ಛೇದನಂ ಸಬ್ಬವಿನಾಸಮೂಲಕಂ ಸಸ್ಸಘಾತಕಞ್ಚ ಮಾ ಕರಿತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಖಕಾಮಾ ಹಿ ಪಾಣಿನೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣೋಪದೇಸೇ, ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಸುಖಕಾಮಾ, ತಸ್ಮಾ ಹಿತಸುಖಉಪಚ್ಛೇದಕರಂ ಸಸ್ಸಘಾತಞ್ಚ ಮಾ ಕರೋಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠನ್ತಿ ಯಂ ಯಂ ಅನುಸಿಟ್ಠಂ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ, ಅನುಸಿಟ್ಠಂ ಅನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಾ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ, ಥೇರೇನ ದಿನ್ನೋವಾದಂ ಅನತಿಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಪಠಮಮಗ್ಗಫಲಾಧಿಗಮೋ ಅಹೋಸೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಕುಲಸತಸಹಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪುರಿಸಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕಸ್ಮೀರಗನ್ಧಾರಾ**ತಿ ಕಸ್ಮೀರಗನ್ಧಾರರಟ್ಠವಾಸಿನೋ। **ಕಾಸಾವಪಜ್ಜೋತಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನಿವತ್ಥಪಾರುತಕಾಸಾವವತ್ಥೇಹಿ ಓಭಾಸಿತಾ। **ಇಸಿವಾತಪಟಿವಾತಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನಿವಾಸನಪಾರುಪನವಾತೇನ ಚೇವ ಹತ್ಥಪಾದಾನಂ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಾದಿವಾತೇನ ಚ ಸಮನ್ತತೋ ಬೀಜಿಯಮಾನಾ ಅಹೇಸುಂ। **ದುಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಕುಪಿತಂ। **ಬನ್ಧನಾ**ತಿ ಸಂಸಾರಬನ್ಧನತೋ।

ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಮಗ್ಗತ್ತಯೇ ಞಾಣಂ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ "ಪಠಮಮಗ್ಗಞಾಣಮೇವ ತೇ ಪಟಿಲಭಿಂಸೂ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಚೋದೇತ್ವಾ ದೇವದೂತೇಹೀ**ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೬೩ ಆದಯೋ) **ದೇವದೂತಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾವಸೇನ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೧ ಆದಯೋ) ದಹರಕುಮಾರೋ ಜರಾಜಿಣ್ಣಸತ್ತೋ ಗಿಲಾನಸತ್ತೋ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ಕಮ್ಮಕಾರಣಿಕಾ ವಾ ಮತಸತ್ತೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ದೇವದೂತೇಹಿ ಚೋದೇತ್ವಾ ಓವದಿತ್ವಾ, ಸಂವೇಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಹರಕುಮಾರಾದಯೋ ಹಿ ತತ್ಥ "ದೇವದೂತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ದಹರಕುಮಾರೋ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದತಿ ನಾಮ "ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಿಯ ಹತ್ಥಪಾದಾ ಅತ್ಥಿ, ಸಕೇ ಪನಮ್ಹಿ ಮುತ್ತಕರೀಸೇ ಪಲಿಪನ್ನೋ, ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ನಹಾಯಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋಮಿ, 'ಅಹಂ ಕಿಲಿಟ್ಠೋ, ನಹಾಪೇಥ ಮ'ನ್ತಿ ವತ್ತುಮ್ಪಿ ನ ಸಕ್ಕೋಮಿ, ಜಾತಿತೋಮ್ಹಿ ಅಪರಿಮುತ್ತತಾಯ ಏದಿಸೋ ಜಾತೋ, ನ ಖೋ ಪನಾಹಮೇವ, ತುಮ್ಹೇಪಿ ಜಾತಿತೋ ಅಪರಿಮುತ್ತಾವ। ಯಥೇವ ಹಿ ಮಯ್ಹಂ, ಏವಂ ತುಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಇತಿ ತಸ್ಸಾ ಪುರೇ ಆಗಮನಾವ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತೇನೇಸ ದೇವದೂತೋ ನಾಮ ಜಾತೋ।

ಜರಾಜಿಣ್ಣಸತ್ತೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದತಿ ನಾಮ "ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಅಹಮ್ಪಿ ತುಮ್ಹೇ ವಿಯ ತರುಣೋ ಅಹೋಸಿಂ ಊರುಬಲಬಾಹುಬಲಜವಸಮ್ಪನ್ನೋ, ತಸ್ಸ ಮೇ ತಾ ಬಲಜವಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಅನ್ತರಹಿತಾ, ಹತ್ಥಪಾದಾ ಹತ್ಥಪಾದಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ಜರಾಯಮ್ಹಿ ಅಪರಿಮುತ್ತತಾಯ ಏದಿಸೋ ಜಾತೋ, ನ ಖೋ ಪನಾಹಮೇವ, ತುಮ್ಹೇಪಿ ಜರಾಯ ಅಪರಿಮುತ್ತಾವ।

ಯಥೇವ ಹಿ ಮಯ್ಹಂ, ಏವಂ ತುಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಜರಾ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಇತಿ ತಸ್ಸಾ ಪುರೇ ಆಗಮನಾವ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತೇನೇಸ ದೇವದೂತೋ ನಾಮ ಜಾತೋ।

ಗಿಲಾನಸತ್ತೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದತಿ ನಾಮ "ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಅಹಮ್ಪಿ ತುಮ್ಹೇ ವಿಯ ನಿರೋಗೋ ಅಹೋಸಿಂ, ಸೋಮ್ಹಿ ಏತರಹಿ ಬ್ಯಾಧಿನಾ ಅಭಿಹತೋ ಸಕೇ ಮುತ್ತಕರೀಸೇ ಪಲಿಪನ್ನೋ, ಉಟ್ಠಾತುಮ್ಪಿ ನ ಸಕ್ಕೋಮಿ, ವಿಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಮೇ ಹತ್ಥಪಾದಾ ಹತ್ಥಪಾದಕಿಚ್ಚಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ಬ್ಯಾಧಿತೋಮ್ಹಿ ಅಪರಿಮುತ್ತತಾಯ ಏದಿಸೋ ಜಾತೋ, ನ ಖೋ ಪನಾಹಮೇವ, ತುಮ್ಹೇಪಿ ಬ್ಯಾಧಿತೋ ಅಪರಿಮುತ್ತಾವ। ಯಥೇವ ಹಿ ಮಯ್ಹಂ, ಏವಂ ತುಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಬ್ಯಾಧಿ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಇತಿ ತಸ್ಸ ಪುರೇ ಆಗಮನಾವ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತೇನೇಸ ದೇವದೂತೋ ನಾಮ ಜಾತೋ।

ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ಕಮ್ಮಕಾರಣಿಕಾ ವಾ ಚತುತ್ಥೋ ದೇವದೂತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಕಾರಣಪಕ್ಖೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ತಾವ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದನ್ತಿ ನಾಮ "ಮಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಾ ನ ರುಕ್ಖೇ ವಾ ಪಾಸಾಣೇ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಮ, ತುಮ್ಹಾದಿಸಾನಂ ಸರೀರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಮ, ಇತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪುರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋವ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತೇನೇತಾ ದೇವದೂತಾ ನಾಮ ಜಾತಾ। ಕಮ್ಮಕಾರಣಿಕಾಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದನ್ತಿ ನಾಮ "ಮಯಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ಕರೋನ್ತಾ ನ ರುಕ್ಖಾದೀಸು ಕರೋಮ, ತುಮ್ಹಾದಿಸೇಸು ಸತ್ತೇಸುಯೇವ ಕರೋಮ, ಇತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ತುಮ್ಹೇಸು ಪುರೇ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾಕಾರಣತೋವ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತೇನೇತೇಪಿ ದೇವದೂತಾ ನಾಮ ಜಾತಾ।

ಮತಕಸತ್ತೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದತಿ ನಾಮ "ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಮಂ ಆಮಕಸುಸಾನೇ ಛಡ್ಡಿತಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಭಾವಂ ಪತ್ತಂ, ಮರಣತೋಮ್ಹಿ ಅಪರಿಮುತ್ತತಾಯ ಏದಿಸೋ ಜಾತೋ, ನ ಖೋ ಪನಾಹಮೇವ, ತುಮ್ಹೇಪಿ ಮರಣತೋ ಅಪರಿಮುತ್ತಾವ। ಯಥೇವ ಹಿ ಮಯ್ಹಂ, ಏವಂ ತುಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಮರಣಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಇತಿ ತಸ್ಸ ಪುರೇ ಆಗಮನಾವ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತೇನೇಸ ದೇವದೂತೋ ನಾಮ ಜಾತೋ। ತಸ್ಮಾ ದಹರಕುಮಾರಾದಯೋ ಏತ್ಥ "ದೇವದೂತಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅನಮತಗ್ಗಿಯನ್ತಿ ಅನಮತಗ್ಗಸಂಯುತ್ತಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೪)। **ಧಮ್ಮಾಮತಂ ಪಾಯೇಸೀತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾಮತಂ ಪಾನಂ ಪಟಿಲಾಭಕರಣವಸೇನ ಪಾಯೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಧಿಕಾನೀತಿ** ಸಹಾಧಿಕಾನಿ। ಸಹತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಸಂಸದ್ದೋ। **ಇಸೀತಿ** ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೇ ಏಸಿ ಗವೇಸಿ ಪರಿಯೇಸೀತಿ ಇಸೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಞ್ಚ ರಟ್ಠಾನೀತಿ** ಪಞ್ಚವಿಧಚೀನರಟ್ಠಾನಿ। ಹಿಮವನ್ತಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಯಕ್ಖಸೇನಂ ಪಸಾದಯೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ತೇಸಂ ಗಮನತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಕಾಲೇ। **ಲದ್ಧಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ** ವೇಸ್ಸವಣಸನ್ತಿಕಾ ಲದ್ಧಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ವೇಗಸಾತಿ** ವೇಗೇನ। **ಸಮನ್ತತೋ ಆರಕ್ಖಂ ಠಪೇಸೀತಿ** "ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಾ ಪವಿಸನ್ತೂ"ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಸಮನ್ತಾ ಆರಕ್ಖಂ ಠಪೇಸಿ। **ಅಡ್ಢುಡ್ಢಾನಿ ಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ** ಅಡ್ಢೇನ ಚತುತ್ಥಾನಿ ಅಡ್ಢುಡ್ಢಾನಿ, ಅತಿರೇಕಪಞ್ಚಸತಾನಿ ತೀಣಿ ಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದಿಯಡ್ಢಸಹಸ್ಸನ್ತಿ** ಅಡ್ಢೇನ ದುತಿಯಂ ದಿಯಡ್ಢಂ, ಅತಿರೇಕಪಞ್ಚಸತಂ ಏಕಂ ಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋಣುತ್ತರಾತಿ** ಸೋಣೋ ಚ ಉತ್ತರೋ ಚ ಸೋಣುತ್ತರಾ। **ನಿದ್ಧಮೇತ್ವಾನಾತಿ** ಪಲಾಪೇತ್ವಾನ। **ಅದೇಸಿಸುನ್ತಿ** ಅದೇಸಯುಂ।

ಅಜ್ಝಿಟ್ಠೋತಿ ಆಣತ್ತೋ। **ಪುನ ದಾನೀತಿ** ಏತ್ಥ **ದಾನೀತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಪುನ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮ ವಾ ನ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರಾಜಗಹನಗರಪರಿವತ್ತಕೇನಾತಿ** ರಾಜಗಹನಗರಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ತತೋ ಬಹಿ ತಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಗತಮಗ್ಗೇನ ಗಮನೇನ ವಾ। ಇದಾನಿ ಥೇರಮಾತುಯಾ ವೇಟಿಸನಗರೇ ನಿವಾಸಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ತಸ್ಸಾ ಜಾತಿಭೂಮಿಭಾವಂ ಥೇರಸ್ಸ ಚ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಸೋಕೋ ಕಿರ ಕುಮಾರಕಾಲೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾ - ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರ ಮೋರಿಯವಂಸೇ ಜಾತಸ್ಸ ಚನ್ದಗುತ್ತಸ್ಸ ನಾಮ ರಞ್ಞೋ ಪುತ್ತೋ ಬಿನ್ದುಸಾರೋ ನಾಮ ಕುಮಾರೋ ಪಿತು ಅಚ್ಚಯೇನ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಮ್ಹಿ ನಗರೇ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಪುತ್ತಾ ಸಉದರಿಯಾ ಅಹೇಸುಂ, ತೇಸಂ ಏಕೂನಸತಮತ್ತಾ ವೇಮಾತಿಕಭಾತರೋ ಅಹೇಸುಂ। ರಾಜಾ ಪನ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಜೇಟ್ಠಕಸ್ಸ ಅಸೋಕಕುಮಾರಸ್ಸ ಉಪರಜ್ಜಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅವನ್ತಿರಟ್ಠಞ್ಚ ದತ್ವಾ ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಅತ್ತನೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಆಗತಂ ದಿಸ್ವಾ "ತಾತ, ಉಪರಾಜ, ತವ ರಟ್ಠಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಜ್ಜೇನೀನಗರೇ ವಸಾಹೀ"ತಿ ಆಣಾಪೇಸಿ। ಸೋ ಪಿತು ವಚನೇನ ತಂ ಉಜ್ಜೇನಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ವೇಟಿಸಗಿರಿನಗರೇ ವೇಟಿಸನಾಮಕಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಘರೇ ನಿವಾಸಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಧೀತರಂ ಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ಯೋಬ್ಬನಪ್ಪತ್ತಂ ವೇಟಿಸಗಿರಿಂ ನಾಮ ಕುಮಾರಿಂ ದಿಸ್ವಾ ತಾಯ ಪಟಿಬದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಕಥಾಪೇತ್ವಾ ತಂ ತೇಹಿ ದಿನ್ನಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ। ಸಾ ತೇನ ಸಂವಾಸೇನ ಸಞ್ಜಾತಗಬ್ಭಾ ಹುತ್ವಾ ತತೋ ಉಜ್ಜೇನಿಂ ನೀತಾ ಮಹಿನ್ದಕುಮಾರಂ ಜನಯಿ। ತತೋ ವಸ್ಸದ್ವಯೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಸಙ್ಘಮಿತ್ತಞ್ಚ ಧೀತರಂ ಉಪಲಭಿತ್ವಾ ಉಪರಾಜೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತತ್ಥ ವಸತಿ। ಉಪರಾಜಸ್ಸ ಪನ ಪಿತಾ ಬಿನ್ದುಸಾರೋ ಮರಣಮಞ್ಚೇ ನಿಪನ್ನೋ ಪುತ್ತಂ ಅಸೋಕಕುಮಾರಂ ಸರಿತ್ವಾ ತಂ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತುಂ ಉಜ್ಜೇನಿಂ ಮನುಸ್ಸೇ ಪೇಸೇಸಿ। ತೇ ತತೋ ಉಜ್ಜೇನಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಸೋಕಸ್ಸ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇಸುಂ। ತೇಸಂ ವಚನೇನ ಸೋ ಪಿತು ಸನ್ತಿಕಂ ತುರಿತಗಮನೇನಾಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ವೇಟಿಸಗಿರಿನಗರಮ್ಹಿ ಪುತ್ತದಾರೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಿತು ಸನ್ತಿಕಂ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತನಗರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಗತಸಮನನ್ತರಮೇವ ಕಾಲಕತಸ್ಸ ಪಿತುನೋ ಸರೀರಕಿಚ್ಚಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಏಕೂನಸತಮತ್ತೇ ವೇಮಾತಿಕಭಾತರೋ ಚ ಘಾತಾಪೇತ್ವಾ ವಿಹತಕಣ್ಟಕೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ಛತ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಅಭಿಸೇಕಂ ಗಣ್ಹಿ। ತದಾಪಿ ಥೇರಮಾತಾ ದಾರಕೇ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಸಯಂ ತತ್ಥೇವ ವೇಟಿಸಗಿರಿನಗರೇ ವಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸಾ ತಸ್ಸ ಮಾತಾ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಞಾತಿಘರೇ ವಸೀ**"ತಿ।

ಆರೋಪೇಸೀತಿ ಪಟಿಪಾದೇಸಿ। **ಅಮ್ಹಾಕಂ ಇಧ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ಮಾತು ದಸ್ಸನಸ್ಸ ಕತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಅನುಭವತು ತಾವ ಮೇ ಪಿತರಾ ಪೇಸಿತಂ ಅಭಿಸೇಕ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಅಭಿಸೇಕಪೇಸನಾದಿಕಥಾ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಉತ್ತರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಛಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ಛಣನಿಮಿತ್ತಂ, ಛಣಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ, ಸಯಂ ಛಣಕೀಳಂ ಅಕಾತುಕಾಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತದಾ ಕಿರ ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸೋ ಜೇಟ್ಠಮೂಲಮಾಸಪುಣ್ಣಮಿಯಂ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಘೋಸಾಪೇತ್ವಾ "ಸಲಿಲಕೀಳಾಛಣಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಅಮಚ್ಚೇ ಆಣಾಪೇತ್ವಾ ಸಯಂ ಮಿಗವಂ ಕೀಳಿತುಕಾಮೋ ಮಿಸ್ಸಕಪಬ್ಬತಂ ಅಗಮಾಸಿ। **ಮಿಸ್ಸಕಪಬ್ಬತ**ನ್ತಿ ಪಂಸುಪಾಸಾಣಮಿಸ್ಸಕತ್ತಾ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮಂ ಪಬ್ಬತಂ। **ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚೋ**ತಿ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚೋ, ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪತ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೋ ಕಿರ ಥೇರೇನ ಅತ್ತನೋ ಮಾತುದೇವಿಯಾ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ, ಸೋ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ಥೇರಸ್ಸ ಮಾತುದೇವಿಯಾ ಭಗಿನೀ ತಸ್ಸಾ ಧೀತಾ, ತಸ್ಸಾ ಅಯಂ ಪುತ್ತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಮಹಾವಂಸೇ** –

"ದೇವಿಯಾ ಭಗಿನೀ ಧೀತು, ಪುತ್ತೋ ಭಣ್ಡುಕನಾಮಕೋ।
ಥೇರೇನ ದೇವಿಯಾ ಧಮ್ಮಂ, ಸುತ್ವಾ ದೇಸಿತಮೇವ ತು।
ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪತ್ವಾ, ವಸಿ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ"ತಿ॥

ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಚ ತುಮ್ಹೇ ಬ್ಯಾಕತಾತಿ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಏವ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇತ್ವಾ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಅನಾಗತೇ ತಸ್ಸ ದೀಪಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಿಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ "ಅನಾಗತೇ ಮಹಿನ್ದೋ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖು ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ ಪಸಾದೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ತುಮ್ಹೇ ಬ್ಯಾಕತಾ। ತತ್ಥ **ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪ**ನ್ತಿ ದೀಪವಾಸಿನೋ ವುತ್ತಾ। ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣಂ ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಞ್ಚ "**ಬುದ್ಧಚಕ್ಖೂ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಾದಿಂ ವಿನಾ ಅಞ್ಞಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ದಟ್ಠುನ್ತಿ "ವೋಲೋಕೇನ್ತೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "**ವೋಲೋಕೇತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತಮತ್ಥ**ನ್ತಿ "ಅನಾಗತೇ ಮಹಿನ್ದೋ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖು ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ ಪಸಾದೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ।

ವೇಟಿಸಗಿರಿಮ್ಹಿ ರಾಜಗಹೇತಿ ದೇವಿಯಾ ಕತವಿಹಾರೇ। ಕಾಲೋವ ಗಮನಸ್ಸ, ಗಚ್ಛಾಮ ದೀಪಮುತ್ತಮನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಇದಞ್ಚ ತೇಸಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕನಿದಸ್ಸನಂ। **ಪಳಿನಾ**ತಿ ಆಕಾಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿಂಸು। **ಅಮ್ಬರೇ**ತಿ ಆಕಾಸೇ। ಏವಮಾಕಾಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಕಿಂ ತೇ ಅಕಂಸೂತಿ ಚೇತಿಯಪಬ್ಬತೇ ನಿಪತಿಂಸೂತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಏವಮುಪ್ಪತಿತಾ ಥೇರಾ, ನಿಪತಿಂಸು ನಗುತ್ತಮೇ**"ತಿ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಥೇರಾನಞ್ಚ ತತ್ಥ ನಿಪತಿತಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪುರತೋ ಪುರಸೇಟ್ಠಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿಗಾಥಮಾಹ। **ಪುರತೋ**ತಿ ಪಾಚೀನದಿಸಾಭಾಗೇ। **ಪುರಸೇಟ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನುರಾಧಪುರಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪುರವರಸ್ಸ। **ಮೇಘಸನ್ನಿಭೇ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ನೀಲವಣ್ಣತ್ತಾ ನೀಲಮಹಾಮೇಘಸದಿಸೇ। **ಸೀಲಕೂಟಮ್ಹೀ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕೇ ಪಬ್ಬತಕೂಟೇ। **ಹಂಸಾವ ನಗಮುದ್ಧನೀ**ತಿ ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನಿ ಹಂಸಾ ವಿಯ।

ತತ್ಥ ಪನ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತೋ ಕದಾ ಪತಿಟ್ಠಹೀತಿ ಆಹ "**ಏವಂ ಇಟ್ಟಿಯಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ**ತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನವಸ್ಸತೋ ತಂ ಅವಧಿಭೂತಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ತತೋ ಉದ್ಧಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಸ್ಸಸತಾನಂ ಉಪರಿ ಛತ್ತಿಂಸತಿಮೇ ವಸ್ಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ "**ಅಜಾತಸತ್ತುಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಸ್ಸೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ದಿವಸೇ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಂವಚ್ಛರೇ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚ ದಿವಸೇ ವಿಜಯಕುಮಾರೋ ಇಮಂ ದೀಪಮಾಗತೋತಿ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ –

"ಲಙ್ಕಾಯಂ ವಿಜಯಸನಾಮಕೋ ಕುಮಾರೋ,
ಓತಿಣ್ಣೋ ಥಿರಮತಿ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ।
ಸಾಲಾನಂ ಯಮಕಗುಣಾನಮನ್ತರಸ್ಮಿಂ,
ನಿಬ್ಬಾತುಂ ಸಯಿತದಿನೇ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ॥

ಸೀಹಕುಮಾರಸ್ಸ ಪುತ್ತೋತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಲಿಙ್ಗರಾಜಧೀತು ಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಸೀಹಸ್ಸ ಜಾತೋ ಕುಮಾರೋ ಸೀಹಕುಮಾರೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಪುಬ್ಬೇ ಅಮನುಸ್ಸಾವಾಸತ್ತಾ ಆಹ "**ಮನುಸ್ಸಾವಾಸಂ ಅಕಾಸೀ**"ತಿ। **ಚುದ್ದಸಮೇ ವಸ್ಸೇ**ತಿ ಚುದ್ದಸಮೇ ವಸ್ಸೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ। **ಇಧ ವಿಜಯೋ ಕಾಲಮಕಾಸೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ವಿಜಯರಾಜಕುಮಾರೋ ಅಟ್ಠತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಜಾತಸತ್ತು ರಾಜಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ, ಉದಯಭದ್ದೋ ಸೋಳಸ ವಸ್ಸಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಜಾತಸತ್ತುಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮವಸ್ಸಂ ಇಧ ವಿಜಯಸ್ಸ ಪಠಮವಸ್ಸನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಅಜಾತಸತ್ತುಸ್ಸ ಚತುವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಉದಯಭದ್ದಸ್ಸ ಚುದ್ದಸ ವಸ್ಸಾನೀತಿ ವಿಜಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಪರಿಪೂರಿಂಸು। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ –

"ವಿಜಯೋ ಲಙ್ಕಮಾಗಮ್ಮ, ಸತ್ಥು ನಿಬ್ಬಾನವಾಸರೇ।
ಅಟ್ಠತಿಂಸ ಸಮಾಕಾಸಿ, ರಜ್ಜಂ ಯಕ್ಖವಿಮದ್ದಕೋ"ತಿ॥

"ಉದಯಭದ್ದಸ್ಸ ಪಞ್ಚದಸಮೇ ವಸ್ಸೇ ಪಣ್ಡುವಾಸುದೇವೋ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇ ರಜ್ಜಂ ಪಾಪುಣೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಉದಯಭದ್ದಸ್ಸ ಚುದ್ದಸಮವಸ್ಸಸಙ್ಖಾತಂ ಏಕಂ ವಸ್ಸಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇ ವಿಜಯಸ್ಸ ಪಣ್ಡುವಾಸುದೇವಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರೇ ಸೀಹಳಂ ಅರಾಜಿಕಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ವಸ್ಸೇ ವಿಜಯರಾಜಸ್ಸ ಅಮಚ್ಚಾ ಉಪತಿಸ್ಸಂ ನಾಮ ಅಮಚ್ಚಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ನಾಮೇನ ಕತೇ ಉಪತಿಸ್ಸಗಾಮೇ ವಸನ್ತಾ ಅರಾಜಿಕಂ ರಜ್ಜಮನುಸಾಸಿಂಸು। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ –

"ತಸ್ಮಿಂ ಮತೇ ಅಮಚ್ಚಾ ತೇ, ಪೇಕ್ಖನ್ತಾ ಖತ್ತಿಯಾಗಮಂ।
ಉಪತಿಸ್ಸಗಾಮೇ ಠತ್ವಾನ, ರಟ್ಠಂ ಸಮನುಸಾಸಿಸುಂ॥

"ಮತೇ ವಿಜಯರಾಜಮ್ಹಿ, ಖತ್ತಿಯಾಗಮನಾ ಪುರಾ।

ಏಕಂ ವಸ್ಸಂ ಅಯಂ ಲಙ್ಕಾ-ದೀಪೋ ಆಸಿ ಅರಾಜಿಕೋ”ತಿ॥

ತತ್ಥಾತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ। **ಇಧ ಪಣ್ಡುವಾಸುದೇವೋ ಕಾಲಮಕಾಸೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಪಣ್ಡುವಾಸುದೇವೋ ತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಮನುಸಾಸಿತ್ವಾ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ಉದಯಭದ್ದಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಅನುರುದ್ಧೋ ಚ ಮುಣ್ಡೋ ಚ ಅಟ್ಠ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಮನುಸಾಸಿಂಸು, ತದನನ್ತರಂ ನಾಗದಾಸಕೋ ಚತುವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಉದಯಭದ್ದಸ್ಸ ಪಞ್ಚದಸಮಸೋಳಸಮವಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅನುರುದ್ಧಸ್ಸ ಚ ಮುಣ್ಡಸ್ಸ ಚ ಅಟ್ಠ ವಸ್ಸಾನಿ, ನಾಗದಾಸಕಸ್ಸ ಚ ಚತುವೀಸತಿವಸ್ಸೇಸು ವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನೀತಿ ಪಣ್ಡುವಾಸುದೇವಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಪರಿಪೂರಿಂಸು। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ –

“ತತೋ ಪಣ್ಡುವಾಸುದೇವೋ, ರಜ್ಜಂ ತಿಂಸ ಸಮಾ ಅಕಾ”ತಿ।

ತತ್ಥಾತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ। **ಸತ್ತರಸಮೇ ವಸ್ಸೇ**ತಿ ಸತ್ತರಸಮೇ ವಸ್ಸೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ। ತಥಾ ಹಿ ನಾಗದಾಸಕಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾ ಸುಸುನಾಗೋ ಅಟ್ಠಾರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ನಾಗದಾಸಕಸ್ಸ ಚತುವೀಸತಿವಸ್ಸೇಸು ವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸೇಹಿ ಚತೂಹಿ ವಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸುಸುನಾಗಸ್ಸ ಅಟ್ಠಾರಸಸು ವಸ್ಸೇಸು ಸೋಳಸ ವಸ್ಸಾನೀತಿ ಇಧ ಅಭಯರಞ್ಞೋ ವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಪರಿಪೂರಿಂಸು। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಅಭಯೋ ವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ, ಲಙ್ಕಾರಜ್ಜಮಕಾರಯೀ”ತಿ।

ದಾಮರಿಕೋತಿ ಯುದ್ಧಕಾರಕೋ ಚೋರೋ। ಪಣ್ಡುಕಾಭಯೋ ಪನ ಅಭಯಸ್ಸ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ರಾಜಾಯೇವ, ನ ಚೋರೋ, ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ಪನ ರಜ್ಜಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ “ದಾಮರಿಕೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ರಜ್ಜಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀ**ತಿ ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಅಭಯಸ್ಸ ಹಿ ವೀಸತಿಮೇ ವಸ್ಸೇ ನ ತಾವ ಸಬ್ಬಂ ರಜ್ಜಮಗ್ಗಹೇಸೀತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವೀಸತಿಮವಸ್ಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಭಯಸ್ಸ ನವ ಭಾತಿಕೇ ಅತ್ತನೋ ಮಾತುಲೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಘಾತೇನ್ತಸ್ಸ ಅನಭಿಸಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಸತ್ತರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿಂಸು, ತತೋಯೇವ ಚ ತಾನಿ ರಾಜಸುಞ್ಞಾನಿ ನಾಮ ಅಹೇಸುಂ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ –

“ಪಣ್ಡುಕಾಭಯರಞ್ಞೋ ಚ, ಅಭಯಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರೇ।
ರಾಜಸುಞ್ಞಾನಿ ವಸ್ಸಾನಿ, ಅಹೇಸುಂ ದಸ ಸತ್ತ ಚಾ”ತಿ॥

ತತ್ಥಾತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ। **ಪಣ್ಡುಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಣ್ಡುಕಾಭಯಸ್ಸ। ಭವತಿ ಹಿ ಏಕದೇಸೇನಪಿ ವೋಹಾರೋ “ದೇವದತ್ತೋ ದತ್ತೋ”ತಿ ಯಥಾ। **ಸತ್ತರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಪರಿಪೂರಿಂಸೂ**ತಿ ಅನಭಿಸಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಪರಿಪೂರಿಂಸು। ಏತ್ಥ ಚ ಕಾಳಾಸೋಕಸ್ಸ ಸೋಳಸಮವಸ್ಸಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಪನ್ನರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಸುಸುನಾಗಸ್ಸ ಸತ್ತರಸಮಅಟ್ಠಾರಸಮವಸ್ಸಾನಿ ಚ ದ್ವೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಸತ್ತರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಗಣಿತಬ್ಬಾನಿ। **ತಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಏಕೇನ ವಸ್ಸೇನ ಸಹ ಅಟ್ಠಾರಸ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ತಾನಿ ರಾಜಸುಞ್ಞಾನಿ ಸತ್ತರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿಜಯಪಣ್ಡುವಾಸುದೇವರಾಜೂನಮನ್ತರೇ ಅರಾಜಿಕೇನ ಏಕೇನ ವಸ್ಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠಾರಸ ರಾಜಸುಞ್ಞವಸ್ಸಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ।

ಚನ್ದಗುತ್ತಸ್ಸ ಚುದ್ದಸಮೇ ವಸ್ಸೇ ಇಧ ಪಣ್ಡುಕಾಭಯೋ ಕಾಲಮಕಾಸೀತಿ ಚನ್ದಗುತ್ತಸ್ಸ ಚುದ್ದಸಮೇ ವಸ್ಸೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಪಣ್ಡುಕಾಭಯೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಸತ್ತತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಮನುಸಾಸಿತ್ವಾ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸುಸುನಾಗಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಕಾಳಾಸೋಕೋ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ। ತತೋ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ ದಸ ಭಾತುಕಾ ದ್ವೇವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸುಂ, ತೇಸಂ ಪಚ್ಛಾ ನವ ನನ್ದಾ ದ್ವೇವೀಸತಿ, ಚನ್ದಗುತ್ತೋ ಚತುವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ। ತತ್ಥ ಕಾಳಾಸೋಕಸ್ಸ ಅಟ್ಠವೀಸತಿವಸ್ಸೇಸು ಪನ್ನರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಗಹಿತಾನೀತಿ ತಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾನಿ ತೇರಸ ವಸ್ಸಾನಿ, ದಸಭಾತುಕಾನಂ

ದ್ವೇವೀಸತಿ, ತಥಾ ನವನನ್ದಾನಂ ದ್ವೇವೀಸತಿ, ಚನ್ದಗುತ್ತಸ್ಸ ಚುದ್ದಸಮವಸ್ಸಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತೇರಸ ವಸ್ಸಾನೀತಿ ಪಣ್ಡುಕಾಭಯಸ್ಸ ಸತ್ತತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಪರಿಪೂರಿಂಸು। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ -

"ಪಣ್ಡುಕಾಭಯನಾಮಸ್ಸ, ರಞ್ಞೋ ವಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತತೀ"ತಿ।

ತತ್ಥ ಅಸೋಕಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ಸತ್ತರಸಮೇ ವಸ್ಸೇ ಇಧ ಮುಟಸಿವರಾಜಾ ಕಾಲಮಕಾಸೀತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಅಸೋಕಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ಸತ್ತರಸಮೇ ವಸ್ಸೇ ಇಧ ಮುಟಸಿವೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಸಟ್ಠಿ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಮನುಸಾಸಿತ್ವಾ ಕಾಲಮಕಾಸಿ । ತಥಾ ಹಿ ಚನ್ದಗುತ್ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಬಿನ್ದುಸಾರೋ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ, ತತೋ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಅಸೋಕಧಮ್ಮರಾಜಾ ರಜ್ಜಂ ಪಾಪುಣಿ, ತಸ್ಮಾ ಚನ್ದಗುತ್ತಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಸು ಚತುವೀಸತಿವಸ್ಸೇಸು ತೇರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಗಹಿತಾನೀತಿ ತಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾನಿ ಏಕಾದಸ ವಸ್ಸಾನಿ, ಬಿನ್ದುಸಾರಸ್ಸ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ, ಅಸೋಕಸ್ಸ ಅನಭಿಸಿತ್ತಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ವಸ್ಸಾನಿ, ಅಭಿಸಿತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತರಸ ವಸ್ಸಾನೀತಿ ಏವಂ ಸಟ್ಠಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಇಧ ಮುಟಸಿವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಿಂಸು। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ -

"ಮುಟಸಿವೋ ಸಟ್ಠಿ ವಸ್ಸಾನಿ, ಲಙ್ಕಾರಜ್ಜಮಕಾರಯೀ"ತಿ।

ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸೋ ರಜ್ಜಂ ಪಾಪುಣೀತಿ ಅಸೋಕಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ಅಟ್ಠಾರಸಮೇ ವಸ್ಸೇ ಪಾಪುಣಿ। ಇದಾನಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಅಜಾತಸತ್ತುಆದೀನಂ ವಸ್ಸಗಣನಾವಸೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಸ್ಸಸತಾನಂ ಉಪರಿ ಛತ್ತಿಂಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಏಕತೋ ಗಣೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಜಾತಸತ್ತುಸ್ಸ ಚತುವೀಸತೀತಿ** ಪರಿನಿಬ್ಬಾನವಸ್ಸಸಙ್ಖಾತಂ ಅಟ್ಠಮವಸ್ಸಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಸೋಕಸ್ಸ ಪುತ್ತಕಾ ದಸ ಭಾತುಕರಾಜಾನೋತಿ** ಕಾಳಾಸೋಕಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ ಭದ್ದಸೇನೋ ಕೋರಣ್ಡವಣ್ಣೋ ಮಙ್ಕುರೋ ಸಬ್ಬಞ್ಜಹೋ ಜಾಲಿಕೋ ಉಭಕೋ ಸಞ್ಚಯೋ ಕೋರಬ್ಯೋ ನನ್ದಿವಡ್ಢನೋ ಪಞ್ಚಮಕೋತಿ ಇಮೇ ದಸ ಭಾತುಕರಾಜಾನೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಗ್ಗಸೇನನನ್ದೋ ಪಣ್ಡುಕನನ್ದೋ ಪಣ್ಡುಗತಿನನ್ದೋ ಭೂತಪಾಲನನ್ದೋ ರಟ್ಠಪಾಲನನ್ದೋ ಗೋವಿಸಾಣಕನನ್ದೋ ಸವಿದ್ಧಕನನ್ದೋ ಕೇವಟ್ಟಕನನ್ದೋ ಧನನನ್ದೋತಿ ಇಮೇ **ನವ ನನ್ದಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಏತೇನ ರಾಜವಂಸಾನುಸಾರೇನಾತಿ** ಏತೇನ ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸಿರಾಜೂನಂ ವಂಸಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಮೇತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪವಾಸೀನಮ್ಪಿ ಪುನ ರಾಜೂನಂ ವಸೇನ ಏವಂ ಗಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನವಸ್ಸಂ ಇಧ ವಿಜಯಸ್ಸ ಪಠಮಂ ವಸ್ಸನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ತಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನವಸ್ಸತೋ ಉದ್ಧಂ ವಿಜಯಸ್ಸ ಸತ್ತತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ, ತತೋ ಅರಾಜಿಕಮೇಕವಸ್ಸಂ, ಪಣ್ಡುವಾಸುದೇವಸ್ಸ ತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ, ಅಭಯಸ್ಸ ವೀಸತಿ ವಸ್ಸಾನಿ, ಪಣ್ಡುಕಾಭಯಸ್ಸ ಅಭಿಸೇಕತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಸತ್ತರಸ ವಸ್ಸಾನಿ, ಅಭಿಸಿತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತತಿ ವಸ್ಸಾನಿ, ಮುಟಸಿವಸ್ಸ ಸಟ್ಠಿ ವಸ್ಸಾನಿ, ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಪಠಮಂ ವಸ್ಸನ್ತಿ ಏವಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಸ್ಸಸತಾನಂ ಉಪರಿ ಛತ್ತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಜೇಟ್ಠಮಾಸಸ್ಸ ಪುಣ್ಣಮಿಯಂ ಜೇಟ್ಠನಕ್ಖತ್ತಂ ಮೂಲನಕ್ಖತ್ತಂ ವಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಜೇಟ್ಠಮೂಲನಕ್ಖತ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ನಕ್ಖತ್ತೇ ಕತ್ತಬ್ಬಛಣಮ್ಪಿ ತನ್ನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ ತಮೇವ ನಾಮಂ ಲಭತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮಿಗವನ್ತಿ** ಮಿಗಾನಂ ವಾನನತೋ ಹೇಸನತೋ ಬಾಧನತೋ ಮಿಗವನ್ತಿ ಲದ್ಧಸಮಞ್ಞಂ ಮಿಗವಂ। **ರೋಹಿತಮಿಗರೂಪನ್ತಿ** ಗೋಕಣ್ಣಮಿಗವೇಸಂ। **ಜಿಯನ್ತಿ** ಧನುಜಿಯಂ। **ಅನುಬನ್ಧನ್ತೋತಿ** ಪದಸಾ ಅನುಧಾವನ್ತೋ। **ಮಮಂಯೇವ ರಾಜಾ ಪಸ್ಸತೂತಿ** ಏತ್ಥ "ಅಮ್ಹೇಸು ಬಹೂಸು ದಿಟ್ಠೇಸು ರಾಜಾ ಅತಿವಿಯ ಭಾಯಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಅತ್ತಾನಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಮಮಂಯೇವ ಪಸ್ಸತೂ"ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **"ಚಿನ್ತೇಸೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಚಿನ್ತನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇ ಜಾತೋ"**ತಿಆದಿ। ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ಪರಿವಿತಕ್ಕಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ಕಥೇತ್ವಾ ತಂ ಅಸ್ಸಾಸೇತುಕಾಮೋ **"ಸಮಣಾ ಮಯಂ ಮಹಾರಾಜಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಮಹಾರಾಜ ಮಯಂ ಸಮಣಾ ನಾಮ, ತ್ವಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಂ ಮಾ ಅಕಾಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತವೇವ ಅನುಕಮ್ಪಾಯಾತಿ** ತವ ಅನುಕಮ್ಪತ್ಥಾಯ

ಏವ ಆಗತಾ, ನ ವಿಮುಖಭಾವತ್ಥಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। “ಇಮೇ ಸಮಣಾ ನಾಮಾ”ತಿ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ “ಸಮಣಾ ಮಯಂ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಥೇರೋ ಆಹಾತಿ ಚೇ? ಅಸೋಕಧಮ್ಮರಾಜೇನ ಪೇಸಿತಸಾಸನೇನೇವ ಪುಬ್ಬೇ ಗಹಿತಸಮಣಸಞ್ಞಂ ಸಾರೇತುಂ ಏವಮಾಹಾತಿ। ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅದಿಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ಸಹಾಯಕಾತಿ **ಅದಿಟ್ಠಸಹಾಯಕಾ,** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅದಿಸ್ವಾವ ಸಹಾಯಕಭಾವಂ ಉಪಗತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಛಾತಪಬ್ಬತಪಾದೇ**ತಿ ಛಾತವಾಹಸ್ಸ ನಾಮ ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಪಾದೇ। ತಂ ಕಿರ ಪಬ್ಬತಂ ಅನುರಾಧಪುರಾ ಪುಬ್ಬದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಾಗೇ ಅತಿರೇಕಯೋಜನದ್ವಯಮತ್ಥಕೇ ತಿಟ್ಠತಿ। ತಮ್ಹಿ ಠಾನೇ ಪಚ್ಛಾ ಸದ್ಧಾತಿಸ್ಸೋ ನಾಮ ಮಹಾರಾಜಾ ವಿಹಾರಂ ಕಾರಾಪೇಸಿ, ತಂ “ಛಾತವಿಹಾರ”ನ್ತಿ ವೋಹರಿಂಸು। **“ರಥಯಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣಾ**ತಿ ಆಯಾಮತೋ ಚ ಆವಟ್ಟತೋ ಚ ರಥಪತೋದೇನ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಾ”ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾವಂಸೇ**ಪಿ ವುತ್ತಂ –

“ಛಾತಪಬ್ಬತಪಾದಮ್ಹಿ , ತಿಸ್ಸೋ ಚ ವೇಳುಯಟ್ಠಿಯೋ।
ಜಾತಾ ರಥಪತೋದೇನ, ಸಮಾನಾ ಪರಿಮಾಣತೋ”ತಿ॥

ಗಣ್ಠಿಪದೇ ಪನ “ರಥಯಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣಾತಿ ರಥಸ್ಸ ಧಜಯಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂಸೂ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅಭಿಸೇಕಸಮಕಾಲಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂಸು। ಏವಮುತ್ತರಿಪಿ ವಕ್ಖಮಾನಾನಂ ಅಚ್ಛರಿಯಾನಂ ಪಾತುಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **ಮಹಾವಂಸೇ** –

“ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸೋ ಸೋ, ರಾಜಾಸಿ ಪಿತುಅಚ್ಚಯೇ।
ತಸ್ಸಾಭಿಸೇಕೇನ ಸಮಂ, ಬಹೂನಚ್ಛರಿಯಾನಹೂ”ತಿ॥

ಏಕಾ ಲತಾ ಯಟ್ಠಿ ನಾಮಾತಿ ಕಞ್ಚನಲತಾಯ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತತ್ತಾ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮಾ ಏಕಾ ಯಟ್ಠಿ ಅಹೋಸಿ। **ತಂ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಲತಾ**ತಿ ತಂ ರಜತವಣ್ಣಂ ಯಟ್ಠಿಂ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಕತಾ ವಿಯ ಉಪ್ಪನ್ನಲತಾ। **ಖಾಯತೀ**ತಿ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಕಿಞ್ಜಕ್ಖಾನೀ**ತಿ ಕೇಸರಾನಿ। ಏತಾನಿ ಚ ಪುಪ್ಫಯಟ್ಠಿಯಂ ನೀಲಪುಪ್ಫಾದೀನಿ ಸಕುಣಯಟ್ಠಿಯಞ್ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಮಿಗಪಕ್ಖಿನೋ ತತ್ಥೇವ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಕತಾ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸೇತಾ ರಜತಯಟ್ಠೀವಾ**ತಿ ರಜತಮಯಯಟ್ಠಿ ವಿಯ ಏಕಾ ಯಟ್ಠಿ ಸೇತವಣ್ಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲತಾ**ತಿ ತತ್ಥೇವ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಕತಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸಮಾನಲತಾ। **ನೀಲಾದಿ ಯಾದಿಸಂ ಪುಪ್ಫ**ನ್ತಿ ಯಾದಿಸಂ ಲೋಕೇ ನೀಲಾದಿಪುಪ್ಫಂ ಅತ್ಥಿ, ತಾದಿಸಂ ಪುಪ್ಫಯಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಖಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ರತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀತಿ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ರತನಂ ಸಮುದ್ದತೋ ಸಯಮೇವ ತೀರಂ ಆರುಹಿತ್ವಾ ವೇಲನ್ತೇ ಊಮಿವೇಗಾಭಿಜಾತಮರಿಯಾದವಟ್ಟಿ ವಿಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಯಂ ಪನ ಅಟ್ಠ ಮುತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಯಂ ಸಮುದ್ದತೋ ಸಯಮೇವ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಜಾತಿತೋ ಅಟ್ಠ ಮುತ್ತಾ ಸಮುದ್ದತೀರೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಠಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಮಹಾವಂಸೇ** –

“ಲಙ್ಕಾದೀಪಮ್ಹಿ ಸಕಲೇ, ನಿಧಯೋ ರತನಾನಿ ಚ।
ಅನ್ತೋಠಿತಾನಿ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ, ಪಥವೀತಲಮಾರುಹುಂ॥

“ಲಙ್ಕಾದೀಪಸಮೀಪಮ್ಹಿ, ಭಿನ್ನನಾವಾಗತಾನಿ ಚ।
ತತ್ರ ಜಾತಾನಿ ಚ ಥಲಂ, ರತನಾನಿ ಸಮಾರುಹುಂ॥

“ಹಯಗಜಾ ರಥಾಮಲಕಾ, ವಲಯಙ್ಗುಲಿವೇಠಕಾ।
ಕಕುಧಫಲಾ ಪಾಕತಿಕಾ, ಇಚ್ಚೇತಾ ಅಟ್ಠ ಜಾತಿತೋ॥

“ಮುತ್ತಾ ಸಮುದ್ದಾ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ, ತೀರೇ ವಟ್ಟಿ ವಿಯ ಠಿತಾ।
ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಪುಞ್ಞವಿಜಮ್ಭಿತ”ನ್ತಿ॥

ಹಯಮುತ್ತಾತಿ ಅಸ್ಸರೂಪಸಣ್ಠಾನಮುತ್ತಾ। **ಗಜಮುತ್ತಾ**ತಿ ಹತ್ಥಿರೂಪಸಣ್ಠಾನಾ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತಂತಂಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಮುತ್ತಾಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಙ್ಗುಲಿವೇಠಕಮುತ್ತಾ**ತಿ ಅಙ್ಗುಲೀಯಕಸಣ್ಠಾನಾ, ಮುದ್ದಿಕಾಸಣ್ಠಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಕುಧಫಲಮುತ್ತಾ**ತಿ ಕಕುಧರುಕ್ಖಫಲಾಕಾರಾ ಬಹೂ ಅಸಾಮುದ್ದಿಕಾ ಮುತ್ತಾ। **ರಾಜಕಕುಧಭಣ್ಡಾನೀ**ತಿ ರಾಜಾರಹಉತ್ತಮಭಣ್ಡಾನಿ। ತಾನಿ ಸರೂಪೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ಛತ್ತಂ ಚಾಮರ**”ನ್ತಿಆದಿ। ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಬಹುವಿಧಂ ಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ಪಹಿಣೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಙ್ಖ**ನ್ತಿ ಅಭಿಸೇಕಾಸಿಞ್ಚನಕಂ ಸಾಮುದ್ದಿಕಂ ದಕ್ಖಿಣಾವಟ್ಟಂ ಸಙ್ಖಂ। ಅನೋತತ್ತೋದಕಮೇವ “**ಗಙ್ಗೋದಕ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಡ್ಢಮಾನ**ನ್ತಿ ಅಲಙ್ಕಾರಚುಣ್ಣಂ। “ನಹಾನಚುಣ್ಣ”ನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ವಟಂಸಕ**ನ್ತಿ ಕಣ್ಣಪಿಳನ್ಧನವಟಂಸಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। “ವಟಂಸಕಂ ಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಟ್ಠಾನೇ ಓಲಮ್ಬಕ”ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಭಿಙ್ಗಾರ**ನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣಮಯಂ ಮಹಾಭಿಙ್ಗಾರಂ। “ಮಕರಮುಖಸಣ್ಠಾನಾ ಬಲಿಕಮ್ಮಾದಿಕರಣತ್ಥಂ ಕತಾ ಭಾಜನವಿಕತೀ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟ**ನ್ತಿ ಕಾಕಪದಸಣ್ಠಾನಾ ಮಙ್ಗಲತ್ಥಂ ಕತಾ ಸುವಣ್ಣಭಾಜನವಿಕತಿ। **ಕಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಖತ್ತಿಯಕುಮಾರಿಂ। **ಅಧೋವಿಮಂ ದುಸ್ಸಯುಗ**ನ್ತಿ ಕಿಲಿಟ್ಠೇ ಜಾತೇ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತೇ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಮುಪಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅಧೋವಿಮಂ ದುಸ್ಸಯುಗಂ। **ಹತ್ಥಪುಞ್ಛನ**ನ್ತಿ ಪೀತವಣ್ಣಂ ಮಹಗ್ಘಂ ಹತ್ಥಪುಞ್ಛನಪಟಂ। **ಹರಿಚನ್ದನ**ನ್ತಿ ಹರಿವಣ್ಣಚನ್ದನಂ, ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಚನ್ದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲೋಹಿತಚನ್ದನಂ ವಾ, ಗೋಸಿತಚನ್ದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಕಿರ ಉದ್ಧನೇ ಕುಥಿತತೇಲಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ತೇಲಂ ಅಗ್ಗಿಞ್ಚ ನಿಬ್ಬಾಪನಸಮತ್ಥಂ ಚನ್ದನಂ। ತೇನೇವ “ಗೋಸಿತಚನ್ದನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಗೋಸದ್ದೇನ ಹಿ ಜಲಂ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ವಿಯ ಸಿತಂ ಚನ್ದನಂ ಗೋಸಿತಚನ್ದನಂ। ನಾಗಭವನಸಮ್ಭವಂ **ಅರುಣವಣ್ಣಮತ್ತಿಕಂ। ಹರೀತಕಂ ಆಮಲಕ**ನ್ತಿ ಅಗದಹರೀತಕಂ ಅಗದಾಮಲಕಂ। ತಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸರೀರಮಲಸೋಧನಾದಿಕರಣಸಮತ್ಥಂ ಹೋತಿ।

ಉಣ್ಹೀಸನ್ತಿ ಉಣ್ಹೀಸಪಟ್ಟಂ। **ವೇಠನ**ನ್ತಿ ಸೀಸವೇಠನಂ। **ಸಾರಪಾಮಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ ರತನಪಾಮಙ್ಗಸುತ್ತಂ। **ವತ್ಥಕೋಟಿಕ**ನ್ತಿ ವತ್ಥಯುಗಮೇವ। **ನಾಗಮಾಹಟ**ನ್ತಿ ನಾಗೇಹಿ ಆಹಟಂ। **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। **ಅಮತೋಸಧ**ನ್ತಿ ಏವಂನಾಮಿಕಾ ಗುಳಿಕಜಾತಿ, ಅಮತಸದಿಸಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಏವಂ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ಕಿರ ಪರಿಪನ್ಥಂ ವಿಧಮೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಾಧೇನ್ತೇಹಿ ಅಗದೋಸಧಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಕತಂ ಗುಳಿಕಂ। ತಂ ಪನ ರಾಜೂನಂ ಮುಖಸೋಧನನಹಾನಪರಿಯೋಸಾನೇ ಮಹತಾ ಪರಿಹಾರೇನ ಉಪನೇನ್ತಿ। ತೇನ ತೇ ಅಙ್ಗರಾಗಂ ನಾಮ ಕರೋನ್ತಿ, ಕರೋನ್ತಾ ಚ ಯಥಾರಹಂ ದ್ವೀಹಿ ತೀಹಿ ಅಗದೋಸಧರಙ್ಗತಿಲಕಾಹಿ ನಲಾಟಕಅಂಸಕೂಟಉರಮಜ್ಝಸಙ್ಖಾತಂ ಅಙ್ಗಂ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಙ್ಗರಾಗಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಾ ಪನ ಗುಳಿಕಾ ಅಹಿವಿಚ್ಛಿಕಾದೀನಮ್ಪಿ ವಿಸಂ ಹನತಿ, ತೇನಪಿ ತಂ ವುಚ್ಚತಿ “ಅಮತೋಸಧ”ನ್ತಿ।

ಅಹಂ ಬುದ್ಧಞ್ಚಾತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅಬುಜ್ಝಿ ಪಟಿಬುಜ್ಝೀತಿ ಬುದ್ಧೋತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಞ್ಚ, ಅಧಿಗತಮಗ್ಗೇ ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೇ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚ ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನೇ ಧಾರೇತೀತಿ ಧಮ್ಮೋತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಂ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ನವ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಞ್ಚ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತತ್ತಾ ಸಙ್ಘೋತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಂ ಅರಿಯಸಾವಕಸಙ್ಘಞ್ಚ ಅಹಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಪರಾಯಣನ್ತಿ ಉಪಗತೋ, ಭಜಿಂ ಸೇವಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಹಿಂಸತಿ ತಪ್ಪಸಾದತಗ್ಗರುಕತಾಹಿ ವಿಹತಕಿಲೇಸೇನ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೇನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಸರಣಗತಾನಂ ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ ಭಯಂ ಸನ್ತಾಸಂ ದುಕ್ಖಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ಪರಿಕಿಲೇಸಂ ಹನತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ **ಸರಣಂ,** ರತನತ್ತಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಅಪಿಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹಿತೇ ಪವತ್ತನೇನ ಅಹಿತಾ ಚ ನಿವತ್ತನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಧಮ್ಮೋಪಿ ಭವಕನ್ತಾರಾ ಉತ್ತಾರಣೇನ ಅಸ್ಸಾಸದಾನೇನ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಙ್ಘೋಪಿ ಅಪ್ಪಕಾನಮ್ಪಿ ಕಾರಾನಂ ವಿಪುಲಫಲಪಟಿಲಾಭಕರಣೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ಸರಣಭೂತಂ ರತನತ್ತಯಂ ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ ಸರಣನ್ತಿ ಗತೋ ಅವಗತೋ, ಜಾನಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಾಸಕತ್ತಂ ದೇಸೇಸಿ**ನ್ತಿ ರತನತ್ತಯಂ ಉಪಾಸತೀತಿ ಉಪಾಸಕೋತಿ ಏವಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಉಪಾಸಕಭಾವಂ ಮಯಿ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಂ ವಾಚಾಯ ಪಕಾಸೇಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ,

“ಉಪಾಸಕೋಹಂ ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇ ಪಾಣುಪೇತಂ ಸರಣಂ ಗತೋ”ತಿ ಏವಂ ಉಪಾಸಕತ್ತಂ ಪಟಿವೇದೇಸಿನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ**ತಿ ಸಕ್ಯಸ್ಸ ಸುದ್ಧೋದನಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದ್ಧಾ**ತಿ ಸದ್ಧಾಯ, “ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಯಕಾರಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಉಪೇಹೀ**ತಿ ಉಪಗಚ್ಛ।

ಅಸೋಕರಞ್ಞಾ ಪೇಸಿತೇನ ಅಭಿಸೇಕೇನಾತಿ ಅಸೋಕರಞ್ಞಾ ಪೇಸಿತೇನ ಅಭಿಸೇಕುಪಕರಣೇನ। ಯದಾ ಹಿ ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸೋ ಮಹಾರಾಜಾ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಸೋಕರಞ್ಞೋ ಇತೋ ವೇಳುಯಟ್ಠಿಯಾದಯೋ ಮಹಾರಹೇ ಪಣ್ಣಾಕಾರೇ ಪೇಸೇಸಿ। ತದಾ ಸೋಪಿ ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಅತಿವಿಯ ತುಟ್ಠೋ “ಇಮೇಹಿ ಅತಿರೇಕತರಂ ಕಿಂ ನಾಮ ಮಹಗ್ಘಂ ಪಟಿಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ಸಹಾಯಸ್ಸ ಮೇ ಪೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಅಮಚ್ಚೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇತ್ವಾ ಲಙ್ಕಾದೀಪೇ ಅಭಿಸೇಕಪರಿಹಾರಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ “ನ ತತ್ಥ ಈದಿಸೋ ಅಭಿಸೇಕಪರಿಹಾರೋ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಸುತ್ವಾ “ಸಾಧು ವತ ಮೇ ಸಹಾಯಸ್ಸ ಅಭಿಸೇಕಪರಿಹಾರಂ ಪೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಸಾಮುದ್ದಿಕಸಙ್ಖಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಸಙ್ಖಾನಿ ಚ ಗಙ್ಗೋದಕಞ್ಚ ಅರುಣವಣ್ಣಮತ್ತಿಕಞ್ಚ ಅಟ್ಠಟ್ಠ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಞ್ಞಾಯೋ ಚ ಸುವಣ್ಣರಜತಲೋಹಮತ್ತಿಕಾಮಯಘಟೇ ಚ ಅಟ್ಠಹಿ ಸೇಟ್ಠಿಕುಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠ ಅಮಚ್ಚಕುಲಾನಿ ಚಾತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಟ್ಠಕಂ ನಾಮ ಇಧ ಪೇಸೇಸಿ “ಇಮೇಹಿ ಮೇ ಸಹಾಯಸ್ಸ ಪುನ ಅಭಿಸೇಕಂ ಕರೋಥಾ”ತಿ, ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಅಭಿಸೇಕತ್ಥಾಯ ಬಹುಂ ಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ಪೇಸೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಅಸೋಕರಞ್ಞಾ ಪೇಸಿತೇನ ಅಭಿಸೇಕೇನಾ”ತಿ। ಏಕೋ ಮಾಸೋ ಅಭಿಸಿತ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಏಕಮಾಸಾಭಿಸಿತ್ತೋ**। ಕಥಂ ಪನ ತಸ್ಸ ತದಾ ಏಕಮಾಸಾಭಿಸಿತ್ತತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **“ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಹಿಸ್ಸ ಅಭಿಸೇಕಮಕಂಸೂ”**ತಿ, ಪುಬ್ಬೇ ಕತಾಭಿಸೇಕಸ್ಸಪಿ ಅಸೋಕರಞ್ಞಾ ಪೇಸಿತೇನ ಅನಗ್ಘೇನ ಪರಿಹಾರೇನ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಪುನ ಅಭಿಸೇಕಮಕಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ **ಮಹಾವಂಸೇ** –

“ತೇ ಮಿಗಸಿರಮಾಸಸ್ಸ, ಆದಿಚನ್ದೋದಯಂ ದಿನೇ।
ಅಭಿಸಿತ್ತಞ್ಚ ಲಙ್ಕಿನ್ದಂ, ಅಮಚ್ಚಾ ಸಾಮಿಭತ್ತಿನೋ॥

“ಧಮ್ಮಾಸೋಕಸ್ಸ ವಚನಂ, ಸುತ್ವಾ ಸಾಮಿಹಿತೇ ರತಾ।
ಪುನಾಪಿ ಅಭಿಸೇಚಿಂಸು, ಲಙ್ಕಾಹಿತಸುಖೇ ರತ”ನ್ತಿ॥

ದೀಪವಂಸೇಪಿ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ –

“ವಿಸಾಖಮಾಸೇ ದ್ವಾದಸಿಯಂ, ಜಮ್ಬುದೀಪಾ ಇಧಾಗತಾ।
ಅಭಿಸೇಕಂ ಸಪರಿವಾರಂ, ಅಸೋಕಧಮ್ಮೇನ ಪೇಸಿತಂ॥

“ದುತಿಯಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚಿತ್ಥ, ರಾಜಾನಂ ದೇವಾನಂಪಿಯಂ।
ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ದುತಿಯಾಭಿಸೇಕೇನ, ವಿಸಾಖಮಾಸೇ ಉಪೋಸಥೇ॥

“ತತೋ ಮಾಸೇ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಜೇಟ್ಠಮಾಸೇ ಉಪೋಸಥೇ।
ಮಹಿನ್ದೋ ಸತ್ತಮೋ ಹುತ್ವಾ, ಜಮ್ಬುದೀಪಾ ಇಧಾಗತೋ”ತಿ॥

ತದಾ ಪನ ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯ ಅಭಿಸೇಕಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ತತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವಜ್ಜತನಾ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಮೇವ ಅಭಿಸೇಕಕರಣಮಾಚಿಣ್ಣಂ। ಅಭಿಸೇಕವಿಧಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ – ಅಭಿಸೇಕಮಙ್ಗಲತ್ಥಂ ಅಲಙ್ಕತಪ್ಪಟಿಯತ್ತಸ್ಸ ಮಣ್ಡಪಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಕತಸ್ಸ ಉದುಮ್ಬರಸಾಖಮಣ್ಡಪಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ಉದುಮ್ಬರಭದ್ದಪೀಠಮ್ಹಿ ಅಭಿಸೇಕಾರಹಂ ಅಭಿಜಚ್ಚಂ ಖತ್ತಿಯಂ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಪಠಮಂ ತಾವ ಮಙ್ಗಲಾಭರಣಭೂಸಿತಾ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಖತ್ತಿಯಕಞ್ಞಾ

ಗಙ್ಗೋದಕಪುಣ್ಣಂ ಸಾಮುದ್ದಿಕಂ ದಕ್ಖಿಣಾವಟ್ಟಸಙ್ಖಂ ಉಭೋಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀಸೋಪರಿ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತೇನ ತಸ್ಸ ಮುದ್ಧನಿ ಅಭಿಸೇಕೋದಕಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದೇತಿ "ದೇವ, ತಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಖತ್ತಿಯಗಣಾ ಅತ್ತಾನಮಾರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಇಮಿನಾ ಅಭಿಸೇಕೇನ ಅಭಿಸೇಕಿಕಂ ಮಹಾರಾಜಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತ್ವಂ ರಾಜಧಮ್ಮೇಸು ಠಿತೋ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಹಿ, ಏತೇಸು ಖತ್ತಿಯಗಣೇಸು ತ್ವಂ ಪುತ್ತಸಿನೇಹಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಹಿತಚಿತ್ತೋ ಹಿತಸಮಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಚ ಭವ, ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿಯಾ ತೇಸಂ ರಕ್ಖಿತೋ ಚ ಭವಾಹೀ"ತಿ।

ತತೋ ಪುನ ಪುರೋಹಿತೋಪಿ ಪುರೋಹಿಚ್ಚಟ್ಠಾನಾನುರೂಪಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಅಲಙ್ಕತಪ್ಪಟಿಯತ್ತೋ ಗಙ್ಗೋದಕಪುಣ್ಣಂ ರಜತಮಯಸಙ್ಖಂ ಉಭೋಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸೀಸೋಪರಿ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತೇನ ತಸ್ಸ ಮುದ್ಧನಿ ಅಭಿಸೇಕೋದಕಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದೇತಿ "ದೇವ, ತಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಣಾ ಅತ್ತಾನಮಾರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಇಮಿನಾ ಅಭಿಸೇಕೇನ ಅಭಿಸೇಕಿಕಂ ಮಹಾರಾಜಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತ್ವಂ ರಾಜಧಮ್ಮೇಸು ಠಿತೋ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಹಿ, ಏತೇಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ತ್ವಂ ಪುತ್ತಸಿನೇಹಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಹಿತಚಿತ್ತೋ ಹಿತಸಮಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಚ ಭವ, ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿಯಾ ತೇಸಂ ರಕ್ಖಿತೋ ಚ ಭವಾಹೀ"ತಿ।

ತತೋ ಪುನ ಸೇಟ್ಠಿಪಿ ಸೇಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನುರೂಪಭೂಸನಭೂಸಿತೋ ಗಙ್ಗೋದಕಪುಣ್ಣಂ ರತನಮಯಸಙ್ಖಂ ಉಭೋಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸೀಸೋಪರಿ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತೇನ ತಸ್ಸ ಮುದ್ಧನಿ ಅಭಿಸೇಕೋದಕಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದೇತಿ "ದೇವ ತಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಗಹಪತಿಗಣಾ ಅತ್ತಾನಮಾರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಇಮಿನಾ ಅಭಿಸೇಕೇನ ಅಭಿಸೇಕಿಕಂ ಮಹಾರಾಜಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತ್ವಂ ರಾಜಧಮ್ಮೇಸು ಠಿತೋ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಹಿ, ಏತೇಸು ಗಹಪತಿಗಣೇಸು ತ್ವಂ ಪುತ್ತಸಿನೇಹಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಹಿತಚಿತ್ತೋ ಹಿತಸಮಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಚ ಭವ, ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿಯಾ ತೇಸಂ ರಕ್ಖಿತೋ ಚ ಭವಾಹೀ"ತಿ।

ತೇ ಪನ ತಸ್ಸ ಏವಂ ವದನ್ತಾ "ಸಚೇ ತ್ವಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ವಚನಾನುರೂಪೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸ್ಸಸಿ, ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲಂ। ನೋ ಚೇ ಕಾರೇಸ್ಸಸಿ, ತವ ಮುದ್ಧಾ ಸತ್ತಧಾ ಫಲತೂ"ತಿ ಏವಂ ರಞ್ಞೋ ಅಭಿಸಪನ್ತಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ದೀಪೇ ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಮುದ್ಧನಿ ಧಮ್ಮಾಸೋಕೇನೇವ ಇಧ ಪೇಸಿತಾ ಖತ್ತಿಯಕಞ್ಞಾಯೇವ ಅನೋತತ್ತೋದಕಪುಣ್ಣೇನ ಸಾಮುದ್ದಿಕದಕ್ಖಿಣಾವಟ್ಟಸಙ್ಖೇನ ಅಭಿಸೇಕೋದಕಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚೇತಿ ವದನ್ತಿ। ಇದಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅಭಿಸೇಕವಿಧಾನಂ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ **ಚೂಳಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ "ಪಠಮಂ ತಾವ ಅಭಿಸೇಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ರಾಜೂನಂ ಸುವಣ್ಣಮಯಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಸಙ್ಖಾನಿ ಚ ಗಙ್ಗೋದಕಞ್ಚ ಖತ್ತಿಯಕಞ್ಞಞ್ಚ ಲದ್ಧುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಕಥಯಮಾನೋತಿ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಸಙ್ಖಾತಸಮ್ಮೋದಜನನತೋ ಸಮ್ಮೋದಿತುಂ ಯುತ್ತಭಾವತೋ ಚ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ "ಕಚ್ಚಿ ಭನ್ತೇ ಖಮನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ವೋ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ ಬಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಥಂ ಕಥಯಮಾನೋ। **ಭ ಜನೇ ದಸ್ಸೇಸೀ**ತಿ ರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗತಾನಂ "ನ ಇಮೇ ಯಕ್ಖಾ, ಮನುಸ್ಸಾ ಇಮೇ"ತಿ ಸಞ್ಞಾನನತ್ಥಂ ಭಣ್ಡುಕಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಆನೀತತ್ತಾ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭ ಜನೇ ದಸ್ಸೇಸಿ। **ತೇವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಆಸವಕ್ಖಯಸಙ್ಖಾತಾಹಿ ತೀಹಿ ವಿಜ್ಜಾಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ಇದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಂ ಪತ್ತಾ। **ಚೇತೋಪರಿಯಕೋವಿದಾ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಾಚಾರೇ ಕುಸಲಾ। ಏವಮೇತ್ಥ ಪಞ್ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸರೂಪೇನ ವುತ್ತಾ, ದಿಬ್ಬಸೋತಂ ಪನ ತಾಸಂ ವಸೇನ ಆಗತಮೇವ ಹೋತಿ। **ಬಹೂ**ತಿ ಏವರೂಪಾ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಬುದ್ಧಸಾವಕಾ ಬಹೂ ಗಣನಪಥಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಕಾಸಾವಪಜ್ಜೋತಂ ಕತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೀತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ತೇವಿಜ್ಜಾ ಇದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಾ ಚ ಖೀಣಾಸವಾ ಚೇತೋಪರಿಯಕೋವಿದಾ ಕೇಚಿ ಖೀಣಾಸವಾತಿ ವಿಸುಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ 'ಅರಹನ್ತೋ'ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾ ವುತ್ತಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಂ, ಪಞ್ಞಾಯ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಸನ್ನ**ನ್ತಿ ಆಸನ್ನೇ ಠಿತಂ। **ಸಾಧು ಮಹಾರಾಜ ಪಣ್ಡಿತೋಸೀ**ತಿ ರಾಜಾನಂ ಪಸಂಸತಿ। ಪುನ ವೀಮಂಸನ್ತೋ **"ಅತ್ಥಿ ಪನ ತೇ ಮಹಾರಾಜಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಚೂಳಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಸುತ್ತನ್ತಂ ಕಥೇಸೀತಿ "ಅಯಂ ರಾಜಾ 'ಇಮೇ ಸಮಣಾ ನಾಮ ಈದಿಸಾ, ಸೀಲಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ತೇಸಂ ಈದಿಸೀ'ತಿ ಚ ನ ಜಾನಾತಿ, ಹನ್ದ ನಂ ಇಮಾಯ ಚೂಳಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ಸಮಣಭಾವೂಪಗಮನಂ ಸಮಣಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಪಠಮಂ **ಚೂಳಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಸುತ್ತನ್ತಂ** ಕಥೇಸಿ। ತತ್ಥ ಹಿ -

"ಏವಮೇವ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಧ ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ...ಪೇ॰... ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತಿ, ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ ಗಹಪತಿ ವಾ ಗಹಪತಿಪುತ್ತೋ ವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ವಾ ಕುಲೇ ಪಚ್ಚಾಜಾತೋ, ಸೋ ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ತಥಾಗತೇ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ಸೋ ತೇನ ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ 'ಸಮ್ಬಾಧೋ ಘರಾವಾಸೋ ರಜೋಪಥೋ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ನಯಿದಂ ಸುಕರಂ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸತಾ ಏಕನ್ತಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಏಕನ್ತಪರಿಸುದ್ಧಂ ಸಙ್ಖಲಿಖಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಿತುಂ, ಯನ್ನೂನಾಹಂ ಕೇಸಮಸ್ಸುಂ ಓಹಾರೇತ್ವಾ ಕಾಸಾಯಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಅಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ। ಸೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಮಹನ್ತಂ ವಾ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಂ ಪಹಾಯ ಮಹನ್ತಂ ವಾ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಂ ಪಹಾಯ ಕೇಸಮಸ್ಸುಂ ಓಹಾರೇತ್ವಾ ಕಾಸಾಯಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಅಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜತಿ।

"ಸೋ ಏವಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಾನೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಿಕ್ಖಾಸಾಜೀವಸಮಾಪನ್ನೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ ನಿಹಿತದಣ್ಡೋ ನಿಹಿತಸತ್ಥೋ, ಲಜ್ಜೀ ದಯಾಪನ್ನೋ ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ ವಿಹರತಿ।

"ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ ದಿನ್ನಾದಾಯೀ ದಿನ್ನಪಾಟಿಕಙ್ಖೀ, ಅಥೇನೇನ ಸುಚಿಭೂತೇನ ಅತ್ತನಾ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೧-೨೯೨) -

ಏವಮಾದಿನಾ ಸಾಸನೇ ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭಂ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೇಹಿ ಚ ಪಬ್ಬಜ್ಜುಪಗಮನಂ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಪಕಾಸಿತಾ।

ರಾಜಾ ಸುತ್ತನ್ತಂ ಸುಣನ್ತೋಯೇವ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ "ಸೋ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ, ಏಕಭತ್ತಿಕೋ ಹೋತಿ ರತ್ತೂಪರತೋ ವಿರತೋ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾ"ತಿ ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತನ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೩) ಆಗತತ್ತಾ ತಂ ಸುಣನ್ತೋಯೇವ ಅಞ್ಞಾಸಿ। **ಇಧೇವ ವಸಿಸ್ಸಾಮಾತಿ** ನ ತಾವ ರತ್ತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಅನಾಗತವಚನಮಕಾಸಿ। **ಆಗತಫಲೋತಿ** ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ, ಸಮ್ಪತ್ತಅನಾಗಾಮಿಫಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋಯೇವ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ಅವಿಪರೀತವಿದಿತಸತ್ಥುಸಾಸನತ್ತಾ **ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನೋ। ಇದಾನಿ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸತೀತಿ** ಗಿಹಿಲಿಙ್ಗೇನ ಆನೀತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಏವಮಾಹ। **ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋತಿ** ರಞ್ಞೇ ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ** ಅನ್ತೋತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಸಮಾಗತಾ ಸುಣನ್ತೂತಿ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ।

ಭೂಮತ್ಥರಣಸಙ್ಖೇಪೇನಾತಿ ಭೂಮತ್ಥರಣಾಕಾರೇನ। **ಉಪ್ಪಾತಪಾಠಕಾತಿ** ನಿಮಿತ್ತಪಾಠಕಾ, ನೇಮಿತ್ತಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಹಿತಾ ದಾನಿ ಇಮೇಹಿ ಪಥವೀತಿ** ಆಸನಾನಂ ಪಥವಿಯಂ ಅತ್ಥತತ್ತಾ ಏವಮಾಹಂಸು। **ಪತಿಟ್ಠಹಿಸ್ಸತೀತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಸಾಸನಪತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅವಸ್ಸಂ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಮಿದನ್ತಿ ಏವಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪಣೀತೇನಾತಿ** ಉತ್ತಮೇನ। **ಸಹತ್ಥಾತಿ** ಸಹತ್ಥೇನ **ಸನ್ತಪ್ಪೇತ್ವಾತಿ** ಸುಟ್ಠು ತಪ್ಪೇತ್ವಾ, ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಸುಹಿತಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೇತವತ್ಥುಂ ವಿಮಾನವತ್ಥುಂ ಸಚ್ಚಸಂಯುತ್ತಞ್ಚ ಕಥೇಸೀತಿ** ದೇಸನಾವಿಧಿಕುಸಲೋ ಥೇರೋ ಜನಸ್ಸ ಸಂವೇಗಂ ಜನೇತುಂ ಪಠಮಂ ಪೇತವತ್ಥುಂ ಕಥೇತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಸಂವೇಗಜಾತಂ ಜನಂ ಅಸ್ಸಾಸೇತುಂ ಸಗ್ಗಕಥಾವಸೇನ

ವಿಮಾನವತ್ಥುಞ್ಚ ಕಥೇತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸಾಸಾನಂ “ಮಾ ಏತ್ಥ ಅಸ್ಸಾದಂ ಕರೋಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿನಾ ನ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಧುವಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಪರಮಸ್ಸಾಸಕಂ ನಿಬ್ಬಾನಮಧಿಗನ್ತುಂ ವಾಯಮಥಾ”ತಿ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧತ್ಥಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇನ್ತೋ ಅನ್ತೇ ಸಚ್ಚಸಂಯುತ್ತಂ ಕಥೇಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತೇಸಂ ಸುತ್ವಾತಿ ತೇಸಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಥೇರಾನಂ ಗುಣಕಥಂ ಸುತ್ವಾ। **ರಞ್ಞೋ ಸಂವಿದಿತಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇದನಂ ಕತ್ವಾ, ರಾಜಾನಂ ಪಟಿವೇದಯಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಲಂ ಗಚ್ಛಾಮಾ**ತಿ ಪುರಸ್ಸ ಅಚ್ಚಾಸನ್ನತ್ತಾ ಸಾರುಪ್ಪಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ಆಹ। **ಮೇಘವನಂ ನಾಮ ಉಯ್ಯಾನ**ನ್ತಿ ಮಹಾಮೇಘವನುಯ್ಯಾನಂ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಉಯ್ಯಾನಸ್ಸ ಭೂಮಿಗ್ಗಹಣದಿವಸೇ ಅಕಾಲಮಹಾಮೇಘೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬತಳಾಕಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋ ಗಿಮ್ಹಾಭಿಹತರುಕ್ಖಲತಾದೀನಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋವ ಪಾವಸ್ಸಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತಂ ಮಹಾಮೇಘವನಂ ನಾಮ ಉಯ್ಯಾನಂ ಜಾತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಮಹಾವಂಸೇ** –

> “ಉಯ್ಯಾನಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣೇ, ಮಹಾಮೇಘೋ ಅಕಾಲಜೋ।
> ಪಾವಸ್ಸಿ ತೇನ ಉಯ್ಯಾನಂ, ಮಹಾಮೇಘವನಂ ಅಹೂ”ತಿ॥

ಸುಖಸಯಿತಭಾವಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾತಿ “ಕಚ್ಚಿ, ಭನ್ತೇ, ಇಧ ಸುಖಂ ಸಯಿತ್ಥ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಇಧ ನಿವಾಸೋ ಸುಖೋ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಸುಖಸಯಿತಭಾವಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತತೋ ಥೇರೇನ “ಸುಖಸಯಿತಮ್ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಫಾಸುಕಮಿದಂ ಉಯ್ಯಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ “ಏವಂ ಸತಿ ಇದಂ ನೋ ಉಯ್ಯಾನಂ ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ **“ಕಪ್ಪತಿ, ಭನ್ತೇ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಆರಾಮೋ”**ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। **ಇಮಂ ಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ವೇಳುವನಾರಾಮಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ವುತ್ತಮಿಮಂ ಸುತ್ತಂ। **ಉದಕ**ನ್ತಿ ದಕ್ಖಿಣೋದಕಂ। **ಮಹಾಮೇಘವನುಯ್ಯಾನಂ ಅದಾಸೀ**ತಿ “ಇಮಂ ಮಹಾಮೇಘವನುಯ್ಯಾನಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಮ್ಮೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಜೇಟ್ಠಮಾಸಸ್ಸ ಕಾಳಪಕ್ಖೇ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಅದಾಸಿ। ಮಹಾವಿಹಾರಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣೋದಕಪಾತೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವೇಪಿ ನ ತಾವ ತತ್ಥ ವಿಹಾರಕಮ್ಮಂ ನಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ಇದಞ್ಚ ಪಠಮಂ ವಿಹಾರಟ್ಠಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”**ತಿ। **ಪುನದಿವಸೇಪೀ**ತಿ ಕಾಳಪಕ್ಖಸ್ಸ ದುತಿಯದಿವಸೇಯೇವ। **ಅಡ್ಢನವಮಾನಂ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ಅಡ್ಢೇನ ನವಮಾನಂ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಪಞ್ಚಸತಾಧಿಕಾನಂ ಅಟ್ಠಸಹಸ್ಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜೋತಿಪಾತುಭಾವಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಞಾಣಾಲೋಕಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಟ್ಠಾನಂ। **ಅಪ್ಪಮಾದಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ **ಮಹಾಅಪ್ಪಮಾದಸುತ್ತಂ,** ರಾಜೋವಾದಸುತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಮಹಚ್ಚನ್ತಿ ಕರಣತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ಮಹತಾ ರಾಜಾನುಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತುಮ್ಹೇ ಜಾನನತ್ಥನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅರಿಟ್ಠೋ ನಾಮ ಅಮಚ್ಚೋ**ತಿ ರಞ್ಞೋ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಅರಿಟ್ಠೋ ನಾಮ ಅಮಚ್ಚೋ। **ಪಞ್ಚಪಣ್ಣಾಸಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ “ಚತುಪಣ್ಣಾಸಾಯಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನಂ “ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ಅರಹನ್ತೋ”ತಿ ವಚನಂ ಸಮೇತಿ। ತೇನೇವ ಚ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಲಿಖಿತೇ **ಮಹಾವಂಸೇ** “ಚತುಪಣ್ಣಾಸಾಯ ಸದ್ಧಿ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದಸಭಾತಿಕಸಮಾಕುಲಂ ರಾಜಕುಲ**ನ್ತಿ ಮುಟಸಿವಸ್ಸ ಪುತ್ತೇಹಿ ಅಭಯೋ ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸೋ ಮಹಾನಾಗೋ ಉತ್ತಿಯೋ ಮತ್ತಾಭಯೋ ಸೂರತಿಸ್ಸೋತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ದಸಹಿ ಭಾತಿಕೇಹಿ ಸಮಾಕಿಣ್ಣಂ ರಾಜಕುಲಂ। **ಚೇತಿಯಗಿರಿಮ್ಹಿ ವಸ್ಸಂ ವಸಿಂಸೂ**ತಿ ಆಸಾಳ್ಹೀಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನವಿಹಾರೇಯೇವ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ವಸ್ಸಂ ವಸಿಂಸು। **ಪವಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಮಹಾಪವಾರಣಾಯ ಪವಾರೇತ್ವಾ। **ಕತ್ತಿಕಪುಣ್ಣಮಾಯ**ನ್ತಿ ಅಪರಕತ್ತಿಕಪುಣ್ಣಮಾಯಂ। ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೋ ಹಿ ಪುರಿಮಿಕಾಯಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ವುತ್ಥವಸ್ಸೋ ಮಹಾಪವಾರಣಾಯ ಪವಾರೇತ್ವಾ ತತೋ ಏಕಮಾಸಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಚಾತುಮಾಸಿನಿಯಂ ಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ಅರಿಯಗಣಪರಿವುತೋ ರಾಜಕುಲಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭೋಜನಾವಸಾನೇ “ಮಹಾರಾಜ, ಅಮ್ಹೇಹಿ ಚಿರದಿಟ್ಠೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿಆದಿವಚನಮಬ್ರವಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವಕ್ಖತಿ “ಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಮಹಾವೀರೋ, ಚಾತುಮಾಸಿನಿಯಾ ಇಧಾ”ತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಕೇನಚಿ** ವುತ್ತಂ “ವುತ್ಥವಸ್ಸೋ ಪವಾರೇತ್ವಾತಿ ಚಾತುಮಾಸಿನಿಯಾ ಪವಾರಣಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪಠಮಪವಾರಣಾಯ ವಾ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಏಕಮಾಸಂ ತತ್ಥೇವ ವಸಿತ್ವಾ ಕತ್ತಿಕಪುಣ್ಣಮಿಯಂ ಅವೋಚ, ಅಞ್ಞಥಾ ‘ಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಮಹಾವೀರೋ’ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತು”ನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಚಾತುಮಾಸಿನಿಯಾ ಪವಾರಣಾಯಾತಿ ಅಯಮತ್ಥವಿಕಪ್ಪೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ಪುರಿಮಿಕಾಯ ವಸ್ಸೂಪಗತಾ ಚಾತುಮಾಸಿನಿಯಂ ಪವಾರೇನ್ತಿ।

ಚಿರದಿಟ್ಠೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಸತ್ಥುಸ್ಸ ಸರೀರಾವಯವೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋಯೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ಅವಯವೇ ಸಮುದಾಯವೋಹಾರವಸೇನ ಏವಮಾಹಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯಥಾ "ಸಮುದ್ದೋ ದಿಟ್ಠೋ"ತಿ।

ಥೇರೇನ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಗಮನಕಾರಣಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಇಧ ವಾಸೇ ಪಯೋಜನಮೇವ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಗಮನಂ ಪಟಿಸೇಧೇತುಕಾಮೋ ಆಹ **"ಅಹಂ ಭನ್ತೇ ತುಮ್ಹೇ"**ತಿಆದಿ। **ಅಭಿವಾದನಾ**ದೀಸು ಆಚರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಭಿವಾದನಕರಣಂ **ಅಭಿವಾದನಂ** ನಾಮ। ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ದಿಸಾಭಾಗೇ ಆಚರಿಯೋ ವಸತಿ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಕಪ್ಪೇನ್ತೋ, ತತೋ ಅಭಿಮುಖೋವ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಸೀದತಿ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜತಿ, ಇದಂ ಅಭಿವಾದನಂ ನಾಮ। ಆಚರಿಯಂ ಪನ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಕರಣಂ **ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ಆಚರಿಯಂ ಪನ ದಿಸ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಸೀಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯಂ ನಮಸ್ಸತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ದಿಸಾಭಾಗೇ ಸೋ ವಸತಿ, ತದಭಿಮುಖೋಪಿ ತಥೇವ ನಮಸ್ಸತಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಠಿತೋಪಿ ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ನಮಸ್ಸತಿಯೇವಾತಿ ಇದಂ **ಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಂ** ನಾಮ। ಅನುಚ್ಛವಿಕಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪನ ಕರಣಂ **ಸಾಮೀಚಿಕರಣಂ** ನಾಮ। ಚೀವರಾದೀಸು ಹಿ ಚೀವರಂ ದೇನ್ತೋ ನ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ದೇತಿ, ಮಹಗ್ಘಂ ಸತಮೂಲಗ್ಘಮ್ಪಿ ಪಞ್ಚಸತಮೂಲಗ್ಘಮ್ಪಿ ಸತಸಹಸ್ಸಮೂಲಗ್ಘಮ್ಪಿ ದೇತಿಯೇವ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇದಂ ಸಾಮೀಚಿಕರಣಂ ನಾಮ। **ಸರೀರಧಾತುಯೋ**ತಿ ಸರೀರಾವಯವಾ। **ಅಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಾತಂ, ವಿದಿತಂ ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುತೋ ಲಚ್ಛಾಮಾ**ತಿ ಕುತೋ ಲಭಿಸ್ಸಾಮ। **ಸುಮನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇಹೀ**ತಿ ಪರಮಮೇವ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ ವಾ "ಜಾನಾತಿ ಏಸ ಅಮ್ಹಾಕಮಧಿಪ್ಪಾಯ"ನ್ತಿ ಞತ್ವಾ ವಾ ಏವಮಾಹಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕೋ ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜಾತಿ ಮಹಾರಾಜ ತ್ವಂ ಧಾತೂನಂ ಪಟಿಲಾಭೇ ಮಾ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಕರೋಹಿ, ಮಾ ತ್ವಂ ತತ್ಥ ವಾವಟೋ ಭವ, ಅಞ್ಞಂ ತಯಾ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಾನಿ ತದೇವ ರಞ್ಞಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವೀಥಿಯೋ ಸೋಧಾಪೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಬ್ಬತಾಳಾವಚರೇ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಕಂಸತಾಳಾದಿತಾಳಂ ಅವಚರತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ತಾಳಾವಚರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆತತವಿತತಾದಿ ಸಬ್ಬಂ ತೂರಿಯಭಣ್ಡಂ। ತೇನೇವ **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಸಬ್ಬಞ್ಚ ತಾಳಾವಚರಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇಥಾತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಚ ತಾಳಾವಚರನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ತೂರಿಯಭಣ್ಡ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಪನ ಸಹಚರಣನಯೇನ ಸಬ್ಬತೂರಿಯಭಣ್ಡಾನಂ ವಾದಕಾಪಿ ಗಹೇತುಂ ವಟ್ಟನ್ತೀತಿ ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಸನ್ನಿಪಾತೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಲಚ್ಛಸೀ**ತಿ ಲಭಿಸ್ಸಸಿ। **ಥೇರಾ ಚೇತಿಯಗಿರಿಮೇವ ಅಗಮಂಸೂ**ತಿ ರಾಜನಿವೇಸನತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪುನ ಚೇತಿಯಗಿರಿಮೇವ ಅಗಮಂಸು।

ತಾವದೇವಾತಿ ತಂ ಖಣಂಯೇವ। **ಪಾಟಲಿಪುತ್ತದ್ವಾರೇ**ತಿ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತನಗರದ್ವಾರೇ। **ಕಿಂ ಭನ್ತೇ ಸುಮನ ಆಹಿಣ್ಡಸೀ**ತಿ ಸುಮನ ತ್ವಂ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ ವಿಚರಸೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಚೇತಿಯಗಿರಿಮ್ಹಿಯೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾ ತತ್ಥ ವಿಹಾರತ್ಥಾಯ ಆಕಙ್ಖಿತಬ್ಬಭಾವತೋ ಚೇತಿಯಗಿರಿಮ್ಹಿಯೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ। **ವಡ್ಢಮಾನಕಚ್ಛಾಯಾಯಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಮೇವ ಹಿ ಛಾಯಾ ವಡ್ಢತಿ। **ಅಥಸ್ಸ ಏತದಹೋಸೀ**ತಿ ಧಾತುಚಙ್ಕೋಟಕಂ ದಿಸ್ವಾ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ। **ಛತ್ತಂ ಅಪನಮತೂ**ತಿ ಇದಂ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ ಸಯಮೇವ ಮೇ ಸೀಸೋಪರಿತೋ ಧಾತುಚಙ್ಕೋಟಕಾಭಿಮುಖಂ ಹುತ್ವಾ ನಮತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಯ್ಹಂ ಮತ್ಥಕೇ ಪತಿಟ್ಠಾತೂ**ತಿ ಇದಂ ಧಾತುಚಙ್ಕೋಟಕಂ ಥೇರಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಧಾತುಯಾ ಸಹ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸಿರಸ್ಮಿಂ ಮೇ ಪತಿಟ್ಠಾತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೋಕ್ಖರವಸ್ಸಂ** ನಾಮ ಪೋಕ್ಖರಪತ್ತಪ್ಪಮಾಣಂ ವಲಾಹಕಮಜ್ಝೇ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಕಮೇನ ಫರಿತ್ವಾ ತೇಮೇತುಕಾಮೇಯೇವ ತೇಮಯಮಾನಂ ಮಹನ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ವಸ್ಸತಿ। **ಮಹಾವೀರೋ**ತಿ ಮಹಾಪರಕ್ಕಮೋ। ಮಹಾವೀರಾವಯವತ್ತಾ ಚೇತ್ಥ ಸತ್ಥುವೋಹಾರೇನ ಧಾತುಯೋ ಏವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। ಧಾತುಸರೀರೇನಾಗಮನಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ವುತ್ತಾ।

ಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಭಿಮುಖೋವ ಹುತ್ವಾ ಅಪಸಕ್ಕನ್ತೋತಿ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋಯೇವ ಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ಹುತ್ವಾ ಓಸಕ್ಕನ್ತೋ, ಗಚ್ಛನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏಸ ಪಚ್ಛಿಮದಿಸಂ ನ ಓಲೋಕೇತಿ, ತಥಾಪಿ ಪಚ್ಛಿಮದಿಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ಗಚ್ಛತೀತಿ "ಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಭಿಮುಖೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪುರತ್ಥಿಮೇನ ದ್ವಾರೇನ ನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋಯೇವ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದ್ವಾರೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಉಜುಕೇನೇವ ನಗರಂ ಪಾವಿಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮಹೇಜವತ್ಥು ನಾಮಾ**ತಿ ಮಹೇಜನಾಮಕೇನ ಯಕ್ಖೇನ

ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಏಕಂ ದೇವಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ । **ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಿಭುತ್ತೂಪಕರಣಾನಿ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಕತಂ ಚೇತಿಯಂ ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಿವಿಧಞ್ಹಿ ಚೇತಿಯಂ ವದನ್ತಿ ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಂ ಧಾತುಚೇತಿಯಂ ಧಮ್ಮಚೇತಿಯನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಂ** ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಧಾತುಚೇತಿಯಂ** ಪನ ಧಾತುಯೋ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಕತಂ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಲಿಖಿತಪೋತ್ಥಕಂ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಕತಂ ಪನ **ಧಮ್ಮಚೇತಿಯಂ** ನಾಮ। ಸಾರೀರಿಕಂ ಪರಿಭೋಗಿಕಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸಕನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ತಿಪ್ಪಭೇದಂ ಚೇತಿಯಂ ವದನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಪಭೇದೋ ಪಟಿಮಾರೂಪಸ್ಸಪಿ ಉದ್ದಿಸ್ಸಕಚೇತಿಯೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಕಥಂ ಪನ ಇದಂ ಠಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಟ್ಠಾನಂ ಅಹೋಸೀತಿ ಆಹ **"ಅತೀತೇ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಜ್ಜರಕೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಜ್ಜರಕೋ ನಾಮ ರೋಗೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಚ ಯಕ್ಖಾನುಭಾವೇನ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತದಾ ಕಿರ ಪುಣ್ಣಕಾಳೋ ನಾಮ ಯಕ್ಖೋ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ಸರೀರೇ ಪಜ್ಜರಕಂ ನಾಮ ರೋಗಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಮಹಾವಂಸೇ** –

"ರಕ್ಖಸೇಹಿ ಜನಸ್ಸೇತ್ಥ, ರೋಗೋ ಪಜ್ಜರಕೋ ಅಹೂ"ತಿ।

ದೀಪವಂಸೇಪಿ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ –

"ರಕ್ಖಸಾ ಚ ಬಹೂ ತತ್ಥ, ಪಜ್ಜರಾ ಚ ಸಮುಟ್ಠಿತಾ।
ಪಜ್ಜರೇನ ಬಹೂ ಸತ್ತಾ, ನಸ್ಸನ್ತಿ ದೀಪಮುತ್ತಮೇ"ತಿ॥

ಅನಯಬ್ಯಸನನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಅನಯೋ**ತಿ ಅವಡ್ಢಿ। ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ಸುಖಂ ಬ್ಯಸತಿ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ **ಬ್ಯಸನ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಥಾಪಿ "ತೇ ಸತ್ತೇ ಅನಯಬ್ಯಸನಮಾಪಜ್ಜನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಪಠಮಂ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಲೋಕಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ತೇ ಸತ್ತೇ ಅನಯಬ್ಯಸನಮಾಪಜ್ಜನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಆಸಯಾನುಸಯಾದಿಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಸ್ಸ ತೇ ಸತ್ತಾ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ದುಬ್ಬುಟ್ಠಿಕಾ**ತಿ ವಿಸಮವಸ್ಸಾದಿವಸೇನ ದುಟ್ಠಾ ಅಸೋಭನಾ ವುಟ್ಠಿಯೇವ ದುಬ್ಬುಟ್ಠಿಕಾ, ಸಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ ಕಾಯಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಸಪ್ಪಾಯಾ ಸತ್ತುಪಕಾರಾ ಸಮ್ಮಾ ವುಟ್ಠಿ ತತ್ಥ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತೋಯೇವ ಚ **"ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಂ ದುಸ್ಸಸ್ಸ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಭಿಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವೋ , ದುಲ್ಲಭಭಾವೋ ವಾ **ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಂ,** ಸುಲಭಾ ತತ್ಥ ಭಿಕ್ಖಾ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಸ್ಸಾನಂ ಅಭಾವೋ, ಅಸಮ್ಪನ್ನತಾ ವಾ **ದುಸ್ಸಸ್ಸಂ**। **ದೇವೋ**ತಿ ಮೇಘಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। **ಸಮ್ಮಾಧಾರಮನುಪವೇಚ್ಛೀ**ತಿ ಉದಕಧಾರಂ ಸಮ್ಮಾ ವಿಮುಞ್ಚಿ, ಸಮ್ಮಾ ಅನುಪವಸ್ಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಮಹಾವಿವಾದೋ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಕಾಲೇ ಜಯನ್ತಮಹಾರಾಜೇನ ಚ ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಕನಿಟ್ಠಭಾತುಕೇನ ಸಮಿದ್ಧಕುಮಾರನಾಮಕೇನ ಉಪರಾಜೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇ ಮಹಾಯುದ್ಧಂ ಉಪಟ್ಠಿತಂ। ತೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ "ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಮಣ್ಡದೀಪೇ ಮಹಾವಿವಾದೋ ಹೋತೀ"ತಿ। **ಹೋತೀ**ತಿ ಕಿರಿಯಾ ಕಾಲಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವತ್ತಮಾನಪಯೋಗೋ, ವಿವಾದಸ್ಸ ಪನ ಅತೀತಕಾಲಿಕತ್ತಂ "ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನಾ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನೇನ ಹೇತ್ಥ ಅತೀತಕಾಲಾವಗಮೋ ಯಥಾ "ಭಾಸತೇ ವಡ್ಢತೇ ತದಾ"ತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ವತ್ತಮಾನಪಯೋಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಕಲಹವಿಗ್ಗಹಜಾತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಲಹೋ ನಾಮ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತೋ ಕಾಯಕಲಹೋಪಿ ವಾಚಾಕಲಹೋಪಿ। ತತ್ಥ ಹತ್ಥಪರಾಮಾಸಾದಿವಸೇನ ಕಾಯೇನ ಕಾತಬ್ಬೋ ಕಲಹೋ **ಕಾಯಕಲಹೋ**। ಮಮ್ಮಘಟ್ಟನಾದಿವಸೇನ ವಾಚಾಯ ಕಾತಬ್ಬೋ ಕಲಹೋ **ವಾಚಾಕಲಹೋ** । ವಿಪಚ್ಚನೀಕಗಹಣಂ **ವಿಗ್ಗಹೋ**। ಕಲಹಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧಗಾಹೋ। ಅಥ ವಾ ಕಲಹೋ ನಾಮ **ವಾಚಾಕಲಹೋ**। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಹತ್ಥಪರಾಮಾಸಾದಿವಸೇನ ವಿರೂಪಂ ವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಗಹಣಂ ವಿಗ್ಗಹೋ

ಕಾಯಕಲಹೋ। ಯಥಾವುತ್ತೋ ಕಲಹೋ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ ಚ ಜಾತೋ ಸಞ್ಜಾತೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಕಲಹವಿಗ್ಗಹಜಾತಾ, ಸಞ್ಜಾತಕಲಹವಿಗ್ಗಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಾನಿ ಸಾಸನನ್ತರಧಾನೇನ ನಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಪಟಿವೇಧಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ತಿವಿಧಸ್ಸಪಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನ್ತರಧಾನೇನ ಧಾತುಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಸತಿ ತಾನಿ ಚೇತಿಯಾನಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ। ತೀಣಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೬೧; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೦೯) ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಧಾತುಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ, ತಾನಿ ಪನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ವಸೇನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ **ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ** ಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ಅಹೋಸಿ, **ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ** ಕುಸಿನಾರಾಯಂ। **ಧಾತುಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ** ಅನಾಗತೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸಾಸನಸ್ಸ ಕಿರ ಓಸಕ್ಕನಕಾಲೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಧಾತುಯೋ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಮಹಾಚೇತಿಯಂ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಹಾಚೇತಿಯತೋ ನಾಗದೀಪೇ ರಾಜಾಯತನಚೇತಿಯಂ, ತತೋ ಮಹಾಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನಾಗಭವನತೋಪಿ ದೇವಲೋಕತೋಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕತೋಪಿ ಧಾತುಯೋ ಮಹಾಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕಮೇವ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಾಸಪಮತ್ತಾಪಿ ಧಾತು ನ ಅನ್ತರಾ ನಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ। ಸಬ್ಬಾ ಧಾತುಯೋ ಮಹಾಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ರಾಸಿಭೂತಾ ಸುವಣ್ಣಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಯ ಏಕಗ್ಘನಾ ಹುತ್ವಾ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸ್ಸನ್ತಿ, ತಾ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ಫರಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತತೋ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ "ಅಜ್ಜ ಸತ್ಥಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಅಜ್ಜ ಸಾಸನಂ ಓಸಕ್ಕತಿ, ಪಚ್ಛಿಮದಸ್ಸನಂ ದಾನಿ ಇದಂ ಅಮ್ಹಾಕ"ನ್ತಿ ದಸಬಲಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತದಿವಸತೋ ಮಹನ್ತತರಂ ಕಾರುಞ್ಞಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಠಪೇತ್ವಾ ಅನಾಗಾಮಿಖೀಣಾಸವೇ ಅವಸೇಸಾ ಸಕಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಧಾತೂಸು ತೇಜೋಧಾತು ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಉಗ್ಗಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ಸಾಸಪಮತ್ತಿಯಾಪಿ ಧಾತುಯಾ ಸತಿ ಏಕಜಾಲಾವ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಧಾತೂಸು ಪರಿಯಾದಾನಂ ಗತಾಸು ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಮಹನ್ತಂ ಆನುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಧಾತೂಸು ಅನ್ತರಹಿತಾಸು ಸಾಸನಂ ಅನ್ತರಹಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ದಿವಾ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಟ್ಠಾನೇ ಹತ್ಥಿಸಾಲಾಯಂ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ದಿವಾ ವತ್ಥುವಿಚಿನನಾಯ ಓಕಾಸಂ ಕುರುಮಾನೋ ತತೋ ಧಾತುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕುಮ್ಭೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಧಾತುಕೋವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಮಹಾವಂಸೇ** –

"ರತ್ತಿಂ ನಾಗೋನುಪರಿಯಾತಿ, ತಂ ಠಾನಂ ಸೋ ಸಧಾತುಕಂ।
ಬೋಧಿಟ್ಠಾನಮ್ಹಿ ಸಾಲಾಯಂ, ದಿವಾ ಠಾತಿ ಸಧಾತುಕೋ"ತಿ॥

ಥೂಪಪತಿಟ್ಠಾನಭೂಮಿಂ ಪರಿಯಾಯತೀತಿ ಮತ್ಥಕತೋ ಧಾತುಂ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಸಧಾತುಕಂ ಥೂಪಪತಿಟ್ಠಾನಭೂಮಿಂ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಪರಿಯಾಯತಿ, ಸಮನ್ತತೋ ವಿಚರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜಙ್ಘಪ್ಪಮಾಣ**ನ್ತಿ ಪುಪ್ಫಟ್ಠಾನಪ್ಪಮಾಣಂ। ಥೂಪಕುಚ್ಛಿತೋ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಞ್ಹಿ ಥೂಪಸ್ಸ ಜಙ್ಘಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ಧಾತುಓರೋಪನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಹತ್ಥಿಕುಮ್ಭತೋ ಧಾತುಕರಣ್ಡಕಸ್ಸ ಓರೋಪನತ್ಥಾಯ। **ಸಕಲನಗರಞ್ಚ ಜನಪದೋ ಚಾ**ತಿ ನಗರವಾಸಿನೋ ಜನಪದವಾಸಿನೋ ಚ ಅಭೇದತೋ ನಗರಜನಪದಸದ್ದೇಹಿ ವುತ್ತಾ "ಸಬ್ಬೋ ಗಾಮೋ ಆಗತೋ, ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಮಹಾಜನಕಾಯೋ**ತಿ ಮಹಾಜನಸಮೂಹೋ। ಸಮೂಹಪರಿಯಾಯೋ ಹೇತ್ಥ ಕಾಯಸದ್ದೋ। ಏಕೇಕಧಾತುಪ್ಪದೇಸತೋ ತೇಜೋದಕನಿಕ್ಖಮನಾದಿವಸೇನ ಯಮಕಯಮಕಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ **ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ** । ಛನ್ನಂ ವಣ್ಣಾನಂ ರಸ್ಮಿಯೋ ಚಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಛನ್ನಂ ವಣ್ಣಾನಂ ಉದಕಧಾರಾ ಚಾತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವದನ್ತಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇಪಿ ಭಗವತಿ ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಏವರೂಪಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಮಹೋಸಿಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಅಚಿನ್ತಿಯಾ"**ತಿಆದಿಗಾಥಮಾಹ। **ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಬುದ್ಧಗುಣಾ।

ಧರಮಾನಕಾಲೇಪಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಗಮಾಸೀತಿ ಭಗವಾ ಕಿರ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ನವಮೇ ಮಾಸೇ ಫುಸ್ಸಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ಯಕ್ಖಾಧಿವಾಸಂ ಲಙ್ಕಾದೀಪಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ಲಙ್ಕಾಮಜ್ಝೇ ತಿಯೋಜನಾಯತೇ ಯೋಜನವಿತ್ಥತೇ ಮಹಾನಾಗವನುಯ್ಯಾನೇ ಮಹಾಯಕ್ಖಸಮಾಗಮೇ ಉಪರಿಆಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ ಕಪ್ಪುಟ್ಠಾನಸಮಯೇ ಸಮುಟ್ಠಿತವುಟ್ಠಿವಾತನಿಬ್ಬಿಸೇಸವಸ್ಸವಾಯುನಾ ಚ

ಲೋಕನ್ತರಿಕನಿರಯನ್ಧಕಾರಸದಿಸಘೋರನ್ಧಕಾರನಿಕಾಯೇನ ಚ ಸೀತನರಕನಿಬ್ಬಿಸೇಸಬಹಲಸೀತೇನ ಚ ಸಂವಟ್ಟಕಾಲಸಞ್ಜಾತವಾತಸಙ್ಖುಭಿತೇಹಿ ಮೇಘನಭಗಜ್ಜಿತಸದಿಸೇನ ಗಗನಮೇದನೀನಿನ್ನಾದೇನ ಚ ಯಕ್ಖಾನಂ ಭಯಂ ಸನ್ತಾಸಂ ಜನೇತ್ವಾ ತೇಹಿ ಯಾಚಿತಾಭಯೋ "ದೇಥ ಮೇ ಸಮಗ್ಗಾ ನಿಸೀದನಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ "ದೇಮ ತೇ ಸಕಲದೀಪಂ, ದೇಹಿ ನೋ, ಮಾರಿಸ, ಅಭಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಉಪದ್ದವಂ ಅನ್ತರಧಾಪೇತ್ವಾ ಯಕ್ಖದತ್ತಭೂಮಿಯಾ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸಮನ್ತತೋ ಜಲಮಾನಂ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಕಪ್ಪುಟ್ಠಾನಗ್ಗಿಸದಿಸದಹನಾಭಿಭೂತಾನಂ ಜಲಧಿಸಲಿಲಭೀತಾನಂ ಸಮನ್ತಾ ವೇಲನ್ತೇ ಭಮನ್ತಾನಂ ಯಕ್ಖಾನಂ ಗಿರಿದೀಪಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತೇಸು ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತೇಸು ತಂ ಯಥಾಠಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡಂ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ತದಾ ಸಮಾಗತೇ ಅನೇಕದೇವತಾಸನ್ನಿಪಾತೇ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ಅನೇಕಪಾಣಕೋಟೀನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯಂ ಕತ್ವಾ ಸುಮನಕೂಟವಾಸಿನಾ ಮಹಾಸುಮನದೇವರಾಜೇನ ಸಮಧಿಗತಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇನ ಯಾಚಿತಪೂಜನೀಯೋ ಸೀಸಂ ಪರಾಮಸಿತ್ವಾ ಮುಟ್ಠಿಮತ್ತಾ ನೀಲಾಮಲಕೇಸಧಾತುಯೋ ತಸ್ಸ ದತ್ವಾ ಜಮ್ಬುದೀಪಮಗಮಾಸಿ।

ದುತಿಯಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಪಞ್ಚಮೇ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಚೂಳೋದರಮಹೋದರಾನಂ ಜಲಥಲನಿವಾಸೀನಂ ಮಾತುಲಭಾಗಿನೇಯ್ಯಾನಂ ನಾಗರಾಜೂನಂ ಮಣಿಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪಟ್ಠಿತಮಹಾಸಙ್ಗಾಮೇ ನಾಗಾನಂ ಮಹಾವಿನಾಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಚಿತ್ತಮಾಸಕಾಳಪಕ್ಖಸ್ಸ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಪಾತೋವ ಸಮಿದ್ಧಸುಮನೇನ ನಾಮ ರುಕ್ಖದೇವಪುತ್ತೇನ ಛತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಧಾರಿತರಾಜಾಯತನೋ ನಾಗದೀಪಂ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಸಙ್ಗಾಮಮಜ್ಝೇ ಆಕಾಸೇ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸಿನ್ನೋ ಘೋರನ್ಧಕಾರೇನ ನಾಗೇ ಸನ್ತಾಸೇತ್ವಾ ಅಸ್ಸಾಸೇನ್ತೋ ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಉಪಗತನಾಗಾನಂ ಸಾಮಗ್ಗಿಕರಣೀಯಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ಮಾತುಲಭಾಗಿನೇಯ್ಯೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ನಾಗರಾಜೂಹಿ ಪೂಜಿತೇ ಪಥವೀತಲಗತೇ ಮಣಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ನಾಗೇಹಿ ದಿಬ್ಬನ್ನಪಾನೇಹಿ ಸನ್ತಪ್ಪಿತೋ ಜಲಥಲನಿವಾಸಿನೋ ಅಸೀತಿಕೋಟಿನಾಗೇ ಸರಣೇಸು ಚ ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ತೇಹಿ ನಮಸ್ಸಿತುಂ ಪಲ್ಲಙ್ಕಞ್ಚ ರಾಜಾಯತನಪಾದಪಞ್ಚ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಜಮ್ಬುದೀಪಮಗಮಾಸಿ।

ತತಿಯಮ್ಪಿ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಅಟ್ಠಮೇ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಮಹೋದರಮಾತುಲೇನ ಮಣಿಅಕ್ಖಿಕನಾಗರಾಜೇನಾಭಿಯಾಚಿತೋ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ಪಞ್ಚಭಿಕ್ಖುಸತಪರಿವುತೋ ಕಲ್ಯಾಣೀಪದೇಸೇ ಮಣಿಅಕ್ಖಿಕಸ್ಸ ಭವನಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಮಾಪಿತರುಚಿರರತನಮಣ್ಡಪೇ ಮನೋಹರವರಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ನಾಗರಾಜೇನ ದಿಬ್ಬನ್ನಪಾನೇಹಿ ಸನ್ತಪ್ಪೇತ್ವಾ ನಾಗಮಾಣವಿಕಗಣಪರಿವುತೇನ ದಿಬ್ಬಮಾಲಾಗನ್ಧಾದೀಹಿ ಪೂಜಿತೋ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಸುಮನಕೂಟೇ ಪದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ದಿವಾವಿಹಾರಂ ಕತ್ವಾ ದೀಘವಾಪಿಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇ ಚ ಮುಖಿಯಙ್ಗಣಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇ ಚ ಕಲ್ಯಾಣೀಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇ ಚ ಮಹಾಬೋಧಿಟ್ಠಾನೇ ಚ ಥೂಪಾರಾಮಟ್ಠಾನೇ ಚ ಮಹಾಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇ ಚ ಸಸಾವಕೋ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಿಲಾಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಠತ್ವಾ ದೇವನಾಗೇ ಸಮನುಸಾಸಿತ್ವಾ ಜಮ್ಬುದೀಪಮಗಮಾಸಿ। ಏವಂ ಭಗವಾ ಧರಮಾನಕಾಲೇಪಿ ಇಮಂ ದೀಪಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಗಮಾಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ತದೇವ ತಿಕ್ಖತ್ತುಮಾಗಮನಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪಠಮಂ ಯಕ್ಖದಮನತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ರಕ್ಖಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ** ಯಕ್ಖಾನಂ ಪುನ ಅಪವಿಸನತ್ಥಾಯ ರಕ್ಖಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ಆವಿಜ್ಝೀತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ವಿಚರಿ। **ಮಾತುಲಭಾಗಿನೇಯ್ಯಾನನ್ತಿ** ಚೂಳೋದರಮಹೋದರಾನಂ। ಏತ್ಥ ಪನ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಭಗವಾ ಸಮಿದ್ಧಸುಮನೇನ ನಾಮ ದೇವಪುತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗತೋ, ತಥಾಪಿ ಪಚ್ಛಾಸಮಣೇನ ಏಕೇನಪಿ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಅನಾಗತತ್ತಾ **"ಏಕಕೋವ ಆಗನ್ತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತದನುರೂಪಸ್ಸ ಪರಿಪನ್ಥಸ್ಸ ವಿಹತತ್ತಾ **"ಪರಿಳಾಹಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ರಞ್ಞೋ ಭಾತಾತಿ** ರಞ್ಞೋ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾ। **ಅಭಯೋತಿ** ಮತ್ತಾಭಯೋ।

ಅನುಳಾ ದೇವೀತಿ ರಞ್ಞೋ ಜೇಟ್ಠಭಾತುಜಾಯಾ ಅನುಳಾ ದೇವೀ। **ಪುರಿಮಕಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಬೋಧಿ ಪತಿಟ್ಠಾಸೀತಿ** ಯದಾ ಹಿ ಸೋ **ಕಕುಸನ್ಧೋ** ನಾಮ ಭಗವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಪಜ್ಜರಕಾಭಿಭೂತೇ ಅನಯಬ್ಯಸನಮಾಪಜ್ಜನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಕರುಣಾಯ ಸಞ್ಚೋದಿತಹದಯೋ ಇಮಂ ದೀಪಮಾಗತೋ, ತದಾ ತಂ ರೋಗಭಯಂ

ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯಂ ಕತ್ವಾ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯೇ ಬೋಧಿಪತಿಟ್ಠಾನಾರಹಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ "ಮಮ ಸಿರೀಸಮಹಾಬೋಧಿತೋ ದಕ್ಖಿಣಮಹಾಸಾಖಮಾದಾಯ ರುಚನನ್ದಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ಇಧಾಗಚ್ಛತೂ"ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ । ಸಾ ಸತ್ಥು ಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಖೇಮವತೀರಾಜಧಾನಿಯಾ ಖೇಮರಾಜಾನಮಾದಾಯ ಮಹಾಬೋಧಿಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಮಹಾಸಾಖಾಯ ಮನೋಸಿಲಾಲೇಖಂ ಖೇಮರಾಜೇನ ದಾಪೇತ್ವಾ ತಂ ಸಯಂ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಠಿತಂ ಬೋಧಿಸಾಖಮಾದಾಯ ಪಞ್ಚಸತಭಿಕ್ಖುನೀಹಿ ಚೇವ ದೇವತಾಹಿ ಚ ಪರಿವಾರಿತಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ಇಧಾನೇತ್ವಾ ತಥಾಗತೇನ ಪಸಾರಿತೇ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥೇ ಸಸುವಣ್ಣಕಟಾಹಂ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಠಪೇಸಿ। ತಂ ತಥಾಗತೋ ಅಭಯಸ್ಸ ನಾಮ ರಞ್ಞೋ ದತ್ವಾ ತೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ "ಮಹಾತಿತ್ಥವನ"ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾತೇ ಮಹಾಮೇಘವನುಯ್ಯಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಕೋಣಾಗಮನೋ ಚ ಭಗವಾ ದುಬ್ಬುಟ್ಠಿಪೀಳಿತೇ ದೀಪವಾಸಿನೋ ದಿಸ್ವಾ ಇಮಂ ದೀಪಮಾಗತೋ ತಂ ಭಯಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಚತುರಾಸೀತಿ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಿ ಮಗ್ಗಫಲೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಬೋಧಿಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಪರಿಯೋಸಾನೇ "ಮಮ ಉದುಮ್ಬರಮಹಾಬೋಧಿತೋ ದಕ್ಖಿಣಮಹಾಸಾಖಮಾದಾಯ ಕರಕನತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ಇಧಾಗಚ್ಛತೂ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಸಾ ಭಗವತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿದಿತ್ವಾ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಸೋಭರಾಜಧಾನಿಯಾ ಸೋಭರಾಜಾನಮಾದಾಯ ಮಹಾಬೋಧಿಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಮಹಾಸಾಖಾಯ ಮನೋಸಿಲಾಲೇಖಂ ಸೋಭರಾಜೇನ ದಾಪೇತ್ವಾ ತಂ ಸಯಂ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಹೇಮಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಬೋಧಿಸಾಖಮಾದಾಯ ಪಞ್ಚಸತಭಿಕ್ಖುನೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸುರಗಣಪರಿವುತಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ಇಧಾಹರಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಪಸಾರಿತದಕ್ಖಿಣಪಾಣಿತಲೇ ಸಹೇಮಕಟಾಹಂ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಠಪೇಸಿ। ತಂ ತಥಾಗತೋ ಸಮಿದ್ಧಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ದತ್ವಾ ತೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ "ಮಹಾನಾಗವನ"ನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೇ ಮಹಾಮೇಘವನುಯ್ಯಾನೇ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಕಸ್ಸಪೋಪಿ ಚ ಭಗವಾ ಉಪಟ್ಠಿತರಾಜೂಪರಾಜಯುದ್ಧೇನ ಪಾಣಿನೋ ವಿನಾಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಕರುಣಾಯ ಚೋದಿತೋ ಇಮಂ ದೀಪಮಾಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಕಲಹಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಚತುರಾಸೀತಿ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಿ ಮಗ್ಗಫಲಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಮಹಾಬೋಧಿಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ "ಮಮ ನಿಗ್ರೋಧಮಹಾಬೋಧಿತೋ ದಕ್ಖಿಣಮಹಾಸಾಖಮಾದಾಯ ಸುಧಮ್ಮಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ಇಧಾಗಚ್ಛತೂ"ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ। ಸಾ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿದಿತ್ವಾ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಬಾರಾಣಸೀರಾಜಧಾನಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತರಾಜಾನಮಾದಾಯ ಮಹಾಬೋಧಿಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಮಹಾಸಾಖಾಯ ಮನೋಸಿಲಾಲೇಖಂ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ದಾಪೇತ್ವಾ ತಂ ಸಯಂ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಕನಕಕಟಾಹೇ ಠಿತಂ ಬೋಧಿಸಾಖಮಾದಾಯ ಪಞ್ಚಸತಭಿಕ್ಖುನೀಪರಿವಾರಾ ದೇವಗಣಪರಿವುತಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ಏತ್ಥ ಆನೇತ್ವಾ ಮುನಿನ್ದೇನ ಪಸಾರಿತೇ ದಕ್ಖಿಣಕರತಲೇ ಸಸುವಣ್ಣಕಟಾಹಂ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಠಪೇಸಿ। ತಂ ಭಗವಾ ಜಯನ್ತರಞ್ಞೋ ದತ್ವಾ ತೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ "ಮಹಾಸಾಲವನ"ನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೇ ಮಹಾಮೇಘವನುಯ್ಯಾನೇ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಏವಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇ ಪುರಿಮಕಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಬೋಧಿಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಮಾಹ "ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ದೀಪೇ ಪುರಿಮಕಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಬೋಧಿ ಪತಿಟ್ಠಾಸೀ"ತಿ।

ಸರಸರಂಸಿಜಾಲವಿಸ್ಸಜ್ಜನಕೇನಾತಿ ಸಿನಿದ್ಧತಾಯ ರಸವನ್ತಂ ಓಜವನ್ತಂ ಅಭಿನವರಂಸಿಜಾಲಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೇನ। ಅಥ ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಂಸರಣತೋ ಸರಸಂ ಸಜೀವಂ ಜೀವಮಾನಂ ವಿಯ ರಂಸಿಜಾಲಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೇನ। ಅಥ ವಾ ಸರಸಕಾಲೇ ಧರಮಾನಕಾಲೇ ಬುದ್ಧೇನ ವಿಯ ರಂಸಿಜಾಲಂ ಮುಞ್ಚನ್ತೇನಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। ಏಕದಿವಸೇನೇವ ಅಗಮಾಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಞ್ಚಹಿ ಕಞ್ಞಾಸತೇಹೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪರಿಚಾರಿಕೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಞ್ಞಾಸತೇಹಿ। **ಉಪಸ್ಸಯಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಭಿಕ್ಖುನುಪಸ್ಸಯಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ। **ಅಪ್ಪೇಸೀತಿ** ಲೇಖಸಾಸನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। **ಏವಞ್ಚ ಅವೋಚಾತಿ** ರಾಜಸನ್ದೇಸಂ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಮುಖಸಾಸನಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇನ್ತೋ ಏವಂ ಅವೋಚ। **ಉದಿಕ್ಖತೀತಿ** ಅಪೇಕ್ಖತಿ ಪತ್ಥೇತಿ।

ಭಿನ್ನಹತ್ಥಂ ವಿಯಾತಿ ಭಿನ್ನಹತ್ಥವನ್ತಂ ವಿಯ। ಭಿನ್ನಾ ಹತ್ಥಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಭಿನ್ನಹತ್ಥೋತಿ ಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಪುರೇಕ್ಖಾರಾ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಭಿಮುಖಾ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಸಞ್ಜಾತಾಭಿಲಾಸಾ "ಕದಾ ನು ಖೋ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತತ್ಥ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪನ್ನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಮಂ ಪಟಿಮಾನೇತೀ**ತಿ ಮಂ ಉದಿಕ್ಖತಿ। ಸತ್ಥೇನ ಘಾತಂ ನ ಅರಹತೀತಿ **ಅಸತ್ಥಘಾತಾರಹಂ।** **ಹಿಮವಲಾಹಕಗಬ್ಭ**ನ್ತಿ ಹಿಮಪುಣ್ಣವಲಾಹಕಗಬ್ಭಂ। ಪಾಟಿಹಾರಿಯವಸೇನ ಜಾತಂ ಹಿಮಮೇವ "ವಲಾಹಕಗಬ್ಭ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ದೋಣಮತ್ತಾ**ತಿ ಮಗಧನಾಳಿಯಾ ಸೋಳಸನಾಳಿಪ್ಪಮಾಣಾ।

ಮಗ್ಗನ್ತಿ ಸತ್ತಯೋಜನಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ। **ಪಟಿಜಗ್ಗಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸೋಧಾಪೇತ್ವಾ, ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಾದೀನಿ ಹರಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಬಹಲವಿಪುಲವಾಲುಕಂ ಓಕಿರಾಪೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಮ್ಮಾರವಣ್ಣ**ನ್ತಿ ರಞ್ಞೋ ಪಕತಿಸುವಣ್ಣಕಾರವಣ್ಣಂ। **ನವಹತ್ಥಪರಿಕ್ಖೇಪ**ನ್ತಿ ನವಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣೋ ಪರಿಕ್ಖೇಪೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ನವಹತ್ಥಪರಿಕ್ಖೇಪಂ, ಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ ನವಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **"ಪಞ್ಚಹತ್ಥುಬ್ಬೇಧ"**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತಿಹತ್ಥವಿಕ್ಖಮ್ಭ**ನ್ತಿ ತಿಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣವಿತ್ಥಾರಂ। **ಸಮುಸ್ಸಿತಧಜಪಟಾಕ**ನ್ತಿ ಉಸ್ಸಾಪಿತನೀಲಪೀತಾದಿವಿವಿಧಧಜಪಟಾಕಂ। **ನಾನಾರತನವಿಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ರಚಿತನಾನಾರತನೇಹಿ ಸುವಿಚಿತ್ತಂ। **ಅನೇಕಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತ**ನ್ತಿ ಪಸನ್ನಜನಪೂಜಿತೇಹಿ ಹತ್ಥೂಪಗಾದೀಹಿ ನಾನಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಸಜ್ಜಿತಂ। **ನಾನಾವಿಧಕುಸುಮಸಮಾಕಿಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಉಪಹಾರವಸೇನ ಉಪನೀತೇಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ವಣ್ಣಗನ್ಧಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಜಲಥಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಆಕಿಣ್ಣಂ। **ಅನೇಕತೂರಿಯಸಙ್ಘುಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಆತತವಿತತಾದಿಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತೂರಿಯಸಙ್ಘೋಸಿತಂ। **ಅವಸೇಸಂ ಅದಸ್ಸನಂ ಅಗಮಾಸೀ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಹನ್ದ, ಮಹಾರಾಜ, ತಯಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಅಯಂ ಸಾಖಾ, ತಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತೋ ಅಯಂ ಖನ್ಧೋ, ನ ಮಯಂ ತಯಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ವದನ್ತಾ ವಿಯ ಅವಸೇಸಾ ಸಾಖಾ ಸತ್ಥು ತೇಜಸಾ ಅದಸ್ಸನಮಗಮಂಸೂತಿ ವದನ್ತಿ। **ಗವಕ್ಖಜಾಲಸದಿಸ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕಂ, ಜಾಲಕವಾಟಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚೇಲುಕ್ಖೇಪಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪವತ್ತಿಂಸೂ**ತಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಜನಾನಂ ಸೀಸೋಪರಿ ಭಮನ್ತಾನಂ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಚೇಲಾನಂ ಉಕ್ಖೇಪಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪವತ್ತಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೂಲಸತೇನಾ**ತಿ ದಸಸು ಲೇಖಾಸು ಏಕೇಕಾಯ ದಸ ದಸ ಹುತ್ವಾ ನಿಕ್ಖನ್ತಮೂಲಸತೇನ। **ದಸ ಮಹಾಮೂಲಾ**ತಿ ಪಠಮಲೇಖಾಯ ನಿಕ್ಖನ್ತದಸಮಹಾಮೂಲಾನಿ।

ದೇವದುನ್ದುಭಿಯೋ ಫಲಿಂಸೂತಿ ದೇವದುನ್ದುಭಿಯೋ ಥನಿಂಸು। **ದೇವದುನ್ದುಭೀ**ತಿ ಚ ನ ಏತ್ಥ ಕಾಚಿ ಭೇರೀ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಅಥ ಖೋ ಉಪ್ಪಾತಭಾವೇನ ಆಕಾಸಗತೋ ನಿಗ್ಘೋಸಸದ್ದೋ। **ದೇವೋ**ತಿ ಹಿ ಮೇಘೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅಚ್ಛಭಾವೇನ ಆಕಾಸವಣ್ಣಸ್ಸ ದೇವಸ್ಸಾಭಾವೇನ ಸುಕ್ಖಗಜ್ಜಿತಸಞ್ಞಿತೇ ಸದ್ದೇ ನಿಚ್ಛರನ್ತೇ ದೇವದುನ್ದುಭೀತಿ ಸಮಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಾ ದೇವದುನ್ದುಭಿಯೋ ಫಲಿಂಸೂತಿ ದೇವೋ ಸುಕ್ಖಗಜ್ಜಿತಂ ಗಜ್ಜೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಬ್ಬತಾನಂ ನಚ್ಚೇಹೀ**ತಿ ಪಥವೀಕಮ್ಪೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಭಮನ್ತಾನಂ ಪಬ್ಬತಾನಂ ನಚ್ಚೇಹಿ। **ಯಕ್ಖಾನಂ ಹಿಙ್ಕಾರೇಹೀ**ತಿ ವಿಮ್ಹಯಜಾತಾನಂ ಯಕ್ಖಾನಂ ವಿಮ್ಹಯಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೇಹಿ ಹಿಙ್ಕಾರಸದ್ದೇಹಿ। ಯಕ್ಖಾ ಹಿ ವಿಮ್ಹಯಜಾತಾ "ಹಿಂ ಹಿ"ನ್ತಿ ಸದ್ದಂ ನಿಚ್ಛಾರೇನ್ತಿ। **ಥುತಿಜಪ್ಪೇಹೀ**ತಿ ಪಸಂಸಾವಚನೇಹಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅಪ್ಫೋಟನೇಹೀ**ತಿ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಬಾಹಾಯಂ ಪಹರಣಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಅಪ್ಫೋಟನೇಹಿ। ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ವಾಮಹತ್ಥಂ ಸಮಿಞ್ಜಿತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಹತ್ಥೇನ ಬಾಹಾಯಂ ಪಹಾರಂ ದೇನ್ತಿ। **ಏಕಕೋಲಾಹಲ**ನ್ತಿ ಏಕತೋ ಪವತ್ತಕೋಲಾಹಲಂ । **ಏಕನಿನ್ನಾದ**ನ್ತಿ ಏಕತೋ ಪವತ್ತನಿಗ್ಘೋಸಂ। ಫಲತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ ಉಜುಕಂ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಓನಮಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಮುಖವಟ್ಟಿಂ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸಕಲಚಕ್ಕವಾಳಂ ರತನಗೋಪಾನಸೀವಿನದ್ಧಂ ವಿಯ ಕುರುಮಾನಾ"**ತಿ। **ತಙ್ಖಣತೋ ಚ ಪನ ಪಭುತೀ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಮಹಾಬೋಧಿಸ್ಸ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮೀನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ। **ಹಿಮವಲಾಹಕಗಬ್ಭಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸೀ**ತಿ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಹಿಮೋದಕಪುಣ್ಣಂ ವಲಾಹಕಗಬ್ಭಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಪಠಮಂ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಯೇವ ಹಿ ಬೋಧಿ ಪಚ್ಛಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಅಚ್ಛರಿಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಹಿಮವಲಾಹಕಗಬ್ಭಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನೇವ ವಕ್ಖತಿ "ಪಠಮಂ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿ, ತತೋ ಹಿಮಗಬ್ಭಸತ್ತಾಹಂ ಅಭಿಸೇಕಸತ್ತಾಹಞ್ಚ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ"ತಿಆದಿ। ತತೋಯೇವ ಚ **ಮಹಾವಂಸೇ**ಪಿ ವುತ್ತಂ –

“ಏವಂ ಸತೇನ ಮೂಲಾನಂ, ತತ್ಥೇಸಾ ಗನ್ಧಕದ್ದಮೇ।
ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ ಮಹಾಬೋಧಿ, ಪಸಾದೇನ್ತೀ ಮಹಾಜನಂ॥

“ತಸ್ಸಾ ಖನ್ಧೋ ದಸಹತ್ಥೋ, ಪಞ್ಚ ಸಾಖಾ ಮನೋರಮಾ।
ಚತುಹತ್ಥಾ ಚತುಹತ್ಥಾ, ದಸಡ್ಢಫಲಮಣ್ಡಿತಾ॥

“ಸಹಸ್ಸನ್ತು ಪಸಾಖಾನಂ, ಸಾಖಾನಂ ತಾಸಮಾಸಿ ಚ।
ಏವಂ ಆಸಿ ಮಹಾಬೋಧಿ, ಮನೋಹರಸಿರಿನ್ಧರಾ॥

“ಕಟಾಹಮ್ಹಿ ಮಹಾಬೋಧಿ, ಪತಿಟ್ಠಿತಕ್ಖಣೇ ಮಹೀ।
ಅಕಮ್ಪಿ ಪಾಟಿಹೀರಾನಿ, ಅಹೇಸುಂ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ॥

“ಸಯಂ ನಾದೇಹಿ ತೂರಿಯಾನಂ, ದೇವೇಸು ಮಾನುಸೇಸು ಚ।
ಸಾಧುಕಾರನಿನ್ನಾದೇಹಿ, ದೇವಬ್ರಹ್ಮಗಣಸ್ಸ ಚ॥

“ಮೇಘಾನಂ ಮಿಗಪಕ್ಖೀನಂ, ಯಕ್ಖಾದೀನಂ ರವೇಹಿ ಚ।
ರವೇಹಿ ಚ ಮಹೀಕಮ್ಪೇ, ಏಕಕೋಲಾಹಲಂ ಅಹು॥

“ಬೋಧಿಯಾ ಫಲಪತ್ತೇಹಿ, ಛಬ್ಬಣ್ಣರಂಸಿಯೋ ಸುಭಾ।
ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಂ, ಸಕಲಂ ಸೋಭಯಿಂಸು ಚ॥

“ಸಕಟಾಹಾ ಮಹಾಬೋಧಿ, ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾನ ತತೋ ನಭಂ।
ಅಟ್ಠಾಸಿ ಹಿಮಗಬ್ಭಮ್ಹಿ, ಸತ್ತಾಹಾನಿ ಅದಸ್ಸನಾ”ತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಯೇವ ಬೋಧಿ ಕಟಾಹೇನೇವ ಸದ್ಧಿ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಹಿಮವಲಾಹಕಗಬ್ಭಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಹೇಟ್ಠಾ ಪನ ಭಗವತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಯಂ ವುತ್ತಂ –

“ಭಗವಾ ಕಿರ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಮಞ್ಚೇ ನಿಪನ್ನೋ ಲಙ್ಕಾದೀಪೇ ಮಹಾಬೋಧಿಪತಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥಾಯ ಅಸೋಕಮಹಾರಾಜಾ ಮಹಾಬೋಧಿಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ತದಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣಸಾಖಾ ಸಯಮೇವ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಾತೂತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ, ಇದಮೇಕಮಧಿಟ್ಠಾನಂ।

“ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾನಕಾಲೇ ಚ ‘ಮಹಾಬೋಧಿ ಹಿಮವಲಾಹಕಗಬ್ಭಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೂ’ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ, ಇದಂ ದುತಿಯಮಧಿಟ್ಠಾನಂ।

“ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಹಿಮವಲಾಹಕಗಬ್ಭತೋ ಓರುಯ್ಹ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತೋ ಪತ್ತೇಹಿ ಚ ಫಲೇಹಿ ಚ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ ಮುಞ್ಚತೂತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ, ಇದಂ ತತಿಯಮಧಿಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ।

ತಂ ಇಮಿನಾ ನ ಸಮೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಠಮಂ ಹಿಮವಲಾಹಕಗಬ್ಭಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಹಿಮವಲಾಹಕಗಬ್ಭತೋ ಓರುಯ್ಹ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಂಸಿವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಹನಞ್ಚ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ನ ಸಮೇತಿ। **ಮಹಾವಂಸೇ** ಪನ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇಪಿ ಪಠಮಂ ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಹನಂ ಪಚ್ಛಾಯೇವ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಂಸಿವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಹಿಮವಲಾಹಕಗಬ್ಭಪವಿಸನಞ್ಚ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಮಞ್ಚಮ್ಹಿ, ನಿಪನ್ನೇನ ಜಿನೇನ ಹಿ।
ಕತಂ ಮಹಾಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಪಞ್ಚಕಂ ಪಞ್ಚಚಕ್ಖುನಾ॥

"ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಮಹಾಬೋಧಿ-ಸಾಖಾಸೋಕೇನ ದಕ್ಖಿಣಾ।
ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾನ ಸಯಂಯೇವ, ಪತಿಟ್ಠಾತು ಕಟಾಹಕೇ॥

"ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಾ ಸಾಖಾ, ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ ಸುಭಾ।
ರಾಜಯನ್ತೀ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಫಲಪತ್ತೇಹಿ ಮುಞ್ಚತು॥

"ಸಸುವಣ್ಣಕಟಾಹಾ ಸಾ, ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾನ ಮನೋರಮಾ।
ಅದಿಸ್ಸಮಾನಾ ಸತ್ತಾಹಂ, ಹಿಮಗಬ್ಭಮ್ಹಿ ತಿಟ್ಠತೂ"ತಿ॥

ಬೋಧಿವಂಸೇಪಿ ಚ ಅಯಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಾನಕ್ಕಮೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಕ್ಕಮೋ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಹಿಮಞ್ಚ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಂಸಿಯೋ ಚ ಆವತ್ತಿತ್ವಾ ಮಹಾಬೋಧಿಮೇವ ಪವಿಸಿಂಸೂತಿ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಠಿತಂ ಹಿಮಞ್ಚ ಬೋಧಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ ಚ ಆವತ್ತಿತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಬೋಧಿಮೇವ ಪವಿಸಿಂಸು, ಬೋಧಿಪವಿಟ್ಠಾ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಅನ್ತರಹಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ "ಹಿಮಞ್ಚ ರಂಸಿಯೋ ಚಾ"ತಿ ಅಯಮೇವ ಪಾಠೋ ಸತಸೋಧಿತಸಮ್ಮತೇ ಪೋರಾಣಪೋತ್ಥಕೇ ಸೇಸೇಸು ಚ ಸಬ್ಬಪೋತ್ಥಕೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। **ಮಹಾವಂಸೇಪಿ** ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ -

"ಅತೀತೇ ತಮ್ಹಿ ಸತ್ತಾಹೇ, ಸಬ್ಬೇ ಹಿಮವಲಾಹಕಾ।
ಪವಿಸಿಂಸು ಮಹಾಬೋಧಿಂ, ಸಬ್ಬಾ ತಾ ರಂಸಿಯೋಪಿ ಚಾ"ತಿ॥

ಕೇನಚಿ ಪನ "ಪಞ್ಚ ರಂಸಿಯೋ"ತಿ ಪಾಠಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಯಂ ವುತ್ತಂ "ಸಬ್ಬದಿಸಾಹಿ ಪಞ್ಚ ರಸ್ಮಿಯೋ ಆವತ್ತಿತ್ವಾತಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಫಲೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ಪಞ್ಚ, ತಾ ಪನ ಛಬ್ಬಣ್ಣಾವಾ"ತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮೋಹವಿಜಮ್ಭಿತಮತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪರಿಪುಣ್ಣಖನ್ಧಸಾಖಾಪಸಾಖಪಞ್ಚಫಲಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣಖನ್ಧಸಾಖಾಪಸಾಖಾಹಿ ಚೇವ ಪಞ್ಚಹಿ ಚ ಫಲೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ, ಸಮನ್ತತೋ ವಿಭೂಸಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿಸೇಕಂ ದತ್ವಾತಿ** ಅನೋತತತ್ತೋದಕೇನ ಅಭಿಸೇಕಂ ದತ್ವಾ। **ಮಹಾಬೋಧಿಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಅಟ್ಠಾಸೀತಿ** ಬೋಧಿಸಮೀಪೇಯೇವ ವಸಿ।

ಪುಬ್ಬಕತ್ತಿಕಪವಾರಣಾದಿವಸೇತಿ ಅಸ್ಸಯುಜಮಾಸಸ್ಸ ಜುಣ್ಹಪಕ್ಖಪುಣ್ಣಮಿಯಂ। ಚಾತುದ್ದಸೀಉಪೋಸಥತ್ತಾ ದ್ವಿಸತ್ತಾಹೇ ಜಾತೇ ಉಪೋಸಥೋ ಸಮ್ಪತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಕಾಳಪಕ್ಖಸ್ಸ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇ"**ತಿ, ಅಸ್ಸಯುಜಮಾಸಕಾಳಪಕ್ಖಸ್ಸ ಚಾತುದ್ದಸೀಉಪೋಸಥೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಾಚೀನಮಹಾಸಾಲಮೂಲೇ ಠಪೇಸೀತಿ** ನಗರಸ್ಸ ಪಾಚೀನದಿಸಾಭಾಗೇ ಜಾತಸ್ಸ ಮಹಾಸಾಲರುಕ್ಖಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಣ್ಡಪಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಠಪೇಸಿ। **ಸತ್ತರಸಮೇ ದಿವಸೇತಿ** ಪಾಟಿಪದದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ।

ಕತ್ತಿಕಛಣಪೂಜಂ ಅದ್ದಸಾತಿ ಕತ್ತಿಕಛಣವಸೇನ ಬೋಧಿಸ್ಸ ಕರಿಯಮಾನಂ ಪೂಜಂ ಸುಮನಸಾಮಣೇರೋ ಅದ್ದಸ, ದಿಸ್ವಾ ಚ ಆಗತೋ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇವ ಚ ಥೇರೋ ಬೋಧಿಆಹರಣತ್ಥಂ ಪೇಸೇಸಿ।

ಅಟ್ಠಾರಸ ದೇವತಾಕುಲಾನೀತಿ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತನಾಗಯಕ್ಖಾದಿದೇವತಾಕುಲಾನಿ ದತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಮಚ್ಚಕುಲಾನಿ ಬೋಧಿಸ್ಸ ಕತ್ತಬ್ಬವಿಚಾರಣತ್ಥಾಯ ಅದಾಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಾನಿ ಲೋಕಸಮ್ಮತತ್ತಾ ಉದಕಾಸಿಞ್ಚನತ್ಥಾಯ ಅದಾಸಿ, ಕುಟುಮ್ಬಿಯಕುಲಾನಿ ಬೋಧಿಸ್ಸ ಕತ್ತಬ್ಬಪೂಜೋಪಕರಣಗೋಪನತ್ಥಾಯ ಅದಾಸಿ। "ಗೋಪಕಾ ರಾಜಕಮ್ಮಿನೋ ತಥಾ ತರಚ್ಛಾ"ತಿ **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ। **ಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ "ಗೋಪಕಕುಲಾನಿ ಬೋಧಿಸಿಞ್ಚನತ್ಥಂ ಖೀರಧೇನುಪಾಲನತ್ಥಾಯ ತರಚ್ಛಕುಲಾನಿ ಕಾಲಿಙ್ಗಕುಲಾನಿ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕಾನಿ ಪಧಾನಮನುಸ್ಸಕುಲಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾಲಿಙ್ಗಕುಲಾನೀತಿ** ಏತ್ಥ "ಉದಕಾದಿಗಾಹಕಾ ಕಾಲಿಙ್ಗಾ"ತಿ **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ। "ಕಲಿಙ್ಗೇಸು ಜನಪದೇ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಕುಲಂ ಕಾಲಿಙ್ಗಕುಲ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ಇಮಿನಾ ಪರಿವಾರೇನಾತಿ** ಸಹತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ, ಇಮಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪರಿವಾರೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಞ್ಝಾಟವಿಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ** ರಾಜಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸೇನಙ್ಗಪರಿವುತೋ ಥಲಪಥೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಞ್ಝಾಟವಿಂ ನಾಮ ಅಟವಿಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। **ತಾಮಲಿತ್ತಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋತಿ** ತಾಮಲಿತ್ತಿಂ ನಾಮ ತಿತ್ಥಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ। **ಇದಮಸ್ಸ ತತಿಯನ್ತಿ** ಸುವಣ್ಣಕಟಾಹೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಮಹಾಬೋಧಿಸ್ಸ ರಜ್ಜಸಮ್ಪದಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪನೇಸ ಏಕವಾರಂ ಸದ್ಧಾಯ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪರಜ್ಜೇನ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಪೂಜೇಸಿಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಚತುತ್ಥಮಿದಂ ರಜ್ಜಸಮ್ಪದಾನಂ। ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಪನ ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ರಜ್ಜೇನ ಪೂಜೇಸಿ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪರಜ್ಜತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಆಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಹಾಬೋಧಿಪೂಜಂ ಕಾರೇಸಿ।

ಮಾಗಸಿರಮಾಸಸ್ಸಾತಿ ಮಿಗಸಿರಮಾಸಸ್ಸ। **ಪಠಮಪಾಟಿಪದದಿವಸೇತಿ** ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ। ತಞ್ಹಿ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖಪಾಟಿಪದದಿವಸಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ "ಪಠಮಪಾಟಿಪದದಿವಸ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಞ್ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇ ಪವತ್ತಮಾನವೋಹಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪನ ಪುಣ್ಣಮಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅಪರಾ ಪುಣ್ಣಮೀ, ತಾವ ಏಕೋ ಮಾಸೋತಿ ವೋಹಾರಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ ತೇನ ವೋಹಾರೇನ "ದುತಿಯಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ತತ್ಥ ಹಿ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖಪಾಟಿಪದದಿವಸಂ "ಪಠಮಪಾಟಿಪದ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ** ಮಹಾಸಾಲಮೂಲೇ ದಿನ್ನೇಹಿ ಸೋಳಸಹಿ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಕುಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ಗಚ್ಛತಿ ವತರೇತಿ** ಏತ್ಥ **ಅರೇತಿ** ಖೇದೇ। ತೇನೇವಾಹ "ಕನ್ದಿತ್ವಾ"ತಿ, ಬೋಧಿಯಾ ಅದಸ್ಸನಂ ಅಸಹಮಾನೋ ರೋದಿತ್ವಾ ಪರಿದೇವಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸರಸರಂಸಿಜಾಲನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮಹಾಬೋಧಿಸಮಾರುಳ್ಹಾತಿ** ಮಹಾಬೋಧಿನಾ ಸಮಾರುಳ್ಹಾ। **ಪಸ್ಸತೋ ಪಸ್ಸತೋತಿ** ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಮಹಾಸಮುದ್ದತಲಂ ಪಕ್ಖನ್ತಾತಿ** ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಉದಕತಲಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿ। **ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನನ್ತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ಏಕೇಕೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಪದೇಸೇ। ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಚೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ವೀಚಿಯೋ ವೂಪಸನ್ತಾತಿ** ವೀಚಿಯೋ ನ ಉಟ್ಠಹಿಂಸು, ನಾಹೇಸುನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪವಜ್ಜಿಂಸೂತಿ** ವಿರವಿಂಸು, ನಾದಂ ಪವತ್ತಯಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರುಕ್ಖಾದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾಹೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಬ್ಬತಾದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ ದೇವತಾ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಸುಪಣ್ಣರೂಪೇನಾತಿ ಸುಪಣ್ಣಸದಿಸೇನ ರೂಪೇನ। **ನಾಗಕುಲಾನಿ ಸನ್ತಾಸೇಸೀತಿ** ಮಹಾಬೋಧಿಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಆಗತಾನಿ ನಾಗಕುಲಾನಿ ಸನ್ತಾಸೇಸಿ, ತೇಸಂ ಭಯಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಪಲಾಪೇಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತದಾ ಹಿ ಸಮುದ್ದವಾಸಿನೋ ನಾಗಾ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಗಹೇತುಂ ವಾತವಸ್ಸನ್ಧಕಾರಾದೀಹಿ ಮಹನ್ತಂ ವಿಕುಬ್ಬನಂ ಅಕಂಸು। ತತೋ ಸಙ್ಘಮಿತ್ತತ್ಥೇರೀ ಗರುಳವಣ್ಣಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ತೇನ ಗರುಳರೂಪೇನ ಆಕಾಸಂ ಪೂರಯಮಾನಾ ಸಿಖಾಮರೀಚಿಜಾಲೇನ ಗಗನಂ ಏಕನ್ಧಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಖಪ್ಪಹಾರವಾತೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಆಲೋಳೇತ್ವಾ ಸಂವಟ್ಟಜಲಧಿನಾದಸದಿಸೇನ ರವೇನ ನಾಗಾನಂ ಹದಯಾನಿ ಭಿನ್ದನ್ತೀ ವಿಯ ತಾಸೇತ್ವಾ ನಾಗೇ ಪಲಾಪೇಸಿ। **ತೇ ಚ ಉತ್ರಸ್ತರೂಪಾ ನಾಗಾ ಆಗನ್ತ್ವಾತಿ** ತೇ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ಉತ್ತಾಸಿತಾ ನಾಗಾ ಪುನ ಆಗನ್ತ್ವಾ । **ತಂ ವಿಭೂತಿನ್ತಿ** ತಂ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಸಞ್ಜಾತಂ ವಿಭೂತಿಂ, ತಂ ಅಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಥೇರೀಂ ಯಾಚಿತ್ವಾತಿ**

“ಅಯ್ಯೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವಾ ಮುಚಲಿನ್ದನಾಗರಾಜಸ್ಸ ಭೋಗಾವಲಿಂ ಅತ್ತನೋ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾ ಸತ್ತಾಹಂ ತಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಂ ಅಕಾಸಿ। ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನದಿವಸೇ ನೇರಞ್ಜರಾನದೀತೀರೇ ಅತ್ತನೋ ಉಚ್ಛಿಟ್ಠಪತ್ತಂ ಮಹಾಕಾಳನಾಗಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಉರುವೇಲನಾಗೇನ ಮಾಪಿತಂ ವಿಸಧೂಮದಹನಂ ಅಗಣೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸರಣಸೀಲಾಭರಣಮದಾಸಿ। ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ನನ್ದೋಪನನ್ದನಾಗರಾಜಾನಂ ದಮೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಿಸಂ ಅಕಾಸಿ। ಏವಂ ಸೋ ಲೋಕನಾಯಕೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಉಪಕಾರಕೋ, ತ್ವಮ್ಪಿ ನೋ ದೋಸಮಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಮುಹುತ್ತಂ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ನಾಗಲೋಕಸ್ಸ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಂ ಸಮ್ಪಾದೇಹೀ”ತಿ ಏವಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ। **ಮಹಾಬೋಧಿವಿಯೋಗದುಕ್ಖಿತೋತಿ** ಮಹಾಬೋಧಿವಿಯೋಗೇನ ದುಕ್ಖಿತೋ ಸಞ್ಜಾತಮಾನಸಿಕದುಕ್ಖೋ। **ಕನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಇಮಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಮತ್ತಂ **ರೋದಿತ್ವಾತಿ**, ಗುಣಕಿತ್ತನವಸೇನ ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ರೋದಿತ್ವಾ, ವಿಲಾಪಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉತ್ತರದ್ವಾರತೋತಿ ಅನುರಾಧಪುರಸ್ಸ ಉತ್ತರದ್ವಾರತೋ। **ಮಗ್ಗಂ ಸೋಧಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಾದೀನಂ ಉದ್ಧರಾಪನವಸೇನ ಮಗ್ಗಂ ಸೋಧಾಪೇತ್ವಾ। **ಅಲಙ್ಕಾರಾಪೇತ್ವಾತಿ** ವಾಲುಕಾದೀನಂ ಓಕಿರಾಪನಾದಿವಸೇನ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ಸಮುದ್ದಸಾಲವತ್ಥುಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಸಮುದ್ದಾಸನ್ನಸಾಲಾಯ ವತ್ಥುಭೂತೇ ಪದೇಸೇ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಪದೇಸೇ ಠಿತೇಹಿ ಸಮುದ್ದಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ತಂ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ತತ್ಥ ಏಕಾ ಸಾಲಾ ಕತಾ। ಸಾ ನಾಮೇನ “ಸಮುದ್ದಾಸನ್ನಸಾಲಾ”ತಿ ಪಾಕಟಾ ಜಾತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

“ಸಮುದ್ದಾಸನ್ನಸಾಲಾಯ, ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಮಹಣ್ಣವೇ।
ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ಮಹಾಬೋಧಿಂ, ಮಹಾಥೇರಿದ್ಧಿಯಾದ್ದಸ॥

“ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕತಾ ಸಾಲಾ, ಪಕಾಸೇತುಂ ತಮಬ್ಭುತಂ।
‘ಸಮುದ್ದಾಸನ್ನಸಾಲಾ’ತಿ, ನಾಮೇನಾಸಿಧ ಪಾಕಟಾ”ತಿ॥

ತಾಯ ವಿಭೂತಿಯಾತಿ ತಾಯ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಥೇರಸ್ಸಾತಿ** ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕಿರ ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಕೂಟಾಗಾರಸದಿಸಸಣ್ಠಾನಾನಿ ಪುಪ್ಫಚೇತಿಯಾನಿ ಕಾರಾಪೇಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ “**ಅನ್ತರನ್ತರೇ ಪುಪ್ಫಅಗ್ಘಿಯಾನಿ ಠಪೇನ್ತೋ**”ತಿ। **ಆಗತೋ ವತರೇತಿ** ಏತ್ಥ **ಅರೇತಿ** ಪಸಂಸಾಯಂ, ಸಾಧು ವತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋಳಸಹಿ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಕುಲೇಹೀತಿ** ಅಟ್ಠಹಿ ಅಮಚ್ಚಕುಲೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇಹೀತಿ ಏವಂ ಸೋಳಸಹಿ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಕುಲೇಹಿ। **ಸಮುದ್ದತೀರೇ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಠಪೇತ್ವಾತಿ** ಸಮುದ್ದವೇಲಾತಲೇ ಅಲಙ್ಕತಪ್ಪಟಿಯತ್ತೇ ರಮಣೀಯೇ ಮಣ್ಡಪೇ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ। ಏವಂ ಪನ ಕತ್ವಾ ಸಕಲತಮ್ಬಪಣ್ಣಿರಜ್ಜೇನ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಪೂಜೇತ್ವಾ ಸೋಳಸನ್ನಂ ಕುಲಾನಂ ರಜ್ಜಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ಸಯಂ ದೋವಾರಿಕಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ತಯೋ ದಿವಸೇ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಪೂಜಂ ಕಾರಾಪೇಸಿ। ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ತೀಣಿ ದಿವಸಾನೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ರಜ್ಜಂ ವಿಚಾರೇಸೀತಿ** ರಜ್ಜಂ ವಿಚಾರೇತುಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ಸೋಳಸಹಿ ವಾ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಕುಲೇಹಿ ರಜ್ಜಂ ವಿಚಾರಾಪೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚತುತ್ಥೇ ದಿವಸೇತಿ** ಮಿಗಸಿರಮಾಸಸ್ಸ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖದಸಮಿಯಂ। **ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಅನುರಾಧಪುರಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋತಿ** ದಸಮಿಯಂ ಅಲಙ್ಕತಪ್ಪಟಿಯತ್ತರಥೇ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಳಾರಪೂಜಂ ಕುರುಮಾನೋ ಪಾಚೀನಪಸ್ಸವಿಹಾರಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಟ್ಠಾನಮಾನೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಾತರಾಸಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಭಾಸಿತಂ ನಾಗದೀಪೇ ದಸಬಲೇನ ಕತಂ ನಾಗದಮನಂ ಸುತ್ವಾ “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ನಿಸಜ್ಜಾದಿನಾ ಪರಿಭುತ್ತಟ್ಠಾನೇಸು ಥೂಪಾದೀಹಿ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸಞ್ಞಾಣಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ತತೋ ಆಹರಿತ್ವಾ ತವಕ್ಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗಾಮದ್ವಾರೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪೂಜೇತ್ವಾ ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅನುರಾಧಪುರಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ। **ಚಾತುದ್ದಸೀದಿವಸೇತಿ** ಮಿಗಸಿರಮಾಸಸ್ಸೇವ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಚಾತುದ್ದಸೇ। **ವಡ್ಢಮಾನಕಚ್ಛಾಯಾಯಾತಿ** ಛಾಯಾಯ ವಡ್ಢಮಾನಸಮಯೇ, ಸಾಯನ್ಹಸಮಯೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಮಾಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ। **ತಿಲಕಭೂತೇತಿ** ಅಲಙ್ಕಾರಭೂತೇ। **ರಾಜವತ್ಥುದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಟ್ಠಾನೇತಿ** ರಾಜುಯ್ಯಾನಸ್ಸ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಟ್ಠಾನೇ। “ಸಕಲರಜ್ಜಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸ್ಸ ದಿನ್ನಪುಬ್ಬತ್ತಾ ಉಪಚಾರತ್ಥಂ ರಾಜಾ ದೋವಾರಿಕವೇಸಂ ಗಣ್ಹೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಅನುಪುಬ್ಬವಿಪಸ್ಸನನ್ತಿ ಉದಯಬ್ಬಯಾದಿಅನುಪುಬ್ಬವಿಪಸ್ಸನಂ। **ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ** ಆರಭಿತ್ವಾ। **ಅತ್ಥಙ್ಗಮಿತೇತಿ** ಅತ್ಥಙ್ಗತೇ। ''ಸಹ ಬೋಧಿಪತಿಟ್ಠಾನೇನಾ''ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ **''ಸಹ ಬೋಧಿಪತಿಟ್ಠಾನಾ''**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ ಕತಂ। ಸತಿ ಹಿ ಸಹಯೋಗೇ ಕರಣವಚನೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ಮಹಾಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪೀತಿ** ಚ ಇದಂ ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಅನೇಕಾನಿ ಅಚ್ಛರಿಯಾನಿ ಅಹೇಸುಂಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ ಸಹ ಬೋಧಿಪತಿಟ್ಠಾನೇನ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿ, ತಾನಿ ಮೂಲಾನಿ ಕಟಾಹಮುಖವಟ್ಟಿತೋ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಕಟಾಹಂ ವಿನನ್ಧನ್ತಾ ಪಥವೀತಲಮೋತರಿಂಸು, ಸಮನ್ತತೋ ದಿಬ್ಬಕುಸುಮಾನಿ ವಸ್ಸಿಂಸು, ಆಕಾಸೇ ದಿಬ್ಬತೂರಿಯಾನಿ ವಜ್ಜಿಂಸು, ಮಹಾಮೇಘೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಿಧಾರಮಕಾಸಿ, ಆಕಾಸಪದೇಸಾ ವಿರವಿಂಸು, ವಿಜ್ಜುಲತಾ ನಿಚ್ಛರಿಂಸು। ದೇವತಾ ಸಾಧುಕಾರಮದಂಸು, ಸಮಾಗತಾ ಸಕಲದೀಪವಾಸಿನೋ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜಯಿಂಸು, ಗಹಿತಮಕರನ್ದಾ ಮನ್ದಮಾರುತಾ ವಾಯಿಂಸು, ಸಮನ್ತತೋ ಘನಸೀತಲಹಿಮವಲಾಹಕಾ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಛಾದಯಿಂಸು। ಏವಂ ಬೋಧಿ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಹಿಮಗಬ್ಭೇ ಸನ್ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾಹಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನಂ ಅಗಮಾಸಿ। **ಹಿಮಗಬ್ಭೇ ಸನ್ನಿಸೀದೀತಿ** ಹಿಮಗಬ್ಭಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। **ವಿಪ್ಫುರನ್ತಾತಿ** ವಿಪ್ಫುರನ್ತಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಂಸರನ್ತಾ। **ನಿಚ್ಛರಿಂಸೂತಿ** ನಿಕ್ಖಮಿಂಸು। **ದಸ್ಸಿಂಸೂತಿ** ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸು। **ಸಬ್ಬೇ ದೀಪವಾಸಿನೋತಿ** ಸಬ್ಬೇ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪವಾಸಿನೋ। **ಉತ್ತರಸಾಖತೋ ಏಕಂ ಫಲ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರಸಾಖಾಯ ಠಿತಂ ಏಕಂ ಫಲಂ। ''ಪಾಚೀನಸಾಖಾಯ ಏಕಂ ಫಲ''ನ್ತಿಪಿ ಕೇಚಿ। **ಮಹಾಆಸನಟ್ಠಾನೇತಿ** ಪುಬ್ಬಪಸ್ಸೇ ಮಹಾಸಿಲಾಸನೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನೇ। **ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನವಿಹಾರೇತಿ** ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನಸಞ್ಞಾತೇ ಕಸ್ಸಪಗಿರಿವಿಹಾರೇ। ''ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನವಿಹಾರೇ''ತಿ ಹಿ ಪುಬ್ಬಸಙ್ಕೇತವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಇದಾನಿ ಪನ ಸೋ ವಿಹಾರೋ ''ಕಸ್ಸಪಗಿರೀ''ತಿ ಪಞ್ಞಾತೋ। ''ಇಸ್ಸರಸಮಣಾರಾಮೇ''ತಿಪಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ -

> ''ತವಕ್ಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮೇ , ಥೂಪಾರಾಮೇ ತಥೇವ ಚ।
> ಇಸ್ಸರಸಮಣಾರಾಮೇ, ಪಠಮೇ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ''ತಿ॥

ಯೋಜನಿಯಆರಾಮೇಸೂತಿ ಅನುರಾಧಪುರಸ್ಸ ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಕತಆರಾಮೇಸು। ಸಮನ್ತಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ಮಹಾಬೋಧಿಮ್ಹೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅನುರಾಧಪುರಸ್ಸ ಸಮನ್ತಾ ಏವಂ ಪುತ್ತನತ್ತುಪರಮ್ಪರಾಯ ಮಹಾಬೋಧಿಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಹಪಾಸಾದಟ್ಠಾನಂ ಪೂಜೇಸೀತಿ** ಲೋಹಪಾಸಾದಸ್ಸ ಕತ್ತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ಪೂಜೇಸಿ। ''ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಲೋಹಪಾಸಾದಂ ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸೋಯೇವ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾರೇಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅಭಾವತೋ 'ಅನಾಗತೇ'ತಿ ವುತ್ತ''ನ್ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ ''ದುಟ್ಠಗಾಮಣಿಅಭಯೇನೇವ ಕಾರಿತೋ ಲೋಹಪಾಸಾದೋ''ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಮೂಲಾನಿ ಪನಸ್ಸ ನ ತಾವ ಓತರನ್ತೀತಿ** ಇಮಿನಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಮತ್ತಮೇವ ಅಹೋಸಿ, ನ ತಾವ ಸುಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಅಸ್ಸ ಸತ್ಥುಸಾಸನಸ್ಸ ಮೂಲಾನಿ ಪನ ನ ತಾವ ಓತಿಣ್ಣಾನೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಓತರನ್ತೀತಿ** ಹಿ ಅತೀತತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನವಚನಂ। ತೇನೇವಾಹ **''ಕದಾ ಪನ ಭನ್ತೇ ಮೂಲಾನಿ ಓತಿಣ್ಣಾನಿ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ''**ತಿ। ಯೋ ಅಮಚ್ಚೋ ಚತುಪಣ್ಣಾಸಾಯ ಜೇಟ್ಠಕಕನಿಟ್ಠಭಾತುಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚೇತಿಯಗಿರಿಮ್ಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **''ಮಹಾಅರಿಟ್ಠೋ ಭಿಕ್ಖೂ''**ತಿ। **ಮೇಘವಣ್ಣಾಭಯಸ್ಸ ಅಮಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿವೇಣಟ್ಠಾನೇತಿ** ಮೇಘವಣ್ಣಾಭಯಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅಮಚ್ಚೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಪರಿವೇಣಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತೇ ಠಾನೇ। **ಮಣ್ಡಪಪ್ಪಕಾರ**ನ್ತಿ ಮಣ್ಡಪಸದಿಸಂ। ಸದಿಸತ್ಥಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಕಾರಸದ್ದಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಸಾಸನಸ್ಸ ಮೂಲಾನಿ ಓತರನ್ತಾನಿ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಪತಿಟ್ಠಾನಾಕಾರಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ದೀಪೇತಿ।

ಮೇಘವಿರಹಿತಸ್ಸ ನಿಮ್ಮಲಸ್ಸೇವ ಆಕಾಸಸ್ಸ ವಿರವಿತತ್ತಾ **''ಆಕಾಸಂ ಮಹಾವಿರವಂ ರವೀ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಚ್ಚೇಕಗಣೀಹೀತಿ** ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಗಣಾಚರಿಯೇಹಿ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಗಣಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಚ್ಚೇಕಗಣಿನೋ। ಯಥಾ ವೇಜ್ಜೋ ಗಿಲಾನೇಸು ಕರುಣಾಯ ತಿಕಿಚ್ಛನಮೇವ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ವಿಗತಚ್ಛನ್ದದೋಸೋ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯೇಸು ವಣೇಸು ಗುಯ್ಹಟ್ಠಾನೇಸು ಚ ಭೇಸಜ್ಜಲೇಪನಾದಿನಾ ತಿಕಿಚ್ಛನಮೇವ ಕರೋತಿ, ಏವಂ ಭಗವಾಪಿ ಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿಪೀಳಿತೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಕರುಣಾಯ ತೇ ಸತ್ತೇ ಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿದುಕ್ಖತೋ ಮೋಚೇತುಕಾಮೋ ಅವತ್ತಬ್ಬಾರಹಾನಿ ಗುಯ್ಹಟ್ಠಾನನಿಸ್ಸಿತಾನಿಪಿ ಅಸಪ್ಪಾಯಾನಿ ವದನ್ತೋ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ

ಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿಂ ತಿಕಿಚ್ಛತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಸತ್ಥು ಕರುಣಾಗುಣಪರಿದೀಪಕ"**ನ್ತಿ। **ಅನುಸಿಟ್ಠಿಕರಾನ**ನ್ತಿ ಅನುಸಾಸನೀಕರಾನಂ, ಯೇ ಭಗವತೋ ಅನುಸಾಸನಿಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮವಿಪ್ಫನ್ದಿತವಿನಯನ**ನ್ತಿ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸು ಅಜ್ಝಾಚಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸವಿಪ್ಫನ್ದಿತಸ್ಸ ವಿನಯನಕರಂ।

ರಾಜಿನೋತಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ರಾಜಾನಮನುಸಾಸಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಲೋಕ**ನ್ತಿ ಞಾಣಾಲೋಕಂ। **ನಿಬ್ಬಾಯಿಂಸು ಮಹೇಸಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೋ ದ್ವಾದಸವಸ್ಸಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ, ತತ್ಥ ದ್ವೇ ವಸ್ಸಾನಿ ವಸಿತ್ವಾ ವಿನಯಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇಸಿ। ದ್ವಾಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ ವದನ್ತಿ।

ತೇಸಂ ಥೇರಾನಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾತಿ ತೇಸಂ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರಪ್ಪಮುಖಾನಂ ಥೇರಾನಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ। ತಿಸ್ಸದತ್ತಾದಯೋ ಪನ ಮಹಾಅರಿಟ್ಠತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ, ತಸ್ಮಾ ತಿಸ್ಸದತ್ತಕಾಳಸುಮನದೀಘಸುಮನಾದಯೋ ಮಹಾಅರಿಟ್ಠತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ ಚಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾನಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ**ತಿ ಉಭಯಥಾ ವುತ್ತಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾನಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ। **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ**ತಿ –

"ತತೋ ಮಹಿನ್ದೋ ಇಟ್ಟಿಯೋ, ಉತ್ತಿಯೋ ಸಮ್ಬಲೋ ತಥಾ।
ಭದ್ದನಾಮೋ ಚ ಪಣ್ಡಿತೋ॥

"ಏತೇ ನಾಗಾ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ, ಜಮ್ಬುದೀಪಾ ಇಧಾಗತಾ।
ವಿನಯಂ ತೇ ವಾಚಯಿಂಸು, ಪಿಟಕಂ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಯಾ॥

"ನಿಕಾಯೇ ಪಞ್ಚ ವಾಚೇಸುಂ, ಸತ್ತ ಚೇವ ಪಕರಣೇ।
ತತೋ ಅರಿಟ್ಠೋ ಮೇಧಾವೀ, ತಿಸ್ಸದತ್ತೋ ಚ ಪಣ್ಡಿತೋ॥

"ವಿಸಾರದೋ ಕಾಳಸುಮನೋ, ಥೇರೋ ಚ ದೀಘನಾಮಕೋ"ತಿ॥ –

ಏವಮಾದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾ।

ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಿನಯಾನಿಸಂಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ "ಕೇನಾಭತ"ನ್ತಿ ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ "ಕತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತ"ನ್ತಿ ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಕತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ತೇಲಮಿವಾ**ತಿ ಸೀಹತೇಲಮಿವ। **ಅಧಿಮತ್ತಸತಿಗತಿಧಿತಿಮನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸತೀ**ತಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಧಾರಣಕಸತಿ। **ಗತೀ**ತಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಕಗತಿ। **ಧಿತೀ**ತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನಕಞಾಣಂ। **ಗತೀ**ತಿ ವಾ ಪಞ್ಞಾಗತಿ। **ಧಿತೀ**ತಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನವೀರಿಯಂ ಸಜ್ಝಾಯನವೀರಿಯಂ ಧಾರಣವೀರಿಯಞ್ಚ। **ಲಜ್ಜೀಸೂ**ತಿ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಕಲಕ್ಖಣಾಯ ಲಜ್ಜಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೇಸು। **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಕೇಸೂ**ತಿ ಅಣುಮತ್ತೇಸುಪಿ ವಜ್ಜೇಸು ದೋಸದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಕಾರೀಸು। **ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮೇಸೂ**ತಿ ಅಧಿಸೀಲಅಧಿಚಿತ್ತಅಧಿಪಞ್ಞಾವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಕಾಮಯಮಾನೇಸು ಸಮ್ಪಿಯಾಯಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖನ್ತೇಸು।

ಅಕತ್ತಬ್ಬತೋ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪನತೋ **ಮಾತಾಪಿತುಟ್ಠಾನಿಯೋತಿ** ವುತ್ತಂ। **ಆಚಾರಗೋಚರಕುಸಲತಾತಿ** ವೇಳುದಾನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸ್ಸ ಕಾಯಪಾಗಬ್ಭಿಯಾದೀನಞ್ಚ ಅಕರಣೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನಾಚಾರಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ "ಕಾಯಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೫೧೧) ಏವಂ ವುತ್ತಭಿಕ್ಖುಸಾರುಪ್ಪಆಚಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವೇಸಿಯಾದಿಅಗೋಚರಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದಿಅತ್ಥಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಗೋಚರೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸಮಣಾಚಾರೇಸು ಚೇವ ಸಮಣಗೋಚರೇಸು ಚ ಕುಸಲತಾ। ಅಪಿಚ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಸತ್ಥರಿ ಸಗಾರವೋ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಸಗಾರವೋ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸುನಿವತ್ಥೋ ಸುಪಾರುತೋ ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಆಲೋಕಿತೇನ ವಿಲೋಕಿತೇನ ಸಮಿಞ್ಜಿತೇನ ಪಸಾರಿತೇನ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪನ್ನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ಜಾಗರಿಯಮನುಯುತ್ತೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪವಿವಿತ್ತೋ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕೇಸು ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀ ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರಬಹುಲೋ ವಿಹರತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ **ಆಚಾರೋ**।

ಗೋಚರೋ ಪನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋತಿ ತಿವಿಧೋ। ತತ್ಥ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ, ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಸ್ಸುತಂ ಸುಣಾತಿ, ಸುತಂ ಪರಿಯೋದಾಪೇತಿ, ಕಙ್ಖಂ ವಿತರತಿ , ದಿಟ್ಠಿಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತಿ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಅನುಸಿಕ್ಖಮಾನೋ ಸದ್ಧಾಯ ವಡ್ಢತಿ, ಸೀಲೇನ, ಸುತೇನ, ಚಾಗೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ವಡ್ಢತಿ, ಅಯಂ **ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ**। ಯೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನೋ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಯುಗಮತ್ತದಸ್ಸಾವೀ ಸಂವುತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ಹತ್ಥಿಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಅಸ್ಸಂ, ನ ರಥಂ, ನ ಪತ್ತಿಂ, ನ ಇತ್ಥಿಂ, ನ ಪುರಿಸಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಉದ್ಧಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಅಧೋ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ದಿಸಾವಿದಿಸಮ್ಪಿ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ **ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ**। ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋ ಪನ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಯತ್ಥ ಭಿಕ್ಖು ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ – "ಕೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗೋಚರೋ ಸಕೋ ಪೇತ್ತಿಕೋ ವಿಸಯೋ, ಯದಿದಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿ। ಅಯಂ **ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋ**। ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಆಚಾರೇನ ಇಮಿನಾ ಚ ಗೋಚರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಆಚಾರಗೋಚರಕುಸಲತಾ। ಏವಂ ಅನಾಚಾರಂ ಅಗೋಚರಞ್ಚ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಆಚಾರಗೋಚರೇಸು ಕುಸಲಭಾವೋ ವಿನಯಧರಾಯತ್ತೋತಿ ಅಯಮಾನಿಸಂಸೋ ವಿನಯಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಿನಯಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ವಿನಯಪರಿಯಾಪುಣನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। **ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಸುಗುತ್ತೋ ಹೋತಿ ಸುರಕ್ಖಿತೋತಿ** ಕಥಮಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಸುಗುತ್ತೋ ಹೋತಿ ಸುರಕ್ಖಿತೋ? ಆಪತ್ತಿಞ್ಹಿ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ಆಪಜ್ಜತಿ ಅಲಜ್ಜಿತಾ, ಅಞ್ಞಾಣತಾ, ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪಕತತಾ, ಅಕಪ್ಪಿಯೇ ಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾ, ಕಪ್ಪಿಯೇ ಅಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾ, ಸತಿಸಮ್ಮೋಸಾತಿ। ವಿನಯಧರೋ ಪನ ಇಮೇಹಿ ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ಆಪತ್ತಿಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ।

ಕಥಂ **ಅಲಜ್ಜಿತಾಯ** ನಾಪಜ್ಜತಿ? ಸೋ ಹಿ "ಪಸ್ಸಥ ಭೋ, ಅಯಂ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ ಜಾನನ್ತೋಯೇವ ಪಣ್ಣತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಕರೋತೀ"ತಿ ಇಮಂ ಪರೂಪವಾದಂ ರಕ್ಖನ್ತೋಪಿ ಅಕಪ್ಪಿಯಭಾವಂ ಜಾನನ್ತೋಯೇವ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಅಲಜ್ಜಿತಾಯ ನಾಪಜ್ಜತಿ। ಸಹಸಾ ಆಪನ್ನಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಗಾಮಿನಿಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಯಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸುದ್ಧನ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ, ತತೋ –

> "ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಆಪತ್ತಿಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ, ಆಪತ್ತಿಂ ನ ಪರಿಗೂಹತಿ।
> ಅಗತಿಗಮನಞ್ಚ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಏದಿಸೋ ವುಚ್ಚತಿ ಲಜ್ಜಿಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ॥ (ಪರಿ॰ ೩೫೯) –

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲಜ್ಜಿಭಾವೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋವ ಹೋತಿ।

ಕಥಂ **ಅಞ್ಞಾಣತಾಯ** ನಾಪಜ್ಜತಿ? ಸೋ ಹಿ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಪ್ಪಿಯಂಯೇವ ಕರೋತಿ, ಅಕಪ್ಪಿಯಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಅಞ್ಞಾಣತಾಯ ನಾಪಜ್ಜತಿ।

ಕಥಂ **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪಕತತಾಯ** ನಾಪಜ್ಜತಿ? ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ವತ್ಥುಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಮಾತಿಕಂ ಪದಭಾಜನಂ ಅನ್ತರಾಪತ್ತಿಂ ಅನಾಪತ್ತಿಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಚೇ ಹೋತಿ, ಕರೋತಿ, ಅಕಪ್ಪಿಯಂ ಚೇ, ನ ಕರೋತಿ। ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಅವಿನಿಚ್ಛಿನಿತ್ವಾವ "ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ನ ವೀತಿಕ್ಕಮತಿ। ಏವಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪಕತತಾಯ ನಾಪಜ್ಜತಿ।

ಕಥಂ **ಅಕಪ್ಪಿಯೇ ಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾ**ದೀಹಿ ನಾಪಜ್ಜತಿ? ಸೋ ಹಿ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಕಪ್ಪಿಯೇ ಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞೀ ನ ಹೋತಿ, ಕಪ್ಪಿಯೇ ಅಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞೀ ನ ಹೋತಿ, ಸುಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಚಸ್ಸ ಸತಿ ಹೋತಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಂ ಅಧಿಟ್ಠೇತಿ, ವಿಕಪ್ಪೇತಬ್ಬಂ ವಿಕಪ್ಪೇತಿ। ಇತಿ ಇಮೇಹಿ ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ಆಪತ್ತಿಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ, ಆಪತ್ತಿಂ ಅನಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅಖಣ್ಡಸೀಲೋ ಹೋತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೋ। ಏವಮಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಸುಗುತ್ತೋ ಹೋತಿ ಸುರಕ್ಖಿತೋ।

ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪಕತಾನನ್ತಿ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇನ ಅಭಿಭೂತಾನಂ। ಕಥಂ ಪನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪಕತಾನಂ ಪಟಿಸರಣಂ ಹೋತಿ? ತಿರೋರಟ್ಠೇಸು ತಿರೋಜನಪದೇಸು ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾ ಭಿಕ್ಖೂ "ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ವಿಹಾರೇ ವಿನಯಧರೋ ವಸತೀ"ತಿ ದೂರತೋಪಿ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। ಸೋ ತೇಹಿ ಕತಕಮ್ಮಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಆಪತ್ತಾನಾಪತ್ತಿಂ ಗರುಕಲಹುಕಾದಿಭೇದಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ದೇಸನಾಗಾಮಿನಿಂ ದೇಸಾಪೇತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಯಾ ವುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಸುದ್ಧನ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಏವಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪಕತಾನಂ ಪಟಿಸರಣಂ ಹೋತಿ।

ವಿಸಾರದೋ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ವೋಹರತೀತಿ ವಿಗತೋ ಸಾರದೋ ಭಯಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಿಸಾರದೋ, ಅಭೀತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಿನಯಧರಸ್ಸ ಹಿ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ಭಯಂ ಸಾರಜ್ಜಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ವಿನಯಧರಸ್ಸ ತಂ ನ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? "ಏವಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ದೋಸೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ನ ದೋಸೋ"ತಿ ಞತ್ವಾ ಕಥನತೋ।

ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಏತ್ಥ ದ್ವಿಧಾ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ನಾಮ ಅತ್ತಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಚ ಸಾಸನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಚ। ತತ್ಥ ಮೇತ್ತಿಯಭುಮ್ಮಜಕಾ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ವಡ್ಢೋ ಚ ಲಿಚ್ಛವೀ ಅಮೂಲಕೇನ ಅನ್ತಿಮವತ್ಥುನಾ ಚೋದೇಸುಂ, ಇಮೇ **ಅತ್ತಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ** ನಾಮ। ಯೇ ವಾ ಪನಞ್ಞೇಪಿ ದುಸ್ಸೀಲಾ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅತ್ತಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ। ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಾ ಪನ ಅರಿಟ್ಠಭಿಕ್ಖುಕಣ್ಟಕಸಾಮಣೇರವೇಸಾಲಿಕವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕಾದಯೋ ಚ ಅಬುದ್ಧಸಾಸನಂ "ಬುದ್ಧಸಾಸನ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಕತಪಗ್ಗಹಾ **ಸಾಸನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ** ನಾಮ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಸಹಕಾರಣೇನ ವಚನೇನ ಯಥಾ ತಂ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಯಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ತಿವಿಧೋ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಪರಿಯತ್ತಿಪಟಿಪತ್ತಿಅಧಿಗಮವಸೇನ। ತತ್ಥ ತಿಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ **ಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ। ತೇರಸ ಧುತಙ್ಗಗುಣಾ ಚುದ್ದಸ ಖನ್ಧಕವತ್ತಾನಿ ದ್ವೇಅಸೀತಿ ಮಹಾವತ್ತಾನೀತಿ ಅಯಂ **ಪಟಿಪತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ। ಚತ್ತಾರೋ ಮಗ್ಗಾ ಚ ಚತ್ತಾರಿ ಫಲಾನಿ ಚ, ಅಯಂ **ಅಧಿಗಮಸದ್ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಥೇರಾ "ಯೋ ವೋ, ಆನನ್ದ, ಮಯಾ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ, ಸೋ ವೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೬) ಇಮಿನಾ ಸುತ್ತೇನ "ಸಾಸನಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿ ಮೂಲ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಥೇರಾ "ಇಮೇ ಚ, ಸುಭದ್ದ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮ್ಮಾ ವಿಹರೇಯ್ಯುಂ, ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುತ್ತೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೪) "ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಮೂಲ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ "ಯಾವ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪನ್ನಾ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾವ ಸಾಸನಂ ಠಿತಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಇತರೇ ಪನ ಥೇರಾ "ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಹಿತಾಯ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಆಹಂಸು। ಸಚೇಪಿ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ಚತ್ತಾರಿ ಪಾರಾಜಿಕಾನಿ ರಕ್ಖಣಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಸದ್ಧೇ ಕುಲಪುತ್ತೇ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮೇ ಜನಪದೇ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ದಸವಗ್ಗಗಣಂ

ಪೂರೇತ್ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಜನಪದೇಪಿ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏತೇನುಪಾಯೇನ ವೀಸತಿವಗ್ಗಸಙ್ಘಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋಪಿ ಅಬ್ಭಾನಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಸಾಸನಂ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರುಳ್ಹಿಂ ಗಮಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏವಮಯಂ ವಿನಯಧರೋ ತಿವಿಧಸ್ಸಪಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಯಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ। ಏವಮಯಂ ವಿನಯಧರೋ ಇಮೇ ಪಞ್ಚಾನಿಸಂಸೇ ಪಟಿಲಭತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಿನಯೋ ಸಂವರತ್ಥಾಯಾತಿಆದೀಸು (ಪರಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೬೬) **ವಿನಯೋ**ತಿ ವಿನಯಸ್ಸ ಪರಿಯಾಪುಣನಂ, **ವಿನಯೋ**ತಿ ವಾ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಲಾಪಿ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿ ವಿನಯಪರಿಯಾಪುಣನಂ ವಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಸಂವರತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪರಿಯೋಸಾನಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ**ತಿ ಪಾಪಪುಞ್ಞಾನಂ ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಭಾವೋ। **ಪಾಮೋಜ್ಜ**ನ್ತಿ ದುಬ್ಬಲಾ ತರುಣಪೀತಿ। **ಪೀತೀ**ತಿ ಬಲವಪೀತಿ। **ಪಸ್ಸದ್ಧೀ**ತಿ ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ। **ಸುಖ**ನ್ತಿ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ಸುಖಂ। ತಞ್ಹಿ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। **ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ। **ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋ। **ನಿಬ್ಬಿದಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನಂ ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾ, ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಹಿ ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। **ನಿಬ್ಬಿದಾ**ತಿ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಾ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾ। **ವಿರಾಗೋ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। **ವಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಂ। ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। **ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। **ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ, ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಹಿ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇ ಅವಸ್ಸಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿತಬ್ಬತೋ, ನ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಅನ್ತರಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಹೋತಿ।

ಏತದತ್ಥಾ ಕಥಾತಿ ಅಯಂ ವಿನಯಕಥಾ ನಾಮ ಏತದತ್ಥಾಯ, ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಪಿ। **ಮನ್ತನಾ**ಪಿ ವಿನಯಮನ್ತನಾಏವ, "ಏವಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ವಿನಯಪಟಿಬದ್ಧಸಂಸನ್ದನಾ। **ಏತದತ್ಥಾ ಉಪನಿಸಾ**ತಿ ಉಪನಿಸೀದತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ ಉಪನಿಸಾ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾರಣಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ। "ವಿನಯೋ ಸಂವರತ್ಥಾಯಾ"ತಿಆದಿಕಾ ಕಾರಣಪರಮ್ಪರಾ ಏತದತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತದತ್ಥಂ ಸೋತಾವಧಾನ**ನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪರಮ್ಪರಪಚ್ಚಯಕಥಾಯ ಸೋತಾವಧಾನಂ ಇಮಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಞಾಣಂ, ತಮ್ಪಿ ಏತದತ್ಥಂ। **ಯದಿದಂ ಅನುಪಾದಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಮೋಕ್ಖೋ**ತಿ **ಯದಿದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ। ಸಬ್ಬಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಚನೇಸು ತಾದಿಸೋವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಯೋ ಅಯಂ ಚತೂಹಿ ಉಪಾದಾನೇಹಿ ಅನುಪಾದಿಯಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಫಲಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋ, ಸೋಪಿ ಏತದತ್ಥಾಯ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯೋ ಅಯಂ ಅನುಪಾದಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಮೋಕ್ಖಸಙ್ಖಾತೋ ಮಗ್ಗೋ, ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಏತದತ್ಥಮೇವಾತಿ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಇಮಿನಾ ಮಹುಸ್ಸಾಹತೋ ಸಾಧಿತಬ್ಬಂ ನಿಯತಪ್ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ "ವಿರಾಗೋ…ಪೇ॰… ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಲಬ್ಭಮಾನಾನಿಸಂಸಫಲಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಆಯೋಗೋ**ತಿ ಉಗ್ಗಹಣಚಿನ್ತನಾದಿವಸೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅಭಿಯೋಗೋ।

ವಿನಯಾನಿಸಂಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ

ಬಾಹಿರನಿದಾನವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ

೧

. **ಸೇಯ್ಯಥಿದ**ನ್ತಿ ತಂ ಕತಮಂ, ತಂ ಕಥನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಿಯಮನಿದ್ದೇಸವಚನ**ನ್ತಿ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ನಿಯಮೋತಿ ಅನಿಯಮೋ, ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ ನಿದ್ದೇಸೋ, ವುಚ್ಚತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಚನಂ, ನಿದ್ದೇಸೋಯೇವ ವಚನಂ ನಿದ್ದೇಸವಚನಂ, ಅನಿಯಮಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸವಚನಂ ಅನಿಯಮನಿದ್ದೇಸವಚನಂ, ಪಠಮಂ ಅನಿಯಮಿತಸ್ಸ ಸಮಯಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಯೇನಾತಿ ಅವತ್ವಾ ತೇನಾತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅನಿಯಮಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠವಚನಂ ಅನಿಯಮನಿದ್ದೇಸವಚನ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಯಂತಂಸದ್ದಾನಂ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವತೋ ಆಹ **"ತಸ್ಸ ಸರೂಪೇನ ಅವುತ್ತೇನಪೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾ**ತಿ "ತೇನಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ। **ಸರೂಪೇನ ಅವುತ್ತೇನಪೀ**ತಿ "ಯೇನಾ"ತಿ ಏವಂ ಸರೂಪತೋ ಪಾಳಿಯಂ ಅವುತ್ತೇನಪಿ। **ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧೇನಾ**ತಿ ಪರಭಾಗೇ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಪರಿವಿತಕ್ಕಸಙ್ಖಾತಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧೇನ। ಪರಿವಿತಕ್ಕೇ ಹಿ ಸಿದ್ಧೇ ಯೇನ ಸಮಯೇನ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದೀತಿ ಇದಂ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅಪರಭಾಗೇ ಹಿ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಹೇತುಭೂತೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಸಿದ್ಧೋ"**ತಿಆದಿ। "ತೇನಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ತತೋ ತದತ್ಥಮೇವ "ಯೇನಾ"ತಿ ಅತ್ಥತೋ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ "ಯೇನಾ"ತಿ ಅಯಂ "ತೇನಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ ಜಾತೋ। **ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ**ತಿ ಚ ವಿತ್ಥಾರನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಪರಭಾಗೇ ಹೀತಿ ಏತ್ಥ **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಮ್ಹಿ, ಯಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಹೇತುಭೂತೋ**ತಿ "ಏತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಕಾಲೋ, ಏತಸ್ಸ ಸುಗತ ಕಾಲೋ, ಯಂ ಭಗವಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಯ್ಯ, ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಯಥಯಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅದ್ಧನಿಯಂ ಅಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ**ತಿ "ಕತಮೇಸಾನಂ ಖೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಅಹೋಸಿ, ಕತಮೇಸಾನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ। ಯಂತಂಸದ್ದಾನಂ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಮಾ ಯೇನ ಸಮಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪುಬ್ಬೇ ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಾ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧೇನಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧೇನ। **ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಕತ್ತಬ್ಬೋ**ತಿ ಏತಸ್ಸ "ಯದಿದ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಕತ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ ಯದಿದಂ ಯಂ ಇದಂ ವಿಧಾನಂ, ಅಯಂ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿನಯೇ ಯುತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ "ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಕತ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ ಯದಿದಂ ಯಾ ಅಯಂ ಯುತ್ತಿ, ಅಯಂ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿನಯೇ ಯುತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ರಿದಂ ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ತಸ್ಸಾ ಯಥಾವುತ್ತಯುತ್ತಿಯಾ ಪರಿದೀಪನೇ ಇದಂ ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ, ಉಪಾಯಮತ್ತನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮುಖಂ ದ್ವಾರಂ ಉಪಾಯೋತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। **"ತೇನ ಹಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ಪಾಳಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸಮಾಹ **"ಯೇನ ಸುದಿನ್ನೋ"**ತಿಆದಿನಾ। ತೇನಾತಿ ಹೇತುಅತ್ಥೇ ಕರಣವಚನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋಪಿ ತಾದಿಸೋಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪಟಿಸೇವೀ"**ತಿ। **ಪುಬ್ಬೇ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧೇನಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಮೇಥುನಧಮ್ಮಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧೇನ। **ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧೇನಾ**ತಿ ರಞ್ಞಾ ಅದಿನ್ನಂ ದಾರೂನಂ ಆದಿಯನಸಙ್ಖಾತಪಚ್ಛಾಉಪ್ಪನ್ನಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧೇನ। **ಸಮಯಸದ್ದೋ**ತಿ ಏತಸ್ಸ "ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಸಮವಾಯೇತಿ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ, ಕಾರಣಸಮವಾಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖಣೇ**ತಿ ಓಕಾಸೇ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮವಾಯೋ ಅತ್ಥೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸ್ವೇಪಿ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯಾಮ ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾಲೋ** ನಾಮ ಉಪಸಙ್ಕಮನಸ್ಸ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತಕಾಲೋ। **ಸಮಯೋ** ನಾಮ ತಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗೀ, ಅತ್ಥತೋ ತದನುರೂಪಂ ಸರೀರಬಲಞ್ಚೇವ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೋ ಚ। **ಉಪಾದಾನಂ** ನಾಮ ಞಾಣೇನ ತೇಸಂ ಗಹಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ – ಸಚೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸ್ವೇ ಗಮನಸ್ಸ ಯುತ್ತಕಾಲೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಕಾಯೇ ಬಲಮತ್ತಾ ಚೇವ ಫರಿಸ್ಸತಿ, ಗಮನಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಅಞ್ಞೋ ಅಫಾಸುವಿಹಾರೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಥೇತಂ ಕಾಲಞ್ಚ ಗಮನಕಾರಣಸಮವಾಯಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮಯಞ್ಚ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಅಪಿ ಏವ ನಾಮ ಸ್ವೇ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮಾತಿ।

ಖಣೋತಿ ಓಕಾಸೋ। ತಥಾಗತುಪ್ಪಾದಾದಿಕೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪಟಿಲಾಭಹೇತುತ್ತಾ, ಖಣೋ ಏವ ಚ ಸಮಯೋ। ಯೋ ಖಣೋತಿ ಚ ಸಮಯೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಏಕೋವಾತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾಸಮಯೋ**ತಿ ಮಹಾಸಮೂಹೋ। ಪವುದ್ಧಂ ವನಂ **ಪವನಂ,** ತಸ್ಮಿಂ ಪವನಸ್ಮಿಂ, ವನಸಣ್ಡೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಯೋಪಿ ಖೋ ತೇ ಭದ್ದಾಲಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧೋ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಮಯೋ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪೂರಣಸ್ಸ ಹೇತು। **ಭದ್ದಾಲೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ನಾಮಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಭದ್ದಾಲಿ ತಯಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ಏತಂ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ತಮ್ಪಿ ತೇ ನ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ ನ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತನ್ತಿ। ಕಿಂ ತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಭಗವಾ ಖೋ"**ತಿಆದಿ।

ಉಗ್ಗಾಹಮಾನೋ ತಿಆದೀಸು **ಮಾನೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಪಕತಿನಾಮಂ, ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪನ ಉಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಮತ್ಥತಾಯ "ಉಗ್ಗಾಹಮಾನೋ"ತಿ ನಂ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಉಗ್ಗಾಹಮಾನೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ । ಸಮಣಮುಣ್ಡಿಕಾಯ ಪುತ್ತೋ **ಸಮಣಮುಣ್ಡಿಕಾಪುತ್ತೋ।** ಸೋ ಕಿರ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ। ಸಮಯಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಪವದನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೋ,** ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೇ, ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪವಾದಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಠಾನೇ ಚಙ್ಕೀತಾರುಕ್ಖಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಪಭುತಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಿಗಣ್ಠಾಚೇಲಕಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಯೋ ಚ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಪವದನ್ತಿ ಕಥೇನ್ತಿ ದೀಪೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಆರಾಮೋ "ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸ್ವೇವ ತಿನ್ದುಕಾಚೀರಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಿಮ್ಬರುರುಕ್ಖಪನ್ತಿಯಾ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ **"ತಿನ್ದುಕಾಚೀರ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕಾ ಸಾಲಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಏಕಸಾಲಕೋ।** ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಠಮಂ ಏಕಾ ಸಾಲಾ ಕತಾ ಅಹೋಸಿ, ಪಚ್ಛಾ ಮಹಾಪುಞ್ಞಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದಪರಿಬ್ಬಾಜಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬಹೂ ಸಾಲಾ ಕತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಮೇವ ಏಕಂ ಸಾಲಮುಪಾದಾಯ ಲದ್ಧನಾಮವಸೇನ "ಏಕಸಾಲಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ಪನ ಪಸೇನದಿರಞ್ಞೋ ದೇವಿಯಾ ಉಯ್ಯಾನಭೂತೋ ಸೋ ಪುಪ್ಫಫಲಸಞ್ಛನ್ನೋ ಆರಾಮೋತಿ ಕತ್ವಾ **"ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ಆರಾಮೋ"**ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೇ ತಿನ್ದುಕಾಚೀರೇ ಏಕಸಾಲಕೇ ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ಆರಾಮೇ। **ಪಟಿವಸತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಾಸಫಾಸುತಾಯ ವಸತಿ।

ದಿಟ್ಠೇ ಧಮ್ಮೇತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ಅತ್ತಭಾವೇ। **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ವುದ್ಧಿ। **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಸೇನ ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಪರಾಯೋ, ಪರಲೋಕೋ। ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ, ಪರಲೋಕತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಉಭಯತ್ಥಸಙ್ಖಾತಹಿತಪಟಿಲಾಭಾ। ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಕಾರಣಸ್ಸ ನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ ಪಟಿಲದ್ಧೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ತಮತ್ಥದ್ವಯಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ "ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಧಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯ ರಾತಿ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಧೀರೋ।** ಅಥ ವಾ ಧೀ ಪಞ್ಞಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಧೀರೋ।**

ಸಮ್ಮಾ ಮಾನಾಭಿಸಮಯಾತಿ ಮಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ಪಹಾನೇನ। ಸಮ್ಮಾತಿ ಇಮಿನಾ ಮಾನಸ್ಸ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ। **ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ**ತಿಆದೀಸು ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ಪೀಳನಂ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹಿಂಸನಂ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಕರಣಂ, ಪೀಳನಮೇವ ಅತ್ಥೋ ಪೀಳನಟ್ಠೋ, ತ್ಥಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಸಮೇಚ್ಚ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತಭಾವೋ **ಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ। ಸನ್ತಾಪೋ** ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾದಿವಸೇನ ಸನ್ತಾಪನಂ ಪರಿದಹನಂ। **ವಿಪರಿಣಾಮೋ** ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬತಾ। ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಭಿಸಮಯೋ, ಅಭಿಸಮಯೋವ ಅತ್ಥೋ **ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ,** ಪೀಳನಾದೀನಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಏಕೀಭಾವಂ ಉಪನೇತ್ವಾ "ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಅಭಿಸಮಯಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ವಿಸಯಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋತಿ ತಾನೇವ ಪೀಳನಾದೀನಿ ಅಭಿಸಮಯಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವೂಪಗಮನಸಾಮಞ್ಞತೋ ಏಕತ್ತೇನ ವುತ್ತಾನಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಉಪಸಗ್ಗಾನಂ ಜೋತಕಮತ್ತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕೋ ಸಮಯಸದ್ದೋ ಏವಾತಿ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇಪಿ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಅಭಿಸಮಯಸದ್ದೋ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಸಹಕಾರೀಕಾರಣಸನ್ನಿಜ್ಝಂ ಸಮೇತಿ ಸಮವೇತೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮವಾಯೋ। ಸಮೇತಿ ಸಮಾಗಚ್ಛತಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಏತ್ಥ ತದಾಧಾರಪುಗ್ಗಲೇಹೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಖಣೋ। ಸಮೇನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ ವಾ ಸಂಗಚ್ಛನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ವಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಕಾಲೋ। ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತತಾಯ ಅತ್ಥತೋ ಅಭೂತೋಪಿ ಹಿ ಕಾಲೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕರಣಂ ಕಾರಣಂ ವಿಯ ಚ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೇನ ರೂಪೇನ ವೋಹರೀಯತಿ। ಸಮಂ, ಸಹ ವಾ ಅವಯವಾನಂ ಅಯನಂ ಪವತ್ತಿ ಅವಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮೂಹೋ ಯಥಾ "ಸಮುದಾಯೋ"ತಿ। ಅವಯವೇನ ಸಹಾವಟ್ಠಾನಮೇವ ಹಿ ಸಮೂಹೋ। ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮಾಗಮೇ ಏತಿ ಫಲಂ ಏತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪವತ್ತತಿ ಚಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಹೇತು ಯಥಾ "ಸಮುದಯೋ"ತಿ। ಸಮೇತಿ

ಸಂಯೋಜನಭಾವತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಏತಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣಭಾವತೋ ವಾ ತಂಸಂಯುತ್ತಾ ಅಯನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಯಥಾಭಿನಿವೇಸಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ದಿಟ್ಠಿ। ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಅತಿವಿಯ ಬಜ್ಝನ್ತಿ। ಸಮಿತಿ ಸಙ್ಗತಿ ಸಮೋಧಾನನ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಪಟಿಲಾಭೋ। ಸಮಸ್ಸ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಯಾನಂ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಯಾನಂ ಅಪಗಮೋ ಅಪ್ಪವತ್ತೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಪಹಾನಂ। ಞಾಣೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಸಮ್ಮಾ ಏತಬ್ಬೋ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬೋತಿ **ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಭಾವೋ। ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಏತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಾವಬೋಧೋ। ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ನನು ಚ ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸದ್ದಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಿ, ನ ಏಕೇನ ಸದ್ದೇನ ಅನೇಕೇ ಅತ್ಥಾ ಅಭಿಧೀಯನ್ತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಸದ್ದವಿಸೇಸೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ। ಸದ್ದವಿಸೇಸೇ ಹಿ ಅಪೇಕ್ಖಿಯಮಾನೇ ಏಕೇನ ಸದ್ದೇನ ಅನೇಕತ್ಥಾಭಿಧಾನಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ। ನ ಹಿ ಯೋ ಕಾಲತ್ಥೋ ಸಮಯಸದ್ದೋ, ಸೋಯೇವ ಸಮೂಹಾದಿಅತ್ಥಂ ವದತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಸಮಯಸದ್ದವಚನೀಯತಾಸಾಮಞ್ಞಮುಪಾದಾಯ ಅನೇಕತ್ಥತಾ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ವುತ್ತಾ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಇಧ ಕಾಲೋ ಅತ್ಥೋ ಸಮವಾಯಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಇಧ ಅಸಮ್ಭವತೋ ದೇಸದೇಸಕಾದೀನಂ ವಿಯ ನಿದಾನಭಾವೇನ ಕಾಲಸ್ಸ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ಚ।

ಉಪಯೋಗವಚನೇನ ಭುಮ್ಮವಚನೇನ ಚ ನಿದ್ದೇಸಮಕತ್ವಾ ಇಧ ಕರಣವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸೇ ಪಯೋಜನಂ ನಿದ್ಧಾರೇತುಕಾಮೋ ಪರಮ್ಮುಖೇನ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ **"ಏತ್ಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏತ್ಥ** "ತೇನ ಸಮಯೇನಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಿತಣ್ಡವಾದೀ ಆಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಥಾ**ತಿ ಚೋದನಾಯ ಕತ್ತುಕಾಮತಂ ದೀಪೇತಿ, ನನೂತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋ। ಕಸ್ಮಾ ಕರಣವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಭುಮ್ಮವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ "ಯಥಾ"ತಿ ಇದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು। **ತಥಾ**ತಿ ಉಪಯೋಗಭುಮ್ಮವಚನೇಹಿ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಿನಯೇ। **ಅಞ್ಞಥಾ**ತಿ ಕರಣವಚನೇನ। **ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಆರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ದೇಸನಾನಿಟ್ಠಾನಂ, ತಾವ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ, ನಿರನ್ತರಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕರುಣಾವಿಹಾರೇನಾ**ತಿ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಕರುಣಾವಿಹಾರೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಕರುಣಾನಿದಾನತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ ಇಧ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ "ಕರುಣಾವಿಹಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ಪನ ಕರುಣಾಸಮಆಪತ್ತಿವಿಹಾರೋ। ನ ಹಿ ದೇಸನಾಕಾಲೇ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಸಯಸ್ಸ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಸತ್ತವಿಸಯಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಸಹುಪ್ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ ಭಿನ್ನವಿಸಯತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಕರುಣಾವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಪರಹಿತಪಅಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಹಾರೋ ಇಧ ಕರುಣಾವಿಹಾರೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥದೀಪನತ್ಥಂ ಉಪಯೋಗನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಯಥಾ "ಮಾಸಂ ಅಜ್ಝೇತೀ"ತಿ।

ಅಧಿಕರಣತ್ಥೋತಿ ಆಧಾರತ್ಥೋ। ಭಾವೋ ನಾಮ ಕಿರಿಯಾ, ಕಿರಿಯಾಯ ಕಿರಿಯನ್ತರಲಕ್ಖಣಂ ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣಂ, ಸೋಯೇವತ್ಥೋ **ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥೋ**। ಕಥಂ ಪನ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಯಥಾವುತ್ತಅತ್ಥದ್ವಯಸಮ್ಭವೋತಿ ಆಹ **"ಅಧಿಕರಣಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಕಾಲಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ **ಕಾಲತ್ಥೋ,** ಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ **ಸಮೂಹತ್ಥೋ**। ಅಥ ವಾ ಕಾಲಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ **ಕಾಲತ್ಥೋ,** ಸಮೂಹಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಸಮೂಹತ್ಥೋ। **ಕೋ ಸೋ?** ಸಮಯೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಕಾಲತ್ಥೋ ಸಮೂಹತ್ಥೋ ಚ ಸಮಯೋ ತತ್ಥ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವುತ್ತಾನಂ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅಧಿಕರಣಂ ಆಧಾರೋತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ವಾ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಾಲೇ ಪುಞ್ಜೇ ಚ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥೋ।

ನನು ಚಾಯಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಕಾಲೋ ಸಮೂಹೋ ಚ ವೋಹಾರಮತ್ತಕೋ, ಸೋ ಕಥಂ ಆಧಾರೋ ತತ್ಥ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಕಾಲೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಯಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ತಙ್ಖಣಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರತೋ ಚ ಅಭಾವತೋ "ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇ ಜಾತೋ ಸಾಯನ್ಹೇ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು, ಸಮೂಹೋ ಚ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೋ ಅವಯವಾನಂ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಪೀಯತಿ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ, ಯವರಾಸಿಮ್ಹಿ ಸಮ್ಭೂತೋ"ತಿಆದೀಸು, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಆಧಾರತ್ಥಸಮ್ಭವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥಸಮ್ಭವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಖಣಸಮವಾಯಹೇತುಸಙ್ಖಾತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಖಣೋ** ನಾಮ ಅಟ್ಠಕ್ಖಣವಿನಿಮುತ್ತೋ ನವಮೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಸಙ್ಖಾತೋ ಖಣೋ, ಯಾನಿ ವಾ ಪನೇತಾನಿ "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಕಾನಿ ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧) ಏತ್ಥ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೋ, ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿ, ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞತಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚಕ್ಕಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಓಕಾಸಟ್ಠೇನ ಖಣೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಾನಿ ಹಿ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಓಕಾಸಭೂತಾನಿ। **ಸಮವಾಯೋ** ನಾಮ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪; ೩.೪೨೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೬೦) ಏವಮಾದಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಸಙ್ಖಾತಸಾಧಾರಣಫಲನಿಪ್ಫಾದಕತ್ತೇನ ಸಣ್ಠಿತಾ ಚಕ್ಖುರೂಪಾದಿಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗೀ। ಚಕ್ಖುರೂಪಾದೀನಞ್ಹಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಸಾಧಾರಣಫಲಂ। **ಹೇತೂ**ತಿ ಜನಕಹೇತು। ಯಥಾವುತ್ತಖಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಮವಾಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಹೇತುಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚ ಸಮಯಸ್ಸ ಭಾವೇನ ಸತ್ತಾಯ ತೇಸಂ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವೋ ಸತ್ತಾ ಲಕ್ಖೀಯತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ "ಗಾವೀಸು ದುಯ್ಹಮಾನಾಸು ಗತೋ, ದುದ್ಧಾಸು ಆಗತೋ"ತಿ ದೋಹನಕಿರಿಯಾಯ ಗಮನಕಿರಿಯಾ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ "ಸತೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನೋ ಏವ ಹೋತಿ ಅಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧಾಭಾವೇ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಸತ್ತಾವಿರಹಾಭಾವತೋತಿ ಸಮಯಸ್ಸ ಸತ್ತಾಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಿರಿಯಾ ಫಸ್ಸಾದಿಭವನಕಿರಿಯಾ ಚ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಖಣೇ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಚ ಸತಿ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಚ ಸತಿ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ । **ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಧಿಕರಣತ್ಥಸ್ಸ ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥಸ್ಸ ಚ ದೀಪನತ್ಥಂ।

ಇಧ ಪನಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಿನಯೇ। **ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತೀ**ತಿ "ಅನ್ನೇನ ವಸತಿ, ವಿಜ್ಜಾಯ ವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹೇತುಅತ್ಥೋ "ಫರಸುನಾ ಛಿನ್ದತಿ, ಕುದಾಲೇನ ಖಣತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ। ಕಥಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ **"ಯೋ ಹಿ ಸೋ"**ತಿಆದಿ। **ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಕರಣಭೂತೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ತಂತಂವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮೋವ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಹೇತು ಚೇವ ಕರಣಞ್ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಯದಾ ಭಗವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಮೇವ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ವಿಹರತಿ, ತದಾ ತಂ ತಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತದತ್ಥಂ ವಸತೀತಿ ಸಿದ್ಧೋ ವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋ "ಅನ್ನೇನ ವಸತಿ, ಅನ್ನಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತದತ್ಥಾಯ ವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಕಾಲೇ ಪನ ತೇನೇವ ಪುಬ್ಬಸಿದ್ಧೇನ ವೀತಿಕ್ಕಮೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತೀತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸಾಧಕತಮತ್ತಾ ಕರಣಭಾವೋಪಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸೇವ ಸಿದ್ಧೋ "ಅಸಿನಾ ಛಿನ್ದತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಪನ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ತನ್ನಿಸ್ಸಯಕಾಲಮ್ಪಿ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ಕಾಲಸ್ಸಪಿ ಇಧ ಹೇತುಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ ಚ ತಂ ತಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತೇನೇವ ಕಾಲೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತೀತಿ ವೀತಿಕ್ಕಮನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸಪಿ ಕರಣಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಕಾಲಸ್ಸಪಿ ಹೇತುಭಾವೋ ಕರಣಭಾವೋ ಚ ಲಬ್ಭತೀತಿ ವುತ್ತಂ "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಕರಣಭೂತೇನಾ"ತಿ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ವೀತಿಕ್ಕಮೋಯೇವ ಹೇತುಭೂತೋ ಕರಣಭೂತೋ ಚ। ಸೋ ಹಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಕ್ಖಣೇ ಹೇತು ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನೇ ಕರಣಮ್ಪಿ ಹೋತೀತಿ।

ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋತಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾಪೇತ್ವಾ ಓತಿಣ್ಣವತ್ಥುಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿಗರಹಿತ್ವಾ ಚ ತಂ ತಂ ವತ್ಥುಂ ಓತಿಣ್ಣಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತೇನೇವ ಕಾಲೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ**ತಿ ತತಿಯಪಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ವಿಯ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಹೇತುಭೂತಂ ತಂ ತಂ ವತ್ಥುಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಸಮಯಂ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಹಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ"ತಿ ವಚನತೋ "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಹೇತುಭೂತೇನಾ"ತಿ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇಪಿ ಪಠಮಂ "ಹೇತುಭೂತೇನಾ"ತಿ ವಚನಂ ಇಧ ಹೇತುಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರನ್ತೋ ಥೇರಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಹೇತುಭೂತಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಸಮಯಂ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ವಿಹಾಸೀತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಯುತ್ತಿಚಿನ್ತಾಯ, ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಇಧ ಕಮವಚನಿಚ್ಛಾ ನತ್ಥೀತಿ ಏವಮೇತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತೇನೇವ

ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ) "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಕರಣಭೂತೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಯಮೇವ ಅನುಕ್ಕಮೋ ವುತ್ತೋ। ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಪಠಮಂ "ಹೇತುಭೂತೇನಾ"ತಿ ವಚನಂ ಇಧ "ತೇನ ಸಮಯೇನ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹೇತುಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। "ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋ ಹೇತುಭೂತೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಸಮಯೇನ ವಿಹಾಸಿ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಹೇತುಭೂತೇನ ಸಮಯೇನ ವಿಹಾಸೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಹೇತುಅತ್ಥಸ್ಸ ಕರಣತ್ಥಸ್ಸ ವಾ ದೀಪನತ್ಥಂ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಿನಯೇ। **ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥಾತಿ** ಏತ್ಥ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥಸಙ್ಗಹವಸೇನ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ಹೋತಿ। **ಅಞ್ಞತ್ರಾತಿ** ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು।

ಪೋರಾಣಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। **ಅಭಿಲಾಪಮತ್ತಭೇದೋತಿ** ವಚನಮತ್ತೇನ ವಿಸೇಸೋ। ತೇನ ಸುತ್ತವಿನಯೇಸು ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋ ಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರತೋ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ** ಪರತೋ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। **ವೇರಞ್ಜಾಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಬಲಿಕರಗ್ಗಹಣೇನ ಜನಸ್ಸ ಪೀಳಾಭಾವತೋ ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ ವಿಗತೋ ರಜೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ವೇರಞ್ಜಾ,** ಸೇರಿವಾಣಿಜಜಾತಕೇ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ವೇರುಪ್ಪನ್ನಪದೇಸೇ ಕತತ್ತಾ ವೇರಂ ಏತ್ಥ ಜಾತನ್ತಿ ವೇರಞ್ಜಾ, ಪವಿಟ್ಠಪವಿಟ್ಠೇ ನಟಸಮಜ್ಜಾದೀಹಿ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾಲಙ್ಕಾರಾದೀಹಿ ಚ ವಿವಿಧೇಹಿ ಉಪಕರಣೇಹಿ ರಞ್ಜನತೋ ವಿವಿಧೇಹಿ ರಞ್ಜಯತೀತಿ ವೇರಞ್ಜಾ, ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಕತಭಾವತೋ ವೇರಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಜಾತಾತಿ ವೇರಞ್ಜಾ, ವೇರಞ್ಜಸ್ಸ ನಾಮ ಇಸಿನೋ ಅಸ್ಸಮಟ್ಠಾನೇ ಕತತ್ತಾ ವೇರಞ್ಜಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಕೇಚಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। ಕಿಂ ಇಮಿನಾ, ನಾಮಮತ್ತಮೇತಂ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವೇರಞ್ಜಾತಿ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನ**ನ್ತಿ "ಗಙ್ಗಾಯಂ ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ, ಕೂಪೇ ಗಗ್ಗಕುಲ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಅವಿಸೇಸೇನಾತಿ** "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತಿ। ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ। ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಅನಿಮಿತ್ತಂ ಚೇತೋಸಮಾಧಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನಸಿದ್ಧೇನ ವಿಸೇಸಪರಾಮಸನೇನ ವಿನಾ। ಅಥ ವಾ **ಅವಿಸೇಸೇನಾತಿ** ನ ವಿಸೇಸೇನ, ವಿಹಾರಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇರಿಯಾಪಥ...ಪೇ॰... ವಿಹಾರೇಸೂತಿ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ ಅರಿಯವಿಹಾರೋತಿ ಏತೇಸು ಚತೂಸು ವಿಹಾರೇಸು। ತತ್ಥ ಇರಿಯನಂ ಪವತ್ತನಂ ಇರಿಯಾ, ಕಾಯಪ್ಪಯೋಗೋ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ। ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತನುಪಾಯಭಾವತೋ ಇರಿಯಾಯ ಪಥೋತಿ ಇರಿಯಾಪಥೋ, ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿ। ನ ಹಿ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದೀಹಿ ಅವತ್ಥಾಹಿ ವಿನಾ ಕಞ್ಚಿ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ। ಠಾನಸಮಙ್ಗೀ ವಾ ಹಿ ಕಾಯೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರೇಯ್ಯ ಗಮನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಸಮಙ್ಗೀ ವಾತಿ। ವಿಹರಣಂ, ವಿಹರತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ ವಿಹಾರೋ, ಇರಿಯಾಪಥೋವ ವಿಹಾರೋ **ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ,** ಸೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿಆಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧೋವ। ದಿವಿ ಭವೋ ದಿಬ್ಬೋ, ತತ್ಥ ಬಹುಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾದಿದೇವಲೋಕಭವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಯೋ ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವೋ ತದತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ವಾ ದಿಬ್ಬೋ, ಅಭಿಞ್ಞಾಭಿನೀಹಾರವಸೇನ ಮಹಾಗತಿಕತ್ತಾ ವಾ ದಿಬ್ಬೋ, ದಿಬ್ಬೋ ಚ ಸೋ ವಿಹಾರೋ ಚಾತಿ **ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ,** ದಿಬ್ಬಭಾವಾವಹೋ ವಾ ವಿಹಾರೋ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ, ಮಹಗ್ಗತಜ್ಝಾನಾನಿ। ಆರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋಪಿ ಹಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ನೇತ್ತಿಯಂ** ಪನ "ಚತಸ್ಸೋ ಆರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಮೇತ್ತಾಝಾನಾದೀನಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರತಾ ವಿಯ ತಾಸಂ ಭಾವನಾವಿಸೇಸಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪನ ದಿಬ್ಬಭಾವಾವಹಸಾಮಞ್ಞತೋ ತಾಪಿ "ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾ"ತ್ವೇವ ವುತ್ತಾ। ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಿಹಾರಾ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ,** ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ವಾ ವಿಹಾರಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ, ಹಿತೂಪಸಂಹರಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾ ಸೇಟ್ಠಭೂತಾ ವಿಹಾರಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಮೇತ್ತಾಝಾನಾದಿಕಾ ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ। ಅರಿಯಾ ಉತ್ತಮಾ ವಿಹಾರಾತಿ **ಅರಿಯವಿಹಾರಾ,** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಅರಿಯಾನಂ ವಾ ವಿಹಾರಾ ಅರಿಯವಿಹಾರಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಚ ಭಗವತೋ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರಾ।

ಅಞ್ಞತರವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತವಿಹಾರೇಸು ಅಞ್ಞತರವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ಲೋಭದೋಸಮೋಹುಸ್ಸನ್ನಕಾಲೇ ಲೋಕೇ ತಸ್ಸ ಸಕಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿನಯನತ್ಥಂ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಯದಾ ಸತ್ತಾ ಕಾಮೇಸು ವಿಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಾ ಕಿರ ಭಗವಾ ದಿಬ್ಬೇನ ವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತಿ ತೇಸಂ

ಅಲೋಭಕುಸಲಮೂಲುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ “ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಏತ್ಥ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಾ ಕಾಮೇಸು ವಿರಜ್ಜೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ। ಯದಾ ಪನ ಇಸ್ಸರಿಯತ್ಥಂ ಸತ್ತೇಸು ವಿಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಾ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತಿ ತೇಸಂ ಅದೋಸಕುಸಲಮೂಲುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ “ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಏತ್ಥ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅದೋಸೇನ ದೋಸಂ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ। ಯದಾ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ವಿವದನ್ತಿ, ತದಾ ಅರಿಯವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತಿ ತೇಸಂ ಅಮೋಹಕುಸಲಮೂಲುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ “ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಮೋಹೇನ ಮೋಹಂ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಇಮೇಹಿ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ವಿವಿಧಂ ಹಿತಸುಖಂ ಹರತಿ ಉಪಹರತಿ ಉಪನೇತಿ ಜನೇತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ “ವಿಹರತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ಪನ ನ ಕದಾಚಿ ನ ವಿಹರತಿ ತಂ ವಿನಾ ಅತ್ತಭಾವಪರಿಹರಣಾಭಾವತೋ, ತತೋಯೇವ ಚ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣೋ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋತಿ ಆಹ **“ಇಧ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನನ್ತಿ** ಇತರವಿಹಾರಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಸ್ಸ ವಿಸೇಸವಚನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಅಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಕ್ಖೇ **ವಿಹರತೀತಿ** ಏತ್ಥ **ವಿ**-ಸದ್ದೋ ವಿಚ್ಛೇದತ್ಥಜೋತನೋ, **ಹರತೀತಿ** ನೇತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹರತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕಸ್ಸ ಕೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ, ಕಥಂ ಕಸ್ಸ ಪವತ್ತನನ್ತಿ ಅನ್ತೋಲೀನಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಸೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಸೋತಿ** ಭಗವಾ। ಯದಿಪಿ ಭಗವಾ ಏಕೇನಪಿ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಥಾಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕಸರೀರಸ್ಸ ನಾಮ ಅಯಂ ಸಭಾವೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪರಿಪತನ್ತನ್ತಿ** ಅಪತನ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತೋ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ನಾನಾಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಚ ಕಾಲಂ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೋ ವಸತೀತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ವಿವಿಧಂ ಹಿತಸುಖಂ ಹರತಿ ಉಪನೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿವಿಧಂ ಹರತೀತಿ ವಿಹರತೀತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲೇತಿ ಏತ್ಥ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ - **ನಳೇರೂತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಯಕ್ಖಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇನ ಅಧಿವತ್ಥೋ ಪುಚಿಮನ್ದೋ “ನಳೇರುಸ್ಸ ಪುಚಿಮನ್ದೋ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಥ ವಾ ನಳೇ ರುಹತ್ತಾ ಜಾತತ್ತಾ ನಳೇರು। ಸುಸಿರಮೇತ್ಥ ನಳಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ರುಕ್ಖಸುಸಿರೇ ಜಾತತ್ತಾ ನಳೇರು ಚ ಸೋ ಪುಚಿಮನ್ದೋ ಚಾತಿ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನಳವನೇ ರುಹತ್ತಾ ಜಾತತ್ತಾ ವಾ ನಳೇರು। ನಳವನೇ ಕಿರ ಸೋ ಪುಚಿಮನ್ದರುಕ್ಖೋ ಜಾತೋ। ಉರುನಳೋ ಪುಚಿಮನ್ದೋ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದೋ। ಉರುಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಮಹನ್ತಪರಿಯಾಯೋ, ನಳಸದ್ದೋ ಸುಸಿರಪರಿಯಾಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಮಹನ್ತೇನ ಸುಸಿರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಚಿಮನ್ದೋ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಆಚರಿಯೋ ಪನ ಕಿಮೇತ್ಥ ಬಹುಭಾಸಿತೇನಾತಿ ಏಕಮೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ನಳೇರು ನಾಮ ಯಕ್ಖೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಮೂಲ-ಸದ್ದೋ ಏತ್ಥ ಸಮೀಪವಚನೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಮೂಲಮೂಲಾದೀಸು ವತ್ತಮಾನೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಮೂಲನ್ತಿ ಸಮೀಪ”**ನ್ತಿಆದಿ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಸಾಖಾದಿಮತೋ ಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನೇ ಅವಯವವಿಸೇಸೇ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಮೂಲಸದ್ದೋ ಯಸ್ಮಾ ತಂಸದಿಸೇಸು ತನ್ನಿಸ್ಸಯೇ ಪದೇಸೇ ಚ ರುಳ್ಹೀವಸೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಮೂಲಾನಿ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಮೂಲಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಏಕೇನ ಮೂಲಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಆಹ **“ಮೂಲಮೂಲೇ ದಿಸ್ಸತೀ”**ತಿ ಯಥಾ “ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ, ರೂಪರೂಪ”ನ್ತಿ ಚ। **ಅಸಾಧಾರಣಹೇತುಮ್ಹೀತಿ** ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣೇ। ಲೋಭೋ ಹಿ ಲೋಭಸಹಗತಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸೇವ ಹೇತುತ್ತಾ ಅಸಾಧಾರಣೋ, ತಸ್ಮಾ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಮೇವ ಆವೇಣಿಕೇ ನೇಸಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನತೋ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕೇ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮವಿಸೇಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ಅಲೋಭಾದಯೋ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಸಾಧಾರಣಾ, ಲೋಭಾದಯೋ ಪನ ತಥಾ ನ ಹೋನ್ತಿ ಅಕುಸಲಸ್ಸೇವ ಸಾಧಾರಣತ್ತಾತಿ ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣಂ। ಅಥ ವಾ **ಆದೀಸೂತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಲೋಭಾದೀನಮ್ಪಿ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಮೂಲಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇಸುಪಿ ಹಿ ಅಲೋಭಾದಿಕುಸಲಮೂಲಂ ಅಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣಂ, ತಥಾ ಅಲೋಭಾದಿಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲಮ್ಪಿ ಇತರದ್ವಯೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣತ್ತಾತಿ। **ನಿವಾತೇತಿ** ವಾತರಹಿತೇ ಪದೇಸೇ, ವಾತಸ್ಸ ಅಭಾವೇ ವಾ। **ಪತನ್ತೀತಿ** ನಿಪತನ್ತಿ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ರಮಣೀಯೋತಿ** ಮನುಞ್ಞೋ। **ಪಾಸಾದಿಕೋತಿ** ಪಸಾದಾವಹೋ, ಪಸಾದಜನಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಧಿಪಚ್ಚಂ ಕುರುಮಾನೋ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ತತ್ಥಾತಿ "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತಿ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲೇ"ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ। **ಸಿಯಾತಿ** ಕಸ್ಸಚಿ ಏವಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಸಿಯಾ, ವಕ್ಖಮಾನಾಕಾರೇನ ಕದಾಚಿ ಚೋದೇಯ್ಯ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯದಿ ತಾವ ಭಗವಾ**ತಿಆದೀಸು ಚೋದಕಸ್ಸಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ – "ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇ ಪಾಸಾದೇ ವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಅಧಿಕರಣಾಧಿಕರಣಂ ಯದಿ ಭವೇಯ್ಯ, ತದಾ "ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತಿ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲೇ"ತಿ ಅಧಿಕರಣದ್ವಯನಿದ್ದೇಸೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ, ಇಮೇಸಂ ಪನ ಭಿನ್ನದೇಸತ್ತಾ ನ ಯುತ್ತೋ ಉಭಯನಿದ್ದೇಸೋತಿ। **ಅಥ ತತ್ಥ ವಿಹರತೀತಿ** ಯದಿ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲೇ ವಿಹರತಿ। **ನ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ** ನಾನಾಠಾನಭೂತತ್ತಾ ವೇರಞ್ಜಾನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲಾನಂ "ತೇನ ಸಮಯೇನಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಾನಿ ಚೋದಕೋ ತಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ **"ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿವರತಿ। ವೇರಞ್ಜಾನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲಾನಂ ಭೂಮಿಭಾಗವಸೇನ ಭಿನ್ನತ್ತಾಯೇವ ಹಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಉಭಯತ್ಥ ತೇನೇವ ಸಮಯೇನ ವಿಹರಿತುಂ, "ಉಭಯತ್ಥ ತೇನೇವ ಸಮಯೇನಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ನಾನಾಸಮಯೇ ವಿಹಾರೋ ಅವಾರಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇತರೋ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅವಿಪರೀತಮತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತೇನ ತಯಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏತನ್ತಿ** "ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತಿ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲೇ"ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ। **ಏವನ್ತಿ** "ಯದಿ ತಾವ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಂ ತಂ ಭವತಾ ಚೋದಿತಂ, ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ನ ಖೋ ಪನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಉಭಯತ್ಥ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ವಿಹಾರದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ಅತ್ತನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಅವಿಪರೀತಮತ್ಥಂ ತಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಭಾವಂ ತೇನ ಚ ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹ ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಗೋಯೂಥಾನೀತಿ** ಗೋಮಣ್ಡಲಾನಿ। ಏವಮ್ಪಿ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲೇ ವಿಹರತಿಚ್ಚೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ನ ವೇರಞ್ಜಾಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮೀಪಾಧಿಕರಣತ್ಥವಸೇನ ಉಭಯಥಾ ನಿದಾನಕಿತ್ತನೇ ಕಿಂ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಮನಸಿ ನಿಧಾಯಾಹ **"ಗೋಚರಗಾಮನಿದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಭಗವತೋ।

ಅವಸ್ಸಞ್ಚೇತ್ಥ ಗೋಚರಗಾಮಕಿತ್ತನಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲಕಿತ್ತನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನುಗ್ಗಹಕರಣಾದಿಅನೇಕಪ್ಪಯೋಜನಂ, ಏವಂ ಗೋಚರಗಾಮಕಿತ್ತನಮ್ಪಿ ಗಹಟ್ಠಾನುಗ್ಗಹಕರಣಾದಿವಿವಿಧಪ್ಪಯೋಜನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವೇರಞ್ಜಾಕಿತ್ತನೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಗಹಟ್ಠಾನುಗ್ಗಹಕರಣನ್ತಿ** ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನಪಯಿರುಪಾಸನಾದೀನಂ ಓಕಾಸದಾನೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸರಣೇಸು ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇನ ಯಥೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಉಪರಿವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾವಹನೇನ ಚ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಅನುಗ್ಗಹಕರಣಂ। **ಪಬ್ಬಜಿತಾನುಗ್ಗಹಕರಣನ್ತಿ** ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಚ ಅನುರೂಪವಸನಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹೇನೇತ್ಥ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅನುಗ್ಗಹಕರಣಂ।

ಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗಸಿದ್ಧಿತೋ ಆಹ **"ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ…ಪೇ॰… ವಿವಜ್ಜನನ್ತಿ**। ತತ್ಥ **ಪುರಿಮೇನಾತಿ** ವೇರಞ್ಜಾವಚನೇನ। ಆಹಿತೋ ಅಹಂಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ ಅತ್ತಾ, ಅತ್ತಭಾವೋ। ತಸ್ಸ ಕಿಲಮಥೋ ಕಿಲನ್ತಭಾವೋ ಅತ್ತಕಿಲಮಥೋ, ಅತ್ತಪೀಳಾ ಅತ್ತದುಕ್ಖನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಅನುಯೋಗೋ ಕರಣಂ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗೋ, ಉಪವಾಸಕಣ್ಟಕಾಪಸ್ಸಯಸೇಯ್ಯಾದಿನಾ ಅತ್ತನೋ ದುಕ್ಖುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ವಿವಜ್ಜನಂ **ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗವಿವಜ್ಜನಂ**। ಅನ್ತೋಗಾಮೇ ವಸನ್ತಾನಂ ಅನಿಚ್ಛನ್ತಾನಮ್ಪಿ ವಿಸಭಾಗರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣದಸ್ಸನಾದಿಸಮ್ಭವತೋ ಬಹಿಗಾಮೇ ಪತಿರೂಪಟ್ಠಾನೇ ವಸನ್ತಾನಂ ತದಭಾವತೋ ಆಹ **"ಪಚ್ಛಿಮೇನ ವತ್ಥುಕಾಮಪ್ಪಹಾನತೋ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪಚ್ಛಿಮೇನಾತಿ** ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲವಚನೇನ। ಕಿಲೇಸಕಾಮಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತತ್ತಾ ರೂಪಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ವತ್ಥುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ **ವತ್ಥುಕಾಮಪ್ಪಹಾನಂ**। **ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗವಿವಜ್ಜನುಪಾಯದಸ್ಸನನ್ತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಕಿಲೇಸಕಾಮಸಂಯುತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ ಯೋಗೋ ಅನುಯೋಗೋ ಅನುಭವೋ, ತಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನೇ ಉಪಾಯದಸ್ಸನಂ।

ಸಯಮೇವ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾನುರೂಪಭಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಾನಂ ದಸ್ಸನತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಕಾಲೋ ಸಮ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಭಿಯೋಗೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ಪುರಿಮೇನ ಚ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಭಿಯೋಗ"**ನ್ತಿ। ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸಉಸ್ಸಾಹಭಾವೋ **ಧಮ್ಮದೇಸನಾಭಿಯೋಗೋ**। ಬಹಿಗಾಮೇ ವಿವಿತ್ತೋಕಾಸೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಆಕಿಣ್ಣವಿಹಾರಾಭಾವತೋ ಕಾಯವಿವೇಕಾದೀಸು ಅಧಿಮುತ್ತಿ ತಪ್ಪೋಣತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ಪಚ್ಛಿಮೇನ ವಿವೇಕಾಧಿಮುತ್ತಿ"**ನ್ತಿ।

ಧಮ್ಮದೇಸನಾಭಿಯೋಗವಿವೇಕಾಧಿಮುತ್ತೀನಂ ಹೇತುಭೂತಾ ಏವ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಉಪಗಮನಸ್ಸ ತತೋ ಅಪಗಮನಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಪುರಿಮೇನ ಕರುಣಾಯ ಉಪಗಮನ**"ನ್ತಿಆದಿ। ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಯೇವ ಹಿ ಅನನ್ತರದುಕಸ್ಸ ಹೇತೂ ಹೋನ್ತಿ। ಏತೇನ ಚ ಕರುಣಾಯ ಉಪಗಮನಂ ನ ಲಾಭಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ , ಪಞ್ಞಾಯ ಅಪಗಮನಂ ನ ವಿರೋಧಾದಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಉಪಗಮನಾಪಗಮನಾನಂ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಂ ವಿಭಾವಿಭನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಧಿಮುತ್ತತ**ನ್ತಿ ತನ್ನಿನ್ನಭಾವಂ। **ನಿರುಪಲೇಪನ**ನ್ತಿ ಅನುಪಲೇಪನಂ ಅನಲ್ಲೀಯನಂ।

ಧಮ್ಮಿಕಸುಖಾಪರಿಚ್ಚಾಗನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಧಮ್ಮಿಕಸುಖಂ ನಾಮ ಅನವಜ್ಜಸುಖಂ। ತಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಿಕಂ ಲಾಭಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ "ಧಮ್ಮಿಕಸುಖ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾಭಿಯೋಗನಿಮಿತ್ತಂ ಫಾಸುವಿಹಾರನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಪಕಾರಬಹುಲತ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಗ್ಗಹಣಧಮ್ಮದೇಸನಾದಿವಸೇನ ಉಪಕಾರಬಹುಲತಂ। **ದೇವತಾನಂ** ಉಪಕಾರಬಹುಲತಂ ಜನವಿವಿತ್ತತಾಯ। ಪಚುರಜನವಿವಿತ್ತಞ್ಹಿ ಠಾನಂ ದೇವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। **ಲೋಕೇ ಸಂವಡ್ಢಭಾವ**ನ್ತಿ ಆಮಿಸೋಪಭೋಗೇನ ಸಂವಡ್ಢಿತಭಾವಂ।

ಏಕಪುಗ್ಗಲೋತಿ ಏತ್ಥ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦) **ಏಕೋ**ತಿ ದುತಿಯಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥೋ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಪುಗ್ಗಲೋ**ತಿ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ, ನ ಪರಮತ್ಥಕಥಾ। ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ದುವಿಧಾ ದೇಸನಾ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾ ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ ಚಾತಿ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿತ್ಥಾರಿತೋವಾತಿ ಇಧ ನ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕೋ ಚ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಚಾತಿ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ। ಕೇನಟ್ಠೇನ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ? ಅಸದಿಸಟ್ಠೇನ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಅಸಮಸಮಟ್ಠೇನ। ಸೋ ಹಿ ದಸನ್ನಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆವಜ್ಜನಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಗುಣೇಹಿ ಚೇವ ಬುದ್ಧಗುಣೇಹಿ ಚ ಸೇಸಮಹಾಜನೇನ ಅಸದಿಸೋತಿ **ಅಸದಿಸಟ್ಠೇನ**ಪಿ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ। ಯೇ ಚಸ್ಸ ತೇ ಗುಣಾ, ತೇಪಿ ಅಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ಗುಣೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಾತಿ **ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ**ಪಿ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ। ಪುರಿಮಕಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಹಿ ಅಸಮಾ, ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಯಮೇವ ಏಕೋ ರೂಪಕಾಯಗುಣೇಹಿ ಚೇವ ನಾಮಕಾಯಗುಣೇಹಿ ಚ ಸಮೋತಿ **ಅಸಮಸಮಟ್ಠೇನ**ಪಿ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ। **ಲೋಕೇ**ತಿ ಸತ್ತಲೋಕೇ।

ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಇದಂ ಪನ ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಿಪ್ಪಕತವಚನಮೇವ। ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೋ ಬಹುಜನಹಿತತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಏವಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವರೂಪಞ್ಚೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಏತಂ ಅಞ್ಞೇನ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣೇನ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ। ಅಪಿಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ, ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏಸ ಹಿ ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲತೋ ಲದ್ಧಬ್ಯಾಕರಣೋ ಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮೇ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ ದಿಸ್ವಾ "ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಮಯಾ ಪೂರೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ಕತಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೋ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪೂರೇನ್ತೋಪಿ **ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ** ನಾಮ। ಸೀಲಪಾರಮಿಂ…ಪೇ॰… ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮಿನ್ತಿ ಇಮಾ ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋಪಿ, ದಸ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ದಸ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಂ ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಂ ಬುದ್ಧತ್ಥಚರಿಯಂ ಪೂರಯಮಾನೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಬುದ್ಧಕಾರಕೇ ಧಮ್ಮೇ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ವೇಸ್ಸನ್ತರತ್ತಭಾವಂ ಪಹಾಯ ತುಸಿತಪುರೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾ ಸತ್ತಪಣ್ಣಾಸ ವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ದೇವತಾಹಿ ಯಾಚಿತೋ ಪಞ್ಚ ಮಹಾವಿಲೋಕನಾನಿ ವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಮಾಯಾದೇವಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋಪಿ, ಅನೂನಾಧಿಕೇ ದಸ ಮಾಸೇ ಗಬ್ಭವಾಸಂ ವಸನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಏಕೂನತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಗಾರಮಜ್ಝೇ ತಿಟ್ಠನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ದಿಸ್ವಾ ರಾಹುಲಭದ್ದಸ್ಸ ಜಾತದಿವಸೇ ಛನ್ನಸಹಾಯೋ ಕಣ್ಡಕಂ ಅಸ್ಸವರಮಾರುಯ್ಹ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ತೀಣಿ ರಜ್ಜಾನಿ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ಅನೋಮನದಿತೀರೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನಿ ಮಹಾಪಧಾನಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಪರಿಪಾಕಗತೇ ಞಾಣೇ ಓಳಾರಿಕಂ ಆಹಾರಂ ಆಹರನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಸಾಯನ್ಹಸಮಯೇ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಮಹಾಬೋಧಿಮಣ್ಡಂ ಆರುಯ್ಹ ಮಾರಬಲಂ ವಿಧಮೇತ್ವಾ ಪಠಮಯಾಮೇ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ಪರಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಸಮನನ್ತರೇ ದ್ವಾದಸಙ್ಗಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಕ್ಖಣೇಪಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಕ್ಖಣೇಪಿ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಕ್ಖಣೇಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ **ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ**

ನಾಮ। ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ **ಉಪ್ಪನ್ನೋ** ನಾಮ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಸಾವಕಾನಂ ವಿಯ ನ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಾದೀನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಹೇವ ಪನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಕಲೋಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿ ಗುಣರಾಸಿ ಆಗತೋವ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸುತ್ತೇ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣಂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ।

ಬಹುಜನಹಿತಾಯಾತಿ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಹಿತತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಬಹುಜನಸುಖಾಯಾ**ತಿ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸುಖತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯಾ**ತಿ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕತರಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸಾತಿ? ಯೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಅಮತಪಾನಂ ಪಿವಿ, ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ, ತಸ್ಸ। ಭಗವತಾ ಹಿ ಮಹಾಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಂ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಾ ಇಸಿಪತನಂ ಆಗಮ್ಮ "ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ತಾ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಸುತ್ತನ್ತೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫; ಮಹಾವ॰ ೧೩) ದೇಸಿತೇ ಆಯಸ್ಮತಾ ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠಾರಸಕೋಟಿಸಙ್ಖಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಅಮತಪಾನಂ ಪಿವಿಂಸು, ಏತಸ್ಸ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। ಪಞ್ಚಮದಿವಸೇ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯತ್ಥೇರಾ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಂಸು, ಏತಸ್ಸಪಿ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। ತತೋ ಯಸದಾರಕಪ್ಪಮುಖೇ ಪಞ್ಚಪಣ್ಣಾಸ ಪುರಿಸೇ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ತತೋ ಕಪ್ಪಾಸಿಕವನಸಣ್ಡೇ ತಿಂಸ ಭದ್ದವಗ್ಗಿಯೇ ತಯೋ ಮಗ್ಗೇ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ಸಮ್ಪಾಪೇಸಿ, ಏತಸ್ಸಪಿ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। ಗಯಾಸೀಸೇ ಆದಿತ್ತಪರಿಯಾಯಪರಿಯೋಸಾನೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೮; ಮಹಾವ॰ ೫೪) ಜಟಿಲಸಹಸ್ಸಂ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ತತೋ ಲಟ್ಠಿವನೇ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಪ್ಪಮುಖಾ ಏಕಾದಸ ನಹುತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಂಸು, ಏಕಂ ನಹುತಂ ಸರಣೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ತಿರೋಕುಟ್ಟಅನುಮೋದನಾವಸಾನೇ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೭.೧ ಆದಯೋ) ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಅಮತಪಾನಂ ಪೀತಂ। ಸುಮನಮಾಲಾಕಾರಸಮಾಗಮೇ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ, ಧನಪಾಲಸಮಾಗಮೇ ದಸಹಿ ಪಾಣಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಖದಿರಙ್ಗಾರಜಾತಕಸಮಾಗಮೇ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಜಮ್ಬುಕಆಜೀವಕಸಮಾಗಮೇ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾವ, ಆನನ್ದಸೇಟ್ಠಿಸಮಾಗಮೇ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾವ ಪಾಣಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಅಮತಪಾನಂ ಪೀತಂ। ಪಾಸಾಣಕಚೇತಿಯೇ ಪಾರಾಯನಸುತ್ತಕಥಾದಿವಸೇ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೮೨ ಆದಯೋ) ಚುದ್ದಸ ಕೋಟಿಯೋ ಅಮತಪಾನಂ ಪಿವಿಂಸು। ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯದಿವಸೇ ವೀಸತಿ ಪಾಣಕೋಟಿಯೋ, ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಸಿಲಾಯಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಮಾತರಂ ಕಾಯಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಸತ್ತಪ್ಪಕರಣಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸ ಅಸೀತಿ ಪಾಣಕೋಟಿಯೋ, ದೇವೋರೋಹಣೇ ತಿಂಸ ಪಾಣಕೋಟಿಯೋ, ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸುತ್ತನ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪೪ ಆದಯೋ) ಅಸೀತಿ ದೇವಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಮತಪಾನಂ ಪಿವಿಂಸು। ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತನ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೧ ಆದಯೋ) ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತೇ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೫.೧ ಆದಯೋ; ಸು॰ ನಿ॰ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತ) ಚೂಳರಾಹುಲೋವಾದೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೧೬ ಆದಯೋ) ಸಮಚಿತ್ತಪಟಿಪದಾಯಾತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩) ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಅಭಿಸಮಯಪ್ಪತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನತ್ಥಿ, ಏತಸ್ಸಪಿ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ। ಯಾವಜ್ಜದಿವಸಾ ಇತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಅನಾಗತೇ ಇಮಂ ಸಾಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗೇ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಾನಂ ವಸೇನಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದೇವಮನುಸ್ಸಾನನ್ತಿ ನ ಕೇವಲಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂಯೇವ, ಅವಸೇಸಾನಂ ನಾಗಸುಪಣ್ಣಾದೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯೇವ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। ಸಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕೇ ಪನ ಮಗ್ಗಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಭಬ್ಬೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಏತೇಸಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತ್ಥಾಯ ಹಿತತ್ಥಾಯ ಸುಖತ್ಥಾಯೇವ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕತಮೋ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। ಇದಾನಿ ತಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ ಪುಟ್ಠಂ ಏಕಪುಗ್ಗಲಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "**ತಥಾಗತೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ**"ತಿ ಆಹ। **ತದತ್ಥಪರಿನಿಪ್ಫಾದನ**ನ್ತಿ ಲೋಕತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನಂ, ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸಮ್ಪಾದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಠಮಂ ಲುಮ್ಬಿನೀವನೇ ದುತಿಯಂ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ**ತಿ ಲುಮ್ಬಿನೀವನೇ ರೂಪಕಾಯೇನ ಜಾತೋ, ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಧಮ್ಮಕಾಯೇನ। **ಏವಮಾದಿನಾ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವೇರಞ್ಜಾಕಿತ್ತನತೋ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ನಳೇರುಪುಚಿಮನ್ದಮೂಲಕಿತ್ತನತೋ ಧಮ್ಮಕಾಯಸ್ಸ। ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ ಪರಾಧೀನಕಿರಿಯಾಕರಣಂ, ದುತಿಯೇನ ಅತ್ತಾಧೀನಕಿರಿಯಾಕರಣಂ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಂ, ಇತರೇನ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ , ಪುರಿಮೇನ ಚಸ್ಸ ಪರಮಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಮನ್ನಾಗಮಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪರಮಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಮನ್ನಾಗಮನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಪಚ್ಛಿಮಕೋತಿ ಗುಣೇನ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಪೀತಿ** ಗಣನತೋಪಿ। ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತತ್ತಾ ಸಙ್ಘೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಸಙ್ಘಾತಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಮಣಗಣೇನಾ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ "ಯಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ಅರಿಯಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ನಿಯ್ಯಾತಿ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ, ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ, "ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ, ತಥಾರೂಪೇಸು ಸೀಲೇಸು ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪; ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾನಞ್ಚ ಸೀಲಾನಂ ಸಾಮಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಙ್ಘತೋ ಸಙ್ಘಟಿತೋ ಸಮೇತೋತಿ **ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಸಙ್ಘಾತಸಙ್ಖಾತೋ,** ಸಮಣಗಣೋ। ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಪಾಣಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಆದಿವಚನತೋ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಾನಂ ನಿಯತಸಭಾವತ್ತಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಾ, ಪಗೇವ ಸಕದಾಗಾಮಿಆದಯೋ। ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಹಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಂಹತಾಯೇವ। "ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪), ತಥಾರೂಪೇಸು ಸೀಲೇಸು ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪) ವಚನತೋ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ, ಇಧ ಪನ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ "ಯೋ ತತ್ಥ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ, ಸೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ"ತಿ ವಚನತೋ। **ಏತೇನಾತಿ** "ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹೀ"ತಿ ಏತೇನ ವಚನೇನ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಪಞ್ಚಮತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸತಸ್ಸ। **ನಿರಬ್ಬುದೋತಿ**ಆದೀನಂ ವಚನತ್ಥೋ ಪರತೋ ಏವ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಅಸ್ಸೋಸೀತಿ ಏತ್ಥ ಸವನಮುಪಲಬ್ಭೋತಿ ಆಹ **"ಅಸ್ಸೋಸೀತಿ ಸುಣಿ ಉಪಲಭೀ"**ತಿ, ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಚಾಯಮುಪಲಬ್ಭೋ ಸವನವಸೇನೇವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸೋತದ್ವಾರಸಮ್ಪತ್ತವಚನನಿಗ್ಘೋಸಾನುಸಾರೇನ ಅಞ್ಞಾಸೀ"**ತಿ। ಅವಧಾರಣಫಲತ್ತಾ ಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಂ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಖೋತಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ನಿಪಾತೋ"**ತಿ। **ಅವಧಾರಣತ್ಥೇತಿ** ಪನ ಇಮಿನಾ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣೇಪಿ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ ಇಟ್ಠತೋವಧಾರಣತ್ಥಂ ಖೋಸದ್ದಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಮೇವ ಇಟ್ಠತೋವಧಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ತತ್ಥ ಅವಧಾರಣತ್ಥೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಥ ಪದಪೂರಣತ್ಥೇನ ಖೋಸದ್ದೇನ ಕಿಂಪಯೋಜನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪದಪೂರಣೇನ ಪನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಮತ್ತಮೇವಾ"**ತಿ। "ಅಸ್ಸೋಸೀ"ತಿ ಹಿ ಪದಂ ಖೋಸದ್ದೇ ಗಹಿತೇ ತೇನ ಫುಲ್ಲಿತಮಣ್ಡಿತವಿಭೂಸಿತಂ ವಿಯ ಹೋನ್ತಂ ಪೂರಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತೇನ ಚ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಪದಾನಿ ಸಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಅಗ್ಗಹಿತೇ, ತಸ್ಮಾ ಪದಪೂರಣೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಮತ್ತಮೇವ ಪಯೋಜನಂ। **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ, ತೇನಸ್ಸ ಅನತ್ಥನ್ತರದೀಪನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಏವ**-ಸದ್ದೇನ ಪನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಏಕನ್ತಿಕತಂ।

ವೇರಞ್ಜೋತಿ ಏತ್ಥ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ಜಾತೋ"**ತಿಆದಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಂ ಅಣತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮನ್ತಿ ವೇದೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಪನ ಮನ್ತಬ್ರಹ್ಮಕಪ್ಪವಸೇನ ತಿವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಮನ್ತಾ ಪಧಾನಮೂಲಭಾವತೋಯೇವ ಅಟ್ಠಕಾದೀಹಿ ಪವುತ್ತಾ, ಇತರೇ ಪನ ತನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಜಾತಾ, ತೇನ ಪಧಾನಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ। **ಮನ್ತೇ ಸಜ್ಝಾಯತೀತಿ** ಇರುವೇದಾದಿಕೇ ಮನ್ತಸತ್ಥೇ ಸಜ್ಝಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇರುವೇದಾದಯೋ ಹಿ ಗುತ್ತಭಾಸಿತಬ್ಬತಾಯ "ಮನ್ತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಇದಮೇವ ಹೀತಿ** ಅವಧಾರಣೇನ ಬ್ರಹ್ಮತೋ ಜಾತೋತಿಆದಿಕಂ ನಿರುತ್ತಿಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಜಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ದುವಿಧಾ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಜಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿಸುದ್ಧಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚಾತಿ। ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ವಿಸುದ್ಧಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ನಿರುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅರಿಯಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಸವಾಸನಂ ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಬಾಹಿರಕಅವೀತರಾಗಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಪಾಪಸಮಣತೋ ಭಗವತೋ ಪಾಪಸಮಣಂ ವಿಸೇಸಿತಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಉದಾಹರಣೇನ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವುತ್ತಞ್ಚೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಪನ **"ಬಾಹಿತಪಾಪೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾ ಸಮಣೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಇದಂ ಭಿನ್ನಗಾಥಾಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಪದದ್ವಯಂ ಏಕತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** "ಸಮಿತತ್ತಾ ಹಿ ಪಾಪಾನಂ, ಸಮಣೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಗಹೇತ್ವಾ 'ಸಮಿತತ್ತಾ ಸಮಣೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ'ತಿ ವುತ್ತಂ। ಬಾಹಿತಪಾಪೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ ಇದಂ ಪನ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇ ವುತ್ತವಚನ"ನ್ತಿ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ನಿಪಾತಾನಂ ಇಧ ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಖಲೂತಿ**

ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ"ತಿ। **ಜಾತಿಸಮುದಾಗತ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಯಾ ಆಗತಂ, ಜಾತಿಸಿದ್ಧನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಆಲಪನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಿಯಾಲಾಪವಚನಮತ್ತಂ। ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರಾ ಹೇತೇ ಭೋತಿ ವಾ ಆವುಸೋತಿ ವಾ ದೇವಾನಮ್ಪಿಯಾತಿ ವಾ। **ಭೋವಾದೀ ನಾಮ ಸೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಯೋ ಆಮನ್ತನಾದೀಸು "ಭೋ ಭೋ"ತಿ ವದನ್ತೋ ವಿಚರತಿ, ಸೋ ಭೋವಾದೀ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಕಿಞ್ಚನೋ**ತಿ ರಾಗಾದೀಹಿ ಕಿಞ್ಚನೇಹಿ ಸಕಿಞ್ಚನೋ। ರಾಗಾದಯೋ ಹಿ ಸತ್ತೇ ಕಿಞ್ಚೇನ್ತಿ ಮದ್ದನ್ತಿ ಪಲಿಬುನ್ಧನ್ತೀತಿ "ಕಿಞ್ಚನಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಮನುಸ್ಸಾ ಕಿರ ಗೋಣೇಹಿ ಖಲಂ ಮದ್ದಾಪೇನ್ತಾ "ಕಿಞ್ಚೇಹಿ ಕಪಿಲ, ಕಿಞ್ಚೇಹಿ ಕಾಳಕಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮದ್ದನಟ್ಠೋ ಕಿಞ್ಚನಟ್ಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಗೋತ್ತವಸೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ಗಂ ತಾಯತೀತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಗೋಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಅಭಿಧಾನಂ ಬುದ್ಧಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಗೋತಮೋತಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಅಭಿಧಾನಂ ಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ಏಕಂಸಿಕವಿಸಯತಾಯ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇನ ಅತ್ಥೇನ ವಿನಾ ನ ವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಅಭಿಧಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಭೂತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಗೋತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ತಾನಿ ಬುದ್ಧಿಅಭಿಧಾನಾನಿ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಪನ ಅಞ್ಞಕುಲಪರಮ್ಪರಾಯ ಅಸಾಧಾರಣಂ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಆದಿಪುರಿಸಸಮುದಾಗತಂ ತಂಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನಸಾಧಾರಣಂ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸಮಣೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸರಿಕ್ಖಕಜನೇಹಿ ಭಗವತೋ ಬಹುಮತಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಸಮಿತಪಾಪತಾಕಿತ್ತನತೋ, **ಗೋತಮೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಲೋಕಿಯಜನೇಹಿ ಉಳಾರಕುಲಸಮ್ಭೂತತಾದೀಪನತೋ। ಸಕ್ಯಸ್ಸ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ **ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋ**। ಇಮಿನಾ ಚ ಉದಿತೋದಿತವಿಪುಲಖತ್ತಿಯಕುಲವಿಭಾವನತೋ ವುತ್ತಂ "**ಇದಂ ಪನ ಭಗವತೋ ಉಚ್ಚಾಕುಲಪರಿದೀಪನ**"ನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಖತ್ತಿಯಾನಞ್ಹಿ ಆದಿಭೂತಮಹಾಸಮ್ಮತಮಹಾರಾಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಂ ಉಳಾರತಮಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲಂ। **ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ ಅನಭಿಭೂತೋ**ತಿ ಞಾತಿಪಾರಿಜುಞ್ಞಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ ಪರಿಹಾನಿಯಾ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅನಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞಂ, ಅಥ ಖೋ ವಡ್ಢಿಯೇವ। ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನೇ ಚ ತತೋ ಸಮಿದ್ಧತಮಭಾವೋ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋ। ತೇನ "**ಸಕ್ಯಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ**"ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಭಗವತೋ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಪರಿದೀಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ ಮಹನ್ತಂ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಂ ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ। **ತತೋ ಪರ**ನ್ತಿ "ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿ।

ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಇತ್ಥಂ ಇಮಂ ಪಕಾರಂ ಭೂತೋ ಆಪನ್ನೋತಿ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತೋ, ತಸ್ಸ ಆಖ್ಯಾನಂ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನಂ, ಸೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಇತ್ಥಂ ಏವಂ ಪಕಾರೋ ಭೂತೋ ಜಾತೋತಿ ಏವಂ ಕಥನತ್ಥೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಭಿ**-ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥಜೋತಕೋ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗಮನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ದೀಪನತೋ। ತೇನ ಯೋಗತೋ "ತಂ ಖೋ ಪನ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇಪಿ ಸಮಾನಂ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನದೀಪನತೋ "ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ "**ತಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ "ಸಾಧು ದೇವದತ್ತೋ ಮಾತರಮಭೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಸದ್ದಯೋಗತೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತಂ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ತಂ ಖೋ ಪನ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮಂ ಅಭಿ ಏವಂ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಉಗ್ಗತೋತಿ ಅಭಿಸದ್ದಯೋಗತೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ। "ಸಾಧು ದೇವದತ್ತೋ ಮಾತರಮಭೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ "ದೇವದತ್ತೋ ಮಾತರಮಭಿ ಮಾತರಿ ವಿಸಯೇ ಮಾತುಯಾ ವಾ ಸಾಧೂ"ತಿ ಏವಂ ಅಧಿಕರಣತ್ಥೇ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ವಾ ಭುಮ್ಮವಚನಸ್ಸ ವಾ ಸಾಮಿವಚನಸ್ಸ ವಾ ಪಸಙ್ಗೇ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥಜೋತಕೇನ ಅಭಿಸದ್ದೇನ ಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತಂ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ "ದೇವದತ್ತೋ ಮಾತು ವಿಸಯೇ ಮಾತುಸಮ್ಬನ್ಧೀ ವಾ ಸಾಧುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ , ಏವಮಿಧಾಪಿ "ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೀ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗಮನಪ್ಪಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ದೇವದತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ ಇಧ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ, ತಥಾ ತತ್ಥ "ಮಾತರ"ನ್ತಿ ವಚನಂ ವಿಯ ಇಧ "ತಂ ಖೋ ಪನ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮ"ನ್ತಿ ವಚನಂ, ತತ್ಥ ಸಾಧುಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ ಇಧ ಉಗ್ಗತಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಲ್ಯಾಣೋತಿ ಭದ್ದಕೋ। ಕಲ್ಯಾಣಭಾವೋ ಚಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣವಿಸಯತಾಯಾತಿ ಆಹ "**ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ**"ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ತಂವಿಸಯತಾಯ ಯುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂವಿಸಯತಾ ಹೇತ್ಥ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣವಿಸಯತಾಯ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೇಟ್ಠೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸೇಟ್ಠಗುಣವಿಸಯತಾಯ ಏವ ಹಿ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠತಾ "ಭಗವಾತಿ

ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। "ಭಗವಾ ಅರಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಗುಣಾನಂ ಸಂಕಿತ್ತನತೋ ಸದ್ದನೀಯತೋ ಚ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ವಣ್ಣೋತಿ ಆಹ **"ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋತಿ ಕಿತ್ತಿ ಏವಾ"**ತಿ। ವಣ್ಣೋಯೇವ ಹಿ ಕಿತ್ತೇತಬ್ಬತೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದನೀಯತೋ ಸದ್ದೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಿತ್ತಿಪರಿಯಾಯೋ ಹಿ ಸದ್ದಸದ್ದೋ ಯಥಾ "ಉಳಾರಸದ್ದಾ ಇಸಯೋ, ಗುಣವನ್ತೋ ತಪಸ್ಸಿನೋ"ತಿ। ಅಭಿತ್ಥವನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಸದ್ದೋ ಥುತಿಘೋಸೋ, ಅಭಿತ್ಥವುದಾಹಾರೋ।

"ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ"ತಿ ಪನ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - **ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋತಿ** ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗತೋ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಿನ್ತಿ ಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋತಿ ಆಹ **"ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ। ಇತೋ ಪರಂ ಪನ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಪಾಳಿಪಾಠಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ "ಪಾಳಿಯಂ ಪನಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ, ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಪದಯೋಜನಾಪುಬ್ಬಕಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾತಿಆದೀಸು ಪನ ಅಯಂ ತಾವ ಯೋಜನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸೋ ಭಗವಾತಿ** ಯೋ ಸೋ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದೇವಾನಂ ಅತಿದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕನಾಥೋ ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ, ಸೋ ಭಗವಾ। ಭಗವಾತಿ ಹಿ ಇದಂ ಸತ್ಥು ನಾಮಕಿತ್ತನಂ। ತೇನಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ "ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತ"ನ್ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪)। ಪರತೋ ಪನ ಭಗವಾತಿ ಗುಣಕಿತ್ತನಮೇವ। ಯಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇನ "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀಸು ನವಸು ಠಾನೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಇತಿಪಿಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರೀಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಗುಣಸಂಕಿತ್ತಕೇನಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇತಿಪಿ ಅರಹಂ ಇತಿಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಇತಿಪಿ ಭಗವಾ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀಹಿ ನವಹಿ ಪದೇಹಿ ಯೇ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅತಿವಿಯ ಪಾಕಟಾ ಪಞ್ಞಾತಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ತೇ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। "ಇತಿಪೇತಂ ಭೂತಂ, ಇತಿಪೇತಂ ತಚ್ಛ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬) ವಿಯ ಹಿ ಇಧ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಣತ್ಥೋ , **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತೇನ ಚ ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಬಹುಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ, ತಾನಿ ಚ ಗುಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣಕಾರಣಾನಿ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಾನಿ ಸಂಕಿತ್ತೇನ್ತೇನ ವಿಞ್ಞುನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖೀಭೂತಾನೇವ ಕತ್ವಾ ಸಂಕಿತ್ತೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ।

"ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ವಚನಾನಮತ್ಥಂ, ಸುತ್ತಾನುರೂಪಂ ಪರಿದೀಪಯನ್ತೀ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ತಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೫-೧೨೮) ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಸಂವಣ್ಣಿತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ಇಧಾಪಿ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ತತ್ಥ ಪಯೋಜನಮಾಹ **"ಇದಾನಿ ವಿನಯಧರಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಹಂಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಸನ್ತೋಸನತ್ಥಂ, ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಜನನತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಆರಕತ್ತಾ"ತಿಆದೀಸು **ಆರಕತ್ತಾತಿ** ಸುವಿದೂರತ್ತಾ। **ಅರೀನನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ। **ಅರಾನನ್ತಿ** ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅರಾನಂ। **ಹತತ್ತಾತಿ** ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾ। **ಪಚ್ಚಯಾದೀನನ್ತಿ** ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚೇವ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾನಞ್ಚ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಆರಕಾ ಹಿ ಸೋ"**ತಿಆದಿ। ದೂರತಾ ನಾಮ ಆಸನ್ನತಾ ವಿಯ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಂ ದೂರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸುವಿದೂರವಿದೂರೇ ಠಿತೋ"**ತಿ ಆಹ, ಸುಟ್ಠು ವಿದೂರಭಾವೇನೇವ ವಿದೂರೇ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನಸ್ಸ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ದೂರೇ ಠಿತಭಾವೋ, ನ ಪದೇಸವಸೇನ, ಅಥ ಖೋ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾ"**ತಿ। ನನು ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ತೇ ಪಹೀನಾ ಏವಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಸವಾಸನಾನ"**ನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅಞ್ಞೇ ಸಹ ವಾಸನಾಯ ಕಿಲೇಸೇ ಪಹಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಏತೇನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಭಗವತೋ ಅರಹತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಕಾ ಪನಾಯಂ ವಾಸನಾ ನಾಮ? ಪಹೀನಕಿಲೇಸಸ್ಸಪಿ ಅಪ್ಪಹೀನಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪಯೋಗಸದಿಸಪಯೋಗಹೇತುಭೂತೋ ಕಿಲೇಸನಿಸ್ಸಿತೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಸೇಸೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛಸ್ಸ ವಸಲಸಮುದಾಚಾರನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಯ। ಕಥಂ ಪನ "ಆರಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಕಿಲೇಸೇಹೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಸಾಮಞ್ಞಚೋದನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ ವಿಸೇಸತ್ಥಿನಾ ಚ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅನುಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ "ಆರಕಾಸ್ಸ ಹೋನ್ತಿ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀನಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೪) ಸುತ್ತಪದಾನೇತ್ಥ ಉದಾಹರಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಆರಕಾತಿ** ಚೇತ್ಥ **ಆ**-ಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ, **ಕ**-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಹಕಾರಂ ಸಾನುಸಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ "ಅರಹ"ನ್ತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಇದಮೇತ್ಥ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಸೋ ತತೋ ಆರಕಾ ನಾಮ, ಯಸ್ಸ ಯೇನಾಸಮಙ್ಗಿತಾ।
ಅಸಮಙ್ಗೀ ಚ ದೋಸೇಹಿ, ನಾಥೋ ತೇನಾರಹಂ ಮತೋ”ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೫)।

ಅನತ್ಥಚರಣೇನ ಕಿಲೇಸಾ ಏವ ಅರಯೋತಿ **ಕಿಲೇಸಾರಯೋ**। ಅರೀನಂ ಹತತ್ತಾ ಅರಿಹಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ “**ಅರಹ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಇದಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ -

“ಯಸ್ಮಾ ರಾಗಾದಿಸಙ್ಖಾತಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಯೋ ಹತಾ।
ಪಞ್ಞಾಸತ್ಥೇನ ನಾಥೇನ, ತಸ್ಮಾಪಿ ಅರಹಂ ಮತೋ”ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೬)।

ಯಞ್ಚೇತಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ರಥಚಕ್ಕಸ್ಸ ನಾಭಿ ವಿಯ ಮೂಲಾವಯವಭೂತಂ ಅನ್ತೋ ಬಹಿ ಚ ಸಮವಟ್ಠಿತಂ ಅವಿಜ್ಜಾಭವತಣ್ಹಾದ್ವಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅವಿಜ್ಜಾಭವತಣ್ಹಾಮಯನಾಭೀ**”ತಿ। ನಾಭಿಯಾ ನೇಮಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಬದ್ಧಅರಸದಿಸಾ ಪಚ್ಚಯಫಲಭೂತೇಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾಜರಾಮರಣೇಹಿ ಸಮ್ಬದ್ಧಾ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಪುಞ್ಞಾದಿಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾರಾ**”ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪರಿಯನ್ತಭಾವೇನ ಪಾಕಟಂ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ತಂ ನೇಮಿಟ್ಠಾನಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಆಹ “**ಜರಾಮರಣನೇಮೀ**”ತಿ। ಯಥಾ ರಥಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಧಾನಕಾರಣಂ ಅಕ್ಖೋ, ಏವಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಆಸವಸಮುದಯೋತಿ ಆಹ “**ಆಸವಸಮುದಯಮಯೇನ ಅಕ್ಖೇನ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ**”ತಿ। ಆಸವಾ ಏವ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಕಾರಣತ್ತಾ ಆಸವಸಮುದಯೋ। ಯಥಾಹ “ಆಸವಸಮುದಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೩)। ವಿಪಾಕಕಟತ್ತಾರೂಪಪ್ಪಭೇದೋ ಕಾಮಭವಾದಿಕೋ ತಿಭವೋ ಏವ ರಥೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ತಿಭವರಥೇ**। ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಮಂ, ಸಬ್ಬಸೋ ವಾ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯೋಜಿತನ್ತಿ **ಸಮಾಯೋಜಿತಂ**। ಆದಿರಹಿತಂ ಕಾಲಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಕತ್ವಾ **ಅನಾದಿಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಂ**।

“ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪಾಟಿ, ಧಾತುಆಯತನಾನ ಚ।
ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ, ಸಂಸಾರೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೧೯; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೯೫ ಅಪಸಾದನಾವಣ್ಣನಾ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೬೦; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೧೯೯) -

ಏವಂ ವುತ್ತಸಂಸಾರೋವ **ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಂ**। **ಅನೇನಾತಿ** ಭಗವತಾ। **ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇತಿ** ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಮಣ್ಡಭಾವಪ್ಪತ್ತೇ ಠಾನೇ ಕಾಲೇ ವಾ। ಬೋಧೀತಿ ಪಞ್ಞಾ, ಸಾ ಏತ್ಥ ಮಣ್ಡಾ ಪಸನ್ನಾ ಜಾತಾತಿ **ಬೋಧಿಮಣ್ಡೋ**। **ವೀರಿಯಪಾದೇಹೀತಿ** ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನಪಕ್ಖಿಯೇಸು ಸನ್ನಿರುಮ್ಭನಸನ್ನಿಕ್ಖಿಪನಕಿಚ್ಚತಾಯ ದ್ವಿಧಾ ಪವತ್ತೇತಿ ಅತ್ತನೋ ವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ। **ಸೀಲಪಥವಿಯನ್ತಿ** ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಮೇವ ಪಥವೀ, ತಸ್ಸಂ। **ಪತಿಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ। **ಸದ್ಧಾಹತ್ಥೇನಾತಿ** ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾದಾನಸಾಧನತೋ ಸದ್ಧಾವ ಹತ್ಥೋ, ತೇನ। **ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರನ್ತಿ** ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಖಯಕರಣತೋ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಂ। **ಞಾಣಫರಸುನ್ತಿ** ಸಮಾಧಿಸಿಲಾಯಂ ಸುನಿಸಿತಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಫರಸುಂ ಗಹೇತ್ವಾ।

ಏವಂ “ಅರಾನಂ ಹತತ್ತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಅರಸಙ್ಖಾತಂ ಸಂಸಾರಂ ಚಕ್ಕಂ ವಿಯ ಚಕ್ಕನ್ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದದೇಸನಾಕ್ಕಮೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಥ ವಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅನಮತಗ್ಗಸಂಸಾರವಟ್ಟ**ನ್ತಿ ಅನು ಅನು ಅಮತಗ್ಗಂ ಅವಿಞ್ಞಾತಪುಬ್ಬಕೋಟಿಕಂ ಸಂಸಾರಮಣ್ಡಲಂ। **ಸೇಸಾ ದಸ ಧಮ್ಮಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ ಜಾತಿಪರಿಯೋಸಾನಾ ದಸ ಧಮ್ಮಾ। ಕಥಂ ತೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಅರಭಾವೋತಿ ಆಹ “**ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕತ್ತಾ ಜರಾಮರಣಪರಿಯನ್ತತ್ತಾ ಚಾ**”ತಿ। ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾ ಮೂಲಂ ಪಧಾನಕಾರಣಂ ಯೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ತೇ ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕಾ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ **ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕತ್ತಂ**। ಜರಾಮರಣಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಜರಾಮರಣಪರಿಯನ್ತಾ, ಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ ದಸ ಧಮ್ಮಾ। ತೇಸಂ ಭಾವೋ **ಜರಾಮರಣಪರಿಯನ್ತತ್ತಂ**। ಸಙ್ಖಾರಾದಿಜಾತಿಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ದಸಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕತ್ತಾ ಜರಾಮರಣಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ನಾಭಿಭೂತಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಮೂಲತೋ ನೇಮಿಭೂತೇನ ಜರಾಮರಣೇನ ಅನ್ತತೋ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ದುಕ್ಖಾದೀಸೂತಿ ದುಕ್ಖಸಮುದಯನಿರೋಧಮಗ್ಗೇಸು। **ಅಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಞಾಣಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಮೋಹೋ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ನ ಪನ ಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞಂ, ನಪಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಾವಮತ್ತಂ। ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಅಞ್ಞಾಣಂ ಯಥಾಸಭಾವಪ್ಪಟಿವೇಧಾಪ್ಪದಾನತೋ ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನೇವ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಸಚ್ಚದ್ವಯಂ ಸೇಸಟ್ಠಾನೇಸು ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನೇವ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಾ ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ನ ದೇತಿ, ತಥಾ ಸಮುದಯಂ ನಿರೋಧಂ ಮಗ್ಗನ್ತಿ।

ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ತಂ ಕಾಮಭವಾದಿವಸೇನ ತಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಥಾ ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಞ್ಚ ಅವಿಜ್ಜಂ ತಿಧಾ ಕತ್ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಪಚ್ಚಯೇ ತೀಸು ಭವೇಸು ಸಙ್ಖಾರಾದಿಕೇ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕಾಮಭವೇ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕಾಮಭವೇ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಕಾಮಭವೇ ಆದೀನವಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಾ ಅವಿಜ್ಜಾ। **ರೂಪಭವೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ಅರೂಪಭವೇ ಅವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕಾಮಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾ**ನನ್ತಿ ಕಾಮಭೂಮಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಸಙ್ಖಾರಾನಂ, ಕಾಮಭವೇ ವಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬಾ ಯೇ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಸಙ್ಖಾರಾ, ತೇಸಂ ಕಾಮಭವೂಪಪತ್ತಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಸಙ್ಖಾರಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಕುಸಲಚೇತನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ತಾವ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಚೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ, ಅಸಹಜಾತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಾದಿವಸೇನ, ಅನಾನನ್ತರಸ್ಸ ಪನ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। **ಅರೂಪಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾ**ನನ್ತಿ ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ। **ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನತ್ಥೇ ಏತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನೇ ಅತಿಪ್ಪಪಞ್ಚೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನಯಿಧ ವಿತ್ಥಾರಯಿಸ್ಸಾಮ। **ಇತರೇಸೂ**ತಿ ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು।

ತಿಣ್ಣಂ ಆಯತನಾನನ್ತಿ ಚಕ್ಖುಸೋತಮನಾಯತನಾನಂ ಘಾನಾದಿತ್ತಯಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಏಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಮನಾಯತನಸ್ಸ ಇತರೇಸಂ ತತ್ಥ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **ತಿಣ್ಣಂ ಫಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಛಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಸೋತಸಮ್ಫಸ್ಸಘಾನಸಮ್ಫಸ್ಸಜಿವ್ಹಾಸಮ್ಫಸ್ಸಕಾಯಸಮ್ಫಸ್ಸಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಂ ವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ। **ಛನ್ನಂ ವೇದನಾನ**ನ್ತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ವೇದನಾ, ತಥಾ ಸೋತಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಘಾನಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಜಿವ್ಹಾಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಕಾಯಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ವೇದನಾತಿ ಇಮಾಸಂ ಛನ್ನಂ ವೇದನಾನಂ। **ಛನ್ನಂ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾನ**ನ್ತಿ ರೂಪತಣ್ಹಾ ಸದ್ದತಣ್ಹಾ ಗನ್ಧತಣ್ಹಾ ರಸತಣ್ಹಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬತಣ್ಹಾ ಧಮ್ಮತಣ್ಹಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಛನ್ನಂ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾನಂ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಾ ಸಾ ತಣ್ಹಾ**ತಿ ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಭೇದಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಾಮಭವಾದೀಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕತಣ್ಹಾ।

ಸಾ ತಣ್ಹಾದಿಮೂಲಿಕಾ ಕಥಾ ಅತಿಸಂಖಿತ್ತಾತಿ ತಂ ಉಪಾದಾನಭವೇ ಚ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕಥ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕಾಮೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಮತಣ್ಹಾಪವತ್ತಿಮಾಹ, ತಥಾ **ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿಆದೀಹಿ। ಸಾ ಪನ ತಣ್ಹಾ ಯಸ್ಮಾ ಭುಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಕಾಮುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ**"ತಿ। **ತಥೇವಾ**ತಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಏವ। **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ರೂಪೀಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। "ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಮನೀಯಟ್ಠೇನ ಕಾಮಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಭವರಾಗೋಪಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ "**ಕಾಮುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇತೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇತೀ**ತಿ ಮಿಜ್ಜತಿ ಸಿನಿಯ್ಹತೀತಿ ಮೇತ್ತಾ, ತಂ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಮೇತ್ತಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮೇತ್ತಂ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಝಾನಂ ವಾ, ತಂ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕರುಣಂ ಭಾವೇತೀ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸೇಸುಪಾದಾನಮೂಲಿಕಾಸುಪೀತಿ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಸೀಲಬ್ಬತುಪಾದಾನಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನಮೂಲಿಕಾಸುಪಿ ಯೋಜನಾಸು ಏಸೇವ ನಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಇಧೇಕಚ್ಚೋ "ನತ್ಥಿ ಪರಲೋಕೋ"ತಿ ನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೋ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯೇನ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರತೀತಿಆದಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಪರೋ "ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೋ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಕಾಯೇನ ಸುಚರಿತಂ ಚರತೀತಿಆದಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಪರೋ "ರೂಪೀ ಮನೋಮಯೋ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ

ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಪರೋಪಿ “ಅರೂಪಭವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ”ತಿ ಅರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತಾಹಿಯೇವ ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನಮೂಲಿಕಾಪಿ ಯೋಜನಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದವಸೇನಪಿ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಪರೋ “ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧಿ, ವತೇನ ಸುದ್ಧೀ”ತಿ ಅಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ “ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ”ತಿ ಪರಾಮಸನ್ತೋ ಸೀಲಬ್ಬತುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯೇನ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರತೀತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ಯ್ವಾಯಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ “ಕಾಮಭವೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ಕಾಮಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೋ ಚ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಮೇವ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳಿಂ** ಆನೇತ್ವಾ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಏವಮಯ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಹೇತುನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ ಕಾಮಾಸವಾದಿನಾ ಸಹೇತುಕಾ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಉಭೋಪೇತೇ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ”**ತಿ। **ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ**ತಿ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಣೇ। ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ ಭುಮ್ಮಂ। **ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣವಿಸುದ್ಧಿಸಙ್ಖಾತಾ ಪಕಾರತೋ ಜಾನನಾ। **ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಧಮ್ಮಾ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ ಠಿತಿ, ಕಾರಣಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಠಿತಿ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿ, ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಯಾ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ, ಪಚ್ಚಯಞಾಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾವಬೋಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾಯೇವ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ, ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಪನ ಅದಿಟ್ಠೇಸು ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ದಟ್ಠುನ್ತಿ **“ಸಙ್ಖಾರಾ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ”**ತಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಉಭೋಪೇತೇ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮತಾಯ ವುತ್ತಂ। ಇದಞ್ಚ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ ಯಸ್ಮಾ ಅದ್ಧತ್ತಯೇ ಕಙ್ಖಾಮಲವಿತರಣವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಅತೀತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತೇನ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಏತೇನ ನಯೇನ “ಅವಿಜ್ಜಾ ಹೇತೂ”ತಿಆದಿನಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ “ಸಙ್ಖಾರಾ ಹೇತು, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಸಂಖಿಪ್ಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚಾತಿ **ಸಙ್ಖೇಪೋ,** ಹೇತು ವಿಪಾಕೋ ಚ। ಅಥ ವಾ ಹೇತುವಿಪಾಕೋತಿ ಸಂಖಿಪ್ಪತೀತಿ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚ। ಸಙ್ಖೇಪಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನ ಏಕವಚನಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ । ತೇ ಪನ ಸಙ್ಖೇಪಾ ಅತೀತೇ ಹೇತು, ಏತರಹಿ ವಿಪಾಕೋ, ಏತರಹಿ ಹೇತು, ಆಯತಿಂ ವಿಪಾಕೋತಿ ಏವಂ ಕಾಲವಿಭಾಗೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಜಾತಾ, ತೇನಾಹ **“ಪುರಿಮಸಙ್ಖೇಪೋ ಚೇತ್ಥ ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾ”**ತಿಆದಿ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ ಅದ್ಧಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾಗಹಣೇನ ಕಿಲೇಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ತಣ್ಹುಪಾದಾನಾ ಗಹಿತಾ, ಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಕಮ್ಮಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಭವೋ ಗಹಿತೋ, ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾನಂ ತೇಹಿ ವಿನಾ ಸಕಿಚ್ಚಾಕರಣತೋ ಚ ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅವಿದ್ವಾ ಪರಿತಸ್ಸತಿ, ಪರಿತಸಿತೋ ಉಪಾದಿಯತಿ, ತಸ್ಸುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಭವೋ, ತಸ್ಮಾ ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾಪಿ ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ –

> “ಪುರಿಮಕಮ್ಮಭವಸ್ಮಿಂ ಮೋಹೋ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಆಯೂಹನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ। ನಿಕನ್ತಿ ತಣ್ಹಾ, ಉಪಗಮನಂ ಉಪಾದಾನಂ, ಚೇತನಾ ಭವೋ, ಇತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಭವಸ್ಮಿಂ ಇಧ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೭)।

ತತ್ಥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೪೨; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೪೭) **ಪುರಿಮಕಮ್ಮಭವಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಪುರಿಮೇ ಕಮ್ಮಭವೇ, ಅತೀತಜಾತಿಯಂ ಕಮ್ಮಭವೇ ಕರಿಯಮಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೋಹೋ ಅವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಯೋ ತದಾ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಮೋಹೋ ಯೇನ ಮೂಳ್ಹೋ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ ಅವಿಜ್ಜಾ। **ಆಯೂಹನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತೋ ಯಾ ಪುರಿಮಚೇತನಾಯೋ, ಯಥಾ “ದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಮಾಸಮ್ಪಿ ಸಂವಚ್ಛರಮ್ಪಿ ದಾನೂಪಕರಣಾನಿ ಸಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪುರಿಮಚೇತನಾಯೋ, ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪನ ಹತ್ಥೇ ದಕ್ಖಿಣಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪಯತೋ ಚೇತನಾ ಭವೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕಾವಜ್ಜನೇಸು ವಾ ಛಸು ಜವನೇಸು ಚೇತನಾ ಆಯೂಹನಸಙ್ಖಾರಾ ನಾಮ, ಸತ್ತಮಾ ಭವೋ। ಯಾ ಕಾಚಿ ವಾ ಪನ ಚೇತನಾ ಭವೋ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಆಯೂಹನಸಙ್ಖಾರಾ ನಾಮ। **ನಿಕನ್ತಿ ತಣ್ಹಾ**ತಿ ಯಾ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಫಲೇ ಉಪಪತ್ತಿಭವೇ ನಿಕಾಮನಾ ಪತ್ಥನಾ, ಸಾ ತಣ್ಹಾ ನಾಮ। **ಉಪಗಮನಂ ಉಪಾದಾನ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ

“ಇದಂ ಕತ್ವಾ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಠಾನೇ ಕಾಮೇ ಸೇವಿಸ್ಸಾಮಿ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪವತ್ತಂ ಉಪಗಮನಂ ಗಹಣಂ ಪರಾಮಸನಂ, ಇದಂ ಉಪಾದಾನಂ ನಾಮ। **ಚೇತನಾ ಭವೋತಿ** “ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತೋ ಯಾ ಪುರಿಮಾ ಚೇತನಾಯೋ”ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಸು ತೀಸು ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇಸು ಯಾ ಚೇತನಾ ಭವೋತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಚೇತನಾ ಭವೋತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ ದ್ವೀಹಿ ವಟ್ಟೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಆಹ **“ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಅತೀತೇ ಕಮ್ಮವಟ್ಟ”**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಙ್ಖಾರಾ ಭವೋ ಚ ಕಮ್ಮಂ, ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಪನ ಕಮ್ಮಸಹಾಯತಾಯ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕಾ ತದುಪಕಾರಕಾ ಚಾತಿ ಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಹಿ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮತಾಯ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕಾ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಚ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಉಪಕಾರಕಾ। ಕಮ್ಮಮೇವ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ। **ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಪಞ್ಚಾತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ವೇದನಾಪರಿಯನ್ತಾ ಪಞ್ಚ ಏತರಹಿ ಇದಾನಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಕಿಲೇಸಕಮ್ಮಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ತಣ್ಹುಪಾದಾನಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾ ಗಹಿತಾ, ಭವಗ್ಗಹಣೇನ ಸಙ್ಖಾರಾ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಭವೇ ಗಹಿತೇ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ , ತಣ್ಹುಪಾದಾನಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಯಾಯ ವಾ ಮೂಳ್ಹೋ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ ಅವಿಜ್ಜಾವ ಹೋತೀತಿ ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ -

> “ಇಧ ಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ಆಯತನಾನಂ ಮೋಹೋ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಆಯೂಹನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ, ನಿಕನ್ತಿ ತಣ್ಹಾ, ಉಪಗಮನಂ ಉಪಾದಾನಂ, ಚೇತನಾ ಭವೋ, ಇತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಇಧ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಮಿಂ ಆಯತಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೭)।

ತತ್ಥ **ಇಧ ಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ಆಯತನಾನ**ನ್ತಿ ಪರಿಪಕ್ಕಾಯತನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಕರಣಕಾಲೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಸಳಾಯತನಫಸ್ಸವೇದನಾನಂ ಜಾತಿಜರಾಭಙ್ಗಾವತ್ಥಾ ಜಾತಿಜರಾಮರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಅವತ್ಥಾನಂ ಗಹಣೇನ ಅವತ್ಥಾವನ್ತಾ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ ತದವಿನಾಭಾವತೋತಿ ಆಹ **“ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾಪದೇಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ”**ತಿ। **ಅಪದೇಸೇನಾತಿ** ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾನಂ ಕಥನೇನ। **ಇಮೇತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ। **ಆಯತಿಂ ವಿಪಾಕವಟ್ಟ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಹೇತುತೋ ಭಾವೀನಂ ಅನಾಗತಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ತೇತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ। **ಆಕಾರತೋತಿ** ಸರೂಪತೋ ಅವುತ್ತಾಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಙ್ಗಹೇ ಆಕಿರೀಯನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದಿಗ್ಗಹಣೇಹಿ ಪಕಾಸೀಯನ್ತೀತಿ ಆಕಾರಾ, ಅತೀತಹೇತುಆದೀನಂ ವಾ ಪಕಾರಾ ಆಕಾರಾ । ತತೋ ಆಕಾರತೋ। **ವೀಸತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಅತೀತೇ ಹೇತುಪಞ್ಚಕಾದಿಭೇದತೋ ವೀಸತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅನ್ತರಾ ಏಕೋ ಸನ್ಧೀತಿ ಹೇತುತೋ ಫಲಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವತೋ ಹೇತುಫಲಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧಭೂತೋ ಏಕೋ ಸನ್ಧಿ, ತಥಾ ಭವಜಾತೀನಮನ್ತರಾ। ವೇದನಾತಣ್ಹಾನಮನ್ತರಾ ಪನ ಫಲತೋ ಹೇತುನೋ ಅವಿಚ್ಛೇದಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವತೋ ಫಲಹೇತುಸಮ್ಬನ್ಧಭೂತೋ ಏಕೋ ಸನ್ಧಿ। ಫಲಭೂತೋಪಿ ಹಿ ಧಮ್ಮೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಹೇತುಸಭಾವಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ।

ಇತೀತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪರಾಮಸನಂ। ತೇನಾಹ **“ಚತುಸಙ್ಖೇಪ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋತಿ** ಇಧ ವುತ್ತೇಹಿ ಚ ಅವುತ್ತೇಹಿ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಿಭಙ್ಗೇ ಅನನ್ತನಯಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಚ ಆಗತೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ। **ಜಾನಾತೀತಿ** ಅವಬುಜ್ಝತಿ। **ಪಸ್ಸತೀತಿ** ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಪಸ್ಸತಿ। **ಅಞ್ಞಾತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ** ತೇಸಂಯೇವ ವೇವಚನಂ। **ತನ್ತಿ** ತಂ ಜಾನನಂ। **ಞಾತಟ್ಠೇನಾತಿ** ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಜಾನನಟ್ಠೇನ। **ಪಜಾನನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ।

ಇದಾನಿ ಯದತ್ಥಮಿದಂ ಭವಚಕ್ಕಂ ಇಧಾನೀತಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಇಮಿನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತೇ ಧಮ್ಮೇತಿ** ತೇ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕೇ ಧಮ್ಮೇ। **ಯಥಾಭೂತಂ ಞತ್ವಾತಿ** ಮಹಾವಜಿರಞಾಣೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ನಿಬ್ಬಿನ್ದನ್ತೋತಿ** ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನ್ತೋ। **ವಿರಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತೋತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಹಿ ವಿರಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ। ಅರೇ ಹನೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಭಗವಾ ವಿರಜ್ಜತಿ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ತದಾ ಅರೇ ಹನತಿ ನಾಮ। ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ “ಹನಿ ವಿಹನಿ ವಿದ್ಧಂಸೇಸೀ”ತಿ। **ಏವಮ್ಪಿ**

ಅರಾನಂ ಹತತ್ತಾ ಅರಹನ್ತಿ ಏವಂ ಇಮಿನಾಪಿ ಪಕಾರೇನ ಯಥಾವುತ್ತಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಾದಿಅರಾನಂ ಹತತ್ತಾ ಅರಹಂ। ಏತ್ಥೇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

> "ಅರಾ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ, ಹತಾ ಞಾಣಾಸಿನಾ ಯತೋ।
> ಲೋಕನಾಥೇನ ತೇನೇಸ, **ಅರಹ**ನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೮)।

ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತ್ತಾತಿ ಉತ್ತಮದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವತೋ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಅಚೇತನೇ ಚಕ್ಕರತನೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತತ್ಥೇವ ಲೋಕೋ ಪೂಜಂ ಕರೋತಿ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾ ಪಟ್ಠಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತಥಾಗತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। "ಏಕೇಕಂ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಂ ಏಕೇಕವಿಹಾರೇನ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಸತ್ಥಾರಂಯೇವ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ **"ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತತೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಮಹೇಸಕ್ಖೇಹಿ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಕರಿಯಮಾನಾನಂ ನಾತಿಉಳಾರಾನಂ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾನಂ ಅರಹಭಾವೇ ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾ। **ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಅರಹತ್ತಾಪಿ ಅರಹ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಂ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಸ್ಸ ಚ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಅನುಚ್ಛವಿಕತ್ತಾಪಿ ಅರಹಂ। ಇಮಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

> "ಪೂಜಾವಿಸೇಸಂ ಸಹ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ,
> ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಅರಹತಿ ಲೋಕನಾಥೋ।
> ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ **ಅರಹ**ನ್ತಿ ಲೋಕೇ,
> ತಸ್ಮಾ ಜಿನೋ ಅರಹತಿ ನಾಮಮೇತ"ನ್ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೯)।

ಅಸಿಲೋಕಭಯೇನಾತಿ ಅಕಿತ್ತಿಭಯೇನ, ಅಯಸಭಯೇನ ಗರಹಾಭಯೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ರಹೋ ಪಾಪಂ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ "ಮಾ ನಂ ಕೋಚಿ ಜಞ್ಞಾ"ತಿ ರಹಸಿ ಪಾಪಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಏವಮೇಸ ನ ಕದಾಚಿ ಕರೋತೀ**ತಿ ಏಸ ಭಗವಾ ಪಾಪಹೇತೂನಂ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇಯೇವ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಕದಾಚಿಪಿ ಏವಂ ನ ಕರೋತಿ। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ -

> "ಯಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ರಹೋ ನಾಮ, ಪಾಪಕಮ್ಮೇಸು ತಾದಿನೋ।
> ರಹಾಭಾವೇನ ತೇನೇಸ, **ಅರಹಂ** ಇತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೩೦)।

ಇದಾನಿ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ಕಿಲೇಸಾರೀನ ಸೋ ಮುನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಗಾಥಾಬನ್ಧಸುಖತ್ಥಂ ನಿಗ್ಗಹೀತಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ ಹತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಚ್ಚಯಾದೀನ ಚಾರಹೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ನಿಗ್ಗಹೀತಲೋಪೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅರಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅಯಮಪರೋಪಿ ನಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ - ಆರಕಾತಿ **ಅರಹಂ,** ಸುವಿದೂರಭಾವತೋ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। ಕುತೋ ಪನ ಸುವಿದೂರಭಾವತೋತಿ? ಯೇ ಅಭಾವಿತಕಾಯಾ ಅಭಾವಿತಸೀಲಾ ಅಭಾವಿತಚಿತ್ತಾ ಅಭಾವಿತಪಞ್ಞಾ, ತತೋ ಏವ ಅಪ್ಪಹೀನರಾಗದೋಸಮೋಹಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅದಸ್ಸಾವಿನೋ ಅಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ, ತತೋ ಸುವಿದೂರಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಸಙ್ಘಾಟಿಕಣ್ಣೇ ಚೇಪಿ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಗಹೇತ್ವಾ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧೋ ಅಸ್ಸ ಪಾದೇ ಪಾದಂ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ, ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾಲು ಕಾಮೇಸು ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗೋ ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನೋ ಅಸಮಾಹಿತೋ ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯೋ, ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಆರಕಾವ ಮಯ್ಹಂ, ಅಹಞ್ಚ ತಸ್ಸ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಧಮ್ಮಞ್ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ನ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೯೨)।

ಯಥಾವುತ್ತಪುಗ್ಗಲಾ ಹಿ ಸಚೇಪಿ ಸಾಯಂಪಾತಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾವಚರಾವ ಸಿಯುಂ, ನ ತೇ ತಾವತಾ "ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ಸತ್ಥಾಪಿ ನೇಸಂ। ಇತಿ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಆರಕಾ ದೂರೇತಿ ಅರಹಂ। ತೇನೇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಸಮ್ಮಾ ನ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ನಿಹೀನಾಸಯಾ ನರಾ।
ಆರಕಾ ತೇಹಿ ಭಗವಾ, ದೂರೇ ತೇನಾರಹಂ ಮತೋ"ತಿ॥

ತಥಾ ಆರಕಾತಿ **ಅರಹಂ,** ಆಸನ್ನಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕುತೋ ಪನ ಆಸನ್ನಭಾವತೋತಿ? ಯೇ ಭಾವಿತಕಾಯಾ ಭಾವಿತಸೀಲಾ ಭಾವಿತಚಿತ್ತಾ ಭಾವಿತಪಞ್ಞಾ, ತತೋ ಏವ ಪಹೀನರಾಗದೋಸಮೋಹಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕೋವಿದಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಸುವಿನೀತಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸಾವಿನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತತೋ ಆಸನ್ನಭಾವತೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ಯೋಜನಸತೇ ಚೇಪಿ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿಹರೇಯ್ಯ, ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಅನಭಿಜ್ಝಾಲು ಕಾಮೇಸು ನ ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗೋ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಅಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸಮಾಹಿತೋ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಸಂವುತಿನ್ದ್ರಿಯೋ, ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಸನ್ತಿಕೇವ ಮಯ್ಹಂ, ಅಹಞ್ಚ ತಸ್ಸ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಧಮ್ಮಞ್ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಪಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೯೨)।

ತಥಾರೂಪಾ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸತ್ಥು ಯೋಜನಸತನ್ತರಿಕಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತಾವತಾ ತೇ "ಸತ್ಥು ದೂರಚಾರಿನೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ಸತ್ಥಾಪಿ ನೇಸಂ। ಇತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಆರಕಾ ಆಸನ್ನೇತಿ ಅರಹಂ। ತೇನೇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಯೇ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸುಪ್ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ।
ಆರಕಾ ತೇಹಿ ಆಸನ್ನೇ, ತೇನಾಪಿ **ಅರಹಂ** ಜಿನೋ"ತಿ॥

ಯೇ ಇಮೇ ರಾಗಾದಯೋ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಅನತ್ಥಂ ಆವಹನ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯ ಏಕಂಸೇನೇವ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತಾ ಚ, ತೇ ಅತ್ತಹಿತಂ ಪರಹಿತಞ್ಚ ಪರಿಪೂರೇತುಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೇಹಿ ಸಾಧೂಹಿ ದೂರತೋ ರಹಿತಬ್ಬಾ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾತಿ ರಹಾ ನಾಮ, ತೇ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನಾ ಸುಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ। ಯಥಾಹ -

"ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ರಾಗೋ ಪಹೀನೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಹೀನಾ ಉಚ್ಛಿನ್ನಮೂಲಾ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ ಅನಭಾವಂಕತಾ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೯)।

ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಸನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ರಹಾತಿ ಅರಹೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಓಕಾರಸ್ಸ ಸಾನುಸಾರಂ ಅಕಾರಾದೇಸಂ ಕತ್ವಾ **"ಅರಹ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ರಹಾ ನಾಮ, ಸಾಧೂಹಿ ರಹಿತಬ್ಬತೋ।
ತೇಸಂ ಸುಟ್ಠು ಪಹೀನತ್ತಾ, ಭಗವಾ **ಅರಹಂ** ಮತೋ"ತಿ॥

ಯೇ ತೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಞ್ಞಾತಕ್ಖನ್ಧಾ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಾ ಭಾವಿತಮಗ್ಗಾ ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧಾ ಅರಹನ್ತೋ ಖೀಣಾಸವಾ, ಯೇ ಚ ಸೇಖಾ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸಾ ಅನುತ್ತರಂ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಪತ್ಥಯಮಾನಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ಯೇ ಚ ಪರಿಸುದ್ಧಪ್ಪಯೋಗಾ ಕಲ್ಯಾಣಜ್ಝಾಸಯಾ ಸದ್ಧಾಸೀಲಸುತಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಾ ಪುಗ್ಗಲಾ, ತೇಹಿ ನ ರಹಿತಬ್ಬೋ ನ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬೋ, ತೇ ಚ ಭಗವತಾತಿ **ಅರಹಂ**। ತಥಾ ಹಿ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮಸರೀರೇನ ಅವಿರಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಪಿಙ್ಗಿಯೋ -

"ಪಸ್ಸಾಮಿ ನಂ ಮನಸಾ ಚಕ್ಖುನಾವ,
ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ।

ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ವಿವಸೇಮಿ ರತ್ತಿಂ,
ತೇನೇವ ಮಞ್ಞಾಮಿ ಅವಿಪ್ಪವಾಸಂ॥

“ಸದ್ಧಾ ಚ ಪೀತಿ ಚ ಮನೋ ಸತಿ ಚ,
ನಾಪೇನ್ತಿಮೇ ಗೋತಮಸಾಸನಮ್ಹಾ।
ಯಂ ಯಂ ದಿಸಂ ವಜತಿ ಭೂರಿಪಞ್ಞೋ,
ಸ ತೇನ ತೇನೇವ ನತೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೧೪೮-೧೧೪೯)।

ತೇನೇವ ಚ ತೇ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ನ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ। ಯಥಾಹ -

“ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೬)।

ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಾಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ಥರಿ ನಿಚ್ಚಲಸದ್ಧಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಇತಿ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೇಹಿ ಪುರಿಸವಿಸೇಸೇಹಿ ಅವಿರಹಿತಬ್ಬತೋ ತೇಸಞ್ಚ ಅವಿರಹನತೋ ನ ಸನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ರಹಾ ಪರಿಚ್ಚಜನಕಾ, ನತ್ಥಿ ವಾ ಏತಸ್ಸ ರಹಾ ಸಾಧೂಹಿ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬತಾತಿ **ಅರಹಂ**। ತೇನೇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಯೇ ಸಚ್ಛಿಕತಸದ್ಧಮ್ಮಾ, ಅರಿಯಾ ಸುದ್ಧಗೋಚರಾ।
ನ ತೇಹಿ ರಹಿತೋ ಹೋತಿ, ನಾಥೋ ತೇನಾ**ರಹಂ** ಮತೋ”ತಿ॥

ರಹೋತಿ ಚ ಗಮನಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಗವತೋ ಚ ನಾನಾಗತೀಸು ಪರಿಬ್ಭಮನಸಙ್ಖಾತಂ ಸಂಸಾರೇ ಗಮನಂ ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾ। ಯಥಾಹ -

“ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ।
ಯಕ್ಖತ್ತಂ ಯೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಞ್ಚ ಅಬ್ಬಜೇ।
ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ವಿನಳೀಕತಾ”ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬)।

ಏವಂ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ರಹೋ ಗಮನಂ ಗತೀಸು ಪಚ್ಚಾಜಾತೀತಿಪಿ **ಅರಹಂ**। ತೇನೇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ರಹೋ ವಾ ಗಮನಂ ಯಸ್ಸ, ಸಂಸಾರೇ ನತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಪಹೀನಜಾತಿಮರಣೋ, **ಅರಹಂ** ಸುಗತೋ ಮತೋ”ತಿ॥

ಪಾಸಂಸತ್ತಾ ವಾ ಭಗವಾ **ಅರಹಂ**। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಪಸಂಸಾಯಂ ಅರಹಸದ್ದಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ಪಾಸಂಸಭಾವೋ ಚ ಭಗವತೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತೋ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತೋ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ। ತಥಾ ಹೇಸ ಅನುತ್ತರೇನ ಸೀಲೇನ ಅನುತ್ತರೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಅನುತ್ತರಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುತ್ತರಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋತಿ ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಗುಣೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಪಣ್ಡಿತಪುರಿಸೇಹಿ ದೇವೇಹಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಹಿ ಭಗವತಾ ವಾ ಪನ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯರೂಪೋ। ಇತಿ ಪಾಸಂಸತ್ತಾಪಿ ಭಗವಾ ಅರಹಂ। ತೇನೇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಗುಣೇಹಿ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕೇ ಸದೇವಕೇ।
ತಸ್ಮಾ ಪಾಸಂಸಿಯತ್ತಾಪಿ, **ಅರಹಂ** ದ್ವಿಪದುತ್ತಮೋ”ತಿ॥

ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಹವಸೇನ ಪನ -

ಆರಕಾ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀನಂ, ಆರಕಾ ಚ ವಿಜಾನತಂ।
ರಹಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ, ವಿದೂನಮರಹೇಯ್ಯತೋ।
ಭವೇಸು ಚ ರಹಾಭಾವಾ, ಪಾಸಂಸಾ ಅರಹಂ ಜಿನೋತಿ॥

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ "ಅರಹ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಭತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ಇದಾನಿ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಂ। **ಸಾಮ**ನ್ತಿ ಸಯಮೇವ, ಅಪರನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಹಿ ಏತ್ಥ **ಸಂ**-ಸದ್ದೋ ಸಯನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬೋಧಕೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಾನಂ ನೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾನಂ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ। ಪದೇಸಗ್ಗಹಣೇ ಹಿ ಅಸತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಪ್ಪದೇಸತಾವ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಯಥಾ "ದಿಕ್ಖಿತೋ ನ ದದಾತೀ"ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥವಿಸೇಸನಪೇಕ್ಖಾ ಕತ್ತರಿ ಏವ ಬುದ್ಧಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಕಮ್ಮವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವತೋ। "ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ಹಿ ಇಧ ಸದ್ದತೋ ಲಬ್ಭತಿ, "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಬುಜ್ಝನಕಿರಿಯಾ ಅವಿಸಯಾ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ ವಿಸಯಂ "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ"ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಲಕ್ಖಣರಸಾದಿತೋ ಚ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬೇ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇ। **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯತೋ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವತೋ ಬುಜ್ಝಿ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾದೀಹಿ ಅಧಿಗಮಕ್ಖಣೇ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಅಪರಭಾಗೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ । **ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಪರಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಮಾಹ। **ಪಹಾತಬ್ಬೇ**ತಿ ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಯೇ। **ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೇ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಸೋಪಾದಿಸೇಸಾದಿಕಂ ಪರಿಯಾಯಸಿದ್ಧಂ ಭೇದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕತೋ, ಉದ್ದೇಸೋ ವಾ ಅಯಂ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಚಕ್ಖು ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿ। ಉದ್ದೇಸೋ ಚ ಅವಿನಿಚ್ಛಿತತತ್ಥಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಕರೀಯತಿ। ಉದ್ದೇಸೇನ ಹಿ ಉದ್ದಿಸಿಯಮಾನಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾಮತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ ಅಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಬಹುವಚನೇನ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ। **ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೇ**ತಿ ವಾ ಫಲವಿಮುತ್ತೀನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ, ನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವಾತಿ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ಏವಞ್ಚ **ಭಾವೇತಬ್ಬೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಝಾನಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತೇನೇವ ಚಾಹಾ**ತಿ ಸೇಲಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಸಾಧೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹ।

ಕಿಂ ಪನ ಭಗವಾ ಸಯಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಸಾಧೇತೀತಿ? ಸಾಧೇತಿ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅವಿಸಯತೋ। ತತ್ಥ "ಏಕೋಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸಬ್ಬಾಭಿಭೂ ಸಬ್ಬವಿದೂಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದೀನಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪೧; ಮಹಾವ॰ ೧೧) ಸುತ್ತಪದಾನಿ, ಇದಮೇವ ಚ "ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿ ಸುತ್ತಪದಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ। ತತ್ಥ **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಮಾಹ, **ಭಾವೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಪನೇತ್ಥ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾವ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧೋಸ್ಮೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಮಯಾ ಬುದ್ಧಾನಿ, ಸಚ್ಚವಿನಿಮುತ್ತಞ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಞೇಯ್ಯಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಞೇಯ್ಯಂ ಬುದ್ಧೋಸ್ಮಿ, ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಲಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಇದಂ ವುತ್ತಂ –

> "ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಿಜ್ಜಾ ಚ ವಿಮುತ್ತಿ ಚ। ಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। ಪಹಾತಬ್ಬಂ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ। ಹೇತುವಚನೇನ ಪನ ಫಲಸಿದ್ಧಿತೋ ತೇಸಂ ಫಲಾನಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚದುಕ್ಖಸಚ್ಚಾನಿಪಿ ವುತ್ತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ, ಪರಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ ಪರಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ ಇದಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ಚತುಸಚ್ಚಭಾವನಂ ಚತುಸಚ್ಚಭಾವನಾಫಲಞ್ಚ ವಿಮುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ 'ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧೋ ಜಾತೋಸ್ಮೀ'ತಿ ಯುತ್ತಹೇತುನಾ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಸಾಧೇತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೯೯)।

ತತ್ಥ **ವಿಜ್ಜಾತಿ** ಮಗ್ಗವಿಜ್ಜಾ ವುತ್ತಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ। **ವಿಮುತ್ತೀತಿ** ಫಲವಿಮುತ್ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಮಗ್ಗವಿಜ್ಜಾಪಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಗಹಿತಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪನ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ವಿಜ್ಜಾಯ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವೋ ವುತ್ತೋ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಫಲೇನ ವಿನಾ ಹೇತುಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ ಹೇತುವಚನೇನ ಫಲಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನಿರೋಧಸ್ಸ ಹಿ ಸಮ್ಪಾಪನೇನ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ತಣ್ಹಾಯ ಸಮುದಯಭಾವೋತಿ।

ಏವಂ ಸಚ್ಚವಸೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ ಚೇವ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಚ ಸಚ್ಚವಸೇನೇವ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಮೂಲಕಾರಣಭಾವೇನಾತಿ** ಸನ್ತೇಸುಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾದೀಸು ಅಞ್ಞೇಸು ಕಾರಣೇಸು ತೇಸಮ್ಪಿ ಮೂಲಭೂತಕಾರಣಭಾವೇನ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಚಿತ್ತಭಾವಹೇತುತೋ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಚ ದುಕ್ಖವಿಚಿತ್ತತಾಯ ಪಧಾನಕಾರಣಂ। **ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾತಿ** ಉಪ್ಪಾದಿಕಾ। **ಪುರಿಮತಣ್ಹಾತಿ** ಪುರಿಮಭವಸಿದ್ಧಾ ತಣ್ಹಾ। **ಉಭಿನ್ನನ್ತಿ** ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ತಂಸಮುದಯಸ್ಸ ಚ। **ಅಪ್ಪವತ್ತೀತಿ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ। **ನಿರೋಧಪ್ಪಜಾನನಾತಿ** ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಾ। **ಏಕೇಕಪದುದ್ಧಾರೇನಾತಿ** "ಚಕ್ಖುಂ ಚಕ್ಖುಸಮುದಯೋ ಚಕ್ಖುನಿರೋಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ಏಕೇಕಕೋಟ್ಠಾಸನಿದ್ಧಾರಣೇನ। ತಣ್ಹಾಯಪಿ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಸಬ್ಭಾವತೋ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೋಗಧತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಭಾವತೋ ಚ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸಙ್ಗಹಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ರೂಪತಣ್ಹಾದಯೋ ಛ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ವತ್ತಮಾನಭವೇ ತಣ್ಹಾ ಖನ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಭಾವತೋ ಚ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ತಭಾವೇ ಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಭಾವೇನ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಪುರಿಮಭವಸಿದ್ಧಾ ತಣ್ಹಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಕಸಿಣಾನೀತಿ ಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಿಕಜ್ಝಾನಾನಿ। **ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಾತಿ** ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ತದಾರಮ್ಮಣಜ್ಝಾನಾನಿ ಚ। **ನವ ಭವಾತಿ** ಕಾಮಭವೋ ರೂಪಭವೋ ಅರೂಪಭವೋ ಸಞ್ಞೀಭವೋ ಅಸಞ್ಞೀಭವೋ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀಭವೋ ಏಕವೋಕಾರಭವೋ ಚತುವೋಕಾರಭವೋ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೋತಿ ನವ ಭವಾ। ತತ್ಥ ಭವತೀತಿ ಭವೋ, ಕಾಮರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಾಮೇನ ಯುತ್ತೋ ಭವೋ, ಕಾಮಸಙ್ಖಾತೋ ವಾ ಭವೋ **ಕಾಮಭವೋ,** ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರಭೂಮಿಯೋ। ಕಾಮೇ ಪಹಾಯ ರೂಪರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ರೂಪೇನ ಯುತ್ತೋ ಭವೋ, ರೂಪಸಙ್ಖಾತೋ ವಾ ಭವೋ **ರೂಪಭವೋ,** ಸೋಳಸ ರೂಪಾವಚರಭೂಮಿಯೋ। ಕಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ ಪಹಾಯ ಅರೂಪರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಅರೂಪೇನ ಯುತ್ತೋ ಭವೋ, ಅರೂಪಸಙ್ಖಾತೋ ವಾ ಭವೋ **ಅರೂಪಭವೋ,** ಚತಸ್ಸೋ ಆರುಪ್ಪಭೂಮಿಯೋ। ಸಞ್ಞಾವತಂ ಭವೋ **ಸಞ್ಞೀಭವೋ,** ಸಞ್ಞಾ ವಾ ಏತ್ಥ ಭವೇ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಞ್ಞೀಭವೋ, ಸೋ ಕಾಮಭವೋ ಚ ಅಸಞ್ಞೀಭವಮುತ್ತೋ ರೂಪಭವೋ ಚ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀಭವಮುತ್ತೋ ಅರೂಪಭವೋ ಚ ಹೋತಿ। ನ ಸಞ್ಞೀಭವೋ **ಅಸಞ್ಞೀಭವೋ,** ಸೋ ರೂಪಭವೇಕದೇಸೋ। ಓಳಾರಿಕತ್ತಾಭಾವತೋ ನೇವಸಞ್ಞಾ, ಸುಖುಮತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಭಾವತೋ ನಾಸಞ್ಞಾತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ, ತಾಯ ಯುತ್ತೋ ಭವೋ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಭವೋ।** ಅಥ ವಾ ಓಳಾರಿಕಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವಾ ಸುಖುಮಾಯ ಚ ಭಾವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾ ನಾಸಞ್ಞಾ ಅಸ್ಮಿಂ ಭವೇತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಭವೋ, ಸೋ ಅರೂಪಭವೇಕದೇಸೋ। ಏಕೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ಭವೋ, ಏಕೇನ ವಾ ವೋಕಾರೋ ಅಸ್ಸ ಭವಸ್ಸಾತಿ **ಏಕವೋಕಾರಭವೋ,** ಸೋ ಅಸಞ್ಞೀಭವೋ। ಚತೂಹಿ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ಭವೋ, ಚತೂಹಿ ವಾ ವೋಕಾರೋ ಅಸ್ಸ ಭವಸ್ಸಾತಿ **ಚತುವೋಕಾರಭವೋ,** ಸೋ ಅರೂಪಭವೋ ಏವ। ಪಞ್ಚಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ಭವೋ, ಪಞ್ಚಹಿ ವಾ ವೋಕಾರೋ ಅಸ್ಸ ಭವಸ್ಸಾತಿ **ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೋ,** ಸೋ ಕಾಮಭವೋ ಚ ರೂಪಭವೇಕದೇಸೋ ಚ ಹೋತಿ। **ವೋಕಾರೋತಿ** ವಾ ಖನ್ಧಾನಮೇತಮಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಏಕೋ ವೋಕಾರೋ ಅಸ್ಸ ಭವಸ್ಸಾತಿ ಏಕವೋಕಾರಭವೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀತಿ** ಅಗ್ಗಹಿತಾರಮ್ಮಣವಿಸೇಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ। ವಿಪಾಕಜ್ಝಾನಾನಂ ವಾ ಏತಂ ಗಹಣಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ತಣ್ಹಾಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಪುರಿಮತಣ್ಹಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಿರಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಪನ ಯತ್ಥ ತೇ ಕಿರಿಯಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಾ ತಣ್ಹಾ। **ಅನುಲೋಮತೋತಿ** ಏತ್ಥ "ಸಙ್ಖಾರಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಅನುಬುದ್ಧೋತಿ ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪತೋ ಬುದ್ಧೋ। **ತೇನಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವಿಸೇಸತೋ ಚ ಏಕೇಕಪದುದ್ಧಾರೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ। ಕಿಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ"**ತಿ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಅವಿಪರೀತಂ ಸಯಮೇವ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾಸ್ಸ ಪರೋಪದೇಸರಹಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿನೋ ಅನಾವರಣಞಾಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

ನನು ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ, ಅಞ್ಞಥಾ "ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ ಬುದ್ಧಞಾಣಾನೀ"ತಿ ವಚನಂ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯಾತಿ? ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ವಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಭೇದವಸೇನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏಕಸ್ಸೇವ ಞಾಣಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಏಕಮೇವ ಹಿ ತಂ ಞಾಣಂ ಅನವಸೇಸಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮವಿಸಯತಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ತತ್ಥ ಚ ಆವರಣಾಭಾವತೋ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಮುಪಾದಾಯ ಅನಾವರಣಞಾಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಹ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೯) "ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಖತಮಸಙ್ಖತಂ ಅನವಸೇಸಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ತತ್ಥ ಆವರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅನಾವರಣಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿ। ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ನೇಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಭೇದೋ, ಏಕನ್ತೇನ ಚೇತಂ ಏವಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಾನಂ ಸಾಧಾರಣತಾ ಅಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತಾ ಚ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ಆವರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ಅನಾವರಣಞಾಣಸ್ಸ ಅಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಭಾವೇ ಯತ್ಥ ತಂ ನ ಪವತ್ತತಿ, ತತ್ಥಾವರಣಸಬ್ಭಾವತೋ ಅನಾವರಣಭಾವೋಯೇವ ನ ಸಿಯಾ। ಅಥ ವಾ ಪನ ಹೋತು ಅಞ್ಞಮೇವ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ, ಇಧ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಅನಾವರಣಞಾಣನ್ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಸ ಚಾಧಿಗಮನೇನ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಬ್ಬವಿದೂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ ನ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧನತೋ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨) "ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥಞಾಣಸಮಧಿಗಮೇನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಾನೇ ಅನವಸೇಸಧಮ್ಮೇ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಕಿಂ ಪನಿದಂ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ಉದಾಹು ಕಮೇನಾತಿ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ - ಯದಿ ತಾವ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾನಂ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ದೂರತೋ ಚಿತ್ತಪಟಂ ಪೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಪಟಿವಿಭಾಗೇನಾವಬೋಧೋ ನ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಸತಿ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಅನತ್ತಾಕಾರೇನ ವಿಯ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಯೇಪಿ "ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾನಂ ಠಿತಲಕ್ಖಣವಿಸಯಂ ವಿಕಪ್ಪರಹಿತಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ತೇನ ತೇ ಸಬ್ಬವಿದೂತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ 'ಚರಂ ಸಮಾಹಿತೋ ನಾಗೋ, ತಿಟ್ಠನ್ತೋಪಿ ಸಮಾಹಿತೋ'ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಸುವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವುತ್ತದೋಸಾ ನಾತಿವತ್ತಿ, ಠಿತಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಚ ಅತೀತಾನಾಗತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾನಂ ತದಭಾವತೋ ಏಕದೇಸವಿಸಯಮೇವ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಿಂಯೇವ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಅಥ ಕಮೇನ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ಜಾತಿಭೂಮಿಸಭಾವಾದಿವಸೇನ ದಿಸಾದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನೇ ಞೇಯ್ಯೇ ಕಮೇನ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ತಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಪ್ಪಟಿವೇಧೋ ಸಮ್ಭವತಿ ಅಪರಿಯನ್ತಭಾವತೋ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ। ಯೇ ಪನ "ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಸೇಸೇಪಿ ಏವನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಾಪನೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಭಗವಾ, ತಞ್ಚ ಞಾಣಂ ನ ಅನುಮಾನಞಾಣಂ ಸಂಸಯಾಭಾವತೋ। ಸಂಸಯಾನುಬದ್ಧಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ಅನುಮಾನಞಾಣ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಹಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇ ಅತ್ಥಾವಿಸಂವಾದನೇನ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಸೇಸೇಪಿ ಏವನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಾಪನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಯಞ್ಹಿ ತಂ ಸೇಸಂ, ತಂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖನ್ತಿ।

ಅಥ ತಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ತಸ್ಸ ಸೇಸಭಾವೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾತಿ? ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಕಾರಣಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಅವಿಸಯವಿಚಾರಣಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - "ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ, ಯೋ ಚಿನ್ತೇಯ್ಯ, ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೭)। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ - ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಗವತಾ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ಸಕಲಂ ಏಕದೇಸೋ ವಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ ನಿಚ್ಚಸಮಾಧಾನಞ್ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ। ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಚ ಸಕಲಸ್ಸ ಅವಿಸಯಭಾವೇ ತಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾ ನ ಸಿಯಾ, ಏಕನ್ತೇನೇವಸ್ಸಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆವಜ್ಜನಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಆಕಙ್ಖಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಮನಸಿಕಾರಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ವಚನತೋ। ಅತೀತಾನಾಗತವಿಸಯಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಅನುಮಾನಾಗಮತಕ್ಕಗಹಣವಿರಹಿತತ್ತಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಮೇವ।

ನನು ಚ ಏತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖೇ ಯದಾ ಸಕಲಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ, ತದಾ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಕಲವಿಸಯತಾಯ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತದೋಸಾ ನಾತಿವತ್ತಿಯೇವಾತಿ? ನ, ತಸ್ಸ ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ। ವಿಸೋಧಿತೋ ಹಿ ಸೋ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಪಚುರಜನಞಾಣಸಮಾನವುತ್ತಿತಾಯ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯತಾ ನ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಲಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ತಂ ಏಕಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಯ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತೇಯೇವ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಂ, "ಯಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣಂ। ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ। ಞೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಞಾಣಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ಏವಮೇಕಜ್ಝಂ ವಿಸುಂ ಸಕಿಂ ಕಮೇನ ವಾ ಇಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಂ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ।

ವಿಜ್ಜಾಹೀತಿ ಏತ್ಥ ವಿನ್ದಿಯಂ ವಿನ್ದತೀತಿ ವಿಜ್ಜಾ, ಯಾಥಾವತೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ವಿಜ್ಜಾ, ತಮೋಕ್ಖನ್ಧಾದಿಕಸ್ಸ ಪದಾಲನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋ ಏವ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯಸ್ಸ ವಿದಿತಕರಣಟ್ಠೇನಪಿ ವಿಜ್ಜಾ। **ಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ**ತಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣತ್ತಾ ವಾ, ಅವಿಕಲತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ರಾ**ತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತೇ। **ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಅಞ್ಞಂ ಕಾಯಂ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಾತಿ ರೂಪಿಂ ಮನೋಮಯಂ ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಂ ಅಹೀನಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೬) ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಆಗತಾ ಇದ್ಧಿ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಅಞ್ಞಸ್ಸೇವ ಝಾನಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಮನೋಮಯಸ್ಸ ಸರೀರಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿ ನಾಮ। **ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ**ತಿ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಕಾ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಯೋ। ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಞ್ಚ ವಿಜ್ಜಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸುತ್ತೇ ಗಹಣಂ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸತ್ತ ಸದ್ಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ ಸದ್ಧಾ ಹಿರೀ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ವೀರಿಯಂ ಸತಿ ಪಞ್ಞಾ ಚ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಹಿರಿಮಾ, ಓತ್ತಪ್ಪೀ, ಬಹುಸ್ಸುತೋ, ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ, ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ, ಪಞ್ಞವಾ ಹೋತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩೦)। **ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀ**ತಿ ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಸೀಲಾದಯೋಯೇವ ಪನ್ನರಸ "ಚರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಇಮೇಯೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತೇನ ತೇಸಂ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹತೋ ನಿಬ್ಬಾನುಪಗಮನೇ ಏಕಂಸತೋ ಸಾಧನಭಾವಮಾಹ। ಇದಾನಿ ತದತ್ಥಸಾಧನಾಯ ಆಗಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಭಗವಾ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ನನು ಚಾಯಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಸಾವಕೇಸುಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ಪನ ತಥಾ, ಯಥಾ ಭಗವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಆಸವಕ್ಖಯವಿಜ್ಜಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ ಆಹ **"ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ"**ತಿ। ಚತೂಸು ಝಾನೇಸು ಅನ್ತೋಗಧಭಾವೇನ ಚರಣಧಮ್ಮಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಕರುಣಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ತಸ್ಸ ಚ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಸಾಧಾರಣಸಭಾವಸ್ಸ ಭಗವತಿ ಉಪಲಬ್ಭನತೋ ಆಹ **"ಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೇ ನಿಯೋಜನಂ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನಾ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ನೇಸಂ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಜಾನನಂ ಸತ್ಥು ಕರುಣಾಯ ವಿನಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಉಭಯತ್ಥ ಸಕಿಚ್ಚಕಮೇವ ಸಿಯಾ। ಯತ್ಥ ಪನ ಯಸ್ಸಾ ಪಧಾನಭಾವೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಥಾ ತಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ತ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಯಥಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ ನಿಯೋಜೇತಿ, ತಥಾ ಅಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸೇವಾಯಂ ಆವೇಣಿಕಾ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಸತ್ಥು ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ ಸಾವಕಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅತ್ತನ್ತಪಾದಯೋ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪರನ್ತಪಉಭಯನ್ತಪಾ ಗಹಿತಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಏತ್ಥ ಚ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾಯ ಸತ್ಥು ಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ, ಚರಣಸಮ್ಪದಾಯ ಕರುಣಾಮಹತ್ತಂ। ತೇಸು ಪಞ್ಞಾಯ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತಿ, ಕರುಣಾಯ ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿಬ್ಬಿದಾ, ಕರುಣಾಯ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸಹನಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರದುಕ್ಖಪರಿಜಾನನಂ, ಕರುಣಾಯ ಪರದುಕ್ಖಪತಿಕಾರಾರಮ್ಭೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾಭಿಮುಖಭಾವೋ, ಕರುಣಾಯ ತದಧಿಗಮೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ಸಯಂ ತರಣಂ, ಕರುಣಾಯ ಪರೇಸಂ ತಾರಣಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ, ಕರುಣಾಯ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ। ಕರುಣಾಯ ವಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂಮಿಯಂ ಸಂಸಾರಾಭಿಮುಖಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿ, ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಪರೇಸಂ ಅಭಿಂಸಾಪನಂ, ಪಞ್ಞಾಯ ಸಯಂ ಪರೇಹಿ ಅಭಾಯನಂ। ಕರುಣಾಯ ಪರಂ ರಕ್ಖನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖನ್ತೋ ಪರಂ ರಕ್ಖತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಅಪರನ್ತಪೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅನತ್ತನ್ತಪೋ, ತೇನ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು

ಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಲೋಕನಾಥತಾ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತನಾಥತಾ। ಕರುಣಾಯ ಚಸ್ಸ ನಿನ್ನತಾಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಉನ್ನಮಾಭಾವೋ। ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಜನಿತಾನುಗ್ಗಹೋ, ಪಞ್ಞಾನುಗತತ್ತಾ ನ ಚ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿರತ್ತಚಿತ್ತೋ, ಕರುಣಾನುಗತತ್ತಾ ನ ಚ ನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನುಗ್ಗಹಾಯ ಪವತ್ತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಕರುಣಾ ಭಗವತೋ ಸಿನೇಹಸೋಕವಿರಹಿತಾ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರವಿನಿಮುತ್ತಾತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಸೋಧಿತಾ ಪರಮವಿಸುದ್ಧಾ ಗುಣವಿಸೇಸಾ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾಹಿ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ **ಸುಗತೋ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸೋಭನಗಮನತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। "ಗತೇ ಠಿತೇ"ತಿಆದೀಸು ಗಮನಮ್ಪಿ ಗತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಗಮನಮ್ಪಿ ಹಿ ಗತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। **ಸೋಭನ**ನ್ತಿ ಸುಭಂ, ಸುಭಭಾವೋ ವಿಸುದ್ಧತಾಯ, ವಿಸುದ್ಧತಾ ದೋಸವಿಗಮೇನಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿಸುದ್ಧಮನವಜ್ಜ"**ನ್ತಿ। ಗಮನಞ್ಚ ನಾಮ ಬಹುವಿಧನ್ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಗಮನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ"**ತಿ ಆಹ। ಸೋ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಗತಿ ಅಧಿಗಮೋತಿ ಚ ಕತ್ವಾ ಗತಂ ಗಮನನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಗಮನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇನ ಹೇಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಖೇಮಂ ದಿಸ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ**ತಿ ಪರಿಪನ್ಥಾಭಾವೇನ ಸುಗತಿಗಮನೇಪಿ ಅಸಜ್ಜನ್ತೋ ಸಙ್ಗಂ ಅಕರೋನ್ತೋ, ಪಗೇವ ಇತರತ್ಥ। ಅಥ ವಾ ಏಕಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾವಸೇನೇವ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಾನಂ ಪಟಿಲದ್ಧಭಾವತೋ ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ ಅಬಜ್ಝನ್ತೋ ಗತೋ। ಯಂ ಗಮನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸಬ್ಬಗಮನತ್ಥಂ ಆವಹತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞು ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆವಹತಿ, ತದೇವ ಸೋಭನಂ ನಾಮ, ತೇನ ಚ ಭಗವಾ ಗತೋತಿ ಆಹ **"ಇತಿ ಸೋಭನಗಮನತ್ತಾ ಸುಗತೋ"**ತಿ ಸೋಭನತ್ಥೋ ಸುಸದ್ದೋತಿ ಕತ್ವಾ।

ಅಸುನ್ದರಾನಂ ದುಕ್ಖಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಪ್ಪವತ್ತೀನಂ ಅಭಾವತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖತ್ತಾ ಏಕನ್ತತೋ ಸುನ್ದರಂ ನಾಮ ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತೂತಿ ಆಹ **"ಸುನ್ದರಞ್ಚೇಸ ಠಾನಂ ಗತೋ ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೫; ಧ॰ ಪ॰ ೨೦೩-೨೦೪)। **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು। ಸುಟ್ಠು ಗಮನಞ್ಚ ನಾಮ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅನಭಿಭೂತಸ್ಸ ಗಮನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಹೀನೇ ಕಿಲೇಸೇ ಪುನ ಅಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛನ್ತೋ"**ತಿ, ಪಹೀನಾನಂ ಪುನ ಅಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ಅಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛನ್ತೋ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಆಗಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವುತ್ತಞ್ಚೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಏತ**ನ್ತಿ ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಾನಂ ಪುನ ಅಪಚ್ಚಾಗಮನಂ, ಇದಞ್ಚ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಂ ಸಮ್ಮಾಗಮನಂ, ಯಾಯ ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾಯ ಸಿದ್ಧಂ, ಸಾಪಿ ಸಮ್ಮಾಗಮನಮೇವಾತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಸುಗತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಆಗತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಸಮ್ಪಾಪನೇ ಅವಿಪರೀತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। **ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಮೇವ ಕರೋನ್ತೋ**ತಿ ಏತೇನ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾ ಪಟಿಪದಾ ಅವಿಭಾಗೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬದಾ ಹಿತಸುಖಾವಹಭಾವೇನೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಸ್ಸತಂ ಉಚ್ಛೇದನ್ತಿ ಇಮೇ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗತೋ**ತಿ ಏತೇನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಗತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕಾಮಸುಖಂ ಅತ್ತಕಿಲಮಥನ್ತಿ ಇಮೇ ಅನುಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗತೋ**ತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಗತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತತ್ರಾತಿ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಯುತ್ತಸ್ಸೇವ ಭಾಸನೇ। ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ ಸಾಧೇತಬ್ಬೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। **ಅಭೂತ**ನ್ತಿ ಅಭೂತತ್ಥಂ। ಅತ್ಥಮುಖೇನ ಹಿ ವಾಚಾಯ ಅಭೂತತಾ ಭೂತತಾ ವಾ। **ಅತಚ್ಛ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಅನತ್ಥಸಂಹಿತ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೇನ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೇನ ವಾ ಅನತ್ಥೇನ ಸಂಹಿತಂ **ಅನತ್ಥಸಂಹಿತಂ,** ಅನತ್ಥಾವಹಂ। ನ ಅತ್ಥೋತಿ ಅನತ್ಥೋ, ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಭಾವೋ ಚ, ತೇನ ಸಂಹಿತಂ, ಪಿಸುಣವಾಚಂ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮೇತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಪಿ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮಾ ವಾಚಾ ಸೀಲವನ್ತಂ "ದುಸ್ಸೀಲೋ"ತಿ, ಅಚಣ್ಡಾಲಾದಿಂ "ಚಣ್ಡಾಲೋ"ತಿಆದಿನಾ ಭಾಸಮಾನಸ್ಸ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ದುತಿಯಾ ದುಸ್ಸೀಲಂ "ದುಸ್ಸೀಲೋ"ತಿ, ಚಣ್ಡಾಲಾದಿಮೇವ "ಚಣ್ಡಾಲೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅವಿನಯೇನ ಭಾಸಮಾನಸ್ಸ। ತತಿಯಾ ನೇರಯಿಕಾದಿಕಸ್ಸ ನೇರಯಿಕಾದಿಭಾವವಿಭಾವನೀಕಥಾ ಯಥಾ "ಆಪಾಯಿಕೋ ದೇವದತ್ತೋ ನೇರಯಿಕೋ"ತಿಆದಿಕಾ। ಚತುತ್ಥೀ "ವೇದವಿಹಿತೇನ ಯಞ್ಞವಿಧಿನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಕತಂ ಸುಗತಿಂ ಆವಹತೀ"ತಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಬ್ಯಾಮೋಹನಕಥಾ। ಪಞ್ಚಮೀ ಭೂತೇನ ಪೇಸುಞ್ಞುಪಸಂಹಾರಾ ಕಥಾ। ಛಟ್ಠಾ ಯುತ್ತಪತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಪವತ್ತಿತಾ ದಾನಸೀಲಾದಿಕಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಏವಂ ಸಮ್ಮಾ ಗದತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅಭೂತಾದಿಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಂ ಪಿಯಂ ಮನಾಪಂ ತತೋ ಏವ ಸಮ್ಮಾ ಸುಟ್ಠು ಗದನತೋ ಸುಗತೋ। ಆಪಾಥಗಮನಮತ್ತೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಪಿಯಂ ಮನಾಪಮೇವ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಾವಹತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಪನ ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ "ಸುಗತೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸೋಭನಂ ಗತಂ ಗಮನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸುಗತೋ**। ಭಗವತೋ ಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಜನುಪಸಙ್ಕಮನಂ ಏಕನ್ತೇನ ತೇಸಂ ಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಸೋಭನಂ ಭದ್ದಕಂ। ತಥಾ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತರೂಪಕಾಯತಾಯ ದುತವಿಲಮ್ಬಿತಖಲಿತಾನುಕಡ್ಢನನಿಪ್ಪೀಳನುಕ್ಕುಟಿಕಕುಟಿಲಾಕುಲತಾದಿದೋಸವಿರಹಿತಂ ವಿಲಾಸಿತರಾಜಹಂಸವಸಭವಾರಣಮಿಗರಾಜಗಮನಂ ಕಾಯಗಮನಂ ಞಾಣಗಮನಞ್ಚ ವಿಪುಲನಿಮ್ಮಲಕರುಣಾಸತಿವೀರಿಯಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಹಿತಮಭಿನೀಹಾರತೋ ಯಾವ ಮಹಾಬೋಧಿ ಅನವಜ್ಜತಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಹತಾಯ ಚ ಸೋಭನಮೇವ। ಅಥ ವಾ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಲೋಕಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅವಗತೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ತಥಾ ಲೋಕಸಮುದಯಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಜಹನ್ತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅತೀತೋತಿ ಸುಗತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಸುಗತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಸುಗತೋ। ತಥಾ ಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ಞಾತಂ ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಸಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಗತೋ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸೀತಿ ಸುಗತೋ।

ಇದಾನಿ **ಲೋಕವಿದೂ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತಲೋಕತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ, ಯೋ ಯೋ ಲೋಕೋ ಯೇನ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಪನ ಪಕಾರೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಭಾವತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಭಾವತೋ**ತಿ ದುಕ್ಖಸಭಾವತೋ। ಸಬ್ಬೋ ಹಿ ಲೋಕೋ ದುಕ್ಖಸಭಾವೋ। ಯಥಾಹ "ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಾ"ತಿ। **ಸಮುದಯತೋ**ತಿ ಯತೋ ಸಮುದೇತಿ, ತತೋ ತಣ್ಹಾದಿತೋ। **ನಿರೋಧತೋ**ತಿ ಯತ್ಥ ಸೋ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತತೋ ವಿಸಙ್ಖಾರತೋ। **ನಿರೋಧೂಪಾಯತೋ**ತಿ ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಸೋ ನಿರೋಧೋ ಪತ್ತಬ್ಬೋ, ತತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗತೋ ಇತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। ಇತಿ "ಸಬ್ಬಥಾ ಲೋಕಂ ಅವೇದೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತದತ್ಥಸಾಧಕಂ ಸುತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯತ್ಥ ಖೋ, ಆವುಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇದಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ "ಯತ್ಥ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ನ ಜಾಯತಿ...ಪೇ॰... ನ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ಸಕ್ಕಾ ನು ಖೋ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಗಮನೇನ ಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಞಾತುಂ ವಾ ದಟ್ಠುಂ ವಾ ಪಾಪುಣಿತುಂ ವಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೪೫) ಓಕಾಸಲೋಕಸ್ಸ ಗತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ರೋಹಿತದೇವಪುತ್ತೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಭಗವಾ ಅಭಾಸಿ। ತತ್ಥ **ನ ಜಾಯತೀ**ತಿಆದಿನಾ ಉಜುಕಂ ಜಾತಿಆದೀನಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **ನ ಚವತಿ ನ ಉಪಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಪದದ್ವಯೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಚವನುಪಪತನಾನಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ನ ಜಾಯತೀತಿಆದಿ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಇತರಂ ಓಪಪಾತಿಕವಸೇನಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ತ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಆದಿರಹಿತಂ। **ಗಮನೇನಾ**ತಿ ಪದಸಾ ಗಮನೇನ। **ಲೋಕಸ್ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಞಾತೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। **ದಟ್ಠೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪತ್ತೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಪತ್ತಬ್ಬಂ। "ಞಾತಾಯಂ ದಿಟ್ಠಾಯಂ ಪತ್ತಾಯ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ತತ್ಥ ಗಮನೇನ ಲೋಕಸ್ಸನ್ತಂ ಞಾತಾ ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಾ ಅಯಂ ಪತ್ತಾ ಅಯನ್ತಿ ನ ವದಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೋ।

ಕಾಮಂ ಪದಸಾ ಗಮನೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಲೋಕಸ್ಸನ್ತಂ ಞಾತುಂ ದಟ್ಠುಂ ಪತ್ತುಂ ವಾ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಅಪಿ ಚ ಪರಿಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನೇ ತಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಮೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪಿ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಬ್ಯಾಮಮತ್ತೇ ಕಳೇವರೇ**ತಿ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಮಾಣೇ ಅತ್ತಭಾವೇ। ಇಮಿನಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಸಞ್ಞಿಮ್ಹೀ**ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಸಹಿತೇ। ಇಮಿನಾ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವೇದನಾದಯೋ ತಯೋ ಖನ್ಧೇ ದಸ್ಸೇತಿ ಸಞ್ಞಾಸಹಿತತ್ತಾ ಏವ। **ಸಮನಕೇ**ತಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಅವಿಞ್ಞಾಣಕೇ ಪನ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಸಮುದಾಯಮತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಲೋಕ**ನ್ತಿ ಖನ್ಧಾದಿಲೋಕಂ। **ಲೋಕನಿರೋಧ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ನಿರುಜ್ಝನಂ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ। ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಞ್ಞಾಪನತೋ ಸರೀರಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ। ಅದೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ತಂ ಯೇಸಂ ನಿರೋಧೋ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ದೇಸತೋಪಿ ಉಪಚಾರವಸೇನ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ ಯಥಾ "ಚಕ್ಖುಂ ಲೋಕೇ ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪಂ, ಏತ್ಥೇಸಾ ತಣ್ಹಾ ಪಹೀಯಮಾನಾ ಪಹೀಯತಿ, ಏತ್ಥ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೪; ವಿಭ॰ ೨೦೪)।

ಗಮನೇನಾತಿ ಪಾಕತಿಕಗಮನೇನ। **ಲೋಕಸ್ಸನ್ತೋ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾಯ ಹೇತುಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಕುದಾಚನ**ನ್ತಿ ಕದಾಚಿಪಿ। **ಅಪ್ಪತ್ವಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಅನಧಿಗನ್ತ್ವಾ। **ಪಮೋಚನ**ನ್ತಿ ಪಮುತ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕನ್ತಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ

ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಮುತ್ತಿ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಹವೇತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಲೋಕವಿದೂತಿ** ಸಭಾವಾದಿತೋ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಂ ವಿಜಾನನ್ತೋ। **ಸುಮೇಧೋತಿ** ಸುನ್ದರಪಞ್ಞೋ। **ಲೋಕನ್ತಗೂತಿ** ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೇನ ಲೋಕಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೇನ ಲೋಕನ್ತಗೂ। ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ **ವುಸಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ**। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮಿತತ್ತಾ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಅಭಿಸಮಿತತ್ತಾ **ಸಮಿತಾವೀ**। **ನಾಸೀಸತೀತಿ** ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಯಥಾ ಇಮಂ ಲೋಕಂ, ಏವಂ ಪರಞ್ಚ ಲೋಕಂ ನಾಸೀಸತಿ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ।

ಏವಂ ಯದಿಪಿ ಲೋಕವಿದುತಾ ಅನವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸಿತಾ ಸಭಾವಾದಿತೋ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ, ಲೋಕೋ ಪನ ಏಕದೇಸೇನೇವ ವುತ್ತೋತಿ ತಂ ಅನವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿ ಚ ತಯೋ ಲೋಕಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಸಮೂಹೋ ಸನ್ತಾನೋ ಚ **ಸತ್ತಲೋಕೋ**। ರೂಪಾದೀಸು ಸತ್ತವಿಸತ್ತತಾಯ ಸತ್ತೋ, ಲೋಕೀಯತಿ ಏತ್ಥ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ ಲೋಕೋ। ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾನಂ ರೂಪಾದೀನಂ ಸಮೂಹೋ ಸನ್ತಾನೋ ಚ **ಓಕಾಸಲೋಕೋ** ಲೋಕೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಜಙ್ಗಮಾ ಥಾವರಾ ಚ ತೇಸಞ್ಚ ಓಕಾಸಭೂತೋತಿ ಕತ್ವಾ। ತದಾಧಾರತಾಯ ಹೇಸ "ಭಾಜನಲೋಕೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉಭಯೇಪಿ ಖನ್ಧಾ **ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ** ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಙ್ಖರೀಯನ್ತಿ ಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಚಾತಿ। **ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾತಿ** ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಿತಿಕಾ, ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಚ್ಚಯತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಆಹಾರಸದ್ದೋ "ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೨೨) ವಿಯ। ಏವಞ್ಚ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಙ್ಖಾರಧಮ್ಮೋ, ನ ಸತ್ತಧಮ್ಮೋತಿ ಆಹ **"ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ।

ಯದಿ ಏವಂ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಥನ್ತಿ? ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನದೇಸನಾತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ? ದೇಸನಾವಿಲಾಸತೋ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ ಚ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ತೇ ಯಥಾರುಚಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। ಯೇ ವಾ ಪನ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಸಾಸನಕ್ಕಮಂ ಅನೋತಿಣ್ಣಾ, ತೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ದೇಸನಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। ಯೇ ಚ ಓತಿಣ್ಣಾ, ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ಸಮ್ಮುತಿಸಚ್ಚವಿಸಯಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ದೇಸನಾ, ಇತರಾ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚವಿಸಯಾ। ಪುರಿಮಾ ಕರುಣಾನುಕೂಲಾ, ಇತರಾ ಪಞ್ಞಾನುಕೂಲಾ। ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀಗೋತ್ತಾನಂ ವಾ ಪುರಿಮಾ। ತೇ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಪ್ಪಮಾಣಿಕಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀಗೋತ್ತಾನಂ। ಸದ್ಧಾಚರಿತತಾಯ ವಾ ಲೋಕಾಧಿಪತೀನಂ ವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ, ಪಞ್ಞಾಚರಿತತಾಯ ಧಮ್ಮಾಧಿಪತೀನಂ ವಸೇನ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾ। ಪುರಿಮಾ ಚ ನೇಯ್ಯತ್ಥಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ನೀತತ್ಥಾ। ಇತಿ ಭಗವಾ ತಂ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದುವಿಧಂ ದೇಸನಂ ದೇಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಸಸ್ಸತಾದಿವಸೇನ "ಅತ್ತಾ ಲೋಕೋ"ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ತವಿಸಯಾ, ನ ಸಙ್ಖಾರವಿಸಯಾತಿ ಆಹ **"ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋತಿ ವಾ ಅಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋತಿ ವಾತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸತ್ತಲೋಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ। **ಯಾವತಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿಹರನ್ತೀತಿ** ಯತ್ತಕೇ ಠಾನೇ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಿ। **ದಿಸಾ ಭನ್ತಿ ವಿರೋಚಮಾನಾತಿ** ತೇಸಂ ಪರಿಬ್ಭಮನೇನೇವ ತಾ ತಾ ದಿಸಾ ಪಭಸ್ಸರಾ ಹುತ್ವಾ ವಿರೋಚನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ **ದಿಸಾತಿ** ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಯಂ ವಿರೋಚಮಾನಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಯತ್ತಕಾ ದಿಸಾ ಭನ್ತಿ ಸೋಭೇನ್ತಿ ಓಭಾಸಯನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಾವ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಲೋಕೋತಿ** ತತ್ತಕೇನ ಪಮಾಣೇನ ಸಹಸ್ಸಪ್ಪಕಾರೋ ಓಕಾಸಲೋಕೋ, ಸಹಸ್ಸಲೋಕಧಾತುಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತಾವಸಹಸ್ಸವಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ತಾವ ತತ್ತಕಂ ಸಹಸ್ಸಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ತಾವಸಹಸ್ಸವಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಸಹಸ್ಸಲೋಕಧಾತುಸಙ್ಖಾತೇ ಲೋಕೇ।

ತಮ್ಪೀತಿ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಲೋಕಂ। **ಸಬ್ಬಥಾ ಅವೇದೀತಿ** ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ। ಕಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀತಿ ಆಹ **"ತಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ತಥಾ ಹಿಸ್ಸಾತಿ** ಇಮಸ್ಸ "ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅನೇನ ಭಗವತಾ। **ಏಕೋ ಲೋಕೋ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾತಿ** ಯಾಯ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಕಥಾಯ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾ ವುತ್ತಾ, ತಾಯ ಸಬ್ಬೋ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ ಏಕವಿಧೋ ಪಕಾರನ್ತರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ದ್ವೇ ಲೋಕಾತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನಾಮಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣಂ ತಸ್ಸ ಅಲೋಕಸಭಾವತ್ತಾ। ನನು ಚ "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಲೋಕತಾ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾನಂ ಇಧ ಲೋಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಅಥ

ವಾ ನ ಲುಜ್ಜತಿ ನ ಪಲುಜ್ಜತೀತಿ ಯೋ ಗಹಿತೋ ತಥಾ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಲೋಕೋತಿ ತಂಗಹಣರಹಿತಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ನತ್ಥಿ ಲೋಕತಾ।

ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ। **ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾತಿ** ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ। ತತ್ಥ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ ಓಜಟ್ಠಮಕಂ ರೂಪಂ ಆಹರತೀತಿ ಆಹಾರೋ। ಫಸ್ಸೋ ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಆಹರತೀತಿ ಆಹಾರೋ। ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ ತೀಸು ಭವೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಹರತೀತಿ ಆಹಾರೋ। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ನಾಮರೂಪಂ ಆಹರತೀತಿ ಆಹಾರೋ। ಉಪಾದಾನಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಖನ್ಧಾ **ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಆಯತನಾನೀತಿ** ಚಕ್ಖಾಯತನಾದಿಮನಾಯತನಪರಿಯನ್ತಾನಿ। **ಸತ್ತ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋತಿ** ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ಏಕತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ಏಕತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಚ ತಯೋ ಆರುಪ್ಪಾತಿ ಇಮಾ ಸತ್ತ "ವಿಞ್ಞಾಣಂ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತ್ಥ ನಾನತ್ತಂ ಕಾಯೋ ಏತೇಸಂ, ನಾನತ್ತೋ ವಾ ಕಾಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ, ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಬ್ಬೇ ಮನುಸ್ಸಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೨೭; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೭.೪೪-೪೫) ಛಕಾಮಾವಚರಾ ಚ ದೇವಾ ಏಕಚ್ಚೇ ಚ ವಿನಿಪಾತಿಕಾ **"ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಪರಿಮಾಣೇಸು ಹಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ದ್ವೇಪಿ ಏಕಸದಿಸಾ ನತ್ಥಿ। ಯೇಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಯಮಕಭಾತರೋ ವಣ್ಣೇನ ವಾ ಸಣ್ಠಾನೇನ ವಾ ಏಕಸದಿಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಕಥಿತಹಸಿತಗಮನಠಾನಾದೀಹಿ ವಿಸೇಸೋ ಹೋತಿಯೇವ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾ ಚ ನೇಸಂ ತಿಹೇತುಕಾಪಿ ದುಹೇತುಕಾಪಿ ಅಹೇತುಕಾಪಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಮನುಸ್ಸಾ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ। ಛಕಾಮಾವಚರದೇವೇಸು ಚ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಕಾಯೋ ನೀಲೋ ಹೋತಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಪೀತಾದಿವಣ್ಣೋ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾ ಚ ನೇಸಂ ದುಹೇತುಕಾಪಿ ತಿಹೇತುಕಾಪಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಪಿ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ। ಏಕಚ್ಚೇ ವಿನಿಪಾತಿಕಾ ಪನ ಚತುಅಪಾಯವಿನಿಮುತ್ತಕಾ ಉತ್ತರಮಾತಾ ಯಕ್ಖಿನೀ, ಪಿಯಙ್ಕರಮಾತಾ, ಧಮ್ಮಗುತ್ತಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏತೇಸಞ್ಹಿ ಓದಾತಕಾಳಮಙ್ಗುರಚ್ಛವಿಸಾಮವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ಕಿಸಥೂಲರಸ್ಸದೀಘಾದಿವಸೇನ ಚ ಕಾಯೋ ನಾನಾ ಹೋತಿ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಯ ತಿಹೇತುಕದುಹೇತುಕಾಹೇತುಕವಸೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾಪಿ, ತೇ ಪನ ದೇವಾ ವಿಯ ನ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ , ಕಪಣಮನುಸ್ಸಾ ವಿಯ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ ದುಲ್ಲಭಘಾಸಚ್ಛಾದನಾ ದುಕ್ಖಪೀಳಿತಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ಕಾಳಪಕ್ಖೇ ದುಕ್ಖಿತಾ ಜುಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸುಖಸಮುಸ್ಸಯತೋ ವಿನಿಪತಿತತ್ತಾ ಸುಖಸಮುಸ್ಸಯತೋ ವಿನಿಪಾತೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ವಿನಿಪಾತಿಕಾತಿ ವುತ್ತಾ ಸತಿಪಿ ದೇವಭಾವೇ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। ಯೇ ಪನೇತ್ಥ ತಿಹೇತುಕಾ, ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋಪಿ ಹೋತಿ। ಪಿಯಙ್ಕರಮಾತಾ ಹಿ ಯಕ್ಖಿನೀ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ಸಜ್ಝಾಯತೋ ಸುತ್ವಾ -

"ಮಾ ಸದ್ದಂ ಕರಿ ಪಿಯಙ್ಕರ, ಭಿಕ್ಖು ಧಮ್ಮಪದಾನಿ ಭಾಸತಿ।
ಅಪಿಚ ಧಮ್ಮಪದಂ ವಿಜಾನಿಯ, ಪಟಿಪಜ್ಜೇಮ ಹಿತಾಯ ನೋ ಸಿಯಾ॥

"ಪಾಣೇಸು ಚ ಸಂಯಮಾಮಸೇ, ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾ ನ ಭಣಾಮಸೇ।
ಸಿಕ್ಖೇಮ ಸುಸೀಲ್ಯಮತ್ತನೋ, ಅಪಿ ಮುಚ್ಚೇಮ ಪಿಸಾಚಯೋನಿಯಾ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦) -

ಏವಂ ಪುತ್ತಕಂ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ತಂ ದಿವಸಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ಪತ್ತಾ। ಉತ್ತರಮಾತಾ ಪನ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾವ ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಜಾತಾ। ಏವಮಿಮೇಪಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಚೇವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾಯ ಚ ನಾನತ್ತಾ "ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ"ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಸಙ್ಖಾತಾ ಪನ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತಭೇದಭಿನ್ನೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ ಚೇವ ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ಸತ್ತಾ ಚ **"ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏತೇಸು ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕೇಸು ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಾನಂ ಕಾಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜೇಹಿ ಪಮಾಣತೋ ವಿಪುಲತರೋ ಹೋತಿ, ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಕಾಯೋ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತೇಹಿಪಿ ಪಮಾಣತೋ ವಿಪುಲತರೋ ಹೋತಿ। ಕಾಮಞ್ಚ ನೇಸಂ ಪಭಾವಸೇನಪಿ ಕಾಯೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ

ಉಳಾರತರೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಪನ ಇಧ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಿತ್ತಾಭಾದೀನಂ ಪರಿತ್ತಸುಭಾದೀನಞ್ಚ ಕಾಯೇ ಸತಿಪಿ ಪಭಾವೇಮತ್ತೇ ಏಕತ್ತವಸೇನೇವ ವವತ್ಥಪೀಯತೀತಿ "ಏಕತ್ತಕಾಯಾ"ತ್ವೇವ ತೇ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏವಮಿಮೇ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ ಕಾಯಸ್ಸ ನಾನತ್ತಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನವಿಪಾಕವಸೇನ ಪನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಏಕತ್ತಾ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ। ಯಥಾ ಚ ತೇ, ಏವಂ ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ಸತ್ತಾ। ನಿರಯೇಸು ಹಿ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಗಾವುತಂ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅಡ್ಢಯೋಜನಂ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಯೋಜನಂ ಅತ್ತಭಾವೋ ಹೋತಿ, ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಪನ ಯೋಜನಸತಿಕೋ ಜಾತೋ। ತಿರಚ್ಛಾನೇಸುಪಿ ಕೇಚಿ ಖುದ್ದಕಾ, ಕೇಚಿ ಮಹನ್ತಾ, ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇಪಿ ಕೇಚಿ ಸಟ್ಠಿಹತ್ಥಾ, ಕೇಚಿ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಸುವಣ್ಣಾ, ಕೇಚಿ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ, ತಥಾ ಕಾಲಕಞ್ಚಿಕಾ ಅಸುರಾ। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ದೀಘಪಿಟ್ಠಿಕಪೇತಾ ನಾಮ ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಿಕಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಾಹೇತುಕಾವ ಹೋತಿ। ಇತಿ ಆಪಾಯಿಕಾಪಿ "ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ"ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕಾ ಪನ ಪರಿತ್ತಾಭಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಾಭಾ ಆಭಸ್ಸರಾ **"ಏಕತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ನೇಸಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಾಯೋ ಏಕಪ್ಪಮಾಣೋವ ಹೋತಿ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾ ಪನ ದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನವಿಪಾಕವಸೇನ ನಾನಾ ಹೋತಿ।

ಪರಿತ್ತಸುಭಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಸುಭಾ ಸುಭಕಿಣ್ಹಾ ಪನ ತತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕಾ **ಏಕತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ**। ತೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಚೇವ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಿಪಾಕವಸೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಏಕತ್ತಾ। "ವೇಹಪ್ಫಲಾಪಿ ಇಮಂಯೇವ ಚತುತ್ಥವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಂ ಭಜನ್ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಚೇವ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನವಿಪಾಕವಸೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಏಕರೂಪತ್ತಾ। ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ಪನ ಅಪುನರಾವತ್ತನತೋ ವಿವಟ್ಟಪಕ್ಖೇ ಠಿತಾ, ನ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಾ। ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞೇ ಲೋಕೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋಳಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೇ ಬುದ್ಧೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೇಸುಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಖನ್ಧಾವಾರಟ್ಠಾನಸದಿಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಂ, ನ ಸತ್ತಾವಾಸಂ ಭಜನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರೋ ಪನ "ನ ಖೋ ಪನ ಸೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಆವಾಸೋ ಸುಲಭರೂಪೋ, ಯೋ ಮಯಾ ಅನಾವುಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ ಇಮಿನಾ ದೀಘೇನ ಅದ್ಧುನಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಹಿ ದೇವೇಹೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೦) ಇಮಿನಾ ಸುತ್ತೇನ "ಸುದ್ಧಾವಾಸಾಪಿ ಚತುತ್ಥವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಂ ಚತುತ್ಥಸತ್ತಾವಾಸಂ ಭಜನ್ತೀ"ತಿ ವದತಿ, ತಂ ಅಪ್ಪಟಿಬಾಹಿಯತ್ತಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಂ। ತಸ್ಮಾ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಪರಿತ್ತಸುಭಾದೀಸು ಅಕನಿಟ್ಠಪರಿಯೋಸಾನಾಸು ನವಸು ಭೂಮೀಸು ಸತ್ತಾ "ಏಕತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ"ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಾಭಾವಾ ಏತ್ಥ ಸಙ್ಗಹಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ "ಧೀ ಚಿತ್ತಂ, ಧೀ ಚಿತ್ತಂ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಾಮ ಅಭಾವೋಯೇವ ಸಾಧು। ಚಿತ್ತಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಧಬನ್ಧಾದಿಪಚ್ಚಯಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಚಿತ್ತೇ ಅಸತಿ ನತ್ಥೇತ"ನ್ತಿ ಖನ್ತಿಂ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಾ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ರೂಪಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ಯೋ ಯಸ್ಸ ಇರಿಯಾಪಥೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಪಣಿಹಿತೋ ಅಹೋಸಿ, ಸೋ ತೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಕಪ್ಪಸತಾನಿ ಠಿತೋ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಾ ನಿಪನ್ನೋ ವಾ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಚಿತ್ತವಿರಾಗಭಾವನಾವಸೇನ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿ ನ ಹೋತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾಭಾವತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಂ ತೇ ನ ಭಜನ್ತಿ। ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಪನ ಯಥೇವ ಸಞ್ಞಾಯ, ಏವಂ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಪಿ ಸುಖುಮತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತೀಸು ಸಙ್ಗಹಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। ತಞ್ಹಿ ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಯ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ ಪರಿಬ್ಯತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಾಭಾವತೋ ನೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ , ನ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ಅವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತೀತಿ ನೇವವಿಞ್ಞಾಣಾ ನಾವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಪ್ಫುಟವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚವನ್ತೀಸು ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತೀಸು ಸಙ್ಗಹಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। ತಸ್ಮಾ ವಿನಿಪಾತಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕಾ ಅಪಾಯಸತ್ತಾ ಚ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕಾ ಏಕತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ತತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕಾ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕಾ ಚ ಏಕತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋತಿ ಇಮಾ ಚತಸ್ಸೋ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದಿಹೇಟ್ಠಿಮಾರುಪ್ಪತ್ತಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ "ಸತ್ತ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಟ್ಠ ಲೋಕಧಮ್ಮಾತಿ ಲಾಭೋ ಅಲಾಭೋ ಯಸೋ ಅಯಸೋ ನಿನ್ದಾ ಪಸಂಸಾ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ಲೋಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮತ್ತಾ ಲೋಕಧಮ್ಮಾ। ಇಮೇ ಹಿ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಂಭಾವಿನೋ ಧಮ್ಮಾ, ತಸ್ಮಾ ಏತೇಹಿ ವಿನಿಮುತ್ತೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಸತ್ತೋ ನತ್ಥಿ। ತೇ ಹಿ

ಅಪರಾಪರಂ ಕದಾಚಿ ಲೋಕಂ ಅನುಪತನ್ತಿ, ಕದಾಚಿ ತೇ ಲೋಕೋ ಚ ಅನುಪತತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಅಟ್ಠಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕಧಮ್ಮಾ ಲೋಕಂ ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ಲೋಕೋ ಚ ಅಟ್ಠ ಲೋಕಧಮ್ಮೇ ಅನುಪರಿವತ್ತತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೮.೬)। ಘಾಸಚ್ಛಾದನಾದೀನಂ ಲದ್ಧಿ, ತಾನಿ ಏವ ವಾ ಲದ್ಧಬ್ಬತೋ **ಲಾಭೋ**। ತದಭಾವೋ **ಅಲಾಭೋ**। ಲಾಭಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ತಬ್ಬಿಸಯೋ ಅನುರೋಧೋ ಗಹಿತೋ, ಅಲಾಭಗ್ಗಹಣೇನ ವಿರೋಧೋ। ಏವಂ **ಯಸಾ**ದೀಸುಪಿ ತಬ್ಬಿಸಯಅನುರೋಧವಿರೋಧಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಲಾಭೇ ಪನ ಆಗತೇ ಅಲಾಭೋ ಆಗತೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ ಲಾಭೋ ಚ ಅಲಾಭೋ ಚ ವುತ್ತೋ। **ಯಸಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಥಾ ಚ ಲೋಹಿತೇ ಸತಿ ತದುಪಘಾತವಸೇನ ಪುಬ್ಬೋ ವಿಯ ಲಾಭಾದೀಸು ಅನುರೋಧೇ ಸತಿ ಅಲಾಭಾದೀಸು ವಿರೋಧೋ ಲದ್ಧಾವಸರೋ ಏವ ಹೋತಿ।

ನವ ಸತ್ತಾವಾಸಾತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ ಏವ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ "ನವ ಸತ್ತಾವಾಸಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸತ್ತಾ ಆವಸನ್ತಿ ಏತೇಸೂತಿ ಸತ್ತಾವಾಸಾ, ನಾನತ್ತಕಾಯನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀಆದಿಭೇದಾ ಸತ್ತನಿಕಾಯಾ। ತೇ ಹಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯಾ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಾಯ ಏವ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಆಧಾರೋ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹನ್ತಿ ಸಮುದಾಯಾಧಾರತಾಯ ಅವಯವಸ್ಸ ಯಥಾ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ"ತಿ। ಸುದ್ಧಾವಾಸಾನಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾವಾಸಗ್ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

ದಸಾಯತನಾನೀತಿ ಅರೂಪಸಭಾವಂ ಮನಾಯತನಂ ರೂಪಾರೂಪಾದಿಮಿಸ್ಸಕಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂಯೇವ ವಸೇನ ಚಕ್ಖಾಯತನಾದಯೋ ಪಞ್ಚ, ರೂಪಾಯತನಾದಯೋ ಪಞ್ಚಾತಿ ದಸಾಯತನಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನೇಹಿ ಪನ ಸದ್ಧಿಂ ತಾನಿಯೇವ **"ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾನಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಚಕ್ಖಾದಯೋ "ಆಯತನಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ? ಆಯತನತೋ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೫೪) ಆಯಾನಂ ವಾ ತನನತೋ ಆಯತಸ್ಸ ಚ ನಯನತೋ ಆಯತನಾನಿ। ಚಕ್ಖುರೂಪಾದೀಸು ಹಿ ತಂತಂದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸೇನ ಸೇನ ಅನುಭವನಾದಿನಾ ಕಿಚ್ಚೇನ ಆಯತನ್ತಿ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ ಘಟನ್ತಿ ವಾಯಮನ್ತಿ, ತೇ ಚ ಪನ ಆಯಭೂತೇ ಧಮ್ಮೇ ಏತಾನಿ ತನೋನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಪವತ್ತಂ ಅತಿವಿಯ ಆಯತಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಯಾವ ನ ನಿವತ್ತತಿ, ತಾವ ನಯನ್ತಿ ಪವತ್ತಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಆಯತನಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಪಿ ಚ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಕರಟ್ಠೇನ ಸಮೋಸರಣಟ್ಠೇನ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಚ ಆಯತನಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ "ಇಸ್ಸರಾಯತನಂ ವಾಸುದೇವಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ ಆಯತನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಸುವಣ್ಣಾಯತನಂ ರಜತಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಆಕರೋ। ಸಾಸನೇ ಪನ "ಮನೋರಮೇ ಆಯತನೇ, ಸೇವನ್ತಿ ನಂ ವಿಹಙ್ಗಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮) ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಂ। "ದಕ್ಖಿಣಾಪಥೋ ಗುನ್ನಂ ಆಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸೋ। "ತತ್ರ ತತ್ರೇವ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಸತಿ ಸತಿಆಯತನೇ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೮; ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೨; ೫.೨೩) ಕಾರಣಂ ಆಯತನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಚಕ್ಖುಆದೀಸು ಚ ತೇ ತೇ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ನಿವಸನ್ತಿ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ ಚಕ್ಖಾದಯೋ ತೇಸಂ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ। ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಚ ತೇ ಆಕಿಣ್ಣಾ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ತದಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಚಾತಿ ಚಕ್ಖಾದಯೋವ ನೇಸಂ ಆಕರೋ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವತ್ಥುದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಸಮೋಸರಣತೋ ಚಕ್ಖಾದಯೋವ ನೇಸಂ ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಂ। ತನ್ನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ತತ್ಥೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚಕ್ಖಾದಯೋವ ನೇಸಂ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸೋ। ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಭಾವೇ ಅಭಾವತೋ ಚಕ್ಖಾದಯೋವ ನೇಸಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ಚಕ್ಖು ಚ ತಂ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ। ಏವಂ ಸೇಸಾನಿಪಿ।

ಇಮಾನೇವ ಪನ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಛವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ **ಅಟ್ಠಾರಸ** ವಿದಹನಾದಿತೋ **"ಧಾತುಯೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಏಕೇಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವಿದಹತಿ, ಧೀಯತೇ, ವಿಧಾನಂ, ವಿಧೀಯತೇ ಏತಾಯ, ಏತ್ಥ ವಾ ಧೀಯತೀತಿ ಧಾತೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಲೋಕಿಯಾ ಹಿ ಧಾತುಯೋ ಕಾರಣಭಾವೇನ ವವತ್ಥಿತಾವ ಹುತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಧಾತುಯೋ ವಿಯ ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಂ, ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ವಿದಹನ್ತಿ, ಭಾರಹಾರೇಹಿ ಚ ಭಾರೋ ವಿಯ ಸತ್ತೇಹಿ ಧೀಯನ್ತಿ ಧಾರೀಯನ್ತಿ, ದುಕ್ಖವಿಧಾನಮತ್ತಮೇವ ಚೇತಾ ಅವಸವತ್ತನತೋ। ಏತಾಹಿ ಚ ಕಾರಣಭೂತಾಹಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಸತ್ತೇಹಿ ಅನುವಿಧೀಯತಿ, ತಥಾವಿಹಿತಞ್ಚ ತಂ ಏತಾಸ್ವೇವ ಧೀಯತಿ ಠಪೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಧಾತುಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಪಿ ಚ ಯಥಾ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಸಭಾವತೋ ನತ್ಥಿ, ನ ಏವಮೇತಾ, ಏತಾ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ಧಾತುಯೋ। ಯಥಾ ಚ ಲೋಕೇ ವಿಚಿತ್ತಾ ಹರಿತಾಲಮನೋಸಿಲಾದಯೋ ಸೇಲಾವಯವಾ "ಧಾತುಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಮೇತಾಪಿ ಧಾತುಯೋ ವಿಯ ಧಾತುಯೋ। ವಿಚಿತ್ತಾ ಹೇತಾ

ಞಾಣಞೇಯ್ಯಾವಯವಾತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಸರೀರಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅವಯವಭೂತೇಸು ರಸಸೋಣಿತಾದೀಸು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಸಭಾಗಲಕ್ಖಣಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇಸು ಧಾತುಸಮಞ್ಞಾ, ಏವಮೇತೇಸುಪಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅವಯವೇಸು ಧಾತುಸಮಞ್ಞಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಸಭಾಗಲಕ್ಖಣಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಹೇತೇ ಚಕ್ಖಾದಯೋತಿ। ಅಪಿ ಚ **ಧಾತೂ**ತಿ ನಿಜ್ಜೀವಮತ್ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ "ಛಧಾತುರೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೩) ಜೀವಸಞ್ಞಾಸಮೂಹನನತ್ಥಂ ಧಾತುದೇಸನಮಕಾಸಿ। ತಸ್ಮಾ ನಿಜ್ಜೀವಟ್ಠೇನಪಿ ಧಾತುಯೋತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾವಚನೇನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾ, ತಾಯ ಚ "ಯದನಿಚ್ಚಂ ತಂ ದುಕ್ಖಂ, ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ತದನತ್ತಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫) ವಚನತೋ ದುಕ್ಖಾನತ್ತತಾ ಚ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೀಣಿಪಿ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾನಿ ಗಹಿತಾನಿ। **ನಾಮ**ನ್ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ, ತೇ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಫಸ್ಸಾದಯೋ। **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪಾನಿ, ತಾನಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಪಥವೀಆದಯೋತಿ ಅವಿಸೇಸೇನೇವ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಸಙ್ಖಾರಾ ಗಹಿತಾ। ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಯೇ ತೇ ಸವಿಸೇಸಾ ಕುಸಲಾದಯೋ ಹೇತುಆದಯೋ ಚ, ತೇಪಿ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಇತಿ ಅಯಂ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋ"**ತಿ।

ಏವಂ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನೇಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಆಸಯಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಆಗಮ್ಮ ಚಿತ್ತಂ ಸೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಆಸಯೋ ಮಿಗಾಸಯೋ ವಿಯ। ಯಥಾ ಮಿಗೋ ಗೋಚರಾಯ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಚಾಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ವನಗಹನೇ ಸಯತೀತಿ ಸೋ ತಸ್ಸ ಆಸಯೋ, ಏವಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಪವತ್ತಿತ್ವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಆಗಮ್ಮ ಯತ್ಥ ಸೇತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಆಸಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಪನ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಆದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> "ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠೀ ಚ, ಖನ್ತಿ ಚೇವಾನುಲೋಮಿಕಾ।
> ಯಥಾಭೂತಞ್ಚ ಯಂ ಞಾಣಂ, ಏತಂ ಆಸಯಸದ್ದಿತ"ನ್ತಿ॥

ತತ್ಥ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠೀಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಇಮಾ ಏವ ದ್ವೇ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ। ಯಥಾಹ "ದ್ವಯನಿಸ್ಸಿತೋ ಖ್ವಾಯಂ ಕಚ್ಚಾನ ಲೋಕೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅತ್ಥಿತಞ್ಚೇವ ನತ್ಥಿತಞ್ಚಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫)। **ಅತ್ಥಿತಾ**ತಿ ಹಿ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, **ನತ್ಥಿತಾ**ತಿ ಉಚ್ಛೇದಗ್ಗಾಹೋ। ಅಯಂ ತಾವ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಆಸಯೋ, ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಪನ ಸುದ್ಧಸತ್ತಾನಂ ಅನುಲೋಮಿಕಾ ಖನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಞಾಣನ್ತಿ ದುವಿಧೋ ಆಸಯೋ। ತತ್ಥ "ಅನುಲೋಮಿಕಾ ಖನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ, ಯಥಾಭೂತಞಾಣಂ ಪನ ಮಗ್ಗಞಾಣ"ನ್ತಿ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಾ** ವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧೫) ವುತ್ತಂ । ತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಂ ಜಾನಾತಿ, ಜಾನನ್ತೋ ಚ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ತೇಸಞ್ಚ ಞಾಣಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇಪಿ ಜಾನಾತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಕಾಮಂ ಸೇವನ್ತಞ್ಞೇವ ಜಾನಾತಿ 'ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಮಗರುಕೋ ಕಾಮಾಸಯೋ ಕಾಮಾಧಿಮುತ್ತೋ'ತಿ, ಕಾಮಂ ಸೇವನ್ತಞ್ಞೇವ ಜಾನಾತಿ 'ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಗರುಕೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಸಯೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಧಿಮುತ್ತೋ'"ತಿಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೩)।

ಅನುಸಯಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಅನು ಅನು ಸಯನ್ತೀತಿ ಅನುಸಯಾ, ಅನುರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ ನೇಸಂ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಕೇ ಪನ ತೇ? ಕಾಮರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತ ಅನಾಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ, ಅತೀತಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ತಂಸಭಾವತ್ತಾ ತಥಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಕಾಲಭೇದೇನ ಸಭಾವಭೇದೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸತ್ತವಿಧಂ ಅನುಸಯಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನೇ ಪರೋಪರಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಜಾನಾತಿ।

ಚರಿತಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಸುಚರಿತದುಚ್ಚರಿತಂ। ತಞ್ಹಿ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೮೧೪ ಆದಯೋ) ಚರಿತನಿದ್ದೇಸೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ಅಥ ವಾ **ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಚರಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಾ ಪನ ರಾಗದೋಸಮೋಹಸದ್ಧಾಬುದ್ಧಿವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಛ ಮೂಲಚರಿಯಾ, ತಾಸಂ ಅಪರಿಯನ್ತೋ ಅನ್ತರಭೇದೋ, ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಪನ ತೇಸಟ್ಠಿವಿಧೋ। ತಂ ಚರಿತಂ ಸಭಾವತೋ ಸಂಕಿಲೇಸತೋ ವೋದಾನತೋ ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ ಫಲತೋ ನಿಸ್ಸನ್ದತೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಪಕಾರೇನ ಜಾನಾತಿ।

ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಅಧಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತು। ಸಾ ದುವಿಧಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿ ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತೀತಿ। ಯಾಯ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಯೇವ ಸೇವನ್ತಿ, ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಚ ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇ ಏವ। ಸಚೇ ಹಿ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ನ ಸೀಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾ ಸೀಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಪಿ ನ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸೇ ಸಾರುಪ್ಪಭಿಕ್ಖೂಯೇವ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। ಸಚೇ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಸಾರುಪ್ಪಭಿಕ್ಖೂ, ಇತರೇ ಅಸಾರುಪ್ಪಾ, ತೇಪಿ ನ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸೇ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇ ಏವ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। ತಿಪಿಟಕಚೂಳಾಭಯತ್ಥೇರೋ ಕಿರ ನಾಗದೀಪೇ ಚೇತಿಯವನ್ದನಾಯ ಪಞ್ಚಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಗಾಮೇ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ನಿಮನ್ತಿತೋ ಥೇರೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕೋ ಅಸಾರುಪ್ಪಭಿಕ್ಖು ಅತ್ಥಿ, ಧುರವಿಹಾರೇಪಿ ಏಕೋ ಅಸಾರುಪ್ಪಭಿಕ್ಖು ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇಸು ಗಾಮಂ ಓಸರನ್ತೇಸು ತೇ ಉಭೋ ಜನಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಆಗನ್ತುಕೇನ ನೇವಾಸಿಕೋ, ನೇವಾಸಿಕೇನ ವಾ ಆಗನ್ತುಕೋ ನ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ಹಸಿತ್ವಾ ಹಸಿತ್ವಾ ಕಥಯಮಾನಾ ಅಟ್ಠಂಸು। ಥೇರೋ ದಿಸ್ವಾ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ **ಧಾತುಸಂಯುತ್ತಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೮೫ ಆದಯೋ) ಕಥಿತ"ನ್ತಿ ಆಹ। ಏವಮಯಂ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾದೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೋಪಸೇವನಾದಿನಿಯಾಮಿಕಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತು ಅಜ್ಝಾಸಯಭಾವೋ ಅಧಿಮುತ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ ಜಾನಾತಿ। "ಇಮಸ್ಸ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಹೀನಾ, ಇಮಸ್ಸ ಪಣೀತಾ। ತತ್ಥಾಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಮುದು, ಇಮಸ್ಸ ಮುದುತರಾ, ಇಮಸ್ಸ ಮುದುತಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ಅಧಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪನ ತಿಕ್ಖಮುದುಭಾವಾದಿಕೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ತಿಕ್ಖಮುದುಭಾವಾದಿನಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖೇತಿ ಪಞ್ಞಾಮಯೇ ಅಕ್ಖಿಮ್ಹಿ ಅಪ್ಪಂ ಪರಿತ್ತಂ ರಾಗದೋಸಮೋಹರಜಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ, ಅಪ್ಪಂ ವಾ ರಾಗಾದಿರಜಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ, ಅನುಸ್ಸದರಾಗಾದಿರಜಾ ಸತ್ತಾ। ತೇ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖೇ। **ಮಹಾರಜಕ್ಖೇ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ, ಉಸ್ಸದರಾಗಾದಿರಜಾ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ। **ಜಾನಾತೀ**ತಿ "ಇಮಸ್ಸ ರಾಗರಜೋ ಅಪ್ಪೋ, ಇಮಸ್ಸ ದೋಸರಜೋ ಅಪ್ಪೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾದಿಕೇ ಜಾನಾತಿ।

ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೇತಿ ತಿಖಿಣೇಹಿ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇ। **ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯೇ**ತಿ ಮುದುಕೇಹಿ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇ। ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। **ಸ್ವಾಕಾರೇ**ತಿ ಸುನ್ದರಾಕಾರೇ, ಕಲ್ಯಾಣಪಕತಿಕೇ ವಿವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇಸಂ ವಾ ಆಸಯಾದಯೋ ಆಕಾರಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಸುನ್ದರಾ, ತೇ **ಸ್ವಾಕಾರಾ**। ವಿಪರೀತಾ **ದ್ವಾಕಾರಾ**। **ಸುವಿಞ್ಞಾಪಯೇ**ತಿ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಸುಕರೇ ಸದ್ಧೇ ಪಞ್ಞವನ್ತೇ ಚ, ಯೇ ವಾ ಕಥಿತಂ ಕಾರಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತಿ, ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ, ತೇ **ಸುವಿಞ್ಞಾಪಯಾ**। ವಿಪರೀತಾ **ದುವಿಞ್ಞಾಪಯಾ**। **ಭಬ್ಬೇ ಅಭಬ್ಬೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾ ಕಮ್ಮಾವರಣಕಿಲೇಸಾವರಣವಿಪಾಕಾವರಣರಹಿತಾ, ತೇ **ಭಬ್ಬಾ**। ವಿಪರೀತಾ **ಅಭಬ್ಬಾ**। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಅಪರಿಮಾಣೇ ಸತ್ತೇ ಆಸಯಾದಿತೋ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸತ್ತಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋ।

ನನು ಚ ಸತ್ತೇಸು ಪಮಾಣಾದಿಪಿ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೀತಿ? ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ಜಾನನಂ ನ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾಯ ನಿರೋಧಾಯಾತಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಂ, ಭಗವತೋ ಪನ ತಮ್ಪಿ ಸುವಿದಿತಂ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತಮೇವ, ಪಯೋಜನಾಭಾವಾ ದೇಸನಂ ನಾರುಳ್ಹಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ –

> "ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಪರಿತ್ತಂ ನಖಸಿಖಾಯಂ ಪಂಸುಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ – 'ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ಬಹುತರಂ ಯೋ ವಾಯಂ ಮಯಾ ಪರಿತ್ತೋ ನಖಸಿಖಾಯಂ ಪಂಸು ಆರೋಪಿತೋ, ಅಯಂ ವಾ ಮಹಾಪಥವೀ'"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೧೨೧)।

ಏವಂ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಇದಾನಿ ಓಕಾಸಲೋಕಸ್ಸಪಿ ತಥೇವ ವಿದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯಥಾ ಚ ಸತ್ತಲೋಕೋ"**ತಿಆದಿ । ಓಕಾಸಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಚಕ್ಕವಾಳ**ನ್ತಿ ಲೋಕಧಾತು। ಸಾ ಹಿ ನೇಮಿಮಣ್ಡಲಸದಿಸೇನ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ "ಚಕ್ಕವಾಳ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಡ್ಢಡ್ಢಾನೀ**ತಿ ಉಪಡ್ಢಚತುತ್ಥಾನಿ, ತೀಣಿ ಸತಾನಿ ಪಞ್ಞಾಸಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಹುತಾನೀ**ತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಾನಿ। **ಸಙ್ಖ್ಯಾತಾ**ತಿ ಕಥಿತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪಥವೀ ನಾಮಾಯಂ ತಿರಿಯಂ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತಸ್ಮಾ **"ಏತ್ತಕಂ ಬಹಲತ್ತೇನ, ಸಙ್ಖ್ಯಾತಾಯಂ ವಸುನ್ಧರಾ"**ತಿ ಬಹಲತೋಯೇವ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವುತ್ತೋ। ನನು

ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತೇಹಿ ತಂತಂಚಕ್ಕವಾಳಪಥವೀ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ? ನ ತದಞ್ಞಚಕ್ಕವಾಳಪಥವಿಯಾ ಏಕಾಬದ್ಧಭಾವತೋ। ತಿಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಞ್ಹಿ ಪತ್ತಾನಂ ಅನ್ತರಾಳಸದಿಸೇ ತಿಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಂ ಲೋಕಧಾತೂನಂ ಅನ್ತರೇಯೇವ ಪಥವೀ ನತ್ಥಿ ಲೋಕನ್ತರನಿರಯಭಾವತೋ, ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಾನಂ ಪನ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತನ್ತರೇಹಿ ಸಮ್ಬದ್ಧಟ್ಠಾನೇ ಪಥವೀ ಏಕಾಬದ್ಧಾವ, ವಿವಟ್ಟಕಾಲೇ ಸಣ್ಠಹಮಾನಾಪಿ ಪಥವೀ ಯಥಾಸಣ್ಠಿತಪಥವಿಯಾ ಏಕಾಬದ್ಧಾವ ಸಣ್ಠಹತಿ।

ಸಣ್ಠಿತೀತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿತೋ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಠಿತಿ। **ಏವಂ ಸಣ್ಠಿತೇ**ತಿ ಏವಂ ಅವಟ್ಠಿತೇ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇ। **ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ**ತಿ ಓಗಾಹಿತ್ವಾ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ ತಾವದೇವಾ**ತಿ ತತ್ತಕಮೇವ ಚತುರಾಸೀತಿ ಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸಾನಿಯೇವ ಉಗ್ಗತೋ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಬ್ಬೇಧೋವ, ಅಥ ಖೋ ಆಯಾಮವಿತ್ಥಾರಾಪಿಸ್ಸ ತತ್ತಕಾಯೇವ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಸಿನೇರು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಬ್ಬತರಾಜಾ ಚತುರಾಸೀತಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯಾಮೇನ, ಚತುರಾಸೀತಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇನಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೬)।

ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತುತ್ತಮೋತಿ ಪಬ್ಬತೇಸು ಉತ್ತಮೋ, ಪಬ್ಬತೋಯೇವ ವಾ ಉತ್ತಮೋ ಪಬ್ಬತುತ್ತಮೋ, ಸಿನೇರುಸಙ್ಖಾತೋ ಪಬ್ಬತುತ್ತಮೋ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತುತ್ತಮೋ, ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತರಾಜಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಪಾಚೀನಪಸ್ಸಂ ರಜತಮಯಂ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಪಭಾಯ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತಿಯಾ ಪಾಚೀನದಿಸಾಯ ಸಮುದ್ದೋದಕಂ ಖೀರಂ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ಪನ ಇನ್ದನೀಲಮಣಿಮಯಂ, ತಸ್ಮಾ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಯ ಸಮುದ್ದೋದಕಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನೀಲವಣ್ಣಂ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತಥಾ ಆಕಾಸಂ। ಪಚ್ಛಿಮಪಸ್ಸಂ ಫಲಿಕಮಯಂ। ಉತ್ತರಪಸ್ಸಂ ಸುವಣ್ಣಮಯಂ। ಚತ್ತಾರೋ ಸಮುದ್ದಾಪಿ ಸಿನೇರುರಸ್ಮೀಹಿ ಏವ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ। ತಥಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ರಜತಮಣಿರಸ್ಮಿಯೋ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಪಿಟ್ಠೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮಪಸ್ಸೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಮಣಿಫಲಿಕರಸ್ಮಿಯೋ, ಪಚ್ಛಿಮುತ್ತರಪಸ್ಸೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಫಲಿಕಸುವಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ, ಉತ್ತರಪಾಚೀನಪಸ್ಸೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಸುವಣ್ಣರಜತರಸ್ಮಿಯೋ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಪಿಟ್ಠೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಾಸಂ ರಸ್ಮೀನಂ ಅನ್ತರೇಸು ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದಾ ಹೋನ್ತಿ।

ತತೋತಿ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಚ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣತೋ। **ಉಪಡ್ಢುಪಡ್ಢೇನಾ**ತಿ ಉಪಡ್ಢೇನ ಉಪಡ್ಢೇನ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ – ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಮುದ್ದೇ ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ ತತ್ತಕಮೇವ ಉಪರಿ ಉಗ್ಗತೋ **ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತೋ,** ಏಕವೀಸತಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ ತತ್ತಕಮೇವ ಚ ಉಪರಿ ಉಗ್ಗತೋ **ಈಸಧರೋ** ಪಬ್ಬತೋತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಉಪಡ್ಢುಪಡ್ಢಪ್ಪಮಾಣತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಯಾವ ಚಕ್ಕವಾಳಪಾದಮೂಲಾ ಅನುಪುಬ್ಬನಿನ್ನೋ, ಏವಂ ಯಾವ ಸಿನೇರುಪಾದಮೂಲಾತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಿನೇರುಪ್ಪಮಾಣತೋ ಉಪಡ್ಢಪ್ಪಮಾಣೋಪಿ ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತೋ ಪಥವಿಯಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ಏವಂ ಈಸಧರಾದಯೋಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ “ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನುಪುಬ್ಬನಿನ್ನೋ ಅನುಪುಬ್ಬಪೋಣೋ ಅನುಪುಬ್ಬಪಬ್ಭಾರೋ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೧೮೪; ಉದಾ॰ ೪೫)। ಸಿನೇರುಯುಗನ್ಧರಾದೀನಂ ಅನ್ತರೇ **ಸೀದನ್ತರಸಮುದ್ದಾ** ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಿರ ಉದಕಂ ಸುಖುಮಂ ಮೋರಪತ್ತಮತ್ತಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತಂ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಸೀದತೇವ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಸೀದಸಮುದ್ದಾ ನಾಮ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇ ಪನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸಿನೇರುಆದೀನಂ ಅಚ್ಚುಗ್ಗಮಸಮಾನಪಅಮಾಣಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹುಗ್ಗತಾ**ತಿ ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹಾ ಚ ಉಗ್ಗತಾ ಚ। **ಬ್ರಹಾ**ತಿ ಮಹನ್ತಾ।

ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋತಿ ಪರಿಕ್ಖಿಪನವಸೇನ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ ಠಿತಾ। ಸಿನೇರುಂ ತಾವ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಯುಗನ್ಧರೋ, ತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಈಸಧರೋ। ಏವಂ ತಂ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಾ “ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ”ತಿ ವುತ್ತಾ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ “ಸಿನೇರುಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಸ್ಸಕಣ್ಣೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿನತಕೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ”ತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞೋಯೇವ ಅನುಕ್ಕಮೋ ಆಗತೋ। ತಥಾ ಹಿ **ನಿಮಿಜಾತಕೇ** –

“ಸಹಸ್ಸಯುತ್ತಂ ಹಯವಾಹಿಂ, ದಿಬ್ಬಯಾನಮಧಿಟ್ಠಿತೋ।
ಯಾಯಮಾನೋ ಮಹಾರಾಜಾ, ಅದ್ದಾ ಸೀದನ್ತರೇ ನಗೇ।

ದಿಸ್ವಾನಾಮನ್ತಯೀ ಸೂತಂ, ಇಮೇ ಕೇ ನಾಮ ಪಬ್ಬತಾ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೫೭೬)

ಏವಂ ನಿಮಿಮಹಾರಾಜೇನ ಪುಟ್ಠೇನ ಮಾತಲಿದೇವಪುತ್ತೇನ -

"ಸುದಸ್ಸನೋ ಕರವೀಕೋ, ಈಸಧರೋ ಯುಗನ್ಧರೋ।
ನೇಮಿನ್ಧರೋ ವಿನತಕೋ, ಅಸ್ಸಕಣ್ಣೋ ಗಿರೀ ಬ್ರಹಾ॥

"ಏತೇ ಸೀದನ್ತರೇ ನಗಾ, ಅನುಪುಬ್ಬಸಮುಗ್ಗತಾ।
ಮಹಾರಾಜಾನಮಾವಾಸಾ, ಯಾನಿ ತ್ವಂ ರಾಜ ಪಸ್ಸಸೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೫೭೮-೫೭೯)

ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಇದಂ ವುತ್ತಂ -

"ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಏತೇಸಂ ಸಬ್ಬಬಾಹಿರೋ ಸುದಸ್ಸನೋ ಪಬ್ಬತೋ ನಾಮ, ತದನನ್ತರೇ ಕರವೀಕೋ ನಾಮ, ಸೋ ಸುದಸ್ಸನತೋ ಉಚ್ಚತರೋ। ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಪನ ತೇಸಂ ಅನ್ತರೇ ಏಕೋಪಿ ಸೀದನ್ತರಮಹಾಸಮುದ್ದೋ। ಕರವೀಕಸ್ಸ ಅನನ್ತರೇ ಈಸಧರೋ ನಾಮ, ಸೋ ಕರವೀಕತೋ ಉಚ್ಚತರೋ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಅನ್ತರೇ ಏಕೋ ಸೀದನ್ತರಮಹಾಸಮುದ್ದೋ। ಈಸಧರಸ್ಸ ಅನನ್ತರೇ ಯುಗನ್ಧರೋ ನಾಮ, ಸೋ ಈಸಧರತೋ ಉಚ್ಚತರೋ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಅನ್ತರೇ ಏಕೋ ಸೀದನ್ತರಮಹಾಸಮುದ್ದೋ। ಯುಗನ್ಧರಸ್ಸ ಅನನ್ತರೇ ನೇಮಿನ್ಧರೋ ನಾಮ, ಸೋ ಯುಗನ್ಧರತೋ ಉಚ್ಚತರೋ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಅನ್ತರೇ ಏಕೋ ಸೀದನ್ತರಮಹಾಸಮುದ್ದೋ। ನೇಮಿನ್ಧರಸ್ಸ ಅನನ್ತರೇ ವಿನತಕೋ ನಾಮ, ಸೋ ನೇಮಿನ್ಧರತೋ ಉಚ್ಚತರೋ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಅನ್ತರೇ ಏಕೋ ಸೀದನ್ತರಮಹಾಸಮುದ್ದೋ। ವಿನತಕಸ್ಸ ಅನನ್ತರೇ ಅಸ್ಸಕಣ್ಣೋ ನಾಮ, ಸೋ ವಿನತಕತೋ ಉಚ್ಚತರೋ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಅನ್ತರೇ ಏಕೋ ಸೀದನ್ತರಮಹಾಸಮುದ್ದೋ। ಏತೇ ಸೀದನ್ತರಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಸತ್ತ ಪಬ್ಬತಾ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮುಗ್ಗತಾ ಸೋಪಾನಸದಿಸಾ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಾ"ತಿ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೨೨.೫೭೯)।

ಯೋಜನಾನಂ ಸತಾನುಚ್ಚೋ, ಹಿಮವಾ ಪಞ್ಚ ಪಬ್ಬತೋತಿ ಹಿಮವಾ ಪಬ್ಬತೋ ಪಞ್ಚ ಯೋಜನಸತಾನಿ ಉಚ್ಚೋ, ಉಬ್ಬೇಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ **ಹಿಮವಾ**ತಿ ಹಿಮಪಾತಸಮಯೇ ಹಿಮಯುತ್ತತಾಯ ಹಿಮಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಹಿಮವಾ, ಗಿಮ್ಹಕಾಲೇ ಹಿಮಂ ವಮತೀತಿ ಹಿಮವಾ। **ಪಬ್ಬತೋ**ತಿ ಸೇಲೋ। ಸೇಲೋ ಹಿ ಸನ್ಧಿಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಪಬ್ಬೇಹಿ ಸಹಿತತ್ತಾ "ಪಬ್ಬತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಪಸವನಾದಿವಸೇನ ಜಲಸ್ಸ ಸಾರಭೂತಾನಂ ಭೇಸಜ್ಜಾದೀನಂ ವತ್ಥೂನಞ್ಚ ಗಿರಣತೋ "ಗಿರೀ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। **ಯೋಜನಾನಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ತೀಣಿ ಆಯತವಿತ್ಥತೋ**ತಿ ಯೋಜನಾನಂ ತೀಣಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯಾಮತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಆಯಾಮತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ತೀಣಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಕೂಟೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋತಿ ಸುದಸ್ಸನಕೂಟಚಿತ್ರಕೂಟಾದೀಹಿ ಚತುರಾಸೀತಿಕೂಟಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ, ಸೋಭಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಅವುತ್ತೋಪಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೦; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೮.೧೯; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಸೇಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ) - ಅಯಂ ಹಿಮವಾ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ ಸಮನ್ತತೋ ಸನ್ದಮಾನಪಞ್ಚಸತನದೀವಿಚಿತ್ತೋ, ಯತ್ಥ ಆಯಾಮವಿತ್ಥಾರೇನ ಚೇವ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ಚ ಪಣ್ಣಾಸ ಪಣ್ಣಾಸ ಯೋಜನಾ ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನಸತಪರಿಮಣ್ಡಲಾ ಅನೋತತ್ತದಹೋ ಕಣ್ಣಮುಣ್ಡದಹೋ ರಥಕಾರದಹೋ ಛದ್ದನ್ತದಹೋ ಕುಣಾಲದಹೋ ಮನ್ದಾಕಿನೀದಹೋ ಸೀಹಪ್ಪಪಾತದಹೋತಿ ಸತ್ತ ಮಹಾಸರಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ತೇಸು **ಅನೋತತ್ತೋ** ಸುದಸ್ಸನಕೂಟಂ ಚಿತ್ರಕೂಟಂ ಕಾಳಕೂಟಂ ಗನ್ಧಮಾದನಕೂಟಂ ಕೇಲಾಸಕೂಟನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಪಬ್ಬತೇಹಿ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ಸುದಸ್ಸನಕೂಟಂ** ಸೋವಣ್ಣಮಯಂ ದ್ವಿಯೋಜನಸತುಬ್ಬೇಧಂ ಅನ್ತೋವಙ್ಕಂ ಕಾಕಮುಖಸಣ್ಠಾನಂ ತಮೇವ ಸರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಠಿತಂ। **ಚಿತ್ರಕೂಟಂ** ಸಬ್ಬರತನಮಯಂ। **ಕಾಳಕೂಟಂ** ಅಞ್ಜನಮಯಂ। **ಗನ್ಧಮಾದನಕೂಟಂ** ಸಾನುಮಯಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಮುಗ್ಗವಣ್ಣಂ ಕಾಳಾನುಸಾರಿಯಾದಿಮೂಲಗನ್ಧೋ ಚನ್ದನಾದಿಸಾರಗನ್ಧೋ ಸರಲಾದಿಫೇಗ್ಗುಗನ್ಧೋ ಲವಙ್ಗಾದಿತಚಗನ್ಧೋ

ಕಪಿಟ್ಠಾದಿಪಪಟಿಕಗನ್ಧೋ ಸಜ್ಜಾದಿರಸಗನ್ಧೋ ತಮಾಲಾದಿಪತ್ತಗನ್ಧೋ ನಾಗಕುಙ್ಕುಮಾದಿಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ ಜಾತಿಫಲಾದಿಫಲಗನ್ಧೋ ಸಬ್ಬಥಾ ಗನ್ಧಭಾವತೋ ಗನ್ಧಗನ್ಧೋತಿ ಇಮೇಹಿ ದಸಹಿ ಗನ್ಧೇಹಿ ಉಸ್ಸನ್ನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಓಸಧಸಞ್ಛನ್ನಂ ಕಾಳಪಕ್ಖಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಆದಿತ್ತಮಿವ ಅಙ್ಗಾರಂ ಜಲನ್ತಂ ತಿಟ್ಠತಿ।

ತತ್ಥೇವ ನನ್ದಮೂಲಕಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೫) ನಾಮ ಪಬ್ಭಾರಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ವಸನೋಕಾಸೋ। ತಿಸ್ಸೋ ಗುಹಾಯೋ ಸುವಣ್ಣಗುಹಾ ಮಣಿಗುಹಾ ರಜತಗುಹಾತಿ। ತತ್ಥ ಮಣಿಗುಹಾದ್ವಾರೇ ಮಞ್ಜೂಸಕೋ ನಾಮ ರುಕ್ಖೋ ಯೋಜನಂ ಉಬ್ಬೇಧೇನ, ಯೋಜನಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ, ಸೋ ಯತ್ತಕಾನಿ ಉದಕೇ ವಾ ಥಲೇ ವಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ ಪುಪ್ಫತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾಗಮನದಿವಸೇ, ತಸ್ಸೂಪರಿತೋ ಸಬ್ಬರತನಮಾಳೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಕವಾತೋ ಕಚವರಂ ಛಡ್ಡೇತಿ, ಸಮಕರಣವಾತೋ ಸಬ್ಬರತನಮಯಂ ವಾಲಿಕಂ ಸಮಂ ಕರೋತಿ, ಸಿಞ್ಚನಕವಾತೋ ಅನೋತತ್ತದಹತೋ ಆನೇತ್ವಾ ಉದಕಂ ಸಿಞ್ಚತಿ, ಸುಗನ್ಧಕರಣವಾತೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಗನ್ಧರುಕ್ಖಾನಂ ಗನ್ಧೇ ಆನೇತಿ, ಓಚಿನಕವಾತೋ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನಿತ್ವಾ ಪಾತೇತಿ, ಸನ್ಥರಣಕವಾತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸನ್ಥರತಿ, ಸದಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾನೇವ ಚೇತ್ಥ ಆಸನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಯೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದದಿವಸೇ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಚ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ನಿಸೀದನ್ತಿ, ಅಯಂ ತತ್ಥ ಪಕತಿ। ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದತಿ। ತತೋ ಸಚೇ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಪಿ ತಙ್ಖಣಂ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾಸನೇಸು ನಿಸೀದನ್ತಿ, ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತತೋ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ ಅಧುನಾಗತಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅನುಮೋದನತ್ಥಾಯ "ಕಥಮಧಿಗತ"ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ತದಾ ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಉದಾನಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಂ ಭಾಸತಿ। ಏವಮಿದಂ ಗನ್ಧಮಾದನಕೂಟಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಆವಾಸಟ್ಠಾನಂ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕೇಲಾಸಕೂಟಂ ಪನ ರಜತಮಯಂ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಚೇತಾನಿ ಚಿತ್ರಕೂಟಾದೀನಿ ಸುದಸ್ಸನೇನ ಸಮಾನುಬ್ಬೇಧಸಣ್ಠಾನಾನಿ ತಮೇವ ಸರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಠಿತಾನಿ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಪನ ಪುಥುಲತೋ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಾನಿ, ಆಯಾಮತೋ ಪನ ಉಬ್ಬೇಧತೋ ವಿಯ ದ್ವಿಯೋಜನಸತಾನೇವಾತಿ ವದನ್ತಿ। ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ದೇವಾನುಭಾವೇನ ನಾಗಾನುಭಾವೇನ ಚ ರಕ್ಖನ್ತಿ, ನದಿಯೋ ಚ ತೇಸು ಸನ್ದನ್ತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಉದಕಂ ಅನೋತತ್ತಮೇವ ಪವಿಸತಿ, ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ವಾ ಉತ್ತರೇನ ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇನ ತತ್ಥ ಓಭಾಸಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಉಜುಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇನೇವಸ್ಸ "**ಅನೋತತ್ತ**"ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾ ಉದಪಾದಿ। ತತ್ಥ ರತನಮಯಮನುಞ್ಞಸೋಪಾನಸಿಲಾತಲಾನಿ ನಿಮ್ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಾನಿ ಫಲಿಕಸದಿಸನಿಮ್ಮಲೂದಕಾನಿ ನ್ಹಾನತಿತ್ಥಾನಿ ತದುಪಭೋಗೀಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಕಮ್ಮುನಾವ ಸುಪ್ಪಟಿಯತ್ತಾನಿ ಸುಸಣ್ಠಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇಸು ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಖೀಣಾಸವಾ ಚ ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ಚ ಇಸಯೋ ನ್ಹಾಯನ್ತಿ, ದೇವಯಕ್ಖಾದಯೋ ಉಯ್ಯಾನಕೀಳಂ ಕೀಳನ್ತಿ।

ತಸ್ಸ ಚತೂಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಸೀಹಮುಖಂ ಹತ್ಥಿಮುಖಂ ಅಸ್ಸಮುಖಂ ಉಸಭಮುಖನ್ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮುಖಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇಹಿ ಚತಸ್ಸೋ ನದಿಯೋ ಸನ್ದನ್ತಿ। ಸೀಹಮುಖೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತನದೀತೀರೇ ಸೀಹಾ ಬಹುತರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಹತ್ಥಿಮುಖಾದೀಹಿ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಉಸಭಾ। ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತನದೀ ಅನೋತತ್ತಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಇತರಾ ತಿಸ್ಸೋ ನದಿಯೋ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಪಾಚೀನಹಿಮವನ್ತೇನೇವ ಅಮನುಸ್ಸಪಥಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪವಿಸತಿ। ಪಚ್ಛಿಮದಿಸತೋ ಚ ಉತ್ತರದಿಸತೋ ಚ ನಿಕ್ಖನ್ತನದಿಯೋಪಿ ತಥೇವ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಹಿಮವನ್ತೇನೇವ ಉತ್ತರಹಿಮವನ್ತೇನೇವ ಚ ಅಮನುಸ್ಸಪಥಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪವಿಸನ್ತಿ। ದಕ್ಖಿಣದಿಸತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತನದೀ ಪನ ತಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಉಜುಕಂ ಪಾಸಾಣಪಿಟ್ಠೇನೇವ ಸಟ್ಠಿ ಯೋಜನಾನಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಪರಿಕ್ಖೇಪೇನ ತಿಗಾವುತಪ್ಪಮಾಣಾ ಉದಕಧಾರಾ ಹುತ್ವಾ ಆಕಾಸೇನ ಸಟ್ಠಿ ಯೋಜನಾನಿ ಗನ್ತ್ವಾ ತಿಯಗ್ಗಳೇ ನಾಮ ಪಾಸಾಣೇ ಪತಿತಾ, ಪಾಸಾಣೋ ಉದಕಧಾರಾವೇಗೇನ ಭಿನ್ನೋ। ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಾ ತಿಯಗ್ಗಳಾ ನಾಮ ಮಹಾಪೋಕ್ಖರಣೀ ಜಾತಾ, ಮಹಾಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ಕೂಲಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾಸಾಣಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಟ್ಠಿ ಯೋಜನಾನಿ ಗತಾ, ತತೋ ಘನಪಥವಿಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಮಙ್ಗೇನ ಸಟ್ಠಿ ಯೋಜನಾನಿ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿಞ್ಝಂ ನಾಮ ತಿರಚ್ಛಾನಪಬ್ಬತಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಹತ್ಥತಲೇ ಪಞ್ಚಙ್ಗುಲಿಸದಿಸಾ ಪಞ್ಚಧಾರಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ಸಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಅನೋತತ್ತಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಗತಟ್ಠಾನೇ "**ಆವಟ್ಟಗಙ್ಗಾ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಉಜುಕಂ ಪಾಸಾಣಪಿಟ್ಠೇನ ಸಟ್ಠಿ ಯೋಜನಾನಿ ಗತಟ್ಠಾನೇ "**ಕಣ್ಹಗಙ್ಗಾ**"ತಿ, ಆಕಾಸೇನ ಸಟ್ಠಿ ಯೋಜನಾನಿ ಗತಟ್ಠಾನೇ "**ಆಕಾಸಗಙ್ಗಾ**"ತಿ, ತಿಯಗ್ಗಳಪಾಸಾಣೇ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನೋಕಾಸೇ ಠಿತಾ "**ತಿಯಗ್ಗಳಪೋಕ್ಖರಣೀ**"ತಿ, ಕೂಲಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾಸಾಣಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಟ್ಠಿ ಯೋಜನಾನಿ ಗತಟ್ಠಾನೇ "**ಬಹಲಗಙ್ಗಾ**"ತಿ, ಉಮಙ್ಗೇನ ಸಟ್ಠಿ

ಯೋಜನಾನಿ ಗತಟ್ಠಾನೇ "ಉಮಙ್ಗಗಙ್ಗಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಜ್ಝಂ ನಾಮ ತಿರಚ್ಛಾನಪಬ್ಬತಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಧಾರಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಪನ ಗಙ್ಗಾ ಯಮುನಾ ಅಚಿರವತೀ ಸರಭೂ ಮಹೀತಿ ಪಞ್ಚಧಾ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾ। ಏವಮೇತಾ ಪಞ್ಚ ಮಹಾನದಿಯೋ ಹಿಮವನ್ತತೋ ಪಭವನ್ತಿ।

ಛದ್ದನ್ತದಹಸ್ಸ ಪನ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫.೧೬.ಛದ್ದನ್ತಜಾತಕವಣ್ಣನಾ) ಮಜ್ಝೇ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಠಾನೇ ಸೇವಾಲೋ ವಾ ಪಣಕಂ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಮಣಿಕ್ಖನ್ಧವಣ್ಣಂ ಉದಕಮೇವ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ತದನನ್ತರಂ ಯೋಜನವಿತ್ಥತಂ ಸುದ್ಧಕಲ್ಲಹಾರವನಂ ತಂ ಉದಕಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ, ತದನನ್ತರಂ ಯೋಜನವಿತ್ಥತಮೇವ ಸುದ್ಧನೀಲುಪ್ಪಲವನಂ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ, ಯೋಜನಯೋಜನವಿತ್ಥತಾನೇವ ರತ್ತುಪ್ಪಲಸೇತುಪ್ಪಲರತ್ತಪದುಮಸೇತಪದುಮಕುಮುದವನಾನಿ ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಾನಿ, ಇಮೇಸಂ ಪನ ಸತ್ತನ್ನಂ ವನಾನಂ ಅನನ್ತರಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಕಲ್ಲಹಾರಾದೀನಂ ವಸೇನ ವೋಮಿಸ್ಸಕವನಂ ಯೋಜನವಿತ್ಥತಮೇವ ತಾನಿ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ, ತದನನ್ತರಂ ನಾಗಾನಂ ಕಟಿಪ್ಪಮಾಣೇ ಉದಕೇ ಯೋಜನವಿತ್ಥತಮೇವ ರತ್ತಸಾಲಿವನಂ, ತದನನ್ತರಂ ಉದಕಪರಿಯನ್ತೇ ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಸುರಭಿಸುಖುಮಕುಸುಮಸಮಾಕಿಣ್ಣಂ ಖುದ್ದಕಗಚ್ಛವನನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ದಸ ವನಾನಿ ಯೋಜನಯೋಜನವಿತ್ಥತಾನೇವ। ತತೋ ಖುದ್ದಕರಾಜಮಾಸಮಹಾರಾಜಮಾಸಮುಗ್ಗವನಂ, ತದನನ್ತರಂ ತಿಪುಸಏಳಾಲುಕಅಲಾಬುಕುಮ್ಭಣ್ಡವಲ್ಲಿವನಾನಿ, ತತೋ ಪೂಗರುಕ್ಖಪ್ಪಮಾಣಂ ಉಚ್ಛುವನಂ, ತತೋ ಹತ್ಥಿದನ್ತಪ್ಪಮಾಣಫಲಂ ಕದಲಿವನಂ, ತತೋ ಸಾಲವನಂ, ತದನನ್ತರಂ ಚಾಟಿಪ್ಪಮಾಣಫಲಂ ಪನಸವನಂ, ತತೋ ಮಧುರಫಲಂ ಅಮ್ಬವನಂ, ತತೋ ಚಿಞ್ಚವನಂ, ತತೋ ಕಪಿಟ್ಠವನಂ, ತತೋ ವೋಮಿಸ್ಸಕೋ ಮಹಾವನಸಣ್ಡೋ, ತತೋ ವೇಣುವನಂ, ವೇಣುವನಂ ಪನ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸತ್ತ ಪಬ್ಬತಾ ಠಿತಾ, ತೇಸಂ ಬಾಹಿರನ್ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಠಮೋ ಚೂಳಕಾಳಪಬ್ಬತೋ ನಾಮ, ದುತಿಯೋ ಮಹಾಕಾಳಪಬ್ಬತೋ ನಾಮ, ತತೋ ಉದಕಪಸ್ಸಪಬ್ಬತೋ ನಾಮ, ತತೋ ಚನ್ದಪಸ್ಸಪಬ್ಬತೋ ನಾಮ, ತತೋ ಸೂರಿಯಪಸ್ಸಪಬ್ಬತೋ ನಾಮ, ತತೋ ಮಣಿಪಸ್ಸಪಬ್ಬತೋ ನಾಮ, ಸತ್ತಮೋ ಸುವಣ್ಣಪಸ್ಸಪಬ್ಬತೋ ನಾಮ। ಸೋ ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಸತ್ತಯೋಜನಿಕೋ ಛದ್ದನ್ತದಹಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪತ್ತಸ್ಸ ಮುಖವಟ್ಟಿ ವಿಯ ಠಿತೋ। ತಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಿಮಪಸ್ಸಂ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ, ತತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೇನ ಓಭಾಸೇನ ಛದ್ದನ್ತದಹೋ ಸಮುಗ್ಗತಬಾಲಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಬಾಹಿರಿಮಪಬ್ಬತೇಸು ಪನ ಏಕೋ ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಛ ಯೋಜನಾನಿ, ಏಕೋ ಪಞ್ಚ, ಏಕೋ ಚತ್ತಾರಿ, ಏಕೋ ತೀಣಿ, ಏಕೋ ದ್ವೇ, ಏಕೋ ಯೋಜನಂ।

ಏವಂ ಸತ್ತಪಬ್ಬತಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಪನ ತಸ್ಸ ದಹಸ್ಸ ಪುಬ್ಬುತ್ತರಕಣ್ಣೇ ಉದಕವಾತಪ್ಪಹರಣೋಕಾಸೇ ಮಹಾನಿಗ್ರೋಧರುಕ್ಖೋ, ತಸ್ಸ ಖನ್ಧೋ ಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ ಪಞ್ಚಯೋಜನಿಕೋ, ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಸತ್ತಯೋಜನಿಕೋ। ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಚತಸ್ಸೋ ಸಾಖಾಯೋ ಛಛಯೋಜನಿಕಾ, ಉದ್ಧಂ ಉಗ್ಗತಸಾಖಾಪಿ ಛಯೋಜನಿಕಾವ। ಇತಿ ಸೋ ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಉಬ್ಬೇಧೇನ ತೇರಸಯೋಜನಿಕೋ ಸಾಖಾನಂ ಓರಿಮನ್ತತೋ ಯಾವ ಪಾರಿಮನ್ತಾ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಿಕೋ ಅಟ್ಠಹಿ ಪಾರೋಹಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ ಮುಣ್ಡಮಣಿಪಬ್ಬತೋ ವಿಯ ವಿಲಾಸಮಾನೋ ತಿಟ್ಠತಿ। ಛದ್ದನ್ತದಹಸ್ಸ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಭಾಗೇ ಸುವಣ್ಣಪಬ್ಬತೇ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಿಕಾ ಕಞ್ಚನಗುಹಾ। ಛದ್ದನ್ತೋ ನಾಗರಾಜಾ ವಸ್ಸಾರತ್ತೇ ಅಟ್ಠಸಹಸ್ಸನಾಗಪರಿವುತೋ ಕಞ್ಚನಗುಹಾಯಂ ವಸತಿ, ಗಿಮ್ಹಕಾಲೇ ಉದಕವಾತಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಮಾನೋ ಮಹಾನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ ಪಾರೋಹನ್ತರೇ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಮನ್ದಾಕಿನಿಯಾ ಪನ ಮಜ್ಝೇ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯೋಜನಮತ್ತೇ ಠಾನೇ ಸೇವಾಲೋ ವಾ ಪಣಕಂ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಫಲಿಕವಣ್ಣಂ ಉದಕಮೇವ ಹೋತಿ, ತತೋ ಪರಂ ಪನ ನಾಗಾನಂ ಕಟಿಪ್ಪಮಾಣೇ ಉದಕೇ ಅಡ್ಢಯೋಜನವಿತ್ಥತಂ ಸೇತಪದುಮವನಂ ತಂ ಉದಕಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಮುಳಾಲಂ ನಙ್ಗಲಸೀಸಮತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಭಿಸಂ ಮಹಾಭೇರಿಪೋಕ್ಖರಪ್ಪಮಾಣಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಬ್ಬನ್ತರೇ ಆಳ್ಹಕಪ್ಪಮಾಣಂ ಖೀರಂ ಹೋತಿ। ಪದುಮಾನಂ ಪುಪ್ಫಸಮಯೇ ವಾತೋ ರೇಣುವಟ್ಟಿಂ ಉಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪದುಮಿನೀಪತ್ತೇಸು ಠಪೇತಿ, ತತ್ಥ ಉದಕಫುಸಿತಾನಿ ಪತನ್ತಿ, ತತೋ ಆದಿಚ್ಚಪಾಕೇನ ಪಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಅಯೋಘಟಿಕಾ ವಿಯ ಪೋಕ್ಖರಮಧು ತಿಟ್ಠತಿ, ತದನನ್ತರಂ ತಾವಮಹನ್ತಮೇವ ರತ್ತಪದುಮವನಂ, ತದನನ್ತರಂ ರತ್ತಕುಮುದವನಂ, ತದನನ್ತರಂ ಸೇತಕುಮುದವನಂ , ತದನನ್ತರಂ ನೀಲುಪ್ಪಲವನಂ, ತದನನ್ತರಂ ರತ್ತುಪ್ಪಲವನಂ, ತದನನ್ತರಂ ಸುಗನ್ಧಸಾಲಿವನಂ, ತದನನ್ತರಂ ಏಳಾಲುಕಅಲಾಬುಕುಮ್ಭಣ್ಡಾದೀನಿ ಮಧುರರಸಾನಿ ವಲ್ಲಿಫಲಾನಿ, ತದನನ್ತರಂ ಅಡ್ಢಯೋಜನವಿತ್ಥತಮೇವ ಉಚ್ಛುವನಂ, ತತ್ಥ ಪೂಗರುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಪ್ಪಮಾಣಂ ಉಚ್ಛು। ತದನನ್ತರಂ ಕದಲಿವನಂ, ಯತೋ ದುವೇ ಪಕ್ಕಾನಿ ಖಾದನ್ತಾ ಕಿಲಮನ್ತಿ। ತದನನ್ತರಂ ಚಾಟಿಪ್ಪಮಾಣಫಲಂ ಪನಸವನಂ, ತದನನ್ತರಂ ಅಮ್ಬವನಂ, ಜಮ್ಬುವನಂ, ಕಪಿಟ್ಠವನನ್ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಸ್ಮಿಂ ದಹೇ ಖಾದಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ಫಲಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿಮವತಿ

ವಿಜ್ಜಮಾನಕಸತ್ತಮಹಾಸರಪ್ಪಭುತೀನಂ ಪಮಾಣಸಣ್ಠಾನಾದಿಭೇದಂ ಸಬ್ಬಮೇವ ವಿಸೇಸಂ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಥಾ ಅವೇದಿ ಅಞ್ಞಾಸಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತಿಪಞ್ಚಯೋಜನಕ್ಖನ್ಧಪರಿಕ್ಖೇಪಾತಿ ಪನ್ನರಸಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಕ್ಖನ್ಧಪರಿಕ್ಖೇಪಾ, ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪರಿಣಾಹೋ ಪನ್ನರಸಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನಗವ್ಹಯಾತಿ** ನಗಸದ್ದೇನ ಅವ್ಹಾತಬ್ಬಾ, ರುಕ್ಖಾಭಿಧಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ರುಕ್ಖೋ ಹಿ ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ನಗೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನಗವ್ಹಯಾ ಜಮ್ಬೂತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಕ್ಖನ್ಧಸಾಖಾಯಾಮಾತಿ** ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಕ್ಖನ್ಧಾಯಾಮಾ ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಸಮನ್ತತೋ ಚ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಸಾಖಾಯಾಮಾ ಚ। ತತೋ ಏವ **ಸತಯೋಜನವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ, ತಾವದೇವ ಚ ಉಗ್ಗತಾ।** ಜಮ್ಬುರುಕ್ಖಸ್ಸ ಹಿ ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಸಾಖಾವಿಟಪಾ, ತಾವ ಪಣ್ಣಾಸ ಯೋಜನಾನಿ, ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಉಜುಕಂ ಉಗ್ಗತಸಾಖಾ ಪಣ್ಣಾಸ ಯೋಜನಾನಿ, ಸಮನ್ತತೋ ಚ ಏಕೇಕಾ ಸಾಖಾ ಪಣ್ಣಾಸ ಪಣ್ಣಾಸ ಯೋಜನಾನಿ ವಡ್ಢಿತಾನಿ। ತಾಸು ಪನ ಮಹನ್ತಾ ಮಹನ್ತಾ ನದಿಯೋ ಸನ್ದನ್ತಿ, ತಾಸಂ ನದೀನಂ ಉಭಯತೀರೇ ಜಮ್ಬುಪಕ್ಕಾನಂ ಪತಿತಟ್ಠಾನೇ ಸುವಣ್ಣಙ್ಕುರಾ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತೇ ನದೀಜಲೇನ ವುಯ್ಹಮಾನಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪವಿಸನ್ತಿ, ತತೋಯೇವ ಜಮ್ಬುನದಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ "ಜಮ್ಬುನದ"ನ್ತಿ ತಂ ಸುವಣ್ಣಂ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಸಾನುಭಾವೇನಾತಿ ಯಸ್ಸಾ ಮಹನ್ತತಾ ಕಪ್ಪಟ್ಠಾಯಿಕಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಪಭಾವೇನ। ಯಞ್ಚೇತಂ ಜಮ್ಬುಯಾ ಪಮಾಣಂ, ಏತದೇವ ಅಸುರಾನಂ ಚಿತ್ತಪಾಟಲಿಯಾ, ಗರುಳಾನಂ ಸಿಮ್ಬಲಿರುಕ್ಖಸ್ಸ, ಅಪರಗೋಯಾನೇ ಕದಮ್ಬಸ್ಸ, ಉತ್ತರಕುರೂಸು ಕಪ್ಪರುಕ್ಖಸ್ಸ, ಪುಬ್ಬವಿದೇಹೇ ಸಿರೀಸಸ್ಸ, ತಾವತಿಂಸೇಸು ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕಸ್ಸಾತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

> "ಪಾಟಲೀ ಸಿಮ್ಬಲೀ ಜಮ್ಬೂ, ದೇವಾನಂ ಪಾರಿಭತ್ತಕೋ।
> ಕದಮ್ಬೋ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ ಚ, ಸಿರೀಸೇನ ಭವತಿ ಸತ್ತಮ"ನ್ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩೨೨)।

ಏತ್ಥ **ಸಿರೀಸೇನ ಭವತಿ ಸತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಿರೀಸೇನಾತಿ** ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಸತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಸಿರೀಸೋ ಭವತಿ ಸತ್ತಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚಕ್ಕವಾಳಸಿಲುಚ್ಚಯೋತಿ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತೋ। **ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಂ ಸಬ್ಬಂ, ಲೋಕಧಾತುಮಯಂ ಠಿತೋತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಸಿಲುಚ್ಚಯೋ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ಅಯಂ ಏಕಾ ಲೋಕಧಾತು ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಗತೋ। "ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಧಾತುಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಯಂ ಚಕ್ಕವಾಳಸಿಲುಚ್ಚಯೋ ಠಿತೋ"ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವದನ್ತಿ, ಏವಂ ವುತ್ತೇಪಿ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತೋಪಿ ಲೋಕಧಾತುಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥಾತಿ ತಿಸ್ಸಂ ಲೋಕಧಾತುಯಂ। **ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನ**ನ್ತಿ ಉಜುಕಂ ಆಯಾಮತೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಚ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಂ, ಪರಿಮಣ್ಡಲತೋ ಪನ ತೀಹಿ ಯೋಜನೇಹಿ ಊನದಿಯಡ್ಢಸತಯೋಜನಂ। **ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಉಜುಕಂ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಪರಿಮಣ್ಡಲತೋ ಪನ ದಿಯಡ್ಢಸತಯೋಜನಂ।

ತೇಸು ಪನ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೨೧) ಹೇಟ್ಠಾ, ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಉಪರಿ, ಅನ್ತರಾ ನೇಸಂ ಯೋಜನಂ ಹೋತಿ। ಚನ್ದಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತತೋ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಉಪರಿಮನ್ತಂ ಯೋಜನಸತಂ ಹೋತಿ, ಚನ್ದವಿಮಾನಂ ಅನ್ತೋ ಮಣಿಮಯಂ, ಬಹಿ ರಜತೇನ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ಅನ್ತೋ ಚ ಬಹಿ ಚ ಸೀತಲಮೇವ ಹೋತಿ। ಸೂರಿಯವಿಮಾನಂ ಅನ್ತೋ ಕನಕಮಯಂ, ಬಾಹಿರಂ ಫಲಿಕಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅನ್ತೋ ಚ ಬಹಿ ಚ ಉಣ್ಹಮೇವ। ಚನ್ದೋ ಉಜುಕಂ ಸಣಿಕಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೋ ಹಿ ಅಮಾವಾಸಿಯಂ ಸೂರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಓಹೀಯನ್ತೋ ಪುಣ್ಣಮಾಸಿಯಂ ಉಪಡ್ಢಮಗ್ಗತೋ ಓಹೀಯತಿ, ತಿರಿಯಂ ಪನ ಸೀಘಂ ಗಚ್ಛತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಮಾಸೇ ಕದಾಚಿ ದಕ್ಖಿಣತೋ, ಕದಾಚಿ ಉತ್ತರತೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಚನ್ದಸ್ಸ ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ನಕ್ಖತ್ತತಾರಕಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಚನ್ದೋ ಧೇನು ವಿಯ ವಚ್ಛಂ ತಂ ತಂ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ, ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಗಮನಟ್ಠಾನಂ ನ ವಿಜಹನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ವೀಥಿಯಾವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಪನ ಉಜುಕಂ ಗಮನಂ ಸೀಘಂ, ತಿರಿಯಂ ಗಮನಂ ದನ್ಧಂ। ತಿರಿಯಂ ಗಮನಂ ನಾಮ ದಕ್ಖಿಣದಿಸತೋ ಉತ್ತರದಿಸಾಯ, ಉತ್ತರದಿಸತೋ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಯ ಗಮನಂ, ತಂ ದನ್ಧಂ ಛಹಿ ಛಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಇಜ್ಝನತೋ।

ಸೂರಿಯೋ ಕಾಳಪಕ್ಖಉಪೋಸಥೇ ಚನ್ದೇನ ಸಹೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ಯೋಜನಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಓಹಾಯ ಗಚ್ಛತಿ ಅತ್ತನೋ ಸೀಘಗಾಮಿತಾಯ ತಸ್ಸ ಚ ದನ್ಧಗಾಮಿತಾಯ, ಅಥ ಚನ್ದೋ ಲೇಖಾ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಸ್ಸ ದುತಿಯಾಯ ಯೋಜನಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಓಹಾಯ ಗಚ್ಛತಿ। ಏವಂ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಯಾವ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಉಪೋಸಥದಿವಸಾ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಓಹಾಯ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಥ ಚನ್ದೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಹೋತಿ। ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢನಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಪರಿಭಾಗತೋ ಪತಿತಸೂರಿಯಾಲೋಕತಾಯ ಹೇಟ್ಠತೋ ಪವತ್ತಾಯ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ದೂರಭಾವೇನ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪರಿಹಾಯಮಾನಾಯ ಅತ್ತನೋ ಛಾಯಾಯ ವಸೇನ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಚಣ್ಡಮಣ್ಡಲಪ್ಪದೇಸಸ್ಸ ವಡ್ಢಮಾನಸ್ಸ ವಿಯ ದಿಸ್ಸಮಾನತಾಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ವಿಯ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಮಣ್ಡಲೋ ಹುತ್ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಥ ಸೂರಿಯೋ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ಯೋಜನಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಧಾವಿತ್ವಾ ಪುನ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಚನ್ದಸ್ಸ ದನ್ಧಗತಿತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಚ ಸೀಘಗತಿತಾಯ, ತಥಾ ದುತಿಯಾಯ ಸತಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಏವಂ ಯಾವ ಉಪೋಸಥದಿವಸಾ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಧಾವಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಥ ಚನ್ದೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಹಾಯಿತ್ವಾ ಕಾಳಪಕ್ಖಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಹಾಯಮಾನತಾ ಚೇತ್ಥ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢಮಾನತಾಯ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಪನ ಛಾಯಾಯ ಹಾಯಮಾನತಾಯ ಮಣ್ಡಲಂ ವಡ್ಢಮಾನಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ಇಧ ಚ ಛಾಯಾಯ ವಡ್ಢಮಾನತಾಯ ಮಣ್ಡಲಂ ಹಾಯಮಾನಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಹಾಯಿತ್ವಾ ವಿಯ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಚನ್ದಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಕತ್ವಾ ಸೂರಿಯೋ ಉಪರಿ ಹೋತಿ, ಮಹತಿಯಾ ಪಾತಿಯಾ ಖುದ್ದಕಭಾಜನಂ ವಿಯ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಪಿಧೀಯತಿ, ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಗೇಹಚ್ಛಾಯಾ ವಿಯ ಚನ್ದಸ್ಸ ಛಾಯಾ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಸೋ ಛಾಯಾಯ ಅಪಞ್ಞಾಯಮಾನಾಯ ದೂರೇ ಠಿತಾನಂ ದಿವಾ ಪದೀಪೋ ವಿಯ ಸಯಮ್ಪಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ಅಜವೀಥಿ ನಾಗವೀಥಿ ಗೋವೀಥೀತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಗಮನವೀಥಿಯೋ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅಜಾನಂ ಉದಕಂ ಪಟಿಕೂಲಂ ಹೋತಿ, ಹತ್ಥಿನಾಗಾನಂ ಮನಾಪಂ, ಗುನ್ನಂ ಸೀತುಣ್ಹಸಮತಾಯ ಫಾಸು ಹೋತಿ। ತಥಾ ಚ ಯಾಯ ವೀಥಿಯಾ ಸೂರಿಯೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ವಸ್ಸವಲಾಹಕದೇವಪುತ್ತಾ ಸೂರಿಯಾಭಿತಾಪಸನ್ತತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಮಾನತೋ ನ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ಕೀಳಾಪಸುತಾ ಹುತ್ವಾ ನ ವಿಚರನ್ತಿ, ತದಾ ಕಿರ ಸೂರಿಯವಿಮಾನಂ ಪಕತಿಮಗ್ಗತೋ ಅಧೋ ಓತರಿತ್ವಾ ವಿಚರತಿ, ತಸ್ಸ ಓರುಯ್ಹ ಚರಣೇನೇವ ಚನ್ದವಿಮಾನಮ್ಪಿ ಅಧೋ ಓರುಯ್ಹ ಚರತಿ ತಗ್ಗತಿಕತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ವೀಥಿ ಉದಕಾಭಾವೇನ ಅಜಾನುರೂಪತಾಯ "**ಅಜವೀಥೀ**"ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಗತಾ। ಯಾಯ ಪನ ವೀಥಿಯಾ ಸೂರಿಯೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ವಸ್ಸವಲಾಹಕದೇವಪುತ್ತಾ ಸೂರಿಯಾಭಿತಾಪಾಭಾವತೋ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಅತ್ತನೋ ವಿಮಾನತೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಕೀಳಾಪಸುತಾ ಹುತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಚರನ್ತಿ, ತದಾ ಕಿರ ಸೂರಿಯವಿಮಾನಂ ಪಕತಿಮಗ್ಗತೋ ಉದ್ಧಂ ಆರುಹಿತ್ವಾ ವಿಚರತಿ, ತಸ್ಸ ಉದ್ಧಂ ಆರುಯ್ಹ ಚರಣೇನೇವ ಚನ್ದವಿಮಾನಮ್ಪಿ ಉದ್ಧಂ ಆರುಯ್ಹ ಚರತಿ ತಗ್ಗತಿಕತ್ತಾ, ತಗ್ಗತಿಕತಾ ಚ ಸಮಾನಗತಿ ನಾಮ ವಾತಮಣ್ಡಲೇನ ವಿಮಾನಸ್ಸ ಫೇಲ್ಲಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ವೀಥಿ ಉದಕಬಹುಭಾವೇನ ನಾಗಾನುರೂಪತಾಯ "**ನಾಗವೀಥೀ**"ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಗತಾ। ಯದಾ ಸೂರಿಯೋ ಉದ್ಧಂ ಅನಾರೋಹನ್ತೋ ಅಧೋ ಚ ಅನೋತರನ್ತೋ ಪಕತಿಮಗ್ಗೇನೇವ ಗಚ್ಛತಿ, ತದಾ ವಸ್ಸವಲಾಹಕಾ ಯಥಾಕಾಲಂ ಯಥಾರುಚಿಞ್ಚ ವಿಮಾನತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸುಖೇನ ವಿಚರನ್ತಿ, ತೇನ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ವಸ್ಸನತೋ ಲೋಕೇ ಉತುಸಮತಾ ಹೋತಿ, ತಾಯ ಉತುಸಮತಾಯ ಹೇತುಭೂತಾಯ ಸಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಗತಿ ಗವಾನುರೂಪತಾಯ "**ಗೋವೀಥೀ**"ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಗತಾ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಕಾಲಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಅಜವೀಥಿಂ ಆರುಹನ್ತಿ, ತದಾ ದೇವೋ ಏಕಬಿನ್ದುಮ್ಪಿ ನ ವಸ್ಸತಿ। ಯದಾ ನಾಗವೀಥಿಂ ಆರೋಹನ್ತಿ, ತದಾ ಭಿನ್ನಂ ವಿಯ ನಭಂ ಪಗ್ಘರತಿ। ಯದಾ ಗೋವೀಥಿಂ ಆರೋಹನ್ತಿ, ತದಾ ಉತುಸಮತಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯದಾ ಪನ ರಾಜಾನೋ ಅಧಮ್ಮಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅಧಮ್ಮಿಕತಾಯ ಉಪರಾಜಸೇನಾಪತಿಪ್ಪಭುತಯೋ ಸಬ್ಬೇ ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಚ ಅಧಮ್ಮಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ತೇಸಂ ಅಧಮ್ಮಿಕತಾಯ ವಿಸಮಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ। ತದಾ ಹಿ ಬಹ್ವಾಬಾಧತಾದಿಅನಿಟ್ಠಫಲೂಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಅಧಮ್ಮಿಕತಾಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಸ್ಸ ಪಾಪಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲೇನ ವಿಸಮಂ ವಾಯನ್ತೇನ ವಾಯುನಾ ಫೇಲ್ಲಿಯಮಾನಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಸಿನೇರುಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತಾ ವಿಸಮಂ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ಯಥಾಮಗ್ಗೇನ ನ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ವಾತೋ ಯಥಾಮಗ್ಗೇನ ನ ವಾಯತಿ, ಅಯಥಾಮಗ್ಗೇನ ವಾಯತಿ, ಅಯಥಾಮಗ್ಗೇನ ವಾಯನ್ತೋ ಆಕಾಸಟ್ಠವಿಮಾನಾನಿ ಖೋಭೇತಿ,

ವಿಮಾನೇಸು ಖೋಭಿತೇಸು ದೇವತಾನಂ ಕೀಳನತ್ಥಾಯ ಚಿತ್ತಾನಿ ನ ನಮನ್ತಿ, ಚಿತ್ತೇಸು ಅನಮನ್ತೇಸು ಸೀತುಣ್ಹಭೇದೋ ಉತು ಯಥಾಕಾಲೇನ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೇ ನ ಸಮ್ಮಾ ದೇವೋ ವಸ್ಸತಿ, ಕದಾಚಿ ವಸ್ಸತಿ, ಕದಾಚಿ ನ ವಸ್ಸತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ವಸ್ಸತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ನ ವಸ್ಸತಿ। ವಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ವಪ್ಪಕಾಲೇ ಅಙ್ಕುರಕಾಲೇ ನಾಳಕಾಲೇ ಪುಪ್ಫಕಾಲೇ ಖೀರಗ್ಗಹಣಾದಿಕಾಲೇಸು ಯಥಾ ಯಥಾ ಸಸ್ಸಾನಂ ಉಪಕಾರೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ತಥಾ ವಸ್ಸತಿ ಚ ವಿಗಚ್ಛತಿ ಚ। ತೇನ ಸಸ್ಸಾನಿ ವಿಸಮಪಾಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ವಿಗತಗನ್ಧರಸಾದಿಸಮ್ಪದಾನಿ, ಏಕಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತತಣ್ಡುಲೇಸುಪಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಭತ್ತಂ ಉತ್ತಣ್ಡುಲಂ ಹೋತಿ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅತಿಕಿಲಿನ್ನಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಪಾಕಂ। ತಂ ಪರಿಭುತ್ತಂ ಕುಚ್ಛಿಯಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪರಿಣತಂ, ಏಕದೇಸೇನ ಪರಿಣತಂ, ಸುಪರಿಣತನ್ತಿ ಏವಂ ತೀಹಿಯೇವ ಪಕಾರೇಹಿ ಪಚ್ಚತಿ, ಪಕ್ಕಾಸಯಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ತೇನ ಸತ್ತಾ ಬಹ್ವಾಬಾಧಾ ಚೇವ ಹೋನ್ತಿ ಅಪ್ಪಾಯುಕಾ ಚ।

ಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ಪನ ರಾಜೂನಂ ಕಾಲೇ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಸಮಂ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ಯಥಾಮಗ್ಗೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಉತುಸಮತಾ ಚ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಛ ಮಾಸೇ ಸಿನೇರುತೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ಛ ಮಾಸೇ ಅನ್ತೋ ವಿಚರನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಿನೇರುಸಮೀಪೇನ ತಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಛ ಮಾಸೇ ತತೋ ಗಮನವೀಥಿತೋ ಬಹಿ ಅತ್ತನೋ ತಿರಿಯಂ ಗಮನೇನ ಚಕ್ಕವಾಳಾಭಿಮುಖಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ । ಏವಂ ಛ ಮಾಸೇ ಖಣೇ ಖಣೇ ಸಿನೇರುತೋ ಅಪಸಕ್ಕನವಸೇನ ತತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಸಮೀಪಂ ಪತ್ತಾ। ತತೋಪಿ ಛ ಮಾಸೇ ಖಣೇ ಖಣೇ ಅಪಸಕ್ಕನವಸೇನ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸಿನೇರುಸಮೀಪಂ ಪಾಪುಣನ್ತಾ ಅನ್ತೋ ವಿಚರನ್ತಿ। ತೇ ಹಿ ಆಸಾಳ್ಹೀಮಾಸೇ ಸಿನೇರುಸಮೀಪೇನ ಚರನ್ತಿ, ತತೋ ದ್ವೇ ಮಾಸೇ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಚರನ್ತಿ। ಪಠಮಕತ್ತಿಕಮಾಸೇ ಮಜ್ಝೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತತೋ ಚಕ್ಕವಾಳಾಭಿಮುಖಾ ಗನ್ತ್ವಾ ತಯೋ ಮಾಸೇ ಚಕ್ಕವಾಳಸಮೀಪೇನ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಪುನ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಚಿತ್ರಮಾಸೇ ಮಜ್ಝೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ತತೋ ಪರೇ ದ್ವೇ ಮಾಸೇ ಸಿನೇರುಅಭಿಮುಖಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಪುನ ಆಸಾಳ್ಹೇ ಸಿನೇರುಸಮೀಪೇನ ಚರನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಚಕ್ಕವಾಳಸ್ಸ ಚ ಯಂ ಠಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಂ, ತಸ್ಸ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಚ ಯಂ ಠಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಂ, ತೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಸಿನೇರುಸಮೀಪೇನ ಚರನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಅಗ್ಗಾಲಿನ್ದಂ ಅಲ್ಲೀನಾ, ಚಕ್ಕವಾಳಸಮೀಪೇನ ಚರಣಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯದಾ ಪನ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಚಕ್ಕವಾಳಸ್ಸ ಉಜುಕಂ ವೇಮಜ್ಝೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತದಾ ವೇಮಜ್ಝೇನ ವಿಚರನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ವಿಚರನ್ತಾ ಚ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ತೀಸುಪಿ ದೀಪೇಸು ಆಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಏಕೇಕಾಯ ದಿಸಾಯ ನವ ನವ ಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ಕಥಂ? ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ದೀಪೇ ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನಕಾಲೋ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹೇ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೋ ಹೋತಿ, ಉತ್ತರಕುರೂಸು ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಕಾಲೋ, ಅಪರಗೋಯಾನೇ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೋ, ಪುಬ್ಬವಿದೇಹಮ್ಹಿ ಉಗ್ಗಮನಕಾಲೋ ಉತ್ತರಕುರೂಸು ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೋ, ಅಪರಗೋಯಾನೇ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಕಾಲೋ, ಇಧ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೋ, ಉತ್ತರಕುರೂಸು ಉಗ್ಗಮನಕಾಲೋ ಅಪರಗೋಯಾನೇ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೋ, ಇಧ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಕಾಲೋ, ಪುಬ್ಬವಿದೇಹೇ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೋ, ಅಪರಗೋಯಾನದೀಪೇ ಉಗ್ಗಮನಕಾಲೋ ಇಧ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೋ, ಪುಬ್ಬವಿದೇಹದೀಪೇ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಕಾಲೋ, ಉತ್ತರಕುರೂಸು ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ದೀಪೇ ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯಂ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹವಾಸೀನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನವಸೇನ ಉಪಡ್ಢಂ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಅಪರಗೋಯಾನವಾಸೀನಂ ಉಗ್ಗಮನವಸೇನ ಉಪಡ್ಢಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಏವಂ ಸೇಸದೀಪೇಸುಪಿ। ಇತಿ ಇಮಿನಾವ ಪಕಾರೇನ ತೀಸು ದೀಪೇಸು ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಪನ ದ್ವೀಸು ಏವ ದೀಪೇಸು ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಹಿ ದೀಪೇ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನವಸೇನ ಉಪಡ್ಢಂ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಅತ್ಥಙ್ಗಮಿತೇ ತತ್ಥ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಆಲೋಕಂ ನ ದಸ್ಸೇತಿ, ದ್ವೀಸು ಏವ ದೀಪೇಸು ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಉಭಯಂ। ಏಕೇಕಾಯ ದಿಸಾಯ ನವ ನವ ಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ದೀಪೇ ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯಂ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹವಾಸೀನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನವಸೇನ ಉಪಡ್ಢಂ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹೇ ನವಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸಪ್ಪಮಾಣೇ ಠಾನೇ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಥಾ ಅಪರಗೋಯಾನೇ ಉಗ್ಗಮನವಸೇನ ತತ್ಥಾಪಿ ಉಪಡ್ಢಸ್ಸೇವ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬವಿದೇಹಾನಂ ಪನ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಿತೇ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ದ್ವೀಸು ದೀಪೇಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಅಪರಗೋಯಾನೇಪಿ ಉಗ್ಗತೇ ಸೂರಿಯೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನತೋ।

ಪಾತುಭವನ್ತಾ ಚ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಏಕತೋವ ಲೋಕೇ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ತೇಸು ಸೂರಿಯೋ ಪಠಮತರಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕಾನಞ್ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಯಂಪಭಾಯ ಅನ್ತರಹಿತಾಯ ಅನ್ಧಕಾರೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇ ಭೀತತಸಿತಾ "ಭದ್ದಕಂ ವತಸ್ಸ, ಸಚೇ ಅಞ್ಞೋ ಆಲೋಕೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು। ತತೋ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸೂರಭಾವಂ ಜನಯಮಾನಂ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಉಟ್ಠಹಿ, ತೇನೇವಸ್ಸ **"ಸೂರಿಯೋ"**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸಂ ಆಲೋಕಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಿತೇ ಪುನ ಅನ್ಧಕಾರೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇ ಭೀತತಸಿತಾ "ಭದ್ದಕಂ ವತಸ್ಸ, ಸಚೇ ಅಞ್ಞೋ ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು। ಅಥ ನೇಸಂ ಛನ್ದಂ ಞತ್ವಾ ವಿಯ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಉಟ್ಠಹಿ, ತೇನೇವಸ್ಸ **"ಚನ್ದೋ"**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಏವಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇಸು ಪಾತುಭೂತೇಸು ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ ತಾರಕರೂಪಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ , ತತೋ ಪಭುತಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಚ ಮಾಸಡ್ಢಮಾಸಉತುಸಂವಚ್ಛರಾ ಜಾಯನ್ತಿ। ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಪನ ಪಾತುಭೂತದಿವಸೇಯೇವ ಸಿನೇರುಚಕ್ಕವಾಳಹಿಮವನ್ತಪಬ್ಬತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಚ ದೀಪಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ತೇ ಚ ಖೋ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ಫಗ್ಗುಣಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇಯೇವ ಪಾತುಭವನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ "ಏಕಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಆಯಾಮತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ಯೋಜನಾನಂ ದ್ವಾದಸ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ತೀಣಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸತಾನಿ ಪಞ್ಞಾಸಞ್ಚ ಯೋಜನಾನೀ"ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣತೋ ಇಮಸ್ಸ ಚಕ್ಕವಾಳಸ್ಸ ಸಿನೇರುಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸೇ ಚತುರಾಸೀತಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪರತೋ ಯಾವ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಾ ಉತ್ತರದಿಸಾಭಾಗಪ್ಪಮಾಣಞ್ಚ ಪಹಾಯ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಯ -

ಸಿನೇರುಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ, ಅನ್ತರಂ ಪರಿಮಾಣತೋ।
ಪಞ್ಚ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಹಸ್ಸಾನೂನಸಟ್ಠಿ ಚ॥

ಸತಾನಿ ಸತ್ತ ಞೇಯ್ಯಾನಿ, ಪಞ್ಚವೀಸುತ್ತರಾನಿ ಚ।
ಮಜ್ಝವೀಥಿಗತೋ ನಾಮ, ತತ್ಥ ವೇಮಜ್ಝಗೋ ರವಿ॥

ಮಜ್ಝತೋ ಯಾವ ಮೇರುಮ್ಹಾ, ಚಕ್ಕವಾಳಾನಮನ್ತರೇ।
ವೇಮಜ್ಝಗೋ ಯದಾ ಹೋತಿ, ಉಭಯನ್ತಗತೋ ತದಾ॥

ಮಜ್ಝತೋ ಯಾವ ಮೇರುಮ್ಹಾ, ಚಕ್ಕವಾಳಾ ಚ ಪಬ್ಬತಾ।
ದುವೇ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಹಸ್ಸಾನೂನಸೀತಿ ಚ॥

ಅಟ್ಠಸತಂ ದುವೇ ಸಟ್ಠಿ, ಯೋಜನಾನಿ ದ್ವಿಗಾವುತಂ।
ಉಭತೋ ಅನ್ತತೋ ಮೇರು-ಚಕ್ಕವಾಳಾನಮನ್ತರೇ॥

ಏಕಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಸಹಸ್ಸಾನೂನತಾಲೀಸಂ।
ನವಸತಾನೇಕತಿಂಸ, ಯೋಜನಾನಿ ಚ ಗಾವುತಂ॥

ಪಮಾಣತೋ ಸಮನ್ತಾ ಚ, ಮಣ್ಡಲಂ ಮಜ್ಝವೀಥಿಯಾ।
ಸತಸಹಸ್ಸಾನೂನವೀಸ, ಸಹಸ್ಸಾನೇಕತಿಂಸ ಚ॥

ಸತಮೇಕಞ್ಚ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಪಞ್ಚಸತ್ತತಿ ಉತ್ತರಂ।
ದಕ್ಖಿಣಂ ಉತ್ತರಞ್ಚಾಪಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪನ ಭಾಣುಮಾ॥

ಮಜ್ಝವೀಥಿಪ್ಪಮಾಣೇನ , ಮಣ್ಡಲೇನೇವ ಗಚ್ಛತಿ।
ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಚ ಪನೇವಂ ಸೋ, ಓರುಯ್ಹೋರುಯ್ಹ ಹೇಟ್ಠತೋ॥

ಆರುಯ್ಹಾರುಯ್ಹ ಉದ್ಧಙ್ಚ, ಯತೋ ಗಚ್ಛತಿ ಸಬ್ಬದಾ।
ತತೋ ಗತಿವಸೇನಸ್ಸ, ದೂರಮದ್ಧಾನಮಾಸಿ ತಂ॥

ತಿಂಸ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಯೋಜನಾನಿ ಪಮಾಣತೋ।
ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಪರಿತೋ ಯಾತಿ, ತತ್ತಕಂವ ದಿನೇ ದಿನೇ॥

ಸಹಸ್ಸಮೇಕಂ ಪಞ್ಚಸತಂ, ಚತುಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಂ।
ತಿಗಾವುತಂ ತೇರಸೂಸಭಂ, ತೇತ್ತಿಂಸ ರತನಾನಿ ಚ॥

ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲಾನಿ ಚ ತಿರಿಯಂ, ಗಚ್ಛತೇಕದಿನೇ ರವಿ।
ಛತಾಲೀಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಛ ಸತಾನಿ ತಿಗಾವುತಂ॥

ಯೋಜನಾನಂ ತಿತಾಲೀಸಂ, ಮಾಸೇನೇಕೇನ ಗಚ್ಛತಿ।
ತೇನವುತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದ್ವಿಸತಂ ಸತ್ತಸೀತಿ ಚ॥

ಗಾವುತಾನಿ ದುವೇ ಚಾಪಿ, ದ್ವೀಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಗಚ್ಛತಿ।
ಇಮಾಯ ಗತಿಯಾ ಅನ್ತ-ವೀಥಿತೋ ವೀಥಿಅನ್ತಿಮಂ॥

ಗಚ್ಛತಿ ಛಹಿ ಮಾಸೇಹಿ, ತಿಮಾಸೇಹಿ ಚ ಮಜ್ಝಿಮಂ।
ಸಿನೇರುಸನ್ತಿಕೇ ಅನ್ತ-ವೀಥಿತೋ ಪನ ಭಾಣುಮಾ।
ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ದ್ವಿಮಾಸೇಹಿ, ಅಸ್ಸ ದೀಪಸ್ಸ ಮಜ್ಝಗೋ॥

ತಸ್ಮಾ ಸೀಹಳದೀಪಸ್ಸ, ಮಜ್ಝತೋ ಮೇರುಅನ್ತರಂ।
ದುವೇ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದ್ವಿಸತೇನಾಧಿಕಾನಿ ತು॥

ತೇತ್ತಿಂಸಞ್ಚ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಟ್ಠಾರಸ ತಿಗಾವುತಂ।
ಚಕ್ಕವಾಳನ್ತರಞ್ಚಸ್ಸ, ದೀಪಸ್ಸೇವ ಚ ಮಜ್ಝತೋ॥

ತೀಣಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಛವೀಸತಿ।
ಛ ಉತ್ತರಾನಿ ಪಞ್ಚೇವ, ಸತಾನೇಕಞ್ಚ ಗಾವುತನ್ತಿ॥

ಏವಮೇತ್ಥ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಾವತಿಂಸಭವನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಯೋಜನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತೇತ್ತಿಂಸ ಸಹಪುಞ್ಞಕಾರಿನೋ ಏತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ತಂಸಹಚರಿತಟ್ಠಾನಂ ತೇತ್ತಿಂಸಂ, ತದೇವ ತಾವತಿಂಸಂ , ತಂ ನಿವಾಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ತಾವತಿಂಸಾ, ದೇವಾ, ತೇಸಂ ಭವನಂ ತಾವತಿಂಸಭವನಂ। ತಥಾ ಹಿ ಮಘೇನ ಮಾಣವೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮಚಲಗಾಮಕೇ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತೇತ್ತಿಂಸ ದೇವಪುತ್ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಅಸ್ಸ ದೇವಲೋಕಸ್ಸ ಅಯಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ಜಾತಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಸೇಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸುಪಿ ಛ ಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕಾ ಅತ್ಥಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಸಹಸ್ಸಂ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಸಹಸ್ಸಂ ತಾವತಿಂಸಾನ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿಯೇವೇಸಾ ತಸ್ಸ ದೇವಲೋಕಸ್ಸಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ದಸಸಹಸ್ಸಯೋಜನ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ಸಕ್ಕಪುರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಾವತಿಂಸಕಾಯಿಕಾ ದೇವಾ ಅತ್ಥಿ ಪಬ್ಬತಟ್ಠಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಆಕಾಸಟ್ಠಕಾ, ತೇಸಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಪತ್ತಾ, ತಥಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಯಾಮಾದೀನಞ್ಚ। ಏಕದೇವಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ದೇವಾನಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಇದಂ ಪನ ತಾವತಿಂಸಭವನಂ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಉಪರಿಮತಲೇ

ದಸಸಹಸ್ಸಯೋಜನಿಕೇ ಠಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಪಾಚೀನಪಚ್ಛಿಮದ್ವಾರಾನಂ ಅನ್ತರಾ ದಸಯೋಜನಸಹಸ್ಸಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರದ್ವಾರಾನಂ। ತಂ ಖೋ ಪನ ನಗರಂ ದ್ವಾರಸಹಸ್ಸಯುತ್ತಂ ಅಹೋಸಿ ಆರಾಮಪೋಕ್ಖರಣೀಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ।

ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೯ ಮಘವತ್ಥು) ತಿಯೋಜನಸತುಬ್ಬೇಧೇಹಿ, ಧಜೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ ಸತ್ತರತನಮಯೋ ಸತ್ತಯೋಜನಸತುಬ್ಬೇಧೋ ಸಕ್ಕಸ್ಸ **ವೇಜಯನ್ತೋ** ನಾಮ ಪಾಸಾದೋ। ತತ್ಥ ಸುವಣ್ಣಯಟ್ಠೀಸು ಮಣಿಧಜಾ ಅಹೇಸುಂ, ಮಣಿಯಟ್ಠೀಸು ಸುವಣ್ಣಧಜಾ, ಪವಾಳಯಟ್ಠೀಸು ಮುತ್ತಧಜಾ, ಮುತ್ತಯಟ್ಠೀಸು ಪವಾಳಧಜಾ, ಸತ್ತರತನಮಯಾಸು ಯಟ್ಠೀಸು ಸತ್ತರತನಮಯಾ ಧಜಾ।

ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನಸತಾಯಾಮೋ **ವೇಜಯನ್ತರಥೋ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೪೯ ಆದಯೋ)। ತಸ್ಸ ಹಿ ಪಚ್ಛಿಮನ್ತೋ ಪಣ್ಣಾಸಯೋಜನೋ, ಮಜ್ಝೇ ರಥಪಞ್ಜರೋ ಪಣ್ಣಾಸಯೋಜನೋ, ರಥಸನ್ಧಿತೋ ಯಾವ ರಥಸೀಸಾ ಪಣ್ಣಾಸೇವ ಯೋಜನಾನಿ। ತದೇವ ಪಮಾಣಂ ದಿಗುಣಂ ಕತ್ವಾ "ತಿಯೋಜನಸತಾಯಾಮೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿಯೇವ। ತಸ್ಮಿಂ ಯೋಜನಿಕಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ಅತ್ಥತೋ ತಿಟ್ಠತಿ। ತತ್ಥ ತಿಯೋಜನಿಕಂ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಯುಗೇ ಸಹಸ್ಸಆಜಞ್ಞಯುತ್ತಂ। ಸೇಸಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥಿ। ಧಜೋ ಪನಸ್ಸ ಅಡ್ಢತಿಯಾನಿ ಯೋಜನಸತಾನಿ ಉಗ್ಗತೋ, ಯಸ್ಸ ವಾತಾಹತಸ್ಸ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತೂರಿಯಸ್ಸೇವ ಸದ್ದೋ ನಿಚ್ಛರತಿ।

ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಪನ **ಏರಾವಣೋ** ನಾಮ ಹತ್ಥೀ ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನಸತಿಕೋ, ಸೋಪಿ ದೇವಪುತ್ತೋಯೇವ। ನ ಹಿ ದೇವಲೋಕಸ್ಮಿಂ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಉಯ್ಯಾನಕೀಳಾಯ ನಿಕ್ಖಮನಕಾಲೇ ಅತ್ತಭಾವಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನಸತಿಕೋ ಏರಾವಣೋ ನಾಮ ಹತ್ಥೀ ಹೋತಿ। ಸೋ ತೇತ್ತಿಂಸಕುಮ್ಭೇ ಮಾಪೇತಿ ಆವಟ್ಟೇನ ಗಾವುತಅಡ್ಢಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಮಜ್ಝೇ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಸುದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ತಿಂಸಯೋಜನಿಕಂ ಕುಮ್ಭಂ ಮಾಪೇತಿ। ತಸ್ಸ ಉಪರಿ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಿಕೋ ರತನಮಣ್ಡಪೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಸತ್ತರತನಮಯಾ ಯೋಜನುಬ್ಬೇಧಾ ಧಜಾ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಪರಿಯನ್ತೇ ಕಿಙ್ಕಿಣಿಕಜಾಲಾ ಓಲಮ್ಬನ್ತಿ, ಯಸ್ಸ ಮನ್ದವಾತೇರಿತಸ್ಸ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತೂರಿಯಸದ್ದಸದಿಸೋ ದಿಬ್ಬಗೀತಸದ್ದೋ ವಿಯ ರವೋ ನಿಚ್ಛರತಿ। ಮಣ್ಡಪಮಜ್ಝೇ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಯೋಜನಿಕೋ ಮಣಿಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಸಕ್ಕೋ ನಿಸೀದತಿ। ತೇತ್ತಿಂಸಾಯ ಕುಮ್ಭಾನಂ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಕುಮ್ಭೇ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ದನ್ತೇ ಮಾಪೇತಿ, ತೇಸು ಏಕೇಕೋ ಪಣ್ಣಾಸಯೋಜನಾಯಾಮೋ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಞ್ಚೇತ್ಥ ದನ್ತೇ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕೇಕಾಯ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಪದುಮಿನಿಗಚ್ಛಾ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಗಚ್ಛೇ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕೇಕಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಸ್ಸ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಪತ್ತಾನಿ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪತ್ತೇ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ದೇವಧೀತರೋ ನಚ್ಚನ್ತಿ। ಏವಂ ಸಮನ್ತಾ ಪಣ್ಣಾಸಯೋಜನಟ್ಠಾನೇ ಹತ್ಥಿದನ್ತೇಸುಯೇವ ನಚ್ಚನಟಸಮಜ್ಜೋ ಹೋತಿ।

ನನ್ದಾ ನಾಮ ಪನ ಪೋಕ್ಖರಣೀ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಾ। "ಪಞ್ಚಸತಯೋಜನಿಕಾ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಚಿತ್ತಲತಾವನಂ ಪನ ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಿಕಂ। "ಪಞ್ಚಯೋಜನಸತಿಕ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ದಿಬ್ಬರುಕ್ಖಸಹಸ್ಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ, ತಥಾ **ನನ್ದನವನಂ ಫಾರುಸಕವನಞ್ಚ**। ಸಕ್ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಿಕಂ ಸುವಣ್ಣಮಹಾವೀಥಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಕೀಳನ್ತೋ ನನ್ದನವನಾದೀಸು ವಿಚರತಿ।

ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋ ಪನ ಕೋವಿಳಾರೋ ಸಮನ್ತಾ ತಿಯೋಜನಸತಪರಿಮಣ್ಡಲೋ ಪಞ್ಚದಸಯೋಜನಪರಿಣಾಹಕ್ಖನ್ಧೋ ಯೋಜನಸತುಬ್ಬೇಧೋ। ತಸ್ಸ ಮೂಲೇ ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಾಯಾಮಾ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನವಿತ್ಥಾರಾ ಪಞ್ಚದಸಯೋಜನುಬ್ಬೇಧಾ ಜಯಸುಮನಪುಪ್ಫಕವಣ್ಣಾ **ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಸಿಲಾ,** ಯಸ್ಸಾ ಮುದುತಾಯ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ನಿಸೀದತೋ ಉಪಡ್ಢಕಾಯೋ ಅನುಪವಿಸತಿ, ಉಟ್ಠಿತಕಾಲೇ ಊನಂ ಪರಿಪೂರತಿ।

ಸುಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ದೇವಸಭಾ ಆಯಾಮತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ತಿಯೋಜನಸತಿಕಾ, ಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ ನವಯೋಜನಸತಿಕಾ, ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಪಞ್ಚಯೋಜನಸತಿಕಾ, ತಸ್ಸಾ ಫಲಿಕಮಯಾ ಭೂಮಿ, ಥಮ್ಭತುಲಾಸಙ್ಘಾಟಾದೀಸು ವಾಳರೂಪಾದಿಸಙ್ಘಟ್ಟನಕಆಣಿಯೋ ಮಣಿಮಯಾ, ಸುವಣ್ಣಮಯಾ ಥಮ್ಭಾ, ರಜತಮಯಾ ಥಮ್ಭಘಟಕಾ ಚ ಸಙ್ಘಾಟಞ್ಚ, ಪವಾಳಮಯಾನಿ ವಾಳರೂಪಾನಿ, ಸತ್ತರತನಮಯಾ ಗೋಪಾನಸಿಯೋ ಚ ಪಕ್ಖಪಾಸಾ ಚ ಮುಖವಟ್ಟಿ ಚ, ಇನ್ದನೀಲಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಛದನಂ, ಸೋವಣ್ಣಮಯಂ ಛದನಪಿಧಂ, ರಜತಮಯಾ ಥುಪಿಕಾ।

ಆಸಾವತೀ ನಾಮ ಏಕಾ ಲತಾ ಅತ್ಥಿ, "ಸಾ ಪುಪ್ಫಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ದೇವಾ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೇ ಪುಪ್ಫಮಾನೇ ಏಕಂ ವಸ್ಸಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇ ತಸ್ಸ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಾದಿಭಾವತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅತ್ತಮನಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾಹ -

> "ಯಸ್ಮಿಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ದೇವಾನಂ ತಾವತಿಂಸಾನಂ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋ ಕೋವಿಳಾರೋ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸೋ ಹೋತಿ, ಅತ್ತಮನಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇವಾ ತಾವತಿಂಸಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಹೋನ್ತಿ 'ಪಣ್ಡುಪಲಾಸೋ ದಾನಿ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋ ಕೋವಿಳಾರೋ, ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ದಾನಿ ಪನ್ನಪಲಾಸೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ'"ತಿಆದಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೬೯)।

ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಸ್ಸ ಪನ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕಸ್ಸ ಕೋವಿಳಾರಸ್ಸ ಸಮನ್ತಾ ಪಞ್ಚ ಯೋಜನಸತಾನಿ ಆಭಾ ಫರತಿ, ಅನುವಾತಂ ಯೋಜನಸತಂ ಗನ್ಧೋ ಗಚ್ಛತಿ। ಪುಪ್ಫಿತೇ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೇ ಆರೋಹಣಕಿಚ್ಚಂ ವಾ ಅಙ್ಕುಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಾಮನಕಿಚ್ಚಂ ವಾ ಪುಪ್ಫಾಹರಣತ್ಥಂ ಚಙ್ಕೋಟಕಕಿಚ್ಚಂ ವಾ ನತ್ಥಿ। ಕನ್ತನಕವಾತೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ವಣ್ಟತೋ ಕನ್ತತಿ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಕವಾತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ, ಪವೇಸನಕವಾತೋ ಸುಧಮ್ಮದೇವಸಭಂ ಪವೇಸೇತಿ, ಸಮ್ಮಜ್ಜನಕವಾತೋ ಪುರಾಣಪುಪ್ಫಾನಿ ನೀಹರತಿ, ಸನ್ಥರಣಕವಾತೋ ಪತ್ತಕಣ್ಣಿಕಕೇಸರಾನಿ ರಚೇನ್ತೋ ಸನ್ಥರತಿ, ಮಜ್ಝಟ್ಠಾನೇ ಧಮ್ಮಾಸನಂ ಹೋತಿ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೋ ರತನಪಲ್ಲಙ್ಕೋ, ತಸ್ಸ ಉಪರಿ ಧಾರಿಯಮಾನಂ ತಿಯೋಜನಿಕಂ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ, ತದನನ್ತರಂ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ದೇವರಞ್ಞೋ ಆಸನಂ ಅತ್ಥರೀಯತಿ, ತತೋ ಬಾತ್ತಿಂಸಾಯ ದೇವಪುತ್ತಾನಂ, ತತೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಮಹೇಸಕ್ಖದೇವತಾನಂ। ಅಞ್ಞೇಸಂ ದೇವತಾನಂ ಪನ ಪುಪ್ಫಕಣ್ಣಿಕಾವ ಆಸನಂ ಹೋತಿ। ದೇವಾ ದೇವಸಭಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಸೀದನ್ತಿ। ತತೋ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ರೇಣುವಟ್ಟಿ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಉಪರಿ ಕಣ್ಣಿಕಂ ಆಹಚ್ಚ ನಿಪತಮಾನಾ ದೇವತಾನಂ ತಿಗಾವುತಪ್ಪಮಾಣಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಲಾಖಾಪರಿಕಮ್ಮಸಜ್ಜಿತಂ ವಿಯ ಕರೋತಿ, ತೇಸಂ ಸಾ ಕೀಳಾ ಚತೂಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಇತಿ ಇಮಾಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಾವತಿಂಸಭವನಂ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಥಾ ಅವೇದೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ ಅಸುರಭವನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದೇವಾ ವಿಯ ನ ಸುರನ್ತಿ ನ ಈಸರನ್ತಿ ನ ವಿರೋಚನ್ತೀತಿ ಅಸುರಾ। ಸುರಾ ನಾಮ ದೇವಾ, ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾತಿ ವಾ ಅಸುರಾ। ಸಕ್ಕೋ ಕಿರ ಮಚಲಗಾಮಕೇ ಮಘೋ ನಾಮ ಮಾಣವೋ ಹುತ್ವಾ ತೇತ್ತಿಂಸ ಪುರಿಸೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸತ್ತ ವತ್ತಪದಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಾಲಕತೋ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಸಾಯ। ತತೋ ಪುಬ್ಬದೇವಾ "ಆಗನ್ತುಕದೇವಪುತ್ತಾ ಆಗತಾ, ಸಕ್ಕಾರಂ ನೇಸಂ ಕರೋಮಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ದಿಬ್ಬಪದುಮಾನಿ ಉಪನಾಮೇಸುಂ, ಉಪಡ್ಢರಜ್ಜೇನ ಚ ನಿಮನ್ತೇಸುಂ। ಸಕ್ಕೋ ಉಪಡ್ಢರಜ್ಜೇನ ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಅಹೋಸಿ, ಅಥ ನೇವಾಸಿಕಾ "ಆಗನ್ತುಕದೇವಪುತ್ತಾನಂ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕರೋಮಾ"ತಿ ಗನ್ಧಪಾನಂ ಸಜ್ಜಯಿಂಸು। ಸಕ್ಕೋ ಸಕಪರಿಸಾಯ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿ "ಮಾರಿಸಾ ಮಾ ಗನ್ಧಪಾನಂ ಪಿವಿತ್ಥ, ಪಿವಮಾನಾಕಾರಮತ್ತಮೇವ ದಸ್ಸೇಥಾ"ತಿ। ತೇ ತಥಾ ಅಕಂಸು। ನೇವಾಸಿಕದೇವತಾ ಸುವಣ್ಣಸರಕೇಹಿ ಉಪನೀತಂ ಗನ್ಧಪಾನಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಮತ್ತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸುವಣ್ಣಪಥವಿಯಂ ಪತಿತ್ವಾ ಸಯಿಂಸು। ಸಕ್ಕೋ "ಗಣ್ಹಥ ಧುತ್ತೇ, ಹರಥ ಧುತ್ತೇ"ತಿ ತೇ ಪಾದೇಸು ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ಸಿನೇರುಪಾದೇ ಖಿಪಾಪೇಸಿ। ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನ ತದನುವತ್ತಕಾಪಿ ಸಬ್ಬೇ ತತ್ಥೇವ ಪತಿಂಸು। ಅಥ ನೇಸಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಿಮತಲೇ ದಸಯೋಜನಸಹಸ್ಸಂ ಅಸುರಭವನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕಪಟಿಚ್ಛನ್ನಭೂತಾಯ ಚಿತ್ರಪಾಟಲಿಯಾ ಉಪಸೋಭಿತಂ। ಸಕ್ಕೋ ತೇಸಂ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಅನಾಗಮನತ್ಥಾಯ ಆರಕ್ಖಂ ಠಪೇಸಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ -

> "ಅನ್ತರಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಯುಜ್ಝಪುರಾನಂ, ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಠಪಿತಾ ಅಭಿರಕ್ಖಾ।
> ಉರಗಕರೋಟಿಪಯಸ್ಸ ಚ ಹಾರೀ, ಮದನಯುತಾ ಚತುರೋ ಚ ಮಹತ್ಥಾ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೪೭; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩೧)।

ತತ್ಥ **ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಯುಜ್ಝಪುರಾನ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ದೇವಾಸುರನಗರಾನಂ ಅನ್ತರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ದ್ವೇ ಕಿರ ನಗರಾನಿ ಯುದ್ಧೇನ ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ **ಅಯುಜ್ಝಪುರಾನಿ** ನಾಮ ಜಾತಾನಿ। ಯದಾ ಹಿ ಅಸುರಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ದೇವೇಹಿ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ ದೇವನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರೇ ಪಿಹಿತೇ ಅಸುರಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಯದಾ ದೇವಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ಅಸುರೇಹಿ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ ಅಸುರನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರೇ ಪಿಹಿತೇ ಸಕ್ಕಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಇತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇ ನಗರಾನಿ ಅಯುಜ್ಝಪುರಾನಿ ನಾಮ। ತೇಸಂ ಅನ್ತರಾ ಏತೇಸು ಉರಗಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಸಕ್ಕೇನ ಆರಕ್ಖಾ ಠಪಿತಾ।

ತತ್ಥ **ಉರಗ**ಸದ್ದೇನ ನಾಗಾ ಗಹಿತಾ। ತೇ ಉದಕೇ ಮಹಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಪಠಮಾಲಿನ್ದೇ ಏತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ। ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಕಿರ ಸಮನ್ತತೋ ಬಹಲತೋ ಪುಥುಲತೋ ಚ ಪಞ್ಚಯೋಜನಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪರಿಭಣ್ಡಾನಿ ತಾವತಿಂಸಭವನಸ್ಸ ಆರಕ್ಖಾಯ ನಾಗೇಹಿ ಗರುಳೇಹಿ ಕುಮ್ಭಣ್ಡೇಹಿ ಯಕ್ಖೇಹಿ ಚ ಅಧಿಟ್ಠಿತಾನಿ। ತೇಹಿ ಕಿರ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಉಪಡ್ಢಂ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಂ, ಏತಾನಿಯೇವ ಚ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಆಲಿನ್ದಾನಿ ಮೇಖಲಾನಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಕರೋಟಿ**ಸದ್ದೇನ ಸುಪಣ್ಣಾ ಗಹಿತಾ। ತೇಸಂ ಕಿರ ಕರೋಟಿ ನಾಮ ಪಾನಭೋಜನಂ, ತೇನ ನಾಮಂ ಲಭಿಂಸು, ದುತಿಯಾಲಿನ್ದೇ ತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ। **ಪಯಸ್ಸಹಾರೀ**ಸದ್ದೇನ ಕುಮ್ಭಣ್ಡಾ ಗಹಿತಾ। ದಾನವರಕ್ಖಸಾ ಕಿರ ತೇ, ತತಿಯಾಲಿನ್ದೇ ತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ। **ಮದನಯುತ**ಸದ್ದೇನ ಯಕ್ಖಾ ಗಹಿತಾ। ವಿಸಮಚಾರಿನೋ ಕಿರ ತೇ ಯುದ್ಧಸೋಣ್ಡಾ, ಚತುತ್ಥಾಲಿನ್ದೇ ತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ। **ಚತುರೋ ಚ ಮಹತ್ಥಾ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ವುತ್ತಾ। ತೇ ಹಿ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪಸ್ಸೇ ಯುಗನ್ಧರಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸತಪರಿತ್ತದೀಪಪರಿವಾರೇ ಮಹಾದೀಪೇ ಚ ಸಾಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಸೇನ "ಮಹತ್ಥಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಪಞ್ಚಮಾಲಿನ್ದೇ ತೇಸಂ ಆರಕ್ಖಾ।

ತೇ ಪನ ಅಸುರಾ ಆಯುವಣ್ಣಯಸಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ತಾವತಿಂಸಸದಿಸಾವ। ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತರಾ ಅತ್ತಾನಂ ಅಜಾನಿತ್ವಾ, ಪಾಟಲಿಯಾ ಪುಪ್ಫಿತಾಯ "ನಯಿದಂ ದೇವನಗರಂ, ತತ್ಥ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋ ಪುಪ್ಫತಿ, ಇಧ ಪನ ಚಿತ್ತಪಾಟಲೀ, ಜರಸಕ್ಕೇನ ಮಯಂ ಸುರಂ ಪಾಯೇತ್ವಾ ವಞ್ಚಿತಾ, ದೇವನಗರಞ್ಚ ನೋ ಗಹಿತಂ, ಗಚ್ಛಾಮ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರಥೇ ಆರುಯ್ಹ ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಫಲಕಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಯುದ್ಧಸಜ್ಜಾ ಹುತ್ವಾ ಅಸುರಭೇರಿಯೋ ವಾದೇನ್ತಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತೇ ದೇವೇ ವುಟ್ಠೇ ವಮ್ಮಿಕಮಕ್ಖಿಕಾ ವಮ್ಮಿಕಂ ವಿಯ ಸಿನೇರುಂ ಅಭಿರುಹಿತುಂ ಆರಭನ್ತಿ। ಅಥ ನೇಸಂ ಪಠಮಂ ನಾಗೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಯುದ್ಧೇ ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಛವಿ ವಾ ಚಮ್ಮಂ ವಾ ಛಿಜ್ಜತಿ, ನ ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕೇವಲಂ ಕುಮಾರಕಾನಂ ದಾರುಮೇಣ್ಡಕಯುದ್ಧಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸನ್ತಾಸನಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। ಕೋಟಿಸತಾಪಿ ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾಪಿ ನಾಗಾ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಅಸುರಪುರಂಯೇವ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ನಿವತ್ತನ್ತಿ। ಸಚೇ ಪನ ಅಸುರಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ನಾಗಾ ಓಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ದುತಿಯೇ ಆಲಿನ್ದೇ ಸುಪಣ್ಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ಯುಜ್ಝನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸುಪಣ್ಣಾದೀಸುಪಿ। ಯದಾ ಪನ ತಾನಿ ಪಞ್ಚಪಿ ಠಾನಾನಿ ಅಸುರಾ ಮದ್ದನ್ತಿ, ತದಾ ಏಕತೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ ಓಸಕ್ಕನ್ತಿ । ಅಥ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇನ್ತಿ। ಸಕ್ಕೋ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನಸತಿಕಂ ವೇಜಯನ್ತರಥಂ ಆರುಯ್ಹ ಸಯಂ ವಾ ನಿಕ್ಖಮತಿ, ಏಕಂ ವಾ ಪುತ್ತಂ ಪೇಸೇತಿ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪನ ದಿವಸೇ ಏವಂ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅಸುರೇ ಯುದ್ಧೇನ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಸಮುದ್ದೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಾ ಪಟಿಮಾ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಠಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಸುರಾ ನಾಗಾದಯೋ ಜಿನಿತ್ವಾ ಆಗತಾಪಿ ಇನ್ದಪಟಿಮಾ ದಿಸ್ವಾ "ಸಕ್ಕೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ"ತಿ ಪಲಾಯನ್ತಿ। ಇತಿ ಸುರಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾತಿ ಅಸುರಾ, ವೇಪಚಿತ್ತಿಪಹಾರಾದಾದಯೋ, ತೇಸಂ ಭವನಂ ಅಸುರಭವನಂ। ತಂ ಪನ ಆಯಾಮತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ದಸಸಹಸ್ಸಯೋಜನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "ತಥಾ ಅಸುರಭವನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ ಚಾತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ **ತಥಾ**-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ, ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ ಚ ತಥಾ ದಸಸಹಸ್ಸಯೋಜನಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಆಯಾಮೇನ ಚ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಚ ಯೋಜನಸತಂ ಹೋತಿ, ಲೋಹಪಥವೀ ಲೋಹಛದನಂ ಏಕೇಕಾ ಚ ಭಿತ್ತಿ ನವನವಯೋಜನಿಕಾ ಹೋತಿ। ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ಭಿತ್ತಿಯಾ ಅಚ್ಚಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಭಿತ್ತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪರತೋ ಯೋಜನಸತಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೇಸದಿಸಾಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇತಿ ಜಾಲಪರಿಯನ್ತವಸೇನ ಆಯಾಮವಿತ್ಥಾರತೋ ಅಟ್ಠಾರಸಯೋಜನಾಧಿಕಾನಿ ತೀಣಿ ಯೋಜನಸತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಪರಿಕ್ಖೇಪೇನ ನವ ಯೋಜನಸತಾನಿ ಚತುಪಣ್ಣಾಸಞ್ಚ ಯೋಜನಾನಿ। ಸಮನ್ತಾ ಪನ ಉಸ್ಸದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದಸಯೋಜನಸಹಸ್ಸಂ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ನರಕೋ "ಅವೀಚೀ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋತಿ? ವೀಚಿ ನಾಮ ಅನ್ತರಂ ವುಚ್ಚತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಾನಂ ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಅನ್ತರಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ "ಅವೀಚೀ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಪುರತ್ಥಿಮಭಿತ್ತಿತೋ ಜಾಲಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಂಸಿಬ್ಬಮಾನಯೋಜನಸತಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಿತ್ತಿಂ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪರತೋ ಯೋಜನಸತಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೇಸದಿಸಾಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏವಂ ಜಾಲಾನಂ ನಿರನ್ತರತಾಯ ಅವೀಚಿ। ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಪನಸ್ಸ ಯೋಜನಸತಿಕೇ ಠಾನೇ ನಾಳಿಯಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಪೂರಿತತಿಪುಪಿಟ್ಠಂ ವಿಯ ಸತ್ತಾ ನಿರನ್ತರಾ, "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸತ್ತೋ ಅತ್ಥಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನತ್ಥೀ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಠಿತಾನಂ ನಿಸಿನ್ನಾನಂ ನಿಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಅನ್ತೋ ನತ್ಥಿ, ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಠಿತೇ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇ ವಾ ನಿಪನ್ನೇ ವಾ ನ ಬಾಧೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಸತ್ತಾನಂ ನಿರನ್ತರತಾಯ ಅವೀಚಿ। ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಪನ ಛ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾನಿ

ಚಿತ್ತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏಕಂ ದುಕ್ಖಸಹಗತಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಥಾ ಜಿವ್ಹಗ್ಗೇ ಛ ಮಧುಬಿನ್ದೂನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ತಮ್ಬಲೋಹಬಿನ್ದುಮ್ಹಿ ಠಪಿತೇ ಅನುದಹನಬಲವತಾಯ ತದೇವ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಇತರಾನಿ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನುದಹನಬಲವತಾಯ ದುಕ್ಖಮೇವೇತ್ಥ ನಿರನ್ತರಂ, ಇತರಾನಿ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾನೀತಿ ಏವಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿರನ್ತರತಾಯ ಅವೀಚೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಅಯಞ್ಚ ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯೋ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಜಮ್ಬುದೀಪೋ ಪನ ಆಯಾಮತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ದಸಸಹಸ್ಸಯೋಜನಪರಿಮಾಣೋ। ತತ್ಥ ಚ ಚತುಸಹಸ್ಸಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೋ ಪದೇಸೋ ತದುಪಭೋಗೀಸತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಾ ಉದಕೇನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ "ಸಮುದ್ದೋ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋ। ತಿಸಹಸ್ಸಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಮನುಸ್ಸಾ ವಸನ್ತಿ, ತಿಸಹಸ್ಸಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಹಿಮವಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪರಗೋಯಾನಂ ಸತ್ತಸಹಸ್ಸಯೋಜನನ್ತಿಆದೀಸು ಆಯಾಮತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ಪಮಾಣಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ ಸಕಟಸಣ್ಠಾನೋ, ಛನ್ನವುತಿಯಾ ಪಟ್ಟನಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಛಪಣ್ಣಾಸರತನಾಗಾರೇಹಿ ನವನವುತಿಯಾ ದೋಣಮುಖಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ತೇಸಟ್ಠಿಯಾ ನಗರಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಕಿರ ಆದಿತೋ ತೇಸಟ್ಠಿಮತ್ತಾನಿ ನಗರಸಹಸ್ಸಾನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಂ, ತಥಾ ತತಿಯಂ। ತಾನಿ ಪನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ತತೋ ಪರಂ ಅಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚ ನವ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ। **ದೋಣಮುಖ**ನ್ತಿ ಚ ಮಹಾನಗರಸ್ಸ ಆಯುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಪಧಾನಘರಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಪರಗೋಯಾನೋ ಆದಾಸಸಣ್ಠಾನೋ, ಪುಬ್ಬವಿದೇಹೋ ಅಡ್ಢಚನ್ದಸಣ್ಠಾನೋ, ಉತ್ತರಕುರು ಪೀಠಸಣ್ಠಾನೋ। "ತಂತಂನಿವಾಸೀನಂ ತಂತಂಪರಿವಾರದೀಪವಾಸೀನಞ್ಚ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಮುಖಮ್ಪಿ ತಂತಂಸಣ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಂ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವಸಿದ್ಧೋ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಕಿರ ತೇಸು ತೇಸು ಪದೇಸೇಸು ಘನನಿಚಿತಪತ್ತಸಞ್ಛನ್ನಸಾಖಾಪಸಾಖಾ ಕೂಟಾಗಾರೂಪಮಾ ಮನೋರಮಾ ರುಕ್ಖಾ ತೇಸಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ನಿವೇಸನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ಸುಖಂ ನಿವಸನ್ತಿ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ತತ್ಥ ರುಕ್ಖಾ ಸುಜಾತಾ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಪುಪ್ಫಿತಗ್ಗಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಜಲಾಸಯಾಪಿ ವಿಕಸಿತಪದುಮಪುಣ್ಡರೀಕಸೋಗನ್ಧಿಕಾದಿಪುಪ್ಫಸಞ್ಛನ್ನಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಪರಮಸುಗನ್ಧಾ ಸಮನ್ತತೋ ಪವಾಯನ್ತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ।

ಸರೀರಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಅತಿದೀಘತಾದಿದೋಸರಹಿತಂ ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಸಮ್ಪನ್ನಂ ಜರಾಯ ಅನಭಿಭೂತತ್ತಾ ವಲಿತಪಲಿತಾದಿದೋಸವಿರಹಿತಂ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಜವಬಲಪರಕ್ಕಮಸೋಭಮೇವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಅನುಟ್ಠಾನಫಲೂಪಜೀವಿತಾಯ ನ ಚ ತೇಸಂ ಕಸಿವಣಿಜ್ಜಾದಿವಸೇನ ಆಹಾರಪರಿಯೇಟ್ಠಿವಸೇನ ದುಕ್ಖಂ ಅತ್ಥಿ, ತತೋ ಏವ ನ ದಾಸದಾಸೀಕಮ್ಮಕರಾದಿಪರಿಗ್ಗಹೋ ಅತ್ಥಿ। ನ ಚ ತತ್ಥ ಸೀತುಣ್ಹಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪವಾಳಾದಿಪರಿಸ್ಸಯೋ ಅತ್ಥಿ। ಯಥಾ ನಾಮೇತ್ಥ ಗಿಮ್ಹಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಮಾಸೇ ಪಚ್ಚೂಸವೇಲಾಯಂ ಸಮಸೀತುಣ್ಹೋ ಉತು ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ತತ್ಥ ಸಮಸೀತುಣ್ಹೋವ ಉತು ಹೋತಿ, ನ ಚ ನೇಸಂ ಕೋಚಿ ಉಪಘಾತೋ ವಿಹೇಸಾ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಅಕಟ್ಠಪಾಕಿಮಮೇವ ಸಾಲಿಂ ಅಕಣಂ ಅಥುಸಂ ಸುದ್ಧಂ ಸುಗನ್ಧಂ ತಣ್ಡುಲಫಲಂ ನಿದ್ಧೂಮಙ್ಗಾರೇನ ಅಗ್ಗಿನಾ ಪಚಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಿರ ಜೋತಿಕಪಾಸಾಣಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ತೇ ತಯೋ ಪಾಸಾಣೇ ಠಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಕ್ಖಲಿಂ ಆರೋಪೇನ್ತಿ, ಪಾಸಾಣೇಹಿ ತೇಜೋ ಸಮುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಂ ಪಾಚೇತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಸೂಪೋ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೋ ವಾ ನ ಹೋತಿ, ಭುಞ್ಜನ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಾನುಕೂಲೋಯೇವಸ್ಸ ರಸೋ ಹೋತಿ। ತಂ ಪನ ಭುಞ್ಜನ್ತಾನಂ ನೇಸಂ ಕುಟ್ಠಂ ಗಣ್ಡೋ ಕಿಲಾಸೋ ಸೋಸೋ ಕಾಸೋ ಅಪಮಾರೋ ಜರೋತಿ ಏವಮಾದಿಕೋ ನ ಕೋಚಿ ರೋಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇ ತಂ ಠಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಾನಂ ದೇನ್ತಿಯೇವ, ಮಚ್ಛರಿಯಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ನೇವ ಹೋತಿ, ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾದಯೋಪಿ ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ನ ಚ ತೇ ಖುಜ್ಜಾ ವಾ ವಾಮನಾ ವಾ ಕಾಣಾ ವಾ ಕುಣೀ ವಾ ಖಞ್ಜಾ ವಾ ಪಕ್ಖಹತಾ ವಾ ವಿಕಲಙ್ಗಾ ವಾ ವಿಕಲಿನ್ದ್ರಿಯಾ ವಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಇತ್ಥಿಯೋಪಿ ತತ್ಥ ನಾತಿದೀಘಾ ನಾತಿರಸ್ಸಾ ನಾತಿಕಿಸಾ ನಾತಿಥೂಲಾ ನಾತಿಕಾಳಿಕಾ ನಾಚ್ಚೋದಾತಾ ಸೋಭಗ್ಗಪ್ಪತ್ತರೂಪಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ದೀಘಙ್ಗುಲೀ ತಮ್ಬನಖಾ ಅಲಮ್ಬಥನಾ ತನುಮಜ್ಝಾ ಪುಣ್ಣಚನ್ದಮುಖೀ ವಿಸಾಲಕ್ಖೀ ಮುದುಗತ್ತಾ ಸಹಿಭೋರೂ ಓದಾತದನ್ತಾ

ಗಮ್ಭೀರನಾಭೀ ತನುಜಙ್ಘಾ ದೀಘನೀಲವೇಲ್ಲಿತಕೇಸೀ ಪುಥುಲಸುಸ್ಸೋಣೀ ನಾತಿಲೋಮಾ ನಾಲೋಮಾ ಸುಭಗಾ ಉತುಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾ ಸಣ್ಹಾ ಸಖಿಲಸಮ್ಭಾಸಾ ನಾನಾಭರಣವಿಭೂಸಿತಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ।

ಪುರಿಸಾಪಿ ಪಞ್ಚವೀಸತಿವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕಾ ವಿಯ, ನ ಪುತ್ತಾ ಮಾತಾದೀಸು ರಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಯಂ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾ। ಸತ್ತಾಹಿಕಮೇವ ಚ ತತ್ಥ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾ ಕಾಮರತಿಯಾ ವಿಹರನ್ತಿ , ತತೋ ವೀತರಾಗಾ ವಿಯ ಯಥಾಸುಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ತತ್ಥ ಇಧ ವಿಯ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಮೂಲಕಂ ಗಬ್ಭಪರಿಹರಣಮೂಲಕಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ವಿಜಾಯನಮೂಲಕಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ಹೋತಿ, ರತ್ತಕಞ್ಚುಕತೋ ಕಞ್ಚನಪಟಿಮಾ ವಿಯ ದಾರಕಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ಅಮಕ್ಖಿತಾ ಏವ ಸೇಮ್ಹಾದಿನಾ ಸುಖೇನೇವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ಅಯಂ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾ। ಮಾತಾ ಪನ ಪುತ್ತಂ ವಾ ಧೀತರಂ ವಾ ವಿಜಾಯಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ವಿಚರಣಕಪ್ಪದೇಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅನಪೇಕ್ಖಾ ಯಥಾರುಚಿ ಗಚ್ಛತಿ। ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಸಯಿತಾನಂ ಯೇ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಪುರಿಸಾ ವಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ವಾ, ತೇ ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗುಲಿಯೋ ಉಪನಾಮೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಕಮ್ಮಬಲೇನ ತತೋ ಖೀರಂ ಪವತ್ತತಿ, ತೇನ ತೇ ದಾರಕಾ ಯಾಪೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಪನ ವಡ್ಢನ್ತಾ ಕತಿಪಯದಿವಸೇಯೇವ ಲದ್ಧಬಲಾ ಹುತ್ವಾ ದಾರಿಕಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ, ದಾರಕಾ ಪುರಿಸೇ।

ಕಪ್ಪರುಕ್ಖತೋ ಏವ ಚ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ವತ್ಥಾಭರಣಾನಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನ್ತಿ। ನಾನಾವಿರಾಗವಣ್ಣವಿಚಿತ್ತಾನಿ ಹಿ ವತ್ಥಾನಿ ಸುಖುಮಾನಿ ಮುದುಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೇಸು ಓಲಮ್ಬನ್ತಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ನಾನಾವಿಧರಂಸಿಜಾಲಸಮುಜ್ಜಲವಿವಿಧವಣ್ಣರತನವಿನದ್ಧಾನಿ ಅನೇಕವಿಧಮಾಲಾಕಮ್ಮಲತಾಕಮ್ಮಭಿತ್ತಿಕಮ್ಮವಿಚಿತ್ತಾನಿ ಸೀಸೂಪಗಗೀವೂಪಗಕಟೂಪಗಹತ್ಥೂಪಗಪಾದೂಪಗಾನಿ ಸೋವಣ್ಣಮಯಾನಿ ಆಭರಣಾನಿ ಚ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖತೋ ಓಲಮ್ಬನ್ತಿ। ತಥಾ ವೀಣಾಮುದಿಙ್ಗಪಣವಸಮ್ಮತಾಳಸಙ್ಖವಂಸವೇತಾಳಪರಿವಾರಾದೀನಿ ವಲ್ಲಕೀಪಭುಉತಿಕಾನಿ ತೂರಿಯಭಣ್ಡಾನಿಪಿ ತತೋ ಓಲಮ್ಬನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಚ ಬಹೂ ಫಲರುಕ್ಖಾ ಕುಮ್ಭಮತ್ತಾನಿ ಫಲಾನಿ ಫಲನ್ತಿ, ಮಧುರರಸಾನಿ ಯಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ತೇ ಸತ್ತಾಹಮ್ಪಿ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾಹಿ ನ ಬಾಧೀಯನ್ತಿ।

ನಜ್ಜೋಪಿ ತತ್ಥ ಸುವಿಸುದ್ಧಜಲಾ ಸುಪತಿತ್ಥಾ ರಮಣೀಯಾ ಅಕದ್ದಮಾ ವಾಲುಕತಲಾ ನಾತಿಸೀತಾ ನಾತಿಉಣ್ಹಾ ಸುರಭಿಗನ್ಧೀಹಿ ಜಲಜಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸುರಭೀ ವಾಯನ್ತಿಯೋ ಸನ್ದನ್ತಿ, ನ ತತ್ಥ ಕಣ್ಟಕಿನಾ ಕಕ್ಖಳಗಚ್ಛಲತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಕಣ್ಟಕಾ ಪುಪ್ಫಫಲಸಚ್ಛನ್ನಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ಚನ್ದನನಾಗರುಕ್ಖಾ ಸಯಮೇವ ರಸಂ ಪಗ್ಘರನ್ತಿ। ನಹಾಯಿತುಕಾಮಾ ಚ ನದೀತಿತ್ಥೇ ಏಕಜ್ಝಂ ವತ್ಥಾಭರಣಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ನದಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ನಹಾಯಿತ್ವಾ ಉತ್ತಿಣ್ಣಾ ಉತ್ತಿಣ್ಣಾ ಉಪರಿಟ್ಠಿಮಂ ಉಪರಿಟ್ಠಿಮಂ ವತ್ಥಾಭರಣಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನ ತೇಸಂ ಏವಂ ಹೋತಿ "ಇದಂ ಮಮ, ಇದಂ ಪರಸ್ಸಾ"ತಿ। ತತೋ ಏವ ನ ತೇಸಂ ಕೋಚಿ ವಿಗ್ಗಹೋ ವಾ ವಿವಾದೋ ವಾ, ಸತ್ತಾಹಿಕಾ ಏವ ಚ ನೇಸಂ ಕಾಮರತಿಕೀಳಾ ಹೋತಿ, ತತೋ ವೀತರಾಗಾ ವಿಯ ವಿಚರನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ಚ ರುಕ್ಖೇ ಸಯಿತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥೇವ ಸಯನಂ ಉಪಲಬ್ಭತಿ।

ಮತೇ ಚ ಸತ್ತೇ ನ ರೋದನ್ತಿ ನ ಸೋಚನ್ತಿ, ತಞ್ಚ ಮಣ್ಡಯಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ। ತಾವದೇವ ಚ ತಥಾರೂಪಾ ಸಕುಣಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಮತಂ ದೀಪನ್ತರಂ ನೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸುಸಾನಂ ವಾ ಅಸುಚಿಟ್ಠಾನಂ ವಾ ತತ್ಥ ನತ್ಥಿ, ನ ಚ ತತೋ ಮತಾ ನಿರಯಂ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ವಾ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಂ ವಾ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ। "ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಸ್ಸ ಪಞ್ಚಸೀಲಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ತೇ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಮೇವ ಚ ನೇಸಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ನೇಸಂ ಪಞ್ಚಸೀಲಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತದನ್ತರೇಸೂತಿ ತೇಸಂ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ಅನ್ತರೇಸು। **ಲೋಕನ್ತರಿಕನಿರಯಾ**ತಿ ಲೋಕಾನಂ ಲೋಕಧಾತೂನಂ ಅನ್ತರೋ ವಿವರೋ ಲೋಕನ್ತರೋ, ತತ್ಥ ಭವಾ ಲೋಕನ್ತರಿಕಾ, ನಿರಯಾ। ತಿಣ್ಣಞ್ಹಿ ಸಕಟಚಕ್ಕಾನಂ ಪತ್ತಾನಂ ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಸನ್ನಭಾವೇನ ಠಪಿತಾನಂ ಅನ್ತರಸದಿಸೇಸು ತಿಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಂ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ಅನ್ತರೇಸು ಏಕೇಕೋ ಲೋಕನ್ತರಿಕನಿರಯೋ। ಸೋ ಪನ ಪರಿಮಾಣತೋ ಅಟ್ಠಯೋಜನಸಹಸ್ಸಪ್ಪಮಾಣೋ ಹೋತಿ ನಿಚ್ಚವಿವಟೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಚ ಕೇನಚಿ ನ ಪಿಹಿತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಉದಕಸ್ಸ ಪಿಧಾಯಿಕಾ ಪಥವೀ ನತ್ಥೀತಿ ಅಸಂವುತಾ ಲೋಕನ್ತರಿಕನಿರಯಾ, ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ವಿಯ ದೇವವಿಮಾನಾನಂ ಅಭಾವತೋ ಅಸಂವುತಾ ಅಪಿಹಿತಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿನಿವಾರಣಸಮತ್ಥೇನ ಚ ಅನ್ಧಕಾರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ತತ್ಥ ಕಿರ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಜಾಯತಿ ಆಲೋಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತೀಸು ದೀಪೇಸು ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಆಲೋಕಕರಣಸಮತ್ಥಾಪಿ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ತತ್ಥ ಆಲೋಕಂ ನ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ತೇ ಹಿ ಯುಗನ್ಧರಸಮಪ್ಪಮಾಣೇ ಆಕಾಸಪ್ಪದೇಸೇ ವಿಚರಣತೋ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝೇನ ವಿಚರನ್ತಿ, ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಞ್ಚ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ

ಲೋಕನ್ತರಿಕನಿರಯಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ತತ್ಥ ಆಲೋಕಂ ನ ದಸ್ಸೇನ್ತೀತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯದಾ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಾದೀಸು ಓಭಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತದಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। "ಅಞ್ಞೇಪಿ ಕಿರ ಭೋ ಸನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಇಧೂಪಪನ್ನಾ"ತಿ ತಂ ದಿವಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಓಭಾಸೋ ಏಕಂ ಯಾಗುಪಾನಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾಟಮತ್ತಮೇವ ವಿಜ್ಜೋಭಾಸೋ ವಿಯ ನಿಚ್ಛರಿತ್ವಾ "ಕಿಂ ಇದ"ನ್ತಿ ಭಣನ್ತಾನಂಯೇವ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ।

ಕಿಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀತಿ? ಭಾರಿಯಂ ದಾರುಣಂ ಗರುಕಂ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಧಮ್ಮಿಕಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಞ್ಚ ಉಪರಿ ಅಪರಾಧಂ ಅಞ್ಞಞ್ಚ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪಾಣವಧಾದಿಂ ಸಾಹಸಿಕಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಅಭಯಚೋರನಾಗಚೋರಾದಯೋ ವಿಯ। ತೇಸಂ ಅತ್ತಭಾವೋ ತಿಗಾವುತಿಕೋ ಹೋತಿ, ವಗ್ಗುಲೀನಂ ವಿಯ ದೀಘನಖಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ರುಕ್ಖೇ ವಗ್ಗುಲಿಯೋ ವಿಯ ನಖೇಹಿ ಚಕ್ಕವಾಳಪಾದೇ ಲಗ್ಗನ್ತಿ, ಯದಾ ಸಂಸಪ್ಪನ್ತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಹತ್ಥಪಾಸಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ "ಭಕ್ಖೋ ನೋ ಲದ್ಧೋ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಖಾದನತ್ಥಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ ಉಪಕ್ಕಮನ್ತಾ ವಿಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಲೋಕಸನ್ಧಾರಕೇ ಉದಕೇ ಪತನ್ತಿ, ವಾತೇ ಪಹರನ್ತೇಪಿ ಮಧುಕಫಲಾನಿ ವಿಯ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉದಕೇ ಪತನ್ತಿ, ಪತಿತಮತ್ತಾವ ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರೇ ಉದಕೇ ಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ವಿಲೀಯನ್ತಿ ಅತಿಸೀತಲಭಾವತೋ ಆತಪಸನ್ತಾಪಾಭಾವೇನ। ಅತಿಸೀತಲಭಾವಮೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರತಾ ವುತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತಂ ಕಪ್ಪಸಣ್ಠಹನಉದಕಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಕರಮಹಾಮೇಘವುಟ್ಠಂ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಂ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಉದಕಂ ವಿಯ ಖಾರಂ ಭವಿತುಂ ಅರಹತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸತಿ ಪಥವೀಪಿ ವಿಲೀಯೇಯ್ಯ, ತೇಸಂ ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಬಲೇನ ಪೇತಾನಂ ಪಕತಿಉದಕಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಖೇಳಭಾವಾಪತ್ತಿ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ತದಾ ಖಾರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರೇ ಉದಕೇ ಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ವಿಲೀಯನ್ತೀ"ತಿ।

ಅನನ್ತಾನೀತಿ ಅಪರಿಮಾಣಾನಿ, "ಏತ್ತಕಾನೀ"ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಮಿನಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾನಿ। ತಾನಿ ಚ ಭಗವಾ ಅನನ್ತೇನ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಅವೇದಿ "ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ, ಅನನ್ತೋ ಸತ್ತನಿಕಾಯೋ, ಅನನ್ತಾನಿ ಚಕ್ಕವಾಳಾನೀ"ತಿ। ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಹಿ ಅನನ್ತಂ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ ಸಯಮ್ಪಿ ಅನನ್ತತ್ತಾ। ಯಾವತಕಞ್ಹಿ ಞೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣಂ। ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಮೇವ ಞೇಯ್ಯಂ। ಞೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಞಾಣಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅನನ್ತೇನ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಅವೇದೀ**"ತಿಆದಿ। ಅನನ್ತತಾ ಚಸ್ಸ ಅನನ್ತಞೇಯ್ಯಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರತಾ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಏವಮಸ್ಸ ಓಕಾಸಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋ**"ತಿ।

ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ವಿವಟ್ಟಾದೀನಮ್ಪಿ ವಿದಿತತಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ವಿವಟ್ಟಾದಯೋಪಿ ಆದಿತೋ ಪಭುತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಸಂವಟ್ಟೋ ಸಂವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀ ವಿವಟ್ಟೋ ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀತಿ ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ। ತತ್ಥ ಸಂವಟ್ಟನಂ ವಿನಸ್ಸನಂ **ಸಂವಟ್ಟೋ,** ವಿನಸ್ಸಮಾನೋ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪೋ। ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಕಾಲೋಯೇವ, ತದಾ ಪವತ್ತಮಾನಸಙ್ಖಾರವಸೇನಸ್ಸ ವಿನಾಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಂವಟ್ಟತೋ ಉದ್ಧಂ ತಥಾಠಾಯೀಕಾಲೋ **ಸಂವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀ।** ವಿವಟ್ಟನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ ವಡ್ಢನಂ ವಾ **ವಿವಟ್ಟೋ,** ವಡ್ಢಮಾನೋ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪೋ। ಸೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಕಾಲೋಯೇವ, ತದಾ ಪವತ್ತಮಾನಸಙ್ಖಾರವಸೇನಸ್ಸ ವಡ್ಢಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿವಟ್ಟತೋ ಉದ್ಧಂ ತಥಾಠಾಯೀಕಾಲೋ **ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀ।** ತತ್ಥ ತಯೋ ಸಂವಟ್ಟಾ ತೇಜೋಸಂವಟ್ಟೋ ಆಪೋಸಂವಟ್ಟೋ ವಾಯೋಸಂವಟ್ಟೋತಿ। ತಿಸ್ಸೋ ಸಂವಟ್ಟಸೀಮಾ ಆಭಸ್ಸರಾ ಸುಭಕಿಣ್ಹಾ ವೇಹಪ್ಫಲಾತಿ। ಯದಾ ಕಪ್ಪೋ ತೇಜೇನ ಸಂವಟ್ಟತಿ, ತದಾ ಆಭಸ್ಸರತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಗ್ಗಿನಾ ಡಯ್ಹತಿ। ಯದಾ ಆಪೇನ ಸಂವಟ್ಟತಿ, ತದಾ ಸುಭಕಿಣ್ಹತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಉದಕೇನ ವಿಲೀಯತಿ। ಯದಾ ವಾಯುನಾ ಸಂವಟ್ಟತಿ, ತದಾ ವೇಹಪ್ಫಲತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವಾತೇನ ವಿದ್ಧಂಸತಿ।

ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ತೀಸುಪಿ ಸಂವಟ್ಟಕಾಲೇಸು ಏಕಂ ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತಂ ವಿನಸ್ಸತಿ। ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತಂ ನಾಮ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಂ ವಿಸಯಕ್ಖೇತ್ತಞ್ಚ। ತತ್ಥ **ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ** ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ಹೋತಿ, ಯಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಾದೀಸು ಕಮ್ಪತಿ। ಯತ್ತಕೇ ಹಿ ಠಾನೇ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಞಾಣಾದಿಞಾಣಾನುಭಾವೋ ಪುಞ್ಞಫಲಸಮುತ್ತೇಜಿತೋ ಸರಸೇನೇವ ಪಟಿವಿಜಮ್ಭತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಙ್ಕುರಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಕ್ಖೇತ್ತಂ ನಾಮಾತಿ ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಂ** ಪನ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ, ಯತ್ಥ ರತನಸುತ್ತಂ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೧ ಆದಯೋ; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೨೪ ಆದಯೋ) ಖನ್ಧಪರಿತ್ತಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೬೭; ಜಾ॰ ೧.೨.೧೦೫-೧೦೬; ಚೂಳವ॰ ೨೫೧ ಆದಯೋ) ಧಜಗ್ಗಪರಿತ್ತಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ಆಟಾನಾಟಿಯಪರಿತ್ತಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೫ ಆದಯೋ) ಮೋರಪರಿತ್ತನ್ತಿ

(ಜಾ॰ ೧.೨.೧೭-೧೮) ಇಮೇಸಂ ಪರಿತ್ತಾನಂ ಆನುಭಾವೋ ವತ್ತತಿ। ಇದ್ಧಿಮಾ ಹಿ ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾಯ ಪರಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಅಞ್ಞಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಗತೋಪಿ ಕತಪರಿತ್ತೋ ಏವ ಹೋತಿ। ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇ ಠತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಪರಿತ್ತೇ ಕತೇ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತೇ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಅಭಿಸಮ್ಭುಣಾತೇವ ಪರಿತ್ತಾನುಭಾವೋ ತತ್ಥ ದೇವತಾಹಿ ಪರಿತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬತೋ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ವಿಸಯಕ್ಖೇತ್ತಂ** ಪನ ಅನನ್ತಂ ಅಪರಿಮಾಣಂ। ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣೇಸು ಹಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಯಂ ಯಂ ತಥಾಗತೋ ಆಕಙ್ಖತಿ, ತಂ ತಂ ಜಾನಾತಿ ಆಕಙ್ಖಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯ ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ। ಏವಮೇತೇಸು ತೀಸು ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತೇಸು ಏಕಂ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಂ ವಿನಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ವಿನಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ। ವಿನಸ್ಸನ್ತಮ್ಪಿ ಏಕತೋವ ವಿನಸ್ಸತಿ, ಸಣ್ಠಹನ್ತಮ್ಪಿ ಏಕತೋವ ಸಣ್ಠಹತಿ, ತಸ್ಸೇವಂ ವಿನಾಸೋ ಸಣ್ಠಹನಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಪ್ಪೋ **ಅಗ್ಗಿನಾ** ನಸ್ಸತಿ, ಆದಿತೋವ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಮಹಾಮೇಘೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇ ಏಕಂ ಮಹಾವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸತಿ , ಮನುಸ್ಸಾ ತುಟ್ಠಾ ಸಬ್ಬಬೀಜಾನಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವಪನ್ತಿ, ಸಸ್ಸೇಸು ಪನ ಗೋಖಾಯಿತಮತ್ತೇಸು ಜಾತೇಸು ಗದ್ರಭರವಂ ರವನ್ತೋ ಏಕಬಿನ್ದುಮ್ಪಿ ನ ವಸ್ಸತಿ, ತದಾ ಪಚ್ಛಿನ್ನಪಚ್ಛಿನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ ವಸ್ಸಂ। ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಹಿ ಭಗವತಾ "ಹೋತಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೋ ಯಂ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ದೇವೋ ನ ವಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೬) ವುತ್ತಂ। ವಸ್ಸೂಪಜೀವಿನೋಪಿ ಸತ್ತಾ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿತ್ತಾಭಾದಿಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ಪುಪ್ಫಫಲೂಪಜೀವಿನಿಯೋ ಚ ದೇವತಾ। ಏವಂ ದೀಘೇ ಅದ್ಧಾನೇ ವೀತಿವತ್ತೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉದಕಂ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಥಾನುಪುಬ್ಬೇನ ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಾಪಿ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ನೇರಯಿಕಸತ್ತಾಪಿ। ತತ್ಥ ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಮಸೂರಿಯಪಾತುಭಾವೇ ವಿನಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಏಕೇ।

ಝಾನಂ ಪನ ವಿನಾ ನತ್ಥಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ಏತೇಸಞ್ಚ ಕೇಚಿ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಪೀಳಿತಾ, ಕೇಚಿ ಅಭಬ್ಬಾ ಝಾನಾಧಿಗಮಾಯ, ತೇ ಕಥಂ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀತಿ? ದೇವಲೋಕೇ ಪಟಿಲದ್ಧಜ್ಝಾನವಸೇನ। ತದಾ ಹಿ "ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ಕಪ್ಪವುಟ್ಠಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಲೋಕಬ್ಯೂಹಾ ನಾಮ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾ ಮುತ್ತಸಿರಾ ವಿಕಿಣ್ಣಕೇಸಾ ರುದಮ್ಮುಖಾ ಅಸ್ಸೂನಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಪುಞ್ಛಮಾನಾ ರತ್ತವತ್ಥನಿವತ್ಥಾ ಅತಿವಿಯ ವಿರೂಪವೇಸಧಾರಿನೋ ಹುತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಪಥೇ ವಿಚರನ್ತಾ ಏವಂ ಆರೋಚೇನ್ತಿ "ಮಾರಿಸಾ ಮಾರಿಸಾ ಇತೋ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ಕಪ್ಪವುಟ್ಠಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಯಂ ಲೋಕೋ ವಿನಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋಪಿ ಉಸ್ಸುಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ, ಅಯಞ್ಚ ಮಹಾಪಥವೀ ಸಿನೇರು ಚ ಪಬ್ಬತರಾಜಾ ಡಯ್ಹಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಿನಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಲೋಕವಿನಾಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಮೇತ್ತಂ ಮಾರಿಸಾ ಭಾವೇಥ, ಕರುಣಂ, ಮುದಿತಂ, ಉಪೇಕ್ಖಂ ಮಾರಿಸಾ ಭಾವೇಥ, ಮಾತರಂ ಉಪಟ್ಠಹಥ, ಪಿತರಂ ಉಪಟ್ಠಹಥ, ಕುಲೇ ಜೇಟ್ಠಾಪಚಾಯಿನೋ ಹೋಥಾ"ತಿ। ತೇ ಪನ ದೇವಾ ಲೋಕಂ ಬ್ಯೂಹೇನ್ತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇನ್ತೀತಿ **"ಲೋಕಬ್ಯೂಹಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇ ಕಿರ ದಿಸ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಠಿತಾಪಿ ನಿಸಿನ್ನಾಪಿ ಸಂವೇಗಜಾತಾ ಸಮ್ಭಮಪ್ಪತ್ತಾವ ಹುತ್ವಾ ತೇಸಂ ಆಸನ್ನೇ ಠಾನೇ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ।

ಕಥಂ ಪನೇತೇ ಕಪ್ಪವುಟ್ಠಾನಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ? "ಧಮ್ಮತಾಯ ಸಞ್ಚೋದಿತಾ"ತಿ ಆಚರಿಯಾ। "ತಾದಿಸನಿಮಿತ್ತದಸ್ಸನೇನಾ"ತಿ ಏಕೇ। "ಬ್ರಹ್ಮದೇವತಾಹಿ ಉಯ್ಯೋಜಿತಾ"ತಿ ಅಪರೇ। ತೇಸಂ ಪನ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ಭುಮ್ಮದೇವತಾ ಚ ಸಂವೇಗಜಾತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಮುದುಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಮೇತ್ತಾದೀನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರಿತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬಸುಧಾಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ತತೋ ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಝಾನಂ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ। ದೇವಾನಂ ಕಿರ ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸವಾತಗ್ಗಹಣಪಚಯೇನ ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಝಾನಾನಿ ಸುಖೇನೇವ ಇಜ್ಝನ್ತಿ। ತದಞ್ಞೇ ಪನ ಆಪಾಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಅಪರಾಪರಿಯವೇದನೀಯೇನ ಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ಅಪರಾಪರಿಯವೇದನೀಯಕಮ್ಮರಹಿತೋ ಹಿ ಸಂಸಾರೇ ಸಂಸರನ್ತೋ ನಾಮ ಸತ್ತೋ ನತ್ಥಿ। ತೇಪಿ ತತ್ಥ ತಥೇವ ಝಾನಂ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ। ಏವಂ ದೇವಲೋಕೇ ಪಟಿಲದ್ಧಜ್ಝಾನವಸೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ಇದಞ್ಚ ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಪಾಯಸತ್ತಾ ಸಂವಟ್ಟಮಾನಲೋಕಧಾತೂಹಿ ಅಞ್ಞೇಸು ಲೋಕಧಾತೂಸುಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬೇ ಅಪಾಯಸತ್ತಾ ತದಾ ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಅಪಾಯೇಸು ದೀಘಾಯುಕಾನಂ ದೇವಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಪನ ವಿನಸ್ಸಮಾನೇಪಿ ಕಪ್ಪೇ ನಿರಯತೋ ನ ಮುಚ್ಚತಿಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ತತ್ಥ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪಿಟ್ಠಿಚಕ್ಕವಾಳೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಭವತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಾಯ ಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ನೇವ ಸಗ್ಗೋ ಅತ್ಥಿ, ನ

ಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಸಂವಟ್ಟಮಾನಚಕ್ಕವಾಳತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚತಿ। ಕಿಂ ಪನ ಪಿಟ್ಠಿಚಕ್ಕವಾಳಂ ನ ಝಾಯತೀತಿ? ಝಾಯತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಝಾಯಮಾನೇಪಿ ಏಸ ಆಕಾಸೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಪಚ್ಚತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ವಸ್ಸೂಪಚ್ಛೇದತೋ ಪನ ಉದ್ಧಂ ದೀಘಸ್ಸ ಅದ್ಧುನೋ ಅಚ್ಚಯೇನ ದುತಿಯೋ ಸೂರಿಯೋ ಪಾತುಭವತಿ, ಪಾತುಭೂತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ನೇವ ರತ್ತಿಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ನ ದಿವಾಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಏಕೋ ಸೂರಿಯೋ ಉಟ್ಠೇತಿ, ಏಕೋ ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪೋವ ಲೋಕೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಕಪ್ಪವುಟ್ಠಾನಕಾಲತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಸೂರಿಯವಿಮಾನೇ ಸೂರಿಯದೇವಪುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಸೂರಿಯೇ ನತ್ಥಿ। ಕಪ್ಪವುಟ್ಠಾನಕಾಲೇ ಪನ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾ, ಏವಂ ಸೂರಿಯದೇವಪುತ್ತೋಪಿ ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪನ ಪಭಸ್ಸರತರಞ್ಚೇವ ತೇಜವನ್ತತರಞ್ಚ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ತಂ ಅನ್ತರಧಾಯಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅಪರೇ। ತತ್ಥ ಪಕತಿಸೂರಿಯೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಆಕಾಸೇ ವಲಾಹಕಾಪಿ ಧೂಮಸಿಖಾಪಿ ವತ್ತನ್ತಿ, ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಸೂರಿಯೇ ವತ್ತಮಾನೇ ವಿಗತಧೂಮವಲಾಹಕಂ ಆದಾಸಮಣ್ಡಲಂ ವಿಯ ನಿಮ್ಮಲಂ ನಭಂ ಹೋತಿ। ಠಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಮಹಾನದಿಯೋ ಸೇಸಕುನ್ನದಿಆದೀಸು ಉದಕಂ ಸುಸ್ಸತಿ।

ತತೋಪಿ ದೀಘಸ್ಸ ಅದ್ಧುನೋ ಅಚ್ಚಯೇನ ತತಿಯೋ ಸೂರಿಯೋ ಪಾತುಭವತಿ, ಯಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾ ಮಹಾನದಿಯೋಪಿ ಸುಸ್ಸನ್ತಿ।

ತತೋಪಿ ದೀಘಸ್ಸ ಅದ್ಧುನೋ ಅಚ್ಚಯೇನ ಚತುತ್ಥೋ ಸೂರಿಯೋ ಪಾತುಭವತಿ, ಯಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾ ಹಿಮವತಿ ಮಹಾನದೀನಂ ಪಭವಾ ಸೀಹಪ್ಪಪಾತದಹೋ ಮನ್ದಾಕಿನೀದಹೋ ಕಣ್ಣಮುಣ್ಡದಹೋ ರಥಕಾರದಹೋ ಅನೋತತ್ತದಹೋ ಛದ್ದನ್ತದಹೋ ಕುಣಾಲದಹೋತಿ ಇಮೇ ಸತ್ತ ಮಹಾಸರಾ ಸುಸ್ಸನ್ತಿ।

ತತೋಪಿ ದೀಘಸ್ಸ ಅದ್ಧುನೋ ಅಚ್ಚಯೇನ ಪಞ್ಚಮೋ ಸೂರಿಯೋ ಪಾತುಭವತಿ, ಯಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಅಙ್ಗುಲಿಪಬ್ಬತೇಮನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಉದಕಂ ನ ಸಣ್ಠಾತಿ।

ತತೋಪಿ ದೀಘಸ್ಸ ಅದ್ಧುನೋ ಅಚ್ಚಯೇನ ಛಟ್ಠೋ ಸೂರಿಯೋ ಪಾತುಭವತಿ, ಯಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾ ಸಕಲಚಕ್ಕವಾಳಂ ಏಕಧೂಮಂ ಹೋತಿ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಸಿನೇಹಂ ಧೂಮೇನ। ಯಥಾ ಚಿದಂ, ಏವಂ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಾನಿಪಿ।

ಕಥಂ ತಾವಮಹನ್ತಂ ಉದಕರಾಸಿಂ ಘನಂ ಕರೋತೀತಿ ಚೇ? ವಿವರಸಮ್ಪದಾನತೋ ವಾತಸ್ಸಾತಿ। ತಞ್ಹಿಸ್ಸ ತಹಿಂ ತಹಿಂ ವಿವರಂ ದೇತಿ। ತಂ ಏವಂ ವಾತೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿಯಮಾನಂ ಘನಂ ಕರಿಯಮಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಮಾನಂ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಓತರತಿ। ಓತಿಣ್ಣೇ ಓತಿಣ್ಣೇ ಉದಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಟ್ಠಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ, ಉಪರಿಚತುಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕಟ್ಠಾನೇ ಚ ದೇವಲೋಕಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕತಾವತಿಂಸಭವನಾನಿ ಪನ ಪಥವೀಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ ನ ತಾವ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ಪುರಿಮಪಥವಿಟ್ಠಾನಂ ಓತಿಣ್ಣೇ ಪನ ಬಲವವಾತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇ ತಂ ಪಿಹಿತದ್ವಾರೇ ಧಮ್ಮಕರಣೇ ಠಿತಉದಕಮಿವ ನಿರುಸ್ಸಾಸಂ ಕತ್ವಾ ರುಮ್ಭನ್ತಿ । ಮಧುರೋದಕಂ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗಚ್ಛಮಾನಂ ಉಪರಿ ರಸಪಥವಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಉದಕಪಿಟ್ಠೇ ಉಪ್ಪಲಿನೀಪತ್ತಂ ವಿಯ ಪಥವೀ ಸಣ್ಠಾತಿ। ಸಾ ವಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನಾ ಚೇವ ಹೋತಿ ಗನ್ಧರಸಸಮ್ಪನ್ನಾ ಚ ನಿರುದಕಪಾಯಾಸಸ್ಸ ಉಪರಿ ಪಟಲಂ ವಿಯ। ಏತ್ಥ ಪನ ಮಹಾಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕಟ್ಠಾನಂ ವಿನಸ್ಸಮಾನೇ ಲೋಕೇ ಪಚ್ಛಾ ವಿನಸ್ಸತಿ, ಸಣ್ಠಹಮಾನೇ ಪಠಮಂ ಸಣ್ಠಹತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತದಾ ಚ ಆಭಸ್ಸರಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಪಠಮತರಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಆಯುಕ್ಖಯಾ ವಾ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಾ ವಾ ತತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಇಧೂಪಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇ ಹೋನ್ತಿ ಸಯಂಪಭಾ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಚರಾ, ತೇ ತಂ ರಸಪಥವಿಂ ಸಾಯಿತ್ವಾ ತಣ್ಹಾಭಿಭೂತಾ ಆಲುಪ್ಪಕಾರಕಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ಉಪಕ್ಕಮನ್ತಿ। ಅಥ ತೇಸಂ ಸಯಂಪಭಾ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಅನ್ಧಕಾರೋ ಹೋತಿ। ತೇ ಅನ್ಧಕಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಾಯನ್ತಿ। ತತೋ ತೇಸಂ ಭಯಂ ನಾಸೇತ್ವಾ ಸೂರಭಾವಂ ಜನಯನ್ತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಂ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪಾತುಭವತಿ। ತೇ ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಆಲೋಕಂ ಪಟಿಲಭಿಮ್ಹಾ"ತಿ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭೀತಾನಂ ಭಯಂ ನಾಸೇತ್ವಾ ಸೂರಭಾವಂ ಜನಯನ್ತೋ ಉಟ್ಠಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೂರಿಯೋ ಹೋತೂ"ತಿ **ಸೂರಿಯೋ**ತ್ವೇವಸ್ಸ ನಾಮಂ ಕರೋನ್ತಿ।

ಅಥ ಸೂರಿಯೇ ದಿವಸಂ ಆಲೋಕಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥಙ್ಗತೇ "ಯಮ್ಪಿ ಆಲೋಕಂ ಲಭಿಮ್ಹ, ಸೋಪಿ ನೋ ನಟ್ಠೋ"ತಿ ಪುನ ಭೀತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಏವಂ ಹೋತಿ "ಸಾಧು ವತಸ್ಸ, ಸಚೇ ಅಞ್ಞಂ ಆಲೋಕಂ ಲಭೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ। ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾ ವಿಯ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಂ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಪಾತುಭವತಿ। ತೇ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಛನ್ದಂ ಞತ್ವಾ ವಿಯ ಉಟ್ಠಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಚನ್ದೋ ಹೋತೂ"ತಿ **ಚನ್ದೋ**ತ್ವೇವಸ್ಸ ನಾಮಂ ಕರೋನ್ತಿ।

ಏವಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇಸು ಪಾತುಭೂತೇಸು ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ ತಾರಕರೂಪಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ತತೋ ಪಭುತಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ, ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಚ ಮಾಸಡ್ಢಮಾಸಉತುಸಂವಚ್ಛರಾ, ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಪಾತುಭೂತದಿವಸೇಯೇವ ಸಿನೇರುಚಕ್ಕವಾಳಹಿಮವನ್ತಪಬ್ಬತಾ ದೀಪಸಮುದ್ದಾ ಚ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ತೇ ಚ ಖೋ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ಫಗ್ಗುಣಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇಯೇವ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ಕಥಂ? ಯಥಾ ನಾಮ ಕಙ್ಗುಭತ್ತೇ ಪಚ್ಚಮಾನೇ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಪುಬ್ಬುಳಕಾ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಏಕೇ ಪದೇಸಾ ಥೂಪಥೂಪಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕೇ ನಿನ್ನನಿನ್ನಾ, ಏಕೇ ಸಮಸಮಾ, ಏವಮೇವ ಥೂಪಥೂಪಟ್ಠಾನೇ ಪಬ್ಬತಾ ಹೋನ್ತಿ, ನಿನ್ನನಿನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಸಮುದ್ದಾ, ಸಮಸಮಟ್ಠಾನೇ ದೀಪಾತಿ।

ಅಥ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ರಸಪಥವಿಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮೇನ ಏಕಚ್ಚೇ ವಣ್ಣವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ವಣ್ಣವನ್ತೋ ದುಬ್ಬಣ್ಣೇ ಅತಿಮಞ್ಞನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅತಿಮಾನಪಚ್ಚಯಾ ಸಾಪಿ **ರಸಪಥವೀ** ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, **ಭೂಮಿಪಪ್ಪಟಕೋ** ಪಾತುಭವತಿ। ಅಥ ನೇಸಂ ತೇನೇವ ನಯೇನ ಸೋಪಿ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಅಥ **ಪದಾಲತಾ** ಪಾತುಭವತಿ। ತೇನೇವ ನಯೇನ ಸಾಪಿ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಅಕಟ್ಠಪಾಕೋ **ಸಾಲಿ** ಪಾತುಭವತಿ ಅಕಣೋ ಅಥುಸೋ ಸುಗನ್ಧೋ ತಣ್ಡುಲಫಲೋ। ತತೋ ನೇಸಂ ಭಾಜನಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತೇ ಸಾಲಿಂ ಭಾಜನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಾಸಾಣಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಠಪೇನ್ತಿ, ಸಯಮೇವ ಜಾಲಸಿಖಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಂ ಪಚತಿ। ಸೋ ಹೋತಿ ಓದನೋ ಸುಮನಜಾತಿಪುಪ್ಫಸದಿಸೋ, ನ ತಸ್ಸ ಸೂಪೇನ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ವಾ ಕರಣೀಯಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಯಂ ರಸಂ ಭುಞ್ಜಿತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಂತಂರಸೋವ ಹೋತಿ। ತೇಸಂ ತಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಆಹಾರಂ ಆಹರಯತಂ ತತೋ ಪಭುತಿ ಮುತ್ತಕರೀಸಂ ಸಞ್ಜಾಯತಿ। ತಥಾ ಹಿ ರಸಪಥವೀ ಭೂಮಿಪಪ್ಪಟಕೋ ಪದಾಲತಾತಿ ಇಮೇ ತಾವ ಪರಿಭುತ್ತಾ ಸುಧಾಹಾರೋ ವಿಯ ಖುದಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ರಸಹರಣೀಹಿ ರಸಮೇವ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ವತ್ಥುನೋ ಸುಖುಮಭಾವೇನ, ನ ನಿಸ್ಸನ್ದಾ, ಸುಖುಮಭಾವೇನೇವ ಗಹಣಿನ್ಧನಮೇವ ಚ ಹೋತಿ। ಓದನೋ ಪನ ಪರಿಭುತ್ತೋ ರಸಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋಪಿ ವತ್ಥುನೋ ಓಳಾರಿಕಭಾವೇನೇವ ನಿಸ್ಸನ್ದಂ ವಿಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೀಸಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ।

ಅಥ ತೇಸಂ ನಿಕ್ಖಮನತ್ಥಾಯ ವಣಮುಖಾನಿ ಪಭಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪುರಿಸಭಾವೋ, ಇತ್ಥಿಯಾ ಇತ್ಥಿಭಾವೋ ಪಾತುಭವತಿ। ಪುರಿಮತ್ತಭಾವೇಸು ಹಿ ಪವತ್ತಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾನುಭಾವೇನ ಯಾವ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೇಸು ಕಾಮರಾಗೋ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವೇಗೇನ ಸಮಿತೋ , ನ ತಾವ ಬಹಲಕಾಮರಾಗೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಾತುರಹೇಸುಂ। ಯದಾ ಪನಸ್ಸ ವಿಚ್ಛಿನ್ನತಾಯ ಬಹಲಕಾಮರಾಗೋ ಲದ್ಧಾವಸರೋ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ತದುಪನಿಸ್ಸಯಾನಿ ತಾನಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತಭಾವೇಸು ಸಞ್ಜಾಯಿಂಸು, ತದಾ ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸಂ, ಪುರಿಸೋ ಚ ಇತ್ಥಿಂ ಅತಿವೇಲಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತಿ। ತೇಸಂ ಅತಿವೇಲಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಮಪರಿಳಾಹೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತೋ **ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ** ಪಟಿಸೇವನ್ತಿ। ತೇ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಪಟಿಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಿಯಮಾನಾ ವಿಹೇಠಿಯಮಾನಾ ತಸ್ಸ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಹೇತು **ಅಗಾರಾನಿ** ಕರೋನ್ತಿ। ತೇ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸಮಾನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಅಲಸಜಾತಿಕಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಾ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತತೋ ಪಭುತಿ ಕಣೋಪಿ ಥುಸೋಪಿ ತಣ್ಡುಲಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧನ್ತಿ, ಲಾಯಿತಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ನ ಪಟಿವಿರುಹತಿ।

ತೇ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಅನುತ್ಥುನನ್ತಿ "ಪಾಪಕಾ ವತ ಭೋ ಧಮ್ಮಾ ಸತ್ತೇಸು ಪಾತುಭೂತಾ, ಮಯಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಮನೋಮಯಾ ಅಹುಮ್ಹಾ"ತಿ, **ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೮) ವುತ್ತನಯೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ತತೋ ಮರಿಯಾದಂ ಠಪೇನ್ತಿ, ಅಥಞ್ಞತರೋ ಸತ್ತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಭಾಗಂ ಅದಿನ್ನಂ ಆದಿಯತಿ, ತಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪರಿಭಾಸೇತ್ವಾ ತತಿಯವಾರೇ ಪಾಣಿಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡೇಹಿ ಪಹರನ್ತಿ। ತೇ ಏವಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನೇ ಕಲಹಮುಸಾವಾದದಣ್ಡಾದಾನೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಚಿನ್ತಯನ್ತಿ "ಯನ್ನೂನ ಮಯಂ ಏಕಂ ಸತ್ತಂ ಸಮ್ಮನ್ನೇಯ್ಯಾಮ, ಯೋ ನೋ ಸಮ್ಮಾ ಖೀಯಿತಬ್ಬಂ ಖೀಯೇಯ್ಯ, ಗರಹಿತಬ್ಬಂ ಗರಹೇಯ್ಯ, ಪಬ್ಬಾಜೇತಬ್ಬಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯ, ಮಯಂ ಪನಸ್ಸ ಸಾಲೀನಂ ಭಾಗಮನುಪ್ಪದಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ। ಏವಂ ಕತಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೇಸು ಪನ ಸತ್ತೇಸು ಇಮಸ್ಮಿಂ ತಾವ ಕಪ್ಪೇ ಅಯಮೇವ ಭಗವಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋ ತೇನ ಸಮಯೇನ ತೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಅಭಿರೂಪತರೋ ಚ ದಸ್ಸನೀಯತರೋ ಚ ಮಹೇಸಕ್ಖತರೋ ಚ ಬುದ್ಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪಟಿಬಲೋ ನಿಗ್ಗಹಪಗ್ಗಹಂ ಕಾತುಂ। ತೇ ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮನ್ನಿಂಸು। ಸೋ ತೇನ ಮಹಾಜನೇನ ಸಮ್ಮತೋತಿ **ಮಹಾಸಮ್ಮತೋ,** ಖೇತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪತೀತಿ **ಖತ್ತಿಯೋ,** ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಪರೇಸಂ ರಞ್ಜೇತೀತಿ **ರಾಜಾ**ತಿ ತೀಹಿ ನಾಮೇಹಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಯಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ಅಚ್ಛರಿಯಟ್ಠಾನಂ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋವ ತತ್ಥ ಆದಿಪುರಿಸೋತಿ ಏವಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಖತ್ತಿಯಮಣ್ಡಲೇ ಸಣ್ಠಿತೇ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯೋಪಿ ವಣ್ಣಾ ಸಣ್ಠಹಿಂಸು।

ತತ್ಥ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಮಹಾಮೇಘತೋ ಯಾವ ಜಾಲೋಪಚ್ಛೇದೋ, ಇದಮೇಕಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ **ಸಂವಟ್ಟೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಜಾಲೋಪಚ್ಛೇದತೋ ಯಾವ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಪೂರಕೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಮಹಾಮೇಘೋ, ಇದಂ ದುತಿಯಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ **ಸಂವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಮ್ಪತ್ತಿಮಹಾಮೇಘತೋ ಯಾವ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಪಾತುಭಾವೋ, ಇದಂ ತತಿಯಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ **ವಿವಟ್ಟೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಪಾತುಭಾವತೋ ಯಾವ ಪುನ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಮಹಾಮೇಘೋ, ಇದಂ ಚತುತ್ಥಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ **ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಚತುಸಟ್ಠಿಅನ್ತರಕಪ್ಪಸಙ್ಗಹಂ। "ವೀಸತಿಅನ್ತರಕಪ್ಪಸಙ್ಗಹ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಸೇಸಾಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಾಲತೋ ತೇನ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಾನೇವ। ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಏಕೋ ಮಹಾಕಪ್ಪೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ತಾವ ಅಗ್ಗಿನಾ ವಿನಾಸೋ ಚ ಸಣ್ಠಹನಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಮಯೇ ಕಪ್ಪೋ **ಉದಕೇನ** ನಸ್ಸತಿ, ಆದಿತೋವ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಮಹಾಮೇಘೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಯಥಾ ತತ್ಥ ದುತಿಯಸೂರಿಯೋ, ಏವಮಿಧ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕೋ ಖಾರುದಕಮಹಾಮೇಘೋ ವುಟ್ಠಾತಿ। ಸೋ ಆದಿತೋ ಸುಖುಮಂ ಸುಖುಮಂ ವಸ್ಸನ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಮಹಾಧಾರಾಹಿ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ವಸ್ಸತಿ। ಖಾರುದಕೇನ ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಾ ಪಥವೀಪಬ್ಬತಾದಯೋ ವಿಲೀಯನ್ತಿ, ಉದಕಂ ಸಮನ್ತತೋ ವಾತೇಹಿ ಧಾರೀಯತಿ। ಪಥವಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಂ ಉದಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನ ಹಿ ಖಾರುದಕೇನ ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಾ ಪಥವೀಪಬ್ಬತಾದಯೋ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಲೋಣಸಕ್ಖರಾ ವಿಯ ವಿಲೀಯನ್ತೇವ, ತಸ್ಮಾ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಉದಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕೂದಕಮೇವ ತಂ ಹೋತೀತಿ ಕೇಚಿ। ಅಪರೇ ಪನ "ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಉದಕಂ ತಂ ಸನ್ಧಾರಕವಾಯುಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ಅನವಸೇಸತೋ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಯಮೇವ ಏಕೋ ಘನಭೂತೋ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಯುತ್ತಂ। ಉಪರಿ ಪನ ಛಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ವಿಲೀಯಾಪೇತ್ವಾ ಸುಭಕಿಣ್ಹೇ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಂ ಯಾವ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಅತ್ಥಿ, ತಾವ ನ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಉದಕಾನುಗತಂ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸಹಸಾ

ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅನ್ತರಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಹೇಟ್ಠಾಆಕಾಸೇನ ಸಹ ಉಪರಿಆಕಾಸೋ ಏಕೋ ಹೋತಿ ಮಹನ್ಧಕಾರೋತಿ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತಸದಿಸಂ। ಕೇವಲಂ ಪನಿಧ ಆಭಸ್ಸರಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕೋ ಪಾತುಭವತಿ। ಸುಭಕಿಣ್ಹತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಆಭಸ್ಸರಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಸತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಮಹಾಮೇಘತೋ ಯಾವ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಖಾರುದಕೋಪಚ್ಛೇದೋ, ಇದಮೇಕಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ । ಉದಕುಪಚ್ಛೇದತೋ ಯಾವ ಸಮ್ಪತ್ತಿಮಹಾಮೇಘೋ, ಇದಂ ದುತಿಯಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ। ಸಮ್ಪತ್ತಿಮಹಾಮೇಘತೋ ಯಾವ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಪಾತುಭಾವೋ, ಇದಂ ತತಿಯಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ। ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಪಾತುಭಾವತೋ ಯಾವ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಮಹಆಮೇಘೋ, ಇದಂ ಚತುತ್ಥಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ। ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಏಕೋ ಮಹಾಕಪ್ಪೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಉದಕೇನ ವಿನಾಸೋ ಚ ಸಣ್ಠಹನಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಪ್ಪೋ **ವಾತೇನ** ನಸ್ಸತಿ, ಆದಿತೋವ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಮಹಾಮೇಘೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಯಥಾ ತತ್ಥ ದುತಿಯಸೂರಿಯೋ, ಏವಮಿಧ ಕಪ್ಪವಿನಾಸನತ್ಥಂ ವಾತೋ ಸಮುಟ್ಠಾತಿ। ಸೋ ಪಠಮಂ ಥೂಲರಜಂ ಉಟ್ಠಾಪೇತಿ, ತತೋ ಸಣ್ಹರಜಂ ಸುಖುಮವಾಲಿಕಂ ಥೂಲವಾಲಿಕಂ ಸಕ್ಖರಪಾಸಾಣಾದಯೋತಿ ಯಾವಕೂಟಾಗಾರಮತ್ತೇ ಪಾಸಾಣೇ ವಿಸಮಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಮಹಾರುಕ್ಖೇ ಚ ಉಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತೇ ಪಥವಿತೋ ನಭಮುಗ್ಗತಾ ನ ಪುನ ಪತನ್ತಿ, ತತ್ಥೇವ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಥಾನುಕ್ಕಮೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ವಾತೋ ಸಮುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಥವಿಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಉದ್ಧಂ ಮೂಲಂ ಕತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಖಿಪತಿ। ಯೋಜನಸತಪ್ಪಮಾಣಾಪಿ ಪಥವಿಪ್ಪದೇಸಾ ದ್ವಿಯೋಜನತಿಯೋಜನಚತುಯೋಜನಪಞ್ಚಯೋಜನಛಯೋಜನಸತ್ತಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಾಪಿ ಪಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಾತವೇಗುಕ್ಖಿತ್ತಾ ಆಕಾಸೇಯೇವ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಮ್ಪಿ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತಮ್ಪಿ ವಾತೋ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಖಿಪತಿ। ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಭಿಹನ್ತ್ವಾ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾ ಹುತ್ವಾ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ। ಏತೇನೇವೂಪಾಯೇನ ಭೂಮಟ್ಠಕವಿಮಾನಾನಿ ಚ ಆಕಾಸಟ್ಠಕವಿಮಾನಾನಿ ಚ ವಿನಾಸೇನ್ತೋ ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕೇ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಾನಿ ವಿನಾಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಚಕ್ಕವಾಳಾ ಚಕ್ಕವಾಳೇಹಿ, ಹಿಮವನ್ತಾ ಹಿಮವನ್ತೇಹಿ, ಸಿನೇರೂ ಸಿನೇರೂಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾ ಹುತ್ವಾ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ। ಪಥವಿತೋ ಯಾವ ತತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿ ವಾತೋ ಗಣ್ಹಾತಿ, ನವಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ವೇಹಪ್ಫಲೇ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತಿ। ಏವಂ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಉದಕೇನ ತಂಸನ್ಧಾರಕವಾತೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಗತಂ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ಅವಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಕಾರಣಾಭಾವತೋ। ಹೇಟ್ಠಾಆಕಾಸೇನ ಸಹ ಉಪರಿಆಕಾಸೋ ಏಕೋ ಹೋತಿ ಮಹನ್ಧಕಾರೋತಿ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತಸದಿಸಂ। ಇಧ ಪನ ಸುಭಕಿಣ್ಹಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕೋ ಪಾತುಭವತಿ। ವೇಹಪ್ಫಲತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಸುಭಕಿಣ್ಹಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಸತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಮಹಾಮೇಘತೋ ಯಾವ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕವಾತುಪಚ್ಛೇದೋ, ಇದಮೇಕಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ। ವಾತುಪಚ್ಛೇದತೋ ಯಾವ ಸಮ್ಪತ್ತಿಮಹಾಮೇಘೋ, ಇದಂ ದುತಿಯಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಏವಂ ವಾತೇನ ವಿನಾಸೋ ಚ ಸಣ್ಠಹನಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಥ ಕಿಂಕಾರಣಾ ಏವಂ ಲೋಕೋ ವಿನಸ್ಸತಿ। ಯದಿಪಿ ಹಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಹೇತುಕೋ ಸರಸನಿರೋಧೋ ವಿನಾಸಕಾಭಾವತೋ, ಸನ್ತಾನನಿರೋಧೋ ಪನ ಹೇತುವಿರಹಿತೋ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾ ತಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇಸೂತಿ ಭಾಜನಲೋಕಸ್ಸಪಿ ಸಹೇತುಕೇನ ವಿನಾಸೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಮೇವಂ ಲೋಕವಿನಾಸೇ ಕಾರಣನ್ತಿ? ಅಕುಸಲಮೂಲಂ ಕಾರಣಂ। ಯಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತನಕಸತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞಬಲೇನ ಪಠಮಂ ಲೋಕೋ ವಿವಟ್ಟತಿ, ಏವಂ ತೇಸಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಬಲೇನ ಸಂವಟ್ಟತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಸು ಉಸ್ಸನ್ನೇಸು ಏವಂ ಲೋಕೋ ವಿನಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ಅಧಿಕಭಾವೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರೋಗನ್ತರಕಪ್ಪೋ ಸತ್ಥನ್ತರಕಪ್ಪೋ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖನ್ತರಕಪ್ಪೋತಿ ಇಮೇ ತಿವಿಧಾ ಅನ್ತರಕಪ್ಪಾ ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯಿಮ್ಹಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪೇ ಜಾಯನ್ತಿ। ಏವಮೇತೇ ಯಥಾವುತ್ತಾ ತಯೋ ಸಂವಟ್ಟಾ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಧಿಕಭಾವೇನೇವ ಹೋನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ರಾಗೇ ಉಸ್ಸನ್ನತರೇ ಅಗ್ಗಿನಾ ವಿನಸ್ಸತಿ, ದೋಸೇ ಉಸ್ಸನ್ನತರೇ ಉದಕೇನ ವಿನಸ್ಸತಿ। ದೋಸೇ ಹಿ ಉಸ್ಸನ್ನತರೇ ಅಧಿಕತರೇನ ದೋಸೇನ ವಿಯ ತಿಕ್ಖತರೇನ ಖಾರುದಕೇನ ವಿನಾಸೋ ಯುತ್ತೋತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ದೋಸೇ ಉಸ್ಸನ್ನತರೇ ಅಗ್ಗಿನಾ, ರಾಗೇ ಉದಕೇನಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಕಿರ ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಪಾಕಟಸತ್ತುಸದಿಸಸ್ಸ ದೋಸಸ್ಸ ಅಗ್ಗಿಸದಿಸತಾ, ಅಪಾಕಟಸತ್ತುಸದಿಸಸ್ಸ ರಾಗಸ್ಸ ಖಾರುದಕಸದಿಸತಾ ಚ ಯುತ್ತಾತಿ। ಮೋಹೇ ಪನ ಉಸ್ಸನ್ನತರೇ ವಾತೇನ ವಿನಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ವಿನಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ಚ ನಿರನ್ತರಮೇವ ಸತ್ತ ವಾರೇ ಅಗ್ಗಿನಾ ನಸ್ಸತಿ, ಅಟ್ಠಮೇ ವಾರೇ ಉದಕೇನ, ಪುನ ಸತ್ತ ವಾರೇ ಅಗ್ಗಿನಾ, ಅಟ್ಠಮೇ ಉದಕೇನಾತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠಮೇ ಅಟ್ಠಮೇ ವಾರೇ

ವಿನಸ್ಸನ್ತೋ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಉದಕೇನ ವಿನಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪುನ ಸತ್ತ ವಾರೇ ಅಗ್ಗಿನಾ ನಸ್ಸತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ತೇಸಟ್ಠಿ ಕಪ್ಪಾ ಅತೀತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಉದಕೇನ ನಸ್ಸನವಾರಂ ಸಮ್ಪತ್ತಮ್ಪಿ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಲದ್ಧೋಕಾಸೋ ವಾತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಚತುಸಟ್ಠಿಕಪ್ಪಾಯುಕೇ ಸುಭಕಿಣ್ಹೇ ವಿದ್ಧಂಸೇನ್ತೋ ಲೋಕಂ ವಿನಾಸೇತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ರಾಗೋ ಸತ್ತಾನಂ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅಗ್ಗಿವಸೇನ ಬಹುಸೋ ಲೋಕವಿನಾಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇತಿ ಏವಂ ಇಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿನಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸಣ್ಠಹನ್ತಂ ಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ಠಿತಞ್ಚ ಓಕಾಸಲೋಕಂ ಭಗವಾ ಯಾಥಾವತೋ ಅವೇದೀತಿ ಏವಮ್ಪಿಸ್ಸ ಸಬ್ಬಥಾ ಓಕಾಸಲೋಕೋ ವಿದಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯಂ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ "ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತಲೋಕತ್ತಾ ಲೋಕವಿದೂ"ತಿ, ಇದಾನಿ ತಂ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತಲೋಕತ್ತಾ ಲೋಕವಿದೂ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಥಾತಿ** ಲಕ್ಖಣಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸ, ಆಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ, ಪರಿಮಾಣಸಣ್ಠಾನಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ಓಕಾಸಲೋಕಸ್ಸಾತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ವಿದಿತಲೋಕತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ **ಅನುತ್ತರೋತಿ** ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅತ್ತನೋ ಪನ ಗುಣೇಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ತನೋತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಮೇತಂ, ಅತ್ತತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗುಣೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಿಟ್ಠತರಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತರಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ "ಅನುತ್ತರೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸತಾಯ ಕತಂ, ನ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ಥಿತಾಯ। ಸದೇವಕೇ ಹಿ ಲೋಕೇ ಸದಿಸಕಪ್ಪೋಪಿ ನಾಮ ಕೋಚಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಸದಿಸೋ, ವಿಸಿಟ್ಠೇ ಪನ ಕಾ ಕಥಾ। **ಕಸ್ಸಚೀತಿ** ಕಸ್ಸಚಿಪಿ। **ಅಭಿಭವತೀತಿ** ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಾನಂ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಮೇತ್ತಾಕರುಣಾನಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸದ್ಧಾಸತಿವೀರಿಯಪಞ್ಞಾನಞ್ಚ ಉಕ್ಕಂಸಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ಅಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಸವಾಸನಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಸೀಲಗುಣೋ, ತೇನ ಭಗವಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಸಯಂ ಕೇನಚಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏವಂ ಸಮಾಧಿಗುಣಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸೀಲಾದಯೋ ಚೇತೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಪನ ಲೋಕಿಯಂ ಕಾಮಾವಚರಮೇವ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ತೇನ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭವತೀತಿ? ತಸ್ಸಪಿ ಆನುಭಾವತೋ ಅಸದಿಸತ್ತಾ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ವಿಸಯತೋ ಪವತ್ತಿತೋ ಪವತ್ತಿಆಕಾರತೋ ಚ ಉತ್ತರಿತರಮೇವ। ತಞ್ಹಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಸತ್ಥು ವಿಮುತ್ತಿಗುಣಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತಿ, ಪವತ್ತಮಾನಞ್ಚ ಅತಕ್ಕಾವಚರಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಸಣ್ಹಂ ಸುಖುಮಂ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟಂ ವಿಭೂತತರಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ಸಮ್ಮದೇವ ಚ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ಪಾಪಕತ್ತಾ ಭವಙ್ಗಪರಿವಾಸಸ್ಸ ಚ ಅತಿಪರಿತ್ತಕತ್ತಾ ಲಹು ಲಹು ಪವತ್ತತೀತಿ।

ಏವಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಭಗವತೋ ಉತ್ತರಿತರಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದಿಸಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀಲಗುಣೇನಪಿ ಅಸಮೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಸಮೋತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇನ ಸಮೋ ಸದಿಸೋತಿ ಅಸಮೋ। ತಥಾ ಅಸಮೇಹಿ ಸಮೋ **ಅಸಮಸಮೋ।** ಅಸಮಾ ವಾ ಸಮಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅಸಮಸಮೋ। ಸೀಲಾದಿಗುಣೇನ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಮಾತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಮೋ।** ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ ಉಪಮಾಮತ್ತಂ ಪಟಿಮಾ, ಸದಿಸೂಪಮಾ ಪಟಿಭಾಗೋ, ಯುಗಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಠಿತೋ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀತಿಆದೀಸು ಮಮ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ತತ್ಥ ಸದೇವಕೇ…ಪೇ॰… ಪಜಾಯ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತರಂ ಸಮ್ಪನ್ನತರಸೀಲಂ ಕಞ್ಚಿಪಿ ಪುಗ್ಗಲಂ ನ ಖೋ ಪನ ಪಸ್ಸಾಮಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಾದೀನೀತಿ ಏತ್ಥ –

> "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಪದಾ ವಾ ದ್ವಿಪದಾ ವಾ ಚತುಪ್ಪದಾ ವಾ ಬಹುಪ್ಪದಾ ವಾ ರೂಪಿನೋ ವಾ ಅರೂಪಿನೋ ವಾ ಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ ಅಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ, ತಥಾಗತೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ। ಅಗ್ಗೇ ಖೋ ಪನ ಪಸನ್ನಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) –

ಇದಂ ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ -

> “ಸದೇವಕೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ…ಪೇ॰… ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ತಥಾಗತೋ ಅಭಿಭೂ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ದಸೋ ವಸವತ್ತೀ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೮) -

ಏವಮಾದೀನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಆದಿಕಾ ಗಾಥಾಯೋ**ತಿ -

> “ಅಹಞ್ಹಿ ಅರಹಾ ಲೋಕೇ, ಅಹಂ ಸತ್ಥಾ ಅನುತ್ತರೋ।
> ಏಕೋಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸೀತಿಭೂತೋಸ್ಮಿ ನಿಬ್ಬುತೋ॥ (ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ೨.೩೪೧)।
>
> “ದನ್ತೋ ದಮಯತಂ ಸೇಟ್ಠೋ, ಸನ್ತೋ ಸಮಯತಂ ಇಸಿ।
> ಮುತ್ತೋ ಮೋಚಯತಂ ಅಗ್ಗೋ, ತಿಣ್ಣೋ ತಾರಯತಂ ವರೋ॥ (ಇತಿವು॰ ೧೧೨)
>
> “ನಯಿಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಪರಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪನ,
> ಬುದ್ಧೇನ ಸೇಟ್ಠೋ ಸದಿಸೋ ಚ ವಿಜ್ಜತಿ।
> ಆಹುನೇಯ್ಯಾನಂ ಪರಮಾಹುತಿಂ ಗತೋ,
> ಪುಞ್ಞತ್ಥಿಕಾನಂ ವಿಪುಲಪ್ಫಲೇಸಿನ”ನ್ತಿ॥ (ವಿ॰ ವ॰ ೧೦೪೭; ಕಥಾ॰ ೭೯೯) -

ಏವಮಾದಿಕಾ ಗಾಥಾ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾ।

ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥೀತಿಆದೀಸು ದಮಿತಬ್ಬಾತಿ ದಮ್ಮಾ, ದಮಿತುಂ ಅರಹರೂಪಾ। ಪುರಿಸಾ ಚ ತೇ ದಮ್ಮಾ ಚಾತಿ ಪುರಿಸದಮ್ಮಾ। ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಪರನಿಪಾತಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ, ದಮ್ಮಪುರಿಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಸತಿಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸಪಿ ದಮ್ಮಭಾವೇ ಪುರಿಸಗ್ಗಹಣಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸಾರೇತೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ದಮೇತೀ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ದಮೇತೀ**ತಿ ಸಮೇತಿ, ಕಾಯಸಮಾದೀಹಿ ಯೋಜೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನ ಕಾಯಸಮಾದೀಹಿ ಯೋಜನಂ ಯಥಾರಹಂ ತದಙ್ಗವಿನಯಾದೀಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ವಿನೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ। **ಅದನ್ತಾ**ತಿ ಇದಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ದಮತಂ ಅನುಪಗತಾ ಪುರಿಸದಮ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಯೇ ಪನ ವಿಪ್ಪಕತದಮ್ಮಭಾವಾ ಸಬ್ಬಥಾ ದಮೇತಬ್ಬತಂ ನಾತಿವತ್ತಾ, ತೇಪಿ ಪುರಿಸದಮ್ಮಾ ಏವ, ಯತೋ ತೇ ಸತ್ಥಾ ದಮೇತಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ವಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಲಾಭಿನೋ ದುತಿಯಜ್ಝಾನನ್ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ ಏಕದೇಸೇನ ದನ್ತೇಪಿ ಸಮೇತಿ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೩೯) “ಅಪಿ ಚ ಸೋ ಭಗವಾ ವಿಸುದ್ಧಸೀಲಾದೀನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀನಞ್ಚ ಉತ್ತರಿಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪದಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ ದನ್ತೇಪಿ ದಮೇತಿಯೇವಾ”ತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅದನ್ತಾ ಏಕದೇಸೇನ ದನ್ತಾ ಚ ಇಧ ಅದನ್ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ದಮೇತುಂ ಯುತ್ತಾ**ತಿ ದಮನಾರಹಾ।

ತಿರಚ್ಛಾನಪುರಿಸಾತಿಆದೀಸು ಉದ್ಧಂ ಅನುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಚಿತಾ ಗತಾ ವಡ್ಢಿತಾತಿ ತಿರಚ್ಛಾನಾ, ದೇವಮನುಸ್ಸಾದಯೋ ವಿಯ ಉದ್ಧಂ ದೀಘಂ ಅಹುತ್ವಾ ತಿರಿಯಂ ದೀಘಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಿರಚ್ಛಾನಾಯೇವ ಪುರಿಸಾ ತಿರಚ್ಛಾನಪುರಿಸಾ। ಮನಸ್ಸ ಉಸ್ಸನ್ನತಾಯ **ಮನುಸ್ಸಾ**। ಸತಿಸೂರಭಾವಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಯೋಗ್ಯತಾದಿಗುಣವಸೇನ ಉಪಚಿತಮಾನಸಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಗುಣಚಿತ್ತಾ। ಕೇ ಪನ ತೇ? ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸಿನೋ ಸತ್ತವಿಸೇಸಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

> “ತೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಠಾನೇಹಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಕಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಉತ್ತರಕುರುಕೇ ಚ ಮನುಸ್ಸೇ ಅಧಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ದೇವೇ ಚ ತಾವತಿಂಸೇ। ಕತಮೇಹಿ ತೀಹಿ? ಸೂರಾ ಸತಿಮನ್ತೋ ಇಧ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೧)।

ತಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ ಮಹಾಸಾವಕಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಮಹಾನುಭಾವಾ ಸತ್ತಾ ತತ್ಥೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತೇಹಿ ಸಮಾನರೂಪಾದಿತಾಯ ಪನ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿತ್ತದೀಪವಾಸೀಹಿ ಇತರಮಹಾದೀಪವಾಸಿನೋಪಿ ಮನುಸ್ಸಾತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸೂತಿ ಏಕೇ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - ಲೋಭಾದೀಹಿ ಚ ಅಲೋಭಾದೀಹಿ ಚ ಸಹಿತಸ್ಸ ಮನಸ್ಸ ಉಸ್ಸನ್ನತಾಯ ಮನುಸ್ಸಾ। ಯೇ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಮನುಸ್ಸಜಾತಿಕಾ, ತೇಸು ವಿಸೇಸತೋ ಲೋಭಾದಯೋ ಅಲೋಭಾದಯೋ ಚ ಉಸ್ಸನ್ನಾ, ತೇ ಲೋಭಾದಿಉಸ್ಸನ್ನತಾಯ ಅಪಾಯಮಗ್ಗಂ, ಅಲೋಭಾದಿಉಸ್ಸನ್ನತಾಯ ಸುಗತಿಮಗ್ಗಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಮಗ್ಗಞ್ಚ ಪೂರೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಲೋಭಾದೀಹಿ ಅಲೋಭಾದೀಹಿ ಚ ಸಹಿತಸ್ಸ ಮನಸ್ಸ ಉಸ್ಸನ್ನತಾಯ ಪರಿತ್ತದೀಪವಾಸೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚತುಮಹಾದೀಪವಾಸಿನೋ ಸತ್ತವಿಸೇಸಾ ಮನುಸ್ಸಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಲೋಕಿಯಾ ಪನ "ಮನುನೋ ಅಪಚ್ಚಭಾವೇನ ಮನುಸ್ಸಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಮನು ನಾಮ ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕೋ ಲೋಕಮರಿಯಾದಾಯ ಆದಿಭೂತೋ ಹಿತಾಹಿತವಿಧಾಯಕೋ ಸತ್ತಾನಂ ಪಿತುಟ್ಠಾನಿಯೋ, ಯೋ ಸಾಸನೇ ಮಹಾಸಮ್ಮತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಚ ತಸ್ಸ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಯಂ ಠಿತಾ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತಸದಿಸತಾಯ ಮನುಸ್ಸಾ ಮಾನುಸಾತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತೋ ಏವ ಹಿ ತೇ ಮಾಣವಾ "ಮನುಜಾ"ತಿ ಚ ವೋಹರೀಯನ್ತಿ, ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ತೇ ಪುರಿಸಾ ಚಾತಿ ಮನುಸ್ಸಪುರಿಸಾ।

ಅಮನುಸ್ಸಪುರಿಸಾತಿ ಏತ್ಥ ನ ಮನುಸ್ಸಾತಿ ಅಮನುಸ್ಸಾ। ತಂಸದಿಸತಾ ಏತ್ಥ ಜೋತೀಯತಿ। ತೇನ ಮನುಸ್ಸತ್ತಮತ್ತಂ ನತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞಂ ಸಮಾನನ್ತಿ ಯಕ್ಖಾದಯೋ ಅಮನುಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ನ ಯೇ ಕೇಚಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಅಞ್ಞೇ, ತಥಾ ತಿರಚ್ಛಾನಪುರಿಸಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಯಕ್ಖಾದಯೋ ಏವ ಚ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। ಅಪಲಾಲೋ ಹಿಮವನ್ತವಾಸೀ, ಚೂಳೋದರಮಹೋದರಾ ನಾಗದೀಪವಾಸಿನೋ, ಅಗ್ಗಿಸಿಖಧೂಮಸಿಖಾ ಸೀಹಳದೀಪವಾಸಿನೋ ನಿಬ್ಬಿಸಾ ಕತಾ ದೋಸವಿಸಸ್ಸ ವಿನೋದನೇನ। ತೇನಾಹ "**ಸರಣೇಸು ಚ ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಾ**"ತಿ। **ಕೂಟದನ್ತಾದಯೋ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಘೋರಮುಖಉಪಾಲಿಗಹಪತಿಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಕ್ಕಾದಯೋ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಜಕಲಾಪಯಕ್ಖಬಕಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏತೇಸಂ ಪನ ದಮನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುನ್ತಿ ಅತಿಪ್ಪಪಞ್ಚಭಾವತೋ ಇಧ ನ ವುಚ್ಚತಿ। **ಇದಞ್ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಕೇಸೀಸುತ್ತಂ "**ವಿನೀತಾ ವಿಚಿತ್ರೇಹಿ ವಿನಯನೂಪಾಯೇಹೀ**"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಣ್ಹಾದೀಹಿ ಉಪಾಯೇಹಿ ವಿನಯನಸ್ಸ ದೀಪನತೋ।

ಅತ್ಥಪದನ್ತಿ ಅತ್ಥಾಭಿಬ್ಯಞ್ಜನಕಂ ಪದಂ, ವಾಕ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಾಕ್ಯೇನ ಹಿ ಅತ್ಥಾಭಿಬ್ಯತ್ತಿ, ನ ನಾಮಾದಿಪದಮತ್ತೇನ, ಏಕಪದಭಾವೇನ ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಸತ್ಥು ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಭಗವಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಅಟ್ಠ ದಿಸಾ**ತಿ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ತಾ ಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಾಪಿ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಭಾವೇನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ದಿಸಾ ವಿಯಾತಿ ವಾ ದಿಸಾ। **ಅಸಜ್ಜಮಾನಾ**ತಿ ನ ಸಜ್ಜಮಾನಾ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಾ। **ಧಾವನ್ತೀ**ತಿ ಜವನವುತ್ತಿಯೋಗತೋ ಧಾವನ್ತಿ। **ಏಕಂಯೇವ ದಿಸಂ ಧಾವತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯಂ ಅಪರಿವತ್ತನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಸತ್ಥಾರಾ ಪನ ದಮಿತಾ ಪುರಿಸದಮ್ಮಾ ಏಕಿರಿಯಾಪಥೇನೇವ ಅಟ್ಠ ದಿಸಾ ಧಾವನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಏಕಪಲ್ಲಙ್ಕೇನೇವ ನಿಸಿನ್ನಾ**"ತಿ। **ಅಟ್ಠ ದಿಸಾ**ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಲೋಕಿಯೇಹಿ ಅಗತಪುಬ್ಬಂ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿದಿಸಂ ಅಮತದಿಸಞ್ಚ ಪಕ್ಖನ್ದನತೋ।

ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹೀತಿಆದೀಸು ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತೋತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ, ಇಧಲೋಕತ್ಥೋ। ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಸೇನ ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಪರಾಯೋ, ಪರಲೋಕೋ। ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತೋತಿ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ, ಪರಲೋಕತ್ಥೋ। ಪರಮೋ ಉತ್ತಮೋ ಅತ್ಥೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತೇಹಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹಿ। **ಯಥಾರಹ**ನ್ತಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ, ತೇಸು ತೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಯೋ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಂ ಯಂ ಅರಹತಿ, ತದನುರೂಪಂ। **ಅನುಸಾಸತೀ**ತಿ ವಿನೇತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಸಹ ಅತ್ಥೇನ ವತ್ತತೀತಿ **ಸತ್ಥೋ,** ಭಣ್ಡಮೂಲೇನ ವಣಿಜ್ಜಾಯ ದೇಸನ್ತರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಜನಸಮೂಹೋ। ಹಿತುಪದೇಸಾದಿವಸೇನ ಪರಿಪಾಲೇತಬ್ಬೋ ಸಾಸಿತಬ್ಬೋ ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸತ್ಥಾ** ಸತ್ಥವಾಹೋ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಸೋ ವಿಯ ಭಗವಾತಿ ಆಹ "**ಸತ್ಥಾ ವಿಯಾತಿ ಸತ್ಥಾ, ಭಗವಾ ಸತ್ಥವಾಹೋ**"ತಿ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿನಯೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಥಾ ಸತ್ಥವಾಹೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸತ್ತೇ**ತಿ ಸತ್ಥಿಕೇ ಜನೇ। ಕಂ ಉದಕಂ ತಾರೇನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕನ್ತಾರೋ,** ನಿರುದಕೋ ಅರಞ್ಞಪ್ಪದೇಸೋ। ರುಳ್ಹೀವಸೇನ ಪನ ಇತರೋಪಿ ಅರಞ್ಞಪ್ಪದೇಸೋ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ಚೋರಕನ್ತಾರ**ನ್ತಿ ಚೋರೇಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಿತಕನ್ತಾರಂ, ತಥಾ **ವಾಳಕನ್ತಾರಂ**। **ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕನ್ತಾರ**ನ್ತಿ ದುಲ್ಲಭಭಿಕ್ಖಂ ಕನ್ತಾರಂ। **ತಾರೇತೀ**ತಿ

ಅಖೇಮನ್ತಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಾಮೇತಿ। **ಉತ್ತಾರೇತೀ**ತಿಆದಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ **ಉತ್ತಾರೇತೀ**ತಿ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಉಪನೇನ್ತೋ ತಾರೇತಿ। **ನಿತ್ತಾರೇತೀ**ತಿ ಅಖೇಮನ್ತಟ್ಠಾನತೋ ನಿಕ್ಖಾಮೇನ್ತೋ ತಾರೇತಿ। **ಪತಾರೇತೀ**ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತಾರೇತಿ, ಹತ್ಥೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತಾರೇತಿ ವಿಯ ತಾರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ತಾರಣುತ್ತಾರಣಾದಿ ಖೇಮಟ್ಠಾನೇ ಠಪನಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಸಮ್ಪಾಪೇತೀ”**ತಿ। **ಸತ್ತೇ**ತಿ ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ। ಮಹಾಗಹನತಾಯ ಮಹಾನತ್ಥತಾಯ ದುನ್ನಿತ್ಥರತಾಯ ಚ ಜಾತಿಯೇವ ಕನ್ತಾರೋ **ಜಾತಿಕನ್ತಾರೋ,** ತಂ ಜಾತಿಕನ್ತಾರಂ।

ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಸತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ। ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಏವ ಹಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಸತ್ತಾ, ನ ತಿರಚ್ಛಾನಾದಯೋ। **ಏತನ್ತಿ** “ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ”ನ್ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ। **ಭಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನಾ**ತಿ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಸ್ಸ ಯೋಗ್ಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ। **ಭಗವತೋ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಸಾಮಿವಚನಂ ಯಥಾ “ಉಪಜ್ಝಾಯತೋ ಅಜ್ಝೇತೀ”ತಿ। ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಆದಿಕಂ ಮಗ್ಗಫಲಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಬಲವಕಾರಣಂ। **ಗಗ್ಗರಾಯಾ**ತಿ ಗಗ್ಗರಾಯ ನಾಮ ರಞ್ಞೋ ದೇವಿಯಾ, ತಾಯ ವಾ ಕಾರಿತತ್ತಾ “ಗಗ್ಗರಾ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾಯ। **ಸರೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀ**ತಿ “ಧಮ್ಮೋ ಏಸೋ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ ಧಮ್ಮಸಞ್ಞಾಯ ಸರೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿ, ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಚ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ ನಿಪಜ್ಜಿ। **ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸೀಸೇ ದಣ್ಡಸ್ಸ ಠಪಿತಭಾವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ತತ್ಥ ದಣ್ಡಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಮಣ್ಡೂಕೋಪಿ ದಣ್ಡೇ ಠಪಿತೇಪಿ ಉಪ್ಪೀಳಿತೇಪಿ ಧಮ್ಮಗತೇನ ಪಸಾದೇನ ವಿಸ್ಸರಮಕರೋನ್ತೋವ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಅಯಂ ಧಮ್ಮತಾ, ಯಾ “ಕುತೋಹಂ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಕಿನ್ನು ಖೋ ಕಮ್ಮಮಕಾಸಿ”ನ್ತಿ ಆವಜ್ಜನಾ। ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಪುರಿಮಭವಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಆಹ **“ಅರೇ ಅಹಮ್ಪಿ ನಾಮ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ”**ತಿ। **ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದೀ**ತಿ ಕತಞ್ಞುತಾಸಂವಡ್ಢಿತೇನ ಪೇಮಗಾರವಬಹುಮಾನೇನ ವನ್ದಿ।

ಜಾನನ್ತೋವ ಪುಚ್ಛೀತಿ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಫಲಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಞ್ಚ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕಾತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ **“ಕೋ ಮೇ ವನ್ದತೀ”**ತಿ ಗಾಥಾಯ ಪುಚ್ಛಿ। ತತ್ಥ (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೫೭) **ಕೋ**ತಿ ದೇವನಾಗಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀಸು ಕೋ, ಕತಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೇ**ತಿ ಮಮ। **ಪಾದಾನೀ**ತಿ ಪಾದೇ। **ಇದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಇಮಾಯ ಏವರೂಪಾಯ ದೇವಿದ್ಧಿಯಾ। **ಯಸಸಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಏದಿಸೇನ ಯಸೇನ ಚ ಪರಿವಾರೇನ ಚ। **ಜಲ**ನ್ತಿ ವಿಜ್ಜೋತಮಾನೋ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತೇನ ಕಾಮನೀಯೇನ ಸುನ್ದರೇನ। **ವಣ್ಣೇನಾ**ತಿ ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಸರೀರವಣ್ಣನಿಭಾಯ। **ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾ ದಸಪಿ ದಿಸಾ ಪಭಾಸೇನ್ತೋ, ಚನ್ದೋ ವಿಯ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಏಕೋಭಾಸಂ ಏಕಾಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಪನ ಭಗವತಾ ಪುಚ್ಛಿತೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ **“ಮಣ್ಡೂಕೋಹಂ ಪುರೇ ಆಸಿ”**ನ್ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪುರೇ**ತಿ ಪುರಿಮಜಾತಿಯಂ। **ಉದಕೇ**ತಿ ಇದಂ ತದಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ। **ಉದಕೇ ಮಣ್ಡೂಕೋ**ತಿ ತೇನ ಉದ್ಧುಮಾಯಿಕಾದಿಕಸ್ಸ ಥಲೇ ಮಣ್ಡೂಕಸ್ಸ ನಿವತ್ತನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ। ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಗೋಚರೋ, ಗುನ್ನಂ ಘಾಸೇಸನಟ್ಠಾನಂ। ಇಧ ಪನ ಗೋಚರೋ ವಿಯಾತಿ ಗೋಚರೋ, ವಾರಿ ಉದಕಂ ಗೋಚರೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ವಾರಿಗೋಚರೋ**। ಉದಕಚಾರೀಪಿ ಹಿ ಕೋಚಿ ಕಚ್ಛಪಾದಿ ಅವಾರಿಗೋಚರೋಪಿ ಹೋತೀತಿ “ವಾರಿಗೋಚರೋ”ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ತವ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರೇನ ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುನಾ ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸ ತವ ಧಮ್ಮಂ “ಧಮ್ಮೋ ಏಸೋ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ ಸರೇ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ। ಅನಾದರೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅವಧೀ ವಚ್ಛಪಾಲಕೋ**ತಿ ವಚ್ಛೇ ರಕ್ಖನ್ತೋ ಗೋಪಾಲಕದಾರಕೋ ಮಮ ಸಮೀಪಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದಣ್ಡಮೋಲುಬ್ಭ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ಮಮ ಸೀಸೇ ದಣ್ಡಂ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಮಂ ಮಾರೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಿತಂ ಕತ್ವಾತಿ “ತಥಾ ಪರಿತ್ತತರೇನಪಿ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಏವಂ ಅತಿವಿಯ ಉಳಾರಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಲಬ್ಭನ್ತೀ”ತಿ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಭಾಸುರತರಧವಳವಿಪ್ಫುರನ್ತದಸನಖಕಿರಣಾವಳೀಹಿ ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ತಂ ಪದೇಸಂ ಓಭಾಸೇನ್ತೋ ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ। ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ಹಿ ಸೋ –

“ಮುಹುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಪಸಾದಸ್ಸ, ಇದ್ಧಿಂ ಪಸ್ಸ ಯಸಞ್ಚ ಮೇ।
ಆನುಭಾವಞ್ಚ ಮೇ ಪಸ್ಸ, ವಣ್ಣಂ ಪಸ್ಸ ಜುತಿಞ್ಚ ಮೇ॥

“ಯೇ ಚ ತೇ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ, ಧಮ್ಮಂ ಅಸ್ಸೋಸುಂ ಗೋತಮ।
ಪತ್ತಾ ತೇ ಅಚಲಟ್ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ನ ಸೋಚರೇ”ತಿ॥ (ವಿ॰ ವ॰ ೮೫೯-೮೬೦) -

ಇಮಾ ದ್ವೇ ಗಾಥಾ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ಯಂ ಪನ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಏತ್ಥ **ಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮಿತವಚನಂ, ತಥಾ **ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿ। **ಪನಾ**ತಿ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರಮತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ। **ಪನಾ**ತಿ ವಾ ವಿಸೇಸತ್ಥದೀಪಕೋ ನಿಪಾತೋ। ತೇನ “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ಸತ್ಥು ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧೋ ವುತ್ತೋ। **ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ತದಞ್ಞಸ್ಸಪಿ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅವಬೋಧೋ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಸತ್ಥು ಪಟಿವೇಧಞಾಣಾನುಭಾವೋ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ದೇಸನಾಞಾಣಾನುಭಾವೋ। **ಪೇ**-ತಿ ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ವಿಸೇಸೋ ಜೋತೀಯತಿ। **ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಞಾಣವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ ವಿಮೋಕ್ಖೋ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ, ಅಗ್ಗಫಲಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಲದ್ಧೇ ಲದ್ಧಬ್ಬತೋ ತತ್ಥ ಭವಂ **ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಂ, ಞಾಣಂ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಞಾಣಂ।

ಏವಂ ಪವತ್ತೋತಿ ಏತ್ಥ -

“ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ವಿಸವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ಖೀಣಾಸವಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ, ನಿರುಪಲೇಪಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತವೀತರಾಗೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತವೀತದೋಸೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತವೀತಮೋಹೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಅಬುದ್ಧಿವಿಹತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಾ ಬುದ್ಧೋ। ಬುದ್ಧೋತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಪಿತರಾ ಕತಂ, ನ ಭಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಭಗಿನಿಯಾ ಕತಂ, ನ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಕತಂ, ನ ದೇವತಾಹಿ ಕತಂ, ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಬುದ್ಧೋ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨) -

ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿನಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳಿಯಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨) ಭೇದೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ದ್ವೀಸು ಏಕೇನಪಿ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ “**ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಯೋ ವಾ**”ತಿ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ **ವಾ**ಸದ್ದೋ ವುತ್ತೋ।

ತತ್ಥ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧.೧೬೨; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೨) ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಅವಗನ್ತಾ “ಅವಗತೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ **ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ** ಸುದ್ಧಕತ್ತುವಸೇನ। ಯಥಾ ಪಣ್ಣಸೋಸಾ ವಾತಾ “ಪಣ್ಣಸುಸಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ **ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ** ಹೇತುಕತ್ತುವಸೇನ। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಚೇತ್ಥ ಅನ್ತೋನೀತೋ । **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಬುಜ್ಝನಸಮತ್ಥಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಬೋಧನಸಮತ್ಥಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಅಞ್ಞೇನ ಅಬೋಧಿತೋ ಸಯಮೇವ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ನಾನಾಗುಣವಿಸವನತೋ ಪದುಮಮಿವ ವಿಕಸನಟ್ಠೇನ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖೀಣಾಸವಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಛಹಿ ಪದೇಹಿ ಚಿತ್ತಸಙ್ಕೋಚಕರಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನೇನ ನಿದ್ದಾಕ್ಖಯವಿಬುದ್ಧೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಕ್ಖಯವಿಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಸಙ್ಖಾ ಸಙ್ಖಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕತ್ತಾ **ಸಙ್ಖಾತೇನಾ**ತಿ ವಚನಸ್ಸ ಕೋಟ್ಠಾಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಣ್ಹಾಲೇಪದಿಟ್ಠಿಲೇಪಾಭಾವೇನ **ನಿರುಪಲೇಪಸಙ್ಖಾತೇನ**। ಸವಾಸನಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ಏಕನ್ತವಚನೇನೇವ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ “**ಏಕನ್ತವೀತರಾಗೋ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏಕನ್ತನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ**ತಿ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾವಸೇಸೇಹಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ। **ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತೋತಿ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಗಮನತ್ಥಾನಂ ಬುದ್ಧಿಅತ್ಥತಾ ವಿಯ ಬುದ್ಧಿಅತ್ಥಾನಮ್ಪಿ ಗಮನತ್ಥತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ನ ಪರೇಹಿ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋ, ಅಥ ಖೋ ಸಯಮೇವ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಬುದ್ಧಿವಿಹತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಾ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಂ ಬೋಧೋತಿ ಅನತ್ಥನ್ತರಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ

ರತ್ತಗುಣಯೋಗತೋ ರತ್ತೋ ಪಟೋ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಗುಣಯೋಗತೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಪರಂ **ಬುದ್ಧೋತಿ ನೇತಂ ನಾಮ**ನ್ತಿಆದಿ ಅತ್ಥಾನುಗತಾಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಬೋಧನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ **ಭಗವಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಭಗವಾತಿ ಇದಂ ಪನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಗವತೋ। **ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸತ್ತುತ್ತಮಗರುಗಾರವಾಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಹಿ ಉತ್ತಮಸ್ಸ ಗರುನೋ ಗಾರವವಸೇನ ವುಚ್ಚಮಾನವಚನಮೇತಂ ಭಗವಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕನಾಥೋ ಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಸೀಲಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತುಪಕಾರಿತಾಯ ಚ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉತ್ತಮಂ ಗಾರವಟ್ಠಾನನ್ತಿ।

ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠವಾಚಕಂ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠಗುಣಸಹಚರಣತೋ "ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ವಚನಂ, ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಯೋ "ಭಗವಾ"ತಿ ವಚನೇನ ವಚನೀಯೋ ಅತ್ಥೋ, ಸೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಗಾರವಯುತ್ತೋ**ತಿ ಗರುಭಾವಯುತ್ತೋ ಗರುಗುಣಯೋಗತೋ। ಗರುಕರಣಂ ವಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಅರಹತೀತಿ ಗಾರವಯುತ್ತೋ, ಗಾರವಾರಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಿಪ್ಪಾದಿಸಿಕ್ಖಾಪಕಾ ಗರೂ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚ ಗಾರವಯುತ್ತಾ, ಅಯಂ ಪನ ತಾದಿಸೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ 'ಗರೂ'ತಿ ವತ್ವಾ 'ಗಾರವಯುತ್ತೋ'ತಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ।

ಗುಣವಿಸೇಸಹೇತುಕಂ "ಭಗವಾ"ತಿ ಇದಂ ಭಗವತೋ ನಾಮನ್ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭಜಿತುಕಾಮೋ ನಾಮಂಯೇವ ತಾವ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚತುಬ್ಬಿಧಞ್ಹಿ ನಾಮ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಆವತ್ಥಿಕ**ನ್ತಿ ಅವತ್ಥಾಯ ವಿದಿತಂ ತಂ ತಂ ಅವತ್ಥಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಂ ವೋಹರಿತಂ। ತಥಾ **ಲಿಙ್ಗಿಕಂ** ತೇನ ತೇನ ಲಿಙ್ಗೇನ ವೋಹರಿತಂ। **ನೇಮಿತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತತೋ ಆಗತಂ। **ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಯದಿಚ್ಛಾಯ ಪವತ್ತಂ, ಯದಿಚ್ಛಾಯ ಆಗತಂ ಯದಿಚ್ಛಕಂ। ಇದಾನಿ ಆವತ್ಥಿಕಾದೀನಿ ನಾಮಾನಿ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ತತ್ಥ ವಚ್ಛೋ ದಮ್ಮೋ ಬಲಿಬದ್ದೋ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮೇನ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಬಾಲೋ ಯುವಾ ವುಡ್ಢೋತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ದುತಿಯೇನ ಮುಣ್ಡೀ ಜಟೀತಿ ಏವಮಾದಿಂ, ತತಿಯೇನ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ಝಾಯೀತಿ ಏವಮಾದಿಂ, ಚತುತ್ಥೇನ ಅಘಪದೀಪನಂ ಪಾವಚನನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ನೇಮಿತ್ತಿಕನ್ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ **"ನ ಮಹಾಮಾಯಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಇದಂ ನಾಮಂ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತಕ್ಖಣೇಯೇವ ಜಾತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯದಿ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಖೀಣಾಸವೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ"**ತಿ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ನಿಪ್ಫಜ್ಜಮಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಬುದ್ಧಗುಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕ"ನ್ತಿ। **ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ನಿಮಿತ್ತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಿದ್ಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಯಂಗುಣನಿಮಿತ್ತಾ ಹಿ ಸಾ, ತೇ ಸತ್ಥು ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಾ, ತಂಗುಣಾ ವಿಯ ಸಾಪಿ ಸಚ್ಛಿಕತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಪರೇಸಂ ವೋಹಾರಮತ್ತೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ವದನ್ತೀತಿ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ಗರುಭಾವತೋ ಬಹುವಚನೇನಾಹ, ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರೇಹಿ ವಾ ಕತಮನುವಾದಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಇಸ್ಸರಿಯಾದಿಭೇದೋ ಭಗೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಭಗೀ**। ಮಗ್ಗಫಲಾದಿಅರಿಯಧಮ್ಮರತನಂ ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥಾನಿ ಪನ್ತಾನಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಅಪ್ಪಸದ್ದಾದಿಗುಣಯುತ್ತಾನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಭಜೀ,** ಭಜನಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಾಗೀ**ತಿ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚೇವ ಅತ್ಥಧಮ್ಮವಿಮುತ್ತಿರಸಸ್ಸ ಚ ಅಧಿಸೀಲಾದೀನಞ್ಚ ಭಾಗೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಭಜಿ ಪವಿಭಜಿ ಧಮ್ಮರತನನ್ತಿ **ವಿಭತ್ತವಾ। ಅಕಾಸಿ ಭಗ್ಗ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಂ ಭಗ್ಗಂ ಅಕಾಸೀತಿ ಭಗವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗರುಪಿ ಲೋಕೇ ಭಗವಾತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಗರೂ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಗರು, ತಸ್ಮಾಪಿ ಭಗವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹಿ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ। ಸೋ ಚ ಯತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ನತ್ಥಿ ಭಗೀತಿಆದೀಸು, ತತ್ಥ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಭಾಗ್ಯಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಭಾಗ್ಯವಾ। ಬಹೂಹಿ ಞಾಯೇಹೀ**ತಿ ಕಾಯಭಾವನಾದಿಕೇಹಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಭಾವನಾಕ್ಕಮೇಹಿ। **ಸುಭಾವಿತತ್ತನೋ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಭಾವಿತಸಭಾವಸ್ಸ। ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ, ತೇನ ಸುಭಾವಿತತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಸುಭಾವಿತಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಪನ "ಸುಭಾವಿತತ್ತನೋ ಸುಭಾವಿತಕಾಯೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಭವಾನಂ ಅನ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋತಿ **ಭವನ್ತಗೋ**।

ನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸನಯೋ -

> “ಭಗವಾತಿ ಗಾರವಾಧಿವಚನಮೇತಂ। ಅಪಿಚ ಭಗ್ಗರಾಗೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗದೋಸೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗಮೋಹೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗಮಾನೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗದಿಟ್ಠೀತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗತಣ್ಹೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗಕಿಲೇಸೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಜಿ ವಿಭಜಿ ಪವಿಭಜಿ ಧಮ್ಮರತನನ್ತಿ ಭಗವಾ, ಭವಾನಂ ಅನ್ತಕರೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಾವಿತಕಾಯೋ ಭಾವಿತಸೀಲೋ ಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ ಭಾವಿತಪಞ್ಞೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಜಿ ವಾ ಭಗವಾ ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥಾನಿ ಪನ್ತಾನಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಅಪ್ಪಸದ್ದಾನಿ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಾನಿ ವಿಜನವಾತಾನಿ ಮನುಸ್ಸರಾಹಸ್ಸೇಯ್ಯಕಾನಿ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸಾರುಪ್ಪಾನೀತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನನ್ತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಅತ್ಥರಸಸ್ಸ ಧಮ್ಮರಸಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿರಸಸ್ಸ ಅಧಿಸೀಲಸ್ಸ ಅಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಯಾತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನನ್ತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಂ ನವನ್ನಂ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನನ್ತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ದಸನ್ನಂ ಸಞ್ಞಾಭಾವನಾನಂ ದಸನ್ನಂ ಕಸಿಣಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಅಸುಭಸಮಾಪತ್ತಿಯಾತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಚತುನ್ನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಬಲಾನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಅರಿಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ದಸನ್ನಂ ತಥಾಗತಬಲಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ವೇಸಾರಜ್ಜಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಛನ್ನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಛನ್ನಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ಭಗವಾ। ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ... ಪೇ॰... ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಭಗವಾ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪)।

ಏತ್ಥ ಚ “ಗಾರವಾಧಿವಚನ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಯದಿಪಿ ಗಾಥಾಯಂ ಆಗತಪದಾನುಕ್ಕಮೇನ ನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ, ಯಥಾರಹಂ ಪನ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ನಿದ್ದೇಸಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ಥ **ಗಾರವಾಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಗರೂನಂ ಗರುಭಾವವಾಚಕಂ ವಚನಂ। **ಭಜೀ**ತಿ ಭಾಗಸೋ ಕಥೇಸಿ। ತೇನಾಹ “ವಿಭಜಿ ಪವಿಭಜಿ ಧಮ್ಮರತನ”ನ್ತಿ। ಮಗ್ಗಫಲಾದಿ ಅರಿಯಧಮ್ಮೋಯೇವ **ಧಮ್ಮರತನಂ**। ಪುನ **ಭಜೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಸೇವೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಾಗೀ**ತಿ ಭಾಗಾಭಿಧೇಯ್ಯವಾ। ಪುನ **ಭಾಗೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಭಜನಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥರಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ರಸಸ್ಸ। ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇ ಹಿ ಠತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಚ ತದತ್ಥಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಅತ್ಥರಸೋ। ಧಮ್ಮಂ ಆರಬ್ಭ **ಧಮ್ಮರಸೋ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦)। **ವಿಮುತ್ತಿರಸಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಮುತ್ತಿಭೂತಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ವಾ ರಸಸ್ಸ। **ಸಞ್ಞಾಭಾವನಾನ**ನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಂ ದಸನ್ನಂ ಸಞ್ಞಾಭಾವನಾನಂ । **ಛನ್ನಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಗವಾತಿಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯದಿಪಿ “ಭಾಗ್ಯವಾ”ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ “ಭಗೀ ಭಜೀ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪) ನಿದ್ದೇಸಗಾಥಾಯ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಏವ, ತಥಾಪಿ ಪದಸಿದ್ಧಿಅತ್ಥವಿಭಾಗಅತ್ಥಯೋಜನಾದಿಸಹಿತೋ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ ತತೋ ಅಞ್ಞಾಕಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅಯಂ ಪನ ಅಪರೋ ನಯೋ”**ತಿ। **ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯೋತಿ ಏತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ತೇನ ವಣ್ಣವಿಕಾರೋ ವಣ್ಣಲೋಪೋ ಧಾತುಅತ್ಥೇನ ನಿಯೋಜನಞ್ಚಾತಿ ಇಮಂ ತಿವಿಧಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸದ್ದನಯೇನಾ**ತಿ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣನಯೇನ। ಪಿಸೋದರಾದೀನಂ ಸದ್ದಾನಂ ಆಕತಿಗಣಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ **“ಪಿಸೋದರಾದಿಪಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ”**ತಿ। ಪಕ್ಖಿಪನಮೇವ ಲಕ್ಖಣಂ। ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಕರಣಞ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿಪನಂ। **ಪಾರಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಂ ಪಾರಮೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ। **ಭಾಗ್ಯ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಂ। ತತ್ಥ ಮಗ್ಗಕುಸಲಂ ಲೋಕುತ್ತರಸುಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ, ಇತರಂ ಲೋಕಿಯಸುಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ, ಇತರಮ್ಪಿ ವಾ ವಿವಟ್ಟುಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪರಿಯಾಯತೋ ಲೋಕುತ್ತರಸುಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಸಿಯಾ।

ಇದಾನಿ **ಭಗವಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಲೋಭಾದಯೋ ಏಕಕವಸೇನ ಗಹಿತಾ, ತಥಾ ವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ, ಅಹಿರಿಕಾದಯೋ ದುಕವಸೇನ। ತತ್ಥ ಕುಜ್ಝನಲಕ್ಖಣೋ **ಕೋಧೋ,** ಸೋ ನವವಿಧಆಘಾತವತ್ಥುಸಮ್ಭವೋ। “ಅಕ್ಕೋಚ್ಛಿ ಮಂ ಅವಧಿ ಮ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೩-೪) ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕುಜ್ಝನವಸೇನ ಚಿತ್ತಪರಿಯೋನನ್ಧನೋ **ಉಪನಾಹೋ**। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಪಟಿಘೋಯೇವ, ಸೋ ಪವತ್ತಿನಾನತ್ತತೋ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವುತ್ತೋ। ಸಕಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಕೋಧೋ ಕೋಧೋಯೇವ, ತದುತ್ತರಿ ಉಪನಾಹೋ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ “ಪುಬ್ಬಕಾಲೇ ಕೋಧೋ, ಅಪರಕಾಲೇ ಉಪನಾಹೋ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೮೯೧)। ಅಗಾರಿಯಸ್ಸ (ಮ॰ ನಿ॰

ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೧) ಅನಗಾರಿಯಸ್ಸ ವಾ ಸುಕತಕರಣವಿನಾಸನೋ **ಮಕ್ಖೋ**। ಅಗಾರಿಯೋಪಿ ಹಿ ಕೇನಚಿ ಅನುಕಮ್ಪಕೇನ ದಲಿದ್ದೋ ಸಮಾನೋ ಉಚ್ಚೇ ಠಾನೇ ಠಪಿತೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ "ಕಿಂ ತಯಾ ಮಯ್ಹಂ ಕತ"ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಸುಕತಕರಣಂ ವಿನಾಸೇತಿ। ಅನಗಾರಿಯೋಪಿ ಸಾಮಣೇರಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ ಆಚರಿಯೇನ ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯೇನ ವಾ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀಹಿ ಚ ಅನುಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಕಥಾನಯಪ್ಪಕರಣಕೋಸಲ್ಲಾದೀನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪಿತೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾದೀಹಿ ಸಕ್ಕತೋ ಗರುಕತೋ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಸು ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ ಚರಮಾನೋ "ಅಯಂ ಅಮ್ಹೇಹಿ ದಹರಕಾಲೇ ಏವಂ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ ಸಂವಡ್ಢಿತೋ ಚ, ಅಥ ಚ ಪನಿದಾನಿ ನಿಸ್ಸಿನೇಹೋ ಜಾತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ "ಕಿಂ ಮಯ್ಹಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಕತ"ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಸುಕತಕರಣಂ ವಿನಾಸೇತಿ, ತಸ್ಸೇಸೋ ಪುಬ್ಬಕಾರಿತಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಗುಣಸ್ಸ ವಿನಾಸನೋ ಉದಕಪುಞ್ಛನಿಯಾ ವಿಯ ಸರೀರಾನುಗತಂ ಉದಕಂ ನಿಪುಞ್ಛನ್ತೋ ಮಕ್ಖೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಪರೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಮಕ್ಖನಟ್ಠೇನ "ಮಕ್ಖೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಳಾಸತೀತಿ **ಪಳಾಸೋ,** ಪರಸ್ಸ ಗುಣೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಸಮೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಬಹುಸ್ಸುತೇಪಿ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ "ಈದಿಸಸ್ಸ ಚ ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಅನಿಯತಾ ಗತಿ, ತವ ವಾ ಮಮ ವಾ ಕೋ ವಿಸೇಸೋ"ತಿ, ರತ್ತಞ್ಞೂ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ "ತ್ವಮ್ಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಅಹಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ತ್ವಮ್ಪಿ ಸೀಲಮತ್ತೇ ಠಿತೋ, ಅಹಮ್ಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಯುಗಗ್ಗಾಹೋ। ಯುಗಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಪಳಾಸೋ।

ಪರೇಸಂ ಸಕ್ಕಾರಾದೀನಿ ಖೀಯಮಾನಾ ಉಸೂಯಮಾನಾ **ಇಸ್ಸಾ**। ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಗೂಹನಂ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಂ ಅಸಹಮಾನಂ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ**। ವಞ್ಚನಿಕಚರಿಯಭೂತಾ **ಮಾಯಾ,** ಸಾ ಸಕದೋಸಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನದೋಸಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಚಕ್ಖುಮೋಹನಮಾಯಾ ವಿಯಾತಿ "ಮಾಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅತ್ತನೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಪ್ಪಕಾಸನಲಕ್ಖಣಂ ಕೇರಾಟಿಕಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ **ಸಾಠೇಯ್ಯಂ**। ಅಸನ್ತಗುಣದೀಪನಞ್ಹಿ "ಕೇರಾಟಿಯ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕೇರಾಟಿಕೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಆಯನಮಚ್ಛೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಆಯನಮಚ್ಛೋ ನಾಮ ಸಪ್ಪಮುಖಮಚ್ಛವಾಲಾ ಏಕಾ ಮಚ್ಛಜಾತಿ। ಸೋ ಕಿರ ಮಚ್ಛಾನಂ ನಙ್ಗುಟ್ಠಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸಪ್ಪಾನಂ ಸೀಸಂ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸದಿಸೋ ಅಹ"ನ್ತಿ ಜಾನಾಪೇತುಂ, ಏವಮೇವ ಕೇರಾಟಿಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಂ ಯಂ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಂ ವಾ ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಂ ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ, ತಂ ತಂ ಏವಂ ವದತಿ "ಅಹಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನ್ತೇವಾಸೀ, ತುಮ್ಹೇ ಮಯ್ಹಂ ಅನುಕಮ್ಪಕಾ, ನಾಹಂ ತುಮ್ಹೇ ಮುಞ್ಚಾಮೀ"ತಿ। ಏವಮೇತೇ "ಸಗಾರವೋ ಅಯಂ ಅಮ್ಹೇಸು ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ"ತಿ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಸೇವಂ ಕೇರಾಟಿಕಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಸಾಠೇಯ್ಯಂ।

ಸಬ್ಬಸೋ ಮದ್ದವಾಭಾವೇನ ವಾತಭರಿತಭಸ್ತಸದಿಸಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಅನೋನಮಿತದಣ್ಡಸದಿಸತಾಯ ಪಗ್ಗಹಿತಸಿರಅನಿವಾತವುತ್ತಿಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಕಾರಕೋ **ಥಮ್ಭೋ**। ತದುತ್ತರಿಕರಣೋ **ಸಾರಮ್ಭೋ**। ಸೋ ದುವಿಧೇನ ಲಬ್ಭತಿ ಅಕುಸಲವಸೇನ ಚೇವ ಕುಸಲವಸೇನ ಚ। ತತ್ಥ ಅಗಾರಿಯಸ್ಸ ಪರೇನ ಕತಂ ಅಲಙ್ಕಾರಾದಿಂ ದಿಸ್ವಾ ತದ್ದಿಗುಣತದ್ದಿಗುಣಕರಣೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ, ಅನಗಾರಿಯಸ್ಸ ಚ ಯತ್ತಕಂ ಯತ್ತಕಂ ಪರೋ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ ವಾ ಕಥೇತಿ ವಾ, ಮಾನವಸೇನ ತದ್ದಿಗುಣತದ್ದಿಗುಣಕರಣೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅಕುಸಲೋ। ತೇನ ಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತದ್ದಿಗುಣಂ ತದ್ದಿಗುಣಂ ಕರೋತಿ। ಅಗಾರಿಯೋ ಸಮಾನೋ ಏಕೇನೇಕಸ್ಮಿಂ ಘರವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಜ್ಜಿತೇ ಅಪರೋ ದ್ವೇ ವತ್ಥೂನಿ ಸಜ್ಜೇತಿ, ಅಪರೋ ಚತ್ತಾರೋ, ಅಪರೋ ಅಟ್ಠ, ಅಪರೋ ಸೋಳಸ। ಅನಗಾರಿಯೋ ಸಮಾನೋ ಏಕೇನೇಕಸ್ಮಿಂ ನಿಕಾಯೇ ಗಹಿತೇ "ನಾಹಂ ಏತಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಪರೋ ದ್ವೇ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಪರೋ ತಯೋ, ಅಪರೋ ಚತ್ತಾರೋ, ಅಪರೋ ಪಞ್ಚ। ಸಾರಮ್ಭವಸೇನ ಹಿ ಗಣ್ಹಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ಹೇಸ ನಿರಯಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ। ಅಗಾರಿಯಸ್ಸ ಪನ ಪರಂ ಏಕಂ ಸಲಾಕಭತ್ತಂ ದೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ದಾತುಕಾಮತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ, ಅನಗಾರಿಯಸ್ಸ ಚ ಪರೇನ ಏಕನಿಕಾಯೇ ಗಹಿತೇ ಮಾನಂ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ಕೇವಲಂ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಆಲಸಿಯಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ದ್ವೇ ನಿಕಾಯೇ ಗಹೇತುಕಾಮತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಕುಸಲೋ। ಕುಸಲಪಕ್ಖವಸೇನ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಏಕಂ ಸಲಾಕಭತ್ತಂ ದೇನ್ತೇ ದ್ವೇ, ದ್ವೇ ದೇನ್ತೇ ಚತ್ತಾರಿ ದಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಭಿಕ್ಖುನಾಪಿ ಪರೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ನಿಕಾಯೇ ಗಹಿತೇ "ದ್ವೇ ನಿಕಾಯೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸ ಮೇ ಫಾಸು ಹೋತೀ"ತಿ ವಿವಟ್ಟಪಕ್ಖೇ ಠತ್ವಾ ತದುತ್ತರಿ ಗಣ್ಹಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಇಧ ಪನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖಿಯೋ ತದುತ್ತರಿಕರಣೋ "ಸಾರಮ್ಭೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ।

ಜಾತಿಆದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಉನ್ನತಿವಸೇನ ಪಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ **ಮಾನೋ**। ಅಬ್ಭುನ್ನತಿವಸೇನ ಪವತ್ತೋ **ಅತಿಮಾನೋ**। ಪುಬ್ಬೇ ಕೇನಚಿ ಅತ್ತಾನಂ ಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ತತೋ ಅಧಿಕತೋ ದಹತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಕೋ ಅತಿಮಾನೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಜಾತಿಆದಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಜ್ಜನಾಕಾರೋ **ಮದೋ,** ಸೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಮಾನೋ ಏವ।

ಸೋ ಪನ ಜಾತಿಮದೋ ಗೋತ್ತಮದೋ ಆರೋಗ್ಯಮದೋ ಯೋಬ್ಬನಮದೋ ಜೀವಿತಮದೋ ಲಾಭಮದೋ ಸಕ್ಕಾರಮದೋ ಗರುಕಾರಮದೋ ಪುರೇಕ್ಖಾರಮದೋ ಪರಿವಾರಮದೋ ಭೋಗಮದೋ ವಣ್ಣಮದೋ ಸುತಮದೋ ಪಟಿಭಾನಮದೋ ರತ್ತಞ್ಞುಮದೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಮದೋ ಅನವಞ್ಞತ್ತಿಮದೋ ಇರಿಯಾಪಥಮದೋ ಇದ್ಧಿಮದೋ ಯಸಮದೋ ಸೀಲಮದೋ ಝಾನಮದೋ ಸಿಪ್ಪಮದೋ ಆರೋಹಮದೋ ಪರಿಣಾಹಮದೋ ಸಣ್ಠಾನಮದೋ ಪಾರಿಪೂರಿಮದೋತಿ ಅನೇಕವಿಧೋ।

ತತ್ಥ (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೪೩-೮೪೪) ಜಾತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಜ್ಜನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ **ಜಾತಿಮದೋ,** ಸೋ ಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ವಣ್ಣಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹಿ ಖತ್ತಿಯೋ "ಮಾದಿಸೋ ಅಞ್ಞೋ ನತ್ಥಿ, ಅವಸೇಸಾ ಅನ್ತರಾ ಉಟ್ಠಾಯ ಖತ್ತಿಯಾ ಜಾತಾ, ಅಹಂ ಪನ ವಂಸಾಗತಖತ್ತಿಯೋ"ತಿ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಗೋತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಜ್ಜನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ **ಗೋತ್ತಮದೋ,** ಸೋಪಿ ಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ವಣ್ಣಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಖತ್ತಿಯೋಪಿ ಹಿ "ಅಹಂ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞಗೋತ್ತೋ, ಅಹಂ ಆದಿಚ್ಚಗೋತ್ತೋ"ತಿ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಪಿ "ಅಹಂ ಕಸ್ಸಪಗೋತ್ತೋ, ಅಹಂ ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ತೋ"ತಿ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ। ವೇಸ್ಸೋಪಿ ಸುದ್ದೋಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕುಲಗೋತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ। ಆರೋಗ್ಯಮದಾದೀಸುಪಿ "ಅಹಂ ಅರೋಗೋ, ಸೇಸಾ ರೋಗಬಹುಲಾ, ಕಣ್ಡುವನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಮಯ್ಹಂ ಬ್ಯಾಧಿ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಆರೋಗ್ಯಮದೋ** ನಾಮ। "ಅಹಂ ತರುಣೋ, ಅವಸೇಸಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತಭಾವೋ ಪಪಾತೇ ಠಿತರುಕ್ಖಸದಿಸೋ, ಅಹಂ ಪನ ಪಠಮವಯೇ ಠಿತೋ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಯೋಬ್ಬನಮದೋ।** "ಅಹಂ ಚಿರಂ ಜೀವಿಂ, ಚಿರಂ ಜೀವಾಮಿ, ಚಿರಂ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಖಂ ಜೀವಿಂ, ಸುಖಂ ಜೀವಾಮಿ, ಸುಖಂ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಜೀವಿತಮದೋ** ನಾಮ। "ಅಹಂ ಲಾಭೀ, ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಅಪ್ಪಲಾಭಾ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಲಾಭಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಲಾಭಮದೋ** ನಾಮ।

"ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಲಭನ್ತಿ, ಅಹಂ ಪನ ಸುಕತಂ ಪಣೀತಂ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಂ ಲಭಾಮೀ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಸಕ್ಕಾರಮದೋ** ನಾಮ। "ಅವಸೇಸಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಾದಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಮನುಸ್ಸಾ 'ಅಯಂ ಸಮಣೋ'ತಿಪಿ ನ ವನ್ದನ್ತಿ, ಮಂ ಪನ ದಿಸ್ವಾ ವನ್ದನ್ತಿ, ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಕಂ ಕತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ವಿಯ ಚ ದುರಾಸದಂ ಕತ್ವಾ ಮಞ್ಞನ್ತೀ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಗರುಕಾರಮದೋ** ನಾಮ। "ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಪಞ್ಹೋ ಮಯ್ಹಮೇವ ಮುಖೇನ ಛಿಜ್ಜತಿ, ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾಪಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾಪಿ ಮಮೇವ ಪುರತೋ ಕತ್ವಾ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಪುರೇಕ್ಖಾರಮದೋ** ನಾಮ। ಅಗಾರಿಯಸ್ಸ ತಾವ ಮಹಾಪರಿವಾರಸ್ಸ "ಪುರಿಸಸತಮ್ಪಿ ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಮಂ ಪರಿವಾರೇತೀ"ತಿ, ಅನಗಾರಿಯಸ್ಸ "ಸಮಣಸತಮ್ಪಿ ಸಮಣಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಮಂ ಪರಿವಾರೇತಿ, ಸೇಸಾ ಅಪ್ಪಪರಿವಾರಾ, ಅಹಂ ಮಹಾಪರಿವಾರೋ ಚೇವ ಸುಚಿಪರಿವಾರೋ ಚಾ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಪರಿವಾರಮದೋ** ನಾಮ। "ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಭೋಗಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ನ ಲಭನ್ತಿ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ನಿಧಾನಗತಸ್ಸೇವ ಧನಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಭೋಗಮದೋ** ನಾಮ। "ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ ದುರೂಪಾ, ಅಹಂ ಅಭಿರೂಪೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ"ತಿಪಿ "ಅವಸೇಸಸತ್ತಾ ನಿಗ್ಗುಣಾ ಪತ್ಥಟಅಕಿತ್ತಿನೋ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಪಾಕಟೋ 'ಇತಿಪಿ ಥೇರೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋ, ಇತಿಪಿ ಸೀಲವಾ, ಇತಿಪಿ ಧುತಗುಣಯುತ್ತೋ'"ತಿ, ಏವಂ ಸರೀರವಣ್ಣಂ ಗುಣವಣ್ಣಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ವಣ್ಣಮದೋ** ನಾಮ।

"ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಾ, ಅಹಂ ಪನ ಬಹುಸ್ಸುತೋ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಸುತಮದೋ** ನಾಮ। "ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿಭಾನಾ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಪಟಿಭಾನಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಪಟಿಭಾನಮದೋ** ನಾಮ। "ಅಹಂ ರತ್ತಞ್ಞೂ ಅಸುಕಂ ಬುದ್ಧವಂಸಂ ರಾಜವಂಸಂ ಜನಪದವಂಸಂ ಗಾಮವಂಸಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವಪರಿಚ್ಛೇದಂ ನಕ್ಖತ್ತಮುಹುತ್ತಯೋಗಂ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ರತ್ತಞ್ಞುಮದೋ** ನಾಮ। "ಅವಸೇಸಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನ್ತರಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಾ ಜಾತಾ, ಅಹಂ ಪನ ಜಾತಿಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಮದೋ** ನಾಮ। "ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಉಞ್ಞಾತಾ ಅವಞ್ಞಾತಾ, ಅಹಂ ಪನ ಅನವಞ್ಞಾತೋ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಅನವಞ್ಞತ್ತಿಮದೋ** ನಾಮ। "ಅವಸೇಸಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಇರಿಯಾಪಥೋ ಅಪಾಸಾದಿಕೋ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಪಾಸಾದಿಕೋ"ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ

ಇರಿಯಾಪಥಮದೋ ನಾಮ। “ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಛಿನ್ನಪಕ್ಖಕಾಕಸದಿಸಾ, ಅಹಂ ಪನ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ”ತಿ ವಾ “ಅಹಂ ಯಂ ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋಮಿ, ತಂ ತಂ ಇಜ್ಝತೀ”ತಿ ವಾ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಇದ್ಧಿಮದೋ** ನಾಮ।

ಯಸಮದೋ ಪನ ಅಗಾರಿಕೇನಪಿ ಅನಗಾರಿಕೇನಪಿ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಅಗಾರಿಕೋಪಿ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಸೇಣೀಸು ಏಕಿಸ್ಸಾ ಜೇಟ್ಠಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ “ಅವಸೇಸೇ ಪುರಿಸೇ ಅಹಂ ಪಟ್ಠಪೇಮಿ, ಅಹಂ ವಿಚಾರೇಮೀ”ತಿ, ಅನಗಾರಿಕೋಪಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಕತ್ಥಚಿ ಜೇಟ್ಠಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ “ಅವಸೇಸಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಯ್ಹಂ ಓವಾದೇ ವತ್ತನ್ತಿ, ಅಹಂ ಜೇಟ್ಠಕೋ”ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಯಸಮದೋ** ನಾಮ। “ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ದುಸ್ಸೀಲಾ, ಅಹಂ ಪನ ಸೀಲವಾ”ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಸೀಲಮದೋ** ನಾಮ। “ಅವಸೇಸಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ಉದಕಪಾನಮತ್ತೇಪಿ ಕಾಲೇ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ನತ್ಥಿ, ಅಹಂ ಪನ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾನಂ ಲಾಭೀ”ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಝಾನಮದೋ** ನಾಮ। “ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ನಿಸ್ಸಿಪ್ಪಾ, ಅಹಂ ಸಿಪ್ಪವಾ”ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಸಿಪ್ಪಮದೋ** ನಾಮ। “ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ರಸ್ಸಾ, ಅಹಂ ದೀಘೋ”ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಆರೋಹಮದೋ** ನಾಮ। “ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ರಸ್ಸಾ ವಾ ಹೋನ್ತಿ ದೀಘಾ ವಾ, ಅಹಂ ನಿಗ್ರೋಧಪರಿಮಣ್ಡಲೋ”ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಪರಿಣಾಹಮದೋ** ನಾಮ। “ಅವಸೇಸಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಂ ವಿರೂಪಂ ಬೀಭಚ್ಛಂ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಮನಾಪಂ ಪಾಸಾದಿಕ”ನ್ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಸಣ್ಠಾನಮದೋ** ನಾಮ। “ಅವಸೇಸಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸರೀರೇ ಬಹೂ ದೋಸಾ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಸರೀರೇ ಕೇಸಗ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಜ್ಜಂ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಪಾರಿಪೂರಿಮದೋ** ನಾಮ। ಏವಮಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಜಾತಿಆದಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಜ್ಜನಾಕಾರವಸಪ್ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ ಇಧ “ಮದೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ಕಾಮಗುಣೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ **ಪಮಾದೋ,** ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ಸತಿಯಾ ಅನಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ಸತಿವಿರಹೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾ** ಪಾಕಟಾಯೇವ।

ಲೋಭಾದಯೋ ಚ ಪುನ **ತಿವಿಧಾಕುಸಲಮೂಲ**ನ್ತಿ ತಿಕವಸೇನ ಗಹಿತಾ। ದುಚ್ಚರಿತಾದೀಸುಪಿ **ತಿವಿಧ**-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಿ **ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತಾನಿ।** ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಯೋ **ತಿವಿಧಸಂಕಿಲೇಸಾ।** ರಾಗಮಲಾದಯೋ ಮಲೀನಭಾವಕರತ್ತಾ **ತಿವಿಧಮಲಾನಿ।** ರಾಗಾದಯೋ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಮಲೀನಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಮಲಂ ಗಾಹಾಪೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಮಲಾನೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। “ರಾಗೋ ವಿಸಮಂ, ದೋಸೋ ವಿಸಮಂ, ಮೋಹೋ ವಿಸಮ”ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೨೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾ ರಾಗಾದಯೋ “ಕಾಯವಿಸಮಂ ವಚೀವಿಸಮಂ ಮನೋವಿಸಮ”ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೨೪) ಏವಮಾಗತಾ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಯೋ ಚ **ತಿವಿಧವಿಸಮಾನಿ।** ತಾನಿ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ರಾಗಾದೀಸು ಚೇವ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀಸು ಚ ಸತ್ತಾ ಪಕ್ಖಲನ್ತಿ, ಪಕ್ಖಲಿತಾ ಚ ಸಾಸನತೋಪಿ ಸುಗತಿತೋಪಿ ಪತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಕ್ಖಲನಪಾತಹೇತುಭಾವತೋ “ವಿಸಮಾನೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। “ಕಾಮಸಞ್ಞಾ ಬ್ಯಾಪಾದಸಞ್ಞಾ ವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೧೧) ಏವಮಾಗತಾ ಕಾಮಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ **ತಿವಿಧಸಞ್ಞಾ।** ತಥಾ “ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ”ತಿ ಏವಮಾಗತಾ **ತಿವಿಧವಿತಕ್ಕಾ।** ತಣ್ಹಾಪಪಞ್ಚೋ ದಿಟ್ಠಿಪಪಞ್ಚೋ ಮಾನಪಪಞ್ಚೋತಿ ಇಮೇ **ತಿವಿಧಪಪಞ್ಚಾ।** ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತೇ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತೀತಿ ತಣ್ಹಾದಯೋ “ಪಪಞ್ಚಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಚತುಬ್ಬಿಧವಿಪರಿಯೇಸಾತಿಆದೀಸು **ಚತುಬ್ಬಿಧ**-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಅನಿಚ್ಚಾದೀನಿ ವತ್ಥೂನಿ ನಿಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿಪರೀತತೋ ಏಸನ್ತೀತಿ ವಿಪರಿಯೇಸಾ। “ಅನಿಚ್ಚೇ ನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪರಿಯೇಸೋ ಚಿತ್ತವಿಪರಿಯೇಸೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಪರಿಯೇಸೋ , ದುಕ್ಖೇ ಸುಖನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪರಿಯೇಸೋ ಚಿತ್ತವಿಪರಿಯೇಸೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಪರಿಯೇಸೋ, ಅಸುಭೇ ಸುಭನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪರಿಯೇಸೋ ಚಿತ್ತವಿಪರಿಯೇಸೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಪರಿಯೇಸೋ , ಅನತ್ತನಿ ಅತ್ತಾತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪರಿಯೇಸೋ ಚಿತ್ತವಿಪರಿಯೇಸೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಪರಿಯೇಸೋ”ತಿ ಏವಮಾಗತಾ ದ್ವಾದಸ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಚತುನ್ನಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವತ್ಥೂನಂ ವಸೇನ “ಚತುಬ್ಬಿಧವಿಪರಿಯೇಸಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಪನ ಚಿತ್ತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಬ್ಬಲಟ್ಠಾನೇ ದಿಟ್ಠಿವಿರಹಿತಾಯ ಅಕುಸಲಸಞ್ಞಾಯ ಸಕಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಬಲವಕಾಲೇ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ದಿಟ್ಠಿವಿರಹಿತಸ್ಸೇವ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಕಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಬಲವಕಾಲೇ ಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇ ದಿಟ್ಠಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ। ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬದುಬ್ಬಲೋ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ತತೋ ಬಲವತರೋ ಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ಸಬ್ಬಬಲವತರೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಪಲ್ಲಾಸೋ। ಅಜಾತಬುದ್ಧಿದಾರಕಸ್ಸ ಕಹಾಪಣದಸ್ಸನಂ ವಿಯ ಸಞ್ಞಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರಮತ್ತಗಹಣತೋ। ಗಾಮಿಕಪುರಿಸಸ್ಸ ಕಹಾಪಣದಸ್ಸನಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಂ ಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿವೇಧಸ್ಸಪಿ ಸಮ್ಪಾದನತೋ। ಕಮ್ಮಾರಸ್ಸ ಮಹಾಸಣ್ಡಾಸೇನ ಅಯೋಗಹಣಂ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿ ಅಭಿನಿವೇಸಪರಾಮಸನತೋ। ತತ್ಥ

ಚತ್ತಾರೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಪಲ್ಲಾಸಾ, ಅನಿಚ್ಚಾನತ್ತೇಸು ನಿಚ್ಚನ್ತಿಆದಿವಸಪ್ಪವತ್ತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸಾತಿ ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ಅಸುಭೇ ಸುಭನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ತನುಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ದುಕ್ಖೇ ಸುಖನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

"ಕಾಮಾಸವೋ ಭವಾಸವೋ ದಿಟ್ಠಾಸವೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ"ತಿ (ಚೂಳನಿ॰ ಜತುಕಣ್ಣಿಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೬೯) ಏವಮಾಗತಾ ಕಾಮತಣ್ಹಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವನ್ತಿ ಚಕ್ಖುಆದಿತೋ ಸನ್ದನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಆಸವಾ।** ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚಕ್ಖುಆದಿತೋ ಕುಸಲಾದೀನಮ್ಪಿ ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ, ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಏವ ಪನ ವಣತೋ ಯೂಸಂ ವಿಯ ಪಗ್ಘರಣಕಅಸುಚಿಭಾವೇನ ಸನ್ದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಏವ "ಆಸವಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಗ್ಘರಣಕಅಸುಚಿಮ್ಹಿ ನಿರುಳ್ಹೋ ಆಸವಸದ್ದೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಧಮ್ಮತೋ ಯಾವ ಗೋತ್ರಭುಂ, ಓಕಾಸತೋ ಯಾವ ಭವಗ್ಗಂ ಸವನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಆಸವಾ, ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ ಏತಞ್ಚ ಓಕಾಸಂ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಧಿಅತ್ಥೋ ಹಿ **ಆ**-ಕಾರೋ। ಅವಧಿ ಚ ಮರಿಯಾದಾಭಿವಿಧಿಭೇದತೋ ದುವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಮರಿಯಾದಂ ಕಿರಿಯಂ ಬಹಿಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾ "ಆಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ ವುಟ್ಠೋ ದೇವೋ"ತಿ, ಅಭಿವಿಧಿ ಪನ ಕಿರಿಯಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾ "ಆಭವಗ್ಗಂ ಭಗವತೋ ಯಸೋ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ, ಅಭಿವಿಧಿಅತ್ಥೋ ಚಾಯಂ **ಆ**-ಕಾರೋ ಇಧ ಗಹಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ತಞ್ಚ ಓಕಾಸಂ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಸವನ್ತೀತಿ "ಆಸವಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಚಿರಪಾರಿವಾಸಿಯಟ್ಠೇನ ಮದಿರಾದಯೋ ಆಸವಾ ವಿಯಾತಿಪಿ ಆಸವಾ। ಲೋಕಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಚಿರಪಾರಿವಾಸಿಕಾ ಮದಿರಾದಯೋ "ಆಸವಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯದಿ ಚ ಚಿರಪಾರಿವಾಸಿಯಟ್ಠೇನ ಆಸವಾ, ಏತೇಯೇವ ಭವಿತುಮರಹನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಪುರಿಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ, ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ನಾಹೋಸೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೧)। ಅಞ್ಞೇಸು ಪನ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಓಕಾಸಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ಮಾನಾದೀಸು ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಅತ್ತತ್ತನಿಯಾದಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅಭಿಬ್ಯಾಪನಂ ಮದನಕರಣವಸೇನ ಆಸವಸದಿಸತಾ ಚ ಏತೇಸಂಯೇವ, ನ ಅಞ್ಞೇಸನ್ತಿ ದ್ವೀಸುಪಿ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇಸು ಏತೇಸುಯೇವ ಆಸವಸದ್ದೋ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಆಯತಂ ವಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಸವನ್ತಿ ಪಸವನ್ತೀತಿಪಿ ಆಸವಾ। ನ ಹಿ ತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಆಸವೇಹಿ ವಿನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ।

"ಅಭಿಜ್ಝಾ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೭೫; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯, ೧೪೭) ಏವಮಾಗತಾ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಯಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಗನ್ಥೇನ್ತಿ ಘಟೇನ್ತೀತಿ **ಗನ್ಥಾ।** "ಕಾಮೋಘೋ ಭವೋಘೋ ದಿಟ್ಠೋಘೋ ಅವಿಜ್ಜೋಘೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೭೨; ಮಹಾನಿ॰ ೧೪; ಚೂಳನಿ॰ ಮೇತ್ತಗೂಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೨೧) ಏವಮಾಗತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಕಾಮತಣ್ಹಾದಯೋ ಯಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಓಹನನ್ತಿ ಓಸೀದಾಪೇನ್ತೀತಿ **ಓಘಾ।** ತೇಯೇವ "ಕಾಮಯೋಗೋ ಭವಯೋಗೋ ದಿಟ್ಠಿಯೋಗೋ ಅವಿಜ್ಜಾಯೋಗೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೭೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦) ಏವಮಾಗತಾ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಯೋಜೇನ್ತೀತಿ **ಯೋಗಾ।** ಅರಿಯಾ ಏತಾಯ ನ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅಗತಿ,** ಸಾ ಛನ್ದಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ। "ಚೀವರಹೇತು ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಿಣ್ಡಪಾತ, ಸೇನಾಸನ, ಇತಿಭವಾಭವಹೇತು ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯) ಏವಮಾಗತಾ ಚತ್ತಾರೋ **ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಾ।** ತತ್ಥ **ಇತಿಭವಾಭವಹೇತೂತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತೀತಿ** ನಿದಸ್ಸನೇ ನಿಪಾತೋ, ಯಥಾ ಚೀವರಾದಿಹೇತು, ಏವಂ ಭವಾಭವಹೇತುಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭವಾಭವೋತಿ** ಚೇತ್ಥ ಪಣೀತಪಣೀತತರಾನಿ ತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಾದೀನಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। ಕಾಮುಪಾದಾನಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಉಪಾದಾನಾನಿ।

ಪಞ್ಚ ಚೇತೋಖಿಲಾತಿಆದೀಸು "ಬುದ್ಧೇ ಕಙ್ಖತಿ, ಧಮ್ಮೇ, ಸಙ್ಘೇ, ಸಿಕ್ಖಾಯ ಕಙ್ಖತಿ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಕುಪಿತೋ ಹೋತಿ ಅನತ್ತಮನೋ ಆಹತಚಿತ್ತೋ ಖಿಲಜಾತೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೫; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೯) ಏವಮಾಗತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಚೇತೋಖಿಲಾನಿ, ಚೇತೋ ಖಿಲಯತಿ ಥದ್ಧಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಚೇತೋಖಿಲಾನಿ। ವಿನಿಬನ್ಧಾದೀಸುಪಿ ಪಞ್ಚ**-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। "ಕಾಮೇ ಅವೀತರಾಗೋ ಹೋತಿ, ಕಾಯೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ರೂಪೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೦) ಆಗತಾ ಪಞ್ಚ ಚಿತ್ತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಮುಟ್ಠಿಯಂ ಕತ್ವಾ ವಿಯ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಚೇತೋವಿನಿಬನ್ಧಾ।** ಏತೇ ಹಿ ತಣ್ಹಾಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವತೋ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅವಸರಾಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಬನ್ಧಂ ವಿಯ ಸಮೋರೋಧೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ಸದ್ದತ್ಥತೋ ಪನ ಚೇತೋ ವಿರೂಪಂ

ನಿಬನ್ಧೀಯತಿ ಸಂಯಮೀಯತಿ ಏತೇಹೀತಿ ಚೇತೋವಿನಿಬನ್ಧಾ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ನೀವಾರೇನ್ತಿ ಆವರನ್ತೀತಿ **ನೀವರಣಾನಿ**। ರೂಪಾಭಿನನ್ದನಾದಯೋ **ಪಞ್ಚಾಭಿನನ್ದನಾ**।

ಛ ವಿವಾದಮೂಲಾತಿಆದೀಸು ಕೋಧೋ ಮಕ್ಖೋ ಇಸ್ಸಾ ಸಾಠೇಯ್ಯಂ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೋತಿ ಇಮಾನಿ **ಛ ವಿವಾದಮೂಲಾನಿ**। ಯಸ್ಮಾ ಕುದ್ಧೋ ವಾ ಕೋಧವಸೇನ…ಪೇ॰… ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೀ ವಾ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಸಿತಾಯ ಕಲಹಂ ವಿಗ್ಗಹಂ ವಿವಾದಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕೋಧಾದಯೋ "ಛ ವಿವಾದಮೂಲಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ರೂಪತಣ್ಹಾಸದ್ದತಣ್ಹಾದಯೋ **ಛ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾ**। ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಭವರಾಗಮಾನಾವಿಜ್ಜಾ **ಸತ್ತಾನುಸಯಾ**। ಥಾಮಗತಟ್ಠೇನ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಚ ಅನುಸೇನ್ತೀತಿ ಅನುಸಯಾ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾಮಿಚ್ಛಾಕಮ್ಮನ್ತಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮಮಿಚ್ಛಾಸತಿಮಿಚ್ಛಾಸಮಾಧೀ **ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛತ್ತಾ**।

"ತಣ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪರಿಯೇಸನಾ, ಪರಿಯೇಸನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಲಾಭೋ, ಲಾಭಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಛನ್ದರಾಗೋ, ಛನ್ದರಾಗಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಜ್ಝೋಸಾನಂ, ಅಜ್ಝೋಸಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಪರಿಗ್ಗಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಚ್ಛರಿಯಂ, ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಆರಕ್ಖೋ, ಆರಕ್ಖಾಧಿಕರಣಂ ದಣ್ಡಾದಾನಸತ್ಥಾದಾನಕಲಹವಿಗ್ಗಹವಿವಾದತುವಂತುವಂಪೇಸುಞ್ಞಮುಸಾವಾದಾ ಅನೇಕೇ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೩; ೩.೩೫೯) ಏವಮಾಗತಾ ಪರಿಯೇಸನಾದಯೋ **ನವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾ**। ತತ್ಥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೦೩) **ತಣ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಚಾ**ತಿ ತಣ್ಹಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। **ಪರಿಯೇಸನಾ**ತಿ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಪರಿಯೇಸನಾ। ಸಾ ಹಿ ತಣ್ಹಾಯ ಸತಿ ಹೋತಿ। **ಲಾಭೋ**ತಿ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಪಟಿಲಾಭೋ। ಸೋ ಹಿ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಸತಿ ಹೋತಿ। **ವಿನಿಚ್ಛಯೋ**ತಿ ಇಧ ವಿತಕ್ಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಲಾಭಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಹಿ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಂ ಸುನ್ದರಾಸುನ್ದರಞ್ಚ ವಿತಕ್ಕೇನೇವ ವಿನಿಚ್ಛಿನತಿ "ಏತ್ತಕಂ ಮೇ ರೂಪಾರಮ್ಮಣತ್ಥಾಯ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏತ್ತಕಂ ಸದ್ದಾದಿಆರಮ್ಮಣತ್ಥಾಯ, ಏತ್ತಕಂ ಮಯ್ಹಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏತ್ತಕಂ ಪರಸ್ಸ, ಏತ್ತಕಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ, ಏತ್ತಕಂ ನಿದಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಲಾಭಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ"ತಿ। **ಛನ್ದರಾಗೋ**ತಿ ಏವಂ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕೇನ ವಿತಕ್ಕಿತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ದುಬ್ಬಲರಾಗೋ ಚ ಬಲವರಾಗೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಛನ್ದೋ**ತಿ ಹಿ ಇಧ ದುಬ್ಬಲರಾಗಸ್ಸಾಧಿವಚನಂ। **ಅಜ್ಝೋಸಾನ**ನ್ತಿ ಅಹಂ ಮಮನ್ತಿ ಬಲವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ। **ಪರಿಗ್ಗಹೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಕರಣಂ। **ಮಚ್ಛರಿಯ**ನ್ತಿ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಸ್ಸ ಅಸಹನತಾ। ತೇನೇವಸ್ಸ ಪೋರಾಣಾ ಏವಂ ವಚನತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ "ಇದಂ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಮಯ್ಹಮೇವ ಹೋತು, ಮಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಹೋತೂತಿ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಮಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ। **ಆರಕ್ಖೋ**ತಿ ದ್ವಾರಪಿದಹನಮಞ್ಜುಸಗೋಪನಾದಿವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ರಕ್ಖಣಂ। ಅಧಿಕರೋತೀತಿ **ಅಧಿಕರಣಂ,** ಕಾರಣಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। **ಆರಕ್ಖಾಧಿಕರಣ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕಂ, ಆರಕ್ಖಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಣ್ಡಾದಾನಾದೀಸು ಪರನಿಸೇಧನತ್ಥಂ ದಣ್ಡಸ್ಸ ಆದಾನಂ **ದಣ್ಡಾದಾನಂ**। ಏಕತೋಧಾರಾದಿನೋ ಸತ್ಥಸ್ಸ ಆದಾನಂ **ಸತ್ಥಾದಾನಂ**। **ಕಲಹೋ**ತಿ ಕಾಯಕಲಹೋಪಿ ವಾಚಾಕಲಹೋಪಿ। ಪುರಿಮೋ ಪುರಿಮೋ ವಿರೋಧೋ **ವಿಗ್ಗಹೋ**। ಪಚ್ಛಿಮೋ ಪಚ್ಛಿಮೋ **ವಿವಾದೋ**। **ತುವಂ ತುವ**ನ್ತಿ ಅಗಾರವವಚನಂ, ತ್ವಂ ತ್ವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಾಣಾತಿಪಾತಅದಿನ್ನಾದಾನಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಮುಸಾವಾದಪಿಸುಣವಾಚಾಫರುಸವಾಚಾಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಅಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ **ದಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ**। ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾ ಚತ್ತಾರೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ ಚತ್ತಾರೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ ದ್ವೇ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾ ಸೋಳಸ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಅಟ್ಠ ಅಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಅಟ್ಠ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ ಪಞ್ಚ ಪರಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾತಿ ಏತಾನಿ **ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ**। ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಛತಣ್ಹಾಯೇವ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಾಮತಣ್ಹಾಭವತಣ್ಹಾವಿಭವತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಟ್ಠಾರಸ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾ ತಣ್ಹಾ, ರೂಪೇ ವಾ ತಣ್ಹಾತಿ ರೂಪತಣ್ಹಾ, ಸಾ ಕಾಮರಾಗಭಾವೇನ ರೂಪಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಕಾಮತಣ್ಹಾ, ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಹಗತರಾಗಭಾವೇನ "ರೂಪಂ ನಿಚ್ಚಂ ಧುವಂ ಸಸ್ಸತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಭವತಣ್ಹಾ, ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಹಗತರಾಗಭಾವೇನ "ರೂಪಂ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ಪೇಚ್ಚ ನ ಭವತೀ"ತಿ ಏವಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀ ಪವತ್ತಮಾನಾ ವಿಭವತಣ್ಹಾತಿ ಏವಂ ತಿವಿಧಾ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ರೂಪತಣ್ಹಾ, ಏವಂ ಸದ್ದತಣ್ಹಾದಯೋಪೀತಿ ಏತಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾದೀಸು ಅಟ್ಠಾರಸ, ಬಹಿದ್ಧಾರೂಪಾದೀಸು ಅಟ್ಠಾರಸಾತಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಇತಿ ಅತೀತಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಅನಾಗತಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸಾತಿ **ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ,** ಅಟ್ಠುತ್ತರಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಭೇದ**-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥಾಯಂ ಯೋಜನಾ "ಲೋಭಪ್ಪಭೇದೋ ದೋಸಪ್ಪಭೇದೋ ಯಾವ ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಪ್ಪಭೇದೋ"ತಿ। **ಸಬ್ಬದರಥಪರಿಳಾಹಕಿಲೇಸಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಸತ್ತಾನಂ

ದರಥಪರಿಳಾಹಕರಾನಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನೇಕಾನಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ। ಆರಮ್ಮಣಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಹಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಭಾಗತೋ ಚ ಅನನ್ತಪ್ಪಭೇದಾ ಕಿಲೇಸಾ।

ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾತಿಆದೀಸು ಸಮ್ಪತಿ ಆಯತಿಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಾವಹತ್ತಾ ಮಾರಣಟ್ಠೇನ ವಿಬಾಧನಟ್ಠೇನ ಕಿಲೇಸಾವ ಮಾರೋತಿ **ಕಿಲೇಸಮಾರೋ**। ವಧಕಟ್ಠೇನ ಖನ್ಧಾವ ಮಾರೋತಿ **ಖನ್ಧಮಾರೋ**। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ವಧಕಂ ರೂಪಂ, ವಧಕಂ ರೂಪನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿ। ಜಾತಿಜರಾದಿಮಹಾಬ್ಯಸನನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೋವ ಮಾರೋ **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರೋ**। ಸಂಕಿಲೇಸನಿಮಿತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಗುಣಮಾರಣಟ್ಠೇನ ದೇವಪುತ್ತೋವ ಮಾರೋತಿ **ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋ**। ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಜಾನಿಕರಣೇನ ಮಹಾಬಾಧರೂಪತ್ತಾ ಮಚ್ಚು ಏವ ಮಾರೋತಿ **ಮಚ್ಚುಮಾರೋ**। ತತ್ಥ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ಕಿಲೇಸಮಾರಂ, ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಖನ್ಧಮಾರಂ, ಸಹಾಯವೇಕಲ್ಲಕರಣವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರಂ, ಬಲವಿಧಮನವಿಸಯಾತಿಕ್ಕಮನವಸೇನ ದೇವಪುತ್ತಮಚ್ಚುಮಾರಞ್ಚ ಅಭಞ್ಜಿ, ಭಗ್ಗೇ ಅಕಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಸ್ಸಯಾನ**ನ್ತಿ ಉಪದ್ದವಾನಂ।

ಸತಪುಞ್ಞಜಲಕ್ಖಣಧರಸ್ಸಾತಿ ಅನೇಕ ಸತ ಪುಞ್ಞ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಹಾ ಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಧರಸ್ಸ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ಕೇವಲಂ ಸತಮತ್ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಏಕೇಕಲಕ್ಖಣಂ ನಿಬ್ಬತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ನ ರೋಚಯಿಂಸು ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ "ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಯೋ ಕೋಚಿ ಬುದ್ಧೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ, ಅನನ್ತಾಸು ಪನ ಲೋಕಧಾತೂಸು ಯತ್ತಕಾ ಸತ್ತಾ, ತೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸತಕ್ಖತ್ತುಂ ಕತಾನಿ ದಾನಾದೀನಿ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾನಿ ಯತ್ತಕಾನಿ, ತತೋ ಏಕೇಕಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಸತಗುಣಂ ಕತಂ ಸತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ರೋಚಯಿಂಸು। ತಸ್ಮಾ ಇಧ **ಸತ**-ಸದ್ದೋ ಬಹುಭಾವಪರಿಯಾಯೋ, ನ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಿಸೇಸವಚನೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ "ಸತಗ್ಘಂ ಸತಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ** ಇತರಾಸಂ ಫಲಸಮ್ಪದಾನಂ ಮೂಲಭಾವತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಚ। **ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀ**ತಿ ಇದಂ ಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತೀತಿಆದೀಸುಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾದೀನಂ ಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಲೋಕಿಯಸರಿಕ್ಖಕಾನಂ ಬಹುಮತಭಾವೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾಯ ಲೋಕಿಯಾನಂ ಬಹುಮತಭಾವೋ, ಭಗ್ಗದೋಸತಾಯ ಸರಿಕ್ಖಕಾನಂ ಬಹುಮತಭಾವೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪುಞ್ಞವನ್ತಂ ಗಹಟ್ಠಾ ಖತ್ತಿಯಾದಯೋ ಅಭಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಹೀನದೋಸಂ ದೋಸವಿನಯಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಯೋ ಅಭಿಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಅಭಿಗಮನೀಯತಾ"**ತಿ। ಅಭಿಗತಾನಞ್ಚ ತೇಸಂ ಕಾಯಚಿತ್ತದುಕ್ಖಾಪನಯನೇ ಪಟಿಬಲಭಾವೋ ಆಮಿಸದಾನಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ ಉಪಕಾರಸಬ್ಭಾವತೋ ರೂಪಕಾಯಂ ತಸ್ಸ ಪಸಾದಚಕ್ಖುನಾ, ಧಮ್ಮಕಾಯಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ದಿಸ್ವಾ ದುಕ್ಖದ್ವಯಸ್ಸ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾಯ ಉಪಗತಾನಂ ಆಮಿಸದಾನಂ ದೇತಿ, ಭಗ್ಗದೋಸತಾಯ ಧಮ್ಮದಾನಂ ದೇತೀತಿ ಆಹ **"ಆಮಿಸದಾನಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ ಉಪಕಾರಿತಾ"**ತಿ। **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖೇಹಿ ಚ ಸಂಯೋಜನಸಮತ್ಥತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀ**ತಿ "ಪುಬ್ಬೇ ಆಮಿಸದಾನಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ ಮಯಾ ಅಯಂ ಲೋಕಗ್ಗಭಾವೋ ಅಧಿಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇಹಿಪಿ ಏವಮೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ನಿಯೋಜನೇನ ಅಭಿಗತಾನಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖೇಹಿ ಸಂಯೋಜನಸಮತ್ಥತಾ ಚ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ।

ಸಕಚಿತ್ತೇ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೀಭಾವಾಪಾದನಂಯೇವ, ಪಟಿಕೂಲಾದೀಸು ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಿತಾದಿವಿಹಾರಸಿದ್ಧಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಿದ್ಧಿಆದಿಕೋ ಇದ್ಧಿವಿಧೋಪಿ ಚಿತ್ತಿಸ್ಸರಿಯಮೇವ ಚಿತ್ತಭಾವನಾಯ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಇಜ್ಝನತೋ। **ಅಣಿಮಾಲಘಿಮಾದಿಕ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಹಿಮಾ ಪತ್ತಿ ಪಾಕಮ್ಮಂ ಈಸಿತಾ ವಸಿತಾ ಯತ್ಥಕಾಮಾವಸಾಯಿತಾತಿ ಇಮೇ ಛಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ತತ್ಥ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಣುಭಾವಕರಣಂ **ಅಣಿಮಾ**। ಆಕಾಸೇ ಪದಸಾ ಗಮನಾದೀನಂ ಅರಹಭಾವೇನ ಲಹುಭಾವೋ **ಲಘಿಮಾ**। ಮಹತ್ತಂ **ಮಹಿಮಾ** ಕಾಯಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಪಾದನಂ। ಇಟ್ಠದೇಸಸ್ಸ ಪಾಪುಣನಂ **ಪತ್ತಿ**। ಅಧಿಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪಾಕಮ್ಮಂ**। ಸಯಂವಸಿತಾ ಇಸ್ಸರಭಾವೋ **ಈಸಿತಾ**। ಇದ್ಧಿವಿಧೇ ವಸೀಭಾವೋ **ವಸಿತಾ**। ಆಕಾಸೇನ ವಾ ಗಚ್ಛತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರೋತೋ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವೋಸಾನಪ್ಪತ್ತಿ **ಯತ್ಥಕಾಮಾವಸಾಯಿತಾ** । "ಕುಮಾರಕರೂಪಾದಿದಸ್ಸನ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಮಿದಂ ಅಟ್ಠವಿಧಂ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಮತಂ ಇಸ್ಸರಿಯಂ। ತಂ ಪನ ಭಗವತೋ

ಇದ್ಧಿವಿಧನ್ತೋಗಧಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಞ್ಚಾತಿ ಆಹ **“ಸಬ್ಬಕಾರಪರಿಪೂರಂ ಅತ್ಥೀ”**ತಿ। ತಥಾ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಂ ಯಸಾದೀಸುಪಿ **ಅತ್ಥಿ**-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ।

ಕೇಸಞ್ಚಿ ಯಸೋ ಪದೇಸವುತ್ತಿ ಅಯಥಾಭೂತಗುಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧೋ ಚ ಹೋತಿ, ನ ಏವಂ ತಥಾಗತಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಕೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಇಧ ಅಧಿಗತಸತ್ಥುಗುಣಾನಂ ಆರುಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ “ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತೋ ಯಸೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಕೋ”ತಿ। **ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತೋತಿ** ಯಥಾಭೂತಗುಣೇಹಿ ಅಧಿಗತೋ। **ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧೋತಿ** ಯಥಾಭೂತಗುಣಾಧಿಗತತ್ತಾ ಏವ ಅಚ್ಚನ್ತಪರಿಸುದ್ಧೋ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಾತಿ** ಅನವಸೇಸಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ। **ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಿರೀತಿ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಸೋಭಾ। **ಯಂ ಯಂ ಏತೇನ ಇಚ್ಛಿತಂ ಪತ್ಥಿತ**ನ್ತಿ “ತಿಣ್ಣೋ ತಾರೇಯ್ಯ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಂ ಯಂ ಏತೇನ ಲೋಕನಾಥೇನ ಮನೋವಚೀಪಣಿಧಾನವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಂ ಕಾಯಪಣಿಧಾನವಸೇನ ಪತ್ಥಿತಂ। **ತಥೇವಾತಿ** ಪಣಿಧಾನಾನುರೂಪಮೇವ। **ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸಙ್ಖಾತೋ ಪಯತ್ತೋತಿ** ವೀರಿಯಪಾರಮಿಭಾವಪ್ಪತ್ತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಚ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸಙ್ಖಾತೋ ಉಸ್ಸಾಹೋ।

ಕುಸಲಾದೀಹಿ ಭೇದೇಹೀತಿ ಸಬ್ಬತ್ತಿಕದುಕಪದಸಙ್ಗಹಿತೇಹಿ ಕುಸಲಾದಿಪ್ಪಭೇದೇಹಿ। **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನ ಕೇವಲಂ ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋವ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಙ್ಗಹಾದಯೋ ಸಮಯವಿಮುತ್ತಾದಯೋ ಠಪನಾದಯೋ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪೀಳನಸಙ್ಖತಸನ್ತಾಪವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೇನ ವಾ ದುಕ್ಖಮರಿಯಸಚ್ಚ**ನ್ತಿಆದೀಸು **ಪೀಳನಟ್ಠೋ** ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಹಿಂಸನಂ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಕರಣಂ। **ಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ** ಸಮೇಚ್ಚ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಸಮ್ಭೂಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತಭಾವೋ। **ಸನ್ತಾಪಟ್ಠೋ** ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾದೀಹಿ ಸನ್ತಾಪನಂ ಪರಿದಹನಂ। **ವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೋ** ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬತಾ। ಸಮುದಯಸ್ಸ **ಆಯೂಹನಟ್ಠೋ** ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನವಸೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ। **ನಿದಾನಟ್ಠೋ** “ಇದಂ ತಂ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಂ। **ಸಂಯೋಗಟ್ಠೋ** ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇನ ಸಂಯೋಜನಂ। **ಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೋ** ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ನಿವಾರಣಂ। ನಿರೋಧಸ್ಸ **ನಿಸ್ಸರಣಟ್ಠೋ** ಸಬ್ಬೂಪಧೀನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಸಭಾವತ್ತಾ ತತೋ ವಿನಿಸ್ಸಟತಾ, ತಂನಿಸ್ಸರಣನಿಮಿತ್ತತಾ ವಾ। **ವಿವೇಕಟ್ಠೋ** ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರವಿಸಂಯುತ್ತತಾ। **ಅಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ** ಕೇನಚಿಪಿ ಪಚ್ಚಯೇನ ಅನಭಿಸಙ್ಖತತಾ। **ಅಮತಟ್ಠೋ** ನಿಚ್ಚಸಭಾವತ್ತಾ ಮರಣಾಭಾವೋ, ಸತ್ತಾನಂ ಮರಣಾಭಾವಹೇತುತಾ ವಾ। **ಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ** ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಕ್ಖಮನಟ್ಠೋ। **ಹೇತುಅತ್ಥೋ** ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾಪಕಭಾವೋ। **ದಸ್ಸನಟ್ಠೋ** ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕರಣಂ। **ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೋ** ಚತುಸಚ್ಚದಸ್ಸನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಆಧಿಪಚ್ಚಕರಣಂ, ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಭಾವೋ ವಾ ವಿಸೇಸತೋ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿವಚನತೋ । ಸತಿಪಿ ಹಿ ಝಾನಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಭಾವೇ “ಝಾನಾಧಿಪತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಅವತ್ವಾ “ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ “ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಭಾವೇ ವಿಸೇಸೋ”ತಿ। ಏತೇಯೇವ ಚ ಪೀಳನಾದಯೋ ಸೋಳಸಾಕಾರಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇತಿಆದೀಸು ಕಸಿಣಾದಿಆರಮ್ಮಣಾನಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ **ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ**। ಮೇತ್ತಾದಿಜ್ಝಾನಾನಿ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ**। ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ **ಅರಿಯವಿಹಾರೋ**। ಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯತಾವಸೇನ ಏಕೀಭಾವೋ **ಕಾಯವಿವೇಕೋ**। ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿನಾ ನೀವರಣಾದೀಹಿ ವಿವಿತ್ತಚಿತ್ತತಾ **ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ**। **ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಉಪಧೀತಿ** ಚೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ಉಪಧೀ ಕಾಮುಪಧಿ ಖನ್ಧುಪಧಿ ಕಿಲೇಸುಪಧಿ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರುಪಧೀತಿ। ಕಾಮಾಪಿ ಹಿ “ಯಂ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ಅಯಂ ಕಾಮಾನಂ ಅಸ್ಸಾದೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೬) ಏವಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಉಪಧೀಯತಿ ಏತ್ಥ ಸುಖನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚನತ್ಥೇನ “ಉಪಧೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಖನ್ಧಾಪಿ ಖನ್ಧಮೂಲಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ಕಿಲೇಸಾಪಿ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾಪಿ ಭವದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ವುತ್ತನಯೇನ “ಉಪಧೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಇಮೇಹಿ ಪನ ಚತೂಹಿ ಉಪಧೀಹಿ ವಿವಿತ್ತತಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಂ “ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸುಞ್ಞತಾಕಾರೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ **ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಸೋ ಹಿ ಸುಞ್ಞತಾಯ ಧಾತುಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸುಞ್ಞತೋ, ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖೋ। ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾಕಾರೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ **ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಅನಿಮಿತ್ತಾಕಾರೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ **ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಅಥ ವಾ

ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಆಗಮನವಸೇನ "ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾನುಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧೋ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖೋ। ಅನಿಮಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧೋ "ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಅನಿಚ್ಚತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಬಹುಲೋ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ದುಕ್ಖತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಬಹುಲೋ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ಅನತ್ತತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ವೇದಬಹುಲೋ ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೨೩)।

ಅಞ್ಞೇತಿ ಲೋಕಿಯಅಭಿಞ್ಞಾದಿಕೇ।

ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಭವೇಸು ಪರಿಬ್ಭಮನಂ, ತಞ್ಚ ತಣ್ಹಾಪಧಾನನ್ತಿ ಆಹ "**ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತಂ ಗಮನ**"ನ್ತಿ। **ವನ್ತ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಮುಖೇನ ಉಗ್ಗಿರಿತಂ ಪುನ ಅಪಚ್ಚಾಗಮನವಸೇನ ಛಡ್ಡಿತಂ। ಭಗವಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಯಥಾ ಲೋಕೇ**"ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಲೋಕೇ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಏಕೇಕಪದತೋ ಏಕೇಕಮಕ್ಖರಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಮೇಖಲಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೇಹನಸ್ಸಾ**ತಿ ಗುಯ್ಹಪ್ಪದೇಸಸ್ಸ। **ಖಸ್ಸಾ**ತಿ ಓಕಾಸಸ್ಸ।

ಅಪರೋ ನಯೋ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ) - ಭಾಗವಾತಿ ಭಗವಾ। ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ। ಭಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ। ಭತ್ತವಾತಿ ಭಗವಾ। ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

> ಭಾಗವಾ ಭತವಾ ಭಾಗೇ, ಭಗೇ ಚ ವನಿ ಭತ್ತವಾ।
> ಭಗೇ ವಮಿ ತಥಾ ಭಾಗೇ, ವಮೀತಿ ಭಗವಾ ಜಿನೋ॥

ತತ್ಥ ಕಥಂ **ಭಾಗವಾತಿ ಭಗವಾ**? ಯೇ ತೇ ಸೀಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ತೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ನಿರತಿಸಯಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತಿ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ, ಹಿರೀ ಓತ್ತಪ್ಪಂ, ಸದ್ಧಾ ವೀರಿಯಂ, ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ, ಸಮಥೋ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ತೀಣಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ, ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ, ತಯೋ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಫಲಾನಿ, ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಚತುಯೋನಿಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಾನಿ, ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯವಂಸಾ, ಚತ್ತಾರಿ ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಪಧಾನಿಯಙ್ಗಾನಿ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಪಞ್ಚಞಾಣಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಪಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾರಣೀಯಾ ಧಾತುಯೋ, ಪಞ್ಚ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಚ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಸಞ್ಞಾ, ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನಿ, ಛ ಗಾರವಾ, ಛ ನಿಸ್ಸಾರಣೀಯಾ ಧಾತುಯೋ, ಛ ಸತತವಿಹಾರಾ, ಛ ಅನುತ್ತರಿಯಾನಿ, ಛನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾ ಸಞ್ಞಾ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ, ಸತ್ತ ಅಪರಿಹಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತ ಅರಿಯಧನಾನಿ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಿ, ಸತ್ತ ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತ ನಿಜ್ಜರವತ್ಥೂನಿ, ಸತ್ತ ಸಞ್ಞಾ, ಸತ್ತದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲದೇಸನಾ, ಸತ್ತಖೀಣಾಸವಬಲದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠಪಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಹೇತುದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ಸಮ್ಮತ್ತಾನಿ, ಅಟ್ಠಲೋಕಧಮ್ಮಾತಿಕ್ಕಮೋ, ಅಟ್ಠ ಆರಮ್ಭವತ್ಥೂನಿ, ಅಟ್ಠಅಕ್ಖಣದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ಮಹಾಪುರಿಸವಿತಕ್ಕಾ, ಅಟ್ಠಅಭಿಭಾಯತನದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ವಿಮೋಕ್ಖಾ, ನವ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ನವ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪಧಾನಿಯಙ್ಗಾನಿ, ನವಸತ್ತಾವಾಸದೇಸನಾ, ನವ ಆಘಾತಪ್ಪಟಿವಿನಯಾ, ನವ ಸಞ್ಞಾ, ನವ ನಾನತ್ತಾ, ನವ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಾ, ದಸ ನಾಥಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ದಸ ಕಸಿಣಾಯತನಾನಿ, ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ, ದಸ ಸಮ್ಮತ್ತಾನಿ, ದಸ ಅರಿಯವಾಸಾ, ದಸ ಅಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಾ, ದಸ ತಥಾಗತಬಲಾನಿ, ಏಕಾದಸ ಮೇತ್ತಾನಿಸಂಸಾ, ದ್ವಾದಸ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಾಕಾರಾ, ತೇರಸ ಧುತಗುಣಾ, ಚುದ್ದಸ ಬುದ್ಧಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಚದಸ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸೋಳಸವಿಧಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ, ಸೋಳಸ ಅಪರನ್ತಪನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ, ಏಕೂನವೀಸತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಾನಿ, ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ, ಪಞ್ಞಾಸ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾನಿ, ಪರೋಪಣ್ಣಾಸ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ, ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಮಾಪತ್ತಿಸಞ್ಚಾರಿಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ, ಅನನ್ತನಯಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಪವಿಚಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣದೇಸನಾಞಾಣಾನಿ, ತಥಾ ಅನನ್ತಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅನನ್ತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ

ಆಸಯಾದಿವಿಭಾವನಞಾಣಾನಿ ಚಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭೇದಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ನಿರತಿಸಯಾ ಗುಣಭಾಗಾ ಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಾ ಗುಣಭಾಗಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಭಾಗವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಆಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಕತ್ವಾ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಏವಂ ತಾವ ಭಾಗವಾತಿ ಭಗವಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ, ಗುಣಭಾಗಾ ಅಸೇಸತೋ।
ವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಸುಗತೇ ತಸ್ಮಾ, ಭಗವಾತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

ಕಥಂ **ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ**? ಯೇ ತೇ ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪನ್ನೇಹಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಾದಿಕೇ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮೇ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರೇಹಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ ಪರಿಪೂರೇತಬ್ಬಾ ದಾನಪಾರಮೀ ಸೀಲನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಞ್ಞಾವೀರಿಯಖನ್ತಿಸಚ್ಚಅಧಿಟ್ಠಾನಮೇತ್ತಾಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮೀತಿ ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ ದಸ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ ದಸ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ, ದಾನಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ, ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ನಯನಧನರಜ್ಜಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾ, ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ, ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ, ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ, ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾ, ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾ, ಬುದ್ಧತ್ಥಚರಿಯಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಞಾಣಸಮ್ಭಾರಾ ಬುದ್ಧಕರಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಯಥಾ ಹಾನಭಾಗಿಯಾ ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾ ಠಿತಿಭಾಗಿಯಾ ವಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಉತ್ತರುತ್ತರಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಾವ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಭತಾ ಸಮ್ಭತಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಗ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ **ಭತವಾತಿ** ತೇಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಬುದ್ಧಕರೇ ಧಮ್ಮೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಭರಿ ಸಮ್ಭರಿ, ಪರಿಪೂರೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮ್ಪಿ ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಸಬ್ಬೇ, ದಾನಪಾರಮಿಆದಿಕೇ।
ಸಮ್ಭಾರೇ ಭತವಾ ನಾಥೋ, ತಸ್ಮಾಪಿ ಭಗವಾ ಮತೋ॥

ಕಥಂ **ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ**? ಯೇ ತೇ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖಾ ದೇವಸಿಕಂ ವಳಞ್ಜನಕಸಮಾಪತ್ತಿಭಾಗಾ, ತೇ ಅನವಸೇಸತೋ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ ಬಹುಲಮಕಾಸೀತಿ ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ। ಅಥ ವಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು ಕುಸಲಾದೀಸು ಖನ್ಧಾದೀಸು ಚ ಯೇ ತೇ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಅಭಿಸಮಯಭಾಗಾ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ "ಚಕ್ಖು ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಸೋತಂ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ...ಪೇ॰... ಜರಾಮರಣಂ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೧) ಅನೇಕೇ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾಗಾ, "ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಪಹಾತಬ್ಬೋ...ಪೇ॰... ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಪಹಾತಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಭಾಗಾ, "ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ನಿರೋಧೋ...ಪೇ॰... ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೋ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಭಾಗಾ, "ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ"ತಿಆದಿನಾ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಅನೇಕಭೇದಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಭಾಗಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ವನಿ ಭಜಿ ಯಥಾರಹಂ ಗೋಚರಭಾವನಾಸೇವನಾನಂ ವಸೇನ ಸೇವಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ। ಅಥ ವಾ ಯೇ ಇಮೇ ಸೀಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಸಾವಕೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಾ ಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಗುಣಭಾಗಾ, ಕಿನ್ತಿ ನು ಖೋ ತೇ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು ಪತಿಟ್ಠಪೇಯ್ಯನ್ತಿ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ವನಿ ಅಭಿಪತ್ಥಯಿ, ಸಾ ಚಸ್ಸ ಅಭಿಪತ್ಥನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಫಲಾವಹಾ ಅಹೋಸಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಞೇಯ್ಯಸಮಾಪತ್ತಿ-ಗುಣಭಾಗೇ ತಥಾಗತೋ।
ಭಜಿ ಪತ್ಥಯಿ ಸತ್ತಾನಂ, ಹಿತಾಯ ಭಗವಾ ತತೋ॥

ಕಥಂ **ಭಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ**? ಸಮಾಸತೋ ತಾವ ಕತಪುಞ್ಞೇಹಿ ಪಯೋಗಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಯಥಾವಿಭವಂ ಭಜೀಯನ್ತೀತಿ ಭಗಾ, ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯೇ ತಾವ ತಥಾಗತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೇ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ, ಯತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನಿರವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮೇ ಸಮನ್ನಾನೇನ್ತೋ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇ ಪರಿಪಾಚೇಸಿ। ಬುದ್ಧಭೂತೋ ಪನ ತೇ ನಿರವಜ್ಜಸುಖೂಪಸಂಹಿತೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಲೋಕುತ್ತರೇಪಿ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ

ಪದೇಸರಜ್ಜಇಸ್ಸರಿಯಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿದೇವರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಮಗ್ಗಭಾವನಾಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾದಿಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮವಸೇನ ಚ ಅನೇಕವಿಹಿತೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಭಗೇ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ। ಏವಂ ಭಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ।

ಯಾ ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಲೋಕೇ, ಯಾ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಪುಥು।
ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಭಜಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾಪಿ ಭಗವಾ ಮತೋ॥

ಕಥಂ **ಭತ್ತವಾತಿ ಭಗವಾ**? ಭತ್ತಾ ದಳ್ಹಭತ್ತಿಕಾ ಅಸ್ಸ ಬಹೂ ಅತ್ಥೀತಿ ಭತ್ತವಾ। ತಥಾಗತೋ ಹಿ ಮಹಾಕರುಣಾಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗೀಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾಉತ್ತಮೋ, ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತುಪಕಾರಿತಾಯ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾಸೀತಿ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾದಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣವಿಸೇಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತರೂಪಕಾಯತಾಯ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತೇನ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇನ ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಿನಾ ಸುವಿಪುಲೇನ ಸುವಿಸುದ್ಧೇನ ಚ ಥುತಿಘೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಾಸು ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾಆದೀಸು ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವತೋ ದಸಬಲಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಾದಿನಿರತಿಸಯಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗೀಭಾವತೋ ಚ ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೋ ರೂಪಪ್ಪಸನ್ನೋ, ಘೋಸಪ್ಪಮಾಣೋ ಘೋಸಪ್ಪಸನ್ನೋ, ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣೋ ಲೂಖಪ್ಪಸನ್ನೋ, ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಸನ್ನೋತಿ ಏವಂ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕೇ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಪಸಾದಾವಹಭಾವೇನ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕತ್ತಾ ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆದರಬಹುಮಾನಗಾರವಾಯತನತಾಯ ಪರಮಪೇಮಸಮ್ಭತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ಯೇ ಚಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇನಚಿ ಅಸಂಹಾರಿಯಾ ತೇಸಂ ಸಮ್ಭತ್ತಿ ಸಮಣೇನ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ವಾ ದೇವೇನ ವಾ ಮಾರೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ವಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗೇಪಿ ತತ್ಥ ಪಸಾದಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಿ ತಸ್ಸ ವಾ ಆಣಂ ದಳ್ಹಭತ್ತಿಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ -

"ಯೋ ವೇ ಕತಞ್ಞೂ ಕತವೇದಿ ಧೀರೋ,
ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ ದಳ್ಹಭತ್ತಿ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೭೮)।

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಠಿತಧಮ್ಮೋ ವೇಲಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಂ ಮಯಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಂ ಮಮ ಸಾವಕಾ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೪೫; ಚೂಳವ॰ ೩೮೫) ಚ।

ಏವಂ ಭತ್ತವಾತಿ ಭಗವಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಏಕಸ್ಸ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಇತರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಗ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ।

ಗುಣಾತಿಸಯಯುತ್ತಸ್ಸ, ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಹಿತೇಸಿನೋ।
ಸಮ್ಭತ್ತಾ ಬಹವೋ ಸತ್ಥು, ಭಗವಾ ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ॥

ಕಥಂ **ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ**? ಯಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋಪಿ ಪುರಿಮಾಸು ಜಾತೀಸು ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋ ಭಗಸಙ್ಖಾತಂ ಸಿರಿಂ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಯಸಞ್ಚ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ, ಖೇಳಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಛಡ್ಡಯಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ **ಸೋಮನಸ್ಸಕುಮಾರಕಾಲೇ**(ಜಾ॰ ೧.೧೫.೨೧೧ ಆದಯೋ) **ಹತ್ಥಿಪಾಲಕುಮಾರಕಾಲೇ** (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೩೩೭ ಆದಯೋ) **ಅಯೋಘರಪಣ್ಡಿತಕಾಲೇ**(ಜಾ॰ ೧.೧೫.೩೬೩ ಆದಯೋ) **ಮೂಗಪಕ್ಖಪಣ್ಡಿತಕಾಲೇ** (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧ ಆದಯೋ) **ಚೂಳಸುತಸೋಮಕಾಲೇತಿ** (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೧೯೫ ಆದಯೋ) ಏವಮಾದೀಸು ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮೀಪೂರಣವಸೇನ ದೇವರಜ್ಜಸದಿಸಾಯ ರಜ್ಜಸಿರಿಯಾ ಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಭಾವಾನಂ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥಿ, ಚರಿಮತ್ತಭಾವೇಪಿ ಹತ್ಥಗತಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಂ ದೇವಲೋಕಾಧಿಪಚ್ಚಸದಿಸಂ ಚತುದೀಪಿಸ್ಸರಿಯಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ ಸತ್ತರತನಸಮುಜ್ಜಲಂ ಯಸಞ್ಚ ತಿಣಾಯಪಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಪಹಾಯ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇ ಸಿರಿಆದಿಕೇ ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ। ಅಥ ವಾ ಭಾನಿ ನಾಮ ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ, ತೇಹಿ ಸಮಂ

ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಭಗಾ, ಸಿನೇರುಯುಗನ್ಧರಉತ್ತರಕುರುಹಿಮವನ್ತಾದಿಭಾಜನಲೋಕವಿಸೇಸಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ಸೋಭಾ ಕಪ್ಪಟ್ಠಾಯಿಭಾವತೋ, ತೇಪಿ ಭಗವಾ ವಮಿ ತಂನಿವಾಸಿಸತ್ತಾವಾಸಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಜಹೀತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಂ ಯಸ್ಮಾ, ಯಸಂ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಸುಖಂ।
ಪಹಾಸಿ ಲೋಕಚಿತ್ತಞ್ಚ, ಸುಗತೋ ಭಗವಾ ತತೋ॥

ಕಥಂ **ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ**? ಭಾಗಾ ನಾಮ ಸಭಾಗಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ತೇ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತಾದಿವಸೇನ, ತತ್ಥಾಪಿ ರೂಪವೇದನಾದಿವಸೇನ ಅತೀತಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕವಿಧಾ, ತೇ ಚ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಂ ಪಪಞ್ಚಂ ಸಬ್ಬಂ ಯೋಗಂ ಸಬ್ಬಂ ಗನ್ಥಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಂಯೋಜನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಮತಧಾತುಂ ಸಮಧಿಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ, ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಛಡ್ಡಯಿ ನ ಪಚ್ಚಾಗಮಿ। ತಥಾ ಹೇಸ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಪಥವಿಂ ಆಪಂ ತೇಜಂ ವಾಯಂ, ಚಕ್ಖುಂ ಸೋತಂ ಘಾನಂ ಜಿವ್ಹಂ ಕಾಯಂ ಮನಂ, ರೂಪೇ ಸದ್ದೇ ಗನ್ಧೇ ರಸೇ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰… ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ವೇದನಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ವೇದನಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಸಞ್ಞಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಸಞ್ಞಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಚೇತನಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಚೇತನಂ, ರೂಪತಣ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮತಣ್ಹಂ, ರೂಪವಿತಕ್ಕಂ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮವಿತಕ್ಕಂ, ರೂಪವಿಚಾರಂ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮವಿಚಾರನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಭಾಗವಸೇನಪಿ ಸಬ್ಬೇವ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅನವಸೇಸತೋ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ, ಅನಪೇಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಛಡ್ಡಯಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಂ ತಂ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಂ ವನ್ತಂ ಮುತ್ತಂ ಪಹೀನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ, ತಂ ತಥಾಗತೋ ಪುನ ಪಚ್ಚಾಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೩)। ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ। ಅಥ ವಾ **ಭಾಗೇ ವಮೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜೇ ಹೀನಪಣೀತೇ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗೇ ಧಮ್ಮೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಮುಖೇನ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ, ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಪರಿಚ್ಚಜಿ ಪಜಹಿ, ಪರೇಸಞ್ಚ ತಥತ್ತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಧಮ್ಮಾಪಿ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಪಗೇವ ಅಧಮ್ಮಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨೪೦)। ಕುಲ್ಲೂಪಮಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ, ನೋ ಗಹಣತ್ಥಾಯಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦)। ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತಾದಿ ಧಮ್ಮಭೇದಾ ಮಹೇಸಿನಾ।
ಕಣ್ಹಾ ಸುಕ್ಕಾ ಯತೋ ವನ್ತಾ, ತತೋಪಿ ಭಗವಾ ಮತೋ॥

ತೇನ ವುತ್ತಂ -

"ಭಾಗವಾ ಭತವಾ ಭಾಗೇ, ಭಗೇ ಚ ವನಿ ಭತ್ತವಾ।
ಭಗೇ ವಮಿ ತಥಾ ಭಾಗೇ, ವಮೀತಿ ಭಗವಾ ಜಿನೋ"ತಿ॥

ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ ದುವಿಧಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ತಾಸು ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಞಾಣಸಮ್ಪದಾಭೇದತೋ ದುವಿಧಾ ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾದೀನಂ ತದವಿನಾಭಾವೇನ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ। ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಪಯೋಗಾಸಯಭೇದತೋ ದುವಿಧಾ। ತತ್ಥ ಪಯೋಗತೋ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮೂಪದೇಸೋ, ಆಸಯತೋ ಪಟಿವಿರುದ್ಧೇಸುಪಿ ನಿಚ್ಚಂ ಹಿತೇಸಿತಾ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಕಾಲಾಗಮನಾದಿಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಆಮಿಸಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದಿನಾಪಿ ಅತ್ಥಚರಿಯಾ ಪರಹಿತಪಲಪತ್ತಿ ಹೋತಿಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ವಿಭಾವನವಸೇನ **ಪಾಳಿಯಂ** "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ **ಅರಹ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾವಸೇನ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಿಭಾವಿತಾ, **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕವಿದೂ**ತಿ ಚ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾವಸೇನ। ನನು ಚ "ಲೋಕವಿದೂ"ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತಾ ವಿಭಾವೀಯತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ವಿಭಾವೀಯತಿ, ಅತ್ಥಿ ಪನ ವಿಸೇಸೋ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾನುಭಾವೋ

ವಿಭಾವಿತೋ, “ಲೋಕವಿದೂ”ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಾದೀನಮ್ಪಿ ಆನುಭಾವೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ। **ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಿಭಾವಿತಾ। **ಸುಗತೋ**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ವಿಭಾವಿತಾ। **ಅನುತ್ತರೋ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿ ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಭಗವತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ವಿಭಾವಿತಾ। **ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ವಿಭಾವಿತಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ “ಅತ್ತನಾಪಿ ಬುಜ್ಝಿ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇಸೀ”ತಿಆದಿ । **ಭಗವಾ**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾಪಿ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಾ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ವಿಭಾವಿತಾ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಹೇತುಫಲಸತ್ತುಪಕಾರವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಿವಿಧಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ। ತತ್ಥ **ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ ಲೋಕವಿದೂ**ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ವಿಭಾವಿತಾ। **ಅನುತ್ತರೋ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿ ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತುಪಕಾರವಸೇನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಪಕಾಸಿತಾ। **ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಫಲವಸೇನ ಸತ್ತುಪಕಾರವಸೇನ ಚ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ವಿಭಾವಿತಾ। **ಸುಗತೋ ಭಗವಾ**ತಿ ಪನ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಹೇತುಫಲಸತ್ತುಪಕಾರವಸೇನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸೋ ಇಮಂ ಲೋಕನ್ತಿಆದೀಸು **ಸೋ ಭಗವಾ**ತಿ ಯೋ “ಅರಹ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಿತ್ತಿತಗುಣೋ, ಸೋ ಭಗವಾ। **ಇಮಂ ಲೋಕ**ನ್ತಿ ನಯಿದಂ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅನವಸೇಸಂ ಪರಿಯಾದಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸದೇವಕ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ “**ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನಿದಸ್ಸೇತೀ**”ತಿ। **ಪಜಾತತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ। **ಸದೇವಕವಚನೇನ ಪಞ್ಚಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಇತರೇಸಂ ಪದನ್ತರೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಸದೇವಕ**ನ್ತಿ ಚ ಅವಯವೇನ ವಿಗ್ಗಹೋ ಸಮುದಾಯೋ ಸಮಾಸತ್ಥೋ। **ಸಮಾರಕವಚನೇನ ಛಟ್ಠಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿಞಾಯೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸೋ ಜಾತೋ ತಂನಿವಾಸೀ ಚ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಕವಚನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ...ಪೇ॰... ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಅಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಅಸಮಿತಾಬಾಹಿತಪಾಪಾನಞ್ಚ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀವಚನೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಕಾಮಂ “ಸದೇವಕ”ನ್ತಿಆದಿವಿಸೇಸನಾನಂ ವಸೇನ ಸತ್ತವಿಸಯೋ ಲೋಕಸದ್ದೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ತುಲ್ಯಯೋಗವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ, “ಸಲೋಮಕೋ ಸಪಕ್ಖಕೋ”ತಿಆದೀಸು ಪನ ಅತುಲ್ಯಯೋಗೇಪಿ ಅಯಂ ಸಮಾಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರದಸ್ಸನತೋ ಪಜಾಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ “**ಪಜಾವಚನೇನ ಸತ್ತಲೋಕಗ್ಗಹಣ**”ನ್ತಿ। ಸದೇವಕಾದಿವಚನೇನ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾನಂ, ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀವಚನೇನ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾನಞ್ಚ ಗಹಿತತ್ತಾ ಆಹ “**ಸದೇವಮನುಸ್ಸವಚನೇನ ಸಮ್ಮುತಿದೇವಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣ**”ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮುತಿದೇವಾ** ರಾಜಾನೋ। **ಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣಂ। **ತೀಹಿ ಪದೇಹೀ**ತಿ ಸದೇವಕಸಮಾರಕಸಬ್ರಹ್ಮಕವಚನೇಹಿ। **ದ್ವೀಹೀ**ತಿ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಂ ಸದೇವಮನುಸ್ಸನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ।

ಅರೂಪೀ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರೇನ ವಿಹರನ್ತಾ ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ ದೇವಾತಿ ಇಮಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಲಭನ್ತೀತಿ ಆಹ “**ಸದೇವಕಗ್ಗಹಣೇನ ಅರೂಪಾವಚರಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ**”ತಿ। ತೇನೇವಾಹ ಭಗವಾ “ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೂಪಗಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತ”ನ್ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೭)। ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕಸ್ಸ ಸವಿಸೇಸಂ ಮಾರಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನತೋ ಆಹ “**ಸಮಾರಕಗ್ಗಹಣೇನ ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕೋ**”ತಿ । ಅರೂಪೀಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಆಹ “**ರೂಪೀ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ**”ತಿ। **ಚತುಪರಿಸವಸೇನಾ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಸಮಣಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕತಾವತಿಂಸಮಾರಬ್ರಹ್ಮಪರಿಸಾತಿ ಇಮಾಸು ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು ಖತ್ತಿಯಾದಿಚತುಪರಿಸವಸೇನ। ಇತರಾ ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ಸಮಾರಕಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ಏವಾತಿ।

ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಚತುಪರಿಸವಸೇನ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ? “ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಣಪರಿಸಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಸಾ ಚ ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, “ಸದೇವಮನುಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಾ ಗಹಪತಿಪರಿಸಾ ಚ ಗಹಿತಾ, “ಪಜ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಇಮಾಯೇವ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ವುತ್ತಾ, ಚತುಪರಿಸಸಙ್ಖಾತಂ ಪಜನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಥಂ ಪನ ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇಹಿ ಸಹ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ? ಏತ್ಥಾಪಿ “ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಗಹಿತಾ, “ಸದೇವಮನುಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಮುತಿದೇವಸಙ್ಖಾತಾ ಖತ್ತಿಯಾ, ಗಹಪತಿಸುದ್ದಸಙ್ಖಾತಾ ಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸಾ ಚ ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇತೋ ಪನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಮನುಸ್ಸಸತ್ತಾನಂ ಅಭಾವತೋ “ಪಜ”ನ್ತಿ

ಇಮಿನಾ ಚತೂಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಠಿತಾ ಏತೇಯೇವ ಮನುಸ್ಸಸತ್ತಾ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ ವಿಕಪ್ಪದ್ವಯೇಪಿ ಪಜಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚತುಪರಿಸಾದಿವಸೇನ ಠಿತಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂಯೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ ಇದಾನಿ "ಪಜ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅವಸೇಸಸತ್ತೇ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಆಹ **"ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋ ವಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ನಾಗಗರುಳಾದಿವಸೇನ ಅವಸೇಸಸತ್ತಲೋಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಚತುಪರಿಸವಸೇನ ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇಹಿ ವಾ ಸಹ ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋ ವಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಚತುಪರಿಸಸಹಿತೋ ಅವಸೇಸಸುದ್ಧನಾಗಸುಪಣ್ಣನೇರಯಿಕಾದಿಸತ್ತಲೋಕೋ, ಚತುಧಾ ಠಿತಮನುಸ್ಸಸಹಿತೋ ವಾ ಅವಸೇಸನಾಗಸುಪಣ್ಣನೇರಯಿಕಾದಿಸತ್ತಲೋಕೋ ಗಹಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಭಾಗಸೋ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ಅಭಾಗಸೋ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚೇತ್ಥ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ**ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಗತಿವಿಜಾನನೇನ। ಪಞ್ಚಸು ಹಿ ಗತೀಸು ದೇವಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾವ ಸೇಟ್ಠಾ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅರೂಪಿನೋ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಕಿಲೇಸದುಕ್ಖತಾಯ ಸನ್ತಪಣೀತಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಅತಿವಿಯ ದೀಘಾಯುಕತಾಯಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ಅತಿವಿಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ। **ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾನುಭಾವೋ**ತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಂ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ವಸೇನ ವದತಿ। "ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಂ ನವಲೋಕುತ್ತರಂ। **ಅನುಸನ್ಧಿಕ್ಕಮೋ**ತಿ ಅತ್ಥಾನಞ್ಚೇವ ಪದಾನಞ್ಚ ಅನುಸನ್ಧಾನುಕ್ಕಮೋ। **ಪೋರಾಣಾ** ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ - **ಸದೇವಕ**ನ್ತಿ ದೇವತಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಸೇಸಂ ಲೋಕಂ। **ಸಮಾರಕ**ನ್ತಿ ಮಾರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಸೇಸಂ ಲೋಕಂ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಕ**ನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಸೇಸಂ ಲೋಕಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತಿಭವೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ದೇವಮಾರಬ್ರಹ್ಮಸಹಿತತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದೀಸು ತೀಸು ಪದೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪುನ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪರಿಯಾದಿಯನ್ತೋ **"ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಂ ಪಜಂ ಸದೇವಮನುಸ್ಸ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಏವಂ ಪಞ್ಚಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಸದೇವಕತ್ತಾದಿನಾ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ತೇಧಾತುಕಮೇವ ಪರಿಯಾದಿನ್ನನ್ತಿ।

ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ ಯಕಾರಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಕೇನ ಞಾಣೇನ ಞತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅನುಮಾನಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ**ತಿ ಅನುಮಾನಉಪಮಾನಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಆದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಏಕಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರತಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ। **ಅನುತ್ತರಂ ವಿವೇಕಸುಖ**ನ್ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ। ತೇನ ವೀಥಿಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಕದಾಚಿ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ **ಹಿತ್ವಾಪೀ**ತಿ ಪಿಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಪರಿಸಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ವಾ ದೇತಿ, ಯಥಾಸುತಂ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ತಂ ಖಣಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದಞ್ಚ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। **ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಬಹುಂ ವಾ ದೇಸೇನ್ತೋ**ತಿ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಪ್ಪಂ ವಾ, ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಸ್ಸ ನೇಯ್ಯಸ್ಸ ವಾ ವಸೇನ ಬಹುಂ ವಾ ದೇಸೇನ್ತೋ। **ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಪ್ಪಕಾರಮೇವ ದೇಸೇತೀ**ತಿ ಆದಿಮ್ಹಿಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಭದ್ದಕಂ ಅನವಜ್ಜಮೇವ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇತಿ। ಮಜ್ಝೇಪಿ ಪರಿಯೋಸಾನೇಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಭದ್ದಕಂ ಅನವಜ್ಜಮೇವ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣತಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನವಜ್ಜಭಾವೇನ।

ಸಮನ್ತಭದ್ದಕತ್ತಾತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ಸುನ್ದರತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ, ಯೇಸು ಪನ ಅವಯವೇಸು ಸಮುದಾಯರೂಪೇನ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇಸು ಗಾಥಾತಿ ಸಮಞ್ಞಾ, ತಂ ತತೋ ಭಿನ್ನಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಸಂಸಾಮಿವೋಹಾರಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಠಮಪಾದೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕ**ನ್ತಿ ಇದಂ ನಾತಿಬಹುವಿಭಾಗಂ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾ ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಇತರಸ್ಸ ಪನ ತೇನೇವ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಭಾಗೇನ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಭಾಗಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ। **ನಿದಾನೇನಾ**ತಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಠಪಿತಕಾಲದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾದಿಅಪದಿಸನಲಕ್ಖಣೇನ ನಿದಾನಗನ್ಥೇನ। **ನಿಗಮೇನಾ**ತಿ "ಇದಮವೋಚಾ"ತಿಆದಿಕೇನ "ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥನಿಗಮನೇನ। ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕೇಹಿ ಠಪಿತಾನಿಪಿ ಹಿ ನಿದಾನನಿಗಮನಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಯ ಅನುವಿಧಾನತೋ ತದನ್ತೋಗಧಾನೇವ। ತೇನೇವ **ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದಾನಂ ಆದಿ, ಇದಮವೋಚಾತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಉಭಿನ್ನಮನ್ತರಾ ಮಜ್ಝ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೯೦) ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕವಸೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಕಲೋಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಾಸನಧಮ್ಮೋ**ತಿ -

"ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣಂ, ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಾ।
ಸಚಿತ್ತಪರಿಯೋದಪನಂ, ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೦, ೫೦) -

ಏವಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುಸಾಸನಸ್ಸ ಪಕಾಸಕೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ। ಸೀಲಮೂಲಕತ್ತಾ ಸಾಸನಸ್ಸ **"ಸೀಲೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಮಥಾದೀನಂ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವೇಮಜ್ಝಭಾವತೋ ಆಹ **"ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲೇಹಿ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮತೋ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ **"ನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ। ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ನಾಮ ಪಞ್ಞಾಯ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ಚ ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿ ಚ ಮೂಲನ್ತಿ ಆಹ **"ಸೀಲಸಮಾಧೀಹಿ ವಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ। ಪಞ್ಞಾ ಪನ ಅನುಬೋಧಪಟಿವೇಧವಸೇನ ದುವಿಧಾತಿ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗೇಹಿ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ ಆಹ। ತಸ್ಸಾ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಫಲಕಿಚ್ಚಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ, ತತೋ ಪರಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಫಲನಿಬ್ಬಾನೇಹಿ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ। ಫಲಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ಸಉಪಾದಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬಾನಮಾಹ, ಇತರೇನ ಇತರಂ ತದುಭಯಞ್ಚ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಓಸಾನನ್ತಿ ಆಹ "ಫಲನಿಬ್ಬಾನೇಹಿ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ"ತಿ।

ಬುದ್ಧಸುಬೋಧಿತಾಯ ವಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋತಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸುಬೋಧಿತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತಾ, ತಾಯ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ ತಪ್ಪಭವತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಸೋ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ವೋದಾನಪಾರಿಪೂರೀ ಚ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಾ, ತಾಯ **ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ** ತಂಸರೀರತ್ತಾ। ಸತ್ಥಾರಾ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ತಥಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಾಯ **ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ** ತಾಯ ಸಾಸನಸ್ಸ ಲೋಕೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವತೋ। **ತ**ನ್ತಿ ಸಾಸನಧಮ್ಮಂ। **ತಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಯಥತ್ತಾಯ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ತಥತ್ತಾಯ ತಥಭಾವಾಯ। ಸೋ ಪನ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿ ಸಾವಕಬೋಧೀತಿ ತಿವಿಧೋ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಗುಣೇಹಿ ಅಗ್ಗಭಾವತೋ ಇತರಬೋಧಿದ್ವಯಮೂಲತಾಯ ಚ ಪರಮಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾ, ಗುಣೇಹಿ ವೇಮಜ್ಝಭಾವತೋ ದುತಿಯಾಯ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣತಾ, ತದುಭಯತಾಯ ವಾ ವೋಸಾನತಾಯ ಚ ಸಾಸನಧಮ್ಮಸ್ಸ ತತಿಯಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣತಾ ವುತ್ತಾ।

ಏಸೋತಿ ಸಾಸನಧಮ್ಮೋ। **ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ**ತಿ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇ ಠತ್ವಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ನೀವರಣಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಬ್ಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಯಥಾ ಯಥಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸತ್ಥಾ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಅಞ್ಞತರೋ ವಾ ಗರುಟ್ಠಾನೀಯೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ, ತಥಾ ತಥಾ ಸೋ ತತ್ಥ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದ"ನ್ತಿ।

"ಯಸ್ಮಿಂ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಓಹಿತಸೋತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ, ಪಞ್ಚಸ್ಸ ನೀವರಣಾನಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಹೀನಾನಿ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ -

ಚ ಆದಿ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಾವಹನತೋ**ತಿ ಸಮಥಸುಖಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಪಾಪನತೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖ"ನ್ತಿಆದಿ, ತಥಾ -

"ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತಂ॥
ಅಮಾನುಸೀ ರತೀ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸತೋ"ತಿ ಚ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪-೩೭೩)।

ತಥಾ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಯಥಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಂ ಆವಹತಿ, ಯಥಾ ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಅನುಸಿಟ್ಠಂ, ತಥಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಾಸನಧಮ್ಮೋ। **ತಾದಿಭಾವಾವಹನತೋ**ತಿ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಇಟ್ಠಾದೀಸು ತಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನುಪಲೇಪಸ್ಸ ಆವಹನತೋ। **ನಾಥಪ್ಪಭವತ್ತಾ**ತಿ ಪಭವತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಪಭವೋ, ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ, ನಾಥೋವ ಪಭವೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ನಾಥಪ್ಪಭವೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ

ನಾಥಪ್ಪಭವತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಸನಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಾಥಹೇತುಕತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಸುದ್ಧಿಯಾ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ**ತಿ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾ ಅತ್ಥಸುದ್ಧಿ, ತಾಯ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ। **ಕಿಚ್ಚಸುದ್ಧಿಯಾ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ**ತಿ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಸುದ್ಧಿಯಾ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ ಸಾಸನಧಮ್ಮಸ್ಸ। ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ಆಹ "**ತಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿ।

ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿಆದೀಸು ಅವಿಸೇಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಕಲೋ ಚ ತನ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಕತಮೇಸಾನಂ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಮಹೋಸೀ"ತಿಆದಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೮)। ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಖೀಣಾ ಜಾತಿ, ವುಸಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ಕತಂ ಕರಣೀಯ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೪)। **ಯಥಾನುರೂಪ**ನ್ತಿ ಯಥಾರಹಂ। ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಞ್ಹಿ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಾತ್ಥಂ,** ತಥಾ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। ಇತರಂ ಪನ ತನ್ತಿಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಂ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ **ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ। ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನತ್ಥತಾಯ। ಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಇಧ ಸಹಸದ್ದೋ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಯಾಗುಭತ್ತಾದಿಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿವಣ್ಣನಾನಿಸ್ಸಿತಾ ದೇಸನಾ ಹೋತಿ, ನ ಸೋ ಸಾತ್ಥಂ ದೇಸೇತಿ ನಿಯ್ಯಾನತ್ಥವಿರಹತೋ ತಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ। ಭಗವಾ ಪನ ತಥಾರೂಪಂ ದೇಸನಂ ಪಹಾಯ ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿನಿಸ್ಸಿತಂ ದೇಸನಂ ದೇಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಾತ್ಥಂ ದೇಸೇತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ । ಯಸ್ಸ ಪನ ದೇಸನಾ ಸಿಥಿಲಧನಿತಾದಿಭೇದೇಸು ಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಏಕಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಯುತ್ತತಾಯ ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಯುತ್ತಾ ವಾ ದಮಿಳಭಾಸಾ ವಿಯ, ವಿವಟಕರಣತಾಯ ಓಟ್ಠೇ ಅಫುಸಾಪೇತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬತೋ ಸಬ್ಬನಿರೋಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ ಕಿರಾತಭಾಸಾ ವಿಯ, ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಯುತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬವಿಸ್ಸಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ ಯವನಭಾಸಾ ವಿಯ, ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಸಾನುಸಾರತಾಯ ಸಬ್ಬನಿಗ್ಗಹೀತಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ ಪಾರಸಿಕಾದಿ ಮಿಲಕ್ಖಭಾಸಾ ವಿಯ, ತಸ್ಸ ಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಅಬ್ಯಞ್ಜನಾ ನಾಮ ದೇಸನಾ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಹಿ ಏಸಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಕದೇಸವಸೇನೇವ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಾತಿ ಕತ್ವಾ "ಅಬ್ಯಞ್ಜನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಭಗವಾ ಪನ -

> "ಸಿಥಿಲಂ ಧನಿತಞ್ಚ ದೀಘರಸ್ಸಂ, ಗರುಕಂ ಲಹುಕಞ್ಚ ನಿಗ್ಗಹೀತಂ।
> ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವವತ್ಥಿತಂ ವಿಮುತ್ತಂ, ದಸಧಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯಾ ಪಭೇದೋ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೯೦; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೯೧; ಪರಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೮೫) -

ಏವಂ ವುತ್ತಂ ದಸವಿಧಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ ದೇಸೇತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಇದಾನಿ "ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನೇತ್ತಿನಯೇನಪಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಙ್ಕಾಸನಂ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಯಞ್ಜನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯದಿಪಿ **ನೇತ್ತಿಯಂ** "ಬ್ಯಞ್ಜನಮುಖೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ಹೋತೀತಿ ಅಕ್ಖರಂ ಪದ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ ಪಠಮಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ, ಇಧ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ "ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿ ಆಗತತ್ತಾ ಅತ್ಥಪದಾನಿಯೇವ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಕಾಸನಂ ದೀಪನಂ **ಸಙ್ಕಾಸನಂ। ಕಾಸನ**ನ್ತಿ ಚ ಕಾಸೀಯತಿ ದೀಪೀಯತಿ ವಿಭಾವೀಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಬದ್ಧೋ ಮಾರಸ್ಸ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ಮುತ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ದೀಪನಂ ಸಙ್ಕಾಸನಂ ನಾಮ। ತತ್ತಕೇನ ಹಿ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ। ತೇನಾಹ "ಅಞ್ಞಾತಂ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿ। ಪಠಮಂ ಕಾಸನಂ **ಪಕಾಸನಂ**। "ಸಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆದಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಪಚ್ಛಾ ಕಥಿತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ವಚನೇನ ದೀಪನಂ ಪಕಾಸನಂ ನಾಮ। ಆದಿಕಮ್ಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅಯಂ ಪ-ಸದ್ದೋ "ಪಞ್ಞಪೇತಿ ಪಟ್ಠಪೇತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಾಪೇಕ್ಖಞ್ಚೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ ಉದ್ದೇಸಭಾವತೋ। ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಹಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಠಮಞ್ಚ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ಸಂಖಿತ್ತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರವಚನಂ ಸಕಿಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪುನ ವಚನಞ್ಚ **ವಿವರಣವಿಭಜನಾನಿ,** ಯಥಾ "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಕಿಂಯೇವ ಚ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ "ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ? ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿವರಣವಸೇನ ವಿಭಜನವಸೇನ ಚ ಪುನ ವಚನಂ। ಮಜ್ಝಿಮಿನ್ದ್ರಿಯಾಪೇಕ್ಖಮೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ ನಿದ್ದೇಸಭಾವತೋ। ವಿವಟಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರತರಾಭಿಧಾನಂ ವಿಭತ್ತಸ್ಸ ಚ ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಪನಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಚಿತ್ತಪರಿತೋಸನಂ **ಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞಾಪನಾನಿ,** ಯಥಾ

“ಫಸ್ಸೋ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ವಿವಟವಿಭತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ “ಕತಮೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ? ಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಫುಸನಾ ಸಂಫುಸನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಉತ್ತಾನೀಕಿರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಪನಾ ಚ। ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯಾಪೇಕ್ಖಮೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸಭಾವತೋ।

ಅಥ ವಾ “ಸಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆದಿತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಠಮಂ ದೀಪಿತಮತ್ಥಂ ಪುನ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದೀಪನೇನ “ಕಿಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಬ್ಬಂ ಆದಿತ್ತಂ? ಚಕ್ಖು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆದಿತ್ತಂ, ರೂಪಾ ಆದಿತ್ತಾ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಸಂಖಿತ್ತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಾಭಿಧಾನೇನ ಸಕಿಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪುನಪಿ ಅಭಿಧಾನೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದೇಸನಂ **ವಿವರಣಂ** ನಾಮ। “ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ “ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ? ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತೀ”ತಿ ನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ವಿವರಿತೇ ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ “ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ ವೇದನಾ ಹೋತೀ”ತಿ ವಿಭಾಗಕರಣಂ **ವಿಭಜನಂ** ನಾಮ। ವಿವಟಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಾಭಿಧಾನೇನ ವಿಭತ್ತಸ್ಸ ಚ ಉಪಮಾಭಿಧಾನೇನ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋತೀತಿ ವಿವರಣೇನ ವಿವರಿತತ್ಥಸ್ಸ “ಕತಮೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ? ಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಫುಸನಾ ಸಂಫುಸನಾ”ತಿ ಅತಿವಿವರಿತ್ವಾ ಕಥನಂ, ವಿಭಜನೇನ ವಿಭತ್ತಸ್ಸ “ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಗಾವೀ ನಿಚ್ಚಮ್ಮಾ, ಏವಮೇವ ಖ್ವಾಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ವದಾಮೀ”ತಿ ಏವಮಾದಿಉಪಮಾಕಥನಞ್ಚ **ಉತ್ತಾನೀಕರಣಂ** ನಾಮ। ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನೇನ ವಿಚಿತ್ತೇನ ಅನೇಕವಿಧೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ ಅತಿಖಿಣಬುದ್ಧೀನಂ ಅನೇಕವಿಧೇನ ಞಾಣತಿಖಿಣಕರಣಞ್ಚ **ಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ ಸೋತೂನಂ ಚಿತ್ತತೋಸನೇನ ಚಿತ್ತನಿಸಾನೇನ ಚ ಪಞ್ಞಾಪನಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಅತ್ಥಪದಸಮಾಯೋಗತೋ ಸಾತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಙ್ಕಾಸನಾದಿಅತ್ಥಪದರೂಪತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತಛಅತ್ಥಪದಸಮಾಯೋಗತೋ **ಸಾತ್ಥಂ**। ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನಾದಯೋ ಹಿ ಅತ್ಥಾಕಾರತ್ತಾ **“ಅತ್ಥಪದಾನೀ”**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅತ್ಥೋಯೇವ ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಹಿ ಸಙ್ಕಾಸೀಯತಿ ಪಕಾಸೀಯತಿ ವಿವರೀಯತಿ ವಿಭಜೀಯತಿ ಉತ್ತಾನೀ ಕರೀಯತಿ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತಿ।

ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಏತ್ಥ “ಸಟ್ಠಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಸ-ಕಾರ ದು-ಕಾರ ಸೋ-ಕಾರಾದಿ ವಿಯ ಉಚ್ಚಾರಣವೇಲಾಯ ಅಪರಿಯೋಸಿತೇ ಪದೇ ವಣ್ಣೋ **ಅಕ್ಖರಂ** ಪರಿಯಾಯವಸೇನ ಅಕ್ಖರಣತೋ ಅವೇವಚನತೋ। ನ ಹಿ ವಣ್ಣಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯೋ ವಿಜ್ಜತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಪದಂ ಸವೇವಚನತಾಯ ಅತ್ಥವಸೇನ ಪರಿಯಾಯಂ ಚರನ್ತಂ ಸಞ್ಚರನ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ, ನ ಏವಂ ವಣ್ಣೋ ಅವೇವಚನತ್ತಾ। ಏಕಕ್ಖರಂ ವಾ ಪದಂ ಅಕ್ಖರಂ “ಮಾ ಏವಂ ಕಿರ ತ”ನ್ತಿಆದೀಸು ಮಾ-ಕಾರಾದಯೋ ವಿಯ। ಕೇಚಿ ಪನ “ತೀಸು ದ್ವಾರೇಸು ಪರಿಸುದ್ಧಪಯೋಗಭಾವೇನ ವಿಸುದ್ಧಕರಣಟ್ಠಾನಾನಂ ಚಿತ್ತೇನ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಾವಾಚಾಹಿ ಅಕ್ಖರಣತೋ ಅವೇವಚನತೋ ಅಕಥಿತತ್ತಾ ಅಕ್ಖರನ್ತಿ ಸಞ್ಞಿತಾ। ತಂ ಪಾರಾಯನಿಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಮನಸಾ ಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹಾನಂ ವಸೇನ ಭಗವತಾ ರತನಘರೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸಿತಪಟ್ಠಾನಮಹಾಪಕರಣವಸೇನ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ವಿಭತ್ತಿಯನ್ತಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಪನತೋ **ಪದಂ**। ಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ ಹಿ ಪದಂ। ತಂ ನಾಮಪದಂ ಆಖ್ಯಾತಪದಂ ಉಪಸಗ್ಗಪದಂ ನಿಪಾತಪದನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ। ತತ್ಥ ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ ದಬ್ಬಪಧಾನಂ **ನಾಮಪದಂ**। ನಾಮಪದೇಹಿ ದಬ್ಬಮಾವಿಭೂತರೂಪಂ, ಕಿರಿಯಾ ಅನಾವಿಭೂತರೂಪಾ। ಫುಸತಿ ವೇದಯತಿ ವಿಜಾನಾತೀತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ ಕಿರಿಯಾಪಧಾನಂ **ಆಖ್ಯಾತಪದಂ**। ಆಖ್ಯಾತಪದೇಹಿ ಕಿರಿಯಾ ಆವಿಭೂತರೂಪಾ, ದಬ್ಬಮನಾವಿಭೂತರೂಪಂ। ಯಥಾ “ಚಿರಪ್ಪವಾಸಿ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪ-ಸದ್ದೋ ವಸನಕಿರಿಯಾಯ ವಿಯೋಗವಿಸಿಟ್ಠತಂ ದೀಪೇತಿ, ಏವಂ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸದೀಪನತೋ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಾವಬೋಧನಿಮಿತ್ತಂ। ಪ-ಇತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ **ಉಪಸಗ್ಗಪದಂ**। ಕಿರಿಯಾಯ ದಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಸರೂಪವಿಸೇಸಪ್ಪಕಾಸನಹೇತುಭೂತಂ ಏವನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ **ನಿಪಾತಪದಂ**। “ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥ, ಮಾ ಏವಂ ಮನಸಾಕತ್ಥಾ”ತಿಆದೀಸು ಹಿ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸದೀಪನತೋ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಸ್ಸ ಜೋತಕೋ ಏವಂಸದ್ದೋ, “ಏವಂಸೀಲಾ ಏವಂಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು ದಬ್ಬವಿಸೇಸಸ್ಸ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಂ ಪದಾಭಿಹಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ,** ವಾಕ್ಯಂ। “ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ”ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಕಥಿತಮತ್ಥಂ “ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತಿ, ವೀರಿಯ, ಚಿತ್ತ, ವೀಮಂಸಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತೀತಿ ವಾಕ್ಯಮೇವ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಪದಸಮುದಾಯೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಆಖ್ಯಾತಂ ಸನಿಪಾತಂ ಸಕಾರಕಂ ಸವಿಸೇಸನಂ ವಾಕ್ಯನ್ತಿ ಹಿ ವದನ್ತಿ। ನನು ಚ ಪದೇನಪಿ ಅತ್ಥೋ ಬ್ಯಞ್ಜೀಯತೀತಿ ಪದಮ್ಪಿ ಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ತಂ ನ। ಪದಮತ್ತಸವನೇಪಿ ಹಿ ಅಧಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನೇಹಿ ಪದನ್ತರೇಹಿ ಅನುಸನ್ಧಾನಂ ಕತ್ವಾವ ಅತ್ಥಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ವಾಕ್ಯಮೇವ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜಯತೀತಿ।

ಪಕಾರತೋ ವಾಕ್ಯವಿಭಾಗೋ **ಆಕಾರೋ**। "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಛನ್ದೋ? ಯೋ ಛನ್ದೋ ಛನ್ದಿಕತಾ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಕಥಿತಸ್ಸೇವ ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಅನೇಕವಿಧೇನ ವಿಭಾಗಕರಣಂ ಆಕಾರೋ ನಾಮ। ಆಕಾರಾಭಿಹಿತಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ **ನಿರುತ್ತಿ**। "ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಆಕಾರೇನ ಕಥಿತಂ "ಫುಸತೀತಿ ಫಸ್ಸೋ, ವೇದಯತೀತಿ ವೇದನಾ"ತಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರವಚನಂ ನಿರುತ್ತಿ ನಾಮ। "ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗತಿ, ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೇಹಿ ವಾ ಮಗ್ಗೀಯತಿ, ಕಿಲೇಸೇ ವಾ ಮಾರೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಮಗ್ಗೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಿಬ್ಬಚನವಿತ್ಥಾರೋ ನಿರವಸೇಸದೇಸನತ್ತಾ **ನಿದ್ದೇಸೋ**। ಅಥ ವಾ ವೇದಯತೀತಿ ವೇದನಾತಿ ನಿಬ್ಬಚನಲದ್ಧಪದೇಸು ಸುಖದುಕ್ಖಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಸು ಸುಖಯತೀತಿ ಸುಖಾ, ದುಕ್ಖಯತೀತಿ ದುಕ್ಖಾ, ನೇವ ದುಕ್ಖಯತಿ ನ ಸುಖಯತೀತಿ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾತಿ ಅತ್ಥವಿತ್ಥಾರೋ ನಿರವಸೇಸೇನ ಕಥಿತತ್ತಾ **ನಿದ್ದೇಸೋ** ನಾಮ। ಏತೇಸಂ ಅಕ್ಖರಾದೀನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ**।

ಏವಂ ಪನಸ್ಸ ಅತ್ಥಪದಸಮಾಯೋಗೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಸಮ್ಪತ್ತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಸಙ್ಕಾಸೇತಿ, ಪದೇಹಿ ಪಕಾಸೇತಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿವರತಿ, ಆಕಾರೇಹಿ ವಿಭಜತಿ, ನಿರುತ್ತೀಹಿ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋತಿ, ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ಪಞ್ಞಪೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪದಾವಯವಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ಪದಗ್ಗಹಣಂ, ಗಹಿತೇನ ಚ ಪದೇನ ಪದತ್ಥಾವಬೋಧೋ ಗಹಿತಪುಬ್ಬಸಙ್ಕೇತಸ್ಸ ಹೋತೀತಿ ಭಗವಾ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಸಙ್ಕಾಸೇತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ದೀಪಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ಪದಪರಿಯೋಸಾನೇ ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಅಪರಿಯೋಸಿತತ್ತಾ ಪದೇನ ಪರಮಂ ಪಕಾಸಿತೋ ದೀಪಿತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪದೇಹಿ ಪಕಾಸೇತಿ। ವಾಕ್ಯಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪನ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ವಿವರಿತೋ ವಿವಟೋ ಕತೋ ಹೋತೀತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿವರತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಪಕಾರೇಹಿ ವಾಕ್ಯಭೇದೇ ಕತೇ ತದತ್ಥೋ ವಿಭತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿಭಜತಿ। ತಥಾ ವಾಕ್ಯಾವಯವಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ನಿಬ್ಬಚನವಿಭಾಗೇ ಕತೇ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ನಿರುತ್ತೀಹಿ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋತಿ। ಕತನಿಬ್ಬಚನೇಹಿ ಪನ ವಾಕ್ಯಾವಯವೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ನಿರವಸೇಸತೋ ದೇಸಿತೇಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಚಿತ್ತಪರಿತೋಸನಂ ಬುದ್ಧಿನಿಸಾನಞ್ಚ ಕತಂ ಹೋತೀತಿ ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ಪಞ್ಞಪೇತಿ। ಅಪಿಚ ಭಗವಾ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಉಗ್ಘಟೇತ್ವಾ ಪದೇಹಿ ವಿನೇತಿ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿಪಞ್ಚೇತ್ವಾ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿನೇತಿ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಂ, ನಿರುತ್ತೀಹಿ ನೇತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ವಿನೇತಿ ನೇಯ್ಯಂ। ಏವಞ್ಚಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಉಗ್ಘಟಿಯಮಾನೋ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಂ ವಿನೇತಿ, ವಿಪಞ್ಚಿಯಮಾನೋ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಂ, ನೀಯಮಾನೋ ನೇಯ್ಯಂ। ತತ್ಥ ಉಗ್ಘಟನಾ ಆದಿ, ವಿಪಞ್ಚನಾ ಮಜ್ಝೇ, ನಯನಂ ಅನ್ತೇ। ಏವಂ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ತಿಧಾ ದೇಸಿತೋ ದೋಸತ್ತಯವಿಧಮನೋ ಗುಣತ್ತಯಾವಹೋ ತಿವಿಧವಿನೇಯ್ಯವಿನಯನೋತಿ ಏವಮ್ಪಿ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣೋಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಾತ್ಥೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ನೇತ್ತಿಪಕರಣೇ** (ನೇತ್ತಿ॰ ೯) -

> "ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಸಙ್ಕಾಸೇತಿ, ಪದೇಹಿ ಪಕಾಸೇತಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿವರತಿ, ಆಕಾರೇಹಿ ವಿಭಜತಿ, ನಿರುತ್ತೀಹಿ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋತಿ, ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ಪಞ್ಞಪೇತಿ। ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಚ ಪದೇಹಿ ಚ ಉಗ್ಘಟೇತಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಚ ಆಕಾರೇಹಿ ಚ ವಿಪಞ್ಚೇತಿ, ನಿರುತ್ತೀಹಿ ಚ ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ಚ ವಿತ್ಥಾರೇತಿ। ತತ್ಥ ಉಗ್ಘಟನಾ ಆದಿ, ವಿಪಞ್ಚನಾ ಮಜ್ಝೇ, ವಿತ್ಥಾರನಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ। ಸೋಯಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ಉಗ್ಘಟಿಯನ್ತೋ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವಿನೇತಿ, ತೇನ ನಂ ಆಹು ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋತಿ। ವಿಪಞ್ಚಿಯನ್ತೋ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವಿನೇತಿ, ತೇನ ನಂ ಆಹು ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋತಿ। ವಿತ್ಥಾರಿಯನ್ತೋ ನೇಯ್ಯಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವಿನೇತಿ, ತೇನ ನಂ ಆಹು ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋತೀ"ತಿ।

ಅತ್ಥಗಮ್ಭೀರತಾತಿಆದೀಸು **ಅತ್ಥೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮೋ** ತನ್ತಿ। **ಪಟಿವೇಧೋ** ತನ್ತಿಯಾ ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ। **ದೇಸನಾ** ನಾಮ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ದೇಸನಾ। ತೇ ಪನೇತೇ ಅತ್ಥಾದಯೋ ಯಸ್ಮಾ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀಹಿ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಾ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ **ಗಮ್ಭೀರಾ**। ಅಥ ವಾ **ಅತ್ಥೋ** ನಾಮ ಹೇತುಫಲಂ। **ಧಮ್ಮೋ** ಹೇತು। **ದೇಸನಾ** ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋ। ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರಾದಿವಸೇನ ವಾ ಕಥನಂ। **ಪಟಿವೇಧೋ** ಅಭಿಸಮಯೋ, ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮೇಸು, ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥೇಸು, ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಥಾನುರೂಪಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀಸು ಅವಬೋಧೋ। ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖಾತೋ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ। ತೇಪಿ ಚೇತೇ ಅತ್ಥಾದಯೋ ಯಸ್ಮಾ ಅನುಪಚಿತಕುಸಲಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞೇಹಿ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಾ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ **ಗಮ್ಭೀರಾ**। ತೇಸು ಪಟಿವೇಧಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಅತ್ಥಗಮ್ಭೀರತಾಪಟಿವೇಧಗಮ್ಭೀರತಾಹಿ ಸಾತ್ಥ**"ನ್ತಿ ಅತ್ಥಗುಣದೀಪನತೋ। ತಾಸಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಾದೇಸನಾಗಮ್ಭೀರತಾಹಿ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**"ನ್ತಿ ತಾಸಂ

ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿದೀಪನತೋ। ಅತ್ಥೇಸು ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಅತ್ಥಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸು ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ ಅತ್ಥವಿಸಯತ್ತಾ ಆಹ **"ಅತ್ಥಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯತೋ ಸಾತ್ಥ"**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಸತಿ ತದಭಾವತೋ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ತನ್ತಿ। **ನಿರುತ್ತೀ**ತಿ ತನ್ತಿಪದಾನಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವಚನಂ। ತತ್ಥ ಪಭೇದಗತಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ ಆಹ **"ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯತೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ"**ನ್ತಿ ಅಸತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತದಭಾವತೋ।

ಪರಿಕ್ಖಕಜನಪ್ಪಸಾದಕನ್ತಿತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪರಿಕ್ಖಕಜನಾನಂ ಕಿಂಕುಸಲಗವೇಸೀನಂ ಪಸಾದಾವಹಂ, ತಸ್ಮಾ **ಸಾತ್ಥಂ**। ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಫಲೇನ ಹೇತುನೋ ಅನುಮಾನಂ ನದೀಪೂರೇನ ವಿಯ ಉಪರಿ ವುಟ್ಠಿಪವತ್ತಿಯಾ। ಸಾತ್ಥಕತಾ ಪನಸ್ಸ **ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯತಾಯ,** ಸಾ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಸಣ್ಹಸುಖುಮಭಾವತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಗಮ್ಭೀರೋ ದುದ್ದಸೋ"ತಿಆದಿ। **ಲೋಕಿಯಜನಪ್ಪಸಾದಕನ್ತಿ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಜನಸ್ಸ ಪಸಾದಾವಹಂ, ತಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ**। ಲೋಕಿಯಜನೋ ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತುಸ್ಸತಿ। ಇಧಾಪಿ ಫಲೇನ ಹೇತುನೋ ಅನುಮಾನಂ। ಸಬ್ಯಞ್ಜನತಾ ಪನಸ್ಸ **ಸದ್ಧೇಯ್ಯತಾಯ,** ಸಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ **ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯತೋ ಸಾತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನತಾಯ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನತಂ ಆಹ, ತತೋ **ಪರಿಕ್ಖಕಜನಪ್ಪಸಾದಕಂ ಸದ್ಧೇಯ್ಯತೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪದಟ್ಠಾನತಾಯ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನತಂ, ತತೋ ಲೋಕಿಯಜನಪ್ಪಸಾದತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಗಮ್ಭೀರಾಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಸಾತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಅಗಾಧಾಪಾರತಾಯ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನಂ ಅಞ್ಞಥಾ ತದಭಾವತೋ। **ಉತ್ತಾನಪದತೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಸುಬೋಧಸದ್ದಕತಾಯ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಾಪಾದನತೋ। ಸಬ್ಬೋಪೇಸ ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಾತ್ಥಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪರಮಂ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥದ್ವಯಸ್ಸ ಪಪಞ್ಚೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಚೇವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ। ತಥಾ ಹೇತ್ಥ ವಿಕಪ್ಪಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಚಯಸ್ಸ ವಾ ಅಗ್ಗಹಣಂ। **ಉಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ**ತಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಸ್ಸ ವೋದಾನತ್ಥಸ್ಸ ಅವುತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಕೇವಲ**ಸದ್ದೋ ಸಕಲಾಧಿವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಕಲಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇನಾ"**ತಿ , ಸಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಸ್ಸ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಅಯಂ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**-ಸದ್ದೋ ದಾನೇ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚೇ ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲೇ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಸು ಮೇಥುನವಿರತಿಯಂ ಸದಾರಸನ್ತೋಸೇ ವೀರಿಯೇ ಉಪೋಸಥಙ್ಗೇಸು ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಸಾಸನೇತಿ ಇಮೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ।

"ಕಿಂ ತೇ ವತಂ ಕಿಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,
ಕಿಸ್ಸ ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿಪಾಕೋ।
ಇದ್ಧೀ ಜುತೀ ಬಲವೀರಿಯೂಪಪತ್ತಿ,
ಇದಞ್ಚ ತೇ ನಾಗಮಹಾವಿಮಾನಂ॥

"ಅಹಞ್ಚ ಭರಿಯಾ ಚ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ,
ಸದ್ಧಾ ಉಭೋ ದಾನಪತೀ ಅಹುಮ್ಹಾ।
ಓಪಾನಭೂತಂ ಮೇ ಘರಂ ತದಾಸಿ,
ಸನ್ತಪ್ಪಿತಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚ॥

"ತಂ ಮೇ ವತಂ ತಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,
ತಸ್ಸ ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿಪಾಕೋ।
ಇದ್ಧೀ ಜುತೀ ಬಲವೀರಿಯೂಪಪತ್ತಿ,
ಇದಞ್ಚ ಮೇ ಧೀರ ಮಹಾವಿಮಾನ"ನ್ತಿ॥ -

ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ **ಪುಣ್ಣಕಜಾತಕೇ** (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧೫೯೨-೧೫೯೩, ೧೫೯೫) ದಾನಂ "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

"ಕೇನ ಪಾಣಿ ಕಾಮದದೋ, ಕೇನ ಪಾಣಿ ಮಧುಸ್ಸವೋ।

> ಕೇನ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಪುಞ್ಞಂ ಪಾಣಿಮ್ಹಿ ಇಜ್ಝತಿ॥
>
> “ತೇನ ಪಾಣಿ ಕಾಮದದೋ, ತೇನ ಪಾಣಿ ಮಧುಸ್ಸವೋ।
> ತೇನ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಪುಞ್ಞಂ ಪಾಣಿಮ್ಹಿ ಇಜ್ಝತೀ”ತಿ॥ -

ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಅಙ್ಕುರಪೇತವತ್ಥುಮ್ಹಿ** (ಪೇ॰ ವ॰ ೨೭೫, ೨೭೭) ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಏವಂ ಖೋ ತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಿತ್ತಿರಿಯಂ ನಾಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅಹೋಸೀ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೩೧೧) ಇಮಸ್ಮಿಂ **ತಿತ್ತಿರಜಾತಕೇ** ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಂ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। “ತಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಪಞ್ಚಸಿಖ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನೇವ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ನ ವಿರಾಗಾಯ ನ ನಿರೋಧಾಯ ಯಾವದೇವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಯಾ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨೯) ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। “ಪರೇ ಅಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಯಮೇತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಸಲ್ಲೇಖಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೩) ಮೇಥುನವಿರತಿ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ।

> “ಮಯಞ್ಚ ಭರಿಯಾ ನಾತಿಕ್ಕಮಾಮ,
> ಅಮ್ಹೇ ಚ ಭರಿಯಾ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ।
> ಅಞ್ಞತ್ರ ತಾಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಾಮ,
> ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಅಮ್ಹಂ ದಹರಾ ನ ಮೀಯರೇ”ತಿ॥ -

ಮಹಾಧಮ್ಮಪಾಲಜಾತಕೇ (ಜಾ॰ ೧.೧೦.೯೭) ಸದಾರಸನ್ತೋಸೋ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। “ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಿತಾ, ತಪಸ್ಸೀ ಸುದಂ ಹೋಮೀ”ತಿ **ಲೋಮಹಂಸನಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೫) ವೀರಿಯಂ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

> “ಹೀನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಖತ್ತಿಯೇ ಉಪಪಜ್ಜತಿ।
> ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಚ ದೇವತ್ತಂ, ಉತ್ತಮೇನ ವಿಸುಜ್ಝತೀ”ತಿ॥ -

ಏವಂ (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೪೨೯) **ನಿಮಿಜಾತಕೇ** ಅತ್ತದಮನವಸೇನ ಕತೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಉಪೋಸಥೋ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। “ಇದಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ, ಪಞ್ಚಸಿಖ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾಯ...ಪೇ॰... ಅಯಮೇವ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ”ತಿ **ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತಸ್ಮಿಂಯೇವ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨೯) ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। “ತಯಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಇದ್ಧಞ್ಚೇವ ಫೀತಞ್ಚ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಬಾಹುಜಞ್ಞಂ ಪುಥುಭೂತಂ ಯಾವದೇವ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಸುಪ್ಪಕಾಸಿತ”ನ್ತಿ **ಪಾಸಾದಿಕಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೭೪) ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ ಸಕಲಸಾಸನಂ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಠಾನೇ ಇದಮೇವ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **“ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ”**ತಿಆದಿ। **ಸೇಟ್ಠೇಹೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಸೇಟ್ಠೇಹಿ। ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಂ ವಾ ಚರಿಯಂ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ**।

ಸನಿದಾನನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇನ ನಿದಾನೇನ ಸನಿದಾನಂ। **ಸಉಪ್ಪತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಸಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ। **ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅನುರೂಪತೋ**ತಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಚರಿಯಾದಿಅನುರೂಪತೋ। **ಅತ್ಥಸ್ಸಾ**ತಿ ದೇಸಿಯಮಾನಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ। **ಹೇತುದಾಹರಣಯುತ್ತತೋ**ತಿ “ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿ ಚ ಆದಿನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಹೇತುಪಮಗ್ಗಹಣೇನ ಹೇತುದಾಹರಣೇಹಿ ಯುತ್ತತೋ। **ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೇನಾ**ತಿ “ತೇ ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ತಥಾಗತೇ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೇನ। **ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾದಿಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ, ಪಟಿಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿತೋ**ತಿ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧೇನ ಅಧಿಗಮವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸಬ್ಭಾವತೋ ಸಾತ್ಥಂ ಕಪಿಲಮತಾದಿ ವಿಯ ತುಚ್ಛಂ ನಿರತ್ಥಕಂ ಅಹುತ್ವಾ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಪರಿಚಯೇನ। **ಆಗಮಬ್ಯತ್ತಿತೋ**ತಿ ದುರಕ್ಖಾತಧಮ್ಮೇಸು ಪರಿಚಯಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಅಜನೇತ್ವಾ ಬಾಹುಸಚ್ಚವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸಬ್ಭಾವತೋ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ**। ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಸತಿ ಆಗಮಬ್ಯತ್ತೀತಿ। **ಸೀಲಾದಿಪಞ್ಚಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಯುತ್ತತೋ**ತಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಅವಿರಹಿತತ್ತಾ। **ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಪುಣ್ಣಂ ಪೂರಿತಂ।

ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತೋತಿ ದಿಟ್ಠಿಮಾನಾದಿಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾಭಾವತೋ। **ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಣಾಯ। **ಲೋಕಾಮಿಸನಿರಪೇಕ್ಖತೋ**ತಿ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ತಣ್ಹಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅನಿಸ್ಸಯತೋ **ಪರಿಸುದ್ಧಂ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯೋ "ಇಮಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಲಾಭಂ ವಾ ಸಕ್ಕಾರಂ ವಾ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ದೇಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ದೇಸನಾ ಹೋತಿ। ಭಗವಾ ಪನ ಲೋಕಾಮಿಸನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಹಿತಫರಣೇನ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಮುದುಹದಯೋ ಉಲ್ಲುಮ್ಪನಸಭಾವಸಣ್ಠಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ದೇಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ದೇಸನಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾತಿ।

ಸಾಧೂತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಸಾಧು ಮೇ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೂ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೯೫) ಆಯಾಚನೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಸಾಧು ಭನ್ತೇತಿ ಖೋ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವತೋ ಭಾಸಿತಂ ಅಭಿನನ್ದಿತ್ವಾ ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೬) ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ। "ಸಾಧು ಸಾಧು ಸಾರಿಪುತ್ತಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೯) ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ। "ತೇನ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಧುಕಂ ಸುಣೋಹೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೫.೧೯೨) ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮೇ ಆಣತ್ತಿಯಞ್ಚ ದಿಸ್ಸತಿ।

> "ಸಾಧು ಧಮ್ಮರುಚಿ ರಾಜಾ, ಸಾಧು ಪಞ್ಞಾಣವಾ ನರೋ।
> ಸಾಧು ಮಿತ್ತಾನಮದ್ದುಬ್ಭೋ, ಪಾಪಸ್ಸಾಕರಣಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ -

ಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೨.೧೮.೧೦೧) ಸುನ್ದರೇ। ಇಧಾಪಿ ಸುನ್ದರೇಯೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಸಾಧು ಖೋ ಪನಾತಿ ಸುನ್ದರಂ ಖೋ ಪನಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಸುನ್ದರ**ನ್ತಿ ಭದ್ದಕಂ। ಭದ್ದಕತಾ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಾವಹಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ **"ಅತ್ಥಾವಹಂ ಸುಖಾವಹ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥಾವಹ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥಸಞ್ಹಿತಹಿತಾವಹಂ। **ಸುಖಾವಹ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತತಿವಿಧಸುಖಾವಹಂ। **ತಥಾರೂಪಾನ**ನ್ತಿ ತಾದಿಸಾನಂ । ಯಾದಿಸೇಹಿ ಪನ ಗುಣೇಹಿ ಭಗವಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತೇಹಿ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಕಾಲೇಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತಾಯ ಪಸಾದನೀಯೋ ತೇಸಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾರೂಪೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯಥಾಭುಚ್ಚ...ಪೇ॰... ಅರಹತ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣಾನಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಭಗವತೋ ಪಸಾದಾವಹತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಂದಸ್ಸನೇನ ಚ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ರೂಪಪ್ಪಮಾಣಘೋಸಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಪಸಾದಾವಹತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಆಹ **"ದಸ್ಸನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧು ಹೋತೀತಿ ಏವಮಜ್ಝಾಸಯಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ದಸ್ಸನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧು ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಕೋಸಿಯಸಕುಣವತ್ಥು** ಕಥೇತಬ್ಬಂ।

೨. **ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಇದಂ ಕರಣವಚನಂ। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹಿ ಕಿರಿಯಾಕಾರಣಂ, ನ ಕರಣಂ ವಿಯ ಕಿರಿಯತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಗಮತ್ಥಾ ಇಧ ಉಪಸಙ್ಕಮನಕಿರಿಯಾತಿ "ಅನ್ನೇನ ವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹೇತುಅತ್ಥಮೇವೇತಂ ಕರಣವಚನಂ ಯುತ್ತಂ, ನ ಕರಣತ್ಥಂ ತಸ್ಸ ಅಯುಜ್ಜಮಾನತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ "ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನಾ"ತಿ। ಅವಿಭಾಗತೋ ಹಿ ಸತತಪ್ಪವತ್ತನಿರತಿಸಯಸಾದುವಿಪುಲಾಮತರಸಸದ್ಧಮ್ಮಫಲತಾಯಸ್ಸ ಸಾದುಫಲನಿಚ್ಚಫಲಿತಮಹಾರುಕ್ಖೇನ ಭಗವಾ ಉಪಮಿತೋ। ಸಾದುಫಲೂಪಭೋಗಾಧಿಪ್ಪಾಯಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಹಿ ಮಹಾರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಾದುಫಲತಾ ಗಹಿತಾತಿ। **ಉಪಸಙ್ಕಮೀ**ತಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ। ಸಮ್ಪತ್ತಕಾಮತಾಯ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ತಂತಂಪದೇಸಾತಿಕ್ಕಮನೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ। ತೇನಾಹ **"ಗತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ, ಉಪಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಉಪಸಙ್ಕಮನಪರಿಯೋಸಾನದೀಪನ"**ನ್ತಿ। **ತತೋ**ತಿ ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ವುತ್ತೋ, ತತೋ ಉಪಗತಟ್ಠಾನತೋ। **ಆಸನ್ನತರಂ ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಹಂ ವಾ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಧಮ್ಮಂ ವಾ ಸೋತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಟ್ಠಾನಂ।

ಯಥಾ ಖಮನೀಯಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ ಯಥಾ ಭಗವಾ "ಕಚ್ಚಿ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಖಮನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪನೀಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಖಮನೀಯಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದೋ ಅಹೋಸಿ। ಪುಬ್ಬಭಾಸಿತಾಯ ತದನುಕರಣೇನ ಏವಂ ಸೋಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಯೋಜನಾ। ತಂ ಪನ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದತಂ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀತೋದಕಂ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮ್ಮೋದಿತ**ನ್ತಿ ಸಂಸನ್ದಿತಂ। **ಏಕೀಭಾವ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮೋದನಕಿರಿಯಾಯ ಸಮಾನತಂ ಏಕರೂಪತಂ। **ಖಮನೀಯ**ನ್ತಿ "ಇದಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ನವದ್ವಾರಂ ಸರೀರಯನ್ತಂ ದುಕ್ಖಬಹುಲತಾಯ ಸಭಾವತೋ ದುಸ್ಸಹಂ, ಕಚ್ಚಿ ಖಮಿತುಂ

ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಯಾಪನೀಯನ್ತಿ** ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕಂ ಚಿರಪ್ಪಬನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾಯ ಯಾಪನಾಯ ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ। ಸೀಸರೋಗಾದಿಆಬಾಧಾಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ।** ದುಕ್ಖಜೀವಿಕಾಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ।** ತಂತಂಕಿಚ್ಚಕರಣೇ ಉಟ್ಠಾನಸುಖತಾಯ **ಕಚ್ಚಿ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ।** ತದನುರೂಪಬಲಯೋಗತೋ **ಕಚ್ಚಿ ಬಲಂ।** ಸುಖವಿಹಾರಸಮ್ಭವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ** ಅತ್ಥೀತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಚ್ಚಿಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ । ಬಲಪ್ಪತ್ತಾ ಪೀತಿ **ಪೀತಿಯೇವ।** ತರುಣಪೀತಿ **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ।** ಸಮ್ಮೋದಂ ಜನೇತಿ ಕರೋತೀತಿ ಸಮ್ಮೋದನಿಕಂ, ತದೇವ ಸಮ್ಮೋದನೀಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಮೋದಜನನತೋ"**ತಿ। ಸಮ್ಮೋದಿತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಮೋದನೀಯನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮ್ಮೋದಿತುಂ ಯುತ್ತಭಾವತೋ"**ತಿ ಆಹ। **ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋತಿ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋ। "ಸರಣೀಯ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ **"ಸಾರಣೀಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋತಿ** ಆಪಾಥಮಧುರತಮಾಹ। **ಅನುಸ್ಸರಿಯಮಾನಸುಖತೋತಿ** ವಿಮದ್ದರಮಣೀಯತಂ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾತಿ** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವೇನ ತಸ್ಸಾ ಕಥಾಯ ವಚನಚಾತುರಿಯಮಾಹ। **ಅತ್ಥಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾತಿ** ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಂ। **ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀತಿ** ಅನೇಕೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ।

ಅತಿದೂರಅಚ್ಚಾಸನ್ನಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ನಾತಿದೂರನಾಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ನಾಮ ಗಹಿತಂ, ತಂ ಪನ ಅವಕಂಸತೋ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಸಾರಿತಹತ್ಥಾಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಗೀವಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾತಿ** ಗೀವಂ ಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ಪಸಾರೇತ್ವಾ। **ಮೇತಿ** ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಮಯಾ ಸುತ"**ನ್ತಿ। **ಜಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತಿ** ಜಾತಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ, ನ ಬಾಹಿತಪಾಪತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದಿಭಾವಂ ಆಪಾದಿತೇತಿ** ಖಣ್ಡಿತದನ್ತಪಲಿತಕೇಸಾದಿಭಾವಂ ಸಮ್ಪಾಪಿತೇ। **ವುಡ್ಢಿಮರಿಯಾದಪ್ಪತ್ತೇತಿ** ವುಡ್ಢಿಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಸಮ್ಪತ್ತೇ, ವುಡ್ಢಿಪರಿಯನ್ತಪ್ಪತ್ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕತಾಯಾತಿ** ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಲ್ಲಕಭಾವೇನ। ಮಹತ್ತಂ ಲಾತಿ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಮಹಲ್ಲಕೋ, ಜಾತಿಯಾ ಮಹಲ್ಲಕೋ, ನ ವಿಭವಾದಿನಾತಿ ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕೋ। **ಅದ್ಧಾನನ್ತಿ** ದೀಘಕಾಲಂ। ಕಿತ್ತಕೋ ಪನ ಸೋತಿ ಆಹ **"ದ್ವೇ ತಯೋ ರಾಜಪರಿವಟ್ಟೇ"**ತಿ, ದ್ವಿನ್ನಂ ತಿಣ್ಣಂ ರಾಜೂನಂ ರಜ್ಜಪಸಾಸನಪಟಿಪಾಟಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಅದ್ಧಗತೇ"ತಿ ವತ್ವಾ ಕಥಂ ವಯೋಗಹಣಂ ಓಸಾನವಯಾಪೇಕ್ಖನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇ"**ತಿ। **ಪಚ್ಛಿಮೋ ತತಿಯಭಾಗೋತಿ** ಸತ್ತಸಟ್ಠಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಛಿಮವಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ।

ದುತಿಯೇ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ಜಿಣ್ಣೇತಿ** ನಾಯಂ ಜಿಣ್ಣತಾ ವಯೋಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಕುಲಪರಿವಟ್ಟೇನ ಪುರಾಣತಾಯಾತಿ ಆಹ **"ಜಿಣ್ಣೇತಿ ಪೋರಾಣೇ"**ತಿಆದಿ। ತೇನ ತೇಸಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಕುಲವಸೇನ ಉದಿತೋದಿತಭಾವಮಾಹ। "ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೇ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಜಾತಿವುಡ್ಢಿಯಾ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಗುಣವುಡ್ಢಿಯಾ ತತೋ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ಚ **"ವುಡ್ಢೇತಿ ಸೀಲಾಚಾರಾದಿಗುಣವುಡ್ಢಿಯುತ್ತೇ"**ತಿ ಆಹ। ತಥಾ ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕತಾಯಪಿ ತೇನೇವ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ **ಮಹಲ್ಲಕೇತಿ** ಪದೇನ ವಿಭವಮಹತ್ತತಾ ಯೋಜಿತಾ। **ಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೇತಿ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿವಿಧಿಂ ಉಪಗತೇ ತಂ ಅವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಚರಣತೋ। **ಅನ್ತಿಮವಯನ್ತಿ** ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ।

ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಆಸನಾ ವುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ನಾಸನಾ ವುಟ್ಠಹತೀ"**ತಿ, ನಿಸಿನ್ನಾಸನತೋ ನ ವುಟ್ಠಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಜಿಣ್ಣೇ... ಪೇ॰... ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೇತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಆಸನಾ ವುಟ್ಠಾನಕಿರಿಯಾಪೇಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಜಿಣ್ಣೇ...ಪೇ॰... ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾತಿ ಅಜ್ಝಾಹಾರಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಕಿರಿಯಾಪೇಕ್ಖಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ **ನ ಪಚ್ಚುಟ್ಠೇತೀತಿ** ಉಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಆಚರಿಯಂ ಪನ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಕರಣಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮಾ"ತಿ। ನಾಸನಾ ವುಟ್ಠಾತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾಭಾವಸ್ಸ ಉಪಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿಭಾವನೇ ನಾಮ ಅತ್ಥೇತಿ** ಪಕತಿವಿಭಾವನಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ, **ನ ಅಭಿವಾದೇತಿ ವಾತಿ** ನ ಅಭಿವಾದೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತಂ ಅಞ್ಞಾಣನ್ತಿ "ಅಯಂ ಮಮ ಅಭಿವಾದನಾದೀನಿ ಕಾತುಂ ಅರಹರೂಪೋ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಅಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಅಞ್ಞಾಣಂ। **ಓಲೋಕೇನ್ತೋತಿ** "ದುಕ್ಖಂ ಖೋ ಅಗಾರವೋ ವಿಹರತಿ ಅಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಸಮಣಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾ ಸಕ್ಕರೇಯ್ಯಂ, ಗರುಂ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿಸುತ್ತವಸೇನ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೧) ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ। **ನಿಪಚ್ಚಕಾರಾರಹನ್ತಿ** ಪಣಿಪಾತಾರಹಂ। **ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋತಿ** ಮುಹುತ್ತಜಾತೋ, ಜಾತಸಮನನ್ತರಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉತ್ತರೇನ ಮುಖೋತಿ **ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ,** ಉತ್ತರದಿಸಾಭಿಮುಖೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಕಲಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ಓಲೋಕೇಸೀನ್ತಿ** ಇದಂ "ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ

ಗಚ್ಛತಿ, ಸೇತಮ್ಹಿ ಛತ್ತೇ ಅನುಧಾರಿಯಮಾನೇ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ವಿಲೋಕೇತಿ, ಆಸಭಿಞ್ಚ ವಾಚಂ ಭಾಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಾಳಿಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧) ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೂಪರಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ವಿಯ ಸಬ್ಬದಿಸಾನುವಿಲೋಕನಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರತೋ ಪಗೇವ ದಿಸಾವಿಲೋಕನಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ। ಮಹಾಸತ್ತೋ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಂ ಓಲೋಕೇಸಿ, ಅನೇಕಾನಿ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸಾನಿ ಏಕಙ್ಗಣಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। ತತ್ಥ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜಯಮಾನಾ "ಮಹಾಪುರಿಸ ಇಧ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಉತ್ತರಿತರೋ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಏವಂ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ ಚತಸ್ಸೋ ಅನುದಿಸಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರೀತಿ ದಸಪಿ ದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸದಿಸಂ ಅದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಉತ್ತರಾ ದಿಸಾ"ತಿ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಅಗಮಾಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಓಲೋಕೇಸೀನ್ತಿ** ಮಮ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಲೋಕವಿವರಣಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ಜಾತೇ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾವ ಓಲೋಕೇಸೀನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಮಹಾಪುರಿಸೋತಿ ಜಾತಿಗೋತ್ತಕುಲಪ್ಪದೇಸಾದಿವಸೇನ ಮಹನ್ತಪುರಿಸೋ। **ಅಗ್ಗೋತಿ** ಗುಣೇಹಿ ಸಬ್ಬಪಧಾನೋ। **ಜೇಟ್ಠೋತಿ** ಗುಣವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವುದ್ಧತಮೋ, ಗುಣೇಹಿ ಮಹಲ್ಲಕತಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸೇಟ್ಠೋತಿ** ಗುಣವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಸತ್ಥತಮೋ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಪುರಿಮಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತಯಾತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಉತ್ತರಿತರೋತಿ** ಅಧಿಕತರೋ। **ಪತಿಮಾನೇಸೀತಿ** ಪೂಜೇಸಿ। **ಆಸಭಿನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಂ। **ಮಯ್ಹಂ ಅಭಿವಾದನಾದಿರಹೋ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ** ಮಯ್ಹಂ ಅಭಿವಾದನಾದಿಕಿರಿಯಾಯ ಅರಹೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಪನೇತ್ಥ ಸಮಾಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತಥಾಗತಾತಿ** ತಥಾಗತತೋ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏವರೂಪನ್ತಿ** ಅಭಿವಾದನಾದಿಸಭಾವಂ। **ಪರಿಪಾಕಸಿಥಿಲಬನ್ಧನನ್ತಿ** ಪರಿಪಾಕೇನ ಸಿಥಿಲಬನ್ಧನಂ।

೩. ತಂ ವಚನನ್ತಿ "ನಾಹಂ ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ। "ನಾಹಂ ಅರಸರೂಪೋ, ಮಾದಿಸಾ ವಾ ಅರಸರೂಪಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಥದ್ಧೋ ಭವೇಯ್ಯ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚಿತ್ತಮುದುಭಾವಜನನತ್ಥ"ನ್ತಿ**। **ಅಯಞ್ಹಿ ಪರಿಯಾಯಸದ್ದೋ ದೇಸನಾವಾರಕಾರಣೇಸು ವತ್ತತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾಯೇತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಅವಗಮೇತಿ ಬೋಧೇತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ದೇಸನಾ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತೇತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ** , ವಾರೋ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಸ ವಾ ಕಾರಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಏವಂ ಪರಿಯಾಯಸದ್ದಸ್ಸ ದೇಸನಾವಾರಕಾರಣೇಸು ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಞ್ಞಾಯ ಸಣ್ಠಹೇಯ್ಯಾತಿ** ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಹೇಯ್ಯ। **ಕತಮೋ ಪನ ಸೋತಿ** ಪರಿಯಾಯಾಪೇಕ್ಖೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ, ಕತಮೋ ಸೋ ಪರಿಯಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜಾತಿವಸೇನಾತಿ** ಖತ್ತಿಯಾದಿಜಾತಿವಸೇನ। **ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನಾತಿ** ದೇವೇಸು ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನ। **ಸೇಟ್ಠಸಮ್ಮತಾನಮ್ಪೀತಿ ಅಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಗೇವ ಅಸೇಟ್ಠಸಮ್ಮತಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಭಿನನ್ದನ್ತಾನನ್ತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಾವಸೇನ ಪಮೋದಮಾನಾನಂ। **ರಜ್ಜನ್ತಾನನ್ತಿ** ಬಲವರಾಗವಸೇನ ರಜ್ಜನ್ತಾನಂ। ರೂಪಾದಿಪರಿಭೋಗೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತಣ್ಹಾಯುತ್ತಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ ರೂಪತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಹದಯತಪ್ಪನತೋ ಅಮ್ಬರಸಾದಯೋ ವಿಯ **"ರೂಪರಸಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಆವಿಞ್ಛನ್ತೀತಿ** ಆಕಡ್ಢನ್ತಿ। **ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದಿಸಾಮಗ್ಗಿಯನ್ತಿ** ವತ್ಥುಆರಮ್ಮಣಾದಿಕಾರಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ। **ಅನುಕ್ಖಿಪನ್ತೋತಿ** ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನವಸೇನ ಕಥಿತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಸಪ್ಪಾಯಭಾವತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಂಸೇನ್ತೋ।

ಏತಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ ಕರಣೇ ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ "ಜಹಿತಾ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ। **ತಥಾಗತಸ್ಸಾತಿ** ಕರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ತಥಾಗತೇನ ಜಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೂಲನ್ತಿ** ಭವಮೂಲಂ। "ತಾಲವತ್ಥುವತ್ಥುಕತಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಓಟ್ಠಮುಖೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಮಜ್ಝೇಪದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಅಕಾರಞ್ಚ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ "ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ತಾಲವತ್ಥು ವಿಯ ನೇಸಂ ವತ್ಥು ಕತನ್ತಿ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ತಾಲಸ್ಸ ವತ್ಥು ತಾಲವತ್ಥು। ಯಥಾ ಆರಾಮಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತಪುಬ್ಬೋ ಪದೇಸೋ ಆರಾಮಸ್ಸ ಅಭಾವೇ "ಆರಾಮವತ್ಥೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ತಾಲಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸೋ ಸಮೂಲಂ ಉದ್ಧರಿತೇ ತಾಲೇ ಪದೇಸಮತ್ತೇ ಠಿತೇ ತಾಲಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತಪುಬ್ಬತ್ತಾ "ತಾಲವತ್ಥೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ನೇಸನ್ತಿ** ರೂಪರಸಾದೀನಂ। ಕಥಂ ಪನ ತಾಲವತ್ಥು ವಿಯ ನೇಸಂ ವತ್ಥು ಕತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ರೂಪಾದಿಪರಿಭೋಗೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತಣ್ಹಾಯುತ್ತಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾಸಙ್ಖಾತರೂಪರಸಾದೀನಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ **"ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಭಾವೇನ ವತ್ಥುಮತ್ತೇ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಕತೇ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬೇತಿ** ಪುರೇ, ಸರಾಗಕಾಲೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾತಿ**

ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ತಾಲವತ್ಥು ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ರೂಪರಸಾದಯೋ "ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏತೇನ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಾನಂ ಪುನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

ಅವಿರುಳ್ಹಿಧಮ್ಮತ್ತಾತಿ ಅವಿರುಳ್ಹಿಸಭಾವತಾಯ। ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನೋ ತಾಲೋ ಪತ್ತಫಲಾದೀನಂ ಅವತ್ಥುಭೂತೋ ತಾಲಾವತ್ಥೂತಿ ಆಹ **"ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನತಾಲೋ ವಿಯ ಕತಾ"**ತಿ। ಏತೇನ "ತಾಲಾವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾತಿ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ"ತಿ ಅಯಂ ವಿಗ್ಗಹೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಏತ್ಥ ಪನ ಅವತ್ಥುಭೂತೋ ತಾಲೋ ವಿಯ ಕತಾತಿ ಅವತ್ಥುತಾಲಾಕತಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಪರನಿಪಾತಂ ಕತ್ವಾ "ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ಪನತ್ಥೇನ ಇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ರೂಪರಸಾದಿವಚನೇನ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ ಹುತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ, ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ಮತ್ಥಕಸದಿಸಾನಂ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾನಂ ಮಗ್ಗಸತ್ಥೇನ ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಆಯತಿಂ ತಾಲಪತ್ತಸದಿಸೇ ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ ಜಾತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಾಲಾವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾತಿ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ ರೂಪರಸಾದಯೋತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅತ್ಥೇ "ಅಭಿನನ್ದನ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಕುಸಲಸೋಮನಸ್ಸಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಅನಭಾವಂಕತಾತಿ ಏತ್ಥ **ಅನು**-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಛಾ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ನೇಸಂ ಪಚ್ಛಾಭಾವೋ ನ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅನುಅಭಾವಂ ಗತಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಅಭಾವಂ ಗತಾ ವಿನಾಸಮುಪಗತಾ, ಪಹೀನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಇಮಾ ಅನಚ್ಛರಿಯಾ ಗಾಥಾಯೋ ಪಟಿಭಂಸೂ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೭, ೮) ಏತ್ಥ ಅನಚ್ಛರಿಯಸದ್ದಂ ಉದಾಹರಣವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯಥಾ ಅನುಅಚ್ಛರಿಯಾ ಅನಚ್ಛರಿಯಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಅನುಅಚ್ಛರಿಯಾ**ತಿ ಸವನಕಾಲೇ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಮ್ಹಯಕರಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಞ್ಚ ಖೋ ತ್ವಂ ವದೇಸಿ, ಸೋ ಪರಿಯಾಯೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಯಂ ವನ್ದನಾದಿಸಾಮಗ್ಗಿರಸಾಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾರಣಂ ಅರಸರೂಪತಾಯ ವದೇಸಿ, ತಂ ಕಾರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಂ ವನ್ದನಾದಿಸಾಮಗ್ಗಿರಸಾಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಪರಿಯಾಯಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಅರಸರೂಪೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ"ತಿ ಆಹ, ಸೋ ಪರಿಯಾಯೋ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತೇ ವನ್ದನಾದೀನಿ ಭಗವಾ ಕರೋತೀತಿ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಇಮಂ ಅನಿಟ್ಠಪ್ಪಸಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಏವಮಾಹಾ"**ತಿಆದಿ।

೪. ಸಬ್ಬಪರಿಯಾಯೇಸೂತಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು। **ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ "ನಿಬ್ಭೋಗೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ, ಭಗವಾ ಚ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ನಿಬ್ಭೋಗತಾದಿಂ ಅತ್ತನಿ ಅನುಜಾನಾತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಮತ್ತಂ । **ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗೋ**ತಿ ಛನ್ದರಾಗವಸೇನ ಪರಿಭೋಗೋ। **ಅಪರಂ ಪರಿಯಾಯ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ।

೫. ಕುಲಸಮುದಾಚಾರಕಮ್ಮನ್ತಿ ಕುಲಾಚಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಕುಲಚಾರಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಕಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಅಕರಣಭಾವಂ। ದುಟ್ಠು ಚರಿತಂ ದುಚ್ಚರಿತಂ, ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಬಾಹುಲ್ಲವುತ್ತಿತೋ ಕಾಯತೋ ಪವತ್ತಂ ದುಚ್ಚರಿತನ್ತಿ **ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ**। ತಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಾಣಾತಿಪಾತಅದಿನ್ನಾದಾನಮಿಚ್ಛಾಚಾರಚೇತನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**ತಿ ಏತ್ಥ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೪) **ಪಾಣೋ**ತಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ವೋಹಾರತೋ ಸತ್ತೋ। ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಞ್ಚೇತ್ಥ ರೂಪಾರೂಪವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಹಿ ವಿಕೋಪಿತೇ ಇತರಮ್ಪಿ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ ವಿನಸ್ಸತಿ। **ಸತ್ತೋ**ತಿ ಚ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಸರಸೇನೇವ ಪತನಸಭಾವಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಅತೀವ ಪಾತನಂ ಅತಿಪಾತೋ, ಸಣಿಕಂ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸೀಘಂ ಪಾತನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಾ ಸತ್ಥಾದೀಹಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪಾತನಂ ಅತಿಪಾತೋ, ಪಾಣಸ್ಸ ಅತಿಪಾತೋ **ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ,** ಪಾಣವಧೋ ಪಾಣಘಾತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಾಣೇ ಪಾಣಸಞ್ಞಿನೋ ಪರಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನಮಞ್ಞತರಪ್ಪವತ್ತಾ ವಧಕಚೇತನಾ। ಯಾಯ ಹಿ ಚೇತನಾಯ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತೇಸು ಮಹಾಭೂತೇಸು ಉಪಕ್ಕಮಕರಣಹೇತುಕಮಹಾಭೂತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಮಹಾಭೂತಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಾ ತಾದಿಸಪ್ಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ। ಲದ್ಧುಪಕ್ಕಮಾನಿ ಹಿ ಭೂತಾನಿ ಇತರಭೂತಾನಿ ವಿಯ ನ ವಿಸದಾನೀತಿ ಸಮಾನಜಾತಿಯಾನಂ ಕಾರಣಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಖಣೇ ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಕೋ ಹನ್ತಾ, ಕೋ ವಾ ಹಞ್ಞತಿ, ಯದಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಸನ್ತಾನೋ, ಸೋ ಅರೂಪತಾಯ ನ ಛೇದನಭೇದನಾದಿವಸೇನ ವಿಕೋಪನಸಮತ್ಥೋ, ನಪಿ ವಿಕೋಪನೀಯೋ। ಅಥ ರೂಪಸನ್ತಾನೋ, ಸೋ ಅಚೇತನತಾಯ ಕಟ್ಠಕಲಿಙ್ಗರೂಪಮೋತಿ ನ ತತ್ಥ ಛೇದನಾದಿನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಲಬ್ಭತಿ ಯಥಾ ಮತಸರೀರೇ। ಪಯೋಗೋಪಿ

ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹರಣಪ್ಪಹಾರಾದಿ ಅತೀತೇಸು ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಭವೇಯ್ಯ ಅನಾಗತೇಸು ವಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ವಾ, ತತ್ಥ ನ ತಾವ ಅತೀತಾನಾಗತೇಸು ಸಮ್ಭವತಿ ತೇಸಂ ಅಭಾವತೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕತ್ತಾ ಸರಸೇನೇವ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವತಾಯ ವಿನಾಸಾಭಿಮುಖೇಸು ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಪಯೋಗೋ ಸಿಯಾ, ವಿನಾಸಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣರಹಿತತ್ತಾ ನ ಪಹರಣಪ್ಪಹಾರಾದಿಪ್ಪಯೋಗಹೇತುಕಂ ಮರಣಂ, ನಿರೀಹಕತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಸ್ಸ ಸೋ ಪಯೋಗೋ, ಖಣಿಕತ್ತಾ ವಧಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಮಕಾಲಭಿಜ್ಜನತೋ ಕಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾ, ಪರಿಯೋಸಾನಕಾಲಾನವಟ್ಠಾನತೋ ಕಸ್ಸ ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮಬದ್ಧೋತಿ?

ವುಚ್ಚತೇ - ಯಥಾವುತ್ತವಧಕಚೇತನಾಸಹಿತೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪುಞ್ಜೋ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಹನ್ತಾ। ತೇನ ಪವತ್ತಿತವಧಪ್ಪಯೋಗನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪಗತುಸ್ಮಾವಿಞ್ಞಾಣಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಮತವೋಹಾರಪ್ಪವತ್ತಿನಿಬನ್ಧನೋ ಯಥಾವುತ್ತವಧಪ್ಪಯೋಗಕರಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹೋ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ ಹಞ್ಞತಿ, ಕೇವಲೋ ವಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಸನ್ತಾನೋ। ವಧಪ್ಪಯೋಗಾವಿಸಯಭಾವೇಪಿ ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ರೂಪಸನ್ತಾನಾಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ರೂಪಸನ್ತಾನೇ ಪರೇನ ಪಯೋಜಿತಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಪಯೋಗವಸೇನ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಿನಿಬನ್ಧಕವಿಸದಿಸರೂಪುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಹತೇ ವಿಚ್ಛೇದೋ ಹೋತೀತಿ ನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ, ನಪಿ ಅಹೇತುಕೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ, ನ ಚ ಪಯೋಗೋ ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಕತಪಯೋಗವಸೇನ ತದನನ್ತರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಕಲಾಪಸ್ಸ ತಥಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಖಣಿಕಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕಮರಣಸ್ಸ ಇಧ ಮರಣಭಾವೇನ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಸನ್ತತಿಮರಣಸ್ಸ ಚ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಸಹೇತುಕಭಾವತೋ ನ ಅಹೇತುಕಂ ಮರಣಂ, ನ ಚ ಕತ್ತುರಹಿತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪಯೋಗೋ ನಿರೀಹಕೇಸುಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸನ್ನಿಹಿತತಾಮತ್ತೇನ ಉಪಕಾರಕೇಸು ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪಫಲುಪ್ಪಾದನಿಯತೇಸು ಕಾರಣೇಸು ಕತ್ತುವೋಹಾರಸಿದ್ಧಿತೋ ಯಥಾ "ಪದೀಪೋ ಪಕಾಸೇತಿ, ನಿಸಾಕರೋವ ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ। ನ ಚ ಕೇವಲಸ್ಸ ವಧಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಹಭುನೋ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಕಲಾಪಸ್ಸ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಅವಟ್ಠಿತಸ್ಸೇವ ಪಟಿಜಾನನತೋ। ಸನ್ತಾನವಸೇನ ವತ್ತಮಾನಾನಞ್ಚ ಪದೀಪಾದೀನಂ ಅತ್ಥಕಿರಿಯಾ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೇವ ಪಾಣಾತಿಪಾತೇನ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। ಅಯಞ್ಚ ವಿಚಾರೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ।

ಸೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮೯; ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಕಥಾ) ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಗುಣವಿರಹಿತೇಸು ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾದೀಸು ಪಾಣೇಸು ಖುದ್ದಕೇ ಪಾಣೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹನ್ತೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಯೋಗಮಹನ್ತತಾಯ, ಪಯೋಗಸಮತ್ತೇಪಿ ವತ್ಥುಮಹನ್ತತಾಯ। ಗುಣವನ್ತೇಸು ಮನುಸ್ಸಾದೀಸು ಅಪ್ಪಗುಣೇ ಪಾಣೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಗುಣೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಸರೀರಗುಣಾನಂ ಪನ ಸಮಭಾವೇ ಸತಿಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮಾನಞ್ಚ ಮುದುತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ತಿಬ್ಬತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ನ ದಿನ್ನನ್ತಿ ಅದಿನ್ನಂ, ಪರಸನ್ತಕಂ, ತಸ್ಸ ಆದಾನಂ **ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ**। ಪರಸ್ಸಹರಣಂ ಥೇಯ್ಯಂ, ಚೋರಿಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪರಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಞ್ಞಿನೋ ತದಾದಾಯಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನಮಞ್ಞತರದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಥೇಯ್ಯಚೇತನಾ। ತಂ ಹೀನೇ ಪರಸನ್ತಕೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ಪಣೀತೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ। ಕಸ್ಮಾ? ವತ್ಥುಪಣೀತತಾಯ। ವತ್ಥುಸಮತ್ತೇ ಸತಿ ಗುಣಾಧಿಕಾನಂ ಸನ್ತಕೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ, ತಂತಂಗುಣಾಧಿಕಂ ಉಪಾದಾಯ ತತೋ ತತೋ ಹೀನಗುಣಸ್ಸ ಸನ್ತಕೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ।

ಮಿಚ್ಛಾ ಚರಣಂ **ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ,** ಮೇಥುನಸಮಾಚಾರೇಸು ಏಕನ್ತನಿನ್ದಿತೋ ಲಾಮಕಾಚಾರೋ। ಸೋ ಪನ ಲಕ್ಖಣತೋ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕಾಯದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನವೀತಿಕ್ಕಮಚೇತನಾ। ಸೋ ಪನೇಸ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ಸೀಲಾದಿಗುಣವಿರಹಿತೇ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ತಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಅಗಮನೀಯವತ್ಥು, ತಸ್ಮಿಂ ಸೇವನಚಿತ್ತಂ, ಸೇವನಪಯೋಗೋ, ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಅಧಿವಾಸನನ್ತಿ। ಏಕೋ ಪಯೋಗೋ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ ಏವ।

ವಚೀದ್ವಾರೇ ಬಾಹುಲ್ಲವುತ್ತಿತೋ ವಾಚತೋ ಪವತ್ತಂ ದುಚ್ಚರಿತನ್ತಿ **ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ**। ತಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಮುಸಾವಾದಪಿಸುಣವಾಚಾಫರುಸವಾಚಾಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಚೇತನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಮುಸಾತಿ** ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ ವತ್ಥು। ಮುಸಾ

ವದೀಯತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಮುಸಾವಾದೋ,** ಅತಥಂ ವತ್ಥುಂ ತಥತೋ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ ತಥಾವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ। ಸೋ ಯಮತ್ಥಂ ಭಞ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಅಪಿಚ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಅದಾತುಕಾಮತಾಯ ನತ್ಥೀತಿ ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಸಕ್ಖಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ಥಭಞ್ಜನತ್ಥಂ ವುತ್ತೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ತೇಲಂ ವಾ ಸಪ್ಪಿಂ ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "ಅಜ್ಜ ಗಾಮೇ ತೇಲಂ ನದೀ ಮಞ್ಞೇ ಸನ್ದತೀ"ತಿ ಪೂರಣಕಥಾನಯೇನ ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಅದಿಟ್ಠಂಯೇವ ಪನ ದಿಟ್ಠನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವದನ್ತಾನಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ತಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಅತಥಂ ವತ್ಥು, ವಿಸಂವಾದನಚಿತ್ತಂ, ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ, ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನನ್ತಿ। ಏಕೋ ಪಯೋಗೋ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋವ। ಸೋ ಕಾಯೇನ ವಾ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ ವಾ ಪರವಿಸಂವಾದಕಕಿರಿಯಾಕರಣೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಾಯ ಚೇ ಕಿರಿಯಾಯ ಪರೋ ತಮತ್ಥಂ ಜಾನಾತಿ, ಅಯಂ ಕಿರಿಯಾಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಚೇತನಾಕ್ಖಣೇಯೇವ ಮುಸಾವಾದಕಮ್ಮುನಾ ಬಜ್ಝತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯಥಾ ಕಾಯಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧವಾಚಾಹಿ ಪರಂ ವಿಸಂವಾದೇತಿ, ತಥಾ "ಇದಮಸ್ಸ ಭಣಾಹೀ"ತಿ ಆಣಾಪೇನ್ತೋಪಿ, ಪಣ್ಣಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ನಿಸ್ಸಜ್ಜನ್ತೋಪಿ, "ಅಯಂ ಅತ್ಥೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ಕುಟ್ಟಾದೀಸು ಲಿಖಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತೋಪಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಆಣತ್ತಿಕನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಥಾವರಾಪಿ ಪಯೋಗಾ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪನ ಅನಾಗತತ್ತಾ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಪಿಸತೀತಿ **ಪಿಸುಣಾ,** ಸಮಗ್ಗೇ ಸತ್ತೇ ಅವಯವಭೂತೇ ವಗ್ಗೇ ಭಿನ್ನೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ವಾ ಪಿಯಸುಞ್ಞಕರಣತೋ **ಪಿಸುಣಾ**। ಯಾಯ ಹಿ ವಾಚಾಯ ಯಸ್ಸ ತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ತಸ್ಸ ಹದಯೇ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಭಾವಂ, ಪರಸ್ಸ ಚ ಪಿಯಸುಞ್ಞಭಾವಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ **ಪಿಸುಣವಾಚಾ**। ಲಕ್ಖಣತೋ ಪನ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ವಾ ಭೇದಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಪಿಸುಣವಾಚಾ ಪಿಸುಣಂ ವದತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಾ ಯಸ್ಸ ಭೇದಂ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ। ತಸ್ಸಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಭಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ, "ಇತಿ ಇಮೇ ನಾನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಿನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಭೇದಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ ವಾ "ಇತಿ ಅಹಂ ಪಿಯೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ"ತಿ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾ ವಾ, ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ, ತಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ। ಪರೇ ಪನ ಅಭಿನ್ನೇ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ನತ್ಥಿ, ಭಿನ್ನೇ ಏವ ಹೋತಿ।

ಫರುಸಯತೀತಿ **ಫರುಸಾ,** ವಾಚಾ। ಯಾಯ ಹಿ ವಾಚಾಯ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪರಮ್ಪಿ ಫರುಸಂ ಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಲೂಖಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ **ಫರುಸವಾಚಾ**। ಅಥ ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಫರುಸಾ ದೋಮನಸ್ಸಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸಭಾವೇನಪಿ ಕಕ್ಕಸಾ ನೇವ ಕಣ್ಣಸುಖಾ ನ ಹದಯಸುಖಾತಿ **ಫರುಸವಾಚಾ**। ಏತ್ಥ ಪನ ಪರೇಸಂ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತನಿಟ್ಠುರತಾಯ ಸಭಾವೇನ ಕಾರಣವೋಹಾರೇನ ಚ ವಾಚಾಯ ಫರುಸಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತಂ ಫರುಸಂ ವದತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಫರುಸವಾಚಾ, ಪರಸ್ಸ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಏಕನ್ತಫರುಸಾ ಚೇತನಾ। ತಸ್ಸಾ ಆವಿಭಾವತ್ಥಮಿದಂ ವತ್ಥು - ಏಕೋ ಕಿರ ದಾರಕೋ ಮಾತು ವಚನಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಮಾತಾ ನಿವತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೀ "ಚಣ್ಡಾ ತಂ ಮಹಿಂಸೀ ಅನುಬನ್ಧತೂ"ತಿ ಅಕ್ಕೋಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಥೇವ ಅರಞ್ಞೇ ಮಹಿಂಸೀ ಉಟ್ಠಾಸಿ। ದಾರಕೋ "ಯಂ ಮಮ ಮಾತಾ ಮುಖೇನ ಕಥೇಸಿ, ತಂ ಮಾ ಹೋತು। ಯಂ ಚಿತ್ತೇನ ಚಿನ್ತೇಸಿ, ತಂ ಹೋತೂ"ತಿ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಮಕಾಸಿ। ಮಹಿಂಸೀ ತತ್ಥೇವ ಬದ್ಧಾ ವಿಯ ಅಟ್ಠಾಸಿ । ಏವಂ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೋಪಿ ಪಯೋಗೋ ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ಫರುಸವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ। ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಪುತ್ತಕೇ ಏವಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ "ಚೋರಾ ವೋ ಖಣ್ಡಾಖಣ್ಡಿಕಂ ಕರೋನ್ತೂ"ತಿ, ಉಪ್ಪಲಪತ್ತಮ್ಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಉಪರಿ ಪತನ್ತಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಚ ಕದಾಚಿ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಕಿಂ ಇಮೇ ಅಹಿರಿಕಾ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಿನೋ ಚರನ್ತಿ, ನಿದ್ಧಮಥ ನೇ"ತಿ। ಅಥ ಚ ನೇಸಂ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಯಥಾ ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ಫರುಸವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವಚನಸಣ್ಹತಾಯ ಅಫರುಸವಾಚಾಪಿ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಮಾರಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ "ಇಮಂ ಸುಖಂ ಸಯಾಪೇಥಾ"ತಿ ವಚನಂ ಅಫರುಸವಾಚಾ ಹೋತಿ, ಚಿತ್ತಫರುಸತಾಯ ಪನ ಏಸಾ ಫರುಸವಾಚಾವ। ಸಾ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪವತ್ತಿತಾ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ। ತಸ್ಸಾ ತಯೋ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಅಕ್ಕೋಸಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ, ಕುಪಿತಚಿತ್ತಂ, ಅಕ್ಕೋಸನಾತಿ।

ಸಂ ಸುಖಂ ಹಿತಞ್ಚ ಫಲತಿ ವಿಸರತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ ಸಮ್ಫಂ, ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ಅನುಪಕಾರಕಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ಸಮ್ಫಂ ಪಲಪತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ,** ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪಿಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮಉಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ। ಸೋ ಆಸೇವನಮನ್ದತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಆಸೇವನಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ -

ಭಾರತಯುದ್ಧಸೀತಾಹರಣಾದಿನಿರತ್ಥಕಕಥಾಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ, ತಥಾರೂಪೀಕಥಾಕಥನಞ್ಚ। ಪರೇ ಪನ ತಂ ಕಥಂ ಅಗಣ್ಹನ್ತೇ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ನತ್ಥಿ, ಪರೇನ ಪನ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೇ ಗಹಿತೇಯೇವ ಹೋತಿ।

ಅಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯೋತಿ ಏತ್ಥ ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅಭಿಮುಖಂ ಝಾಯತೀತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾ,** ಪರಸಮ್ಪತ್ತೀಸು ಲೋಭೋ। ಸಾ ಪನ "ಅಹೋ ವತ ಇದಂ ಮಮಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂ ಪರಭಣ್ಡಾಭಿಜ್ಝಾಯನಲಕ್ಖಣಾ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ವಿಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ ಚ। ತಸ್ಸಾ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಪರಭಣ್ಡಂ, ಅತ್ತನೋ ಪರಿಣಾಮನಞ್ಚ। ಪರಭಣ್ಡವತ್ಥುಕೇ ಹಿ ಲೋಭೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ನ ತಾವ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ಹೋತಿ, ಯಾವ "ಅಹೋ ವತ ಇದಂ ಮಮಸ್ಸಾ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ನ ಪರಿಣಾಮೇತಿ।

ಹಿತಸುಖಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ,** ಪಟಿಘೋ। ಸೋ ಪರವಿನಾಸಾಯ ಮನೋಪದೋಸಲಕ್ಖಣೋ । ಸೋ ಫರುಸವಾಚಾ ವಿಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ ಚ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಪರಸತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ವಿನಾಸನಚಿನ್ತಾ। ಪರಸತ್ತವತ್ಥುಕೇ ಹಿ ಕೋಧೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ನ ತಾವ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ಹೋತಿ, ಯಾವ "ಅಹೋ ವತಾಯಂ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ತಸ್ಸ ವಿನಾಸನಂ ನ ಚಿನ್ತೇತಿ।

ಯಥಾಭುಚ್ಚಗಹಣಾಭಾವೇನ ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ।** ಸಾ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾ। ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ ವಿಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ ಚ। ಅಪಿಚ ಅನಿಯತಾ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ನಿಯತಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ - ವತ್ಥುನೋ ಗಹಿತಾಕಾರವಿಪರೀತತಾ, ಯಥಾ ಚ ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಥಾಭಾವೇನ ತಸ್ಸುಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ತತ್ಥ ನತ್ಥಿಕಾಹೇತುಕಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠೀಹಿ ಏವ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ಹೋತಿ।

"ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ"ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಚನೇಪಿ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯತೋ ವುತ್ತಾವಸೇಸಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ಠಪೇತ್ವಾ ತೇ ಧಮ್ಮೇ"**ತಿಆದಿ। ತೇ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಕೇ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನೇಕವಿಹಿತಾ**ತಿ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ।

೬. **ಅಯಂ ಲೋಕತನ್ತಿ**ತಿ ಅಯಂ ವುಡ್ಢಾನಂ ಅಭಿವಾದನಾದಿಕಿರಿಯಾಲಕ್ಖಣಾ ಲೋಕಪ್ಪವೇಣೀ। ಅನಾಗಾಮಿಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅಲಙ್ಕಾರಾದೀಸು ಅನಾಗಾಮಿಭಿಕ್ಖೂನಞ್ಚ ಚೀವರಾದೀಸು ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಸ್ಸೇವ ಪಹಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಸ್ಸಾ"**ತಿ। ರೂಪಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ವತ್ಥುಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ರಾಗೋ "ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೋಟ್ಠಾಸವಚನೋ ಹೇತ್ಥ ಗುಣಸದ್ದೋ "ವಯೋಗುಣಾ ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಜಹನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೪) ವಿಯ। **ದ್ವೀಸು ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೇಸೂ**ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತೇಸು ದ್ವೀಸು ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೇಸು। ಮೋಹಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಸಮ್ಭವಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಅವಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ।

೭. **ಜಿಗುಚ್ಛತಿ ಮಞ್ಞೇ**ತಿ "ಅಹಮಭಿಜಾತೋ ರೂಪವಾ ಪಞ್ಞವಾ, ಕಥಂ ನಾಮ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಭಿವಾದನಾದಿಂ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛತಿ ವಿಯ ಜಿಗುಚ್ಛತೀತಿ ವಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಮಿ। **ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಾಣಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ। ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ ಜಿಗುಚ್ಛಮಾನೋ ತೇಸಂ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವಮ್ಪಿ ಜಿಗುಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀ"**ತಿ। **ಸಮಾಪತ್ತೀ**ತಿ ಏತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ **ಸಮಾಪಜ್ಜನಾ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವೋ**ತಿ। **ಮಣ್ಡನಕಜಾತಿಯೋ**ತಿ ಮಣ್ಡನಸಭಾವೋ, ಮಣ್ಡನಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜೇಗುಚ್ಛಿತ**ನ್ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನಸೀಲತಂ।

೮. **ಲೋಕಜೇಟ್ಠಕಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಲೋಕೇ ಜೇಟ್ಠಕಾನಂ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮಂ, ಲೋಕೇ ವಾ ಸೇಟ್ಠಸಮ್ಮತಂ ಕಮ್ಮಂ। **ತತ್ರಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ದ್ವೀಸುಪಿ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇಸು। ಪದಾಭಿಹಿತೋ ಅತ್ಥೋ **ಪದತ್ಥೋ,** ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿನಯಂ ವಾ ಅರಹತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿನಯನಂ ವಿನಯೋ, ನಿಗ್ಗಣ್ಹನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ನಿಗ್ಗಹಂ ಅರಹತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ನನು ಚ ಪಠಮಂ ವುತ್ತೇಸು ದ್ವೀಸುಪಿ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇಸು ಸಕತ್ಥೇ ಅರಹತ್ಥೇ ಚ ಭದ್ಧಿತಪಚ್ಚಯೋ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣತೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಪನ "ವಿನಯಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ, ತಸ್ಮಾ ಕಥಮೇತ್ಥ ತದ್ಧಿತಪಚ್ಚಯೋತಿ ಆಹ **"ವಿಚಿತ್ರಾ ಹಿ ತದ್ಧಿತವುತ್ತೀ"**ತಿ। ವಿಚಿತ್ರತಾ ಚೇತ್ಥ ಲೋಕಪ್ಪಮಾಣತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಯಸ್ಮಿಂ

ಯಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ತದ್ಧಿತಪ್ಪಯೋಗೋ ಲೋಕಸ್ಸ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತದ್ಧಿತವುತ್ತಿ ಲೋಕತೋ ಸಿದ್ಧಾತಿ ವಿಚಿತ್ರಾ ತದ್ಧಿತವುತ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ "ಮಾ ಸದ್ದಮಕಾಸೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ "ಮಾಸದ್ದಿಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ವಿನಯಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ವೇನಯಿಕೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೯. **ಕಪಣಪುರಿಸೋ**ತಿ ಗುಣವಿರಹಿತತಾಯ ದೀನಮನುಸ್ಸೋ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಅವಿಚಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸದತ್ತಾದಿಸದ್ದೇಸು ವಿಯ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅಯಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ವಿಚಾರಂ ಅಕತ್ವಾ, ಅನಿಪ್ಫನ್ನಪಾಟಿಪದಿಕವಸೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೦. **ದೇವಲೋಕಗಬ್ಭಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ವತ್ವಾ ಠಪೇತ್ವಾ ಭುಮ್ಮದೇವೇ ಸೇಸೇಸು ದೇವೇಸು ಗಬ್ಭಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯೇವೇತ್ಥ ಗಬ್ಭಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ದೇವಲೋಕಪಟಿಸನ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಾಯ ಸಂವತ್ತತೀ"**ತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಭಿವಾದನಾದಿಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಸ್ಸ। **ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**ತಿ ಮಾತಿತೋ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, ಅಕ್ಕೋಸಿತುಕಾಮಸ್ಸ ದಾಸಿಯಾ ಪುತ್ತೋತಿ ದಾಸಿಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಭಾವೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಕ್ಕೋಸನಂ ವಿಯ ಭಗವತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತೋಪಿ ಏವಮಾಹಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಗಬ್ಭತೋ**ತಿ ದೇವಲೋಕಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅಭಬ್ಬೋ ದೇವಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಿತುನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ"**ತಿ। **ಹೀನೋ ವಾ ಗಬ್ಭೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅಪಗಬ್ಭೋ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಏಕೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ದೇವಲೋಕಗಬ್ಭಪರಿಬಾಹಿರತ್ತಾ ಆಯತಿಂ ಹೀನಗಬ್ಭಪಟಿಲಾಭಭಾಗೀತೀ"**ತಿ। **ಇತಿ-ಸದ್ದಾ** ಏ ಹೇತುಅತ್ಥೋ, ಯಸ್ಮಾ ಆಯತಿಮ್ಪಿ ಹೀನಗಬ್ಭಪಟಿಲಾಭಭಾಗೀ, ತಸ್ಮಾ ಹೀನೋ ವಾ ಗಬ್ಭೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅಪಗಬ್ಭೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪುನ ತಸ್ಸೇವ ವಿಗ್ಗಹಸ್ಸ **ಕೋಧವಸೇನ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಕತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಹೀನೋ ವಾಸ್ಸ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭವಾಸೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ"**ತಿ। **ಗಬ್ಭ**-ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಪರಿಯಾಯೋ "ಗಬ್ಭೇ ವಸತಿ ಮಾಣವೋ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೩೬೩) ವಿಯ । ಅತ್ಥಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಪರಿಯಾಯೋ "ಅನ್ತಮಸೋ ಗಬ್ಭಪಾತನಂ ಉಪಾದಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೧೨೯) ವಿಯ। ತತ್ಥ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಪರಿಯಾಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅನಾಗತೇ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। ಗಬ್ಭೇ ಸೇಯ್ಯಾ **ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ**। **ಅನುತ್ತರೇನ ಮಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ। ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ಮಗ್ಗೇನ ವಿಹತತ್ತಾ ಆಹ **"ವಿಹತಕಾರಣತ್ತಾ"**ತಿ। **ಇತರಾ ತಿಸ್ಸೋ**ಪೀತಿ ಅಣ್ಡಜಸಂಸೇದಜಓಪಪಾತಿಕಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಯದಿಪಿ "ಅಪಗಬ್ಭೋ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪತೋ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ ಏವ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಪಸಙ್ಗತೋ ಪನ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಪಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ ಸತ್ತಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಗಬ್ಭಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ ವಿಗ್ಗಹನಾನತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ವಿಕಪ್ಪೇ **ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೀ**ತಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯವಸೇನೇವ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ನನು ಚ "ಆಯತಿಂ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾ ಪಹೀನಾ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೦) ವುತ್ತತ್ತಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯಾ ಏವ ಪಹೀನಾ, ನ ಪನ ಗಬ್ಭೋತಿ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಥ "ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ಅವತ್ವಾ ಪುನಬ್ಭವಗ್ಗಹಣಂ ಕಿಮತ್ಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಚ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಪುನಬ್ಭವಭೂತಾ**ತಿ ಖಣೇ ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ।

೧೧. **ಧಮ್ಮಧಾತು**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಧಮ್ಮೇ ಅನವಸೇಸೇ ಧಾರೇತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಉಪಧಾರೇತೀತಿ ಧಮ್ಮಧಾತು, ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಅವಬುಜ್ಝನಸಭಾವೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ, ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪಟಿಲಾಭಹೇತೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತೀ**ತಿ ರುಚಿವಸೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ದೇಸೇತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ, ತಂ ಪತ್ತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕರುಣಾವಿಪ್ಫಾರ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಫರಣಂ। ತಾದಿಗುಣಲಕ್ಖಣಮೇವ ಪುನ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪಥವೀಸಮಚಿತ್ತತ"**ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಪಥವೀ ಸುಚಿಅಸುಚಿನಿಕ್ಖೇಪಛೇದನಭೇದನಾದೀಸು ನ ವಿಕಮ್ಪತಿ, ಅನುರೋಧವಿರೋಧಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಏವಂ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಲಾಭಾಲಾಭಾದೀಸು ಅನುರೋಧವಿರೋಧಪ್ಪಹಾನತೋ ಅವಿಕಮ್ಪಿತಚಿತ್ತತಾಯ ಪಥವೀಸಮಚಿತ್ತತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ

“ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಫಲಸಮಾಪತ್ತೀ”ತಿ ತೀಸುಪಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। “ಪರೇಸು ಪನ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತೇಸುಪಿ ಅತ್ತನೋ ಪಥವೀಸಮಚಿತ್ತತಾಲಕ್ಖಣಂ ಅಕುಜ್ಝನಸಭಾವತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ”ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ। **ಜರಾಯ ಅನುಸಟನ್ತಿ** ಜರಾಯ ಪಲಿವೇಠಿತಂ। **ವಟ್ಟಖಾಣುಭೂತನ್ತಿ** ಅನೇಕೇಸಂ ಅನಯಬ್ಯಸನಾನಂ ನಿಪಾತಲಕ್ಖಣತ್ಥಮ್ಭಭೂತತಾಯ ಸಂಸಾರಖಾಣುಭೂತಂ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವುಡ್ಢತಾಯ ಆಸನ್ನವುತ್ತಿಮರಣನ್ತಿ ಸಮ್ಭಾವನವಸೇನ **“ಅಜ್ಜ ಮರಿತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಹನ್ತೇನ ಖೋ ಪನ ಉಸ್ಸಾಹೇನಾತಿ** “ಸಾಧು ಖೋ ಪನ ತಥಾರೂಪಾನಂ ಅರಹತಂ ದಸ್ಸನಂ ಹೋತೀ”ತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಜಾತಮಹುಸ್ಸಾಹೇನ। **ಅಪ್ಪಟಿಸಮಂ ಪುರೇಜಾತಭಾವನ್ತಿ** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಪುರೇಜಾತಭಾವಂ। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಸಮೋತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಸಮೋ,** ಪುರೇಜಾತಭಾವೋ।

“ಅಪೀ”ತಿ ಅವತ್ವಾ “ಪೀ”ತಿ ವದನ್ತೋ ಪಿ-ಸದ್ದೋಪಿ ವಿಸುಂ ಅತ್ಥಿ ನಿಪಾತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೇತಿ** “ಅಪಿ ನಾಮೇವಂ ಸಿಯಾ”ತಿ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಜೋತಕತಾಯ ಪಿಸದ್ದೋ ವತ್ತತಿ। **ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯಾತಿ** ವಚನಸ್ಸ ಮಧುರಭಾವತ್ಥಂ, ಮುದುಭಾವತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ಸಿಲಿಟ್ಠವಚನಂ ಹೋತೀತಿ** ಏವಂ ಏಕಮೇವ ಗಣನಂ ಅವತ್ವಾ ಅಪರಾಯ ಗಣನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ವಚನಂ ಲೋಕೇ ಸಿಲಿಟ್ಠವಚನಂ ಹೋತಿ ಯಥಾ “ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಉದಕಫುಸಿತಾನೀ”ತಿ। **ಸಮ್ಮಾ ಅಧಿಸಯಿತಾನೀತಿ** ಪಾದಾದೀಹಿ ಅತ್ತನಾ ನೇಸಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಘಾತಂ ಅಕರೋನ್ತಿಯಾ ಬಹಿವಾತಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಪರಿಹಾರತ್ಥಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪರಿ ಸಯಿತಾನಿ। ಉಪರಿಅತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ **ಅಧಿ**-ಸದ್ದೋ। **ಉತುಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಿಯಾತಿ** ತೇಸಂ ಅಲ್ಲಸಿನೇಹಪರಿಯಾದಾನತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯುಸ್ಮಾವಸೇನ ಉತುಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಿಯಾ। ತೇನಾಹ **“ಉಸ್ಮೀಕತಾನೀ”**ತಿ। **ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಭಾವಿತಾನೀತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಸಬ್ಬಸೋ ಕುಕ್ಕುಟವಾಸನಾಯ ವಾಸಿತಾನಿ। ತೇನಾಹ **“ಕುಕ್ಕುಟಗನ್ಧಂ ಗಾಹಾಪಿತಾನೀ”**ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಸೇದನಂ ಕುಕ್ಕುಟಗನ್ಧಪರಿಭಾವನಞ್ಚ ಸಮ್ಮಾ ಅಧಿಸಯನನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಆನುಭಾವನಿಪ್ಫಾದಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಮಾ ಅಧಿಸಯನೇನೇವ ಹಿ ಇತರದ್ವಯಂ ಇಜ್ಝತಿ । ನ ಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಅಧಿಸಯನತೋ ವಿಸುಂ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಸೇದನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಭಾವನಸ್ಸ ಚ ಕರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಪನ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ಇತರೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಇಜ್ಝನತೋ ವುತ್ತಂ **“ಏವಂ ತೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ತಾನಿ ಅಣ್ಡಾನಿ ಪರಿಪಾಲಿಯಮಾನಾನೀ”**ತಿ। **ನಖಸಿಖಾತಿ** ನಖಗ್ಗಾನಿ। **ಮುಖತುಣ್ಡಕನ್ತಿ** ಮುಖಗ್ಗಂ। **ಕಪಾಲಸ್ಸ ತನುಕತ್ತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಯಥಾ ಕಪಾಲಸ್ಸ ತನುತಾ ಆಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ತಥಾ ಕಪಾಲಸ್ಸ ತನುತಾಯ ನಖಸಿಖಾಮುಖತುಣ್ಡಕಾನಂ ಖರತಾಯ ಚ ಅಲ್ಲಸಿನೇಹಪರಿಯಾದಾನಂ ಕಾರಣವಚನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಞ್ಚುಟಿತಹತ್ಥಪಾದಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಹತ್ಥಾತಿ** ಪಕ್ಖಾ। ನ ಹಿ ಕುಕ್ಕುಟಾನಂ ಪಕ್ಖತೋ ಅಞ್ಞೋ ಹತ್ಥೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಆಲೋಕಟ್ಠಾನೇ। **ಪಕ್ಖೇ ವಿಧುನನ್ತಾತಿ** ಪಕ್ಖೇ ಚಾಲೇನ್ತಾ। **ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾನನ್ತಿ** ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸೋ ಜೇಟ್ಠೋ ಇತಿ ಅಸ್ಸ ವಚನೀಯೋತಿ ಯೋ ಪಠಮತರಂ ಅಣ್ಡಕೋಸತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಕುಕ್ಕುಟಪೋತಕೋ, ಸೋಯೇವ ಜೇಟ್ಠೋತಿ ವಚನೀಯೋ ಅಸ್ಸ, ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಪಟಿಪಾದೇನ್ತೋತಿ** ಸಂಸನ್ದೇನ್ತೋ। ತಿಭೂಮಕಪರಿಯಾಪನ್ನಾಪಿ ಸತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಕೋಸಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಹೀನಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ವೇಠಿತತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಅವಿಜ್ಜಾಕೋಸಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠೇಸು ಸತ್ತೇಸೂ”**ತಿ। **ಅಣ್ಡಕೋಸನ್ತಿ** ಬೀಜಕಪಾಲಂ। **ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇತಿ** ಲೋಕೋ ಏವ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ। **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಸಮ್ಮಾತಿ** ಅವಿಪರೀತತ್ಥೋ, **ಸಂ**-ಸದ್ದೋ ಸಾಮನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತೇನಾಕಾರೇನ ಸಯಮೇವ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬುಜ್ಝತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀತಿ ಮಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ **“ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಬೋಧಿ”**ನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಸಯಮೇವ ಚ ಬುಜ್ಝನಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಮಾತಿ** ವಾ ಪಸತ್ಥವಚನೋ, **ಸಂ**-ಸದ್ದೋ ಸುನ್ದರವಚನೋತಿ ಆಹ **“ಅಥ ವಾ ಪಸತ್ಥಂ ಸುನ್ದರಞ್ಚ ಬೋಧಿ”**ನ್ತಿ। ಬೋಧಿಸದ್ದಸ್ಸ ಅನೇಕತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಆಹ **“ಬೋಧೀತಿ ರುಕ್ಖೋಪಿ ಮಗ್ಗೋಪೀ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಅಬುಜ್ಝಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ರುಕ್ಖೋ** ಬೋಧಿ। ಸಯಂ ಬುಜ್ಝತಿ, ಬುಜ್ಝನ್ತಿ ವಾ ತೇನ ಅರಿಯಾತಿ **ಮಗ್ಗೋ** ಬೋಧಿ। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಬುಜ್ಝತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ** ಬೋಧಿ। ಬುಜ್ಝೀಯತಿ ಸಚ್ಛಿಕರೀಯತೀತಿ **ನಿಬ್ಬಾನಂ** ಬೋಧಿ। **ಅನ್ತರಾ ಚ ಬೋಧಿನ್ತಿ** ದುತಿಯಮುದಾಹರಣಂ ವಿನಾಪಿ ರುಕ್ಖಸದ್ದೇನ ಬೋಧಿಸದ್ದಸ್ಸ ರುಕ್ಖೇ ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ವರಭೂರಿಮೇಧಸೋತಿ** ಮಹಾಪಥವೀ ವಿಯ ಪತ್ಥಟವರಪಞ್ಞೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸಬ್ಬಗುಣದಾಯಕತ್ತಾತಿ** ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಅದಾಯಕತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಗುಣೇ ನ ದದಾತೀತಿ ಹಿ ಅಸಬ್ಬಗುಣದಾಯಕೋ, ಅಯುತ್ತಸಮಾಸೋಯಂ ಗಮಕತ್ತಾ ಯಥಾ “ಅಸೂರಿಯಂಪಸ್ಸಾನಿ ಮುಖಾನೀ”ತಿ।

ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯವತೋ ಸಹೇವ ಅರಹತ್ತಫಲೇನ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ದೇತಿ। ನನು ಚೇತ್ಥ ತೀಸು ವಿಜ್ಜಾಸು ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಕಥಮೇತಂ ಯುಜ್ಜತಿ "ಮಗ್ಗೋ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ದೇತೀ"ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ಸತಿಪಿ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೇ ಮಗ್ಗೇ ಸತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಹೋನ್ತೀತಿ "ಮಗ್ಗೋ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ದೇತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಸಾವಕೇಹಿ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಮೇವ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಞಾಣಂ। **ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿನ್ತಿ** ಜಾನಿಂ। ಜಾನನಞ್ಚ ನ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ"**ನ್ತಿ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಮಕಾಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿವೇಧೋಪಿ ನ ದೂರೇ ಠಿತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಪತ್ತೋಮ್ಹೀ"**ತಿ, ಪಾಪುಣಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಾಪುಣನಞ್ಚ ನ ಸಯಂ ಗನ್ತ್ವಾತಿ ಆಹ **"ಅಧಿಗತೋಮ್ಹೀ"**ತಿ, ಸಕಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಪಟಿಲಭಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನನ್ತಿ ಓಪಮ್ಮತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಮೇಯ್ಯೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಟಿಪಾದನಂ। **ಅತ್ಥೇನಾತಿ** ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥೇನ। ಯಥಾ ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ ಅಣ್ಡೇಸು ತಿವಿಧಕಿರಿಯಾಕರಣಂ ಕುಕ್ಕುಟಚ್ಛಾಪಕಾನಂ ಅಣ್ಡಕೋಸತೋ ನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಂ, ಏವಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ತಿವಿಧಾನುಪಸ್ಸನಾಕರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸತೋ ನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ...ಪೇ॰... ತಿವಿಧಾನುಪಸ್ಸನಾಕರಣ"**ನ್ತಿ। "ಸನ್ತಾನೇ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಣ್ಡಸದಿಸತಾ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಕುಕ್ಕುಟಚ್ಛಾಪಕಸದಿಸತಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ, ಬುದ್ಧಗುಣಾತಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಬುದ್ಧೋಯೇವ "ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ ಏತಂ, ವಾಸೇಟ್ಠ, ಅಧಿವಚನಂ ಧಮ್ಮಕಾಯೋ ಇತಿಪೀ"ತಿ ವಚನತೋ। **ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಸ್ಸ ತನುಭಾವೋತಿ** ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಸ್ಸ ತನುಭಾವೋ, ಪಟಿಚ್ಛಾದನಸಾಮತ್ಥಿಯಸ್ಸ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅಣ್ಡಕೋಸಸದಿಸತಾ। ಮುದುಭೂತಸ್ಸಪಿ ಖರಭಾವಾಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಥದ್ಧಖರಭಾವೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಿಕ್ಖಖರವಿಪ್ಪಸನ್ನಸೂರಭಾವೋತಿ** ಏತ್ಥ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಸುಖಾನುಪ್ಪವೇಸೋ **ತಿಕ್ಖತಾ,** ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾಪಿ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಅನತಿಕ್ಕಮನತೋ ಅಕುಣ್ಠತಾ **ಖರಭಾವೋ।** ತಿಕ್ಖೋಪಿ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಸರೋ ಲಕ್ಖಂ ಪತ್ವಾ ಕುಣ್ಠೋ ಹೋತಿ, ನ ತಥಾ ಇದಂ। ಸತಿಪಿ ಖರಭಾವೇ ಸುಖುಮಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಕಿಲೇಸಸಮುದಾಚಾರಸಙ್ಖೋಭರಹಿತತಾಯ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ **ಪಸನ್ನಭಾವೋ,** ಸತಿಪಿ ಚ ಪಸನ್ನಭಾವೇ ಅನ್ತರಾ ಅನೋಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಸುಟ್ಠು ಅಭಿಭವನತೋ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ **ಸೂರಭಾವೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಮಿಮೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಮೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮಕಾಲೋತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ, ತದಾ ಚ ಸಾ ಮಗ್ಗಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಧಾರೇನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಗಬ್ಭಗ್ಗಹಣಕಾಲೋ"**ತಿ। **ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಯ ಅನನ್ತರಂ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಅನುಲೋಮವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಮಗ್ಗವಿಜಾಯನತ್ಥಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ। **ಅನುಪುಬ್ಬಾಧಿಗತೇನಾತಿ** ಪಠಮಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಧಿಗತೇನ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಕ್ಖೇತಿ** ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಪಕ್ಖೇ। ಲೋಕುತ್ತರಾಭಿಞ್ಞಾ ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಂ ಪದಾಲಿತಾ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ ಕತ್ಥಚಿ "ಛಅಭಿಞ್ಞಾಪಕ್ಖೇ"ತಿ ಲಿಖನ್ತಿ, ಸೋ ಅಪಾಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಜೇಟ್ಠೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ** ವುದ್ಧತಮತ್ತಾ **ಜೇಟ್ಠೋ,** ಸಬ್ಬಗುಣೇಹಿ ಉತ್ತಮತ್ತಾ ಪಸತ್ಥತಮೋತಿ **ಸೇಟ್ಠೋ।**

ಇದಾನಿ "ಆರದ್ಧಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೀರಿಯ"ನ್ತಿಆದಿಕಾಯ ದೇಸನಾಯ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏವಂ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬಭಾಗತೋ ಪಭುತೀತಿ** ಭಾವನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಚಿತ್ತಮೇವಮುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ** ಏವಂ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಮಾನಪರಿವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಚಿತ್ತಮುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಚಿತ್ತಮೇವ ಉಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಮೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ನ ತಾವ ಭಗವತಿ ಪಸಾದೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿನಾತಿ** ವಿನಟ್ಠಸ್ಸತಿನಾ, ಸತಿವಿರಹಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾರದ್ಧಕಾಯೇನಾತಿ** ಸದರಥಕಾಯೇನ। **ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇತಿ** ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಮಣ್ಡಭಾವಪ್ಪತ್ತೇ ಠಾನೇ। ಬೋಧೀತಿ ಹಿ ಪಞ್ಞಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಾ ಏತ್ಥ ಮಣ್ಡಾ ಪಸನ್ನಾ ಜಾತಾತಿ ಸೋ ಪದೇಸೋ "ಬೋಧಿಮಣ್ಡೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾತೋ। **ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ** "ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚ ಅಟ್ಠಿ ಚ ಅವಸಿಸ್ಸತು, ಸರೀರೇ ಉಪಸುಸ್ಸತು ಮಂಸಲೋಹಿತ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೫; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೬) ಏವಂ ವುತ್ತಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ವೀರಿಯಂ। ತತ್ಥ ತಚೋತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ನ್ಹಾರು ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಅಟ್ಠಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಮಂಸಲೋಹಿತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತಚೋ ಏಕಂ ಅಙ್ಗನ್ತಿ** ಚ ತಚೇ ನಿರಪೇಕ್ಖಭಾವೋ ಏಕಂ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಪಧಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ತಚೇ ಪಲುಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ತಂನಿಮಿತ್ತಂ ಅವೋಸಾನಾಪಜ್ಜನಂ ತಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಏಕಂ ಕಾರಣಂ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ

ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಭಂ ಸಿಥಿಲಂ ಅಕತ್ವಾ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತುಸ್ಸಾಹನಭಾವೇನ ಗಹಿತಂ। ತೇನಾಹ "**ಅಸಿಥಿಲಪ್ಪವತ್ತಿತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ಅಸಲ್ಲೀನನ್ತಿ ಅಸಙ್ಕುಚಿತಂ ಕೋಸಜ್ಜವಸೇನ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಅನಾಪನ್ನಂ। **ಉಪಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಓಗಾಹನಸಙ್ಖಾತೇನ ಅಪಿಲಾಪಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಾ। ತೇನಾಹ "**ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖೀಭಾವೇನಾ**"ತಿ। ಸಮ್ಮೋಸಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ನ ಸಮ್ಮುಟ್ಠಾತಿ **ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ**। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನೇವ ಚಿತ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸದ್ಧಂ, ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನೇವ ಚ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಸಹೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ವಿನಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಕಾಯಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನಾ**"ತಿ। ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಯಾನಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಾವಹತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ರೂಪಕಾಯೋಪಿ ಪಸ್ಸದ್ಧೋಯೇವ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ಸೋ ಚ ಖೋ**ತಿ ಸೋ ಚ ಖೋ ಕಾಯೋ। **ವಿಗತದರಥೋ**ತಿ ವಿಗತಕಿಲೇಸದರಥೋ। ನಾಮಕಾಯೇ ಹಿ ವಿಗತದರಥೇ ರೂಪಕಾಯೋಪಿ ವೂಪಸನ್ತದರಥಪರಿಳಾಹೋ ಹೋತಿ। **ಸಮ್ಮಾ ಆಹಿತ**ನ್ತಿ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ವಿಧಾವನಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಹಿತಂ ಠಪಿತಂ। ತೇನಾಹ "**ಸುಟ್ಠು ಠಪಿತ**"ನ್ತಿಆದಿ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನೇಕಗ್ಗಭಾವೋ ವಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚಞ್ಚಲತಾ, ಸಾ ಸತಿ ಏಕಗ್ಗತಾಯ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಏಕಗ್ಗಂ ಅಚಲಂ ನಿಪ್ಫನ್ದನ**"ನ್ತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ "ಆರದ್ಧಂ ಖೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವೀರಿಯಸತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧೀನಂ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನೇನ।

ನನು ಚ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಮ್ಪಿ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಪಟಿಪದಾಯ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಪನ ನಾನನ್ತರಿಕಭಾವೇನ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧಾತಿ ನ ಗಹಿತಾ। ಅಸತಿ ಹಿ ಸದ್ಧಾಯ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವೋಯೇವ, ಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹೇ ಚ ನೇಸಂ ಅಸತಿ ಞಾಯಾರಮ್ಭಾದಿಭಾವೋ ನ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಅಸಲ್ಲೀನಾಸಮ್ಮೋಸತಾದಯೋ ವೀರಿಯಾದೀನನ್ತಿ ಅಸಲ್ಲೀನತಾದಿಗ್ಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಝಾನಭಾವನಾಯಂ ವಾ ಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಂ ಅಧಿಕಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಮಾಧಿಪರಿಯೋಸಾನಾವ ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಪಟಿಪದಾ ಕಥಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಠಮಜ್ಝಾನಕಥಾ

ಇದಾನಿ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಝಾನವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭಂ॰ ೫೦೮) ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೇನೇವ ಸಂವಣ್ಣೇತುಕಾಮೋ ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಅವಚನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತತ್ಥ ಕತಮೇ ಕಾಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ ಪತ್ಥನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋ ದುಬ್ಬಲೋ ಲೋಭೋ ಛನ್ದನಟ್ಠೇನ **ಛನ್ದೋ,** ತತೋ ಬಲವಾ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ **ರಾಗೋ,** ತತೋಪಿ ಬಲವತರೋ ಬಹಲರಾಗೋ **ಛನ್ದರಾಗೋ**। ನಿಮಿತ್ತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಸಙ್ಕಪ್ಪೇತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ,** ತಥಾಪವತ್ತೋ ಲೋಭೋ। ತತ್ಥ **ನಿಮಿತ್ತಸಙ್ಕಪ್ಪನಾ** ನಾಮ ಅವಯವೇ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ "ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಉಪರೂಪರಿ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಕಪ್ಪನಾ। **ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸಙ್ಕಪ್ಪನಾ** ಪನ "ಹತ್ಥಾ ಸೋಭನಾ, ಪಾದಾ ಸೋಭನಾ"ತಿ ಏವಂ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಪ್ಪನಾತಿ। ಕಿಲೇಸಾನಞ್ಹಿ ಅನು ಅನು ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪರಿಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಿವಸೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಅವಯವಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತೋ ಬಲವಾ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ **ರಾಗೋ,** ಸಙ್ಕಪ್ಪವಸೇನೇವ ಪವತ್ತೋ ತತೋಪಿ ಬಲವತರೋ **ಸಙ್ಕಪ್ಪರಾಗೋ**। ಸ್ವಾಯಂ ಪಭೇದೋ ಏಕಸ್ಸೇವ ಲೋಭಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ ಅವತ್ಥಾಭೇದವಸೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಯಥಾ "ವಚ್ಛೋ ದಮ್ಮೋ ಬಲೀಬದ್ದೋ"ತಿ। **ಕಾಮಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ, ಕಾಮೇನ್ತೀತಿ ಕಾಮಾ, ಕಾಮೇನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ವಾ।

ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ತಂ ಕತಮಂ, ತಂ ಕಥನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವಿಚ್ಚಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಸುಂ ಹುತ್ವಾ। ತೇನಾಹ "**ವಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪಸಕ್ಕಿತ್ವಾ**"ತಿ, ಪಜಹನವಸೇನ ಅಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಿವಿಚ್ಚಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿವೇಚನಂ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಕಾಮಾನಂ ಅಭಾವಮತ್ತಂ ವುತ್ತಂ। **ವಿವಿಚ್ಚೇವಾ**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಏಕಂಸತೋ ಕಾಮಾನಂ ವಿವೇಚೇತಬ್ಬತಾದೀಪನೇನ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತಾ ಝಾನಸ್ಸ ಕಾಮವಿವೇಕಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಚ ಝಾನಾಧಿಗಮೂಪಾಯತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪಠಮಜ್ಝಾನ**"ನ್ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ "**ಕಥ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನ್ಧಕಾರೇ ಸತಿ ಪದೀಪೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಏತೇನ ಯಥಾ ಪದೀಪಾಭಾವೇನ ರತ್ತಿಯಂ ಅನ್ಧಕಾರಾಭಿಭವೋ, ಏವಂ ಝಾನಾಭಾವೇನ ಚಿತ್ತಸನ್ತತಿಯಂ ಕಾಮಾಭಿಭವೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಪದೇಯೇವ ಅವಧಾರಣವಚನಂ, ನ ಖೋ ಪನ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ "ಕಾಮೇಹಿ ಏವಾ"ತಿ ಅವಧಾರಣಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ। **ತನ್ನಿಸ್ಸರಣತೋ**ತಿ ನಿಸ್ಸರನ್ತಿ ನಿಗ್ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾತಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ। ಕೇ ನಿಗ್ಗಚ್ಛನ್ತಿ? ಕಾಮಾ। ತೇಸಂ ಕಾಮಾನಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಪಹಾನಂ **ತನ್ನಿಸ್ಸರಣಂ,** ತತೋ ಕಾಮನಿಸ್ಸರಣತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥಂ ಪನ ಸಮಾನೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇ ಕಾಮಾನಮೇವೇತಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ನ ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಯುತ್ತಿತೋ ಆಗಮತೋ ಚ ಸಾಧೇತುಂ **"ಕಾಮಧಾತೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ**ತಿ ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಕಾಮಭವಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪದಾಭಾವತೋ। ತೇನ ಇಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಕಾಮಪರಿಞ್ಞಾಭಾವಮಾಹ । **ಕಾಮರಾಗಪಟಿಪಕ್ಖತೋ**ತಿ "ಛನ್ದೋ ಕಾಮೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೧) ವುತ್ತವಿಭಾಗಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಕಾಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಭಾವತೋ। ತೇನ ಯಥಾ ಮೇತ್ತಾ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ, ಕರುಣಾ ವಿಹಿಂಸಾಯ, ಏವಮಿದಂ ಝಾನಂ ಕಾಮರಾಗಸ್ಸ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ವಿಪಾಕೇನ ಚೇತ್ಥ ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಪಕ್ಖತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಮತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಯಾ ವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ಕಾಮರಾಗತೋ ಕಾಮಧಾತುತೋ ಚ ವಿನಿವತ್ತಸಭಾವತ್ತಾ ಇದಂ ಝಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಕಾಮಾನಮೇವ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪಾಠಾಗತೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ।

ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ತಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತುಂ ಪುರಿಮಪದೇಯೇವ ಅವಧಾರಣಂ ಗಹಿತಂ, ಉತ್ತರಪದೇಪಿ ಪನ ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇವ ತಥಾ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉತ್ತರಪದೇಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇತೋ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದತೋ। **ಏಸ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ**ತಿ ಏಸ ನಿಯಮೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಾಧಾರಣವಚನೇನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬವಿವೇಕಸಾಧಾರಣವಚನೇನ। ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕಾ **ತದಙ್ಗವಿವೇಕಾದಯೋ**। ಕಾಯಚಿತ್ತಉಪಧಿವಿವೇಕಾ **ಕಾಯವಿವೇಕಾದಯೋ**। **ತಯೋ ಏವ ಇಧ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ**ತಿ ತಯೋ ಏವ ಇಧ ಝಾನಕಥಾಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿವೇಕಾದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ನಿದ್ದೇಸೇ**ತಿ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ (ಮಹಾನಿ॰ ೧)। ತತ್ಥ ಹಿ "ಉದ್ದಾನತೋ ದ್ವೇ ಕಾಮಾ ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ ಚಾ"ತಿ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ "ಕತಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಮನಾಪಿಯಾ ರೂಪಾ…ಪೇ॰… ಮನಾಪಿಯಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ಥುಕಾಮಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। ತೇ ಪನ ಕಾಮೀಯನ್ತೀತಿ ಕಾಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ನಿದ್ದೇಸೇಯೇವ। **ವಿಭಙ್ಗೇ**ತಿ ಝಾನವಿಭಙ್ಗೇ। **ಏವಞ್ಹಿ ಸತೀ**ತಿ ಏವಂ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇ ಸತಿ। **ವತ್ಥುಕಾಮೇಹಿಪೀ**ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಏವಂ ಯುಜ್ಜಮಾನತ್ಥನ್ತರಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ ಪಿ-ಸದ್ದೋ, ನ ಕಿಲೇಸಕಾಮಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕಸ್ಸ ದುತಿಯಪದೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ತೇನಾ**ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮವಿವೇಕೇನ। **ಕಾಯವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಪುತ್ತದಾರಾದಿಪರಿಗ್ಗಹವಿವೇಕದೀಪನತೋ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ಪುರಿಮೇನಾತಿ ಕಾಯವಿವೇಕೇನ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದದ್ವಯೇ। ಇತೋ ವಾ ನಿದ್ಧಾರಿತೇ ವಿವೇಕದ್ವಯೇ, ಅಕುಸಲಸದ್ದೇನ ಯದಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ, ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾಪಿ ವಾ ಗಹಿತಾ, ಸಬ್ಬಥಾ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ದುತಿಯೇನ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕವಚನತೋ"**ತಿ। **ದುತಿಯೇನಾ**ತಿ ಚ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತೇಸ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ। ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸಾನಂ ವತ್ಥುನೋ ಪಹಾನಂ **ಸಂಕಿಲೇಸವತ್ಥುಪ್ಪಹಾನಂ**। **ಲೋಲಭಾವೋ** ನಾಮ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ರೂಪಾದೀಸು ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದೋ, ತಸ್ಸ ಹೇತೂ ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಏವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಬಾಲಭಾವಸ್ಸ ಹೇತುಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಬಾಲಭಾವೋ** ನಾಮ ಅವಿಜ್ಜಾ, ದುಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತಿತಾದಿ ವಾ, ತಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಹೇತೂ। ಕಾಮಗುಣಾಧಿಗಮಹೇತು ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಸುದ್ಧಪ್ಪಯೋಗೋ ಹೋತೀತಿ ತಬ್ಬಿವೇಕೇನ **ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿ** ವಿಭಾವಿತಾ। ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಸೋಧನೇನ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಸಂವಡ್ಢನೇನ ಚ ಅಜ್ಝಾಸಯವಿಸೋಧನಂ **ಆಸಯಪೋಸನಂ**। **ಆಸಯಪೋಸನ**ನ್ತಿ ಚ ಝಾನಭಾವನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಪುಬ್ಬಯೋಗಾದಿವಸೇನ ಸಿದ್ಧಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಸಮ್ಪದಾ , ಸಾ ಪನ ತಣ್ಹುಪತಾಪವಿಗಮೇನ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನೇನಾ"ತಿ। **ಕಾಮೇಸೂ**ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ।

ಅನೇಕಭೇದೋತಿ ಕಾಮಾಸವಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನಾದಿವಸೇನ ರೂಪತಣ್ಹಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದೋ। **ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋಯೇವಾ**ತಿ ಕಾಮಸಭಾವೋಯೇವ ಛನ್ದೋ, ನ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದೋ ನಪಿ ಕುಸಲಚ್ಛನ್ದೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಕುಸಲಪರಿಯಾಪನ್ನೋಪೀ**ತಿ "ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಅಕುಸಲೇಸು ಅನ್ತೋಗಧೋಪಿ। **ಝಾನಪಟಿಪಕ್ಖತೋ**ತಿ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ತಂಹೇತು ತಂನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಸುಂ ವುತ್ತೋ, ಅಕುಸಲಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಸುಂ ಸರೂಪೇನ ಗಹಿತೋ। ಯದಿ

ಕಿಲೇಸಕಾಮೋವ ಪುರಿಮಪದೇ ವುತ್ತೋ, ತಂ ಕಥಂ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ “**ಅನೇಕಭೇದತೋ**”ತಿಆದಿ। **ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪೀತಿ** ದಿಟ್ಠಿಮಾನಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಾದೀನಂ ತಂಸಹಿತಫಸ್ಸಾದೀನಞ್ಚ। **ಉಪರಿಝಾನಙ್ಗಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತೋತಿ** “ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಉಪರಿಝಾನಙ್ಗಾನಿ, ತೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತೋ ತಪ್ಪಚ್ಚನೀಕನೀವರಣವಚನಂ। “ಉಪರಿಝಾನಙ್ಗಾನಂ ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತೋ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ತತ್ಥ **ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತೋತಿ** ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನಝಾನಙ್ಗಾನಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕವಸೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತೋತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। **ಝಾನಙ್ಗಪಚ್ಚನೀಕಾನೀತಿ** ಝಾನಙ್ಗಾನಂ ಪವತ್ತಿನಿವಾರಣತೋ ಝಾನಙ್ಗಪಚ್ಚನೀಕಾನಿ। **ವಿದ್ಧಂಸಕಾನೀತಿ** ವಿಘಾತಕಾನಿ। **ಸಮಾಧಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ** ರಾಗಪಣಿಧಿಯಾ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭಾವತೋ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಹಿ ಪಲೋಭಿತಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನತೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಧಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। **ಪೀತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸಾತಿ** ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖೇಮತ್ತಾ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ಪೀತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ। **ವಿತಕ್ಕೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸಾತಿ** ಯೋನಿಸೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪನವಸೇನ ಸವಿಪ್ಫಾರಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। **ಸುಖಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸಾತಿ** ಸುಖಂ ವೂಪಸನ್ತಸೀತಲಸಭಾವತ್ತಾ ಅವೂಪಸಮಾನುತಾಪಸಭಾವಸ್ಸ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ। **ವಿಚಾರೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯಾತಿ** ವಿಚಾರೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನುಮಜ್ಜನವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಪತಿರೂಪಸಭಾವತ್ತಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ಮಹಾಕಚ್ಚಾನತ್ಥೇರೇನ ದೇಸಿತಾ ಪಿಟಕಾನಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಪೇಟಕಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಪೇಟಕೇ**।

ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಭೇದವಿಸಯಸ್ಸಾತಿ ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಿಸೇಸವಿಸಯಸ್ಸ। **ಆಘಾತವತ್ಥುಭೇದಾದಿವಿಸಯಾನನ್ತಿ** ಬ್ಯಾಪಾದವಿವೇಕವಚನೇನ “ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ”ತಿಆದಿಆಘಾತವತ್ಥುಭೇದವಿಸಯಸ್ಸ ದೋಸಸ್ಸ, ಮೋಹಾಧಿಕೇಹಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಾದೀಹಿ ವಿವೇಕವಚನೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನ ದುಕ್ಖಾದಿಪುಬ್ಬನ್ತಾದಿಭೇದವಿಸಯಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ। ಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದತದೇಕಟ್ಠಥಿನಮಿದ್ಧಾದಿವಿಕ್ಖಮ್ಭಕಞ್ಚೇತಂ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖಸಭಾವತ್ತಾ ಸಬ್ಬಕುಸಲಾನಂ, ತೇನ ಸಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಪ್ಪಹಾಯಕಂ ಹೋನ್ತಮ್ಪಿ ಕಾಮರಾಗಾದಿವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಭಾವಮೇವ ಹೋತಿ ತಂಸಭಾವತ್ತಾತಿ ಅವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ನೀವರಣಾಕುಸಲಮೂಲಾದೀನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ।

ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ನತ್ಥಿ ಕಾಚಿ ವಸವತ್ತಿತಾತಿ ವಸವತ್ತಿಭಾವನಿವಾರಣತ್ಥಂ “**ವಿತಕ್ಕನಂ ವಿತಕ್ಕೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿತಕ್ಕನನ್ತಿ** ಹಿ ವಿತಕ್ಕನಕಿರಿಯಾ, ಸಾ ಚ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪವತ್ತಿಮತ್ತಮೇವಾತಿ ಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ ವಸವತ್ತಿಭಾವನಿವಾರಣಾಯ ಹೋತಿ। ತಯಿದಂ ವಿತಕ್ಕನಂ “ಈದಿಸಮಿದ”ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಪರಿಕಪ್ಪನನ್ತಿ ಆಹ “**ಊಹನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ವಿತಕ್ಕಬಲೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಭಿನಿರುಳ್ಹಂ ವಿಯ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ ವುತ್ತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಕೋಚಿ ರಾಜವಲ್ಲಭಂ ಞಾತಿಂ ವಾ ಮಿತ್ತಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ರಾಜಗೇಹಂ ಆರೋಹತಿ ಅನುಪವಿಸತಿ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರೋಹತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರೋಹತೀತಿ? ವಿತಕ್ಕಬಲೇನೇವ। ಯಥಾ ಹಿ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪರಿಚಯೇನ ತೇನ ವಿನಾಪಿ ನಿರಾಸಙ್ಕೋ ರಾಜಗೇಹಂ ಪವಿಸತಿ, ಏವಂ ಪರಿಚಯೇನ ವಿತಕ್ಕೇನ ವಿನಾಪಿ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರೋಹತಿ। **ಪರಿಚಯೇನಾತಿ** ಚ ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತವಿತಕ್ಕಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಪರಿಚಯೇನ। ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಹಿ ಸನ್ತಾನೇ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿರುಹನಂ ಚಿರಪರಿಚಿತಂ, ತೇನ ತಂ ಕದಾಚಿ ವಿತಕ್ಕೇನ ವಿನಾಪಿ ತತ್ಥ ಪವತ್ತತೇವ। ಯಥಾ ತಂ ಞಾಣಸಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಚಿರಪರಿಚಿತಂ ಕದಾಚಿ ಞಾಣರಹಿತಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಯಥಾ ವಾ ಕಿಲೇಸಸಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸರಹಿತಮ್ಪಿ ಪರಿಚಯೇನ ಕಿಲೇಸವಾಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಆಹನನಪರಿಯಾಹನನರಸೋತಿ ಆದಿತೋ, ಅಭಿಮುಖಂ ವಾ ಹನನಂ **ಆಹನನಂ**। ಪರಿತೋ, ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ವಾ ಆಹನನಂ **ಪರಿಯಾಹನನಂ**। “ರೂಪಂ ರೂಪಂ, ಪಥವೀ ಪಥವೀ”ತಿ ಆಕೋಟೇನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಪವತ್ತಿ ಆಹನನಂ ಪರಿಯಾಹನನನ್ತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿರೋಪೇತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಗಹಣಯೋಗ್ಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಆಕೋಟೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೇನ “ಆಕೋಟನಲಕ್ಖಣೋ ವಿತಕ್ಕೋ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೇರೀ ಆಕೋಟಿತಾ ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಅನುರವತಿ ಅನುಸದ್ದಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಥಾ ಆಕೋಟನಾ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಅನುರವನಾ ಅನುಸದ್ದನಾ, ಏವಂ ವಿಚಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ”ತಿ ಆಕೋಟನಲಕ್ಖಣತಾ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಾ? ನಾಯಂ ವಿರೋಧೋ। ಥೇರೇನ ಹಿ ಕಿಚ್ಚಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ಲಕ್ಖಣಂ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಾನಞ್ಹಿ ಸಭಾವವಿನಿಮುತ್ತಾ ಕಾಚಿ ಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ತಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ ಚ।

ಬೋಧನೇಯ್ಯಜನಾನುರೋಧೇನ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ಏಕೀಭಾವೋಪಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ ಪರಿಯಾಯವಚನೇಹಿ ವಿಯ ಸಮಾರೋಪಿತರೂಪೇಹಿ ಬಹೂಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಪಕಾಸೀಯತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸೋ ಸುಟ್ಠು ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತಿ। **ಆನಯನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆನಯನಂ** ಚಿತ್ತೇ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಉಪನಯನಂ, ಆಕಡ್ಢನಂ ವಾ।

ಅನುಸಞ್ಚರಣಂ ಅನುಪರಿಬ್ಭಮನಂ। ಸ್ವಾಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಸನ್ತಾನಮ್ಹಿ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಏವ ಸನ್ತಾನೇ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅನುಮಜ್ಜನ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಮಸನಂ, ಪರಿಮಜ್ಜನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ "ವಿಚಾರೋ ಪರಿಮಜ್ಜನಹತ್ಥೋ ವಿಯ ಸಞ್ಚರಣಹತ್ಥೋ ವಿಯಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣೇ। ಸಹಜಾತಾನಂ ಅನುಯೋಜನಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನುವಿಚರಣಸಙ್ಖಾತಅನುಮಜ್ಜನವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧನಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ ವಿಯ ಪವತ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ "ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧನತಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತೇನೇವ ಚ "ಘಣ್ಟಾನುರವೋ ವಿಯ, ಪರಿಬ್ಭಮನಂ ವಿಯಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ। **ಕತ್ಥಚೀ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಪರಿತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಚ। **ಓಳಾರಿಕಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ವಿಚಾರತೋ ಓಳಾರಿಕಟ್ಠೇನ। ಯಥಾ ಘಣ್ಟಾಭಿಘಾತಸದ್ದೋ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖನಿರೋಪನಟ್ಠೇನ ವಿತಕ್ಕೋ ಚೇತಸೋ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಘಣ್ಟಾಭಿಘಾತಸದ್ದೋ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ವಿಪ್ಫಾರವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಿಪ್ಫಾರೋ** ನಾಮ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನೋಲೀನತಾ ಅಸಙ್ಕೋಚೋ, ಸೋ ಪನ ಅಭಿನಿರೋಪನಭಾವೇನ ಚಲನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಪರಿಪ್ಫನ್ದನಭಾವೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಪರಿಬ್ಭಮನಂ ವಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವವೀಮಂಸನತ್ಥಂ ಪರಿಬ್ಭಮನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ದುಕನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ -

> "ಆಕಾಸೇ ಗಚ್ಛತೋ ಮಹಾಸಕುಣಸ್ಸ ಉಭೋಹಿ ಪಕ್ಖೇಹಿ ವಾತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಕ್ಖೇ ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಗಮನಂ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚೇತಸೋ ಅಭಿನಿರೋಪನಭಾವೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ವಾತಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಪಕ್ಖೇ ಫನ್ದಾಪಯಮಾನಸ್ಸ ಗಮನಂ ವಿಯ ಅನುಮಜ್ಜನಭಾವೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿಚಾರೋ"ತಿ -

ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧನೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಉಪಚಾರೇ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಯಂ ವಾ ಸನ್ತಾನೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ವಿತಕ್ಕೋ ನಿಚ್ಚಲೋ ಹುತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೇ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಪುಬ್ಬಾರಮ್ಮಣೇ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತಭೂತೋ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಪ್ಫಾರವಾ ಹೋತಿ, ನ ತಥಾ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ನಿರನ್ತರಂ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ, ನಾತಿವಿಪ್ಫಾರವಾ ಪನ ತತ್ಥ ಹೋತಿ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಭಾವತೋ। **ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಸು ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀ**ತಿ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ಅಭಿನಿರೋಪನಾಕಾರೋ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ತದಭಾವತೋ ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ವಿಚಾರಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ಅನುಮಜ್ಜನಾಕಾರೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಪರೋ ನಯೋ - ಮಲಗ್ಗಹಿತಂ ಕಂಸಭಾಜನಂ ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ದಳ್ಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇತರೇನ ಹತ್ಥೇನ ಚುಣ್ಣತೇಲಏಳಕಲೋಮಾದಿಕತಚುಮ್ಬಟಕೇನ ಪರಿಮಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ದಳ್ಹಂ ಗಹಣಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೋ, ಪರಿಮಜ್ಜನಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿಚಾರೋ। ತಥಾ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ ದಣ್ಡಪ್ಪಹಾರೇನ ಚಕ್ಕಂ ಭಮಯಿತ್ವಾ ಭಾಜನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಸ್ಸ ಉಪ್ಪೀಳನಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೋ, ತಸ್ಸೇವ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಞ್ಚರಣಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿಚಾರೋ। ತಥಾ ಕಂಸಭಾಜನಾದೀಸು ಕಿಞ್ಚಿ ಮಣ್ಡಲಂ ವಟ್ಟಲೇಖಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಠಿತಕಣ್ಟಕೋ ವಿಯ ಅಭಿನಿರೋಪನೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಬಹಿ ಪರಿಬ್ಭಮನಕಣ್ಟಕೋ ವಿಯ ಅನುಮಜ್ಜನೋ ವಿಚಾರೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯಥಾ ಪುಪ್ಫಫಲಸಾಖಾದಿಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ರುಕ್ಖೋ "ಸಪುಪ್ಫೋ ಸಫಲೋ"ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕಾದಿಅಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಝಾನಂ "ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ವೋಹರೀಯತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ರುಕ್ಖೋ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಭಙ್ಗೇ ಪನಾ**ತಿಆದೀಸು ಝಾನಭಾವನಾಯ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ದೇಸೇತಬ್ಬತ್ತಾ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೦೮) ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಝಾನಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನೀತಿ। ಯದಿಪಿ ವಿಭಙ್ಗೇ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ತತ್ರಾಪಿ ವಿಭಙ್ಗೇಪಿ ಯಥಾ ಇಧ "ಇಮಿನಾ ಚ ವಿತಕ್ಕೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಧಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸೇವ

ಅಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಥ ವಾ ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಮಙ್ಗಿತಾದಸ್ಸನೇನ ಝಾನಸ್ಸೇವ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರತಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ "**ಅತ್ಥೋ ಪನ ತತ್ರಾಪಿ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ**"ತಿ।

ವಿವೇಕಸದ್ದಸ್ಸ ಭಾವಸಾಧನತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ತಸ್ಮಾ ವಿವೇಕಾ**"ತಿ। ಹೇತುಅತ್ಥೇ ಚೇತಂ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ವಿವೇಕಾ ಹೇತುಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವೇಕ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಕತ್ತುಸಾಧನತಂ ಕಮ್ಮಸಾಧನತಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ವಿವೇಕೇ**"ತಿ। "ವಿವಿತ್ತೋ"ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ನೀವರಣೇಹಿ ವಿನಾಭೂತೋ ತೇಹಿ ವಿವೇಚಿತೋತಿ ಚ ಸಾಧನದ್ವಯಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಮೇವಾತಿ। **ಪೀನಯತೀ**ತಿ ತಪ್ಪೇತಿ ವಡ್ಢೇತಿ ವಾ। **ಸಮ್ಪಿಯಾಯನಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಪರಿತುಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾ। **ಪೀನನರಸಾ**ತಿ ಪರಿಬ್ರೂಹನರಸಾ। **ಫರಣರಸಾ**ತಿ ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪನರಸಾ। ಉದಗ್ಗಭಾವೋ **ಓದಗ್ಯಂ**। ಸುಖಯತೀತಿ **ಸುಖಂ,** ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಲದ್ಧಸ್ಸಾದೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ ಪರಿಯಾಯಲದ್ಧೋ ಧಮ್ಮತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕತ್ತುನಿವತ್ತನತ್ಥೋ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಭಾವಸಾಧನಮೇವ ಲಬ್ಭತೀತಿ "**ಸುಖನಂ ಸುಖ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಾತಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಇಟ್ಠಸಭಾವತ್ತಾ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ವಾ ಅತ್ತನಿ ಸಾದಯತೀತಿ ಸಾತಂ ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಸಾತಂ ಮಧುರನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಸಾತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸಾತಲಕ್ಖಣಂ। **ಉಪಬ್ರೂಹನರಸ**ನ್ತಿಆದೀಸು **ಉಪಬ್ರೂಹನಂ** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಂವದ್ಧನಂ, ದುಕ್ಖಂ ವಿಯ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವಿಯ ಅನಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅನು ಅನು ಗಣ್ಹನಂ ಉಪಕಾರಿತಾ ವಾ ಅನುಗ್ಗಹೋ। **ಕತ್ಥಚೀ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಕೇ। **ಪಟಿಲಾಭತುಟ್ಠೀ**ತಿ ಪಟಿಲಾಭವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕತುಟ್ಠಿ। **ಪಟಿಲದ್ಧರಸಾನುಭವನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣರಸಸ್ಸ ಅನುಭವನಂ। ಏತೇನ ಪೀತಿಸುಖಾನಿ ಸಭಾವತೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। **ಯತ್ಥ ಪೀತಿ, ತತ್ಥ ಸುಖ**ನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ವಿಯ ವಿಚಾರೇನ ಪೀತಿಯಾ ಸುಖೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗಮಾಹ। **ಯತ್ಥ ಸುಖಂ, ತತ್ಥ ನ ನಿಯಮತೋ ಪೀತೀ**ತಿ ವಿಚಾರಸ್ಸ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೇನ, ಸುಖಸ್ಸ ಪೀತಿಯಾ ಅನಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗಂ। ತೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಾನಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗಿತಾಯ ಪೀತಿಸುಖಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಂ ಉದಕಂ ತಾರೇನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕನ್ತಾರಂ,** ನಿರುದಕಮರುಟ್ಠಾನಂ। ವನಮೇವ **ವನನ್ತಂ**। **ವನಚ್ಛಾಯಪ್ಪವೇಸನಉದಕಪರಿಭೋಗೇಸು ವಿಯ ಸುಖ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೋ ಮಹಾಕನ್ತಾರಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಘಮ್ಮಪರೇತೋ ತಸಿತೋ ಪಿಪಾಸಿತೋ ಪಟಿಪಥೇ ಪುರಿಸಂ ದಿಸ್ವಾ "ಕತ್ಥ ಪಾನೀಯಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಸೋ "ಅಟವಿಂ ಉತ್ತರಿತ್ವಾವ ಜಾತಸ್ಸರವನಸಣ್ಡೋ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಲಭಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ ವದೇಯ್ಯ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾವ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಲದಲನಾಳಪತ್ತಾದೀನಿ ದಿಸ್ವಾ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಲ್ಲವತ್ಥೇ ಅಲ್ಲಕೇಸೇ ಪುರಿಸೇ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ವನಕುಕ್ಕುಟವನಮೋರಾದೀನಂ ಸದ್ದಂ ಸುಣೇಯ್ಯ, ಜಾತಸ್ಸರಪರಿಯನ್ತೇ ಜಾತಮಣಿಜಾಲಸದಿಸಂ ನೀಲವನಸಣ್ಡಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಸರೇ ಜಾತಾನಿ ಉಪ್ಪಲಪದುಮಕುಮುದಾನಿ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಚ್ಛಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಉದಕಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಸೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ಜಾತಸ್ಸರಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಯಥಾರುಚಿ ನ್ಹತ್ವಾ ಚ ಪಿವಿತ್ವಾ ಚ ಪಸ್ಸದ್ಧದರಥೋ ಭಿಸಮುಳಾಲಪೋಕ್ಖರಾದೀನಿ ಖಾದಿತ್ವಾ ನೀಲುಪ್ಪಲಾದೀನಿ ಪಿಳನ್ಧಿತ್ವಾ ಮನ್ದಾಲವಮೂಲಾನಿ ಖನ್ಧೇ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಿತ್ವಾ ಸಾಟಕಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಉದಕಸಾಟಕಂ ಆತಪೇ ಕತ್ವಾ ಸೀತಚ್ಛಾಯಾಯ ಮನ್ದಮನ್ದೇ ವಾತೇ ಪಹರನ್ತೇ ನಿಪನ್ನೋವ "ಅಹೋ ಸುಖಂ ಅಹೋ ಸುಖ"ನ್ತಿ ವದೇಯ್ಯ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಜಾತಸ್ಸರವನಸಣ್ಡಸವನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಉದಕದಸ್ಸನಾ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠಕಾಲೋ ವಿಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾರಮ್ಮಣೇ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠಾಕಾರಾ ಪೀತಿ, ನ್ಹಾಯಿತ್ವಾ ಚ ಪಿವಿತ್ವಾ ಚ ಸೀತಚ್ಛಾಯಾಯ ಮನ್ದಮನ್ದೇ ವಾತೇ ಪಹರನ್ತೇ "ಅಹೋ ಸುಖಂ ಅಹೋ ಸುಖ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ನಿಪನ್ನಕಾಲೋ ವಿಯ ಬಲಪ್ಪತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣರಸಾನುಭವನಾಕಾರಸಣ್ಠಿತಂ ಸುಖಂ।

ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಸಮಯೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸ ರಸಾನುಭವನಸಮಯೇ ವನಚ್ಛಾಯಾದೀನಂ ಸವನದಸ್ಸನಸಮಯೇ ಪರಿಭೋಗಸಮಯೇ ಚ। **ಪಾಕಟಭಾವತೋ**ತಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪೀತಿಸುಖಾನಂ ವಿಭೂತಭಾವತೋ। **ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ವಿವೇಕಜನ್ತಿ ಝಾನಂ ವುತ್ತಂ। ಪೀತಿಸುಖಸದ್ದತೋ ಚ ಅತ್ಥಿಅತ್ಥವಿಸೇಸವತೋ **ಅಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ, ಅಸ್ಮಿಂ ವಾ ಝಾನೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಕಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಯಥಾ ಅರಿಸಸೋತಿ। ದುತಿಯೇ ಪೀತಿಸುಖಮೇವ ವಿವೇಕಜಂ, ವಿವೇಕಜಂಪೀತಿಸುಖನ್ತಿ ಚ ಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸೋ ಪಚ್ಚತ್ತನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಚ ಅಲೋಪೋ ಕತೋ, ಲೋಪೇ ವಾ ಸತಿ "ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖ"ನ್ತಿ ಪಾಠೋತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತೋ ಪಠಮನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ದೇಸನಾಕ್ಕಮಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ। "ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ ಪಠಮ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತತ್ಥಾಪಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾಮತ್ತಂ ವಾ ಪಠಮನ್ತಿ ಇದಂ ವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಠಮಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ ಪಠಮನ್ತಿ** ಇದಂ ಪನ ನ ಏಕನ್ತಲಕ್ಖಣಂ। ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೋ ಹಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಮತ್ಥಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆದಿಂ ಪಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಓಕ್ಕಮನ್ತೋಪಿ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಏವಂ ಪುಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಯಟ್ಠೇನ ಪನ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ ಪಠಮಂ। ತೇನೇವ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೭೫) "ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ ಪಠಮಂ, ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ ಪಠಮ"ನ್ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ। **ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ ಝಾಪೇತೀತಿ** ನೀವರಣಾದಿಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ ದಹತಿ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಜಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗೋಚರನ್ತಿ** ಕಸಿಣಾದಿಆಲಮ್ಬನಂ। ತನ್ತಿ ತಂ ಗೋಚರಂ। **ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ** ಪಸ್ಸತಿ। **ಸಹ ಉಪಚಾರೇನಾತಿ** ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇನ। **ಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾಯನತೋತಿ** ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿನೋ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ರೂಪಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುನಾ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನತೋ। **ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾಯನತೋತಿ** ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣತ್ತಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ತಥಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನತೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಏತ್ಥ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ನಿಚ್ಚಾದಿವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನೇನ ಮಗ್ಗೋ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣಾನಿ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನಕಿಚ್ಚ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ತಥಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಅವಿನಾಸಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅನಞ್ಞಥಾಭಾವತೋ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ ತಥಲಕ್ಖಣಂ, ಮಗ್ಗಸ್ಸಪಿ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣತೋ ತಥಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನತಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ವಿಸದಿಸೋದಾಹರಣಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯಥಾ ಸಧನೋ"**ತಿಆದಿ। **ಅಞ್ಞೋ ಅಪದೇಸಾರಹೋ ಹೋತೀತಿ** ಧನತೋ ಪರಿಜನತೋ ಚ ಅಞ್ಞೋ ಧನವಾ ಪರಿಜನವಾ ಚ ಪುರಿಸೋ ಸಹ ಧನೇನ ವತ್ತತಿ ಪರಿಜನೇನ ಚಾತಿ ಸಧನೋ ಸಪರಿಜನೋತಿ ಅಪದೇಸಂ ಅರಹತೀತಿ ಅಪದೇಸಾರಹೋ ಹೋತಿ , ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬೋ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸೇನಙ್ಗೇಸು ಏವ ಸೇನಾಸಮ್ಮುತೀತಿ** ರಥಾದಿಸೇನಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತಾಯ ಸೇನಾಯ ಅಭಾವೇಪಿ ರಥೇಹಿ ಪತ್ತೀಹಿ ಚ ಸಹ ವತ್ತನತೋ ಸರಥಾ ಸಪತ್ತಿ ಸೇನಾತಿ ರಥಾದಿಸೇನಙ್ಗೇಸುಯೇವ ಸೇನಾವೋಹಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಝಾನಪಾಠೇ ಅಗ್ಗಹಿತಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಗಹಿತಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಅವುತ್ತತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏವಂ ವುತ್ತಾಯೇವಾತಿ** ಏವಂ ಸರೂಪತೋ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತಾಯೇವ। **ಸಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತನ್ತಿ ಇಧ ಅವುತ್ತೇಪೀತಿ** "ಸಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಸರೂಪತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಝಾನಪಾಠೇ ಅವುತ್ತೇಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪನ ಝಾನಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ಏವ। ತೇನೇವಾಹ **"ಯೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ । ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯೇನ ವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಸಹ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಧಮ್ಮಂ ದೀಪೇತುಂ ತಸ್ಸ ಪಕಾಸನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಸೋ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ತೇನ ಭಗವತಾ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೫೬೯) "ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೇನ ಪಕಾಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಝಾನಪಾಠೇ ಅಗ್ಗಹಿತಾತಿ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾತಿ ಏತ್ಥ **ಉಪ-ಸಂ**ಸದ್ದಾ "ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನಿರತ್ಥಕಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಉಪಗನ್ತ್ವಾ"ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸಂ ಸಾತ್ಥಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉಪಸಮ್ಪಾದಯಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ **ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪತ್ವಾ ಸಾಧೇತ್ವಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಇರಿಯನ್ತಿ** ಕಿರಿಯಂ। **ವುತ್ತಿನ್ತಿ**ಆದೀನಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನಿ। ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನಂ ಇರಿಯಾಪಥನ್ತರೇಹಿ ರಕ್ಖಣಂ **ಪಾಲನಂ**। ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣತ್ತಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಪಠಮಜ್ಝಾನಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾ

ವೂಪಸಮಾತಿ ವೂಪಸಮಹೇತು। ವೂಪಸಮೋತಿ ಚೇತ್ಥ ಪಹಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಞ್ಚ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮೋ ಅತ್ಥತೋ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಅನುಪ್ಪಾದೋತಿ ಆಹ **"ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ"**ತಿಆದಿ। ಕತಮೇಸಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಕಿಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ, ಉದಾಹು ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾನನ್ತಿ, ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ - ಯದಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ, ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ವೂಪಸಮೋ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರರಹಿತಂ ಅತ್ಥಿ। ಅಥ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ, ಏವಮ್ಪಿ ನತ್ಥೇವ ವೂಪಸಮೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋತಿ ಇಮಂ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠಾದೀನವಸ್ಸ ತಂತಂಝಾನಕ್ಖಣೇ

ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನಂ ವೂಪಸಮನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಏವ ಚ ಝಾನಙ್ಗಭೂತಾ ತಥಾ ಕರೀಯನ್ತಿ, ನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಫಸ್ಸಾದಯೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂಯೇವ ವೂಪಸಮಾಧಿವಚನಂ ಝಾನೇ ಆಗತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ವಿಯ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ "ಏತೇನ ಏತಂ ಓಳಾರಿಕ"ನ್ತಿ ಆದೀನವದಸ್ಸನಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅವಿಸೇಸೇನ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ತಂಸಹಗತಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾದಿಕೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂಯೇವ ವೂಪಸಮೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅಧಿಕವಚನಂ ಅಞ್ಞಮತ್ಥಂ ಬೋಧೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಕಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ದೀಪೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯೇಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕತಾ, ತೇಸಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಸಮಧಿಗಮೋ, ನ ಸಭಾವತೋ ಅನೋಳಾರಿಕಾನಂ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ ಏತೇನ ದೀಪಿತೋ , ತಸ್ಮಾ "ಕಿಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಉದಾಹು ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾನ"ನ್ತಿ ಏದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಅನೋಕಾಸಾವ। "ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಸ್ಮಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖಸಮತಿಕ್ಕಮವಚನಾನಿ ಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕಙ್ಗಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ದುತಿಯಾದಿಅಧಿಗಮದೀಪಕಾನೀತಿ ತೇಸಂ ಏಕದೇಸಭೂತಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಮತಿಕ್ಕಮವಚನಂ ಅವಯವೇನ ಸಮುದಾಯೋಪಲಕ್ಖಣನಯೇನ ತಂ ದೀಪಕಂ ವುತ್ತಂ। ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಠಿತೇಪಿ ಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಮತಿಕ್ಕಮವಚನಾದಿಕೇ ಪಹೇಯ್ಯಙ್ಗನಿದ್ದೇಸತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮೂಹತೋ ಗಹಿತೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನಸ್ಸ ತದೇಕದೇಸತಾ ಹೋತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನೇನೇವ ತಂಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ದುತಿಯಾದಿಅಧಿಗಮದೀಪಕೇನ ಪೀತಿವಿರಾಗಾದಿವಚನಾನಂ ಪೀತಿಆದಿಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ತತಿಯಾದಿಅಧಿಗಮದೀಪಕತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸ ತಂದೀಪಕತಾ ವುತ್ತಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಅವಯವೇನ ಸಮುದಾಯೋಪಲಕ್ಖಣಂ ವಿನಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನೇನ ಪೀತಿವಿರಾಗಾದಿವಚನಾನಂ ಸವಿಸಯೇ ಸಮಾನಬ್ಯಾಪಾರತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ।

ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಅಜ್ಝತ್ತಜ್ಝತ್ತಾದೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ವಿಭಙ್ಗೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪನ**-ಸದ್ದೋಪಿ ಅಪಿಸದ್ದತ್ಥೋ, ವಿಭಙ್ಗೇಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ।

ನೀಲವಣ್ಣಯೋಗತೋ ನೀಲವತ್ಥಂ ವಿಯಾತಿ ನೀಲಯೋಗತೋ ವತ್ಥಂ ನೀಲಂ ವಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ**ತಿ "ಚೇತೋ ಸಮ್ಪಸಾದಯತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ। **ಚೇತಸೋ**ತಿ ಚ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಪುರಿಮಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ "ಸಮ್ಪಸಾದನಯೋಗತೋ ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಸಾದನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಪಕ್ಖೇ। **ಚೇತಸೋ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। "ಯಾವ ನ ಪರೇ ಏಕಗತೇ ಕರೋಮೀ"ತಿಆದೀಸು ಸೇಟ್ಠವಚನೋಪಿ ಏಕಸದ್ದೋ ಲೋಕೇ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ **"ಸೇಟ್ಠೋಪಿ ಹಿ ಲೋಕೇ ಏಕೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। "ಏಕಾಕೀಹಿ ಖುದ್ದಕೇಹಿ ಜಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಅಸಹಾಯತ್ಥೋಪಿ ಏಕಸದ್ದೋ ದಿಟ್ಠೋತಿ ಆಹ **"ಏಕೋ ಅಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ। ಸದ್ಧಾದಯೋಪಿ ಕಾಮಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ಅಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿಯೇವ, ಸಮಾಧಿ ಪನ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೇ ಇನ್ದಟ್ಠಕರಣೇನ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ…ಪೇ॰… ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ ಆಹ।

"ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿ ವಿಸೇಸನದ್ವಯಂ ಝಾನಸ್ಸ ಅತಿಸಯವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಗಹಿತಂ। ಸ್ವಾಯಮತಿಸಯೋ ಯಥಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ತಥಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನನು ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಆರಮ್ಮಣೇ ಆಹನನಪರಿಯಾಹನನವಸೇನ ಅನುಮಜ್ಜನಅನುಯುಞ್ಜನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಧಮ್ಮಾ ಸತಿಪಿ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ ಕಿಲೇಸಕಾಲುಸ್ಸಿಯಾಪಗಮೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಖೋಭಂ ಕರೋನ್ತಾ ವಿಯ ತೇಹಿ ಚ ತೇ ನ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭೇನ…ಪೇ॰… ನ ಸುಪ್ಪಸನ್ನ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಖುದ್ದಿಕಾ ಊಮಿಯೋ **ವೀಚಿಯೋ,** ಮಹತಿಯೋ **ತರಙ್ಗಾ**। **ಸಮಾಧಿಪಿ ನ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟೋ**ತಿ ಸತಿಪಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತೇ ವೀರಿಯಸಮತಾಯ ಚ ತೇನೇವ ಖೋತೇನ ಸಮ್ಪಸಾದಾಭಾವೇನ ಚ ಬಹಲೇ ವಿಯ ಜಲೇ ಮಚ್ಛೋ ಸಮಾಧಿಪಿ ನ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟೋ। **ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಲಿಬೋಧಾಭಾವೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತಖೋಭೋ ಏವ ಪಲಿಬೋಧೋ। **ಏವಂ ವುತ್ತೇನಾ**ತಿ ಯಸ್ಸಾ ಸದ್ಧಾಯ ವಸೇನ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ, ಯಸ್ಸಾ ಚ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ವಸೇನ ಏಕೋದಿಭಾವನ್ತಿ ಚ ಝಾನಂ ವುತ್ತಂ, ತಾಸಂ ಏವ "ಸದ್ದಹನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೭೪) ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸವಿಭಾವನವಸೇನ ವುತ್ತೇನ ತೇನ ವಿಭಙ್ಗಪಾಠೇನ। **ಅಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ**ತಿ "ಸಮ್ಪಸಾದನಯೋಗತೋ, ಸಮ್ಪಸಾದನತೋ ವಾ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ। ಏಕೋದಿಂ ಭಾವೇತೀತಿ ಏಕೋದಿಭಾವನ್ತಿ ಝಾನಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ

ಪವತ್ತಾ ಅಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। **ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಚೇವ ಸಮೇತಿ ಚ, ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**ತಿ ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ತೇನ ವಿಭಙ್ಗಪಾಠೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ, ನನು ಝಾನವಿಭಙ್ಗೇ "ಸಮ್ಪಸಾದನ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ "ಯಾ ಸದ್ಧಾ ಸದ್ದಹನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭಂ ೫೭೪) ಸದ್ಧಾಯೇವ ವುತ್ತಾ, "ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿ ಚ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ "ಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿ ಸಣ್ಠಿತಿ ಅವಟ್ಠಿತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸೇವ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿ ಝಾನಮೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿಭಙ್ಗಪಾಠೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಿರೋಧೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ವಿಭಙ್ಗೇಪಿ ಇಮಿನಾವ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಯೇನ ಸಮ್ಪಸಾದನೇನ ಯೋಗಾ ಝಾನಂ "ಸಮ್ಪಸಾದನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ "ಯಾ ಸದ್ಧಾ ಸದ್ದಹನಾ"ತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿತೇ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಝಾನನ್ತಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣನಿದ್ದೇಸೇನೇವ ತಂಯೋಗಾ ಝಾನೇ ತಂಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। "ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿ ಚ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಏಕೋದಿಮ್ಹಿ ದಸ್ಸಿತೇ ಏಕೋದಿಭಾವಂ ಝಾನನ್ತಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣನಿದ್ದೇಸೇನೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಏಕೋದಿವಡ್ಢನತಾ ವುತ್ತಾವ ಹೋತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಚಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಮತ್ತಮೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ಅವಿರೋಧೋ ಯುತ್ತೋ।

ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ ಟೀಕಾಕಾರೇಹಿ ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಾದೀಹಿ "ಯದಿ ಏಕೋದೀತಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತದಾ 'ಏಕೋದಿಭಾವ'ನ್ತಿ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೋ ನ ಕತ್ತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ ಏಕೋದಿಭಾವಸದ್ದೋ ಏವ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಪವತ್ತೋ ಸಮ್ಪಸಾದನಸದ್ದೋ ವಿಯ ಝಾನೇ ಪವತ್ತತೀತಿ ಯುತ್ತ"ನ್ತಿ, ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾನಿರಪೇಕ್ಖೋ ವಿಸುಂಯೇವೇಕೋ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ನೇಸಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ ಅನಜ್ಝಾರುಳ್ಹತ್ತಾ ಏಕಂ ಉದೇತೀತಿ ಏಕೋದೀತಿ ತಥಾವಿಧಸಮಾಧಿಯುತ್ತಂ ಝಾನಚಿತ್ತಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕೋದಿಸ್ಸ ಭಾವೋ ಏಕೋದಿಭಾವೋತಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ। ಯೋ ಪನಾಯಂ ತೇಸಮಭಿನಿವೇಸೋ "ಏಕೋದೀತಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಗಹಣೇ ಸತಿ 'ಏಕೋದಿಭಾವ'ನ್ತಿ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೋ ನ ಕತ್ತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ"ತಿ , ಸೋ ಅನೇಕನ್ತಿಕತ್ತಾ ಅಯುತ್ತೋ। ಅಞ್ಞತ್ಥಪಿ ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಚಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ಅತ್ಥಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಬಾಹುಲ್ಲೇನ ವಿಭಙ್ಗೇ ನಿದ್ದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಸನ್ತಾತಿ ಸಮಂ ನಿರೋಧಂ ಗತಾ। **ಸಮಿತಾ**ತಿ ಭಾವನಾಯ ಸಮಂ ಗಮಿತಾ ನಿರೋಧಿತಾ। **ವೂಪಸನ್ತಾ**ತಿ ತತೋ ಏವ ಸುಟ್ಠು ಉಪಸನ್ತಾ। **ಅತ್ಥಙ್ಗತಾ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ವಿನಾಸಂ ಗತಾ। **ಅಬ್ಭತ್ಥಙ್ಗತಾ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪಿತಾ**ತಿ ಗಮಿತಾ ವಿನಾಸಂ ಗತಾ। **ಸೋಸಿತಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಸೋಸಂ ಸುಕ್ಖಭಾವಂ ಗತಾ। **ಬ್ಯನ್ತೀಕತಾ**ತಿ ವಿಗತನ್ತಾ ಕತಾ।

ಅಯಮತ್ಥೋತಿ ಭಾವನಾಯ ಪಹೀನತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಅಭಾವಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ। ಚೋದಕೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪರಿಹರಿತುಂ **"ಏವಮೇತಂ ಸಿದ್ಧೋವಾಯಮತ್ಥೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ **"ನ ಪನೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಏತನ್ತಿ "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ। **ತದತ್ಥದೀಪಕ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವಮತ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಕಂ। **ನ ಕಿಲೇಸಕಾಲುಸ್ಸಿಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ವಿಯ ನೀವರಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸಙ್ಖೋಭಸ್ಸ ವೂಪಸಮಾ ನ ಸಮ್ಪಸಾದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಚ **"ಪುರಿಮಂ ವತ್ವಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವಾ"**ತಿ ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಅಧಿಗಮೂಪಾಯದೀಪಕೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಮ್ಪಸಾದನತಾಯ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವತಾಯ ಚ ಹೇತುದೀಪಕೇನ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಭಾವಹೇತುದೀಪಕೇನ ಚ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನೇನೇವ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವೋ ದೀಪಿತೋತಿ, ಕಿಂ ಪುನ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರವಚನೇನ ಕತೇನಾತಿ? ನ, ಅದೀಪಿತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನೇನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಸು ಹಿ ತಣ್ಹಾಪ್ಪಹಾನಂ ಏತೇಸಂ ವೂಪಸಮನಂ। ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಮುಖೇನ ಹಿ ತಂತಂಝಾನನಿಕನ್ತಿಯಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನಾದೀಹಿ ಪಕಾಸಿತಂ। ಯತೋ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಸು ವಿರತ್ತಭಾವದೀಪಕಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನಂ, ಯೇ ಚ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ತಣ್ಹಾಪ್ಪಹಾನಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಪಹೀನತಣ್ಹೇಸು ಚ ಫಲೇಸು ಸಙ್ಖಾರಪ್ಪವತ್ತಿ ಹೋತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತವಿತಕ್ಕವಿಚಾರತಣ್ಹಸ್ಸ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಮ್ಪಯೋಗೋ ಪುರಿಮೇನ ನ ನಿವಾರಿತೋ ಸಿಯಾತಿ ತನ್ನಿವಾರಣತ್ಥಂ ಆವಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾದಿಅತಿಕ್ಕಮೋ ಚ ತೇಸಂ ವೂಪಸಮೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ **"ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿತೋ"**ತಿ। **ಪಠಮಮ್ಪೀ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ।

ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತೋತಿಆದಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ “ದುತಿಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ ದುತಿಯ”ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿಭಙ್ಗಪಾಠೇನ ಸಾಧೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಯಥಾಹಾ”**ತಿಆದಿ। ಯಂ ಪನ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೫೮೦) “ಝಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಪಸಾದೋ ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಝಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ರಥಸ್ಸ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಂ ವಿಯ ಹಿ ಸಮ್ಪಸಾದೋ ಝಾನಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ನ ಝಾನಙ್ಗನ್ತಿ ಆಹ **“ಪರಿಯಾಯೋಯೇವ ಚೇಸೋ”**ತಿ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ಉಪನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ತಿವಙ್ಗಿಕಮೇವೇತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ।

ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾ

ವಿರಜ್ಜನಂ ವಿರಾಗೋ। ತಂ ಪನ ವಿರಜ್ಜನಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಮುಖೇನ ಹೀಳನಂ ವಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧರಾಗಪ್ಪಹಾನಂ ವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತಸ್ಸಾ ಪೀತಿಯಾ ಜಿಗುಚ್ಛನಂ ವಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಭಿನ್ನಮನ್ತರಾ**ತಿ ಪೀತಿಯಾ ವಿರಾಗಾತಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಅನ್ತರಾ, ಮಜ್ಝೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ** ಸಮುಚ್ಚಯೋ। **ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಉಪಾಯೋ। ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಹಿ ಪಟಿಲಾಭಂ ವಿನಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ ನ ಹೋತೀತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮೋ ತತಿಯಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪಾಯೋ। **ತದಧಿಗಮಾಯಾ**ತಿ ತತಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ।

ಉಪಪತ್ತಿತೋತಿ ಸಮವಾಹಿತಭಾವೇನ ಪತಿರೂಪತೋ ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾಪಿ ಸಮವಾಹಿತಮೇವ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಆಹ **“ಸಮಂ ಪಸ್ಸತೀ”**ತಿ। **ವಿಸದಾಯಾ**ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸವಿಗಮೇನ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಾಯ। **ವಿಪುಲಾಯಾ**ತಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಮಹಗ್ಗತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಮಹತಿಯಾ। **ಥಾಮಗತಾಯಾ**ತಿ ಪೀತಿವಿಗಮೇನ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಯ। ನನು ಚೇತ್ಥ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾವ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಥಮಯಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ “ಉಪೇಕ್ಖಕೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಚೇ? ನ ಕೇವಲಂ ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾವ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞಾಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ದಸವಿಧಾ ಹೋತೀ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೬೩; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೮೪) “ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ನೇವ ಸುಮನೋ ಹೋತಿ ನ ದುಮ್ಮನೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧) ಏವಮಾಗತಾ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಛಳಾರಮ್ಮಣಾಪಾಥೇ ಪರಿಸುದ್ಧಪಕತಿಭಾವಾವಿಜಹನಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ **ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮) ಏವಮಾಗತಾ ಸತ್ತೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ “ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೨, ೧೯೦-೧೯೧) ಏವಮಾಗತಾ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೩) ಏವಮಾಗತಾ ಅನಚ್ಚಾರದ್ಧನಾತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ -

“ಕತಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಸಮಥವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕತಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ? ಅಟ್ಠ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಸಮಥವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ದಸ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

“ಕತಮಾ ಅಟ್ಠ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಸಮಥವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ? ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ನೀವರಣೇ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ

ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ತತಿಯಜ್ಝಾನಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಪೀತಿಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಸುಖದುಕ್ಖೇ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ರೂಪಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಂ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ಇಮಾ ಅಟ್ಠ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಸಮಥವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

“ಕತಮಾ ದಸ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ? ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಾದಂ ಪವತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಯೂಹನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಜಾತಿಂ ಜರಂ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಮರಣಂ ಸೋಕಂ ಪರಿದೇವಂ ಉಪಾಯಾಸಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಾದಂ ಪವತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಯೂಹನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಪಲಿಲಾಭತ್ಥಾಯ…ಪೇ॰… ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ…ಪೇ॰… ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ…ಪೇ॰… ಅನಾಗಾಮಿಫಲಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ…ಪೇ॰… ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಾದಂ ಪವತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಯೂಹನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಜಾತಿಂ ಜರಂ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಮರಣಂ ಸೋಕಂ ಪರಿದೇವಂ ಉಪಾಯಾಸಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ…ಪೇ॰… ಸುಞ್ಞತವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ…ಪೇ॰… ಅನಿಮಿತ್ತವಿಹಾರಸಮಆಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಾದಂ ಪವತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಯೂಹನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣಂ, ಇಮಾ ದಸ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೭) -

ಏವಮಾಗತಾ ನೀವರಣಾದಿಪಟಿಸಙ್ಖಾಸನ್ತಿಟ್ಠನಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ತತ್ಥ **ನೀವರಣೇ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ**ತಿ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನಿ ಪಹಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ, ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ**ತಿ ನೀವರಣಾನಂ ಪಹಾನಾಭಿಮುಖೀಭೂತತ್ತಾ ತೇಸಂ ಪಹಾನೇಪಿ ಅಬ್ಯಾಪಾರಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಮಜ್ಝತ್ತತಾಯ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ। **ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸೂ**ತಿ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇ ಬ್ಯಾಪಾರಾಕರಣೇನ ನೀವರಣಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪೇಕ್ಖನಾಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ **ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ**ದೀಸು **ಉಪ್ಪಾದಾ**ದೀಸು ಚ। ತತ್ಥ **ಉಪ್ಪಾದ**ನ್ತಿ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ ಖನ್ಧಾನಂ ಇಧ ಉಪ್ಪತ್ತಿಮಾಹ। **ಪವತ್ತ**ನ್ತಿ ತಥಾಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತೇಭೂಮಕಂ ಸಙ್ಖಾರಗತಂ ನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ। **ಆಯೂಹನ**ನ್ತಿ ಆಯತಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಹೇತುಭೂತಂ ಕಮ್ಮಂ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಆಯತಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ। **ಗತಿ**ನ್ತಿ ಯಾಯ ಗತಿಯಾ ಸಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಹೋತಿ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಖನ್ಧಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ। **ಉಪಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಿಂ। **ಜಾತಿ**ನ್ತಿ ಜರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತಿಂ। **ಜರಾಮರಣಾ**ದಯೋ ಪಾಕಟಾ ಏವ।

ಏತ್ಥ ಚ ಉಪ್ಪಾದಾದಯೋ ಪಞ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ಸೇಸಾ ತೇಸಂ ವೇವಚನವಸೇನ। ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಜಾತೀತಿ ಇದಞ್ಹಿ ದ್ವಯಂ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಚೇವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಚ ವೇವಚನಂ। ಗತಿ ಉಪಪತ್ತಿ ಚಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ, ಜರಾದಯೋ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನನು ಚೇತ್ಥ ಚತೂಸು ಮಗ್ಗವಾರೇಸು “ಉಪ್ಪಾದ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಮೂಲಪದಾನಿ, “ಗತೀ”ತಿಆದೀನಿ ದಸ ವೇವಚನಪದಾನೀತಿ ಪನ್ನರಸ ಪದಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಛಸು ಪನ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವಾರೇಸು ಪಞ್ಚ ಮೂಲಪದಾನೇವ ವುತ್ತಾನಿ, ತಂ ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಯ ತಿಕ್ಖಭಾವೇ ಸತಿ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಬ್ಭಾವತೋ ತಸ್ಸಾ ತಿಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವೇವಚನಪದೇಹಿ ಸಹ ದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾ ಮೂಲಪದಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಫಲಸ್ಸ ನಿರುಸ್ಸಾಹಭಾವೇನ ಸನ್ತಸಭಾವತ್ತಾ ಮಗ್ಗಾಯತ್ತತ್ತಾ ಚ ಮನ್ದಭೂತಾಪಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಫಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಮೂಲಪದಾನೇವ ವುತ್ತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ತತ್ಥ "ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಚತೂಸು ಮಗ್ಗವಾರೇಸು ಸುಞ್ಞತಾನಿಮಿತ್ತಪ್ಪಣಿಹಿತಮಗ್ಗಾನಂ ಅಞ್ಞತರೋ ವುತ್ತೋ। "ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಚತೂಸು ಫಲವಾರೇಸು ಪನ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಸುಞ್ಞತವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯಾತಿ ಇತರಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ವಿಸುಂ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾವುಟ್ಠಾನವಸೇನ ಹಿ ಅನಿಮಿತ್ತಮಗ್ಗೋ, ತಥೇವ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಕಾಲೇ ಅನಿಮಿತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ, ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾವುಟ್ಠಾನವಸೇನ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಮಗ್ಗಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವುಟ್ಠಾನವಸಏನ ಸುಞ್ಞತಮಗ್ಗಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸುಞ್ಞತಾದಿವಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ ಮಗ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ ಚತಸ್ಸೋ, ತಥಾ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಚತಸ್ಸೋ, ಸುಞ್ಞತವಿಹಾರಅನಿಮಿತ್ತವಿಹಾರವಸೇನ ದ್ವೇತಿ ದಸ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ ವುತ್ತಾ, ಸಮಥಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಅಪ್ಪನಾವೀಥಿಯಾ ಆಸನ್ನಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಬಲಪ್ಪತ್ತಂ ಭಾವನಾಮಯಞಾಣಂ।

ಯಾ ಪನ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೫೦) ಏವಮಾಗತಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಸಞ್ಞಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ "ಯದತ್ಥಿ ಯಂ ಭೂತಂ, ತಂ ಪಜಹತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೫) ಏವಮಾಗತಾ ವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ತತ್ಥ **ಯದತ್ಥಿ ಯಂ ಭೂತ**ನ್ತಿ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ, ತಂ ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾಞಾಣೇನ ಪಜಹತಿ। **ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀ**ತಿ ದಿಟ್ಠಸೋವತ್ತಿಕತ್ತಯಸ್ಸ ಸಪ್ಪಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣವಿಚಿನನೇ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಲಕ್ಖಣತ್ತಯಸ್ಸ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಲಕ್ಖಣವಿಚಿನನೇ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಾ ಪನ ಛನ್ದಾದೀಸು ಯೇವಾಪನಕೇಸು ಆಗತಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೦; ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೩) ಏವಮಾಗತಾ ಅಗ್ಗಸುಖೇಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪಕ್ಖಪಾತಜನನೀ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨; ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೫) ಏವಮಾಗತಾ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚನೀಕಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪಚ್ಚನೀಕವೂಪಸಮನೇಪಿ ಅಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ತತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಾ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾವ ಹೋತಿ। ತೇನ ತೇನ ಅವತ್ಥಾಭೇದೇನ ಪನಸ್ಸಾ ಅಯಂ ಭೇದೋ ಏಕಸ್ಸಪಿ ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಕುಮಾರಯುವಥೇರಸೇನಾಪತಿರಾಜಾದಿವಸೇನ ಭೇದೋ ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ ತಾಸು ಯತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ, ನ ತತ್ಥ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾದಯೋ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ, ನ ತತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾದಯೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಚೇತಾಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಏಕೀಭಾವೋ, ಏವಂ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾನಮ್ಪಿ। ಪಞ್ಞಾ ಏವ ಹಿ ಸಾ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಾಯಂ ಗೇಹಂ ಪವಿಟ್ಠಂ ಸಪ್ಪಂ ಅಜಪದದಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಯೇಸಮಾನಸ್ಸ ತಂ ಥುಸಕೋಟ್ಠಕೇ ನಿಪನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ "ಸಪ್ಪೋ ನು ಖೋ, ನೋ"ತಿ ಅವಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಸೋವತ್ತಿಕತ್ತಯಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಬ್ಬೇಮತಿಕಸ್ಸ "ಸಪ್ಪೋ, ನ ಸಪ್ಪೋ"ತಿ ವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಯಾ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯೇ ದಿಟ್ಠೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಭಾವಾದಿವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಂ **ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ**। ಯಥಾ ಪನ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಜಪದೇನ ದಣ್ಡೇನ ಗಾಳ್ಹಂ ಸಪ್ಪಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಕಿನ್ತಾಹಂ ಇಮಂ ಸಪ್ಪಂ ಅವಿಹೇಠೇನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಇಮಿನಾ ಅಡಂಸಾಪೇನ್ತೋ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಮುಞ್ಚನಾಕಾರಮೇವ ಪರಿಯೇಸತೋ ಗಹಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಯಾ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಆದಿತ್ತೇ ವಿಯ ತಯೋ ಭವೇ ಪಸ್ಸತೋ ಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ, ಅಯಂ **ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ**। ಇತಿ

ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಪಿ ಸಿದ್ಧಾವ ಹೋತಿ। ಇಮಿನಾ ಪನೇಸಾ ವಿಚಿನನಗಹಣೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಿಚ್ಚೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನಾ। ವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಞ್ಚ ಅವಸೇಸಾಹಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಭಿನ್ನಾ ಏವಾತಿ।

ಇಮಾಸಂ ಪನ ದಸನ್ನಮ್ಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಾನಂ ಭೂಮಿಪುಗ್ಗಲಾದಿವಸೇನ ವಿಭಾಗೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ಏವಮಯಂ ದಸವಿಧಾಪೀ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಭೂಮಿಪುಗ್ಗಲಚಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋತಿ** “ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ರೂಪಾವಚರಾ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ **ಭೂಮಿತೋ।** “ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸೇವ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಾನ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ **ಪುಗ್ಗಲತೋ।** “ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಸೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ **ಚಿತ್ತತೋ।** “ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಛಳಾರಮ್ಮಣಾ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾ”ತಿಆದಿನಾ **ಆರಮ್ಮಣತೋ।** **ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಏಕಕ್ಖಣಕುಸಲತ್ತಿಕಸಙ್ಖೇಪವಸೇನಾತಿ** “ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಇತರಾ ನವ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇನಾ”ತಿ **ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹವಸೇನ।** ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಬೋಜ್ಝಙ್ಗಝಾನಪಾರಿಸುದ್ಧಿತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಾ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ತಾಸು ಏಕಾಯ ಸತಿ ನ ಇತರಾ, ತಥಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ವೇದನಾವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾನಂ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಏವಂ **ಏಕಕ್ಖಣವಸೇನ।** ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ, ತಥಾ ಸೇಸಾ, ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಸಿಯಾ ಅಕುಸಲಾಪೀತಿ ಏವಂ **ಕುಸಲತ್ತಿಕವಸೇನ।** ದಸಪೇತಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಚತ್ತಾರೋವ ಧಮ್ಮಾ ವೀರಿಯವೇದನಾತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾಞಾಣವಸೇನಾತಿ ಏವಂ **ಸಙ್ಖೇಪವಸೇನ।**

ಇದಾನಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾಯ ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾಯ ಲಕ್ಖಣಾದಿಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅನಾಭೋಗರಸಾತಿ** ಪಣೀತಸುಖೇಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅವನತಿಪಟಿಪಕ್ಖಕಿಚ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಬ್ಯಾಪಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾತಿ** ಸತಿಪಿ ಸುಖಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸುಖೇ ಅಬ್ಯಾವಟಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತಿ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ವಾ ತತ್ಥ ಅಬ್ಯಾಪಾರಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಖೋಭಂ ಉಪ್ಪಿಲವಞ್ಚ ಆವಹನ್ತೇಹಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ತತ್ಥ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾಯ ಕಿಚ್ಚಂ, ತದಭಾವತೋ ಇಧ ಪರಿಬ್ಯತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತಕಿಚ್ಚತೋ**”ತಿ। ತೇನೇವಾಹ “ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ಹೀ”ತಿಆದಿ।

ಇದಾನಿ ಸತೋ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನೋತಿ ಏತ್ಥ “ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬಂ। **ಸರತೀತಿ** ಇಮಿನಾ “ಸತೋ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ಕತ್ತುಸಾಧನತಮಾಹ। **ಸಮ್ಪಜಾನಾತೀತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಪಜಾನಾತಿ। **ಪುಗ್ಗಲೇನಾತಿ** ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ। ಸರಣಂ ಚಿನ್ತನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಲಕ್ಖಣಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸರಣಲಕ್ಖಣಾ।** ಸಮ್ಮುಸ್ಸನಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಸಮ್ಮುಸ್ಸನಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಅಸಮ್ಮುಸ್ಸನರಸಾ।** ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕ್ಖಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತಿ, ತತೋ ವಾ ಆರಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ **ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ।** ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಜಾನನಂ, ಸಮ್ಮೋಹಪಟಿಪಕ್ಖೋ ವಾ ಅಸಮ್ಮೋಹೋ ಲಕ್ಖಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಅಸಮ್ಮೋಹಲಕ್ಖಣಂ। ತೀರಣಂ** ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪಾರಗಮನಂ। **ಪವಿಚಯೋ** ವೀಮಂಸಾ। ಕಾಮಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾದಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನಾನಿಪಿ ಸುಖುಮಾನೇವ, ಇಮಂ ಪನ ಉಪರಿಮಜ್ಝಾನಂ ಉಪಾದಾಯ “**ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಪನ ತೇಸಂ ಝಾನಾನ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸಾ ಚ ಓಳಾರಿಕತಾ ವಿತಕ್ಕಾದಿಥೂಲಙ್ಗತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕೇಚಿ “ಬಹುಚೇತಸಿಕತಾಯಾ”ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ಭೂಮಿಯಂ ವಿಯ ಪುರಿಸಸ್ಸಾತಿ** ಪುರಿಸಸ್ಸ ಭೂಮಿಯಂ ಗತಿ ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಗತಿ ಸುಖಾ ಹೋತೀತಿ** ತೇಸು ಝಾನೇಸು ಗತಿ ಸುಖಾ ಹೋತಿ। **ಅಬ್ಯತ್ತಂ ತತ್ಥ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ “ಇದಂ ನಾಮ ದುಕ್ಕರಂ ಕರೀಯತೀ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ। **ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಪನ ಸುಖುಮತ್ತಾತಿ** ಅಯಮತ್ಥೋ ಕಾಮಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಪಿ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೀಭಾವೇನ ವತ್ತಮಾನೇಸು ಪೀತಿಸುಖೇಸು ಪೀತಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಸ್ಸ ಪಹಾನೇನ ಸುಖುಮತಾಯ ಇಧ ಸಾತಿಸಯೋ ಸತಿಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಪುರಿಸಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ। ಧೇನುಂ ಪಿವತೀತಿ **ಧೇನುಪಗೋ,** ಧೇನುಯಾ ಖೀರಂ ಪಿವನ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪುನದೇವ ಪೀತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ** ಹಾನಭಾಗಿಯಂ ಝಾನಂ ಸಿಯಾ , ದುತಿಯಜ್ಝಾನಮೇವ ಸಮ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ಸಿಯಾ**”ತಿ। **ಇದಞ್ಚ ಅತಿಮಧುರಂ ಸುಖ**ನ್ತಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಸುಖಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ, ಅತಿಮಧುರತಾ ಚಸ್ಸ ಪಹಾಸೋದಗ್ಯಸಭಾವಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಅಭಾವೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಇದನ್ತಿ** “ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ”ತಿ ಪದದ್ವಯಂ।

ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇಸಿನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಥಮಾಭೋಗೇನ ವಿನಾ ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಾತಿ ಆಹ “**ಕಿಞ್ಚಾಪೀ**”ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ನಾಮಕಾಯೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ, ತಸ್ಮಾ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇಸಿ”ನ್ತಿ ಆಹಾತಿ

ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ – “ಸುಖಂ ವೇದಯಾಮೀ”ತಿ ಏವಮಾಭೋಗೇ ಅಸತಿಪಿ ನಾಮಕಾಯೇನ ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ, ಕಾಯಿಕಸುಖಹೇತುರೂಪಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಕಾಯಿಕಸುಖಞ್ಚ ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ। **ಯಂ ವಾ ತನ್ತಿ** ಯಂ ವಾ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ನಾಮಕಾಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ। **ತಂಸಮುಟ್ಠಾನೇನಾತಿ** ತತೋ ಸಮುಟ್ಠಿತೇನ ಅತಿಪಣೀತೇನ ರೂಪೇನ ಅಸ್ಸ ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ರೂಪಕಾಯೋ ಯಸ್ಮಾ ಫುಟೋ, ತಸ್ಮಾ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಯಸ್ಸಾತಿ** ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ। **ಫುಟತ್ತಾತಿ** ಬ್ಯಾಪಿತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಉದಕೇನ ಫುಟ್ಠಸರೀರಸ್ಸ ತಾದಿಸೇ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ ಫುಟ್ಠೇ ಸುಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಏತೇಹಿ ಝಾನಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಿತೇಹಿ ರೂಪೇಹಿ ಫುಟ್ಠಸರೀರಸ್ಸ। **ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋಪೀತಿ** ಝಾನಮ್ಹಾ ವುಟ್ಠಿತೋಪಿ। **ಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯಾತಿ** ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಿತರೂಪೇಹಿ ಅವಸೇಸತಿಸಮುಟ್ಠಿತರೂಪಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಕಾಯಿಕಂ ಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯ। **ಏತಮತ್ಥನ್ತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಚೇತಸಿಕಕಾಯಿಕಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ।

ಯನ್ತಿ ಹೇತುಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಯಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ಯಂಝಾನಹೇತೂ**”ತಿ। **ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೀತಿಆದೀನಿ** ಪದಾನಿ ಕಿತ್ತನತ್ಥಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ “**ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ**”ತಿ। **ಕಿನ್ತೀತಿ** ಪಸಂಸನಾಕಾರಪುಚ್ಛಾ। **ಸುಖಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೇತಿ** ಸುಖಸ್ಸ ಪರಮಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಪತ್ತೇ। **ಸುಖಾಭಿಸಙ್ಗೇನಾತಿ** ಸುಖಸ್ಮಿಂ ಆಲಯೇನ। ಏದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಸತಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮ್ಪಿ ಗಹಿತಂ ಹೋತೀತಿ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ಸತಿಯಾ ಏವ ಗಹಿತತ್ತಾ ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿತಾಯ ಸತಿಮಾ ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ಸಮ್ಪಜಾನೋತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ವಾ। **ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತ್ತಾ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ। ಝಾನಕ್ಖಣೇ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಚೇತಸಿಕಸುಖಮೇವ ಲಬ್ಭತೀತಿ “**ಸುಖಂ ನಾಮಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತತಿಯನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತೋ ತತಿಯನ್ತಿಆದಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕಥಾ

“**ಪುಬ್ಬೇವಾ**”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ “**ಕದಾ ಪನ ನೇಸಂ ಪಹಾನಂ ಹೋತೀ**”ತಿ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಆಹ “**ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ**”ತಿ। ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಹಾನಕ್ಕಮೇನ ಅವುತ್ತಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಪಹಾನಕ್ಕಮೋ** ನಾಮ ಪಹಾಯಕಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಟಿಪಾಟಿ। ತೇನ ಪನ ವುಚ್ಚಮಾನೇ “ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಕಸ್ಮಾ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ವಚನನ್ತಿ ಆಹ “**ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗೇ**”ತಿಆದಿ । **ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನಾತಿ** “ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ।

ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಝಾನೇಸ್ವೇವ ನಿರೋಧೋ ವುತ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಕತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಕತ್ಥ ಚ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ** ನಿರೋಧಟ್ಠಾನಂ ನಿರೋಧಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ತೇನ **ಕತ್ಥಾತಿ** ಪುಚ್ಛಾಯ **ಏತ್ಥಾತಿ** ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಪಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಝಾನಾನುಭಾವನಿಮಿತ್ತಞ್ಹಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತಿಸಯನಿರೋಧೋ** ಸುಟ್ಠು ಪಹಾನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ವೂಪಸಮೋ। **ನಿರೋಧೋ** ಪಹಾನಮತ್ತಂ। **ನಾನಾವಜ್ಜನೇತಿ** ಯೇನ ಆವಜ್ಜನೇನ ಅಪ್ಪನಾವೀಥಿ, ತತೋ ಭಿನ್ನಾವಜ್ಜನೇ ಅನೇಕಾವಜ್ಜನೇ ವಾ। ಅಪ್ಪನಾವೀಥಿಯಞ್ಹಿ ಉಪಚಾರೋ ಏಕಾವಜ್ಜನೋ, ಇತರೋ ಅನೇಕಾವಜ್ಜನೋ ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತನತೋ। ವಿಸಮನಿಸಜ್ಜಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲಮಥೋ **ವಿಸಮಾಸನುಪತಾಪೋ**। **ಪೀತಿಫರಣೇನಾತಿ** ಪೀತಿಯಾ ಫರಣರಸತ್ತಾ ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ವಾ ಪಣೀತರೂಪಾನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪನತೋ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ “**ಸಬ್ಬೋ ಕಾಯೋ ಸುಖೋಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತೀ**”ತಿ। ಪಣೀತರೂಪಫುಟ್ಠಸರೀರಸ್ಸ ಸುಖೋಕ್ಕನ್ತಕಾಯತ್ತಾ ಕುತೋ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಸಮಾಸನುಪತಾಪಾದಿನಾತಿ ಆಹ “**ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅವಿಹತತ್ತಾ**”ತಿ। **ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಚ್ಚಯೇಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪ್ಪಯುತ್ತೋ, ಸೋ “ಪಹೀನಸ್ಸಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ। **ಪಹೀನಸ್ಸಪಿ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸಾತಿ** ಇದಞ್ಚ “ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಏತನ್ತಿ** ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ। “ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। “ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಅತಿಚಿರಂ ವಿತಕ್ಕಯತೋ ವಿಚಾರಯತೋ ಕಾಯೋಪಿ ಕಿಲಮಿ, ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಊಹಞ್ಞೀ”ತಿ ವಚನತೋ ಕಾಯಚಿತ್ತಖೇದಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಚ್ಚಯತಾ

ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಭಾವೇ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ತತ್ಥ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ಅಸ್ಸ ಪಹೀನಸ್ಸಪಿ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಭವೇಯ್ಯ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯದೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀತಿ ವದನ್ತೇನ ಝಾನಲಾಭೀನಮ್ಪಿ ದೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ, ತೇನ ಚ ಅನೀವರಣಸಭಾವೋ ಲೋಭೋ ವಿಯ ದೋಸೋಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ದೀಪೇತಿ। ನ ಹಿ ದೋಸೇನ ವಿನಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಚೇತ್ಥ ಪಟ್ಠಾನಪಾಳಿಯಾ ವಿರೋಧೋ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಝಾನಲಾಭೀನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ದೋಮನಸ್ಸಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಅಪಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ, ನ ಹೇವ ಖೋ ಸೋ ಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ, ತಂ ಅಯುತ್ತಂ ಅನೀವರಣಸಭಾವಸ್ಸ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಯದಿ ಸಿಯಾ, ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಆರುಪ್ಪೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಥಿನಮಿದ್ಧನೀವರಣಂ ಉದ್ಧಚ್ಚನೀವರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣನ್ತಿಆದೀಸು ಬ್ಯಾಪಾದಕುಕ್ಕುಚ್ಚನೀವರಣಾನಿ ಅನುದ್ಧಟಾನಿ, ನ ಚೇತ್ಥ ಅನೀವರಣತಾಪರಿಯಾಯೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ಅನೀವರಣಾನಂಯೇವ ನೀವರಣಸದಿಸತಾಯ ನೀವರಣಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಅಪಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ"ತಿ, ತಮ್ಪಿ ಅಕಾರಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇನ ಚ ದೋಮನಸ್ಸೇನ ಝಾನತೋ ಪರಿಹಾಯನತೋ। ಲಹುಕೇನ ಪನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಪರಿಹೀನಂ ತಾದಿಸಾ ನಂ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪರಿಕಪ್ಪನವಚನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **"ನ ತ್ವೇವ ಅನ್ತೋಅಪ್ಪನಾಯ"**ನ್ತಿ। ಯದಿ ಪನ ತದಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಮ್ಪಿಸ್ಸ ಪರಿಹೀನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪಹೀನಮ್ಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪೀತಿ ವಿಯ ನ ದೂರೇತಿ ಕತ್ವಾ **"ಆಸನ್ನತ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಾನಾವಜ್ಜನೂಪಚಾರೇ ಪಹೀನಮ್ಪಿ ಪಹಾನಙ್ಗಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅವಿಹತತ್ತಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಾದಿಸಾಯ ಆಸೇವನಾಯ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಯಥಾ ಮಗ್ಗವೀಥಿತೋ ಪುಬ್ಬೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ ಸದಿಸಾನುಪಸ್ಸನಾವ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಅಪ್ಪನಾವಾರತೋ ಪುಬ್ಬೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾವ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ವದನ್ತಿ।

ಸಮಾಹರೀತಿ ಸಮಾನೇಸಿ, ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಭಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಖುಮಾ**ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಯ ಅನೋಳಾರಿಕತ್ತಾ ಅವಿಭೂತತಾಯ ಸುಖುಮಾ, ತತೋ ಏವ ಅನುಮಿನಿತಬ್ಬಸಭಾವತ್ತಾ **ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ದುಟ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಟ್ಠಪಯೋಗಸ್ಸ, ದುದ್ದಮಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಏಸಾ ಗಾಹಯಿತು**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಾಪೋಹನನಯೇನ ಸಕ್ಕಾ ಗಾಹಯಿತುನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಇದಮೇವ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪಾಯಭೂತಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **"ದುಕ್ಖಪ್ಪಹಾನಾದಯೋ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚಯಾ"**ತಿ। **ದುಕ್ಖಪ್ಪಹಾನಾದಯೋ**ತಿ ಚ ಸೋಪಚಾರಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಯೋವೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ಪಹೀನಾತಿ ವುತ್ತಾ**ತಿ "ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೭೧) ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಏತಾ**ತಿ ಸುಖಾದಯೋ ವೇದನಾ। **ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ವಸನಗನ್ಧಾಲೇಪನಪುಪ್ಫಾಭರಣಸಮಾಲೇಪನಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಕಾಯಿಕಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। "ಸುಖಾಯ ಖೋ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ ವೇದನಾಯ, ರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೫) ವಚನತೋ ಆಹ **"ಸೋಮನಸ್ಸಂ ರಾಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ"**ತಿ। "ದುಕ್ಖಾಯ ಖೋ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ವೇದನಾಯ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ವಚನತೋ ವುತ್ತಂ **"ದೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ"**ತಿ। **ಸುಖಾದಿಘಾತೇನಾ**ತಿ ಸುಖಾದೀನಂ ಪಹಾನೇನ।

ಅದುಕ್ಖಮಸುಖನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅದುಕ್ಖಂ, ದುಕ್ಖವಿದೂರಂ। ಯಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ದುಕ್ಖಾಭಾವೇನಾ"**ತಿ। **ಅಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏತೇನಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಸುಖಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನೇನ। **ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಇಧ ತತಿಯವೇದನಾಯ ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ವಿಯ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ। **ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಪರೀತಾನುಭವನಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಪರೀತಸ್ಸ ಮಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಪರೀತಂ ವಾ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೇನ ಅನುಭವನಲಕ್ಖಣಾ। ತತೋ ಏವ **ಮಜ್ಝತ್ತರಸಾ। ಅವಿಭೂತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಯ ನ ವಿಭೂತಾಕಾರಾ ಪಿಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೇ ಮಿಗಗತಮಗ್ಗೋ ವಿಯ ತೇಹಿ ಅನುಮಾತಬ್ಬಾವಿಭೂತಾಕಾರೋಪಟ್ಠಾನಾ। ಸುಖನಿರೋಧೋ ನಾಮ ಇಧ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೋ, ಸೋ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸುಖನಿರೋಧಪದಟ್ಠಾನಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಪುರಿಮಪದೇ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನೇತಂ ಸಮಾಸಪದನ್ತಿ

ಆಹ **“ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಜನಿತಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ”**ನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಪಚ್ಚನೀಕಸಮನೇಪಿ ಅಬ್ಯಾವಟಾಯ ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾಯ ವತ್ತಮಾನಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ಸತಿ ಸಮ್ಪಹಂಸನಪಞ್ಞಾ ವಿಯ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾ ಸುವಿಸದಾ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಸತಿಯಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ಸಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಕತಾ ನ ಅಞ್ಞೇನಾ”**ತಿ। ಯದಿ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಇಧ “ಉಪೇಕ್ಖಾ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಕಥಂ ಸತಿಯೇವ ಪಾರಿಸುದ್ಧಾತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ನ ಕೇವಲ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸತಿಸೀಸೇನಾತಿ** ಸತಿಂ ಉತ್ತಮಙ್ಗಂ ಕತ್ವಾ, ಪಧಾನಂ ಕತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಮಪಿ ಕಸ್ಮಾ ಇಧೇವ ಸತಿ “ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧೀ”ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ತೀಸು ಝಾನೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯಪಿ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾಯ ಪಚ್ಚನೀಕಾಭಿಭವನತೋ ಸಹಾಯಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲತೋ ಚ ಅಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ತಥಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ತದಭಾವತೋ ಇಧ ಪಾರಿಸುದ್ಧೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಥಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೂರಿಯಪ್ಪಭಾಭಿಭವಾತಿ** ಸೂರಿಯಪ್ಪಭಾಯ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನತ್ತಾ। ಅತಿಕ್ಖತಾಯ ಚನ್ದಲೇಖಾ ವಿಯ ರತ್ತಿಪಿ ಸೋಮ್ಮಸಭಾವಾ ಸಭಾಗಾಯ ರತ್ತಿಯಮೇವ ಚ ಚನ್ದಲೇಖಾ ಸಮುಜ್ಜಲತೀತಿ ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸೋಮ್ಮಭಾವೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಕತ್ತೇನ ವಾ ಸಭಾಗಾಯ ರತ್ತಿಯಾ”**ತಿ ಆಹ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಕಥಾ

೧೨. ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಙ್ಗಹಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀ”**ತಿ। ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಭವೋಕ್ಕಮನತ್ಥತಾ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕತಾಪಿ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾತಿ ತೇಸಂ ವಸೇನ “ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀ”ತಿ ವಚನಂ, ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕತಾ ಪನ ನಿರೋಧಪಾದಕತಾ ಚ ಚತುತ್ಥಸ್ಸೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಆವೇಣಿಕಾ, ಸಾ ಕಥಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾ ವುತ್ತಾತಿ? ಪರಮ್ಪರಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ಪದಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಪದಟ್ಠಾನನ್ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ಕಾರಣಕಾರಣಮ್ಪಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ಯಥಾ “ತಿಣೇಹಿ ಭತ್ತಂ ಸಿದ್ಧ”ನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪಯೋಜನನಿದ್ದೇಸೇ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಗ್ಗಹಣಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತತ್ಥಾನೀತಿ** ಇತ್ತಸಮಾಧತ್ಥಾನಿ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸೀಸೇನ ಹಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರೋ ವುತ್ತೋ, ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತಾ ಸುಖಂ ದಿವಸಂ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾ”**ತಿ। **ಭವೋಕ್ಕಮನತ್ಥಾನೀತಿ** ಭವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿಅತ್ಥಾನಿ। ಸತ್ತಾಹಂ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನತೋ ಆಹ **“ಸತ್ತಾಹಂ ಅಚಿತ್ತಕಾ ಹುತ್ವಾ”**ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸತ್ತಾಹಮೇವ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ತಥಾಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಕರಣತೋ, ತಞ್ಚ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಆಹಾರೂಪಜೀವೀನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಾದಿನ್ನಕಪ್ಪವತ್ತಸ್ಸ ಏಕದಿವಸಂ ಭುತ್ತಾಹಾರಸ್ಸ ಸತ್ತಾಹಮೇವ ಯಾಪನತೋ।

ಕಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೮೬೭-೮೬೮) ಪನಾಯಂ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ ನಾಮ, ಕೇ ತಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕೇ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕತ್ಥ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕಸ್ಮಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕಥಞ್ಚಸ್ಸಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನಂ ಹೋತೀತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ತತ್ಥ **ಕಾ ಪನಾಯಂ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ ನಾಮಾತಿ** ಯಾ ಅನುಪುಬ್ಬನಿರೋಧವಸೇನ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ। **ಕೇ ತಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ** , **ಕೇ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾ ಚ ಅನಾಗಾಮಿಅರಹನ್ತೋ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಪನ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಖೀಣಾಸವಾ ಚ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಕತ್ಥ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ। ಕಸ್ಮಾ? ಅನುಪುಬ್ಬಸಮಾಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ। ಚತುವೋಕಾರಭವೇ ಪನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ತತ್ಥ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ। **ಕಸ್ಮಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪವತ್ತಿಭೇದೇ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತ್ವಾ “ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಅಚಿತ್ತಕಾ ಹುತ್ವಾ ನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ವಾ ಸುಖಂ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ। **ಕಥಞ್ಚಸ್ಸಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನಂ ಹೋತೀತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ನಿರೋಧಯತೋ ಏವಮಸ್ಸಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನಂ ಹೋತಿ। ಯೋ ಹಿ ಸಮಥವಸೇನೇವ ಉಸ್ಸಕ್ಕತಿ, ಸೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯೋಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನೇವ ಉಸ್ಸಕ್ಕತಿ, ಸೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯೋ ಪನ ಉಭಯವಸೇನೇವ ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ನಿರೋಧೇತಿ, ಸೋ ತಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ।

ಅಯಂ ಪನ ವಿತ್ಥಾರೋ - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಕಾಮೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರೇ ಅನಿಚ್ಚತೋ ದುಕ್ಖತೋ ಅನತ್ತತೋ ವಿಪಸ್ಸತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಪನೇಸಾ ತಿವಿಧಾ ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಕವಿಪಸ್ಸನಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾತಿ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಕವಿಪಸ್ಸನಾ** ಮನ್ದಾ ವಾ ತಿಕ್ಖಾ ವಾ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿಯೇವ। **ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾ** ತಿಕ್ಖಾವ ವಟ್ಟತಿ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಸದಿಸಾ। **ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾ** ಪನ ನಾತಿಮನ್ದನಾತಿತಿಕ್ಖಾ ವಟ್ಟತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏಸ ನಾತಿಮನ್ದಾಯ ನಾತಿತಿಕ್ಖಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ತೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಿಪಸ್ಸತಿ। ತತೋ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ…ಪೇ॰… ತತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರೇ ತಥೇವ ವಿಪಸ್ಸತಿ। ಅಥ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋತಿ ನಾನಾಬದ್ಧಅವಿಕೋಪನಂ ಸಙ್ಘಪತಿಮಾನನಂ ಸತ್ಥುಪಕ್ಕೋಸನಂ ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದನ್ತಿ।

ತತ್ಥ **ನಾನಾಬದ್ಧಅವಿಕೋಪನ**ನ್ತಿ ಯಂ ಇಮಿನಾ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಾಬದ್ಧಂ ನ ಹೋತಿ, ನಾನಾಬದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಂ ಪತ್ತಚೀವರಂ ವಾ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ವಾ ನಿವಾಸಗೇಹಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಪನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪರಿಕ್ಖಾರಜಾತಂ, ತಂ ಯಥಾ ನ ವಿಕುಪ್ಪತಿ, ಅಗ್ಗಿಉದಕವಾತಚೋರಉನ್ದೂರಾದೀನಂ ವಸೇನ ನ ವಿನಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಿದಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಿಧಾನಂ "ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಾಹಬ್ಭನ್ತರೇ ಮಾ ಅಗ್ಗಿನಾ ಝಾಯತು, ಮಾ ಉದಕೇನ ವುಯ್ಹತು, ಮಾ ವಾತೇನ ವಿದ್ಧಂಸತು, ಮಾ ಚೋರೇಹಿ ಹರೀಯತು, ಮಾ ಉನ್ದೂರಾದೀಹಿ ಖಜ್ಜತೂ"ತಿ। ಏವಂ ಅಧಿಟ್ಠಿತೇ ತಂ ಸತ್ತಾಹಂ ತಸ್ಸ ನ ಕೋಚಿ ಪರಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ಅನಧಿಟ್ಠಹತೋ ಪನ ಅಗ್ಗಿಆದೀಹಿ ನಸ್ಸತಿ, ಇದಂ ನಾನಾಬದ್ಧಅವಿಕೋಪನಂ ನಾಮ। ಯಂ ಪನ ಏಕಾಬದ್ಧಂ ಹೋತಿ ನಿವಾಸನಪಾರುಪನಂ ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾಸನಂ ವಾ, ತತ್ಥ ವಿಸುಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ, ಸಮಾಪತ್ತಿಯೇವ ನಂ ರಕ್ಖತಿ।

ಸಙ್ಘಪತಿಮಾನನನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತಿಮಾನನಂ ಉದಿಕ್ಖನಂ, ಯಾವ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಆಗಚ್ಛತಿ, ತಾವ ಸಙ್ಘಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪತಿಮಾನನಂ ಏತಸ್ಸ ನ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ, ಪತಿಮಾನನಾವಜ್ಜನಂ ಪನ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ। ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ "ಸಚೇ ಮಯಿ ಸತ್ತಾಹಂ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇ ಸಙ್ಘೋ ಅಪಲೋಕನಕಮ್ಮಾದೀಸು ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಯಾವ ಮಂ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ಆಗನ್ತ್ವಾ ನ ಪಕ್ಕೋಸತಿ, ತಾವದೇವ ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಏವಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಪನ್ನೋ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ವುಟ್ಠಹತಿಯೇವ। ಯೋ ಪನ ಏವಂ ನ ಕರೋತಿ, ಸಙ್ಘೋ ಚೇ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ತಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ "ಅಸುಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಕುಹಿ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಕಞ್ಚಿ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪೇಸೇತಿ "ತಂ ಪಕ್ಕೋಸಾಹೀ"ತಿ, ಅಥಸ್ಸ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸವನೂಪಚಾರೇ ಠತ್ವಾ "ಸಙ್ಘೋ ತಂ ಆವುಸೋ ಪತಿಮಾನೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತಮತ್ತೇಯೇವ ವುಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಗರುಕಾ ಹಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಆಣಾ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಪಠಮಮೇವ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಏವಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ।

ಸತ್ಥುಪಕ್ಕೋಸನನ್ತಿ ಇಧಾಪಿ ಸತ್ಥುಪಕ್ಕೋಸನಾವಜ್ಜನಮೇವ ಇಮಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ, ತಸ್ಮಾ ತಮ್ಪಿ ಏವಂ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ ಜೀವಿತದ್ಧಾನಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ಇಮಿನಾ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದೇಸು ಕುಸಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, "ಅತ್ತನೋ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಾ ಸತ್ತಾಹಂ ಪವತ್ತಿಸ್ಸನ್ತಿ ನ ಪವತ್ತಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾವ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಹಿ ಸತ್ತಾಹಬ್ಭನ್ತರೇ ನಿರುಜ್ಝನಕೇ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೇ ಅನಾವಜ್ಜಿತ್ವಾವ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ ಮರಣಂ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅನ್ತೋನಿರೋಧೇ ಮರಣಸ್ಸ ನತ್ಥಿತಾಯ ಅನ್ತರಾವ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತಂ ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾವ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಅವಸೇಸಞ್ಹಿ ಅನಾವಜ್ಜಿತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ, ಇದಂ ಪನ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಏವಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಇದಂ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅಥೇಕಂ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ಚಿತ್ತವಾರೇ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಚಿತ್ತಕೋ ಹೋತಿ, ನಿರೋಧಂ ಫುಸತಿ । ಕಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ದ್ವಿನ್ನಂ ಚಿತ್ತಾನಂ ಉಪರಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ? ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪಯೋಗತ್ತಾ। ಇದಞ್ಹಿ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದ್ವೇ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇ ಯುಗನದ್ಧೇ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಆರೋಹನಂ ಅನುಪುಬ್ಬನಿರೋಧಸ್ಸ ಪಯೋಗೋ, ನ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾತಿ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪಯೋಗತ್ತಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಚಿತ್ತಾನಂ ಉಪರಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಬೋಧಿಮಣ್ಡುಪಸಙ್ಕಮನತೋ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಚರಿಮಭವೇ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಪುಬ್ಬಂ, ತದಾ ಪನ ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಮತ್ತಮೇವ ಅಹೋಸಿ, ನ ವಿಪಸ್ಸನಾದಿಪಾದಕಂ। ತಸ್ಮಾ "ಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ"ನ್ತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಂ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಪಠಮಾರಮ್ಭೇ ಏವ ಪಾದಕಜ್ಝಾನೇನ ಪಯೋಜನಂ ಅಹೋಸಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ ಉಪರಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಅಭಿಞ್ಞಾವಳಞ್ಜನಾದಿಅತ್ಥಂ। ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬಂ ಞಾಣಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಂ ಆಕಙ್ಖಾಮತ್ತಪಟಿಬದ್ಧಮೇವಾತಿ। **ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಾಧಕ**ನ್ತಿ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಾದಿಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಾಧಕಂ। **ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣದಾಯಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕತ್ತಾ ಏವ ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣದಾಯಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ತಂಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿ, ತದಧಿಗಮಸಮಕಾಲಮೇವ ಚ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಹತ್ಥಗತಾ ಅಹೇಸುಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಚ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೋತಿ।

"ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹಾಸಿ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ "ಸೋ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಆಹ **"ಸೋ ಅಹ"**ನ್ತಿ। **ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಝಾನತ್ತಯಾಧಿಗಮಪಟಿಪಾಟಿಸಿದ್ಧಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಾನಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಏವನ್ತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕ್ಕಮನಿದಸ್ಸನಮೇತ"**ನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚ ಅಧಿಗಮಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಂ, ಯೇನ ಸಮಾಧಾನಾನುಕ್ಕಮೇನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಲದ್ಧೋ, ತದುಭಯನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಿನಾ...ಪೇ॰... ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಇಮಿನಾ ಕಮೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಾದಿನಾ ಕಮೇನ। ಯದಿಪಿ "ಏವ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಆಗಮನಸಮಾಧಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಾನಂ ದೀಪೇತಿ, ಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸಮಾಧಿ ಏವ ಪನ ಇದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಪಧಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತೇ"**ತಿ। ಸಬ್ಬಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮುಪಕ್ಕಿಲೇಸಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಪಚ್ಚನೀಕಸಮನೇಪಿ ಅಬ್ಯಾವಟಾಯ ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾಯ ವತ್ತಮಾನಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾ ಸುವಿಸದಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಸತಿಸೀಸೇನ ಪನ ತತ್ಥ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ ಆಹ **"ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಭಾವೇನ ಪರಿಸುದ್ಧೇ"**ತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಜನಿತಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಭವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಏವ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಪರಿಯೋದಾತತಾ ಸುಧನ್ತಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ನಿಘಂಸನೇನ ಪಭಸ್ಸರತಾ ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾಯೇವ ಪರಿಯೋದಾತೇ, ಪಭಸ್ಸರೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಸುಖಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಘಾತೇನಾತಿ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಾನಂ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾನಞ್ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರಾಗದೋಸಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ। "ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ, ಸೋಮನಸ್ಸಂ ರಾಗಸ್ಸ, ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ, ದೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಸಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ರಾಗಾದಯೋ ಚೇತಸೋ ಮಲಾಸುಚಿಭಾವೇನ "ಅಙ್ಗಣಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಕಿಲೇಸನಟ್ಠೇನ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾತಿ ಆಹ **"ಅನಙ್ಗಣತ್ತಾ ಏವ ಚ ವಿಗತುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಙ್ಗಣೇನ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ, ವಿಬಾಧೀಯತಿ ಉಪತಾಪೀಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಭಾವಿತತ್ತಾ**ತಿ ಪಗುಣಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸುಟ್ಠು ಭಾವಿತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತೇ"**ತಿ, ಆವಜ್ಜನಾದಿನಾ ಪಞ್ಚಧಾ ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ ವಾ ಪರಿದಮನೇನ ವಸಂ ವತ್ತಿತುಂ ಉಪಗತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಸೇ ವತ್ತಮಾನಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಮುದೂತಿ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ವಸೇ ವತ್ತಮಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಗುಣಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಸುಪರಿಮದ್ದಿತಂ ವಿಯ ಚಮ್ಮಂ ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಾ ವಿಯ ಚ ಲಾಖಾ ಮುದೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕಮ್ಮಕ್ಖಮೇ**ತಿ ವಿಕುಬ್ಬನಾದಿಇದ್ಧಿಕಮ್ಮಕ್ಖಮೇ। **ತದುಭಯ**ನ್ತಿ ಮುದುತಾಕಮ್ಮನಿಯದ್ವಯಂ।

ನಾಹನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧) ನ-ಕಾರೋ ಪಟಿಸೇಧತ್ಥೋ। **ಅಹ**ನ್ತಿ ಸತ್ಥಾ ಅತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಭಿಕ್ಖವೇ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಲಪತಿ। **ಅಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಚಿತ್ತತೋ ಅಞ್ಞಂ। **ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ**ತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮಂ। ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಓಲೋಕೇನ್ತೋಪಿ ಅಞ್ಞಂ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ವಸೀಭಾವಾಪಾದನೇನ ಭಾವಿತಂ ತಥಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕರಣೇನ ಬಹುಲೀಕತಂ ಏವಂ ಸವಿಸೇಸಮುದುಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮುದು ಕಮ್ಮಕ್ಖಮತಾಯ ಕಮ್ಮನಿಯಞ್ಚ ಹೋತಿ ಯಥಾ ಇದಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ। **ಇದಂ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಚ ಅತ್ತನೋ ತೇಸಞ್ಚ ಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ ಏವಮಾಹ।

ಯಥಾ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಪರಿಸುದ್ಧತಾದಯೋ ನ ವಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ ಸುಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ತತ್ಥ ಅವಟ್ಠಿತಂ ಇಧ "ಠಿತಂ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತ"ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏತೇಸು ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾದೀಸು ಠಿತತ್ತಾ ಠಿತೇ, ಠಿತತ್ತಾಯೇವ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ"**ತಿ। ಯಥಾ ಮುದುಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ

ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಂ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಪಿ ಮುದುಕಮ್ಮಞ್ಞತಾಹಿ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ "**ಮುದುಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವೇನ ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ಠಿತತ್ತಾ ಠಿತೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಕಾರಣೇನ ಫಲಂ ನಿದ್ಧಾರೀಯತಿ, ಏವಂ ಫಲೇನಪಿ ಕಾರಣಂ ನಿದ್ಧಾರೀಯತೀತಿ ನಿಚ್ಚಲಭಾವೇನ ಅವಟ್ಠಾನಂ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಥಿರಭಾವೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅಕಮ್ಪನಿಯತಾಯ ಚ ಸಮ್ಭವತಂ ಸದ್ಧಾದಿಬಲಾನಂ ಆನುಭಾವೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ**"ತಿ।

ಇದಾನಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ "**ಸದ್ಧಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸದ್ಧಾಪರಿಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸುಭಾವಿತಂ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಂಸೇನ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ಧಾಬಲೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತಂ। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇನಾ**ತಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇನ ಹೇತುನಾ। **ನ ಇಞ್ಜತೀ**ತಿ ನ ಚಲತಿ ನ ಕಮ್ಪತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಉಪರಿವಿಸೇಸಾವಹಭಾವೇನೇವ ತಿಟ್ಠತಿ। **ವೀರಿಯಪರಿಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - **ವೀರಿಯಪರಿಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ವಸೀಭಾವಾಪಾದನಪರಿದಮನಸಾಧನೇನ ವೀರಿಯೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತಂ। **ಸತಿಪರಿಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಭಾವನಾಬಹುಲೀಕಾರೇ ಅಸಮ್ಮೋಸಾದಿಕಾಯ ಕುಸಲಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗತಿಯೋ ಸಮನ್ವೇಸಮಾನಾಯ ಸತಿಯಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತಂ। **ಸಮಾಧಿಪರಿಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ತತ್ಥೇವ ಅವಿಕ್ಖೇಪಸಾಧನೇನ ಸಮಾಧಾನೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತಂ। **ಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸಾ ಏವ ಭಾವನಾಯ ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರಧಮ್ಮಾನಂ ಪಜಾನನಲಕ್ಖಣಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತಂ। **ಓಭಾಸಗತ**ನ್ತಿ ಞಾಣೋಭಾಸಸಹಗತಂ। ಓಭಾಸಭೂತೇನ ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಸಮಾಧಾನಸಂವದ್ಧಿತೇನ ಞಾಣೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ ಯಾಥಾವತೋ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ತತೋ ಉತ್ರಾಸನ್ತೋ ಓತ್ತಪ್ಪನ್ತೋ ತಂ ಅಭಿಭವತಿ, ನ ತೇನ ಅಭಿಭುಯ್ಯತಿ। ತೇನಾಹ "**ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರೇನ ನ ಇಞ್ಜತೀ**"ತಿ। ಏತೇನ ಞಾಣಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಬಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ**ನ್ತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತತಾ ಪರಿಸುದ್ಧತಾ ಪರಿಯೋದಾತತಾ ಅನಙ್ಗಣತಾ ವಿಗತುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾ ಮುದುಭಾವೋ ಕಮ್ಮನಿಯತಾ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಠಿತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ। ಅಥ ವಾ ಸಮಾಹಿತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ಅಙ್ಗಾನೀತಿ "ಸಮಾಹಿತೇ"ತಿ ಇಮಂ ಅಙ್ಗಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತಿಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತಿಯೋ ವಿಸುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಮ**ನ್ತಿ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಅತ್ಥಂ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಮಂ ತದಭಿಮುಖಕರಣಯೋಗ್ಗಂ। ತೇನಾಹ "**ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ**"ತಿ।

ಕಾಮಂ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಏವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಧಿಗಮೋ, ವಿತಕ್ಕಾದಿವೂಪಸಮಾ ಏವ ಚ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಸಮಧಿಗಮೋ, ತಥಾಪಿ ನ ತಥಾ ತೇ ತೇಹಿ ದೂರೀಭೂತಾ, ಅಪೇತಾ ವಾ ಯಥಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಚೇತಸೋ ಮಲೀನಭಾವಸಙ್ಖೋಭಉಪ್ಪಿಲಾಭಾವಕರೇಹಿ ನೀವರಣಾದೀಹಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧಿಪರಿಯೋದಾತತಾ ಚ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ "**ನೀವರಣ...ಪೇ॰... ಪರಿಯೋದಾತೇ**"ತಿ। **ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚನೀಕಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** "ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚಯಾನ"ನ್ತಿ ಪಾಠಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚನೀಕಾನ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಪಾಠೋ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತೇನ -

> "**ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚಯಾನ**ನ್ತಿ ಝಾನಪಟಿಲಾಭಹೇತುಕಾನಂ ಝಾನಪಟಿಲಾಭಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾನಂ। **ಪಾಪಕಾನ**ನ್ತಿ ಲಾಮಕಾನಂ। **ಇಚ್ಛಾವಚರಾನ**ನ್ತಿ ಇಚ್ಛಾಯ ಅವಚರಾನಂ ಇಚ್ಛಾವಸೇನ ಓತಿಣ್ಣಾನಂ 'ಅಹೋ ವತ ಮಮೇವ ಸತ್ಥಾ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಯ್ಯಾ'ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ಮಾನಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಾದೀನಂ। **ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನಪಿ ತೇಸಂಯೇವ ಸಙ್ಗಹೋ। ಅಭಿಜ್ಝಾ ಚೇತ್ಥ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇಯ್ಯಾ ಮಾನಾದಯೋ ಚ ತದೇಕಟ್ಠಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚಯಾನನ್ತಿ ಅನುವತ್ತಮಾನತ್ತಾ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇಯ್ಯಾ ಪನ ನೀವರಣಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ। ಕಥಂ ಪನ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇಯ್ಯಾ ಇಧ ವಿಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ? 'ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ'ತಿ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಝಾನಸ್ಸ ಅಪರಾಮಟ್ಠಭಾವದಸ್ಸನತೋ। ಯೇ ಪನೇತ್ಥ 'ಇಚ್ಛಾವಚರಾನಂ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನ'ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಕೋಪಅಪ್ಪಚ್ಚಯಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದಾದಯೋ ಗಹಿತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ 'ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚಯಾನ'ನ್ತಿ ಪಾಠಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ 'ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚನೀಕಾನ'ನ್ತಿ ಪಾಠೋತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ ತಥಾ ಪಾಠಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ, ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚನೀಕಾ ಚ ನೀವರಣಾ ಚೇವ ತದೇಕಟ್ಠಾ ಚ, ತೇಸಂ ದೂರೀಭಾವಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸಂಯೇವ ಅಭಾವವಿಗಮಚೋದನಾಯ ಅಯುಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ನನು ಚ ಅನಙ್ಗಣಸುತ್ತವತ್ಥಸುತ್ತೇಸು ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ ಓಳಾರಿಕಾನಂಯೇವ

ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ತತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾತಿ। ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಇಧ ಪನ ಅಧಿಗತಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸುಖುಮಾಯೇವ ತೇ ಗಹಿತಾ, ಅಙ್ಗಣುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನೇತ್ಥ ಸುತ್ತಾನಂ ಅಪದಿಸನಂ। ತಥಾ ಹಿ 'ಸುತ್ತಾನುಸಾರೇನಾ'ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಸುತ್ತವಸೇನಾ"ತಿ।

ಅವಸ್ಸಞ್ಚೇತಮೇವಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಅಧಿಗತಜ್ಝಾನಾನಮ್ಪಿ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಇಚ್ಛಾವಚರಾನಂ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋತಿ । ತೇನೇವ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** "ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚಯಾನ"ನ್ತಿ ಪಾಠಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚನೀಕಾನ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಪಾಠೋ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ **ಸೀಹಳಗಣ್ಠಿಪದೇಪಿ** ಚ "ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚಯಾನ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸೇವ ಪಾಠಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಮೇವ ಪಾಠೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಅತ್ಥೋಪಿ ಚೇತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನ "ಇಚ್ಛಾವಚರಾನನ್ತಿ ಇಚ್ಛಾಯ ಅವಚರಾನಂ ಇಚ್ಛಾವಸೇನ ಓತಿಣ್ಣಾನಂ ಪವತ್ತಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಕೋಪಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಪಾಠೋ ಅಯುತ್ತೋಯೇವಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತತೋಯೇವ ಚ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ಅಯಂ ಪಾಠೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನ ದಸ್ಸಿತೋತಿ।

ಇದ್ಧಿಪಾದಕಭಾವೂಪಗಮನೇನಾತಿ ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾದಕಭಾವಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವಸ್ಸ ಉಪಗಮನೇನ। **ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ** ಇತೋ ಪರಂ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವವಸೇನ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಮಭಾವನಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣತ್ತಾ। **ಪಣೀತಭಾವೂಪಗಮನೇನಾತಿ** ತತೋ ಏವ ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತತಾಯ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಅತಿತ್ತಿಕರಟ್ಠೇನ ಚ ಪಣೀತಭಾವಸ್ಸ ಉಪಗಮನೇನ। ಉಭಯಞ್ಚೇತಂ ಭಾವನಾಯ ಠಿತಿಯಾ ಕಾರಣವಚನಂ, ಪರಿಪುಣ್ಣಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪಣೀತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಠಿತೇತಿ। **ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇತಿ** ಇದಂ ಠಿತಿಯಾ ವಿಸೇಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಠಿತೇ"**ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ "ಠಿತೇ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ"ತಿ ಉಭಯಮೇಕಂ ಅಙ್ಗಂ, "ಸಮಾಹಿತೇ"ತಿ ಪನ ಇದಮ್ಪಿ ಏಕಮಙ್ಗಂ। ತೇನೇವಸ್ಸ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪತೋ ವಿಸೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಏವಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ"**ನ್ತಿ।

ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ತಸ್ಸ ವಾ ಅನುಸ್ಸರಣಂ **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿ** ತಂನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಮ್ಹಿ ಯಂ ಞಾಣಂ ತದತ್ಥಾಯಾತಿ** ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸತಿಞಾಣಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ "ಪುಬ್ಬೇ"ತಿ ಇದಂ ಪದಂ "ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿ"ನ್ತಿಆದಿವಚನತೋ ಅತೀತಭವವಿಸಯಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅತೀತಜಾತೀಸೂ"**ತಿ। **ನಿವಾಸಸದ್ದೋ** ಕಮ್ಮಸಾಧನೋ, ಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತೋ ಚ ನಿವಸಿತಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ನಿವುತ್ಥಕ್ಖನ್ಧಾ"**ತಿ। ನಿವುತ್ಥತಾ ಚೇತ್ಥ ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತತಾ, ತಥಾಭೂತಾ ಚ ತೇ ಅನು ಅನು ಭೂತಾ ಜಾತಾ ಪವತ್ತಾ, ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಗತಾ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ನಿವುತ್ಥಾತಿ ಅಜ್ಝಾವುತ್ಥಾ ಅನುಭೂತಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಾ"**ತಿ। ಏವಂ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಧಮ್ಮವಸೇನ ನಿವಾಸಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವತ್ತುಂ **"ನಿವುತ್ಥಧಮ್ಮಾ ವಾ ನಿವುತ್ಥಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಗೋಚರನಿವಾಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಗೋಚರಭೂತಾಪಿ ಹಿ ಗೋಚರಾಸೇವನಾಯ ಆಸೇವಿತಾ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಅನುಭೂತಾ ನಿವುತ್ಥಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಪನ ದುವಿಧಾ ಸಪರವಿಞ್ಞಾಣಗೋಚರತಾಯಾತಿ ಉಭಯೇಪಿ ತೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅತ್ತನೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **"ಅತ್ತನೋ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಞ್ಞಾತಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ **"ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ"**ತಿ ವಚನಂ ಯೇ ತೇ ಗೋಚರನಿವಾಸೇನ ನಿವುತ್ಥಧಮ್ಮಾ, ನ ತೇ ಕೇವಲಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಞ್ಞಾತಮತ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ನಾಮಗೋತ್ತವಣ್ಣಲಿಙ್ಗಾಹಾರಾದೀಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಕಾರಿಕಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಿತಾ, ತಥೇವೇತಂ ಞಾಣಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಪರವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞಾತಾಪಿ ವಾ ನಿವುತ್ಥಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ನ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋವ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ, ಅಥ ಖೋ ಪರೇಸಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಞ್ಞಾತಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧಾಪಿ "ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, ಪರೇಸಮ್ಪಿ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಞ್ಞಾತಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ತೇ ಚ ಖೋ ಯಸ್ಮಾ ಅತೀತಾಸು ಏವ ಜಾತೀಸು ಅಞ್ಞೇಹಿ ವಿಞ್ಞಾತಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತೇ ಚ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇಹಿ ತೇ ವಿಞ್ಞಾತಾ, ತೇಸಂ ತದಾ ವತ್ತಮಾನಸನ್ತಾನಾನುಸಾರೇನ ತೇಸಮ್ಪಿ ಅತೀತೇ ಪವತ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭೂತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಛಿನ್ನವಟುಮಕಾನುಸ್ಸರಣಾದೀಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಛಿನ್ನವಟುಮಕಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ತೇಸಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ **ಛಿನ್ನವಟುಮಕಾನುಸ್ಸರಣಂ**। "ಆದಿಸದ್ದೇನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕಾನುಸ್ಸರಣಾನಿ ಗಯ್ಹನ್ತೀ"ತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। ಛಿನ್ನವಟುಮಕಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇವ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ

ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾ ಛಿನ್ನಸಂಸಾರಮಗ್ಗತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ನಾಮ ತೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಸ್ಸರಣಂ। ಸಾ ಪನ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಛಳಾರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣಲಕ್ಖಣಾತಿ ತಾನಿ ಇಧ ಪರವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞಾತಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾನಿ। ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಾಸು ಜಾತೀಸು ಅತ್ತನೋ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಅವಿಞ್ಞಾತಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಛಿನ್ನವಟುಮಕಾನುಸ್ಸರಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪನೇತ್ಥ ಪುರಿಮಾಸು ಜಾತೀಸು ಅತ್ತನೋ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಅವಿಞ್ಞಾತಾನಂ ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತಾನಮ್ಪಿ ವತ್ತಮಾನಕ್ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಗನ್ತ್ವಾ ಸೀಹೋಕ್ಕನ್ತಿಕವಸೇನ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಗಹಿತಂ, ಇಮೇ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತಛಿನ್ನವಟುಮಕಾನುಸ್ಸರಣಾದಯೋ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಅತೀತೇ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸಿಂಸು, ಏವಂ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇಸುಂ, ಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಸಚ್ಛಾಕಂಸು, ಏವಂ ವೇನೇಯ್ಯೇ ವಿನೇಸುನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಗತಿ ಅತ್ಥೀತಿ। ಯೇ ಪನ ಪುರಿಮಾಸು ಜಾತೀಸು ಅತ್ತನೋವ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಞ್ಞಾತಾ, ತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇಪಿ ಖನ್ಧಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ಸಾವಕಾ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿಯೇವ। ಯಾಯ ಸತಿಯಾ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಸಾ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಅಭಿನೀಹರಿ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಝಾನಾರಮ್ಮಣತೋ ಅಪನೇತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾಭಿಮುಖಂ ಪೇಸೇಸಿಂ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸನಿನ್ನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪೋಣಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪಬ್ಭಾರಂ ಅಕಾಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಾಳಿಯಂ "ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇಸಿ"ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಪ್ಪಯೋಗತ್ತಾ "ಸೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಹಂಸದ್ದೋ ಆನೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ತದತ್ಥೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ **"ಸೋ ಅಹ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನೇಕವಿಧ**ನ್ತಿ ನಾನಾಭವಯೋನಿಗತಿವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸಾದಿವಸೇನ ಬಹುವಿಧಂ। **ಪಕಾರೇಹೀ**ತಿ ನಾಮಗೋತ್ತಾದಿಆಕಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ। ಸಹಯೋಗೇ ಚೇತಂ ಕರಣವಚನಂ। **ಪವತ್ತಿತ**ನ್ತಿ ದೇಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಂವಣ್ಣಿತ"**ನ್ತಿ, ವಿತ್ಥಾರಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿವಾಸ**ನ್ತಿ ಅನ್ತೋಗಧಭೇದಸಾಮಞ್ಞವಚನಮೇತನ್ತಿ ತೇ ಭೇದೇ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿವುತ್ಥಸನ್ತಾನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಞಾಣಗತಿಯಾ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ। **ಅನುದೇವಾ**ತಿ ಅನು ಏವ, ದ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಗತೋ। "ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇಸಿ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ "ಅನುಸ್ಸರಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮನನ್ತರಭಾವಸರಣಂ ಅನುಸದ್ದೋ ದೀಪೇತೀತಿ ಆಹ **"ಚಿತ್ತೇ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮಿತಮತ್ತೇ ಏವ ಸರಾಮೀತಿ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। **ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ**ತಿ "ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಿತುಕಾಮೇನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇನ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಾ ನಿಸಜ್ಜಾ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಭೂತಂ ಪುಬ್ಬಕರಣಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಭವೇಯ್ಯ।

ಆರದ್ಧಪ್ಪಕಾರದಸ್ಸನತ್ಥೇತಿ ಅನುಸ್ಸರಿತುಂ ಆರದ್ಧಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಸ್ಸ ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥೇ। **ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿ**ನ್ತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಭವಂ। ಸೋ ಹಿ ಏಕಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಆದಾನನಿಕ್ಖೇಪಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಅನ್ತೋಗಧಧಮ್ಮಪ್ಪಭೇದೋ ಖನ್ಧಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಇಧ "ಜಾತೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಜಾಯತೀತಿ ಜಾತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಏಕಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ಖನ್ಧಸನ್ತಾನ"**ನ್ತಿ। **ಪರಿಹಾಯಮಾನೋ**ತಿ ಖೀಯಮಾನೋ ವಿನಸ್ಸಮಾನೋ। **ಕಪ್ಪೋ**ತಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪೋ। ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಕಾಲೋ, ತದಾ ಪವತ್ತಮಾನಸಙ್ಖಾರವಸೇನಸ್ಸ ಪರಿಹಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ವಡ್ಢಮಾನೋ ವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯೋ ಪನ "ಕಾಲಂ ಖೇಪೇತಿ, ಕಾಲೋ ಘಸತಿ ಭೂತಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನೇವ ಸಹತ್ತನಾ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೯೦) ಆದೀಸು ಕಾಲಸ್ಸಪಿ ಖಯೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅನಿಟ್ಠಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ। ಸಂವಟ್ಟನಂ ವಿನಸ್ಸನಂ ಸಂವಟ್ಟೋ, ಸಂವಟ್ಟತೋ ಉದ್ಧಂ ತಥಾಠಾಯೀ **ಸಂವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀ। ತಮ್ಮೂಲಕತ್ತಾ**ತಿ ತಂಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ। ವಿವಟ್ಟನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ, ವಡ್ಢನಂ ವಾ **ವಿವಟ್ಟೋ।**

ತೇಜೇನ ಸಂವಟ್ಟೋ **ತೇಜೋಸಂವಟ್ಟೋ। ಸಂವಟ್ಟಸೀಮಾ**ತಿ ಸಂವಟ್ಟನಮರಿಯಾದಾ। **ಸಂವಟ್ಟತೀ**ತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ। **ಸದಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ, ತೀಸುಪಿ ಸಂವಟ್ಟಕಾಲೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಂ ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತ**ನ್ತಿ ಇಧ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತಂ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತಂ ನಾಮ ತಿವಿಧ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯತ್ತಕೇ ಠಾನೇ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಞಾಣಾದಿಞಾಣಾನುಭಾವೋ ಪುಞ್ಞಫಲಸಮುತ್ತೇಜಿತೋ ಸರಸೇನೇವ ಪರಿಜಮ್ಭತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಙ್ಕುರಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಕ್ಖೇತ್ತಂ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಆನುಭಾವೋ ಪವತ್ತತೀ**ತಿ ಇಧ ಇದ್ಧಿಮಾ ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾಯ ಪರಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಅಞ್ಞಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಗತೋಪಿ ಕತಪರಿತ್ತೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ತತ್ಥ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಠತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಪರಿತ್ತೇ ಕತೇ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತೇ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಭಿಸಮ್ಮುಖಣಾತ್ವೇವ ಪರಿತ್ತಾನುಭಾವೋ ತತ್ಥ ದೇವತಾಹಿ ಪರಿತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬತೋತಿ ವುತ್ತಂ "ಆನುಭಾವೋ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ। **ಯಂ ಯಾವತಾ ವಾ ಪನ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾ**ತಿ **ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ವಿಸಯಕ್ಖೇತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಸರೇನ ಅಭಿವಿಞ್ಞಾಪನಂ ಅತ್ತನೋ ರೂಪದಸ್ಸನಞ್ಚ ಪಟಿಜಾನನ್ತೇನ ಭಗವತಾ "ಯಾವತಾ

ವಾ ಪನ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣೇ ವಿಸಯಕ್ಖೇತ್ತೇ। **ಯಂ ಯಂ ಆಕಙ್ಖತಿ, ತಂ ತಂ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ** ಆಕಙ್ಖಮತ್ತಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯ ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ ಯಂ ಯಂ ಅನುಸ್ಸರಿತುಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತಂ ತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ। **ಏಕಂ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಂ ವಿನಸ್ಸತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ತಿರಿಯತೋ ಸಂವಟ್ಟಮಾನಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವುತ್ತೋ। **ಸಣ್ಠಹನ್ತನ್ತಿ** ವಿವಟ್ಟಮಾನಂ ಜಾಯಮಾನಂ। **ತಸ್ಸ ವಿನಾಸೋ ಚ ಸಣ್ಠಹನಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತನ್ತಿ** ಅಮ್ಹೇಹಿಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ "ಲೋಕವಿದೂ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಧಿಕಾರೇ ಪಸಙ್ಗತೋ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇಧ ನ ವುಚ್ಚತಿ।

ಏವಂ ಪಸಙ್ಗೇನ ಸಂವಟ್ಟಾದಿಕೇ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಥಾಧಿಗತಂ ತೇಸಂ ಅನುಸ್ಸರಣಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯೇ ಪನೇತೇ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಾ ವುತ್ತಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏತೇಸೂತಿ** ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಸಮುದಾಯತೋ ಅನೇಕೇಸಂ ಸಂವಟ್ಟಕಪ್ಪಾದೀನಂ ನಿದ್ಧಾರಿಯಮಾನತ್ತಾ। **ಅಮುಮ್ಹಿ ಸಂವಟ್ಟಕಪ್ಪೇತಿ** ಏತ್ಥ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನ ಚ ಅನಿಯಮತ್ಥೇನ ಇತರಾಸಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ। ಅಥ ವಾ **ಅಮುಮ್ಹಿ ಸಂವಟ್ಟಕಪ್ಪೇತಿ** ಇದಂ ಸಂವಟ್ಟಕಪ್ಪಸ್ಸ ಆದಿತೋ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಇಮಸ್ಸ ಕತಿಪಯಕಾಲಂ ಭವಾದೀಸು ಸಂಸರಣಂ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ। ಸಂವಟ್ಟಕಪ್ಪೇ ವಾ ವತ್ತಮಾನೇ ಯೇಸು ಭವಾದೀಸು ಇಮಸ್ಸ ಉಪಪತ್ತಿ ಅಹೋಸಿ, ತಂದಸ್ಸನಮೇತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಭವೇ ವಾತಿ**ಆದೀಸು ಕಾಮಾದಿಭವೇ ವಾ ಅಣ್ಡಜಾದಿಯೋನಿಯಾ ವಾ ದೇವಾದಿಗತಿಯಾ ವಾ ನಾನತ್ತಕಾಯನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀಆದಿವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯಾ ವಾ ಸತ್ತಾವಾಸೇ ವಾ ಖತ್ತಿಯಾದಿಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಇದಂ ಭಗವತೋ ವಸೇನ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಂ ಆಗತಂ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸೇವ ನಾಮಾದಿವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಏವಂನಾಮೋತಿ ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ವಾ ಜೋತಿಪಾಲೋ ವಾ**"ತಿಆದಿ। **ಸಾಲಿಮಂಸೋದನಾಹಾರೋ ವಾತಿ** ಗಿಹಿಕಾಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಪವತ್ತಫಲಭೋಜನೋ ವಾತಿ** ತಾಪಸಾದಿಕಾಲಂ ಸನ್ಧಾಯ। **ಪವತ್ತಫಲಭೋಜನೋತಿ** ಸಯಮ್ಪತಿತಫಲಾಹಾರೋ। **ಸಾಮಿಸನಿರಾಮಿಸಾದಿಪ್ಪಭೇದಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಸಾಮಿಸಾ** ಗೇಹಸ್ಸಿತಸೋಮನಸ್ಸಾದಯೋ, **ನಿರಾಮಿಸಾ** ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಿತಸೋಮನಸ್ಸಾದಯೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಿವೇಕಜಸಮಾಧಿಜಸುಖಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ।

ಹೇಟ್ಠಾ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ "**ಅಥ ವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಮುತ್ರಾಸಿನ್ತಿ** ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೋಯಂ, ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾಲೋಪೋ ವಾ, ಅಮುತ್ರ ಅಮುತ್ರ ಆಸಿನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಆರೋಹನ್ತಸ್ಸ ಯಾವದಿಚ್ಛಕಂ ಅನುಸ್ಸರಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಆರೋಹನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಪಟಿಲೋಮತೋ ಞಾಣೇನ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಆರೋಹನ್ತಸ್ಸ। **ಪಟಿನಿವತ್ತನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಯಾವದಿಚ್ಛಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಅನುಸ್ಸರಿತಾನುಸ್ಸರಿತಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸನಂ, ಪಟಿನಿವತ್ತನ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಇಧೂಪಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಇಧ ಚರಿಮಭವೇ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ। **ಅನನ್ತರನ್ತಿ** ಅತೀತಾನನ್ತರಮಾಹ। **ಅಮುತ್ರಾತಿ** ಅಮುಕಸ್ಮಿಂ ಭವೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉದಪಾದಿನ್ತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂ। **ತಾಹಿ ದೇವತಾಹೀತಿ** ತುಸಿತದೇವತಾಹಿ। **ಏಕಗೋತ್ತೋತಿ** ತುಸಿತಗೋತ್ತೇನ ಏಕಗೋತ್ತೋ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಾವತ್ಥಾಯಂ ದೇವಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಜನಕಂ ನಾಮ ಅಕುಸಲೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಅನುಪದ್ದುತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "**ದುಕ್ಖಂ ಪನ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಮತ್ತಮೇವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಹಾಪುಞ್ಞಾನಮ್ಪಿ ಪನ ದೇವಪುತ್ತಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಾದೀಸು ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಸಮಾಯೋಗೋ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ "ಕದಾಚಿ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಸ್ಸಪಿ ಸಮ್ಭವೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸ...ಪೇ॰... ಪರಿಯನ್ತೋತಿ** ಇದಂ ಮನುಸ್ಸವಸ್ಸಗಣನಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ದೇವಾನಂ ವಸ್ಸಗಣನಾಯ ಪನ ಚತುಸಹಸ್ಸಮೇವ।

ಇತೀತಿ ವುತ್ತತ್ಥನಿದಸ್ಸನಮೇತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಯಥಾರಹತೋ, ನ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ನಾಮಗೋತ್ತವಸೇನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಉದ್ದಿಸೀಯತೀತಿ** ದಿಸ್ವಾವ ಅವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ "ಅಯಂ ಕೋ ನಾಮೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೇ "ತಿಸ್ಸೋ ಗೋತಮೋ"ತಿ ನಾಮಗೋತ್ತೇನ ಉದ್ದಿಸೀಯತಿ। **ವಣ್ಣಾದೀಹೀತಿ** ವಣ್ಣಾಹಾರವೇದಯಿತಾಯುಪರಿಚ್ಛೇದೇಹಿ। **ಸಾಮೋತೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ। ತೇನ ಏವಮಾದಿಏವಂಪಕಾರನಾನತ್ತತೋತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। **ನಾಮಗೋತ್ತಂ ಉದ್ದೇಸೋತಿ** ಉದ್ದಿಸೀಯತಿ ಸತ್ತೋ ಏತೇನಾತಿ ಉದ್ದೇಸೋ ನಾಮಗೋತ್ತಂ। **ಇತರೇ ಆಕಾರಾತಿ** ಆಕರೀಯತಿ ದಿಸ್ವಾವ ಸತ್ತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಏತೇಹೀತಿ ಇತರೇ ವಣ್ಣಾದಯೋ ಆಕಾರಾ। "**ನೋ ಚ ಖೋ ಅವಿಸೇಸೇನಾ**"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ತಿತ್ಥಿಯಾ**

ಹೀ"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ತಿತ್ಥಿಯಾತಿ** ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ। ತೇ ಪನ ಕಮ್ಮವಾದಿನೋ ಕಿರಿಯವಾದಿನೋ ತಾಪಸಾದಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾ**ದೀಸು ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಏವ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಆಗತಂ, ತಸ್ಮಾ "**ನ ತತೋ ಪರ**"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ವದನ್ತೋ "**ದುಬ್ಬಲಪಞ್ಞತ್ತಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಯೋಗೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತೋಯೇವ ಚ ಬಲವಪಞ್ಞತ್ತಾ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಮಹಾಸಾವಕೇ ಇತರೇ ಪಕತಿಸಾವಕಾ ಕಪ್ಪಸತಮ್ಪಿ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೪೦೧) "ಪಕತಿಸಾವಕಾ ಕಪ್ಪಸತಮ್ಪಿ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿಯೇವ ಬಲವಪಞ್ಞತ್ತಾ"ತಿ। **ಏತ್ತಕೋ ಹಿ ತೇಸಂ ಅಭಿನೀಹಾರೋ**ತಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ತದಧಿಕಂ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನೀತಿ ಕಾಲವಸೇನ ಏವಂಪರಿಮಾಣೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತೇಸಂ ಮಹಾಸಾವಕಅಗ್ಗಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಾಭಿನೀಹಾರೋ, ಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಪಾರಮಿತಾ ಸಿದ್ಧಾ। ಯದಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಕಾಲಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣವಿಭವೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದತಾ ಆಪನ್ನಾತಿ ಆಹ "**ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನತ್ಥೀ**"ತಿ। "ಯಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ವಚನತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣಾನಮ್ಪಿ ಸವಿಸಯೇ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ತತ್ಥ ಯಂ ಯಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತಂ ತಂ ಜಾನನ್ತಿ ಏವ। ಅಥ ವಾ ಸತಿಪಿ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಕಾರಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಾದಿನಾ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿತಾಯ ಪವತ್ತಿಆನುಭಾವಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ತಂನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣಾನನ್ತಿ ಆಹ "**ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನತ್ಥೀ**"ತಿ। ಅತೀತೇ "ಏತ್ತಕಾನಂ ಕಪ್ಪಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನೀ"ತಿ ಏವಂ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನತ್ಥಿ ಅನಾಗತೇ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ ವಿಯ। ತೇನಾಹ "**ಯಾವ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ತಾವ ಸರನ್ತೀ**"ತಿ।

ಏವಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಜನಾನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸರಣಂ ಕಾಲವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣವಸೇನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತಿತ್ಥಿಯಾ ಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿಮೇವ ಸರನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿ** ಖನ್ಧಾನಂ ಅನುಕ್ಕಮೋ, ಸಾ ಚ ಖೋ ಚುತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿವಸೇನ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ "ಇರಿಯಾಪಥಪಟಿಪಾಟಿ ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಪಟಿಪಾಟಿಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಸ್ಸ ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಚುತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಏವ ಗಹಣವಸೇನ। ಯಥಾ ಪನ ಅನ್ಧಾ ಯಟ್ಠಿಂ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ ತೇ ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿಂ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾವ ಸರನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ತೇಸಞ್ಹಿ ಅನ್ಧಾನಂ ವಿಯ ಇಚ್ಛಿತಪ್ಪದೇಸೋಕ್ಕಮನಂ ನತ್ಥೀ**"ತಿ। **ಸಾವಕಾ**ತಿ ಪಕತಿಸಾವಕಾಪಿ ಮಹಾಸಾವಕಾಪಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾಪಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಾ। ಪಕತಿಸಾವಕಾಪಿ ಹಿ ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿಯಾಪಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ , ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನಪಿ ಸಙ್ಕಮನ್ತಿ ಬಲವಪಞ್ಞತ್ತಾ, ತಥಾ ಅಸೀತಿಮಹಾಸಾವಕಾ। ದ್ವಿನ್ನಂ ಪನ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ। ಏಕಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಚುತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಪುನ ಅಪರಸ್ಸ ಚುತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿನ್ತಿ ಏವಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನಪಿ ಸಙ್ಕಮನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಯಥಾ ನಾಮ ಸರದಸಮಯೇ ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯಂ ಚತುರತನಿಕೇ ಗೇಹೇ ಚಕ್ಖುಮತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ರೂಪಗತಂ ಸುಪಾಕಟಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಲೋಕಸಿದ್ಧಮೇತಂ। ಸಿಯಾ ಪನ ತಸ್ಸ ಸುಖುಮತರತಿರೋಕುಟ್ಟಾದಿಭೇದಸ್ಸ ರೂಪಗತಸ್ಸ ಅಗೋಚರತಾ, ನ ತ್ವೇವ ಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅಗೋಚರತಾ, ಅಥ ಖೋ ತಂ ಞಾಣಾಲೋಕೇನ ಓಭಾಸಿತಂ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಸುಪಾಕಟಂ ಸುವಿಭೂತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ಆಹ "**ಬುದ್ಧಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಸೀಹೋಕ್ಕನ್ತವಸೇನಾ**ತಿ ಸೀಹಗತಿಪತನವಸೇನ। **ಯಂ ಯಂ ಠಾನಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇ ಯಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಯಂ ಯಂ ಠಾನಂ ಜಾನಿತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸರನ್ತಿಯೇವಾ**ತಿ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸರನ್ತಿಯೇವ, ನ ನ ಸರನ್ತಿ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ನೇವ ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿಕಿಚ್ಚಂ, ನ ಚ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಸಙ್ಕಮನಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಅನೇಕಾಸು ಕಪ್ಪಕೋಟೀಸು ಹೇಟ್ಠಾ ವಾ ಉಪರಿ ವಾ ಯಂ ಯಂ ಠಾನಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತಂ ತಂ ಪಾಕಟಮೇವ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಪೇಯ್ಯಾಲಪಾಳಿಂ ಪಠನ್ತಾ "ಪಠಮಂ ಝಾನಂ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಚಮಂ ಝಾನ"ನ್ತಿಆದಿಪರಿಯೋಸಾನಮೇವ ಗಣ್ಹನ್ತಾ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ, ನ ಅನುಪದಂ, ಏವಂ ಅನೇಕಾಪಿ ಕಪ್ಪಕೋಟಿಯೋ ಪೇಯ್ಯಾಲಪಾಳಿಂ ವಿಯ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಯಂ ಯಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಞಾಣೇನ ಓಕ್ಕಮನ್ತಾ ಸೀಹೋಕ್ಕನ್ತವಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಏವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಞ್ಚ ತೇಸಂ ಞಾಣಂ ಯಥಾ ನಾಮ ಕತವಾಲವೇಧಿಪರಿಚಯಸ್ಸ ಸರಭಙ್ಗಸದಿಸಸ್ಸ ಧನುಗ್ಗಹಸ್ಸ ಖಿತ್ತೋ ಸರೋ ಅನ್ತರನ್ತರಾ

ರುಕ್ಖಲತಾದೀಸು ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ ಲಕ್ಖೇಯೇವ ಪತತಿ ನ ಸಜ್ಜತಿ ನ ವಿರಜ್ಝತಿ, ಏವಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾಸು ಜಾತೀಸು ನ ಸಜ್ಜತಿ ನ ವಿರಜ್ಝತಿ, ಅಸಜ್ಜಮಾನಂ ಅವಿರಜ್ಝಮಾನಂ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂಯೇವ ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಅತೀತಭವೇ ಖನ್ಧಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧನಾಮಗೋತ್ತಾನಿ ಚ ಸಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸನ್ತ್ವೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಾನೀತಿ ಆಹ **"ಕಿಂ ವಿದಿತಂ ಕರೋತಿ? ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸ**"ನ್ತಿ। ಮೋಹೋ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಟ್ಠೇನ ತಮೋ ವಿಯ ತಮೋತಿ ಆಹ **"ಸ್ವೇವ ಮೋಹೋ"**ತಿಆದಿ। **ಓಭಾಸಕರಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ಕಾತಬ್ಬತೋ ಕರಣಂ, ಓಭಾಸೋವ ಕರಣಂ ಓಭಾಸಕರಣಂ, ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಓಭಾಸಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಸಂ ಪಸಂಸಾವಚನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಾನಂ ಬೋಧನತೋ ವುತ್ತಂ। **ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಹತಾ**ತಿ ಏತೇನ ವಿಜಾನನಟ್ಠೇನ ವಿಜ್ಜಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ**ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಜಾಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಪಟಿಪಕ್ಖತಾ ಚಸ್ಸಾ ಪಹಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಾಯ ಚ ಪಹಾಯಕಭಾವೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಸ ನಯೋ ಇತರಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪದದ್ವಯೇ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಮೋ ವಿಹತೋ ವಿನಟ್ಠೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆತಾಪನಪರಿತಾಪನಟ್ಠೇನ ವೀರಿಯಂ ಆತಾಪೋತಿ ಆಹ **"ವೀರಿಯಾತಾಪೇನ ಆತಾಪಿನೋ"**ತಿ, ವೀರಿಯವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೇಸಿತಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ಪತಿವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಯಥಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಆತಾಪಿನೋ ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ**ತಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಮಾದಿಸಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಧಾನಾನುಯೋಗಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನತ್ತಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಕಥಾ

೧೩. **ಚುತಿಯಾ**ತಿ ಚವನೇ। **ಉಪಪಾತೇ**ತಿ ಉಪಪಜ್ಜನೇ। ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ಚುತಿಕ್ಖಣಸಾಮನ್ತಾ ಉಪಪತ್ತಿಕ್ಖಣಸಾಮನ್ತಾ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಯೇ ಪನ ಆಸನ್ನಚುತಿಕಾ"ತಿಆದಿ। **ಯೇನ ಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನ। ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನೇವ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಚುತಿ ಚ ಉಪಪತ್ತಿ ಚ ಞಾಯತಿ। **ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ**ತಿ "ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಕಾಮೇನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಮಂ ಕತ್ವಾ ತೇಜೋಕಸಿಣಂ ಓದಾತಕಸಿಣಂ ಆಲೋಕಕಸಿಣನ್ತಿ ಇಮೇಸು ತೀಸು ಕಸಿಣೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಆಸನ್ನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಗೋಚರಂ ಕತ್ವಾ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಠಪೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಭವೇಯ್ಯ।

ಸೋ ಅಹನ್ತಿ ಸೋ ಕತಚಿತ್ತಾಭಿನೀಹಾರೋ ಅಹಂ। **ದಿಬ್ಬಸದಿಸತ್ತಾ**ತಿ ದಿವಿ ಭವನ್ತಿ ದಿಬ್ಬಂ, ದೇವಾನಂ ಪಸಾದಚಕ್ಖು, ತೇನ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಸದಿಸತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಿಬ್ಬಸದಿಸತ್ತಾ**ತಿ ಚ ಹೀನೂಪಮಾದಸ್ಸನಂ ದೇವತಾನಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುತೋಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಮಹಾನುಭಾವತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತಂ ದಿಬ್ಬಸದಿಸತ್ತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ದೇವತಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸುಚರಿತಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಬಹುಲತಾವಿಸುದ್ಧದಿಟ್ಠಿತಾಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸುಟ್ಠು ಚರಿತತ್ತಾ ಸುಚರಿತೇನ ದೇವೂಪಪತ್ತಿಜನಕೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ। **ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹರುಹಿರಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಾತರೋಗಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಅಪಲಿಬುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಅನುಪದ್ದುತಂ। ಪಿತ್ತಾದೀಹಿ ಅನುಪದ್ದುತತ್ತಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಉಳಾರತಾಯ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸದೋಸರಹಿತಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ತಿಣಾದಿದೋಸರಹಿತಂ ವಿಯ ಸಸ್ಸಂ ಉಳಾರಫಲಂ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಚಸ್ಸ ಫಲಂ ತಥಾ ವೋಹರೀಯತಿ ಯಥಾ "ಸುಕ್ಕಂ ಸುಕ್ಕವಿಪಾಕ"ನ್ತಿ। **ದೂರೇಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸುಖುಮಸ್ಸಪಿ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಸಮತ್ಥತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪಸಾದಚಕ್ಖೂ**ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪಸಾದಲಕ್ಖಣಂ ಚಕ್ಖು। **ವೀರಿಯಭಾವನಾಬಲನಿಬ್ಬತ್ತ**ನ್ತಿ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭವಸೇನೇವ ಇಜ್ಝನತೋ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಕುಸಲಭಾವನಾ ವೀರಿಯಭಾವನಾ, ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಾ ಇದ್ಧಿಪಾದಭಾವನಾ ವಿಸೇಸತೋ ವೀರಿಯಭಾವನಾ, ತಸ್ಸಾ ಆನುಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ವೀರಿಯಭಾವನಾಬಲನಿಬ್ಬತ್ತಂ। ಞಾಣಮಯಂ ಚಕ್ಖು **ಞಾಣಚಕ್ಖು**। **ತಾದಿಸಮೇವಾ**ತಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತತಾಯ ದೂರೇಪಿ ಸುಖುಮಸ್ಸಪಿ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಸಮತ್ಥತಾಯ ಚ ತಂಸದಿಸಮೇವ।

ದಿಬ್ಬವಿಹಾರವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಾತಿ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಾ। ಇಮಿನಾ ಕಾರಣವಸೇನಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಭಾವಮಾಹ। **ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಸಙ್ಖಾತಂ

ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಂ ಸನ್ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತತ್ತಾ, ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ವಾ ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಆಲೋಕಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಮಹಾಜುತಿಕತ್ತಾಪಿ ದಿಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಕಸಿಣಾಲೋಕಾನುಗ್ಗಹೇನ ಪತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ಸಯಂ ಞಾಣಾಲೋಕಫರಣಭಾವೇನ ಚ ಮಹಾಜುತಿಕಭಾವತೋಪಿ ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಹಾಜುತಿಕಮ್ಪಿ ಹಿ ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ದಿಬ್ಬಮಿದಂ ಬ್ಯಮ್ಹ"ನ್ತಿಆದೀಸು। **ಮಹಾಗತಿಕತ್ತಾ**ತಿ ಮಹನೀಯಗಮನತ್ತಾ, ವಿಮ್ಹಯನೀಯಪ್ಪವತ್ತಿಕತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಮ್ಹಯನೀಯಾ ಹಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ತಿರೋಕುಟ್ಟಾದಿಗತರೂಪದಸ್ಸನತೋ। **ತಂ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ "ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ ಅತ್ಥಪಞ್ಚಕಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಜುತಿಗತಿಅತ್ಥೇಸುಪಿ ಸದ್ದವಿದೂ ದಿವುಸದ್ದಂ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಮಹಾಜುತಿಕತ್ತಾ ಮಹಾಗತಿಕತ್ತಾತಿ ಇದಮೇವ ದ್ವಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ 'ಸದ್ದಸತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಇದಂ ದಿಬ್ಬತಿ ಜೋತಯತೀತಿ ದಿಬ್ಬಂ, ದಿಬ್ಬತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಅಸಜ್ಜಮಾನಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋ** ಪನ –

> "ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಲಾಭಾಯ ಯೋಗಿನೋ ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣಂ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಿಭವಸ್ಸ ಅತ್ಥತೋ ತಸ್ಸ ವಿಜಯಿಚ್ಛಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಲಾಭೀ ಚ ಇದ್ಧಿಮಾ ದೇವತಾನಂ ವಚನಗಹಣಕ್ಖಮನಧಮ್ಮದಾನವಸೇನ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರಾದಯೋ ವಿಯ ದಾನಗ್ಗಹಣಲಕ್ಖಣೇ ವೋಹಾರೇ ಚ ಪವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಂ ವಿಹಾರವಿಜಯಿಚ್ಛಾವೋಹಾರಜುತಿಗತಿಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ವಸೇನ ಇಮಸ್ಸ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ ಸದ್ದವಿದೂ ಚ ತೇಸು ಏವ ಅತ್ಥೇಸು ದಿವುಸದ್ದಂ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ 'ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸದ್ದಸತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ –

ಆಹ।

ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನಾತಿ ರೂಪದಸ್ಸನಭಾವೇನ। ಚಕ್ಖುನಾ ಹಿ ಸತ್ತಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ। ಯಥಾ ಮಂಸಚಕ್ಖು ವಿಞ್ಞಾಣಾಧಿಟ್ಠಿತಂ ಸಮವಿಸಮಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಂ ವಿಯ ಪವತ್ತತಿ, ನ ತಥಾ ಇದಂ। ಇದಂ ಪನ ಸಯಮೇವ ತತೋ ಸಾತಿಸಯಂ ಚಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಕಾರೀತಿ ಆಹ **"ಚಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಕರಣೇನ ಚಕ್ಖುಮಿವಾತಿಪಿ ಚಕ್ಖೂ"**ತಿ। **ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಹೇತುತ್ತಾ**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ಪರತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅದಸ್ಸನತೋ "ಏತ್ಥೇ ವಾಯಂ ಸತ್ತೋ ಉಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಏವಮಿತರೇಪೀ"ತಿ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ನವಸತ್ತಪಾತುಭಾವದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ಝಾನಲಾಭೀ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕೋ ವಿಯ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಸೋ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪನ್ನೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಾನೋ ಅಭಿಞ್ಞಾಲಾಭೀ ಹುತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಇಧೂಪಪತ್ತಿಮೇವ ದಿಸ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಸ್ಸರಿತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತೋ "ಅಹಂ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಪುಬ್ಬೇ ನಾಹೋಸಿಂ, ಸೋಮ್ಹಿ ಏತರಹಿ ಅಹುತ್ವಾ ಸತ್ತತಾಯ ಪರಿಣತೋ, ಸೇಸಾಪಿ ಸತ್ತಾ ತಾದಿಸಾಯೇವಾ"ತಿ ಅಭಿನವಸತ್ತಪಾತುಭಾವದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಉಪಪಾತಮತ್ತಮೇವ ದಿಸ್ವಾ ಚುತಿಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ನವಸತ್ತಪಾತುಭಾವದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏಕಾದಸಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿರಹತೋ ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯಥಾಹಾ**ತಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಸುತ್ತೇ ಆಗತಪಾಳಿಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಅನುರುದ್ಧೋ ನನ್ದಿಯೋ ಕಿಮಿಲೋತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಕುಲಪುತ್ತೇ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ಅನುರುದ್ಧಾ ತುಮ್ಹೇ ಕಿಂ ಇಮೇಹಿ ನ ಆಲುಳಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ಇಮೇಹಿ ಉಪಾದಾಯ ಏಕಾದಸಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಲುಳಿತಪುಬ್ಬೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ –

> "ಅಹಮ್ಪಿ ಸುದಂ ಅನುರುದ್ಧಾ ಪುಬ್ಬೇವ ಸಮ್ಬೋಧಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋವ ಸಮಾನೋ ಓಭಾಸಞ್ಚೇವ ಸಞ್ಜಾನಾಮಿ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ, ಸೋ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಓಭಾಸೋ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ। ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಅನುರುದ್ಧಾ ಏತದಹೋಸಿ 'ಕೋ ನು ಖೋ ಹೇತು, ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಯೇನ ಮೇ ಓಭಾಸೋ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ರೂಪಾನ'ನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಅನುರುದ್ಧಾ ಏತದಹೋಸಿ 'ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಖೋ ಮೇ ಉದಪಾದಿ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಧಿಕರಣಞ್ಚ ಮೇ ಸಮಾಧಿ ಚವಿ, ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಚುತೇ ಓಭಾಸೋ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ, ಸೋಹಂ ತಥಾ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಥಾ ಮೇ ಪುನ ನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ'ತಿ।

“ಸೋ ಖೋ ಅಹಂ ಅನುರುದ್ಧಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಆತಾಪೀ ಪಹಿತತ್ತೋ ವಿಹರನ್ತೋ ಓಭಾಸಞ್ಚೇವ ಸಞ್ಜಾನಾಮಿ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ, ಸೋ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಓಭಾಸೋ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ। ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಅನುರುದ್ಧಾ ಏತದಹೋಸಿ ‘ಕೋ ನು ಖೋ ಹೇತು, ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಯೇನ ಮೇ ಓಭಾಸೋ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ರೂಪಾನ’ನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಅನುರುದ್ಧಾ ಏತದಹೋಸಿ ‘ಅಮನಸಿಕಾರೋ ಖೋ ಮೇ ಉದಪಾದಿ, ಅಮನಸಿಕಾರಾಧಿಕರಣಞ್ಚ ಪನ ಮೇ ಸಮಾಧಿ ಚವಿ, ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಚುತೇ ಓಭಾಸೋ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ, ಸೋಹಂ ತಥಾ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಥಾ ಮೇ ಪುನ ನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ನ ಅಮನಸಿಕಾರೋ’”ತಿ -

ಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪೧) ದೇಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಇದಂ ವುತ್ತಂ “ಸೋ ಖೋ ಅಹಂ ಅನುರುದ್ಧಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೋತಿ ಇತಿ ವಿದಿತ್ವಾ”ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೪೧) **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**ತಿ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಆಲೋಕಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ನಾನಾವಿಧಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ “ಇದಂ ನು ಖೋ ಕಿ”ನ್ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ। ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಪನ ಮೇ ರೂಪಾನಿ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸು, ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇದಾನಿ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಮನಸಿ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ತುಣ್ಹೀ ಭವತಿ, ತಂ ತುಣ್ಹೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಅಮನಸಿಕಾರೋ”**ತಿ। **ಥಿನಮಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ। ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಹಿ ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಛಮ್ಭಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ಯಥಾರದ್ಧಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಹಿಮವನ್ತಾಭಿಮುಖಂ ಆಲೋಕಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ದಾನವರಕ್ಖಸಅಜಗರಾದಯೋ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ। **ಉಪ್ಪಿಲ**ನ್ತಿ “ಮಯಾ ದಿಟ್ಠಭಯಂ ಪಕತಿಯಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಓಲೋಕಿಯಮಾನಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಅದಿಟ್ಠೇ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಸದಿಸೇ ಕಿಂನಾಮ ಭಯ”ನ್ತಿ ಭಯಸ್ಸ ವಿನೋದನವಸೇನ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಕೋಸಲ್ಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ। **ದುಟ್ಠುಲ್ಲ**ನ್ತಿ ಕಾಯಾಲಸಿಯಂ। “ಮಯಾ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಾನಂ ವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ಗಾಳ್ಹಂ ವೀರಿಯಂ ಪಗ್ಗಹಿತಂ, ತೇನ ಮೇ ಉಪ್ಪಿಲಸಞ್ಞಾತಾ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿದೂಸಿತಾ ಗೇಹಸ್ಸಿತಾ ಬಲವಪೀತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ”ತಿ ವೀರಿಯಂ ಸಿಥಿಲಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ ಕಾಯದರಥೋ ಕಾಯಾಲಸಿಯಂ ಉದಪಾದಿ।

ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯನ್ತಿ “ಮಮ ವೀರಿಯಂ ಸಿಥಿಲಂ ಕರೋತೋ ದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ ಉಪ್ಪನ್ನ”ನ್ತಿ ಪುನ ವೀರಿಯಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯಂ। **ಅತಿಲೀನವೀರಿಯ**ನ್ತಿ “ಮಮ ವೀರಿಯಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹತೋ ಏವಂ ಜಾತ”ನ್ತಿ ಪುನ ವೀರಿಯಂ ಸಿಥಿಲಯತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅತಿಲೀನವೀರಿಯಂ। **ಅಭಿಜಪ್ಪಾ**ತಿ ದೇವಲೋಕಾಭಿಮುಖಂ ಆಲೋಕಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ದೇವಸಙ್ಘಂ ಪಸ್ಸತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ತಣ್ಹಾ। “ಏವಂ ಮೇ ಹೋತೂ”ತಿ ಹಿ ಅಭಿನಿವಿಸನವಸೇನ ಜಪ್ಪತೀತಿ ಅಭಿಜಪ್ಪಾ, ತಣ್ಹಾ। **ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ**ತಿ “ಮಯ್ಹಂ ಏಕಜಾತಿಕಂ ರೂಪಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಜಪ್ಪಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ನಾನಾವಿಧಂ ರೂಪಂ ಮನಸಿಕಾರಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಕಾಲೇನ ದೇವಲೋಕಾಭಿಮುಖಂ ಕಾಲೇನ ಮನುಸ್ಸಲೋಕಾಭಿಮುಖಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನಾನಾವಿಧಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ, ನಾನತ್ತೇ ನಾನಾಸಭಾವೇ ಸಞ್ಞಾತಿ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ। **ಅತಿನಿಜ್ಝಾಯಿತತ್ತ**ನ್ತಿ “ಮಯ್ಹಂ ನಾನಾವಿಧಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಉದಪಾದಿ, ಇಟ್ಠಂ ವಾ ಅನಿಟ್ಠಂ ವಾ ಏಕಜಾತಿಕಮೇವ ರೂಪಂ ಮನಸಿ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ತಥಾ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ರೂಪಾನಂ ಅತಿನಿಜ್ಝಾಯಿತತ್ತಂ, ಅತಿವಿಯ ಉತ್ತರಿ ಕತ್ವಾ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಪೇಕ್ಖನಂ ಅತಿನಿಜ್ಝಾಯಿತತ್ತಂ। **ಓಭಾಸ**ನ್ತಿ ಪರಿಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಓಭಾಸಂ। **ನ ಚ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಪರಿಕಮ್ಮೋಭಾಸಮನಸಿಕಾರಪ್ಪಸುತತಾಯ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಾನಿ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ। **ರೂಪಾನಿ ಹಿ ಖೋ ಪಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ತೇನ ಪರಿಕಮ್ಮೋಭಾಸೇನ ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತಟ್ಠಾನೇ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನೋ ವಿಸಯಭೂತಾನಿ ರೂಪಗತಾನಿ ಪಸ್ಸಾಮಿ।

ಏವಮಾದೀತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ -

“ಕೇವಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿಂ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ದಿವಂ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಅನುರುದ್ಧಾ ಏತದಹೋಸಿ ‘ಕೋ ನು ಖೋ ಹೇತು, ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಯ್ವಾಹಂ ಓಭಾಸಞ್ಹಿ ಖೋ ಸಞ್ಜಾನಾಮಿ, ನ ಚ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ರೂಪಾನಿ ಖೋ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಚ ಓಭಾಸಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮಿ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿಂ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ದಿವಂ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವ’ನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಅನುರುದ್ಧಾ ಏತದಹೋಸಿ ‘ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಖೋ ಅಹಂ ಸಮಯೇ ರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಓಭಾಸನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕರೋಮಿ। ಓಭಾಸಞ್ಹಿ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ

ಸಮಯೇ ಸಞ್ಜಾನಾಮಿ, ನ ಚ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸಾಮಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪನಾಹಂ ಸಮಯೇ ಓಭಾಸನಿಮಿತ್ತಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕರೋಮಿ। ರೂಪಾನಿ ಹಿ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಚ ಓಭಾಸಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮಿ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿಂ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ದಿವಂ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪೩) -

ಏವಮಾದಿಪಾಳಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಇದನ್ತಿ ಮಾನುಸಕಂ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಗೋಚರಭೂತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ। ತದಞ್ಞಸ್ಸ ಪನ ದಿಬ್ಬತಿರೋಕುಟ್ಟಸುಖುಮಾದಿಭೇದಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕಂ। ಏವರೂಪಂ ತಞ್ಚ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ರೂಪದಸ್ಸನೇನಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರನ್ತಿ** ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಚರಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ, ಪಕತಿಯಾ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ವಿಸಯನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏವಂ ವಿಸಯಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಸಯಿಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಾನುಸಕಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥಾಪಿ ಮಂಸಚಕ್ಖಾತಿಕ್ಕಮೋ ತಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಾತಿಕ್ಕಮೇನೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾತಿ** ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನಪಿ ದಟ್ಠುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಖಣಸ್ಸ ಅತಿಇತ್ತರತಾಯ ಅತಿಸುಖುಮತಾಯ ಕೇಸಞ್ಚಿ ರೂಪಸ್ಸ, ಅಪಿಚ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ, ತಞ್ಚ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಭೂತಂ, ನ ಚ ಆವಜ್ಜನಪರಿಕಮ್ಮೇಹಿ ವಿನಾ ಮಹಗ್ಗತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ, ನಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಮೇವ ರೂಪಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಭಿಜ್ಜಮಾನಂ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಚುತೂಪಪಾತಕ್ಖಣೇ ರೂಪಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ದಟ್ಠುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಸುವುತ್ತಮೇತಂ।

ಯದಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಮೇವ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತರೂಪದಸ್ಸನತೋ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಸತ್ತಗಹಣಸ್ಸ ವಾ ಕಾರಣಭಾವತೋ ವೋಹಾರವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತೇ ಚವಮಾನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏವರೂಪೇತಿ** ನ ಚುತೂಪಪಾತಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗಿನೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಮೋಹೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ನಾಮ ಕಮ್ಮಂ ನಿಹೀನಂ ನಿಹೀನಫಲಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮೋಹನಿಸ್ಸನ್ದಯುತ್ತತ್ತಾ"**ತಿ। ಮೋಹೂಪನಿಸ್ಸಯತಾ ಚ ಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಮೋಹಪ್ಪವತ್ತಿಬಹುಲತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಾಯ ಪನ ಮೋಹಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ನಿಹೀನಮೇವ ಜಾತಿಆದಿಂ ನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ ನಿಹೀನಜಾತಿಆದಯೋ ಮೋಹಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಾನೀತಿ ಆಹ **"ಹೀನಾನಂ ಜಾತಿಕುಲಭೋಗಾದೀನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಹೀಳಿತೇತಿ** ಗರಹಿತೇ। **ಓಹೀಳಿತೇತಿ** ವಿಸೇಸತೋ ಗರಹಿತೇ। **ಉಞ್ಞಾತೇತಿ** ಲಾಮಕಭಾವೇನ ಞಾತೇ। **ಅವಞ್ಞಾತೇತಿ** ವಿಸೇಸತೋ ಲಾಮಕಭಾವೇನ ವಿದಿತೇ। **ಅಮೋಹನಿಸ್ಸನ್ದಯುತ್ತತ್ತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಅಮೋಹೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತವಸೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತೋ ಕಥಿತೋ, ತೇನ ಚ ತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕೇ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಬ್ಬಿಪರೀತೇತಿ** ತಸ್ಸ ಹೀಳಿತಾದಿಭಾವಸ್ಸ ವಿಪರೀತೇ, ಅಹೀಳಿತೇ ಅನೋಹೀಳಿತೇ ಅನುಞ್ಞಾತೇ ಅನವಞ್ಞಾತೇ ಚಿತ್ತೀಕತೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುವಣ್ಣೇತಿ ಸುನ್ದರವಣ್ಣೇ। **ದುಬ್ಬಣ್ಣೇತಿ** ಅಸುನ್ದರವಣ್ಣೇ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣತಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅದೋಸದೋಸೂಪನಿಸ್ಸಯತಾಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅದೋಸನಿಸ್ಸನ್ದಯುತ್ತತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ಅದೋಸೂಪನಿಸ್ಸಯತಾ ಚ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾದೀಹಿ ಪರಿಭಾವಿತಸನ್ತಾನಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಭಿರೂಪೇ ವಿರೂಪೇತಿ** ಇದಂ ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಣ್ಠಾನವಚನೋಪಿ ಹಿ ವಣ್ಣಸದ್ದೋ ಹೋತಿ "ಮಹನ್ತಂ ಹತ್ಥಿವಣ್ಣಂ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೮) ವಿಯ। ಪಠಮಂ ವುತ್ತೋ ಪನ ಅತ್ಥೋ ವಣ್ಣವಸೇನೇವ ವುತ್ತೋ। ಸುನ್ದರಂ ಗತಿಂ ಗತಾ ಸುಗತಾತಿ ಆಹ **"ಸುಗತಿಗತೇ"**ತಿ, ಸುಗತಿಂ ಉಪಪನ್ನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯಾ ಸತ್ತಾ ವದಞ್ಞೂ ವಿಗತಮಚ್ಛೇರಾ ಅಲೋಭೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಸುಗತಾ ಸಮಿದ್ಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಅಲೋಭನಿಸ್ಸನ್ದಯುತ್ತತ್ತಾ ವಾ ಅಡ್ಢೇ ಮಹದ್ಧನೇ"**ತಿ। ದುಕ್ಖಂ ಗತಿಂ ಗತಾ ದುಗ್ಗತಾತಿ ಆಹ **"ದುಗ್ಗತಿಗತೇ"**ತಿ। ಲೋಭಜ್ಝಾಸಯಾ ಸತ್ತಾ ಲುದ್ಧಾ ಮಚ್ಛರಿನೋ ಲೋಭೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ದುಗ್ಗತಾ ದುರೂಪಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಲೋಭನಿಸ್ಸನ್ದಯುತ್ತತ್ತಾ ವಾ ದಲಿದ್ದೇ ಅಪ್ಪನ್ನಪಾನೇ"**ತಿ। **ಉಪಚಿತನ್ತಿ** ಫಲಾವಹಭಾವೇನ ಕತಂ। ಯಥಾ ಕತಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಫಲದಾನಸಮತ್ಥಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಕತಂ ಉಪಚಿತಂ। **ಚವಮಾನೇತಿಆದೀಹಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಂ ವುತ್ತನ್ತಿ** ವಿಸಯಮುಖೇನ ವಿಸಯಿಬ್ಯಾಪಾರಮಾಹ। **ಪುರಿಮೇಹೀತಿ** "ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಆದೀಹೀತಿ** ಏತ್ಥ ಚ-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ "ದಿಬ್ಬೇನ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಇಮೇಹಿ "ಚವಮಾನೇ"ತಿಆದೀಹಿ ಚ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಂ

ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಮಿನಾ ಪನ ಪದೇನಾತಿ** “ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾಮೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ವಾಕ್ಯೇನ। ಪಞ್ಞತಿ ಞಾಯತಿ ಅತ್ಥೋ ಇಮಿನಾತಿ ಹಿ ಪದಂ ವಾಕ್ಯಂ।

ಮಹನ್ತಂ ದುಕ್ಖಮನುಭವಮಾನೇತಿ ಏತ್ಥ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಾನುಭವನಂ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತೇನೇವ ಜಾನಾತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸೋತಿ** ನೇರಯಿಕಸತ್ತೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಸ್ವಾ ಠಿತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಲಾಭೀ। **ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೀತಿ** ತೇಸಂ ನೇರಯಿಕಾನಂ ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಞಾತುಕಾಮತಾವಸೇನ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। **ಕಿಂ ನು ಖೋತಿ**ಆದಿ ಮನಸಿಕಾರವಿಧಿದಸ್ಸನಂ। ಏವಂ ಪನ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಆವಜ್ಜನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ನಿರುದ್ಧೇ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ವಾ ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ। ಯೇಸಂ ಪುರಿಮಾನಿ ತೀಣಿ ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಪರಿಕಮ್ಮಉಪಚಾರಾನುಲೋಮಗೋತ್ರಭುನಾಮಕಾನಿ ಕಾಮಾವಚರಾನಿ, ಚತುತ್ಥಂ ಪಞ್ಚಮಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತಂ ರೂಪಾವಚರಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಂ, ತತ್ಥ ಯಂ ತೇನ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಞಾಣಂ, ತಂ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **“ವಿಸುಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ನತ್ಥೀ”**ತಿ ಇದಂ ಪನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನ ವಿನಾ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚೇತಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಸ್ಸ ಮಹಗ್ಗತಭಾವೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾ। ದೇವಾನಂ ದಸ್ಸನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ನೇರಯಿಕದೇವಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಹಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಲಾಭೀ ಅಞ್ಞಗತಿಕೇಸುಪಿ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಅಪಾಯಗ್ಗಹಣೇನ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ದೀಪೇತೀ”ತಿಆದಿ, “ಸುಗತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಮನುಸ್ಸಗತಿಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹತೀ”ತಿ ಚ। ತಂ ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮಂ ಆರಮ್ಮಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ತಂಕಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ। ಫಾರುಸಕವನಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚಿತ್ತಲತಾವನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ।

ಯಥಾ ಚಿಮಸ್ಸಾತಿ ಯಥಾ ಚ ಇಮಸ್ಸ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸಪೀತಿ ವಿಸುಂ ಪರಿಕಮ್ಮಾಭಾವಞ್ಚ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **“ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪಾದಕಾನೇವ ಹಿ ಇಮಾನೀ”**ತಿ। ತತ್ರಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಥಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಲಾಭೀ ನಿರಯಾದಿಅಭಿಮುಖಂ ಆಲೋಕಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನೇರಯಿಕಾದಿಕೇ ಸತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಆಯೂಹಿತಂ ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಯಾದಿಕಂ ಕಮ್ಮಂ ತಾದಿಸೇನ ಸಮಾದಾನೇನ ತಜ್ಜೇನ ಚ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಪರಿಕ್ಖತೇ ಚಿತ್ತೇ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಾತಿ, ಏವಂ ಯಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಸಮನನ್ತರಂ ಅನಾಗತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಞಾತುಕಾಮೋ, ತಂ ತಂ ಓದಿಸ್ಸ ಆಲೋಕಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ತೇನ ತೇನ ಅತೀತೇ ಏತರಹಿ ವಾ ಆಯೂಹಿತಂ ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಕಮ್ಮಂ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣೇನ ದಿಸ್ವಾ ತೇನ ತೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಂ ಅನಾಗತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಞಾತುಕಾಮೋ ತಾದಿಸೇನ ಸಮಾದಾನೇನ ತಜ್ಜೇನ ಚ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಪರಿಕ್ಖತೇ ಚಿತ್ತೇ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಾತಿ। ಏಸ ನಯೋ ತತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಅತ್ತಭಾವೇಸು। ಏತಂ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಂ ನಾಮ। ಯಸ್ಮಾ ಏತಂ ದ್ವಯಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇ ಸತಿ ಏವ ಸಿಜ್ಝತಿ, ನಾಸತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಇಮಾನಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಸಹೇವ ಇಜ್ಝನ್ತೀ”**ತಿ।

ಕಾಯೇನ ದುಚ್ಚರಿತಂ, ಕಾಯತೋ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಚ್ಚರಿತನ್ತಿ ಕಾಯೇನ ದುಟ್ಠು ಚರಿತಂ, ಕಾಯತೋ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಿಲೇಸಪೂತಿಕತ್ತಾ ದುಟ್ಠು ಚರಿತಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತನ್ತಿ ಏವಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಕಾಯೋತಿ** ಚೇತ್ಥ ಚೋಪನಕಾಯೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಅಕುಸಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಕಮ್ಮಂ ಕತುಪಚಿತಂ, ಅಸತಿ ಆಹಾರುಪಚ್ಛೇದೇ ವಿಪಾಕಾರಹಸಭಾವಸ್ಸ ಅವಿಗಚ್ಛನತೋ ಸೋ ತೇನ ಸಹಿತೋಯೇವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ”**ತಿ। **ಅನತ್ಥಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾತಿ** ಏತೇನ ಮಾತಾಪಿತರೋ ವಿಯ ಪುತ್ತಾನಂ, ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ವಿಯ ಚ ನಿಸ್ಸಿತಕಾನಂ ಅತ್ಥಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾ ಗರಹಕಾ ಉಪವಾದಕಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಗುಣಪರಿಧಂಸನೇನಾತಿ** ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಗುಣಾನಂ ವಿದ್ಧಂಸನೇನ, ವಿನಾಸನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಚ ಅನ್ತಿಮವತ್ಥುನಾಪಿ ಉಪವಾದೋ ಗುಣಪರಿಧಂಸನಮೇವಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಗುಣಾತಿ ಪನೇತ್ಥ ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸಾ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಸೀಲಪರಿಧಂಸನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಂ। ತೇನಾಹ **“ನತ್ಥಿ ಇಮೇಸಂ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ”**ತಿಆದಿ। **ಸಮಣಧಮ್ಮೋತಿ** ಚ ಸೀಲಸಂಯಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಜಾನಂ ವಾತಿ** ಯಂ ಉಪವದತಿ, ತಸ್ಸ ಅರಿಯಭಾವಂ ಜಾನನ್ತೋ ವಾ। **ಅಜಾನಂ ವಾತಿ** ಅಜಾನನ್ತೋ ವಾ। ಜಾನನಾಜಾನನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ, ಅರಿಯಭಾವೋ ಏವ ಪಮಾಣಂ। ತೇನಾಹ **“ಉಭಯಥಾಪಿ ಅರಿಯೂಪವಾದೋವ ಹೋತೀ”**ತಿ। “ಅರಿಯೋತಿ ಪನ ಅಜಾನತೋ ಅದುಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ತತ್ಥ ಅರಿಯಗುಣಭಾವಂ

ಪವೇದೇನ್ತಸ್ಸ ಗುಣಪರಿಧಂಸನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸ ಅರಿಯೂಪವಾದೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಭಾರಿಯಂ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಆನನ್ತರಿಯಸದಿಸತ್ತಾ ಭಾರಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ, ಸತೇಕಿಚ್ಛಂ ಪನ ಹೋತಿ ಖಮಾಪನೇನ, ನ ಆನನ್ತರಿಯಂ ವಿಯ ಅತೇಕಿಚ್ಛಂ।

ತಸ್ಸ ಚ ಆವಿಭಾವತ್ಥನ್ತಿ ಭಾರಿಯಾದಿಸಭಾವಸ್ಸ ಪಕಾಸನತ್ಥಂ। **ತಂ ಜಿಗುಚ್ಛೀ**ತಿ ತಂ ಥೇರಂ, ತಂ ವಾ ಕಿರಿಯಂ ಜಿಗುಚ್ಛಿ। **ಅತಿಚ್ಛಾತೋ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಖುದಾಭಿಭೂತೋ। **ಮಹಲ್ಲಕೋ**ತಿ ಸಮಣಾನಂ ಸಾರುಪ್ಪಮಸಾರುಪ್ಪಂ, ಲೋಕಸಮುದಾಚಾರಮತ್ತಂ ವಾ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಗುಣಪರಿಧಂಸನೇನ ಗರಹತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಮ್ಹಾಕಂ ಲಜ್ಜಿತಬ್ಬಕಂ ಅಕಾಸೀ**ತಿ "ಸಮಣೇನ ನಾಮ ಏವಂ ಕತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಮಯಂ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಜಾನನ್ತೋ ಏವ ಥೇರೋ **"ಅತ್ಥಿ ತೇ ಆವುಸೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾ"**ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಇತರೋಪಿ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯೋ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಆಹ **"ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಅಹ"**ನ್ತಿ। ಥೇರೋ ತಂ ಕರುಣಾಯಮಾನೋ **"ಖೀಣಾಸವೋ ತಯಾ ಉಪವದಿತೋ"**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಆವಿ ಅಕಾಸಿ। **ತೇನಸ್ಸ ತಂ ಪಾಕತಿಕಂ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ತೇನ ಅಸ್ಸ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಮಗ್ಗಾವರಣಂ ನಾಹೋಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪುಬ್ಬೇವ ಪನ ಸೋತಾಪನ್ನತ್ತಾ ಅಪಾಯಗಾಮೀನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನಭಾವತೋ ಸಗ್ಗಾವರಣಮಸ್ಸ ಕಾತುಮಸಮತ್ಥಮೇವ ತಂ ಕಮ್ಮಂ। **ಅತ್ತನಾ ವುಡ್ಢತರೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಖಮಾಪೇತಬ್ಬೋ"ತಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ವುತ್ತಂ। ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ದೋಸೇನಪಿ ನಕ್ಖಮನ್ತಿ, ಸೇಸಅರಿಯಾ ವಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾ ಆಯತಿಂ ಸಂವರಣತ್ಥಾಯ ನ ಖಮಾಪೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಚೇ ಸೋ ನಕ್ಖಮತೀ"**ತಿ। **ಅತ್ತನಾ ವುಡ್ಢತರೋ ಹೋತಿ, ಠಿತಕೇನೇವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ"ತಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೧೧) ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ -

"ಸಚೇ ದಿಸಾಪಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸಯಂ ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕೇ ವಾ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಖಮಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಸಚೇ ನಾಪಿ ಗನ್ತುಂ, ನ ಪೇಸೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ, ಯೇ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವಸನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಚೇ ನವಕತರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಸಚೇ ವುಡ್ಢತರಾ, ವುಡ್ಢೇಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ 'ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಸುಕಂ ನಾಮ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಅವಚಂ, ಖಮತು ಮೇ ಸೋ ಆಯಸ್ಮಾ'ತಿ ವತ್ವಾ ಖಮಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಮುಖಾ ಅಖಮನ್ತೇಪಿ ಏತದೇವ ಕಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

ಇದಂ ಪನ ಪರಮ್ಪಿ ತತ್ಥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೧೧) ವುತ್ತಂ -

"ಸಚೇ ಏಕಚಾರಿಕಭಿಕ್ಖು ಹೋತಿ, ನೇವಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನಂ, ನ ಗತಟ್ಠಾನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏಕಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ 'ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಸುಕಂ ನಾಮ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಅವಚಂ, ತಂ ಮೇ ಅನುಸ್ಸರತೋ ಅನುಸ್ಸರತೋ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಹೋತಿ, ಕಿಂ ಕರೋಮೀ'ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸೋ ವಕ್ಖತಿ 'ತುಮ್ಹೇ ಮಾ ಚಿನ್ತಯಿತ್ಥ, ಥೇರೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಖಮತಿ, ಚಿತ್ತಂ ವೂಪಸಮೇಥಾ'ತಿ। ತೇನಪಿ ಅರಿಯಸ್ಸ ಗತದಿಸಾಭಿಮುಖೇನ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ 'ಖಮತೂ'ತಿ ವತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

ಪರಿನಿಬ್ಬುತಮಞ್ಚಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಪೂಜಾಕರಣಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಪಾಕತಿಕಮೇವ ಹೋತೀ**ತಿ ಏವಂ ಕತೇ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದತೀತಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಸಗ್ಗಾವರಣಂ ಮಗ್ಗಾವರಣಞ್ಚ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। **ಚರಿಯಾಪಿಟಕೇ ಮಾತಙ್ಗಚರಿತಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬೪) -

"ಪಾರಮಿತಾಪರಿಭಾವನಸಮಿದ್ಧಾಹಿ ನಾನಾಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಪರಿಪೂರಿತಾಹಿ ಸೀಲದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪದಾಹಿ ಸುಸಙ್ಖತಸನ್ತಾನೇ ಮಹಾಕರುಣಾಧಿವಾಸೇ ಮಹಾಸತ್ತೇ ಅರಿಯೂಪವಾದಕಮ್ಮಅಭಿಸಪಸಞ್ಞಿತಂ ಫರುಸವಚನಂ ಸಂಯುತ್ತಂ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಖೇತ್ತವಿಸೇಸಭಾವತೋ ತಸ್ಸ ಚ ಅಜ್ಝಾಸಯಫರುಸತಾಯ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ ಹುತ್ವಾ ಸಚೇ ಸೋ ಮಹಾಸತ್ತಂ ನ ಖಮಾಪೇತಿ, ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ವಿಪಚ್ಚನಸಭಾವಂ ಜಾತಂ। ಖಮಾಪಿತೇ ಪನ ಮಹಾಸತ್ತೇ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಪಟಿಬಾಹಿತತ್ತಾ ಅವಿಪಾಕಧಮ್ಮತಂ ಆಪಜ್ಜಿ ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮಭಾವತೋ। ಅಯಞ್ಚ ಅರಿಯೂಪವಾದಪಾಪಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಸ್ಸ ಚ ಧಮ್ಮತಾ"ತಿ -

ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏವಂ ಖಮಾಪಿತೇ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಪಟಿಬಾಹಿತತ್ತಾ ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಅವಿಪಾಕಧಮ್ಮತಂ ಆಪನ್ನನ್ತಿ ನೇವ ಸಗ್ಗಾವರಣಂ ನ ಮೋಕ್ಖಾವರಣಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ

ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ವಿಪರೀತಂ ದಸ್ಸನಮೇತೇಸನ್ತಿ **ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಾ।** ಸಮಾದಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಸಮಾದಾನಾನಿ, ಕಮ್ಮಾನಿ ಸಮಾದಾನಾನಿ ಯೇಸಂ ತೇ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ,** ಹೇತುಅತ್ಥಂ ವಾ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಕತ್ವಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪರೇ ಕಮ್ಮೇಸು ಸಮಾದಾಪಕಾ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ।** ತಯಿಮಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯೇ ಚ...ಪೇ॰... ಸಮಾದಪೇನ್ತಿ, ತೇಪಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿಆದಿ ಪರಿಪಕ್ಕಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿನೋ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಟ್ಠೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಅಥ ವಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಏವ ಸೀಲಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಟ್ಠಸ್ಸ ಹಿ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಏಕಂಸಿಕಾ ಅಞ್ಞಾರಾಧನಾ, ಇತರೇಸಂ ಅನೇಕಂಸಿಕಾ। **ಅಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಅರಹತ್ತಂ। **ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮ್ಪಜ್ಜನಂ ಸಮ್ಪದಾ, ನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ಏವಂ ಅವಿರಜ್ಝನಕನಿಪ್ಫತ್ತಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯಥಾ ತಂ ಅವಸ್ಸಮ್ಭಾವೀ, ಏವಮಿದಮ್ಪೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ । ಯಥಾ ಹಿ ಮಗ್ಗಾನನ್ತರಂ ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾವ ಫಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ, ಏವಮೇತಂ ಇಮಸ್ಸಪಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಚುತಿಅನನ್ತರಂ ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾವ ನಿರಯೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಕಲಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನೇ ನ ಇಮಾಯ ಉಪಮಾಯ ಗಾಳ್ಹತರಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಉಪಮಾ ಅತ್ಥಿ। **ತಂ ವಾಚಂ ಅಪ್ಪಹಾಯಾ**ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೯) ಅರಿಯೂಪವಾದಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಪುನ ಏವರೂಪಿಂ ವಾಚಂ ನ ವಕ್ಖಾಮೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ ವಾಚಂ ಪಜಹತಿ ನಾಮ, "ಪುನ ಏವರೂಪಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಜಹತಿ ನಾಮ, "ಪುನ ಏವರೂಪಿಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ನ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಜಹನ್ತೋ ದಿಟ್ಠಿಂ ಪಜಹತಿ ನಾಮ। ತಥಾ ಅಕರೋನ್ತೋ ನೇವ ಪಜಹತಿ ನ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ। **ಯಥಾಭತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಂ ನಿರಯೇ**ತಿ ಯಥಾ ನಿರಯಪಾಲೇಹಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ನಿರಯೇ ಠಪಿತೋ, ಏವಂ ನಿರಯೇ ಠಪಿತೋಯೇವ, ನಾಸ್ಸ ನಿರಯೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಕೋಚಿ ವಿಬನ್ಧೋ। ತತ್ರಾಯಂ ಯುತ್ತಿ - ನಿರಯೂಪಗೋ ಅರಿಯೂಪವಾದೀ ತದಾದಾಯಕಸ್ಸ ಅವಿಜಹನತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ತಂ ವಾಚಂ ಅಪ್ಪಹಾಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿವಚನೇನ ತದಾದಾಯಕಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹಾನೇನೇವ ಅರಿಯೂಪವಾದೋ ಅನ್ತರಾಯಿಕೋ ಅನತ್ಥಾವಹೋವ, ಪಹಾನೇನ ಪನ ಅಚ್ಚಯಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ಖಮಾಪನೇನ ನ ಅನ್ತರಾಯಿಕೋ ಅನತ್ಥಾವಹೋ ಯಥಾ ತಂ ವುಟ್ಠಿತಾ ದೇಸಿತಾ ಚ ಆಪತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ನಾಮ ಪಾಪಂ ನತ್ಥಿ, ಯತೋ ಸಂಸಾರಖಾಣುಭಾವೋಪಿ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಜ್ಜಾನೀ"**ತಿ।

"ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯೋ ತಿಟ್ಠತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧. ೧೪೭), ಅಯಞ್ಚೇವ ಕಾಯೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿ ಚ ಏವಮಾದೀಸು ವಿಯ ಇಧ **ಕಾಯ**-ಸದ್ದೋ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕವಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾತಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕ್ಖನ್ಧಪರಿಚ್ಚಾಗಾ"**ತಿ। ಅವೀತರಾಗಸ್ಸ ಮರಣತೋ ಪರಂ ನಾಮ ಭವನ್ತರೂಪಾದಾನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಪರಂ ಮರಣಾತಿ ತದನನ್ತರಂ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಕ್ಖನ್ಧಗ್ಗಹಣೇ"**ತಿ। ಯೇನ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದೇನೇವ ಕಾಯೋ ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಆಹ **"ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದಾ"**ತಿ। ಏತಿ ಇಮಸ್ಮಾ ಸುಖನ್ತಿ ಅಯೋ, ಪುಞ್ಞನ್ತಿ ಆಹ **"ಪುಞ್ಞಸಮ್ಮತಾ ಅಯಾ"**ತಿ। ಆಯನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಾ ಸುಖಾನೀತಿ ಆಯೋ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸುಖಸಾಧನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸುಖಾನಂ ವಾ ಆಯಸ್ಸ ಅಭಾವಾ"**ತಿ। **ವಿವಸಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನತೋ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ ವಿಗತೋ ವಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ವಿವಸಾ, ಅವಸವತ್ತಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಯತಿ ಅಸ್ಸಾದೀಯತೀತಿ ಅಯೋ, ಅಸ್ಸಾದೋತಿ ಆಹ **"ಅಸ್ಸಾದಸಞ್ಞಿತೋ ಅಯೋ"**ತಿ।

ನಾಗರಾಜಾದೀನನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸುಪಣ್ಣಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಅಸುರಸದಿಸ**ನ್ತಿ ಪೇತಾಸುರಸದಿಸಂ। **ಸೋ ಹೀ**ತಿ ಸೋ ಅಸುರಕಾಯೋ। **ಸಬ್ಬಸಮುಸ್ಸಯೇಹೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುಸ್ಸಯೇಹಿ, ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿರಾಸಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ "ಸುಟ್ಠು ಚರಿತಂ, ಸೋಭನಂ ವಾ ಚರಿತಂ ಅನವಜ್ಜತ್ತಾತಿ ಸುಚರಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತೇನಾತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಪರಿಯಾಯೇನ। "ಇತೋ ಭೋ ಸುಗತಿಂ ಗಚ್ಛಾ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೮೩) ವಚನತೋ ಮನುಸ್ಸಗತಿಪಿ ಸುಗತಿಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಸುಗತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಮನುಸ್ಸಗತಿಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹತೀ"**ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನತ್ಥತೋ ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಕಥಾ

೧೪. **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ತಿವಿಧಾ ವಿಪಸ್ಸಕಪುಗ್ಗಲಭೇದೇನ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಚಿನ್ತಾಮಯಞಾಣಸಂವದ್ಧಿತತ್ತಾ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣಭೂತಾ, ಇತರೇಸಂ ಸುತಮಯಞಾಣಸಂವದ್ಧಿತತ್ತಾ ಪರೋಪದೇಸಸಮ್ಭೂತಾ। ಸಾ "ಠಪೇತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಅವಸೇಸರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ ಅಞ್ಞತರತೋ ವುಟ್ಠಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ ಅರೂಪಮುಖವಸೇನ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನೇ ವುತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹಮುಖಾನಂ ಅಞ್ಞತರಮುಖವಸೇನ ಅನೇಕಧಾವ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ನಾನಾನಯತೋ ವಿಭಾವಿತಾ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಪಭೇದಗಮನತೋ ನಾನಾನಯಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಂ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಸಣ್ಹಸುಖುಮತರಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಮಹಾವಜಿರಞಾಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೇನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಪಭೇದಸ್ಸ ಪಾದಕಭಾವೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಯಮಾನಾ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ದೇವಸಿಕಂ ಸತ್ಥು ವಳಞ್ಜನಕಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೋ **ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜುಸಾಯಂ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾಯಂ ಉದ್ದೇಸತೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ತತೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಆಸವಾನಂ ಖೇಪನತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ ಆಸವಕ್ಖಯೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಗ್ಗಹಣಂ। ಆಸವಾನಂ ಖಯೇ ಞಾಣಂ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ರ ಚೇತಂ ಞಾಣ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ **ಖಯೇತಿ** ಚ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ, ನ ವಿಸಯೇತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಇದಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅರಿಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ತದಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ**ತಿ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನಾ**ತಿ ಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ। ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೋತಿ ಚ ಯಥಾ ತಸ್ಮಿಂ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸರೂಪಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾಭೂತಂ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ"**ನ್ತಿ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಂ। **ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾ**ತಿ ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಭೂತಂ ಆಗಮ್ಮ। ತದುಭಯವತೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪತ್ತಿ ತದುಭಯಸ್ಸ ಪತ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪತ್ವಾ**ತಿ ವಾ ಪಾಪುಣನಹೇತು। **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ। ತೇ ವಾ ನ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಸ್ಸ। **ಸಮ್ಪಾಪಕ**ನ್ತಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಾಪಕಂ।

ಕಿಲೇಸವಸೇನಾತಿ ಆಸವಸಙ್ಖಾತಕಿಲೇಸವಸೇನ। ಯಸ್ಮಾ ಆಸವಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಯಾಯೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ, ಸೇಸಸಚ್ಚಾನಞ್ಚ ತಂಸಮುದಯಾದಿಪರಿಯಾಯೋ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪರಿಯಾಯತೋ"**ತಿ। ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಆಸವಾನಂಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಗಹಣಂ "ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಾಯಾ"ತಿ ಆರದ್ಧತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಆಸವವಿಮುತ್ತಿಸೀಸೇನೇವ ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿನ್ತಿ**ಆದಿನಾ ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋ ಇಧ ಕಥಿತೋತಿ **"ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಕಥೇತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ತದಾ ಅತೀತಕಾಲಿಕತ್ತಾ "ಯಥಾಭೂತಂ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಅಭಿಸಮಯಕಾಲೇ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತಂ ಉಪಾದಾಯ "ಏವಂ ಜಾನತೋ ಏವಂ ಪಸ್ಸತೋ"ತಿ ವತ್ತಮಾನಕಾಲೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ಸೋ ಚ ಕಾಮಂ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣತೋ ಪರಂ ಯಾವಜ್ಜತನಾ ಅತೀತಕಾಲಿಕೋ ಏವ, ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಪನಸ್ಸ ಅತೀತಕಾಲಿಕತ್ತಂ ಫಲಕ್ಖಣೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥಾತಿ ಇಮಿನಾ ಫಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। **ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ**ತಿ ವಾ ಹೇತುನಿದ್ದೇಸೋಯಂ। ಜಾನನಹೇತು ದಸ್ಸನಹೇತು ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಭವಾಸವಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಭವರಾಗಸ್ಸ ವಿಯ ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ಸಮವರೋಧೋತಿ ದಿಟ್ಠಾಸವಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆಯತಿಂ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಭಾವತೋ "ಖೀಣಾ ಜಾತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ವುಸಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿಆದಿಂ ಪಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಖೀಣಾ ಜಾತೀತಿ ಆದೀಹಿ ತಸ್ಸ ಭೂಮಿ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ। **ಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ಯೇನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಕತಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಚೋದನಾ ಕತಾ, ತಂ

ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಪರಿಹಾರಂ ವತ್ತುಕಾಮೋ ಆಹ **“ನ ತಾವಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ। **ನ ತಾವಸ್ಸ ಅತೀತಾ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ನ ಖೀಣಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **“ಪುಬ್ಬೇವ ಖೀಣತ್ತಾ”**ತಿ। ನ ಅನಾಗತಾ ಅಸ್ಸ ಜಾತಿ ಖೀಣಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ನ ಅನಾಗತಾ**ತಿ ಚ ಅನಾಗತತ್ತಸಾಮಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಲೇಸೇನ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **“ಅನಾಗತೇ ವಾಯಾಮಾಭಾವತೋ”**ತಿ। ವಿಜ್ಜಮಾನೇಯೇವ ಹಿ ಪಯೋಗೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ನಾವಿಜ್ಜಮಾನೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅನಾಗತವಿಸೇಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಖೇಪನೇ ವಾಯಾಮೋಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ। ತೇನಾಹ **“ಯಾ ಪನ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ। “ಯಾ ಪನಾ”ತಿ ಹಿ ಆದಿನಾ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಅನಾಗತಜಾತಿಯಾ ಏವ ಹೇತುವಿನಾಸನದ್ವಾರೇನ ಖೀಣಭಾವೋ ಪಕಾಸೀಯತಿ। **ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸೂ**ತಿ ಭವತ್ತಯಗ್ಗಹಣಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಜಾತಿಯಾ ಖೀಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಜಾತಿಂ। **ಸೋ**ತಿ ಭಗವಾ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ ನಾಮ ಇಧ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ನಿಟ್ಠಿತ”**ನ್ತಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾನುಗುಣಾ ಪವತ್ತಿ, ಇತರಸಚ್ಚೇಸು ಚ ನೇಸಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ಪಾಕಟಾ ಏವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನಾ”**ತಿ। **ನಾಪರಂ ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಇಮೇ ಪಕಾರಾ ಇತ್ಥಂ, ತಬ್ಭಾವೋ ಇತ್ಥತ್ತಂ, ತದತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇ ಪನ ಪಕಾರಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾದಯೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **“ಏವಂಸೋಳಸಕಿಚ್ಚಭಾವಾಯಾ”**ತಿ। ತೇ ಹಿ ಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಮಗ್ಗಾನುಭಾವೇನ ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ , ಪರಿಞ್ಞಾದೀಸು ಚ ಪಹಾನಮೇವ ಪಧಾನಂ, ತದತ್ಥತ್ತಾಯ ಇತರೇಸನ್ತಿ ಆಹ **“ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಾಯ ವಾ”**ತಿ। ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ವಾ ಏತಂ ವುತ್ತಂ। “ನಾಪರಂ ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾತಿ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಯಮಪರೋ ನಯೋ - **ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ। ತೇನಾಯಮತ್ಥೋ - ಇತ್ಥತ್ತಾಯ ಇತ್ಥಮ್ಭಾವತೋ ಇಮಸ್ಮಾ ಏವಂಪಕಾರಾ ಇದಾನಿ ವತ್ತಮಾನಕ್ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಾ ಅಪರಂ ಅನಾಗತಕ್ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಂ ಮಯ್ಹಂ ನತ್ಥಿ, ಇಮೇ ಪನ ಚರಿಮತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ ರುಕ್ಖಾ ವಿಯ। ಅಪರಿಞ್ಞಾತಮೂಲಕಾ ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾ। ಯಥಾಹ “ಕಬಳೀಕಾರೇ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಹಾರೇ ಅತ್ಥಿ ರಾಗೋ ಅತ್ಥಿ ನನ್ದೀ ಅತ್ಥಿ ತಣ್ಹಾ, ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿರುಳ್ಹ”ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪; ಕಥಾ॰ ೨೯೬; ಮಹಾನಿ॰ ೭)। ತೇ ಪನ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಚರಿಮಕವಿಞ್ಞಾಣನಿರೋಧೇನ ಅನುಪಾದಾನೋ ವಿಯ ಜಾತವೇದೋ ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿನ್ತಿ।

ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಪರಿಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ ನ ಪಠಮದುತಿಯಞಾಣದ್ವಯಾಧಿಗಮಂ ವಿಯ ಕೇವಲನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**ತಿ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। ಸರೂಪತೋ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ದಸ್ಸಿತಮೇವಾತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಜಾತೋತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ “ಅಹಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪಠಮವಿಜ್ಜಾಯ ಜಾತೋಯೇವ ಪುರೇಜಾತಸ್ಸ ಸಹಜಾತಸ್ಸ ವಾ ಅಭಾವತೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವುಡ್ಢೋ ಮಹಲ್ಲಕೋ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ತೀಹಿ ವಿಜ್ಜಾಹಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಜಾತೋ”ತಿ। **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇನ ಅತೀತಂಸಞಾಣ**ನ್ತಿ ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಸಭಾಗತಾಯ ತಬ್ಭಾವೀಭಾವತೋ ಚ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇನ ಅತೀತಂಸಞಾಣಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಅತೀತಂಸಞಾಣ**ನ್ತಿ ಅತೀತಕ್ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಙ್ಖಾತೇ ಅತೀತಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಂ। ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಸ್ಸ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ ಚ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುವಸೇನೇವ ಇಜ್ಝನತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನೋ ಪರಿಭಣ್ಡಞಾಣತ್ತಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಮ್ಹಿಯೇವ ಚ ಠಿತಸ್ಸ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸಿದ್ಧಿತೋ ವುತ್ತಂ **“ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಂಸಞಾಣ”**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ**ತಿ ಸಪರಿಭಣ್ಡೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂಸೋ ಚ ಅನಾಗತಂಸೋ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಂಸಂ, ತತ್ಥ ಞಾಣಂ **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಂಸಞಾಣಂ**। ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಾಧಿಗಮೇನೇವ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಞಾಣದಸಬಲಞಾಣಆವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾದೀನಮ್ಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾನಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಇಜ್ಝನತೋ ವುತ್ತಂ **“ಆಸವಕ್ಖಯೇನ ಸಕಲಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣ”**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ”**ತಿ।

ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದೇಸನಾನುಮೋದನಕಥಾ

೧೫. **ಪೀತಿವಿಪ್ಫಾರಪರಿಪುಣ್ಣಗತ್ತಚಿತ್ತೋತಿ** ಪೀತಿಫರಣೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಕಾಯಚಿತ್ತೋ। **ಅಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧೀಸದ್ದಸ್ಸ** ಯೋಗತೋ ಹಿ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಏತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ, ವಿಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಖಯೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ **"ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರೋ ಚಾತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತತರೋ ಮನೋರಮೋ, ತಾದಿಸೋ ಚ ಸುನ್ದರೋ ಭದ್ದಕೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸುನ್ದರೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಕೋತಿ** ದೇವನಾಗಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀಸು ಕೋ ಕತಮೋ। **ಮೇತಿ** ಮಮ। **ಪಾದಾನೀತಿ** ಪಾದೇ। **ಇದ್ಧಿಯಾತಿ** ಇಮಾಯ ಏವರೂಪಾಯ ದೇವಿದ್ಧಿಯಾ। **ಯಸಸಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಏದಿಸೇನ ಪರಿವಾರೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದೇನ। **ಜಲನ್ತಿ** ವಿಜ್ಜೋತಮಾನೋ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತೇನ ಕಮನೀಯೇನ ಅಭಿರೂಪೇನ। **ವಣ್ಣೇನಾತಿ** ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಸರೀರವಣ್ಣನಿಭಾಯ। **ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾತಿ** ದಸಪಿ ದಿಸಾ ಪಭಾಸೇನ್ತೋ ಚನ್ದೋ ವಿಯ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಏಕೋಭಾಸಂ ಏಕಾಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿರೂಪೇತಿ** ಉಳಾರರೂಪೇ ಸಮ್ಪನ್ನರೂಪೇ।

ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭೋ ಗೋತಮ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭೋ ಗೋತಮಾತಿ ವಚನದ್ವಯಸ್ಸ **"ಸಾಧು ಸಾಧು ಭೋ ಗೋತಮಾ"**ತಿ ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಸಯಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಭಯೇ ಕೋಧೇ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ "ಚೋರೋ ಚೋರೋ, ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ"ತಿಆದೀಸು **ಭಯೇ** ಆಮೇಡಿತಂ। "ವಿಜ್ಝ ವಿಜ್ಝ, ಪಹರ ಪಹರಾ"ತಿಆದೀಸು **ಕೋಧೇ**। "ಸಾಧು ಸಾಧೂ"ತಿಆದೀಸು **ಪಸಂಸಾಯಂ**। "ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛ, ಲುನಾಹಿ ಲುನಾಹೀ"ತಿಆದೀಸು **ತುರಿತೇ**। "ಆಗಚ್ಛ ಆಗಚ್ಛಾ"ತಿಆದೀಸು **ಕೋತೂಹಲೇ**। "ಬುದ್ಧೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಬು॰ ವಂ॰ ೧.೪೪) **ಅಚ್ಛರೇ**। "ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ, ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೧) **ಹಾಸೇ**। "ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕ, ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕಾ"ತಿಆದೀಸು **ಸೋಕೇ**। "ಅಹೋ ಸುಖಂ, ಅಹೋ ಸುಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೧೦; ಚೂಳವ॰ ೩೩೨) **ಪಸಾದೇ**। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ । ತೇನ ಗರಹಅಸಮ್ಮಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ "ಪಾಪೋ ಪಾಪೋ"ತಿಆದೀಸು **ಗರಹಾಯಂ**। "ಅಭಿರೂಪಕ ಅಭಿರೂಪಕಾ"ತಿಆದೀಸು **ಅಸಮ್ಮಾನೇ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ನಯಿದಂ ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ಥದ್ವಯವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ** ವಚನಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಪನ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಯದಿದಂ ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ"**ತಿ। ಅತ್ಥಮತ್ತದಸ್ಸನಂ ವಾ ಏತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥವಸೇನ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ದೋಸನಾಸನತೋತಿ** ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನತೋ। **ಗುಣಾಧಿಗಮನತೋತಿ** ಸೀಲಾದಿಗುಣಾನಂ ಸಮ್ಪಾಪನತೋ। ಯೇ ಗುಣೇ ದೇಸನಾ ಅಧಿಗಮೇತಿ, ತೇಸು ಪಧಾನಭೂತಾ ಗುಣಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾತಿ ತೇ ಪಧಾನಭೂತೇ ಗುಣೇ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸದ್ಧಾಜನನತೋ ಪಞ್ಞಾಜನನತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ಧಾಪಮುಖಾ ಹಿ ಲೋಕಿಯಾ ಗುಣಾ, ಪಞ್ಞಾಪಮುಖಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ। **ಸಾತ್ಥತೋತಿ**ಆದೀಸು ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಾತ್ಥತೋ,** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನತೋ।** ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗತಾಯ **ಉತ್ತಾನಪದತೋ,** ಸಣ್ಹಸುಖುಮಭಾವೇನ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ಥತಾಯ **ಗಮ್ಭೀರತ್ಥತೋ।** ಸಿನಿದ್ಧಮುದುಮಧುರಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗತಾಯ **ಕಣ್ಣಸುಖತೋ,** ವಿಪುಲವಿಸುದ್ಧಪೇಮನೀಯತ್ಥತಾಯ **ಹದಯಙ್ಗಮತೋ।** ಮಾನಾತಿಮಾನವಿಧಮನೇನ **ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸನತೋ,** ಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭನಿಮ್ಮದ್ದನೇನ **ಅಪರವಮ್ಭನತೋ।** ಹಿತಾಧಿಪ್ಪಾಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರೇಸಂ ರಾಗಪರಿಳಾಹಾದಿವೂಪಸಮನೇನ **ಕರುಣಾಸೀತಲತೋ,** ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರವಿಧಮನೇನ **ಪಞ್ಞಾವದಾತತೋ।** ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುತಾಯ **ಆಪಾಥರಮಣೀಯತೋ,** ಪುಬ್ಬಾಪರಾವಿರುದ್ಧಸುವಿಸುದ್ಧತ್ಥತಾಯ **ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತೋ।** ಆಪಾಥರಮಣೀಯತಾಯ ಏವ **ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ,** ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತಾಯ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪವತ್ತಿತಾಯ ಚ **ವೀಮಂಸಿಯಮಾನಹಿತತೋತಿ** ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಏವಮಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನಿವತ್ತನತೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತೋ, ಮಿಚ್ಛಾವಾದವಿಧಮನತೋ, ಸಮ್ಮಾವಾದಪತಿಟ್ಠಾಪನತೋ, ಅಕುಸಲಮೂಲಸಮುದ್ಧರಣತೋ, ಕುಸಲಮೂಲಸಂರೋಪನತೋ, ಅಪಾಯದ್ವಾರಪಿಧಾನತೋ, ಸಗ್ಗಮಗ್ಗದ್ವಾರವಿವರಣತೋ, ಪರಿಯುಟ್ಠಾನವೂಪಸಮನತೋ, ಅನುಸಯಸಮುಗ್ಘಾತನತೋತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಧೋಮುಖಠಪಿತನ್ತಿ ಕೇನಚಿ ಅಧೋಮುಖಂ ಠಪಿತಂ। **ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತನ್ತಿ** ಸಭಾವೇನೇವ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಂ ಜಾತಂ। **ಉಗ್ಘಾಟೇಯ್ಯಾತಿ** ವಿವಟಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** "ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖೋ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ಗಚ್ಛಾ"ತಿಆದೀನಿ ಅವತ್ವಾ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ "ನಿಸ್ಸನ್ದೇಹಂ ಏಸ ಮಗ್ಗೋ, ಏವಂ ಗಚ್ಛಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ। **ಕಾಳಪಕ್ಖಚಾತುದ್ದಸೀತಿ** ಕಾಳಪಕ್ಖೇ ಚಾತುದ್ದಸೀ ಕಾಳಪಕ್ಖಚಾತುದ್ದಸೀ। **ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತಂ ಉಕ್ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ** ಆಧೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅನಾಧಾರಭೂತಂ ಭಾಜನಂ ಆಧಾರಭಾವಾಪಾದನವಸೇನ ಉಕ್ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯ।

ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತತಾಯ **ಸದ್ಧಮ್ಮವಿಮುಖಂ** ಅಧೋಮುಖಠಪಿತತಾಯ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಪತಿಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪದದ್ವಯಂ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ನ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ। ಕಾಮಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋಪಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಾ ನೀವರಣಭಾವತೋ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಪನ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಾ ಸತ್ತೇ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸನೇನಾತಿ ಆಹ "**ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗಹನಪಟಿಚ್ಛನ್ನ**"ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಜ್ಜಂ ವದಾಮೀ"ತಿ। ಸಬ್ಬೋ ಅಪಾಯಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ **ಕುಮ್ಮಗ್ಗೋ** ಕುಚ್ಛಿತೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ಕತ್ವಾ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛತ್ತಧಮ್ಮಾ **ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗೋ**। ತೇನೇವ ಹಿ ತದುಭಯಪಟಿಪಕ್ಖತಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಪ್ಪಿಆದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಪದೀಪೋ ನ ತಥಾ, ಉಜ್ಜಲೋ ಯಥಾ ತೇಲಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋತಿ ತೇಲಪಜ್ಜೋತಗ್ಗಹಣಂ। **ಏತೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀ**ತಿ ಏತೇಹಿ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತುಕ್ಕುಜ್ಜನಪಟಿಚ್ಛನ್ನವಿವರಣಾದಿಉಪಮೋಪಮಿತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇಹಿ, ಏತೇಹಿ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಅರಸರೂಪತಾದೀನಂ ಅತ್ತನಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಪಟಿಪಾದನಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರವಿಭಾವನಪರಿಯಾಯೇಹಿ ವಿಜ್ಜತ್ತಯವಿಭಾವನಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣವಿಭಾವನಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಚ। ತೇನಾಹ "**ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮೋ ಪಕಾಸಿತೋ**"ತಿ।

ದೇಸನಾನುಮೋದನಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಸನ್ನಾಕಾರಕಥಾ

ಪಸನ್ನಾಕಾರನ್ತಿ ಪಸನ್ನೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ಸಕ್ಕಾರಂ। **ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ಆಹ "**ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛಾಮೀ**"ತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ನಾಯಂ ಗಮಿಸದ್ದೋ ನೀಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಅಜಂ ಗಾಮಂ ನೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ "ಗೋತಮಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, "ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸರಣ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸರಣಂ। ತೇನಾಹ "**ಪರಾಯಣ**"ನ್ತಿ। ಪರಾಯಣಭಾವೋ ಚ ಅನತ್ಥನಿಸೇಧನೇನ ಅತ್ಥಸಮ್ಪಟಿಪಾದನೇನ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅಘಸ್ಸ ತಾತಾ ಹಿತಸ್ಸ ಚ ವಿಧಾತಾ**"ತಿ। **ಅಘಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಕ್ಖತೋತಿ ವದನ್ತಿ, ಪಾಪತೋತಿ ಪನ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ, ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಸರಣನ್ತಿ ಗಮನಞ್ಚೇತ್ಥ ತದಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಜನಂ ತಥಾ ಜಾನನಂ ವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಗಚ್ಛಾಮೀ**ತಿಆದೀಸು ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಭಜನಂ** ವಾ ಸರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ, **ಸೇವನಾ** ಸನ್ತಿಕಾವಚರತಾ, **ಪಯಿರುಪಾಸನಂ** ವತ್ತಪ್ಪಟಿವತ್ತಕರಣೇನ ಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅನಞ್ಞಸರಣತಂಯೇವ ದೀಪೇತಿ। **ಗಚ್ಛಾಮೀ**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಕಥಂ ಬುಜ್ಝಾಮೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ "**ಯೇಸಂ ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

ಅಧಿಗತಮಗ್ಗೇ ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೇತಿ ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ಫಲಟ್ಠಾ ಏವ ದಸ್ಸಿತಾ, ನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾತಿ ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚಾ**"ತಿ ಆಹ। ನನು ಚ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೋಪಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾ ಏವ ತಥಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ನ ಇತರೇ ನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಏವ "**ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನೇ ಧಾರೇತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನೇನ ಹಿ ಅಪಾಯವಿನಿಮುತ್ತಸಮ್ಭವೋ। **ಅಕ್ಖಾಯತೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ। ತೇನ "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ, ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೯೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪) **ಸುತ್ತಪದಂ** ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, "**ವಿತ್ಥಾರೋ**"ತಿ ವಾ ಇಮಿನಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ತಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿಹೇತುತಾಯಾತಿ ಉಭಯಮೇವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮೋತಿ ವುತ್ತೋ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ತಥಾಪಿ ಅರಿಯಫಲಾನಂ "ಯಸ್ಮಾ ತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಅವೂಪಸನ್ತಾಯಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಕಿಚ್ಚತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಾನುಗುಣತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ ಚ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪನ ನಿಯ್ಯಾನಧಮ್ಮಸಮಧಿಗಮಹೇತುತಾಯಾತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತನಯೇನ ಧಮ್ಮಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿ ಏವ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪಾಠಾರುಳ್ಹೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ನ ಕೇವಲ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ರಾಗವಿರಾಗೋತಿ ಮಗ್ಗೋ ಕಥಿತೋತಿ ಕಾಮರಾಗೋ ಭವರಾಗೋತಿ ಏವಮಾದಿಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ರಾಗೋ ವಿರಜ್ಜತಿ ಪಹೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ರಾಗವಿರಾಗೋತಿ ಮಗ್ಗೋ ಕಥಿತೋ। **ಅನೇಜಮಸೋಕನ್ತಿ ಫಲ**ನ್ತಿ ಏಜಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ

ಸೋಕಸ್ಸ ಚ ತದುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ ಅನೇಜಮಸೋಕನ್ತಿ ಫಲಂ ಕಥಿತಂ। **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲ**ನ್ತಿ ಅವಿರೋಧದೀಪನತೋ ಕೇನಚಿ ಅವಿರುದ್ಧಂ, ಇಟ್ಠಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಪಗುಣರೂಪೇನ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ, ಪಕಟ್ಠಗುಣವಿಭಾವನತೋ ವಾ **ಪಗುಣಂ**। ಯಥಾಹ "ವಿಹಿಂಸಸಞ್ಞೀ ಪಗುಣಂ ನಭಾಸಿಂ, ಧಮ್ಮಂ ಪಣೀತಂ ಮನುಜೇಸು ಬ್ರಹ್ಮೇ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೩; ಮಹಾವ॰ ೯)। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಕಥಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಙ್ಘಾತೇನಾ**ತಿ "ಯಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ಅರಿಯಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ನಿಯ್ಯಾತಿ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ, ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ "ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ, ತಥಾರೂಪೇಹಿ ಸೀಲೇಹಿ ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೨) ಏವಂ ವುತ್ತಾನಂ ಸೀಲಾನಞ್ಚ ಸಂಹತಭಾವೇನ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಂಹತೋ**ತಿ ಘಟಿತೋ, ಸಮೇತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಹಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಂಹತಾ ಏವ। **ಅಟ್ಠ ಚ ಪುಗ್ಗಲಾ ಧಮ್ಮದಸಾ ತೇ**ತಿ ಪುರಿಸಯುಗಳವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಅಟ್ಠೇವ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಧಮ್ಮದಸಾ। ತೀಣಿ ವತ್ಥೂನಿ ಸರಣನ್ತಿ ಗಮನೇನ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಗಮನೇನ ಚ **ತೀಣಿ ಸರಣಗಮನಾನಿ**। **ಪಟಿವೇದೇಸೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಹದಯಙ್ಗತಂ ವಾಚಾಯ ಪವೇದೇಸಿ।

ಪಸನ್ನಾಕಾರಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸರಣಗಮನಕಥಾ

ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ವಿಸಯಪ್ಪಭೇದಫಲಸಂಕಿಲೇಸಭೇದಾನಂ ವಿಯ ಕತ್ತು ಚ ವಿಭಾವನಾ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾಯ ಹೋತೀತಿ **"ಸರಣಗಮನೇಸು ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಸರಣಂ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ತೇನ ವಿನಾ ಸರಣಗಮನಸ್ಸೇವ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತತ್ಥ **ಸರಣ**ನ್ತಿ ಪದತ್ಥತೋ ತಾವ ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣಂ। ಹಿಂಸತ್ಥಸ್ಸ ಹಿ ಸರಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನೇತಂ ಪದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಸರಣಗತಾನಂ ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ ವಟ್ಟಭಯಂ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಂ ಕಾಯಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ ಹನತಿ, ವಿನಾಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ರತನತ್ತಯಸ್ಸೇವೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ । ಅಥ ವಾ ಹಿತೇ ಪವತ್ತನೇನ "ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರಥಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೪) ಅತ್ಥೇ ನಿಯೋಜನೇನ ಅಹಿತಾ ಚ ನಿವತ್ತನೇನ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ಪಾಪಕೋ ವಿಪಾಕೋ, ಪಾಪಕಂ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನಾದಿಮುಖೇನ ಅನತ್ಥತೋ ನಿವತ್ತನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತಿ, ಹಿತಾಹಿತೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತಿಪವತ್ತಿಹೇತುಕಂ ಬ್ಯಸನಂ ಅಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ವಿನಾಸೇತಿ ಬುದ್ಧೋ। ಭವಕನ್ತಾರಉತ್ತರಣೇನ ಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತಿ, ಇತರೋ ಅಸ್ಸಾಸದಾನೇನ। ಅಪ್ಪಕಾನಮ್ಪಿ ದಾನವಸೇನ ಪೂಜಾವಸೇನ ಚ ಉಪನೀತಾನಂ ಸಕ್ಕಾರಾನಂ ವಿಪುಲಫಲಪಟಿಲಾಭಕರಣೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತಿ ಸಙ್ಘೋ ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾಪಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ರತನತ್ತಯಂ ಸರಣಂ। "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತರತನತ್ತಯಪಸಾದತಗ್ಗರುಕತಾಹಿ ವಿಧುತದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಮೋಹಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿತಾಯ ವಿಹತಕಿಲೇಸೋ ತದೇವ ರತನತ್ತಯಂ ಸರಣಂ ಪರಾಯಣಂ ಗತಿ ತಾಣಂ ಲೇಣನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿಯಾ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ಸರಣಗಮನಂ** ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ಕತ್ವಾ। ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸತ್ತೋ ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ "ಏತಾನಿ ಮೇ ತೀಣಿ ರತನಾನಿ ಸರಣಂ, ಏತಾನಿ ಪರಾಯಣ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಉಪೇತಿ ಭಜತಿ ಸೇವತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ, ಏವಂ ವಾ ಜಾನಾತಿ, ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ತಾವ ಸರಣಂ, ಸರಣಗಮನಂ, ಯೋ ಚ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಇದಂ ತಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸರಣಗಮನಪ್ಪಭೇದೇ ಪನ ದುವಿಧಂ ಸರಣಗಮನಂ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಲೋಕಿಯಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಲೋಕುತ್ತರಂ ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಾನಂ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಸಮುಚ್ಛೇದನೇನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಕಿಚ್ಚತೋ ಸಕಲೇಪಿ ರತನತ್ತಯೇ ಇಜ್ಝತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಚತುಸಚ್ಚಾಧಿಗಮೋ ಏವ ಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯಮಾನೋಯೇವ ಸರಣಗಮನತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ, ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಪನ ಸಾವಕಗೋಚರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ತಥಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಕಿಚ್ಚತೋ ಸಕಲೇಪಿ ರತನತ್ತಯೇ ಇಜ್ಝತೀ"ತಿ । ಇಜ್ಝನ್ತಞ್ಚ ಸಹೇವ

ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಲೋಕಿಯಂ ವಿಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ। ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ "ನ ಸರಣಗಮನಂ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಪನ ಅಧಿಗತಮೇವ ಹೋತಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ತೇವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಲೋಕಿಯವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಯಾ"ತಿ, ತೇಸಂ ಲೋಕಿಯಮೇವ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಯಾ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಂ। ತಞ್ಚ ಅಯುತ್ತಂ ದುವಿಧಸ್ಸಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಲೋಕಿಯಂ ಪನ ಸರಣಗಮನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಬುದ್ಧಾದಿಗುಣಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಇಜ್ಝತಿ। ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ವತ್ಥೂಸು "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ಧಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ದಸಸು ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂಸು ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಾತಾದೀಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಿತದಾರಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಸರಣಗಮನಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸರಣಗಮನಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಂ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಲೋಕಿಯಾವಬೋಧವಸೇನೇವ ಸಮ್ಮಾ ಞಾಯೇನ ದಸ್ಸನತೋ।

ತಯಿದಂ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಂ ಚತುಧಾ ಪವತ್ತತಿ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನೇನ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಯ ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಪಣಿಪಾತೇನಾತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ** ನಾಮ "ಅಜ್ಜ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಹಂ ಅತ್ತಾನಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇಮಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಸಙ್ಘಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂಯೇವ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿತ್ಥರಣತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ। **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ** ನಾಮ "ಅಜ್ಜ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಹಂ ಬುದ್ಧಪರಾಯಣೋ ಧಮ್ಮಪರಾಯಣೋ ಸಙ್ಘಪರಾಯಣೋತಿ ಮಂ ಧಾರೇಥಾ"ತಿ ಏವಂ ತಪ್ಪರಾಯಣಭಾವೋ। **ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನಂ** ನಾಮ "ಅಜ್ಜ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ 'ಅಹಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಸಙ್ಘಸ್ಸಾ'ತಿ ಮಂ ಧಾರೇಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮೋ। **ಪಣಿಪಾತೋ** ನಾಮ "ಅಜ್ಜ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ 'ಅಹಂ ಅಭಿವಾದನಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ ಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಂ ಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂಯೇವ ತಿಣ್ಣಂ ವತ್ಥೂನಂ ಕರೋಮೀ'ತಿ ಮಂ ಧಾರೇಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಪರಮನಿಪಚ್ಚಕಾರೋ। ಇಮೇಸಞ್ಹಿ ಚತುನ್ನಂ ಆಕಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತೇನ ಗಹಿತಂಯೇವ ಹೋತಿ ಸರಣಗಮನಂ।

ಅಪಿಚ "ಭಗವತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜಾಮಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜಾಮಿ, ಜೀವಿತಂ ಪರಿಚ್ಚಜಾಮಿ, ಪರಿಚ್ಚತ್ತೋಯೇವ ಮೇ ಅತ್ತಾ, ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂಯೇವ ಮೇ ಜೀವಿತಂ, ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಬುದ್ಧೋ ಮೇ ಸರಣಂ ಲೇಣಂ ತಾಣ"ನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ **ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಸತ್ಥಾರಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಗತಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಏವಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಂ ವಿಯ **ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನಂ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

"ಸೋ ಅಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಗಾಮಾ ಗಾಮಂ ಪುರಾ ಪುರಂ।
ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಸುಧಮ್ಮತಂ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೪)।

"ತೇ ಮಯಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮ, ಗಾಮಾ ಗಾಮಂ ನಗಾ ನಗಂ...ಪೇ॰... ಸುಧಮ್ಮತ"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೨) -

ಏವಮ್ಪಿ ಆಳವಕಸಾತಾಗಿರಹೇಮವತಾದೀನಂ ಸರಣಗಮನಂ ವಿಯ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನನು ಚೇತೇ ಆಳವಕಾದಯೋ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಆಗತಸರಣಗಮನಾ, ಕಥಂ ತೇಸಂ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಸರಣಗಮನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಮಗ್ಗೇನಾಗತಸರಣಗಮನೇಹಿಪಿ "ಸೋಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ ಗಾಮಾ ಗಾಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೪) ತೇಹಿ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಸ್ಸ ಪವೇದಿತತ್ತಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ಖೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಏಕಂಸಂ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಕರಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇಸು ಸಿರಸಾ ನಿಪತಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಾದಾನಿ ಮುಖೇನ ಚ ಪರಿಚುಮ್ಬತಿ, ಪಾಣೀಹಿ ಚ ಪರಿಸಮ್ಬಾಹತಿ, ನಾಮಞ್ಚ ಸಾವೇತಿ "ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಅಹಂ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಅಹಂ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೪) ಏವಮ್ಪಿ **ಪಣಿಪಾತೋ** ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸೋ ಪನೇಸ ಞಾತಿಭಯಾಚರಿಯದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾಹೇತುಕೇನ ಪಣಿಪಾತೇನ ಸರಣಗಮನಂ ಹೋತಿ, ನ ಇತರೇಹಿ ಞಾತಿಭಯಾದಿವಸಪ್ಪವತ್ತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಣಿಪಾತೇಹಿ। ಸೇಟ್ಠವಸೇನೇವ ಹಿ ಸರಣಂ ಗಯ್ಹತಿ, ಸೇಟ್ಠವಸೇನ ಭಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯೋ ಸಾಕಿಯೋ ವಾ ಕೋಲಿಯೋ ವಾ "ಬುದ್ಧೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಞಾತಕೋ"ತಿ ವನ್ದತಿ, ಅಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ

ಸರಣಂ। ಯೋ ವಾ “ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ರಾಜಪೂಜಿತೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಅವನ್ದಿಯಮಾನೋ ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಕರೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಭಯೇನ ವನ್ದತಿ, ಅಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ ಸರಣಂ। ಯೋಪಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಕಾಲೇ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಗ್ಗಹಿತಂ ಸರಮಾನೋ ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ವಾ –

“ಏಕೇನ ಭೋಗಂ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ, ದ್ವೀಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಪಯೋಜಯೇ।
ಚತುತ್ಥಞ್ಚ ನಿಧಾಪೇಯ್ಯ, ಆಪದಾಸು ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೫) –

ಏವರೂಪಿಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಅನುಸಾಸನಿಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ “ಆಚರಿಯೋ ಮೇ”ತಿ ವನ್ದತಿ, ಅಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ ಸರಣಂ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಪನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ವಾ ಅನುಸಾಸನಿಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೋ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತಮೇವ ಕರೋತಿ। ಯೋ ಪನ “ಅಯಂ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ”ತಿ ವನ್ದತಿ, ತೇನೇವ ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ ಸರಣಂ।

ಏವಂ ಗಹಿತಸರಣಸ್ಸ ಚ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ವಾ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ವಾ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯೇಸು ಪಬ್ಬಜಿತಮ್ಪಿ ಞಾತಿಂ “ಞಾತಕೋ ಮೇ ಅಯ”ನ್ತಿ ವನ್ದತೋಪಿ ಸರಣಗಮನಂ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಪಗೇವ ಅಪಬ್ಬಜಿತಂ। ತಥಾ ರಾಜಾನಂ ಭಯವಸೇನ ವನ್ದತೋ। ಸೋ ಹಿ ರಟ್ಠಪೂಜಿತತ್ತಾ ಅವನ್ದಿಯಮಾನೋ ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ। ತಥಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಪ್ಪಸಿಕ್ಖಾಪಕಂ ತಿತ್ಥಿಯಮ್ಪಿ “ಆಚರಿಯೋ ಮೇ ಅಯ”ನ್ತಿ ವನ್ದತೋಪಿ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಏವಂ **ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಪಭೇದೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸರಣಗಮನಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸರಣಗಮನಫಲಕಥಾ

ಏತ್ಥ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ವಿಪಾಕಫಲಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸೇವ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಸಕಲಸ್ಸ ಪನ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ಆನಿಸಂಸಫಲಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಯೋ ಚ ಬುದ್ಧಞ್ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚ, ಸಙ್ಘಞ್ಚ ಸರಣಂ ಗತೋ।
ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ॥

“ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಮುಪ್ಪಾದಂ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅತಿಕ್ಕಮಂ।
ಅರಿಯಞ್ಚಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ, ದುಕ್ಖೂಪಸಮಗಾಮಿನಂ॥

“ಏತಂ ಖೋ ಸರಣಂ ಖೇಮಂ, ಏತಂ ಸರಣಮುತ್ತಮಂ।
ಏತಂ ಸರಣಮಾಗಮ್ಮ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೦-೧೯೨)।

ಅಪಿಚ ನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಗಮನಾದಿವಸೇನ ಪೇತಸ್ಸ ಆನಿಸಂಸಫಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಂ ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಮಾತರಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ಪಿತರಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ಅರಹನ್ತಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ, ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೮)।

ಲೋಕಿಯಸ್ಸ ಪನ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಭವಸಮ್ಪದಾಪಿ ಭೋಗಸಮ್ಪದಾಪಿ ಫಲಮೇವ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಯೇ ಕೇಚಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾಸೇ,

ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿಂ।
ಪಹಾಯ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ,
ದೇವಕಾಯಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ॥(ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭)।

ಅಪರಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ -

"ಅಥ ಖೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಅಸೀತಿಯಾ ದೇವತಾಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ...ಪೇ॰... ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತಂ ಖೋ ಸಕ್ಕಂ ದೇವಾನಮಿನ್ದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ಏತದವೋಚ 'ಸಾಧು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಬುದ್ಧಸರಣಗಮನಂ ಹೋತಿ, ಬುದ್ಧಸರಣಗಮನಹೇತು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಏವಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತೇ ಅಞ್ಞೇ ದೇವೇ ದಸಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಅಧಿಗಣ್ಹನ್ತಿ ದಿಬ್ಬೇನ ಆಯುನಾ ದಿಬ್ಬೇನ ವಣ್ಣೇನ ಸುಖೇನ ಯಸೇನ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ ದಿಬ್ಬೇಹಿ ರೂಪೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಗನ್ಧೇಹಿ ರಸೇಹಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇಹೀ'"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೧)।

ಏಸ ನಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಸಙ್ಘೇ ಚ।

ಅಪಿಚ ವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದಿವಸೇನಪಿ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಫಲವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ **ವೇಲಾಮಸುತ್ತೇ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦) "ಕರೀಸಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಭಾಗಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿರೂಪಿಯಪಾತಿಕಂಸಪಾತೀನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರೂಪಿಯಸುವಣ್ಣಹಿರಞ್ಞಪೂರಾನಂ ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಹತ್ಥಿಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಅಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ರಥಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಧೇನುಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಕಞ್ಞಾಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ವತ್ಥಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನಂ ಅಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಚ ಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಸತ್ತಮಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಸತ್ತ ಸಂವಚ್ಛರಾನಿ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತವೇಲಾಮಮಹಾದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ತತೋ ಸತಂ ಸೋತಾಪನ್ನಾನಂ ದಿನ್ನದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅರಹತೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ತತೋ ಚಾತುದ್ದಿಸಂ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ವಿಹಾರಕರಣಂ, ತತೋ ಸರಣಗಮನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರ"ನ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಯಂ, ಗಹಪತಿ, ವೇಲಾಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ದಾನಂ ಅದಾಸಿ ಮಹಾದಾನಂ, ಯೋ ಚೇಕಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನಂ ಭೋಜೇಯ್ಯ, ಇದಂ ತತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦) -

ಆದಿ। ಏವಂ **ಸರಣಗಮನಫಲಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸರಣಗಮನಫಲಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸರಣಗಮನಸಂಕಿಲೇಸಭೇದಕಥಾ

ತತ್ಥ ಚ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಂ ತೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಅಞ್ಞಾಣಸಂಸಯಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಾದೀಹಿ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತಿ, ನ ಮಹಾಜುತಿಕಂ, ನ ಉಜ್ಜಲಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಅಪರಿಯೋದಾತಂ ಹೋತಿ, ನ ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರಂ ಅನುಳಾರಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ಅಞ್ಞಾಣಂ** ನಾಮ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಅಜಾನನಂ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹೋ। "ಬುದ್ಧೋ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಸಂಸಯೋ**। **ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಂ** ನಾಮ ತಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಅಗುಣಭಾವಪರಿಕಪ್ಪನೇನ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಪನ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ಸಂಕಿಲೇಸೋ। ಲೋಕಿಯಸ್ಸ ಚ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ದುವಿಧೋ ಭೇದೋ ಸಾವಜ್ಜೋ ಅನವಜ್ಜೋ ಚ। ತತ್ಥ **ಸಾವಜ್ಜೋ** ಅಞ್ಞಸತ್ಥಾರಾದೀಸು ಅತ್ತನಿಯ್ಯಾತನಾದೀಹಿ ಹೋತಿ, ಸೋ ಅನಿಟ್ಠಫಲೋ। **ಅನವಜ್ಜೋ** ಪನ ಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ ಹೋತಿ। ಲೋಕಿಯಞ್ಹಿ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮಾದಾನಂ ವಿಯ

ಅಗ್ಗಹಿತಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಕಂ ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಖನ್ಧಭೇದೇನ ಭೇದೋ, ಸೋ ಅವಿಪಾಕತ್ತಾ ಅಫಲೋ। ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಪನ ನೇವತ್ಥಿ ಭೇದೋ। ಭವನ್ತರೇಪಿ ಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ನ ಉದ್ದಿಸತೀತಿ। ಏವಂ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ **ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಚ ಭೇದೋ** ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವೋದಾನಂ ನ ಗಹಿತಂ, ನನು ವೋದಾನವಿಭಾವನಾಪಿ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾಯ ಹೋತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ಸಂಕಿಲೇಸಗ್ಗಹಣೇನ ಅತ್ಥತೋ ದೀಪಿತಂ ಹೋತೀತಿ ನ ಗಹಿತಂ। ಯಾನಿ ಹಿ ತೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸಕಾರಣಾನಿ ಅಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ , ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅನುಪ್ಪಾದನೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಪಹಾನೇನ ವೋದಾನಂ ಹೋತೀತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ "ಸರಣಂ ಸರಣಗಮನ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪಪಞ್ಚೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತಪಪಞ್ಚಸ್ಸ ಇಧ ಅವಚನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸೋ ಪನ ಇಧ ವುಚ್ಚಮಾನೋ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸರಣವಣ್ಣನತೋ**ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಸರಣವಣ್ಣನತೋ।

ಸರಣಗಮನಸಂಕಿಲೇಸಭೇದಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾ

ಏವಂ ಧಾರೇತೂತಿ ಏವಂ ಜಾನಾತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ **ಕೋ ಉಪಾಸಕೋ**ತಿ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಂಲಕ್ಖಣೋ ಉಪಾಸಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಸ್ಮಾ**ತಿ ಹೇತುಪುಚ್ಛಾ। ತೇನ ಕೇನ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಉಪಾಸಕಸದ್ದೋ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಸ್ಮಾ ಉಪಾಸಕೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ತದತ್ಥಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವಕಾರಣಂ। **ಕಿಮಸ್ಸ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಕೀದಿಸಂ ಅಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಸೀಲಂ, ಕಿತ್ತಕೇನ ಸೀಲೇನಾಯಂ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋ ಆಜೀವೋ**ತಿ ಕೋ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ। ಸೋ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಹೋತೀತಿ ಸೋಪಿ ವಿಭಜೀಯತಿ। **ಕಾ ವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ಕಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಆಜೀವಸ್ಸ ವಾ ವಿಪತ್ತಿ। ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಹಿ ವಿಧಿ ವಾ ಪಟಿಸೇಧೋ ವಾ। **ಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಇದಂ ಪಕಿಣ್ಣಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಕಥಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ? ವುಚ್ಚತೇ - **ಕೋ ಉಪಾಸಕೋ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಾದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ ತಿಸರಣಂ ಗತೋ ಗಹಟ್ಠೋ। ಸರಣಗಮನಮೇವ ಹೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ನ ಜಾತಿಆದಿವಿಸೇಸೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯತೋ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಂ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಉಪಾಸಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೩೩)।

ಕಸ್ಮಾ ಉಪಾಸಕೋತಿ ರತನತ್ತಯಉಪಾಸನತೋ। ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ ತತ್ಥ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಆದರಗಾರವಬಹುಮಾನಾದಿಯೋಗೇನ ಪಯಿರುಪಾಸನತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೋ ಹಿ ಬುದ್ಧಂ ಉಪಾಸತೀತಿ ಉಪಾಸಕೋ। ಧಮ್ಮಂ, ಸಙ್ಘಂ ಉಪಾಸತೀತಿ ಉಪಾಸಕೋ।

ಕಿಮಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ವೇರಮಣಿಯೋ। **ವೇರಮಣಿಯೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ವೇರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಸು ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ, ತಸ್ಸ ಮನನತೋ ಹನನತೋ ವಿನಾಸನತೋ ವೇರಮಣಿಯೋ ಪಞ್ಚ ವಿರತಿಯೋ ವಿರತಿಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯತೋ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಉಪಾಸಕೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ, ಮುಸಾವಾದಾ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಉಪಾಸಕೋ ಸೀಲವಾ ಹೋತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೩೩)।

ಕೋ ಆಜೀವೋತಿ ಪಞ್ಚ ಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾ ಪಹಾಯ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಜೀವಿತಕಪ್ಪನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಪಞ್ಚಿಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಣಿಜ್ಜಾ ಉಪಾಸಕೇನ ಅಕರಣೀಯಾ। ಕತಮಾ ಪಞ್ಚ? ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ ಮಂಸವಣಿಜ್ಜಾ ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾ ವಿಸವಣಿಜ್ಜಾ। ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚ ವಣಿಜ್ಜಾ ಉಪಾಸಕೇನ ಅಕರಣೀಯಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೭೭)।

ಏತ್ಥ ಚ **ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಆವುಧಭಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ವಾ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಾ ಯಥಾಕತಂ ವಾ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಮನುಸ್ಸವಿಕ್ಕಯೋ। **ಮಂಸವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಸೂನಕಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಮಿಗಸೂಕರಾದಿಕೇ ಪೋಸೇತ್ವಾ ಮಂಸಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಜ್ಜಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ವಿಸವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ವಿಸಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। ತತ್ಥ ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ ಪರೋಪರೋಧನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಅಕರಣೀಯಾ ವುತ್ತಾ, ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ ಅಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣತೋ, ಮಂಸವಿಸವಣಿಜ್ಜಾ ವಧಹೇತುತೋ, ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾ ಪಮಾದಟ್ಠಾನತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಾ ವಿಪತ್ತೀತಿ ಯಾ ತಸ್ಸೇವ ಸೀಲಸ್ಸ ಚ ಆಜೀವಸ್ಸ ಚ ವಿಪತ್ತಿ ಭೇದೋ ಕೋಪೋ ಪಕೋಪೋ ಚ, ಅಯಮಸ್ಸ ವಿಪತ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಯಾಯ ಏಸ ಚಣ್ಡಾಲೋ ಚೇವ ಹೋತಿ ಮಲಞ್ಚ ಪಟಿಕುಟ್ಠೋ ಚ, ಸಾಪಿಸ್ಸ ವಿಪತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾಹ -

> “ಪಞ್ಚಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಉಪಾಸಕೋ ಉಪಾಸಕಚಣ್ಡಾಲೋ ಚ ಹೋತಿ ಉಪಾಸಕಮಲಞ್ಚ ಉಪಾಸಕಪಟಿಕುಟ್ಠೋ ಚ। ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ? ಅಸ್ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ದುಸ್ಸೀಲೋ ಹೋತಿ, ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಹೋತಿ, ಮಙ್ಗಲಂ ಪಚ್ಚೇತಿ, ನೋ ಕಮ್ಮಂ , ಇತೋ ಚ ಬಹಿದ್ಧಾ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಪರಿಯೇಸತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಪುಬ್ಬಕಾರಂ ಕರೋತೀ”ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೭೫)।

ಏತ್ಥ ಚ **ಉಪಾಸಕಪಟಿಕುಟ್ಠೋ**ತಿ ಉಪಾಸಕನಿಹೀನೋ। ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲೇಸು ಚ ಸದ್ಧಾವಿಪರಿಯಾಯೋ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ಮಿಚ್ಛಾಧಿಮೋಕ್ಖೋ, ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಅಸ್ಸದ್ಧೋ**। ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲವಿಪತ್ತಿಆಜೀವವಿಪತ್ತಿವಸೇನ **ದುಸ್ಸೀಲೋ**। “ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಾದಿನಾ ಇದಂ ನಾಮ ಮಙ್ಗಲಂ ಹೋತೀ”ತಿ ಏವಂ ಬಾಲಜನಪರಿಕಪ್ಪಿತಕೋತೂಹಲಸಙ್ಖಾತೇನ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತಮಙ್ಗಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ**। **ಮಙ್ಗಲಂ ಪಚ್ಚೇತೀ**ತಿ ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಾದಿಭೇದಂ ಮಙ್ಗಲಮೇವ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। **ನೋ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಂ ನೋ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। **ಇತೋಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಇತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸಾಸನತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ। **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಪರಿಯೇಸತೀ**ತಿ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ದಕ್ಖಿಣಾರಹಸಞ್ಞೀ ಗವೇಸತಿ। **ಪುಬ್ಬಕಾರಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ದಾನಮಾನನಾದಿಕಂ ಕುಸಲಕಿರಿಯಂ ಪಠಮತರಂ ಕರೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪರಿಯೇಸನಪುಬ್ಬಕಾರೇ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ಸಾವ ತಸ್ಸ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ಚ ಆಜೀವಸಮ್ಪದಾ ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಯೇ ಚಸ್ಸ ರತನಭಾವಾದಿಕರಾ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ। ಯಥಾಹ -

> “ಪಞ್ಚಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಉಪಾಸಕೋ ಉಪಾಸಕರತನಞ್ಚ ಹೋತಿ ಉಪಾಸಕಪದುಮಞ್ಚ ಉಪಾಸಕಪುಣ್ಡರೀಕೋ ಚ। ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ? ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಸೀಲವಾ ಹೋತಿ, ನ ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚೇತಿ, ನೋ ಮಙ್ಗಲಂ, ನ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಪರಿಯೇಸತಿ, ಇಧ ಚ ಪುಬ್ಬಕಾರಂ ಕರೋತೀ”ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪರಿಸಾನಂ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ಉಪಾಸಕೋವ ರತನಂ **ಉಪಾಸಕರತನಂ,** ಗುಣಸೋಭಾಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸುಗನ್ಧತಾಹಿ ಉಪಾಸಕೋವ ಪದುಮಂ **ಉಪಾಸಕಪದುಮಂ,** ತಥಾ **ಉಪಾಸಕಪುಣ್ಡರೀಕೋ** ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ವಿಪತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। ಏವಮಿದಂ “ಕೋ ಉಪಾಸಕೋ”ತಿಆದಿಕಂ ಪಕಿಣ್ಣಕಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಪಕಿಣ್ಣಕಸ್ಸ ಇಧ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಅವಚನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ತಂ ಅತಿಭಾರಿಯಕರಣತೋ”**ತಿಆದಿ।

ಆದಿಮ್ಹೀತಿ ಆದಿಅತ್ಥೇ। **ಕೋಟಿಯ**ನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತಕೋಟಿಯಂ। **ವಿಹಾರಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ಓವರಕಕೋಟ್ಠಾಸೇನ, “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭೇ ವಸನ್ತಾನಂ ಇದಂ ಪನಸಫಲಂ ಪಾಪುಣಾತೀ”ತಿಆದಿನಾ ತಂತಂವಸನಟ್ಠಾನಕೋಟ್ಠಾಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಜ್ಜತ**ನ್ತಿ ಅಜ್ಜ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। **ಪಾಣೇಹಿ ಉಪೇತ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಆಪಾಣಕೋಟಿಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯಾವ ಮೇ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತೀ”**ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಜೀವಿತೇನಪಹಂ ವತ್ಥುತ್ತಯಂ ಪಟಿಪೂಜೇನ್ತೋ ಸರಣಗಮನಞ್ಚ ರಕ್ಖಾಮೀತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **“ಅಹಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಾಣೇಹಿ ಉಪೇತ**ನ್ತಿ ಹಿ ಯಾವ ಮೇ ಪಾಣಾ ಧರನ್ತಿ, ತಾವ ಸರಣಂ ಉಪೇತಂ, ಉಪೇನ್ತೋ ನ ವಾಚಾಮತ್ತೇನ

ನ ಏಕವಾರಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದನಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಪಾಣಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಯಾವಜೀವಂ ಉಪೇತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಧಿವಾಸೇತೂತಿ ಸಾದಿಯತು, ತಂ ಪನ ಸಾದಿಯನಂ ಮನಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತೂ**"ತಿ। **ಕಾಯಙ್ಗನ್ತಿ** ಕಾಯಮೇವ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಕಾಯಸ್ಸ ವಾ ಅಙ್ಗಂ ಸೀಸಾದಿ ಕಾಯಙ್ಗಂ, ಸೀಸಾದಿ ಸರೀರಾವಯವನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಾಚಙ್ಗನ್ತಿ** "ಹೋತು ಸಾಧೂ"ತಿ ಏವಮಾದಿವಾಚಾಯ ಅಙ್ಗಂ ಅವಯವಂ। ವಾಚಙ್ಗಸ್ಸ ಚೋಪನಂ ವಾಚಾಯ ಪವತ್ತನಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಬ್ಭನ್ತರೇಯೇವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇಯೇವ। **ಖನ್ತಿಂ ಚಾರೇತ್ವಾತಿ** ಖನ್ತಿಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ, ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಖನ್ತಿಂ ಧಾರೇತ್ವಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ರುಚಿಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇಯೇವ ಧಾರೇತ್ವಾ ವಚೀಭೇದೇನ ಅಪಕಾಸೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಕಥಂ ಪನ ವೇರಞ್ಜೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭಗವತೋ ಅಧಿವಾಸನಂ ಅಞ್ಞಾಸಿ। ನ ಹಿ ತೇನ ಸಕ್ಕಾ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ತಸ್ಮಾ "ಭಗವತೋ ಅಧಿವಾಸನಂ ವಿದಿತ್ವಾ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೇ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇನ ನ ಸಕ್ಕಾ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ತಥಾಪಿ ಆಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣಕುಸಲತಾಯ ಅನ್ವಯಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ಅನುಮಾನತೋ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಸಚೇ ಮೇ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ**"ತಿಆದಿ। **ಆಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣಕುಸಲತಾಯಾತಿ** ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಜಾನನೇ ಛೇಕತಾಯ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಜಾನನೇ ಕುಸಲತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದಸನಖಸಮೋಧಾನಸಮುಜ್ಜಲನ್ತಿ** ದ್ವೀಸು ಹತ್ಥೇಸು ದಸನ್ನಂ ನಖಾನಂ ಸಮೋಧಾನೇನ ಏಕೀಭಾವೇನ ಸಮುಜ್ಜಲನ್ತಂ। **ಅಞ್ಜಲಿನ್ತಿ** ಹತ್ಥಪುಟಂ। **ಪಟಿಮುಖೋಯೇವಾತಿ** ಅಭಿಮುಖೋಯೇವ, ನ ಭಗವತೋ ಪಿಟ್ಠಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ।

ಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕಥಾ

೧೬. **ಸುಸಸ್ಸಕಾಲೇಪೀತಿ** ಸಮ್ಪನ್ನಸಸ್ಸಕಾಲೇಪಿ। **ಅತಿಸಮಗ್ಘೇಪೀತಿ** ಅತಿಸಯೇನ ಅಪ್ಪಗ್ಘೇಪಿ, ಯದಾ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ದತ್ವಾ ಬಹುಂ ಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಾದಿಸೇ ಕಾಲೇಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾಲಿಆದಿ ಧಞ್ಞಂ **ಪುಬ್ಬಣ್ಣಂ,** ಮುಗ್ಗಮಾಸಾದಿ **ಅಪರಣ್ಣಂ**। ದ್ವಿಧಾ ಪವತ್ತಂ ಈಹಿತಂ ಏತ್ಥಾತಿ ದ್ವೀಹಿತಿಕಾತಿ ಮಜ್ಝಪದಲೋಪೀಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸೋಯಮೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ದ್ವಿಧಾ ಪವತ್ತಈಹಿತಿಕಾ**"ತಿ। ಈಹನಂ ಈಹಿತನ್ತಿ ಈಹಿತಸದ್ದೋಯಂ ಭಾವಸಾಧನೋತಿ ಆಹ "**ಈಹಿತಂ ನಾಮ ಇರಿಯಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಇರಿಯಾತಿ** ಕಿರಿಯಾ। ಕಸ್ಸ ಪನೇಸಾ ಕಿರಿಯಾತಿ ಆಹ "**ಚಿತ್ತಇರಿಯಾ**"ತಿ, ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಾ ಚಿತ್ತಪ್ಪಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ಚಿತ್ತಈಹಾ**"ತಿ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಈಹಿತಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾ ಪವತ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಲಚ್ಛಾಮ ನು ಖೋ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಲಚ್ಛಾಮ ನು ಖೋತಿ** ಇದಂ ದುಗ್ಗತಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಜೀವಿತುಂ ವಾ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮ ನು ಖೋ, ನೋತಿ** ಇದಂ ಪನ ಇಸ್ಸರಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಭಿಕ್ಖಮಾನಾತಿ** ಯಾಚಮಾನಾ। "ದುಹಿತಿಕಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ತತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದ್ವಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ದು-ಸದ್ದಾದೇಸೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಹೋತಿ। ದುಕ್ಖಂ ವಾ ಈಹಿತಂ ಏತ್ಥ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೋಚಿ ಪಯೋಗೋ ಸುಖೇನ ಕಾತುನ್ತಿ **ದುಹಿತಿಕಾ,** ದುಕ್ಕರಜೀವಿತಪ್ಪಯೋಗಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದು-ಸದ್ದೇ ವಾ ಉಕಾರಸ್ಸ ವಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ದ್ವೀಹಿತಿಕಾತಿ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ "**ಅಥ ವಾ**"ತಿಆದಿ। **ಬ್ಯಾಧಿ ರೋಗೋತಿ** ಏತಾನಿ "ಆತುರತಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ವೇವಚನಾನಿ। ತೇನ ಸೇತಟ್ಟಿಕಾ ನಾಮ ಏಕಾ ರೋಗಜಾತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೋ ಪನ ರೋಗೋ ಪಾಣಕದೋಸೇನ ಸಮ್ಭವತಿ। ಏಕೋ ಕಿರ ಪಾಣಕೋ ನಾಳಮಜ್ಝಗತಂ ಗಣ್ಠಿಂ ವಿಜ್ಝತಿ, ಯೇನ ವಿದ್ಧತ್ತಾ ನಿಕ್ಖನ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಲಿಸೀಸಂ ಖೀರಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಪಚ್ಛಿನ್ನಖೀರ**"ನ್ತಿಆದಿ।

ವುತ್ತಸಸ್ಸನ್ತಿ ವಪಿತಸಸ್ಸಂ। **ತತ್ಥಾತಿ** ವೇರಞ್ಜಾಯಂ। ಸಲಾಕಾಮತ್ತಂ ವುತ್ತಂ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಲಾಕಾವುತ್ತಾ,** ಪುರಿಮಪದೇ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। ತೇನಾಹ "**ಸಲಾಕಾ ಏವ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ**"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ ವಾಪಿತಂ, ತಂ ಸಲಾಕಾಮತ್ತಮೇವ ಅಹೋಸಿ, ಫಲಂ ನ ಜಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಚ ಇಮಿನಾ "ಸಲಾಕಾವುತ್ತಾ"ತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ವುತ್ತಸದ್ದೋ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಅತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಲಾಕಾಯಾತಿ** ವೇಳುವಿಲೀವತಾಲಪಣ್ಣಾದೀಹಿ ಕತಸಲಾಕಾಯ। **ಧಞ್ಞವಿಕ್ಕಯಕಾನಂ ಸನ್ತಿಕನ್ತಿ** ಧಞ್ಞಂ ವಿಕ್ಕಿಣನ್ತೀತಿ

ಧಞ್ಞವಿಕ್ಕಯಿಕಾ, ತೇಸಂ ಸಮೀಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಯಕೇಸೂತಿ** ಧಞ್ಞಗಣ್ಹನಕೇಸು। **ಕಿಣಿತ್ವಾತಿ** ಗಹೇತ್ವಾ। **ಧಞ್ಞಕರಣಟ್ಠಾನೇತಿ** ಕೋಟ್ಠಾಗಾರಸ್ಸ ಸಮೀಪಟ್ಠಾನೇ, ಧಞ್ಞಮಿನನಟ್ಠಾನೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ । **ವಣ್ಣಜ್ಝಕ್ಖನ್ತಿ** ಕಹಾಪಣಪರಿಕ್ಖಕಂ। **ನಸುಕರಾ ಉಞ್ಛೇನ ಪಗ್ಗಹೇನ ಯಾಪೇತುನ್ತಿ** ಪಗ್ಗಯ್ಹತೀತಿ ಪಗ್ಗಹೋ, ಪತ್ತೋ। ತೇನ ಪಗ್ಗಹೇನ ಪತ್ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾಯ ಯಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಪಗ್ಗಹೇನ ಯೋ ಉಞ್ಛೋ"**ತಿಆದಿ। **ನಸುಕರಾತಿ** ಸುಕರಭಾವೋ ಏತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ ನಸುಕರಾ। **ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾತಿ** ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಣಹೇತು। ಹೇತುಅತ್ಥೇಪಿ ಹಿ ತ್ವಾಸದ್ದಮೇಕೇ ಇಚ್ಛನ್ತಿ।

ಉತ್ತರಾಪಥತೋ ಆಗತಾ, ಉತ್ತರಾಪಥೋ ವಾ ನಿವಾಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಉತ್ತರಾಪಥಕಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ "ಉತ್ತರಾಹಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಉತ್ತರಾಪಥವಾಸಿಕಾ"**ತಿಆದಿ। "ಉತ್ತರಾಪಥಕಾ"ಇಚ್ಚೇವ ವಾ ಪಾಳಿಪಾಠೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಉತ್ತರಂ ವಿಸಿಟ್ಠಂ ಭಣ್ಡಂ ಆಹರನ್ತೀತಿ ಉತ್ತರಾಹಕಾ, ಉತ್ತರಂ ವಾ ಅಧಿಕಂ ಅಗ್ಘಂ ನೇನ್ತೀತಿ ಉತ್ತರಾಹಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞೇನ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಅಸ್ಸಾನಂ ಉಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನೇತಿ** ಅಸ್ಸಾನಂ ಆಕರಟ್ಠಾನೇ। **ವೇರಞ್ಜನ್ತಿ** ವೇರಞ್ಜಾಯಂ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಹೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಮನ್ದಿರನ್ತಿ** ಅಸ್ಸಸಾಲಂ। **ಅಸ್ಸಮಣ್ಡಲಿಕಾಯೋತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸೂತಿ** ಪರಿಮಣ್ಡಲಾಕಾರೇನ ಕತತ್ತಾ ಅಸ್ಸಮಣ್ಡಲಿಕಾಯೋತಿ ಪಾಕಟಾ ಅಹೇಸುಂ। ಏವಂ ಕತಾನಞ್ಚ ಅಸ್ಸಸಾಲಾನಂ ಬಹುತ್ತಾ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ದಸನ್ನಂ ದಸನ್ನಂ ಅಸ್ಸಾನಂ ವಸನೋಕಾಸೋ ಏಕೇಕಾ ಅಸ್ಸಮಣ್ಡಲಿಕಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಅದ್ಧಾನಕ್ಖಮಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ** ದೀಘಕಾಲಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಖಮಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚಿರಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಿನೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಗಙ್ಗಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾ ದಿಸಾ ಅಪ್ಪತಿರೂಪದೇಸೋ, ಉತ್ತರಾ ದಿಸಾ ಪತಿರೂಪದೇಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ನ ಹಿ ತೇ"**ತಿಆದಿ। ಗಙ್ಗಾಯ ದಕ್ಖಿಣತೀರಜಾತಾ **ದಕ್ಖಿಣಾಪಥಮನುಸ್ಸಾ**। "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಏವಂ ಬುದ್ಧಂ ಮಮಾಯನ್ತೀತಿ **ಬುದ್ಧಮಾಮಕಾ**। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಪಟಿಯಾದೇತುನ್ತಿ** ಸಮ್ಪಾದೇತುಂ। **ನಿಚ್ಚಭತ್ತಸಙ್ಖೇಪೇನಾತಿ** ನಿಚ್ಚಭತ್ತಾಕಾರೇನ। **ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯನ್ತಿ** ಇದಂ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ವಾ ಇದಂ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಯಥಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇ ವಾ ಸಮಯ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಏವನ್ತಿ** ಏವಂ ಪಚ್ಛಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ। ನನು ಚ ವಿಹಾರೇ ನಿಸೀದನ್ತಾಪಿ ಅನ್ತರವಾಸಕಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾವ ನಿಸೀದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ನಿವಾಸೇತ್ವಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಹಾರನಿವಾಸನಪರಿವತ್ತನವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ವಿಹಾರನಿವಾಸನಪರಿವತ್ತನಞ್ಚ ವಿಹಾರೇ ನಿಸಿನ್ನಕಾಲೇ ನಿವತ್ಥಮ್ಪಿ ಪುನ ಗಾಮಪ್ಪವೇಸನಸಮಯೇ ಚಾಲೇತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಣ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿವಾಸನಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ನ ಹಿ ತೇ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನಿವತ್ಥಾ ಅಹೇಸು"**ನ್ತಿ। **ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯಾತಿ** ಪತ್ತಞ್ಚ ಚೀವರಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ। ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ನ ಕೇವಲಂ ಹತ್ಥೇನೇವ, ಅಥ ಖೋ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಧಾರಣಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಮತ್ಥಯೋಜನಂ ಕರೋತಿ **"ಪತ್ತಂ ಹತ್ಥೇಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ।

ಗತಗತಟ್ಠಾನೇತಿ ಅಸ್ಸಮಣ್ಡಲಿಕಾಸು ಸಮ್ಪತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಟ್ಠಾನೇ। **ಉದುಕ್ಖಲೇ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಯಮೇವ ಏವಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಕಿಮೇವಂ ಲದ್ಧಂ ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಕೇಹಿ ಯಾಗುಂ ವಾ ಭತ್ತಂ ವಾ ಪಚಾಪೇತ್ವಾ ಸಯಂ ವಾ ಪಚಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ **"ಥೇರಾನಂ ಕೋಚಿ ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಕೋ ನತ್ಥೀ"**ತಿಆದಿ। ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಭಾವಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏವಂ ಕಾತುಂ ಸಾರುಪ್ಪಂ ನ ಹೋತೀತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಅಕಪ್ಪಿಯಭಾವಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ನ ಚ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ। ಭಾಜನಾದಿಪರಿಹರಣವಸೇನ ಬಹುಭಣ್ಡಿಕತಾಯ ಅಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ **"ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿತಾ"**ತಿ। **ಸಕಂ ಸಕಂ ಪಟಿವೀಸನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ। **ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಾತಿ** ಸಮಣಧಮ್ಮತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ನಿರುಸ್ಸಾಹಾ। **ತದುಪಿಯನ್ತಿ** ತದನುರೂಪಂ। **ಪಿಸತೀತಿ** ಚುಣ್ಣೇತಿ। ಪುಞ್ಞಞಾಣವಿಸೇಸೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮಸ್ಸ ಮನಾಪತಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪುಞ್ಞವತಾ"**ತಿಆದಿ। ನನ್ತಿ ನಂ ಪತ್ಥಪುಲಕಂ। "ನ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ ವಚನತೋ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಭಗವತೋ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಣಮ್ಪಿ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಲದ್ಧಾತಿ ಲಭಿತ್ವಾ। "ಲದ್ಧೋ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಂ ನೇವ ಲದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕದಾ ಪನ ಥೇರೋ ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಂ ಲದ್ಧೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೧; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೧೯-೨೨೩) - ಏಕದಾ ಕಿರ ಭಗವಾ ನಾಗಸಮಾಲತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ದ್ವೇಧಾಪಥಂ ಪತ್ತೋ। ಥೇರೋ ಮಗ್ಗಾ ಉಕ್ಕಮ್ಮ "ಭಗವಾ ಅಹಂ ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗೇನ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಆಹ। ಅಥ ನಂ ಭಗವಾ "ಏಹಿ ಭಿಕ್ಖು, ಇಮಿನಾ ಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ "ಹನ್ದ ಭಗವಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಣ್ಹಥ, ಅಹಂ ಇಮಿನಾ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ

ವತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಭೂಮಾಯಂ ಠಪೇತುಂ ಆರದ್ಧೋ। ಅಥ ಭಗವಾ "ಆಹರ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗತೋ। ತಸ್ಸಪಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಇತರೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಗಚ್ಛತೋ ಚೋರಾ ಪತ್ತಚೀವರಞ್ಚೇವ ಹರಿಂಸು, ಸೀಸಞ್ಚ ಭಿನ್ದಿಂಸು। ಸೋ "ಭಗವಾ ದಾನಿ ಮೇ ಪಟಿಸರಣಂ, ನ ಅಞ್ಞೋ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಲೋಹಿತೇನ ಗಳನ್ತೇನ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗಮಿ। "ಕಿಮಿದಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇಸಿ। ಅಥ ನಂ ಭಗವಾ "ಮಾ ಚಿನ್ತಯಿ ಭಿಕ್ಖು, ಏತಂ ಕಾರಣಂಯೇವ ತೇ ನಿವಾರಯಿಮ್ಹಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಸಮಸ್ಸಾಸೇಸಿ।

ಏಕದಾ ಪನ ಭಗವಾ ಮೇಘಿಯತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಾಚೀನವಂಸಮಿಗದಾಯೇ ಜನ್ತುಗಾಮಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತತ್ರಾಪಿ ಮೇಘಿಯೋ ಜನ್ತುಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ನದೀತೀರೇ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಅಮ್ಬವನಂ ದಿಸ್ವಾ "ಭಗವಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಣ್ಹಥ, ಅಹಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಮ್ಬವನೇ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಭಗವತಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ನಿವಾರಿಯಮಾನೋಪಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕೇಹಿ ಅನ್ವಾಸತ್ತೋ ಪಚ್ಚಾಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇಸಿ। ತಮ್ಪಿ ಭಗವಾ "ಇದಮೇವ ತೇ ಕಾರಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಯಿತ್ವಾ ನಿವಾರಯಿಮ್ಹಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತತ್ಥ ಗನ್ಧಕುಟಿಪರಿವೇಣೇ ಪಞ್ಞತ್ತವರಬುದ್ಧಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇದಾನಿಮ್ಹಿ ಮಹಲ್ಲಕೋ, ಏಕಚ್ಚೇ ಭಿಕ್ಖೂ 'ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗೇನ ಗಚ್ಛಾಮಾ'ತಿ ವುತ್ತೇ ಅಞ್ಞೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ಮಯ್ಹಂ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಭೂಮಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ಮಯ್ಹಂ ನಿಬದ್ಧುಪಟ್ಠಾಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಜಾನಾಥಾ"ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋ ಉದಪಾದಿ। ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಉಟ್ಠಾಯ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹೇಯೇವ ಪತ್ಥಯಮಾನೋ ಸತಸಹಸ್ಸಕಪ್ಪಾಧಿಕಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇಸಿಂ, ನನು ಮಾದಿಸೋ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ನಾಮ ವಟ್ಟತಿ, ಅಹಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆಹ। ತಂ ಭಗವಾ "ಅಲಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಯಸ್ಸಂ ದಿಸಾಯಂ ತ್ವಂ ವಿಹರಸಿ, ಅಸುಞ್ಞಾಯೇವ ಸಾ ದಿಸಾ, ತವ ಓವಾದೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಓವಾದಸದಿಸೋ, ನ ಮೇ ತಯಾ ಉಪಟ್ಠಾಕಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ। ಏತೇನೇವುಪಾಯೇನ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಸೀತಿಮಹಾಸಾವಕಾ ಉಟ್ಠಹಿಂಸು। ಸಬ್ಬೇ ಭಗವಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ।

ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಪನ ತುಣ್ಹೀಯೇವ ನಿಸೀದಿ। ಅಥ ನಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹಂಸು "ಆವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಂ ಯಾಚತಿ, ತ್ವಮ್ಪಿ ಯಾಚಾಹೀ"ತಿ। ಯಾಚಿತ್ವಾ ಲದ್ಧಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಆವುಸೋ ಕೀದಿಸಂ ಹೋತಿ, ಕಿಂ ಮಂ ಸತ್ಥಾ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಸಚೇ ರೋಚೇಸ್ಸತಿ, "ಆನನ್ದೋ ಮಂ ಉಪಟ್ಠಾತೂ"ತಿ ವಕ್ಖತೀತಿ। ಅಥ ಭಗವಾ "ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆನನ್ದೋ ಅಞ್ಞೇನ ಉಸ್ಸಾಹೇತಬ್ಬೋ, ಸಯಮೇವ ಜಾನಿತ್ವಾ ಮಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಆಹ। ತತೋ ಭಿಕ್ಖೂ "ಉಟ್ಠೇಹಿ ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಉಟ್ಠೇಹಿ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ದಸಬಲಂ ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಂ ಯಾಚಾಹೀ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಥೇರೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇ ಚ ಚತಸ್ಸೋ ಚ ಆಯಾಚನಾತಿ ಅಟ್ಠ ವರೇ ಯಾಚಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಾ ನಾಮ "ಸಚೇ ಮೇ, ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ, ಅತ್ತನಾ ಲದ್ಧಂ ಪಣೀತಂ ಚೀವರಂ ನ ದಸ್ಸತಿ , ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ನ ದಸ್ಸತಿ, ಏಕಗನ್ಧಕುಟಿಯಂ ವಸಿತುಂ ನ ದಸ್ಸತಿ, ನಿಮನ್ತನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಏವಾಹಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಕಂ ಪನೇತ್ಥ, ಆನನ್ದ, ಆದೀನವಂ ಅದ್ದಸಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಆಹ "ಸಚಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಇಮಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಿ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವತ್ತಾರೋ 'ಆನನ್ದೋ ದಸಬಲೇನ ಲದ್ಧಂ ಪಣೀತಂ ಚೀವರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಏಕಗನ್ಧಕುಟಿಯಂ ವಸತಿ, ಏಕನಿಮನ್ತನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏತಂ ಲಾಭಂ ಲಭನ್ತೋ ತಥಾಗತಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಕೋ ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಹತೋ ಭಾರೋ'"ತಿ। ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇ ಯಾಚಿ।

ಚತಸ್ಸೋ ಆಯಾಚನಾ ನಾಮ "ಸಚೇ, ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ, ಮಯಾ ಗಹಿತಂ ನಿಮನ್ತನಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಸಚಾಹಂ ತಿರೋರಟ್ಠಾ ತಿರೋಜನಪದಾ ಭಗವನ್ತಂ ದಟ್ಠುಂ ಆಗತಪರಿಸಂ ಆಗತಕ್ಖಣೇ ಏವ ಭಗವನ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಲಚ್ಛಾಮಿ, ಯದಾ ಮೇ ಕಙ್ಖಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಲಚ್ಛಾಮಿ, ತಥಾ ಯಂ ಭಗವಾ ಮಯ್ಹಂ ಪರಮ್ಮುಖಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ತಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಮಯ್ಹಂ ಕಥೇಸ್ಸತಿ, ಏವಾಹಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಕಂ ಪನೇತ್ಥ, ಆನನ್ದ, ಆನಿಸಂಸಂ ಪಸ್ಸಸೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಆಹ "ಇಧ, ಭನ್ತೇ, ಸದ್ಧಾ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಓಕಾಸಂ ಅಲಭನ್ತಾ ಮಂ ಏವಂ ವದನ್ತಿ 'ಸ್ವೇವ, ಭನ್ತೇ ಆನನ್ದ, ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಘರೇ ಭಿಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾಥಾ'ತಿ। ಸಚೇ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ನ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಇಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪರಿಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಕಙ್ಖಞ್ಚ ವಿನೋದೇತುಂ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಚ್ಛಾಮಿ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವತ್ತಾರೋ 'ಕಿಂ ಆನನ್ದೋ ದಸಬಲಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಏತ್ತಕಮ್ಪಿಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಭಗವಾ ನ ಕರೋತೀ'ತಿ। ಭಗವತೋ ಚ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಮಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತಿ 'ಅಯಂ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಗಾಥಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಇದಂ ಜಾತಕಂ ಕತ್ಥ ದೇಸಿತ'ನ್ತಿ। ಸಚಾಹಂ ತಂ ನ ಸಮ್ಪಾಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವತ್ತಾರೋ 'ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ, ಆವುಸೋ, ನ ಜಾನಾಸಿ, ಕಸ್ಮಾ ತ್ವಂ ಛಾಯಾ ವಿಯ ಭಗವನ್ತಂ ನ ವಿಜಹನ್ತೋ

ದೀಘರತ್ತಂ ಚಿರಂ ವಿಚರೀ'ತಿ। ತೇನಾಹಂ ಪರಮ್ಮುಖಾ ದೇಸಿತಸ್ಸಪಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪುನ ಕಥನಂ ಇಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ। ಇಮಾ ಚತಸ್ಸೋ ಆಯಾಚನಾ ಯಾಚಿ। ಭಗವಾಪಿಸ್ಸ ಅದಾಸಿ। ಏವಂ ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ವರೇ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಬದ್ಧುಪಟ್ಠಾಕೋ ಅಹೋಸಿ।

ತಸ್ಸೇವ ಠಾನನ್ತರಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ಪೂರಿತಾನಂ ಪಾರಮೀನಂ ಫಲಂ ಪಾಪುಣಿ, ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಚ ಉಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ಹುತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಹಿ। ಥೇರೋ ಹಿ ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಂ ಲದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಗವನ್ತಂ ದುವಿಧೇನ ಉದಕೇನ ತಿವಿಧೇನ ದನ್ತಕಟ್ಠೇನ ಪಾದಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಪಿಟ್ಠಿಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಗನ್ಧಕುಟಿಪರಿವೇಣಸಮ್ಮಜ್ಜನೇನಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಕಿಚ್ಚೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೋ "ಇಮಾಯ ನಾಮ ವೇಲಾಯ ಸತ್ಥು ಇದಂ ನಾಮ ಲದ್ಧುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಇದಂ ನಾಮ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಂ ತಂ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತೋ ಮಹತಿಂ ದಣ್ಡದೀಪಿಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕರತ್ತಿಂ ಗನ್ಧಕುಟಿಪರಿವೇಣಂ ನವ ವಾರೇ ಅನುಪರಿಯಾಯತಿ। ಏವಞ್ಹಿಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ "ಸಚೇ ಮೇ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಓಕ್ಕಮೇಯ್ಯ, ಭಗವತಿ ಪಕ್ಕೋಸನ್ತೇ ಪಟಿವಚನಂ ದಾತುಂ ನಾಹಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ದಣ್ಡದೀಪಿಕಂ ಹತ್ಥೇನ ನ ಮುಞ್ಚತಿ, ಏವಮೇತಸ್ಸ ನಿಬದ್ಧುಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಲದ್ಧಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ನೋ ಚ ಖೋ ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಂ ಲದ್ಧಾ"**ತಿ। **ನಿಬದ್ಧುಪಟ್ಠಾಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**ತಿ ನಿಯತುಪಟ್ಠಾಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಅನಿಯತುಪಟ್ಠಾಕಾ ಪನ ಭಗವತೋ ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ಬಹೂ ಅಹೇಸುಂ, ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಕದಾಚಿ ನಾಗಸಮಾಲತ್ಥೇರೋ"**ತಿಆದಿ। ಞಾತಿ ಚ ಸೋ ಪಸತ್ಥತಮಗುಣಯೋಗತೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಚಾತಿ **ಞಾತಿಸೇಟ್ಠೋ। ಏವರೂಪೇಸು ಠಾನೇಸು ಅಯಮೇವ ಪತಿರೂಪೋ**ತಿ ಆಪದಾಸು ಆಮಿಸಸ್ಸ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ದಾನಂ ನಾಮ ಞಾತಕೇನೇವ ಕಾತುಂ ಯುತ್ತತರನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಮಾರಾವಟ್ಟನಾಯಾತಿ ಮಾರೇನ ಕತಚಿತ್ತಾವಟ್ಟನಾಯ, ಮಾರಾನುಭಾವೇನ ಸಞ್ಜಾತಚಿತ್ತಸಮ್ಮೋಹೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಆವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಮೋಹೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ತಿಟ್ಠನ್ತು...ಪೇ॰... ತಮ್ಪಿ ಮಾರೋ ಆವಟ್ಟೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಫುಸ್ಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕತುಪಚಿತಸ್ಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ತದಾ ಲದ್ಧೋಕಾಸವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಿತತ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಅಪದಾನೇ** -

"ಫುಸ್ಸಸ್ಸಾಹಂ ಪಾವಚನೇ, ಸಾವಕೇ ಪರಿಭಾಸಯಿಂ।
ಯವಂ ಖಾದಥ ಭುಞ್ಜಥ, ಮಾ ಚ ಭುಞ್ಜಥ ಸಾಲಯೋ॥

"ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ತೇಮಾಸಂ ಖಾದಿತಂ ಯವಂ।
ನಿಮನ್ತಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ, ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಸಿಂ ತದಾ"ತಿ॥ (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೯.೮೮-೮೯)।

ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋತಿ ಪರಿಯೋನದ್ಧಚಿತ್ತೋ, ಅಭಿಭೂತಚಿತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆವಟ್ಟಿತಪರಿಯೋಸಾನೇ ಆಗಮಿಂಸೂ**ತಿ ಮಾರೇನ ಆವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಗತೇ ಪಚ್ಛಾ ಆಗಮಿಂಸು। **ಅವಿಸಹತಾಯಾ**ತಿ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ। **ಅಭಿಹಟಭಿಕ್ಖಾಯಾ**ತಿ ಪಚಿತ್ವಾ ಅಭಿಹರಿಯಮಾನಭಿಕ್ಖಾಯ। **ನಿಬದ್ಧದಾನಸ್ಸಾ**ತಿ "ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಭಗವತೋ ದಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ನಿಚ್ಚಭತ್ತವಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಠಪಿತದಾನಸ್ಸ। **ಅಪ್ಪಿತವತ್ಥಸ್ಸಾ**ತಿ "ಇದಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಚತುಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗತ್ಥ"ನ್ತಿ ವಿಹಾರಂ ನೇತ್ವಾ ದಿನ್ನವತ್ಥುನೋ। **ನ ವಿಸಹತೀ**ತಿ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಅಭಿಹಟಭಿಕ್ಖಾಸಙ್ಖೇಪೇನಾ**ತಿ ಅಭಿಹಟಭಿಕ್ಖಾನೀಹಾರೇನ । **ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಯಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತಾಯ ಪಭಾಯ। ಏತ್ಥ ಚ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಯ ಚ ನಿಪ್ಪಭಾಕರಣಂ ಅನ್ತರಾಯೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಯ ಏಕಾಬದ್ಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಪ್ಪದೇಸಂ ಪತ್ವಾ"**ತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ **ಅನ್ತರಾಯೋ** ನಾಮ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು ಆವರಣಂ।

ಅಸ್ಸೋಸಿ ಖೋ ಭಗವಾ ಉದುಕ್ಖಲಸದ್ದನ್ತಿ ಕಿಂ ಸಯಮೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಉದುಕ್ಖಲಸದ್ದಂ ಅಸ್ಸೋಸೀತಿ ಚೇತಿ ಆಹ **"ಪತ್ಥಪತ್ಥಪುಲಕಂ ಕೋಟ್ಟೇನ್ತಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಅತ್ಥಸಞ್ಹಿತ**ನ್ತಿ ಪಯೋಜನಸಾಧಕಂ। **ಅನತ್ಥಸಞ್ಹಿತೇ**ತಿ ಅನತ್ಥನಿಸ್ಸಿತೇ ವಚನೇ। ಘಾತಾಪೇಕ್ಖಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಯೇನ ಘಾತೋ ನಿಪ್ಫಾದೀಯತಿ, ತಸ್ಸೇವ ತೇನ ಘಾತೋ ಕತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮಗ್ಗೇನೇವ ತಾದಿಸಸ್ಸ ವಚನಸ್ಸ ಘಾತೋ ಸಮುಚ್ಛೇದೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ವಾ ಭುಮ್ಮವಚನನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಏವಮಾಹಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವಚನಸ್ಸ ಚ ಸಮುಗ್ಘಾತೋ ತಮ್ಮೂಲಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಗ್ಘಾತೇನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಆಕರೋತಿ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪತಾಯ ಸಮರಿಯಾದಂ ಸಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಫಲಂ ನಿಪ್ಫತ್ತೇತೀತಿ ಆಕಾರೋ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಕಾರೇಹೀತಿ ಕಾರಣೇಹೀ"**ತಿ। **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತನ್ತಿ** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಂ। **ತಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾತಿ** "ಸಚ್ಚಂ ಕಿರ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿಪುಚ್ಛಾಯ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಕತವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ, ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಕಾಸನಞ್ಚ ಕಿಮತ್ಥಮಿದಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತೀತಿ ಅನುಜಾನನತ್ಥಂ।

ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಏತ್ಥ ಅಪುಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬಮತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಮೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಾಧು ಸಾಧೂತಿ** ಇದಂ ಪಸಂಸಾಯಂ ಆಮೇಡಿತವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇನ್ತೋ"**ತಿ। **ದ್ವೀಸು ಆಕಾರೇಸೂತಿ** ಧಮ್ಮದೇಸನಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇಸು ದ್ವೀಸು ಕಾರಣೇಸು। **ಏಕಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಧಮ್ಮಂ ವಾ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಕಾರಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಏವಂದುಬ್ಭಿಕ್ಖೇತಿ** ಏವಂ ದುಕ್ಖೇನ ಲಭಿತಬ್ಬಾ ಭಿಕ್ಖಾ ಏತ್ಥಾತಿ ಏವಂದುಬ್ಭಿಕ್ಖೇ ಕಾಲೇ, ದೇಸೇ ವಾ। **ದುಲ್ಲಭಪಿಣ್ಡೇತಿ** ಏತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥದೀಪನಂ। ಭಾಜನಾದಿಪರಿಹರಣವಸೇನ ಬಹುಭಣ್ಡಿಕತಾಯ ಅಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ **"ಇಮಾಯ ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿತಾಯಾ"**ತಿ। ಏತ್ತಕಮೇವ ಅಲಂ ಯಾಪೇತುನ್ತಿ ಉತ್ತರಿ ಪತ್ಥನಾಭಾವತೋ ಪನ **"ಇಮಿನಾ ಚ ಸಲ್ಲೇಖೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಂ ವಿಜಿತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಹಿ ಭಿಕ್ಖಾನಂ ಅಭಾವೋ **ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಂ** "ನಿಮ್ಮಕ್ಖಿಕ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಭಿಕ್ಖಾಭಾವೋಯೇವ ಹಿ ತಂನಿಮಿತ್ತಚಿತ್ತವಿಘಾತಾನಂ ಅಭಾವತೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ವಿಜಿತೋ ವಸೇ ವತ್ತಿತೋ। **ಲೋಭೋ ವಿಜಿತೋತಿ** ಆಮಿಸಹೇತು ರತ್ತಿಚ್ಛೇದವಸ್ಸಚ್ಛೇದಸಮುಟ್ಠಾಪಕೋ ಲೋಲುಪ್ಪಾದೋಪಿ ತೇಸಂ ನಾಹೋಸೀತಿ ಆಮಿಸಲೋಲತಾಸಙ್ಖಾತೋ ಲೋಭೋ ವಿಜಿತೋ। **ಇಚ್ಛಾಚಾರೋ ವಿಜಿತೋತಿ** "ಆಮಿಸಹೇತು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ಗುಣವಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಇಚ್ಛಾಚಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಇಚ್ಛಾಚಾರೋ ವಿಜಿತೋ। ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಚಿನ್ತಾ ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುನಪ್ಪುನಾನುಸೋಚನವಸೇನ ಪನ ಚಿತ್ತಪೀಳಾಪಿ ನಾಹೋಸೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ವಿಘಾತೋ ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ರತ್ತಿಚ್ಛೇದೋ ವಾತಿ ಸತ್ತಾಹಕರಣೀಯವಸೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಬಹಿ ಅರುಣುಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ರತ್ತಿಚ್ಛೇದೋ ವಾ ನ ಕತೋ ಸತ್ತಾಹಕಿಚ್ಚವಸೇನಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಅಗತತ್ತಾ। ಸತ್ತಾಹಕಿಚ್ಚವಸೇನ ವಿಪ್ಪವಾಸಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ರತ್ತಿಚ್ಛೇದೋತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾವೋಹಾರೋ, ತತೋಯೇವ ಚ **ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಕ್ಖನ್ಧಕವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮೯) "ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಾಳಿಮುತ್ತಕರತ್ತಿಚ್ಛೇದವಿನಿಚ್ಛಯೋ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಾಯ ಅನಿಮನ್ತಿತೇನ ಗನ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ತಾಹಕರಣೀಯಮೇವ ವಿಭತ್ತಂ। **ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** ವುತ್ತಂ "ಸತ್ತಾಹಕಿಚ್ಚೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಏಕಭಿಕ್ಖುನಾಪಿ ರತ್ತಿಚ್ಛೇದೋ ವಾ ನ ಕತೋ"ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ರತ್ತಿಚ್ಛೇದೋ ನಾಮ ಸತ್ತಾಹಕರಣೀಯವಸೇನ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ರತ್ತಿಚ್ಛೇದಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ಕಥಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲಸಙ್ಖಾತೇ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದಕಾರಣೇ ಸತಿ ರತ್ತಿಚ್ಛೇದಸ್ಸಪಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯತ್ಥ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದಕಾರಣಂ ಲಬ್ಭತಿ, ತತ್ಥ ಸತ್ತಾಹಕಿಚ್ಚೇನ ಗನ್ತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತೀತಿ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ **ಚೂಳಗಣ್ಠಿಪದೇ ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಚ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸುವುತ್ತಂ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಕ್ಖನ್ಧಕೇ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದಾಧಿಕಾರೇ -

> "ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಆವಾಸೇ ವಸ್ಸೂಪಗತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಗಾಮೋ ಚೋರೇಹಿ ವುಟ್ಠಾಸಿ। ಭಗವತೋ ಏತಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇಸುಂ। ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೇನ ಗಾಮೋ ತೇನ ಗನ್ತು"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೦೧) -

ಏತ್ಥ "ಸಚೇ ಗಾಮೋ ಅವಿದೂರಗತೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ವಿಹಾರಮೇವ ಆಗನ್ತ್ವಾ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ದೂರಗತೋ, ಸತ್ತಾಹವಾರೇನ ಅರುಣೋ ಉಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬೋ। ನ ಸಕ್ಕಾ ಚೇ ಹೋತಿ, ತತ್ಥೇವ ಸಭಾಗಟ್ಠಾನೇ ವಸಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೦೧) ಇಮಿನಾ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನೇನಪಿ ಸಂಸನ್ದನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಗಾಮೇ ವುಟ್ಠಿತೇ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವತೋ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದೇಪಿ ಅನಾಪತ್ತಿಂ ವದನ್ತೇನ ಭಗವತಾ "ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೇನ ಗಾಮೋ ತೇನ ಗನ್ತು"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೦೧) ವುತ್ತತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವೋ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದಕಾರಣಂ। ತತ್ಥ "ಸಚೇ ದೂರಗತೋ, ಸತ್ತಾಹವಾರೇನ ಅರುಣೋ ಉಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೦೧) ಇದಂ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಂ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದಕಾರಣೇ ಸತಿ ಸತ್ತಾಹಕಿಚ್ಚೇನ ಗನ್ತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ।

ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ **ಕೇನಚಿ** -

"**ರತ್ತಿಚ್ಛೇದೋ**ತಿ ಸತ್ತಾಹಕಿಚ್ಚಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತೋ, ಸತ್ತಾಹಕರಣೀಯೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ರತ್ತಿಚ್ಛೇದೋ ವಾ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದೋ ವಾ ಏಕಭಿಕ್ಖುನಾಪಿ ನ ಕತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಕಿರ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ, ತಸ್ಮಾ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಕಾರಣೇ ಸತಿ ಸತ್ತಾಹಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಏಕೇ। ವಿನಯಧರಾ ಪನ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

ತಂ ಪನ ಸಯಂ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ಮೋಹುಪ್ಪಾದನಮತ್ತಂ। ನ ಹಿ ವಿನಯಧರಾನಂ ಅನಿಚ್ಛಾಯ ಕಾರಣಂ ದಿಸ್ಸತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿರುಜ್ಝನತೋ ಯುತ್ತಿಅಭಾವತೋ ಚ। ಯಞ್ಹಿ ಕಾರಣಂ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದೇಪಿ ಅನಾಪತ್ತಿಂ ಸಾಧೇತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ವಿನಾ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದಂ ಸತ್ತಾಹಕಿಚ್ಚೇನ ಗನ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ಕಾ ನಾಮ ಯುತ್ತಿ। "ಪಚ್ಛಿಮಿಕಾಯ ತತ್ಥ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಇದಂ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುರೂಪಪರಿವಿತಕ್ಕನಪಅದೀಪನಂ, ನ ಪನ ವಿಸೇಸತ್ಥಪರಿದೀಪನಂ। ತಥಾ ಹಿ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖತಾಯ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದಕರಣಸಬ್ಭಾವತೋ ಪುರಿಮಿಕಾಯ ತಾವ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದೇಪಿ ಅನಾಪತ್ತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಿಕಾಯಂ ಅನುಪಗನ್ತುಕಾಮತಾಯ ಗಮನೇಪಿ ನತ್ಥಿ ದೋಸೋ ಪಚ್ಛಿಮಿಕಾಯ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕದಿವಸಸ್ಸ ಅಸಮ್ಪತ್ತಭಾವತೋ।

ನ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಮಞ್ಞನ್ತೀತಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಗುಣೇ ಸಮ್ಭಾವನವಸೇನ ನ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। **ಪಕಾಸೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಟಿಲದ್ಧಜ್ಝಾನಾದಿಗುಣವಸೇನ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ। "ಪಚ್ಛಾ ಸೀಲಂ ಅಧಿಟ್ಠಹೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಕುಚ್ಛಿಪಟಿಜಗ್ಗನೇ ಸತಿ ತಥಾಪವತ್ತಇಚ್ಛಾಚಾರಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವತೋ ಆಜೀವಸುದ್ಧಿಯಾ ಚ ಅಭಾವತೋ ಪುನ ವಾಯಮಿತ್ವಾ ಸಂವರೇ ಪತಿಟ್ಠಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ "**ಪಚ್ಛಾ ಸೀಲಂ ಅಧಿಟ್ಠಹೇಯ್ಯಾಮಾ**"ತಿ।

ಕಿಂ ಇದನ್ತಿ ಗರಹಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಾಲಿತಣ್ಡುಲೇಹಿ ಸಮ್ಪಾದಿತಂ ಮಂಸೇನ ಉಪಸಿತ್ತಂ ಓದನಂ **ಸಾಲಿಮಂಸೋದನಂ**। **ಅತಿಮಞ್ಞಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಅವಞ್ಞಾತಕರಣವಸೇನ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸತಿ, ಲಾಮಕಂ ನಿಹೀನಂ ಕತ್ವಾ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ । ತೇನಾಹ "**ಓಞ್ಞಾತಂ ಅವಞ್ಞಾತಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ**"ತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ ಕತ್ವಾ ನಿಹೀನಂ ಕತ್ವಾ ಞಾತಂ **ಓಞ್ಞಾತಂ**। **ಅವಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಸ್ವಾಯ**ನ್ತಿ ಸೋ ಅಯಂ ಜನಪದೋ। **ಇಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ಪೂರಿತಾಯ ಸುದುಕ್ಕರಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। **ತುಮ್ಹೇ ನಿಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಇಮಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಪಟಿಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸಜ್ಝಾತಾ**ತಿ ಛಬ್ಬಗ್ಗಿಯಾದಯೋ ವುತ್ತಾ। **ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನ್ತರೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ**ತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಓಮಾನ**ನ್ತಿ ಅತಿಮಾನಂ। ಅತಿಮಾನೋಯೇವ ಹೇತ್ಥ ನಿಹೀನತಾಯ "ಓಮಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ, ನ ಪನ ಹೀಳೇತ್ವಾ ಮಞ್ಞನಂ। ತುಮ್ಹೇಹಿ, ಆನನ್ದ, ಸಪ್ಪುರಿಸೇಹಿ ವಿಜಿತಂ ಸಾಲಿಮಂಸೋದನಂ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಜನತಾ ಅತಿಮಞ್ಞಿಸ್ಸತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಂ ಲದ್ಧಂ, ತೇನೇವ ತುಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸಾಲಿಮಂಸೋದನಪತ್ಥನಾಯ ಭಿನ್ನತ್ತಾ ಚ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವಿಜಿತಂ ಅಭಿಭೂತಂ ಸಾಲಿಮಂಸೋದನಂ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಜನತಾ ತತ್ಥ ಪತ್ಥನಂ ಭಿನ್ದಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಅತಿಮಞ್ಞಿಸ್ಸತೀತಿ।

ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಸೀಹನಾದಕಥಾ

೧೭. ಆಯಸ್ಮಾತಿ ವಾ ದೇವಾನಂಪಿಯಾತಿ ವಾ ಭದ್ರಭವನ್ತಿ ವಾ ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೋ ಏಸೋತಿ ಆಹ "**ಆಯಸ್ಮಾತಿ ಪಿಯವಚನಮೇತ**"ನ್ತಿ। ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಾ ಹಿ ಪರಂ ಪಿಯೇನ ಸಮುದಾಚರನ್ತಾ "ಭವ"ನ್ತಿ ವಾ "ದೇವಾನಂಪಿಯಾ"ತಿ ವಾ "ಆಯಸ್ಮಾ"ತಿ ವಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸಮ್ಬೋಧನವಸೇನ ಆವುಸೋತಿ, ತಿರೋಕ್ಖಂ ಆಯಸ್ಮಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಸಮುದಾಚಾರೋ। ತಯಿದಂ ಪಿಯವಚನಂ ಗರುಗಾರವಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಸೇನ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ "**ಗರುಗಾರವಸಪ್ಪತಿಸ್ಸಾಧಿವಚನಮೇತ**"ನ್ತಿ। ಗುಣಮಹತ್ತತಾಯ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ, ನ ಚೂಳಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯಾತಿ ಆಹ "**ಮಹಾ ಚ ಸೋ ಗುಣಮಹನ್ತತಾಯಾ**"ತಿ। **ಪಪ್ಪಟಕೋಜ**ನ್ತಿ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಂ ಉದಕಂ ಆಹಚ್ಚ ಠಿತೇ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಿಮತಲೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಉದಕೋಘೇನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟೇ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೇ ಸಞ್ಜಾತಕದ್ದಮಪಟಲಸದಿಸಂ ಅತಿಮಧುರಪಥವೀಮಣ್ಡಂ। **ನ ಮೇ ತಂ ಅಸ್ಸ ಪತಿರೂಪ**ನ್ತಿ ತಂ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಕರಣಂ ನ ಮೇ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಕರೋನ್ತೇನ ಚ ಯಥಾ ಭಗವಾ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಕರೋತಿ, ಏವಮಹಮ್ಪೀತಿ ಭಗವತಾ ಸಮಾನಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಮಾನೇನ ಕತಂ ವಿಯ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ "**ಯುಗಗ್ಗಾಹೋ ವಿಯ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ**"ತಿ। ಪರೇನ ಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತಾನಂ ಯುಗಂ ಯುಗಳಂ ಸಮಾನಂ ಕತ್ವಾ ಗಾಹೋ, ತಸ್ಸ ಮಮ ವಾ ಕೋ ವಿಸೇಸೋತಿ ಗಹಣಂ **ಯುಗಗ್ಗಾಹೋ**।

ಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನೇತ್ಥ ರಸಸಮ್ಪತ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಮಧುರಂ ಸಾದುರಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ತಿವಿಧಞ್ಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮಙ್ಗೀಮಧುರವಸೇನ। ತತ್ಥ -

> "ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸಾಲಿಕೇದಾರಂ, ಸುವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ ಕೋಸಿಯ।
> ಪಟಿವೇದೇಮಿ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮೇ, ನ ನೇ ವಾರೇತುಮುಸ್ಸಹೇ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೪.೧) -

ಇದಂ **ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। ಪರಿಪುಣ್ಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಸಮನ್ತತೋ ಪನ್ನಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಇಮಿನಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಉಪೇತೋ ಹೋತಿ ಸಮುಪೇತೋ ಉಪಗತೋ ಸಮುಪಗತೋ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೧೧) ಇದಂ **ಸಮಙ್ಗೀಸಮ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। ಸಮಙ್ಗೀಪಿ ಹಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಪನ್ನೋ ಗತೋ ಉಪಗತೋತಿ ಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ತತ್ರಸ್ಸ ರುಕ್ಖೋ ಸಮ್ಪನ್ನಫಲೋ ಚ ಉಪಪನ್ನಫಲೋ ಚಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೮) ಇದಂ **ಮಧುರಸಮ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। ತತ್ಥ ಮಧುರಸಮ್ಪನ್ನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಉಪಪನ್ನಫಲೋ**ತಿ ಬಹುಫಲೋ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಥವಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಿಮತಲಸ್ಸ। **ಓಪಮ್ಮನಿದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಉಪಮಾಯ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಅನೀಳಕ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದೋಸಂ। ನಿದ್ದೋಸತಾ ಚೇತ್ಥ ಮಕ್ಖಿಕಾದಿರಹಿತತಾಯಾತಿ ಆಹ **"ನಿಮ್ಮಕ್ಖಿಕ"**ನ್ತಿಆದಿ। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಮಕ್ಖಿಕಾತಿ ನಿಮ್ಮಕ್ಖಿಕಂ। ಮಕ್ಖಿಕಾಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಮಕ್ಖಿಕಣ್ಡಕಮ್ಪಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಗಹಿತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇನೇವ **ತೀಸುಪಿ ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ "ನಿಮ್ಮಕ್ಖಿಕನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸೇವತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ನಿಮ್ಮಕ್ಖಿಕಣ್ಡಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಮಕ್ಖಿಕಾಹಿ ತಾಸಂ ಅಣ್ಡಕೇಹಿ ಚ ವಿರಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ "ಮಕ್ಖಿಕಾನಂ ಅಣ್ಡಾನಿ ಮಕ್ಖಿಕಣ್ಡಾನಿ, ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಮಕ್ಖಿಕಣ್ಡಾನೀತಿ ನಿಮ್ಮಕ್ಖಿಕಣ್ಡನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ಮಕ್ಖಿಕಾನಂ ಅಣ್ಡೇಹಿ ರಹಿತತಾ ವುತ್ತಾ, 'ನಿಮ್ಮಕ್ಖಿಕ'ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಮಕ್ಖಿಕಾನಂಯೇವ ಅಭಾವೋ ವುತ್ತೋ"ತಿ। **ಏತಂ ಕಿರ ಮಧೂ**ತಿ ಖುದ್ದಕಮಕ್ಖಿಕಾಹಿ ಕತಮಧು। **ಸಬ್ಬಮಧೂಹೀ**ತಿ ಮಹಾಮಕ್ಖಿಕಭಮರಮಕ್ಖಿಕಾದಿಕತೇಹಿ। **ಅಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ। **ಸೇಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಪಸತ್ಥತಮಂ। **ಸುರಸ**ನ್ತಿ ಸೋಭನರಸಂ। **ಓಜವನ್ತ**ನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮೋಜಸಮ್ಪನ್ನಂ।

ಆಯಾಚನವಚನಮೇತನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಸಮ್ಪಹಂಸನಾದಿಅತ್ಥಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ಏಕಂ ಹತ್ಥ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಪಾಣಿತಲಂ। **"ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಪಥವೀಸದಿಸಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಯಂ ನು ಖೋ ಪಥವೀ, ಉದಾಹು ನ ಅಯ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಮ್ಮಿತಪಥವಿಯಾ ಪಕತಿಪಥವಿಯಾ ಚ ಸನ್ದಿಸ್ಸಮಾನತ್ತಾ "ಏಸಾ ನು ಖೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಥವೀ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಾ"ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನಿಬದ್ಧವಿಪುಲಾಗಮೋ ಗಾಮೋ **ನಿಗಮೋ,** ಪವತ್ತಿತಮಹಾಆಯೋ ಮಹಾಗಾಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನ ವಾ ಏಸ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ**ತಿ ಪುಬ್ಬಪಕ್ಖಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ಹಿ ಇದ್ಧಿಮತೋ ಇದ್ಧಿವಿಸಯೋ"**ತಿ। ಇದ್ಧಿಬಲೇನೇವ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಾದಿಸೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಥಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಟಿಲಾಭಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏವಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಗರಹನ್ತಾ**ತಿ ಸಮ್ಮುಖಾ ಗರಹನ್ತಾ। **ಉಪವದನ್ತಾ**ತಿ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತಾ।

ನನು ಚ ಉತ್ತರಕುರುಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗಮನಂ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾ ಪಟಿಲಭೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಕಾರಣಂ ನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಮೇತ್ಥ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಯದಿಪಿ ನ ವುತ್ತಂ, ತಥಾಪಿ "ವಿಪಲ್ಲಾಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾ ಪಟಿಲಭೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಧಿಕತತ್ತಾ ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಉತ್ತರಕುರುಗಮನಮ್ಪಿ ಭಗವತಾ ಪಟಿಸಿದ್ಧನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದೇವ ಕಾರಣಂ ಇಧಾಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। **ವಿಪಲ್ಲಾಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾ ಪಟಿಲಭೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ ಇದಂ ಇಧ ಅವುತ್ತಮ್ಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅತ್ಥೋಪಿ ಚಸ್ಸ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ। "ಏವಂ ಪನ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ಪಟಿಲಭೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಛಾ ವುತ್ತಮೇವ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ "ತೇ ಗುಣೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕಾಲೇ ಪಥವಿಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಪ್ಪಟಕೋಜಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಂಸೂ"ತಿ, ತಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ತೇ ಗುಣೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕಾಲೇ ಉತ್ತರಕುರುಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಂಸೂತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। **ಏಕೇನ ಪದವೀತಿಹಾರೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪದಸ್ಸ ವೀತಿಹರಣಂ ನಿಕ್ಖಿಪನಂ ಪದವೀತಿಹಾರೋ, ಪದನಿಕ್ಖೇಪೋ, ತಸ್ಮಾ ಏಕೇನ ಪದನಿಕ್ಖೇಪೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏಕೇನ ಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸಮಗಮನೇನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಮುಟ್ಠಿರತನಮತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ **ಮಾತಿಕಾಮತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಮುಟ್ಠಿರತನಪ್ಪಮಾಣಂ ಮಾತಿಕಾಮತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಸೀಹನಾದಕಥಾ।

ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಕಥಾ

೧೮. **ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಥೇರೋ ಹಿ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ "ಏತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಕಾಲೋ, ಏತಸ್ಸ ಸುಗತ ಕಾಲೋ, ಯಂ ಭಗವಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಯ್ಯ, ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೨೧) ಆಹ। ಭಗವತಾಪಿ -

"ಕೋ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಹೇತು, ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಯೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪ್ಪತರಾನಿ ಚೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಅಹೇಸುಂ, ಬಹುತರಾ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ಅಞ್ಞಾಯ ಸಣ್ಠಹಿಂಸು। ಕೋ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಹೇತು, ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಯೇನ ಏತರಹಿ ಬಹುತರಾನಿ ಚೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಪ್ಪತರಾ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ಅಞ್ಞಾಯ ಸಣ್ಠಹನ್ತೀತಿ। ಏವಮೇತಂ, ಭದ್ದಾಲಿ, ಹೋತಿ, ಸತ್ತೇಸು ಹಾಯಮಾನೇಸು ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಅನ್ತರಧಾಯಮಾನೇ ಬಹುತರಾನಿ ಚೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಪ್ಪತರಾ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ಅಞ್ಞಾಯ ಸಣ್ಠಹನ್ತೀತಿ। ನ ತಾವ, ಭದ್ದಾಲಿ, ಸತ್ಥಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತಿ, ಯಾವ ನ ಇಧೇಕಚ್ಚೇ ಆಸವಟ್ಠಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಘೇ ಪಾತುಭವನ್ತೀ"ತಿ -

ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಭದ್ದಾಲಿಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೫) ವಿಯ ಏಕಚ್ಚೇಸು ಪಞ್ಞತ್ತೇಸುಪಿ ತತೋ ಪರಂ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ "ನ ತಾವ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಸತ್ಥಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧೇವ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಸಾಮಮ್ಪಿ ಪಚನಂ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಂ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ವಚನಂ "ರತ್ತಿಚ್ಛೇದೋ ವಾ ವಸ್ಸಚ್ಛೇದೋ ವಾ ನ ಕತೋ"ತಿ ವಚನಞ್ಚ ಪುಬ್ಬೇ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಸಬ್ಭಾವೇ ಪಮಾಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೇಸಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಞ್ಚೇವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಸ್ಸ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಆಯಾಚನೇನ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ **"ಮೂಲತೋ ಪಭುತಿ ನಿದಾನಂ ದಸ್ಸೇತು"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ರಹೋಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ರಹೋ ಜನವಿವಿತ್ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಗತಸ್ಸ। ತೇನ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಭಾವೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಕಾಯವಿವೇಕಮಾಹ। **ಪಟಿಸಲ್ಲೀನಸ್ಸಾ**ತಿ ನಾನಾರಮ್ಮಣಚಾರತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿವತ್ತಿಯಾ ಪಟಿ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಲೀನಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅವಿಸಟಚಿತ್ತಸ್ಸ। ತೇನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಗಣಿಕಾಭಾವೇನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಂ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಮಾಹ। **ಚಿರ**ನ್ತಿ ಕಾಲಾಪೇಕ್ಖಂ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಚಿರಾ**ತಿ ಚಿರಕಾಲಯುತ್ತಾ ಠಿತಿ ಅಭೇದೇನ ವುತ್ತಾ।

ಏತಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಏತಂ ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತನಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಥೇರವಾದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಮಹಾಪದುಮತ್ಥೇರೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ "ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"ತಿ ಇದಂ ಯಸ್ಮಾ ಜಾನಮಾನೋಪಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸೋಳಸವಿಧಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಮತ್ಥಕಂ ಪತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ **ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ಅನುಪದಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೯೩) -

"ಮಹಾಪಞ್ಞೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ಪುಥುಪಞ್ಞೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ಹಾಸಪಞ್ಞೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ಜವನಪಞ್ಞೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ"ತಿ -

ಏವಮಾಗತಾ ಮಹಾಪಞ್ಞಾದಿಕಾ ಛ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸುತ್ತೇ ಆಗತಾ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಪಞ್ಞಾ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾತಿ ಇಮಾಸಂ ಸೋಳಸಪ್ಪಭೇದಾನಂ ಪಞ್ಞಾನಂ ಸಾವಕವಿಸಯೇ ಉಕ್ಕಟ್ಠಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಭಗವಾ ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಂ ಸತ್ತನ್ನಂಯೇವ ಬುದ್ಧಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಭಾವಂ ಕಥೇಸಿ, ನ ಬುದ್ಧವಂಸದೇಸನಾಯಂ ವಿಯ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯಾ ಬುದ್ಧಾನಂ, ತತೋ ವಾ ಪನ ಭಿಯ್ಯೋತಿ? ಯೇಸಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಪಟಿವೇಧಸಾಸನಂ ಏಕಂಸತೋ ನಿಚ್ಛಯೇನ ಅಜ್ಜಾಪಿ ಧರತಿ, ನ ಅನ್ತರಹಿತಂ, ತೇ ಏವ ಕಿತ್ತೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಂಯೇವ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಭಾವಂ ಇಧ ಕಥೇಸಿ। ತೇಸಂಯೇವ ಹಿ ಸಾವಕಾ ತದಾ ಚೇವ ಏತರಹಿ ಚ ಸುದ್ಧಾವಾಸಭೂಮಿಯಂ ಠಿತಾ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತತ್ತಾ। ಸಿದ್ಧತ್ಥತಿಸ್ಸಫುಸ್ಸಾನಂ ಕಿರ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾವಕಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಸಮನನ್ತರಮೇವ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಉಪಕಾದಯೋ ವಿಯ ಅರಹತ್ತಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಂಸು, ನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಾವಕಾ

ಯಾವತಾಯುಕಂ ಅಟ್ಠಂಸೂತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪುಬ್ಬಾಚರಿಮನಿಯಮೋ ಪನ ಅಪರಾಪರಂ ಸಂಸರಣಕಸತ್ತಾವಾಸವಸೇನ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ನ ತೇನೇತಂ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೯. ಅಸಾಧಾರಣೋ ಹೇತು, ಸಾಧಾರಣೋ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಏವಮಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಇಧ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥಿ, ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಅಚಿರಟ್ಠಿತಿಕತಾಯ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕತಾಯ ಚ ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾಪರತ್ತಾ ಚೋದನಾಯಾತಿ ಆಹ **"ಹೇತು ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಉಭಯಮೇತಂ ಕಾರಣಾಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। ಹಿನೋತೀತಿ ತೇನ ಫಲನ್ತಿ ಹೇತೂತಿ ಕರಣಸಾಧನೋಯಂ ಹೇತುಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ತೇನ ತಸ್ಸ ಫಲ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಕತ್ತುಸಾಧನೋಪಿ ಹೇತುಸದ್ದೋ ನೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಹಿನೋತೀತಿ ಫಲಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ಹೇತೂತಿ। ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಏತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ತಂ ಕಾರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಸ್ಸ ಫಲಂ ಏತಿ ಪವತ್ತತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಿಲಾಸುನೋ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಾ ಅಹೇಸುಂ, ನಿರುಸ್ಸಾಹಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಪನ ನಿರುಸ್ಸಾಹತಾ ನ ಆಲಸಿಯವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ನ ಆಲಸಿಯಕಿಲಾಸುನೋ"**ತಿ, ಆಲಸಿಯವಸೇನ ಕಿಲಾಸುನೋ ನಾಹೇಸುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಆಲಸಿಯಂ ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಥಿನಮಿದ್ಧವಸಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಅಭಾವಮಾಹ। **ಓಸನ್ನವೀರಿಯತಾ ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ "ಆಲಸಿಯಾಭಾವೇಪಿ ಅನ್ತಮಸೋ ಅನ್ನಭಾರನೇಸಾದಾನಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂಯೇವ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ನಿರುಸ್ಸಾಹತಾ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪೇತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮಕೇನೇವ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಬುದ್ಧಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಓಸನ್ನವೀರಿಯಾ**ತಿ ಓಹೀನವೀರಿಯಾ, ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಸ್ಸನ್ನವೀರಿಯಾ**ತಿ ಅಧಿಕವೀರಿಯಾ, ಮಹುಸ್ಸಾಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವೇಗೇನಾ**ತಿ ಜವೇನ। ಧಮ್ಮೇ ಗರು ಏತೇಸನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಗರುನೋ**। ಧಮ್ಮೇ ಗಾರವಮೇತೇಸನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಗಾರವಾ**। ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಅಸೀತಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಸತ್ತತಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ವೇಸ್ಸಭುಸ್ಸ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಆಹ **"ತೇಸಂ ಕಿರ ಕಾಲೇ ದೀಘಾಯುಕಾ ಸತ್ತಾ"**ತಿ। **ಅಭಿಸಮೇನ್ತೀ**ತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ।

ನಿದ್ದೋಸತಾಯಾತಿ ವೀತಿಕ್ಕಮದೋಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। "ಇಮಸ್ಮಿಂ ವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಅಯಂ ನಾಮ ಆಪತ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ಆಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮, ೧೯೪) ಧಮ್ಮದೇಸನಾವಸೇನ ಓವಾದಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂಯೇವ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಸತ್ತಾಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಆಣಾಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಅಪಞ್ಞತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಛನ್ನಂ ಛನ್ನಂ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನಾತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಛನ್ನಂ ಛನ್ನಂ ವಸ್ಸಾನಂ ಓಸಾನದಿವಸಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ **"ಸಕಿಂ ಸಕಿ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತದಪೇಕ್ಖಮಿದಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ಉಪೋಸಥಂ ಅಕಾಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕತಮಂ ತಂ ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಬನ್ಧುಮತಿಯಾ ರಾಜಧಾನಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಇಸಿಪತನಂ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಖೇಮಂ ನಾಮ ಉಯ್ಯಾನಂ ಹೋತಿ, ಮಿಗಾನಂ ಪನ ಅಭಯವಾಸತ್ಥಾಯ ದಿನ್ನತ್ತಾ ಮಿಗದಾಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಖೇಮೇ ಮಿಗದಾಯೇ"**ತಿ।

ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಾನಿ ದಸಪಿ ವೀಸತಿಪಿ ಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸಾನಿ ವಸನ್ತೀತಿ ವಿಸಭಾಗಪುಗ್ಗಲೇಹಿ ಅಸಂಸಟ್ಠಾನಿ ದಸಪಿ ವೀಸತಿಪಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ವಸನ್ತಿ। **ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ದ್ವಾದಸಸಹಸ್ಸಭಿಕ್ಖುಗಣ್ಹನಕಾ ಮಹಾವಿಹಾರಾ ಅಭಯಗಿರಿಚೇತಿಯಪಬ್ಬತಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತವಿಹಾರಸದಿಸಾ ಚ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪೋಸಥಾರೋಚಿಕಾ**ತಿ ಉಪೋಸಥಾರೋಚನಕಾ। ತಾ ಕಿರ ದೇವತಾ ಏಕಮ್ಹಿ ವಸ್ಸೇ ನಿಕ್ಖನ್ತೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಆರೋಚೇನ್ತಿ "ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಖೋ, ಮಾರಿಸಾ, ಏಕಂ ವಸ್ಸಂ, ಪಞ್ಚ ದಾನಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಸೇಸಾನಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಬನ್ಧುಮತೀ ರಾಜಧಾನೀ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾಯಾ"ತಿ। ತಥಾ ದ್ವೀಸು ವಸ್ಸೇಸು ನಿಕ್ಖನ್ತೇಸು "ನಿಕ್ಖನ್ತಾನಿ ಖೋ, ಮಾರಿಸಾ, ದ್ವೇ ವಸ್ಸಾನಿ , ಚತ್ತಾರಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಸೇಸಾನಿ, ಚತುನ್ನಂ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಬನ್ಧುಮತೀ ರಾಜಧಾನೀ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾಯಾ"ತಿ ಆರೋಚೇನ್ತಿ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ತೀಸು ಚತೂಸು ಪಞ್ಚಸು ವಸ್ಸೇಸು ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇಸು ಆರೋಚೇನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಮಾರಿಸಾ ಏಕಂ ವಸ್ಸಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಾನುಭಾವಾ**ತಿ ಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಸಾನುಭಾವಾ। **ತೇ ಕಿರ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಯೇ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಪಾಚೀನಸಮುದ್ದನ್ತೇ**ತಿ ಪಾಚೀನಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಸಮೀಪದೇಸೇ। **ಗಮಿಯವತ್ತ**ನ್ತಿ ಗಮಿಕೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ಸೇನಾಸನಪಟಿಜಗ್ಗನಾದಿವತ್ತಂ। **ಉಪೋಸಥಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಉಪೋಸಥಕರಣಟ್ಠಾನಂ। **ಗತಾವ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಗತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। **ತೇ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಚ ಗತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ।

ಖನ್ತೀ ಪರಮನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೮೫) ಪರೂಪವಾದಂ ಪರಾಪಕಾರಂ ಸೀತುಣ್ಹಾದಿಭೇದಞ್ಚ ಗುಣೋಪರೋಧಂ ಖಮತಿ ಸಹತಿ ಅಧಿವಾಸೇತೀತಿ **ಖನ್ತಿ**। ಸಾ ಪನ ಸೀಲಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ಸವಿಸೇಸಂ ತಪತಿ ಸನ್ತಪತಿ ವಿಧಮತೀತಿ **ಪರಮಂ** ಉತ್ತಮಂ **ತಪೋ**। ತಿತಿಕ್ಖನಂ ಖಮನಂ **ತಿತಿಕ್ಖಾ**। ಖನ್ತಿಯಾಯೇವೇತಂ ವೇವಚನಂ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಖಮಾಯಂ ತಿತಿಕ್ಖಾಸದ್ದಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ "ತಿತಿಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಾ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿ ನಾಮ ಉತ್ತಮಂ ತಪೋ"ತಿ। **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ವದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಭವೇನ ಭವನ್ತರಂ ವಿನಾತಿ ಭವನಿಕನ್ತಿಭಾವೇನ ಸಂಸಿಬ್ಬತಿ, ಸತಣ್ಹಸ್ಸೇವ ವಾ ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಭಾವತೋ ಫಲೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಮ್ಮಂ ವಿನಾತಿ ಸಂಸಿಬ್ಬತೀತಿ ವಾನನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ತತ್ಥ ತಸ್ಸಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಭಾವತೋ। ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ ಸನ್ತಪಣೀತನಿಪುಣಸಿವಖೇಮಾದಿನಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪರಮನ್ತಿ ವದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ।

ನ ಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಪರೂಪಘಾತೀತಿ ಯೋ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿರಹಿತತ್ತಾ ಪರಂ ಉಪಘಾತೇತಿ ಬಾಧತಿ ವಿಹಿಂಸತಿ, ಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ ಪಬ್ಬಾಜೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಪಬ್ಬಾಜನತೋ। ಚತುತ್ಥಪಾದೋ ಪನ ತತಿಯಪಾದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ ಅನತ್ಥನ್ತರತ್ತಾ। "ನ ಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಹಿ "ನ ಸಮಣೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವೇವಚನಂ। "ಪರೂಪಘಾತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸ "ಪರಂ ವಿಹೇಠಯನ್ತೋ"ತಿ ವೇವಚನಂ। ಅಥ ವಾ **ಪರೂಪಘಾತೀ**ತಿ ಸೀಲೂಪಘಾತೀ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ "ಪರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಪರಸದ್ದಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠವಾಚಕತ್ತಾ "ಪುಗ್ಗಲಪರೋಪರಞ್ಞೂ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಯೋ ಚ ಸಮಣೋ ಪರಂ ಯಂ ಕಞ್ಚಿ ಸತ್ತಂ ವಿಹೇಠಯನ್ತೋ ಪರೂಪಘಾತೀ ಹೋತಿ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲವಿನಾಸಕೋ, ಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಯೋ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿಯಾ ಅಭಾವಾ ಪರೂಪಘಾತೀ ಹೋತಿ, ಪರಂ ಅನ್ತಮಸೋ ಡಂಸಮಕಸಮ್ಪಿ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತಿ, ಸೋ ನ ಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಪಾಪಮಲಸ್ಸ ಅಪಬ್ಬಾಜಿತತ್ತಾ ಅನೀಹಟತ್ತಾ। "ಪಬ್ಬಾಜಯಮತ್ತನೋ ಮಲಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೮೮) ಇದಞ್ಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತಲಕ್ಖಣಂ । ಯೋಪಿ ನಹೇವ ಖೋ ಉಪಘಾತೇತಿ ನ ಮಾರೇತಿ, ಅಪಿಚ ದಣ್ಡಾದೀಹಿ ವಿಹೇಠೇತಿ, ಸೋಪಿ ಪರಂ ವಿಹೇಠಯನ್ತೋ ಸಮಣೋ ನ ಹೋತಿ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? ವಿಹೇಸಾಯ ಅಸಮಿತತ್ತಾ। ಸಮಿತತ್ತಾ ಸಮಣೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಇದಞ್ಹಿ ಸಮಣಲಕ್ಖಣಂ। "ಸಮಿತತ್ತಾ ಹಿ ಪಾಪಾನಂ, ಸಮಣೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೬೫) ಹಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಪಿಚ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸನ್ತೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಕಥಾಯ ಚ ಸೀಲಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ದೋಸೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ ತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆದಿತೋ **"ಖನ್ತೀ ಪರಮಂ ತಪೋ"**ತಿ ಆಹ। ತೇನ ಅನಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪಟಿಹನನೂಪಾಯೋ ವುತ್ತೋ, ತಿತಿಕ್ಖಾಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ಇಟ್ಠಸ್ಸ, ತದುಭಯೇನಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅರತಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ರತಿಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವಿಹರತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ತಣ್ಹಾವಾನಸ್ಸ ವೂಪಸಮನತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ವದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ। ತತ್ಥ ಖನ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಪಯೋಗವಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಿತಿಕ್ಖಾಗ್ಗಹಣೇನ ಆಸಯವಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೋ। ತಥಾ ಖನ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಪರಾಪರಾಧಸಹತಾ, ತಿತಿಕ್ಖಾಗ್ಗಹಣೇನ ಪರೇಸು ಅನಪರಜ್ಝನಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಏವಂ ಕಾರಣಮುಖೇನ ಅನ್ವಯತೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಯಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪನಂ ಪರಂ ಪಾಣಿಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡಾದೀಹಿ ವಿಹೇಠನಞ್ಚ "ಪರೂಪಘಾತೋ ಪರಂ ವಿಹೇಠನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ತೇಸಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಾವಹರಣಂ ಪರಾಮಸನಂ ವಿಸಂವಾದನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಭೇದನಂ ಫರುಸವಚನೇನ ಮಮ್ಮಘಟ್ಟನಂ ನಿರತ್ಥಕವಿಪ್ಪಲಾಪೋ ಪರಸನ್ತಕಾಭಿಜ್ಝಾನಂ ಉಚ್ಛೇದಚಿನ್ತನಂ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸನಞ್ಚ ಉಪಘಾತೋ ಪರವಿಹೇಠನಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಪಥಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಕರಣೇನ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಣೋ ಚ ನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ದುತಿಯಗಾಥಾಯ **ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಸ್ಸ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಸಾವಜ್ಜಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ಅಕರಣ**ನ್ತಿ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ। ಕರಣಞ್ಹಿ ನಾಮ ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ಅಕರಣಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ। **ಕುಸಲಸ್ಸಾ**ತಿ ಚತುಭೂಮಿಕಕುಸಲಸ್ಸ। "ಕುಸಲಸ್ಸಾ"ತಿ ಹಿ ಇದಂ "ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಧಮ್ಮೇ ತೇಸಞ್ಚ ಸಮ್ಭಾರಭೂತೇ ತೇಭೂಮಿಕಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ ಬೋಧೇತಿ। **ಉಪಸಮ್ಪದಾ**ತಿ ಉಪಸಮ್ಪಾದನಂ। ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ತಸ್ಸ ಕುಸಲಸ್ಸ ಸಮಧಿಗಮೋ ಪಟಿಲಾಭೋ। **ಸಚಿತ್ತಪರಿಯೋದಪನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಜೋತನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಸೋಧನಂ। ತಂ ಪನ ಅರಹತ್ತೇನ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಯೋದಪೀಯತಿ ನಾಮ, ಅಗ್ಗಫಲಕ್ಖಣೇ ಪನ ಪರಿಯೋದಪಿತಂ ಹೋತಿ ಪುನ ಪರಿಯೋದಪೇತಬ್ಬತಾಯ ಅಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಪರಿಯೋದಪನತಂ

ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ತಂ ಪನ ಅರಹತ್ತೇನ ಹೋತೀ"ತಿ। ಇತಿ ಸೀಲಸಂವರೇನ ಸಬ್ಬಪಾಪಂ ಪಹಾಯ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾಹಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ಕುಸಲಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಫಲೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯೋದಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾಸನಂ ಓವಾದೋ ಅನುಸಿಟ್ಠಿ।

ತತಿಯಗಾಥಾಯ **ಅನುಪವಾದೋ**ತಿ ವಾಚಾಯ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನುಪವದನಂ। **ಅನುಪಘಾತೋ**ತಿ ಕಾಯೇನ ಮನಸಾ ಚ ಕಸ್ಸಚಿ ಉಪಘಾತಾಕರಣಂ ಮನಸಾಪಿ ಪರೇಸಂ ಅನತ್ಥಚಿನ್ತನಾದಿವಸೇನ ಉಪಘಾತಕರಣಸ್ಸ ವಜ್ಜೇತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೇ**ತಿ ಯಂ ತಂ ಪಅತಿಮೋಕ್ಖಂ ಅತಿಪಮೋಕ್ಖಂ ಉತ್ತಮಂ ಸೀಲಂ, ಪಾತಿ ವಾ ಸುಗತಿಭಯೇಹಿ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ದುಗ್ಗತಿಭಯೇಹಿ, ಯೋ ವಾ ನಂ ಪಾತಿ, ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೇ ಚ। **ಸಂವರೋ**ತಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮಲಕ್ಖಣೋ ಸಂವರೋ। **ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ**ತಿ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಪಮಾಣಞ್ಞುತಾ। **ಪನ್ತಞ್ಚ ಸಯನಾಸನ**ನ್ತಿ ಜನಸಙ್ಘಟ್ಟವಿರಹಿತಂ ನಿಜ್ಜನಸಮ್ಬಾಧಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಸೇನಾಸನಞ್ಚ। ಏತ್ಥ ದ್ವೀಹಿಯೇವ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಚತುಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೋ ದೀಪಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಸಾಮಞ್ಞೇನ ಇತರದ್ವಯಸ್ಸಪಿ ಲಕ್ಖಣಹಾರನಯೇನ ಜೋತಿತಭಾವತೋ। **ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ಚ ಆಯೋಗೋ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಂ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ, ತತೋಪಿ ಚ ಮಗ್ಗಫಲಚಿತ್ತಮೇವ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ಆಯೋಗೋ ಚ, ಅನುಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಪರಸ್ಸ ಅನುಪವದನಂ ಅನುಪಘಾತನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೇ ಸಂವರೋ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಪರಿಭೋಗೇಸು ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ ವಿವಿತ್ತಸೇನಾಸನಸೇವನಂ ಅಧಿಚಿತ್ತಾನುಯೋಗೋ ಚ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾಸನಂ ಓವಾದೋ ಅನುಸಿಟ್ಠಿ।

ಇಮಾ ಪನ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಗಾಥಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ **"ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯಾವ ಸಾಸನಪರಿಯನ್ತಾ**ತಿ ಧರಮಾನಕಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುಸಾಸನಪರಿಯನ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಯಾವ ಬುದ್ಧಾ ಧರನ್ತಿ, ತಾವ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಓವಾದಪಾತಿಮೋಕ್ಖಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧಾಯೇವ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ, ನ ಸಾವಕಾ। ಪಠಮಬೋಧಿಯಂಯೇವ ಉದ್ದೇಸಮಾಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪಠಮಬೋಧಿ ಚೇತ್ಥ ವೀಸತಿವಸ್ಸಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮೇವ "ಭಗವತೋ ಹಿ ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ವೀಸತಿವಸ್ಸನ್ತರೇ ನಿಬದ್ಧುಪಟ್ಠಾಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಕಥಿತತ್ತಾ "ಪಠಮಬೋಧಿ ನಾಮ ವೀಸತಿವಸ್ಸಾನೀ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಪನ "ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ವಸ್ಸೇಸು ಆದಿತೋ ಪನ್ನರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಪಠಮಬೋಧೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಮಜ್ಝೇ ಪನ್ನರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಮಜ್ಝಿಮಬೋಧಿ, ಅನ್ತೇ ಪನ್ನರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಪಚ್ಛಿಮಬೋಧೀತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಬೋಧೀನಂ ಸಮಪ್ಪಮಾಣತಾ ಸಿಯಾತಿ ತಮ್ಪಿ ಯುತ್ತಂ। ಪನ್ನರಸತ್ತಿಕೇನ ಹಿ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಪೂರೇನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಪನ್ನರಸವಸ್ಸಪ್ಪಮಾಣಾಯ ಪಠಮಬೋಧಿಯಾ ವೀಸತಿವಸ್ಸೇಸುಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ "ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ವೀಸತಿವಸ್ಸನ್ತರೇ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ।

ನನು ಚ ಕಾನಿಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾಪಿ ನ ತಾವ ಆಣಾಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಅನುಞ್ಞಾತಂ ಪಚ್ಛಾ ಥೇರಸ್ಸ ಆಯಾಚನೇನ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಕಥಮೇತಂ ವುತ್ತಂ "ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಕಾಲತೋ ಪನ ಪಭುತಿ ಆಣಾಪಾತಿಮೋಕ್ಖಮೇವ ಉದ್ದಿಸೀಯತೀ"ತಿ, ಯದಿಪಿ ಕಾನಿಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾವ ಆಣಾಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ನ ಅನುಞ್ಞಾತಂ, ತಥಾಪಿ ಅಪಞ್ಞತ್ತೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇ ಆಣಾಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ನತ್ಥಿ, ಕಿನ್ತು ಪಞ್ಞತ್ತೇಯೇವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಕಾಲತೋ ಪನ ಪಭುತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪುಬ್ಬಾರಾಮೇ**ತಿ ಸಾವತ್ಥಿಯಾ ಪಾಚೀನದಿಸಾಭಾಗೇ ಕತತ್ತಾ ಏವಂಲದ್ಧವೋಹಾರೇ ಮಹಾವಿಹಾರೇ। **ಮಿಗಾರಮಾತುಪಾಸಾದೇ**ತಿ ಮಿಗಾರಸೇಟ್ಠಿನೋ ಮಾತುಟ್ಠಾನಿಯತ್ತಾ ಮಿಗಾರಮಾತಾತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾಯ ವಿಸಾಖಾಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾಯ ಕಾರಿತೇ ಪಾಸಾದೇ। **ಅಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಹೇತುಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಅನವಕಾಸೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ಉಭಯೇನಪಿ ಕಾರಣಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ।

ತೇಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ। **ಸಮ್ಮುಖಸಾವಕಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬನ್ತಿಮಾನಂ ಸುಭದ್ದಸದಿಸಾನಂ ಸಮ್ಮುಖಸಾವಕಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಖತ್ತಿಯಕುಲಾದಿವಸೇನೇವ ವಿವಿಧಾ ಕುಲಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಉಚ್ಚನೀಚಉಳಾರುಳಾರಭೋಗಾದಿಕುಲವಸೇನ ವಾ**ತಿ ಉಚ್ಚನೀಚಕುಲವಸೇನ ಉಳಾರುಳಾರಭೋಗಾದಿಕುಲವಸೇನ ವಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣವಸೇನ ವಾ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾನಂ ವಸೇನ ವಾ **ಉಚ್ಚಕುಲತಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಸೇಸಾನಂ ವಸೇನ **ನೀಚಕುಲತಾ**।

ಉಳಾರುಳಾರಭೋಗಾದಿಕುಲವಸೇನ ವಾತಿ ಉಳಾರತರತಮಉಪಭೋಗವನ್ತಾದಿಕುಲವಸೇನ। ಉಳಾರಾತಿಸಯಜೋತನತ್ಥಞ್ಹಿ ಪುನ ಉಳಾರಗ್ಗಹಣಂ "ದುಕ್ಖದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉಳಾರಾನುಳಾರಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ರಕ್ಖನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಚಿರಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಪರಿಹರನ್ತೀ"**ತಿ। ಅಪಞ್ಞತ್ತೇಪಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇ ಯದಿ ಸಮಾನಜಾತಿಆದಿಕಾ ಸಿಯುಂ, ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕುಲಾನುಗತಗನ್ಥಂ ವಿಯ ನ ನಾಸೇಯ್ಯುಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಮ್ಪಿ ಅಪಞ್ಞತ್ತಂ, ಇಮೇ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ನ ಸಮಾನಜಾತಿಆದಿಕಾ, ತಸ್ಮಾ ವಿನಾಸೇಸುನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಸ್ಮಾ ಏಕನಾಮಾ...ಪೇ॰... ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಹೇಠೇನ್ತಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕವಾರೇಪಿ "ನಾನಾನಾಮಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸತಿಪಿ ತೇಸಂ ನಾನಾಜಚ್ಚಾದಿಭಾವೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಏವ ಸಾಸನಸ್ಸ ಚಿರಪ್ಪವತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನೇವ ಸಾಸನಸ್ಸ ಚಿರಪ್ಪವತ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಉದ್ಧಮ್ಪಿ ವಿನೇತಬ್ಬಸತ್ತಸಮ್ಭವೇ ಸತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ಅಸತಿ ನ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ತಸ್ಸಾಯೇವ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ "ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಹಿ ಪವತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಯಥಾ ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಪಣ್ಣಾಸಸಙ್ಗಹಾದೀಹೀ**ತಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಮಹಾವಗ್ಗಾದಿವಗ್ಗಸಙ್ಗಹವಸೇನ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಾದಿಪಣ್ಣಾಸಸಙ್ಗಹವಸೇನ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಂಯುತ್ತಾದಿಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ವಿತಕ್ಕೇಥ, ಮಾ ಏವಂ ವಿತಕ್ಕಯಿತ್ಥಾತಿ ಏತ್ಥ ಏವನ್ತಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಾಯ ಅನುಸಾಸನಿಯಾ ವಿಧಿವಸೇನ ಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಿತಾಕಾರಪರಾಮಸನಂ, ಸಾ ಚ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾನಞ್ಚ ಪವತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ ಅತ್ಥಆನಿಸಂಸಸ್ಸ ಆದೀನವಸ್ಸ ಚ ವಿಭಾವನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **"ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ತಯೋ ವಿತಕ್ಕೇ ವಿತಕ್ಕೇಥಾ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕಅವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ವುಚ್ಚತಿ ಲೋಭತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ಅಲೋಭೋ, ನೀವರಣೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ, ಸಬ್ಬಾಕುಸಲೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ಸಬ್ಬೋ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಉಪನಿಸ್ಸಯತೋ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಆರಮ್ಮಣಕರಣತೋ ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕೋ,** ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ। ಸೋ ಅಸುಭಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಮಾವಚರೋ ಹೋತಿ, ಅಸುಭಜ್ಝಾನೇ ರೂಪಾವಚರೋ, ತಂ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗಫಲಕಾಲೇ ಲೋಕುತ್ತರೋ। ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಬ್ಯಾಪಾದೋ, ಕಞ್ಚಿಪಿ ನ ಬ್ಯಾಪಾದೇನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ ಅಬ್ಯಾಪಾದೋ, ಮೇತ್ತಾ। ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಅಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ**। ಸೋ ಮೇತ್ತಾಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಮಾವಚರೋ ಹೋತಿ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾವಸೇನ ಅಧಿಗತೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ರೂಪಾವಚರೋ, ತಂ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗಫಲಕಾಲೇ ಲೋಕುತ್ತರೋ। ವಿಹಿಂಸಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ, ನ ವಿಹಿಂಸನ್ತಿ ವಾ ಏತಾಯ ಸತ್ತೇತಿ ಅವಿಹಿಂಸಾ, ಕರುಣಾ। ತಾಯ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಅವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ**। ಸೋ ಕರುಣಾಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಮಾವಚರೋ, ಕರುಣಾಭಾವನಾವಸೇನ ಅಧಿಗತೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ರೂಪಾವಚರೋ, ತಂ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗಫಲಕಾಲೇ ಲೋಕುತ್ತರೋ।

ನನು ಚ ಅಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾವಿರಹತೋ ನೇಸಂ ವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾನಂ ಇಮೇಸಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ನ ಹೋತೀತಿ? ನೋ ನ ಹೋತಿ। ಯದಾ ಹಿ ಅಲೋಭೋ ಪಧಾನೋ ಹೋತಿ ನಿಯಮಿತಪರಿಣತಸಮುದಾಚಾರಾದಿವಸೇನ, ತದಾ ಇತರೇ ದ್ವೇ ತದನ್ವಾಯಿಕಾ ಭವನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಯದಾ ಅಲೋಭಪ್ಪಧಾನೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಗರುಕೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ಲದ್ಧಾವಸರೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕೋ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ। ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಪನ ಅದೋಸಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ವಸೇನ ಯೋ ತಸ್ಸೇವ ಅಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕಭಾವೋ ಸಮ್ಭವೇಯ್ಯ, ಸತಿ ಚ ಅಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕಭಾವೇ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅವಿಹೇಠನಜಾತಿಕತಾಯ ಅವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಭಾವೋ ಚ ಸಮ್ಭವೇಯ್ಯ। ತೇ ಇತರೇ ದ್ವೇ ತಸ್ಸೇವ ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅನುಗಾಮಿನೋ ಸರೂಪತೋ ಅದಿಸ್ಸನತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಸತಿ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅನುಮಾನೇಯ್ಯಾ ಭವನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಯದಾ ಮೇತ್ತಾಪಧಾನೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ಇತರೇ ದ್ವೇ ತದನ್ವಾಯಿಕಾ ಭವನ್ತಿ। ಯದಾ ಕರುಣಾಪಧಾನೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ಇತರೇ ದ್ವೇ ತದನ್ವಾಯಿಕಾ ಭವನ್ತಿ।

ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಕಾಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ**। ಏತ್ಥ ಹಿ ದ್ವೇ ಕಾಮಾ ವತ್ಥುಕಾಮೋ ಚ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ ಚ। ತತ್ಥ ವತ್ಥುಕಾಮಪಕ್ಖೇ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಕಾಮೇಹಿ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ, ಕಿಲೇಸಕಾಮಪಕ್ಖೇ ಪನ ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಕಾಮೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಬ್ಯಾಪಾದಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ**। ವಿಹಿಂಸಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ**। ತೇಸು ದ್ವೇ ಸತ್ತೇಸುಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸುಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ಹಿ ಪಿಯೇ ಮನಾಪೇ ಸತ್ತೇ ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ಅಪ್ಪಿಯೇ ಅಮನಾಪೇ ಸತ್ತೇ ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಓಲೋಕನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ವಿನಾಸನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸಙ್ಖಾರೋ ಹಿ ದುಕ್ಖಾಪೇತಬ್ಬೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, "ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಹಞ್ಞನ್ತು ವಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತು ವಾ ವಿನಸ್ಸನ್ತು ವಾ ಮಾ ವಾ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತನಕಾಲೇ ಪನ ಸತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "ಸಙ್ಖಾರೋ ದುಕ್ಖಾಪೇತಬ್ಬೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ, ನನು ಯೇ ದುಕ್ಖಾಪೇತಬ್ಬಾತಿ ಇಚ್ಛಿತಾ ಸತ್ತಸಞ್ಞಿತಾ, ತೇಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಸಙ್ಖಾರಾ ಏವಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತೇ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕತಾಯ ದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ವಿಸಯಾ ಇಚ್ಛಿತಾ ಸತ್ತಸಞ್ಞಿತಾ। ಯೇ ಪನ ನ ದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತಿ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾಯೋಗತೋ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ "ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ವಿಮುಚ್ಚಿಂಸೂತಿ ಏತ್ಥ **ಆಸವೇಹೀ**ತಿ ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ, **ಚಿತ್ತಾನೀ**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಬಹುವಚನಂ, **ವಿಮುಚ್ಚಿಂಸೂ**ತಿ ಕಮ್ಮಸಾಧನಂ, ತಸ್ಮಾ ಆಸವೇಹಿ ಕತ್ತುಭೂತೇಹಿ ಅನುಪಾದಾಯ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಚಿತ್ತಾನಿ ವಿಮುಚ್ಚಿತಾನೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ತೇಸಞ್ಚಿ ಚಿತ್ತಾನೀ"**ತಿಆದಿ। **ಯೇಹಿ ಆಸವೇಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ ಏವ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ। **ವಿಮುಚ್ಚಿಂಸೂ**ತಿ ಕಮ್ಮಸಾಧನಂ। **ನ ತೇ ತಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಮುಚ್ಚಿಂಸೂ**ತಿ ತೇ ಆಸವಾ ತಾನಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ನ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಮುಚ್ಚಿಂಸು ವಿಮೋಚೇಸುಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ಚಿತ್ತಾನೀ**ತಿ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಂ, **ವಿಮುಚ್ಚಿಂಸೂ**ತಿ ಕತ್ತುಸಾಧನಂ। **ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಾ**ತಿ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ ನಿರೋಧೇನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಾ ಆಸವಾ। **ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಮುಚ್ಚಿಂಸೂ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಚಿತ್ತಾನಿ ವಿಮೋಚೇಸುಂ। **ವಿಕಸಿತಚಿತ್ತಾ ಅಹೇಸು**ನ್ತಿ ಸಾತಿಸಯಞಾಣರಸ್ಮಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ಸಮ್ಫುಲ್ಲಚಿತ್ತಾ ಅಹೇಸುಂ। **ಪುರಿಮವಚನಾಪೇಕ್ಖ**ನ್ತಿ "ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಭಿಂಸನಕೇ ವನಸಣ್ಡೇ"ತಿ ವುತ್ತವಚನಾಪೇಕ್ಖಂ। ತೇನಾಹ **"ಯಂ ವುತ್ತಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಭಿಂಸನಕೇ ವನಸಣ್ಡೇತಿ, ತತ್ರಾ"**ತಿ। **ಕತ**ನ್ತಿ ಭಾವಸಾಧನವಾಚಿ ಇದಂ ಪದನ್ತಿ ಆಹ **"ಭಿಂಸನಕತಸ್ಮಿಂ ಹೋತಿ, ಭಿಂಸನಕಕಿರಿಯಾಯಾ"**ತಿ। ಭಿಂಸನಸ್ಸ ಕರಣಂ ಕಿರಿಯಾ ಭಿಂಸನಕತಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಭಿಂಸನಕತಸ್ಮಿಂ**।

ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಭಿಂಸಯತೀತಿ ಭಿಂಸನೋ, ಭಿಂಸನೋ ಏವ ಭಿಂಸನಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಭಿಂಸನಕತ್ತನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ "ಭಿಂಸನಕತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಭಿಂಸನಕತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಭಿಂಸನಕಭಾವೇತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿಆದಿ। ಯೇಭುಯ್ಯಗ್ಗಹಣಂ ಲೋಮವನ್ತವಸೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ನ ಲೋಮವಸೇನೇವಾತಿ ಆಹ **"ಬಹುತರಾನಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಪುರಿಸಯುಗವಸೇನಾತಿ ಪುರಿಸಕಾಲವಸೇನ, ಪುರಿಸಾನಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣವಸೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಕೋ ಸುಭದ್ದಸದಿಸೋ"ತಿ **ತೀಸುಪಿ ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುರಿಸಾನಂ ಆಯುಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಸಕಲಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ **"ಸತಸಹಸ್ಸಂ...ಪೇ॰... ಅಟ್ಠಾಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದ್ವೇಯೇವ ಪುರಿಸಯುಗಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪುರಿಸಾನಂ ಯುಗಪ್ಪವತ್ತಿಕಾಲೋ ಪುರಿಸಯುಗಂ। ಅಭಿಲಾಪಮತ್ತಮೇವ ಚೇತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪುರಿಸೋವ ಪುರಿಸಯುಗಂ। ಧರಮಾನೇ ಭಗವತಿ ಏಕಂ ಪುರಿಸಯುಗಂ, ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಏಕನ್ತಿ ಕತ್ವಾ "ದ್ವೇಯೇವ ಪುರಿಸಯುಗಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಪನ ಭಗವತಿ ಏಕಮೇವ ಪುರಿಸಯುಗಂ ಅಸೀತಿಯೇವ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅಟ್ಠಾಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೦. **ಸಾವಕಯುಗಾನೀ**ತಿ ಸಾವಕಾ ಏವ ಸಾವಕಯುಗಾನಿ। **ಅಸಮ್ಭಿನ್ನೇನಾ**ತಿ ಅಪಾಪುಣನ್ತೇನ। **ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಜಾಯನತ್ಥಂ ಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಸ್ಸ।

೧೦. **ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀತಿ** ಪುಬ್ಬಾಪರಕಥಾನಂ ಕಿಂ ಅನುಸನ್ಧಾನಂ, ಕೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಾಪೇಕ್ಖನ್ತಿ** ಯಾಚೀಯತೀತಿ ಯಾಚನಾ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯೇವ ಯಾಚನಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಾ, ತಂ ಅಪೇಕ್ಖತೀತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಾಪೇಕ್ಖಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ಯಾಚಿಯಮಾನಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಅಪೇಕ್ಖಂ ಭುಮ್ಮವಚನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಾಚನವಿಸಿಟ್ಠಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯೇವ ಹಿ "ತತ್ಥಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಾಮಟ್ಠಾ, ತೇನೇವ ವಕ್ಖತಿ "ತತ್ಥ ತಸ್ಸಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ"ತಿ। **ಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ** "ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಪನಂ ವುತ್ತಂ, ಯಾಚಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥ ತಸ್ಸಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾತಿ** ತಸ್ಸಂ ಯಾಚಿಯಮಾನಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಕಾಲನ್ತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅಕಾಲಂ।

ಆಸವಟ್ಠಾನೀಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಅಧಿಕರಣೇ ಅನೀಯಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ಆಸವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಏತೇಸೂ"**ತಿಆದಿ । ಕೇ ಪನ ತೇ ಆಸವಾ, ಕೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ ತದಧಿಕರಣಭೂತಾತಿ ಆಹ **"ಯೇಸು ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ"**ತಿಆದಿ। **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ** ಪರೂಪವಾದಾದಯೋ, **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ** ಆಪಾಯಿಕಾ ಅಪಾಯದುಕ್ಖವಿಸೇಸಾ। ತೇ ಆಸವನ್ತಿ ತೇನ ತೇನ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಆಸವಾ। ನೇಸನ್ತಿ** ಪರೂಪವಾದಾದಿಆಸವಾನಂ। **ತೇತಿ** ವೀತಿಕ್ಕಮಧಮ್ಮಾ। ಅಸತಿ ಆಸವಟ್ಠಾನೀಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ ಕೋ ದೋಸೋ, ಯೇನೇವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯದಿ ಹಿ ಪಞ್ಞಪೇಯ್ಯಾ"**ತಿಆದಿ, ವೀತಿಕ್ಕಮದೋಸಂ ಅದಿಸ್ವಾ ಯದಿ ಪಞ್ಞಪೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪರಮ್ಮುಖಾ ಅಕ್ಕೋಸನಂ **ಪರೂಪವಾದೋ,** ಪರೇಹಿ ವಚನೇಸು ದೋಸಾರೋಪನಂ **ಪರೂಪಾರಮ್ಭೋ,** ಸಮ್ಮುಖಾ ಗರಹನಂ **ಗರಹದೋಸೋ।**

ಕಥಞ್ಹಿ ನಾಮ ಪಲಿವೇಠೇಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಕಥಂ-ಸದ್ದಯೋಗೇ ಅನಾಗತಪ್ಪಯೋಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅನ್ವಾಯಿಕೋತಿ** ಅನುವತ್ತಕೋ। **ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧನ್ತಿ** ಭೋಗರಾಸಿಂ। "ಅಮ್ಹಾಕಮೇತೇ"ತಿ ಞಾಯನ್ತೀತಿ ಞಾತೀ, ಪಿತಾಮಹಪಿತುಪುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪರಿವಟ್ಟನಟ್ಠೇನ ಪರಿವಟ್ಟೋ, ಞಾತೀಯೇವ ಪರಿವಟ್ಟೋ **ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟೋ। ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮತಾಯ ಸನ್ತುಟ್ಠಾತಿ** ಘಾಸಚ್ಛಾದನೇ ಪರಮತಾಯ ಉತ್ತಮತಾಯ ಸನ್ತುಟ್ಠಾ, ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಿಯೇಸನೇ ಸಲ್ಲೇಖವಸೇನ ಪರಮತಾಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಭಾವೇ ಸಣ್ಠಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಘಾಸಚ್ಛಾದನಮೇವ ವಾ ಪರಮಂ ಪರಮಾ ಕೋಟಿ ಏತೇಸಂ ನ ತತೋ ಪರಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಸಾಮಿಸಜಾತಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಿ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತಿ ಚಾತಿ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮಾ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮತಾ, ತಸ್ಸಂ **ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮತಾಯ ಸನ್ತುಟ್ಠಾ। ತೇಸು ನಾಮ ಕೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಗುಣವಿಸಿಟ್ಠೇಸು ತೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು ಕೋ ನಾಮ। **ಲೋಕಾಮಿಸಭೂತನ್ತಿ** ಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಹುತ್ವಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಮಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಲೋಕಾಮಿಸಭೂತಂ। **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸಙ್ಖೇಪೇನೇವಾತಿ** "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮುಖೇನೇವ। **ಏತನ್ತಿ** ಮೇಥುನಾದೀನಂ ಅಕರಣಂ। **ಥಾಮನ್ತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪನಕಿರಿಯಾಯ ಸಾಮತ್ಥಿಯಂ। **ಬಲನ್ತಿ** ಯಾಥಾವತೋ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥಂ ಞಾಣಬಲಂ। **ಕುಪ್ಪೇಯ್ಯಾತಿ** ಕುಪ್ಪಂ ಭವೇಯ್ಯ। ಏತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟಕರಣಂ **ನ ಯಥಾಠಾನೇ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ,** ಪಞ್ಞತ್ತಟ್ಠಾನೇ ನ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಕುಸಲೋತಿ** ತಿಕಿಚ್ಛಿತುಂ ಯುತ್ತಕಾಲಸ್ಸ ಅಪರಿಜಾನನತೋ ಅಕುಸಲೋ ಅಛೇಕೋ। ಅವುದ್ಧಿ **ಅನಯೋ, ಬ್ಯಸನಂ** ದುಕ್ಖಂ। **ಪಟಿಕಚ್ಚೇವಾತಿ** ಗಣ್ಡುಪ್ಪಾದನತೋ ಪಠಮಮೇವ। **ಸಞ್ಛವಿಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಸೋಭನಚ್ಛವಿಂ ಕತ್ವಾ। **ಬಾಲವೇಜ್ಜೋತಿ** ಅಪಣ್ಡಿತವೇಜ್ಜೋ। **ಲೋಹಿತಕ್ಖಯಞ್ಚ ಮಂ ಪಾಪೇತೀತಿ** ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಅಕಾಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅಕಾಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ। **ರೋಗಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾತಿ** ಘಾಸುಂ ಕತ್ವಾ। **ಸಕೇ ಆಚರಿಯಕೇತಿ** ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಆಚರಿಯಕಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಭಾವೇ, ಆಚರಿಯಕಮ್ಮೇ ವಾ। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। **ವಿದಿತಾನುಭಾವೋತಿ** ಪಾಕಟಾನುಭಾವೋ।

ವಿಪುಲಭಾವೇನಾತಿ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಬಹುಭಾವೇನ। **ಸಾಸನೇ ಏಕಚ್ಚೇ ಆಸವಟ್ಠಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಪಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಾದಿಹೇತುಕಾ ಸಾಸನೇ ಏಕಚ್ಚೇ ಆಸವಟ್ಠಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾತಿ** ಏತೇನ ಪದಸೋಧಮ್ಮಸಿಕ್ಖಾಪದಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಲಾಭಗ್ಗಮಹತ್ತನ್ತಿ ಚೀವರಾದಿಲಭಿತಬ್ಬಪಚ್ಚಯೋ ಲಾಭೋ, ತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಂ ಮಹತ್ತಂ ಪಣೀತತಾ ಬಹುಭಾವೋ ವಾ। ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ। ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಮಾನಾತಿ** ಅನುಪಾಯೇನ ಅಭಿನಿವಿಸಮಾನಾ, ವಿಪರೀತತೋ ಜಾನಮಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರಸೇನ ರಸಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಸಭಾವೇನ ಸಭಾವಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ, ಅನುಞ್ಞಾತಪಚ್ಚತ್ಥರಣಾದೀಸು ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಸಾಮಞ್ಞತೋ

ಉಪಾದಿನ್ನಫಸ್ಸರಸೇಪಿ ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞಿತಾಯ ಅನುಪಾದಿನ್ನಫಸ್ಸರಸೇನ ಉಪಾದಿನ್ನಫಸ್ಸರಸಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ, ಸಮಾನಭಾವಂ ಉಪನೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉದ್ಧಮ್ಮಂ ಉಬ್ಬಿನಯಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ದೀಪೇನ್ತೀ**ತಿ "ತಥಾಹಂ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತಂ ಆಜಾನಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭) ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಉದ್ಧಮ್ಮಂ ಉಬ್ಬಿನಯಂ ಕತ್ವಾ ದೀಪೇನ್ತಿ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇತಿ "ನಿರಬ್ಬುದೋ ಹಿ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೨೧) ಏವಂ ವುತ್ತಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ। ಕಥಂ ಪನ ದುಸ್ಸೀಲಾನಂ ಚೋರಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ತೇ ಹಿ ಅಸ್ಸಮಣಾವ ಹುತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಕಾಳಕಧಮ್ಮಯೋಗಾ**ತಿ ದುಸ್ಸೀಲತಾಸಙ್ಖಾತಪಾಪಧಮ್ಮಯೋಗತೋ। **ಪಭಸ್ಸರೋ**ತಿ ಪಭಸ್ಸರಸೀಲೋ। **ಸಾರೋತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀ**ತಿ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಸಾರಭೂತತ್ತಾ ಸೀಲಾದಯೋ ಗುಣಾ "ಸಾರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಸಬ್ಬಪರಿತ್ತಗುಣೋತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ನಿಹೀನಗುಣೋ, ಅಪ್ಪಗುಣೋ ವಾ। **ಸೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ**ತಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಸೋತಂ ಆಪನ್ನೋ**ತಿ ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಆಪನ್ನೋ। ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಸವನತೋ ಪೇಲ್ಲನತೋ ಸೋತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ಆಹ **"ಸೋತೋತಿ ಚ ಮಗ್ಗಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಸೋತಾಪನ್ನೋತಿ ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀ ಸೋತಾಪನ್ನೋತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಉದಾಹರಣೇನ ಸಾಧೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಪುಗ್ಗಲಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಇಧ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಇಧ ಆಪನ್ನಸದ್ದೋ "ಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೮೮) ವಿಯ ವತ್ತಮಾನಕಾಲಿಕೋತಿ ಆಹ **"ಮಗ್ಗೇನ ಫಲಸ್ಸ ನಾಮಂ ದಿನ್ನ"**ನ್ತಿ। ಮಗ್ಗೇನ ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಸ್ಸ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಸ್ಸ ವಾ ಸತ್ತಙ್ಗಿಕಸ್ಸ ವಾ ಫಲಸ್ಸ ಸೋತೋತಿ ನಾಮಂ ದಿನ್ನಂ, ಅತೀತಕಾಲಿಕತ್ತೇ ಪನ ಸರಸತೋವ ನಾಮಲಾಭೋ ಸಿಯಾ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಫಲಕ್ಖಣೇ ಆಪನ್ನೋ।

ವಿರೂಪಂ ಸದುಕ್ಖಂ ಸಉಪಾಯಾಸಂ ನಿಪಾತೇತೀತಿ **ವಿನಿಪಾತೋ,** ಅಪಾಯದುಕ್ಖೇ ಖಿಪನಕೋ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಸಭಾವೋ। ತೇನಾಹ **"ನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಪಾಯೇಸು ವಿನಿಪಾತನಸಭಾವೋ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಅಪಾಯೇಸು ಖಿಪನಕೋ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದಿಕೋ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೋ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಸೋ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನತ್ತಾ, ಸೋ ಯಸ್ಮಾ ಅಪಾಯೇಸು ಅತ್ತಾನಂ ವಿನಿಪಾತನಸಭಾವೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಪಾಯೇಸು ವಿನಿಪಾತನಸಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಕಸ್ಮಾ**ತಿ ಅವಿನಿಪಾತನಧಮ್ಮತಾಯ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಅಪಾಯಂ ಗಮೇನ್ತೀತಿ **ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾ। ವಿನಿಪಾತನಸಭಾವೋ**ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಸಭಾವೋ। **ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೇನ ಮಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಭವನಿಯಾಮಕೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಮಗ್ಗೇನ। **ನಿಯತೋ**ತಿ ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತತೋ ಸತ್ತಮಭವತೋ ಉಪರಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಧಮ್ಮತಾಯ ನಿಯತೋ। **ಸಮ್ಬೋಧೀ**ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಾ ಸಮ್ಬೋಧಿ। ಸಮ್ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಹಿ ಸಮ್ಬೋಧಿ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ಸೋ ಚ ಇಧ ಪಠಮಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅವಸಿಟ್ಠೋ ಏವ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಭಾವೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಂ ಅವಸ್ಸಂ ಸಮ್ಪಾಪಕೋ"**ತಿ। ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಂ ಅವಸ್ಸಂ ಸಮ್ಪಾಪುಣಾತೀತಿ **ಸಮ್ಪಾಪಕೋ,** ಸೋತಾಪನ್ನೋ।

ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣಕಥಾ

೨೨. **ಅನುಧಮ್ಮತಾ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾನುಗತೋ ಧಮ್ಮೋ। **ಅನಪಲೋಕೇತ್ವಾ**ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಿವರಣಂ **"ಅನಾಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಮನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಗಮ್ಯಮಾನತಾಯ ನ ವುತ್ತೋ, ಏವಂ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು। ತತ್ಥ **ಜನಪದಚಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಜನಪದೇಸು ಚರಣಂ, ಚರಣಂ ವಾ ಚಾರೋ, ಸೋ ಏವ ಚಾರಿಕಾ, ಜನಪದೇಸು ಚಾರಿಕಾ ಜನಪದಚಾರಿಕಾ। ತಂ ಪಕ್ಕಮನ್ತಿ, ಜನಪದಗಮನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಕ್ಕಮನ್ತಿಯೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ನೋ ನ ಪಕ್ಕಮನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಠತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಚಾರಿಕಾಪಕ್ಕಮನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। ಚಾರಿಕಾ ಚ ನಾಮೇಸಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೫೪; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೫೪) ದುವಿಧಾ ತುರಿತಚಾರಿಕಾ ಚೇವ ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾ ಚ। ತತ್ಥ ದೂರೇಪಿ ಬೋಧನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಬೋಧನತ್ಥಾಯ ಸಹಸಾ ಗಮನಂ **ತುರಿತಚಾರಿಕಾ** ನಾಮ, ಸಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾದೀಸು ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಭಗವಾ ಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಮುಹುತ್ತೇನ ತಿಗಾವುತಮಗಮಾಸಿ, ಆಳವಕಸ್ಸತ್ಥಾಯ ತಿಂಸಯೋಜನಂ, ತಥಾ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಸ್ಸ, ಪುಕ್ಕುಸಾತಿಸ್ಸ ಪನ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಯೋಜನಂ, ಮಹಾಕಪ್ಪಿನಸ್ಸ ವೀಸಯೋಜನಸತಂ, ಧನಿಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ

ಸತ್ತಯೋಜನಸತಾನಿ ಅಗಮಾಸಿ, ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಸ್ಸ ವನವಾಸೀತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ತಿಗಾವುತಾಧಿಕಂ ವೀಸಯೋಜನಸತಂ ಅಗಮಾಸಿ, ಅಯಂ ತುರಿತಚಾರಿಕಾ। ಯಂ ಪನ ಗಾಮನಿಗಮನಗರಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದೇವಸಿಕಂ ಯೋಜನಅಡ್ಢಯೋಜನವಸೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತಚರಿಯಾದೀಹಿ ಲೋಕಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಗಮನಂ, ಅಯಂ **ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾ** ನಾಮ। ಇಮಂ ಪನ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೋ ಭಗವಾ ಮಹಾಮಣ್ಡಲಂ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲಂ ಅನ್ತಿಮಮಣ್ಡಲನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮಣ್ಡಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಚರತಿ। ತತ್ಥ "ಜನಪದಚಾರಿಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತಮೇವ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಮಹಾಮಣ್ಡಲಂ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಅನ್ತಿಮಮಣ್ಡಲ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಮಣ್ಡಲಂ, ಇತರೇಸಂ ವಾ ಮಣ್ಡಲಾನಂ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಅನ್ತಿಮಮಣ್ಡಲಂ, ಅಬ್ಭನ್ತರಿಮಮಣ್ಡಲನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಮಣ್ಡಲಾನಂ ಕಿಂ ಪಮಾಣನ್ತಿ ಆಹ **"ತತ್ಥ ಮಹಾಮಣ್ಡಲಂ ನವಯೋಜನಸತಿಕ"**ನ್ತಿಆದಿ। ನವಯೋಜನಸತಿಕಮ್ಪಿ ಠಾನಂ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ, ತತೋ ಪರಂ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ತುರಿತಚಾರಿಕಾವಸೇನ ಅಗಮನತೋ। ಯಸ್ಮಾ ನಿಕ್ಖನ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಗತಗತಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚತೂಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಸಮನ್ತತೋ ಯೋಜನಸತಂ ಏಕಕೋಲಾಹಲಂ ಹೋತಿ, ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಆಗತಾ ನಿಮನ್ತೇತುಂ ಲಭನ್ತಿ, ಇತರೇಸು ದ್ವೀಸು ಮಣ್ಡಲೇಸು ಸಕ್ಕಾರೋ ಮಹಾಮಣ್ಡಲಂ ಓಸರತಿ, ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ತೇಸು ತೇಸು ಗಾಮನಿಗಮೇಸು ಏಕಾಹಂ ದ್ವೀಹಂ ವಸನ್ತಾ ಮಹಾಜನಂ ಆಮಿಸಪಟಿಗ್ಗಹೇನ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಧಮ್ಮದಾನೇನ ಚ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಿತಂ ಕುಸಲಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಗಾಮನಿಗಮಾದೀಸು ಮಹಾಜನಂ ಆಮಿಸಪಟಿಗ್ಗಹೇನ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ತರುಣಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ತರುಣಾ ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ ಸಙ್ಖಾರಪರಿಚ್ಛೇದನೇ ಞಾಣಂ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣೇ ಞಾಣಂ ಸಮ್ಮಸನೇ ಞಾಣಂ ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗೇ ಞಾಣನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಞಾಣಾನಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಮಥಸ್ಸ ತರುಣಭಾವೋ ಪನ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಸಚೇ ಪನ ಅನ್ತೋವಸ್ಸೇ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ತರುಣಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲೇ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಾದಿಕಾರಣೇನ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲೇ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿತುಕಾಮಾ ಚಾತುಮಾಸಂ ವಸಿತ್ವಾವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ।

ಪವಾರಣಾಸಙ್ಗಹಂ ದತ್ವಾತಿ ಅನುಮತಿದಾನವಸೇನ ದತ್ವಾ। **ಮಾಗಸಿರಸ್ಸ ಪಠಮದಿವಸೇ**ತಿ ಮಾಗಸಿರಮಾಸಸ್ಸ ಪಠಮದಿವಸೇ। ಇದಞ್ಚೇತರಹಿ ಪವತ್ತವೋಹಾರವಸೇನ ಕತ್ತಿಕಮಾಸಸ್ಸ ಅಪರಪಕ್ಖಪಾಟಿಪದದಿವಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ। ತೇಹಿ ವಿನೇತಬ್ಬತ್ತಾ "ತೇಸಂ ವಿನೇಯ್ಯಸತ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿನೇಯ್ಯಸತ್ತಾ**ತಿ ಚ ಚಾರಿಕಾಯ ವಿನೇತಬ್ಬಸತ್ತಾ। **ಮಾಗಸಿರಮಾಸಮ್ಪಿ ತತ್ಥೇವ ವಸಿತ್ವಾ ಫುಸ್ಸಮಾಸಸ್ಸ ಪಠಮದಿವಸೇ**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಚತುಮಾಸವುತ್ಥಾನಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಿನೇಯ್ಯಸತ್ತಾ ಅಪರಿಪಕ್ಕಿನ್ದ್ರಿಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕಂ ಆಗಮಯಮಾನಾ ಅಪರಮ್ಪಿ ಏಕಮಾಸಂ ವಾ ದ್ವಿತಿಚತುಮಾಸಂ ವಾ ತತ್ಥೇವವಸಿತ್ವಾ ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವಾರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಲೋಕಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾ ಸತ್ತಹಿ ವಾ ಛಹಿ ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ವಾ ಚತೂಹಿ ವಾ ಮಾಸೇಹಿ ಚಾರಿಕಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇನ್ತಿ। **ವೇನೇಯ್ಯವಸೇನೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ನ ಚೀವರಾದಿಹೇತು ಚರನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಇಮೇಸು ತೀಸು ಮಣ್ಡಲೇಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಾ ನ ಚೀವರಾದಿಹೇತು ಚರನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಯೇ ದುಗ್ಗತಬಾಲಜಿಣ್ಣಬ್ಯಾಧಿಕಾ, ತೇ "ಕದಾ ತಥಾಗತಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಯಿ ಪನ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೇ ಮಹಾಜನೋ ತಥಾಗತದಸ್ಸನಂ ಲಭಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಪಸಾದೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಕಟಚ್ಛುಭಿಕ್ಖಂ ದಸ್ಸನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ಪಹಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಂ ನೇಸಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ ಜಙ್ಘವಿಹಾರವಸೇನ ಸರೀರಫಾಸುಕತ್ಥಾಯ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಾಭಿಕಙ್ಖನತ್ಥಾಯ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಾಯ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪರಿಪಾಕಗತಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ ಬೋಧನತ್ಥಾಯಾತಿ। ಅಪರೇಹಿಪಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಧಮ್ಮಂ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಮಹತಾ ಧಮ್ಮವಸ್ಸೇನ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ಸನ್ತಪ್ಪೇಸ್ಸಾಮಾತಿ ವಾ। ಅಪರೇಹಿಪಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರಮಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ, ಮುಸಾವಾದಾ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ವಿರಮಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ। ಅಪರೇಹಿಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ದುತಿಯಂ…ಪೇ॰… ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ। ಅಪರೇಹಿಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ

ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಅಧಿಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ…ಪೇ॰… ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾತಿ।

ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನನ್ತಾ ವಿಯ ಚರನ್ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಮಾಲಾಕಾರೋ ಬಹುಂ ಪುಪ್ಫಗಚ್ಛಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ಚಿರಮ್ಪಿ ಠತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನಿತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಸುಞ್ಞಂ ಗಚ್ಛಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಪಞ್ಚಂ ಅಕತ್ವಾ ತಂ ಪಹಾಯ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನನ್ತೋ ವಿಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಬುದ್ಧಾಪಿ ಯತ್ಥ ಗಾಮನಿಗಮಾದೀಸು ವಿನೇಯ್ಯಸತ್ತಾ ಬಹೂ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಚಿರಮ್ಪಿ ವಸನ್ತಾ ತೇ ವಿನೇತ್ವಾ ವಿನೇಯ್ಯಸುಞ್ಞಗಾಮಾದೀಸು ಪಪಞ್ಚಂ ಅಕತ್ವಾ ತಂ ಪಹಾಯ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಬಹುವಿನೇಯ್ಯಕೇಸು ಗಾಮಾದೀಸು ವಸನ್ತಾ ವಿಚರನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತೋಯೇವ ಚ ಅತಿಖುದ್ದಕೇಪಿ ಅನ್ತಿಮಮಣ್ಡಲೇ ಉಪನಿಸ್ಸಯವನ್ತಾನಂ ಬಹುಭಾವತೋ ತಾವ ಬಹುಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಸತ್ತಮಾಸಪರಿಯನ್ತಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ।

ಸನ್ತಸಭಾವತ್ತಾ ಕಿಲೇಸಸಮಣಹೇತುತಾಯ ವಾ ಸನ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಸುಖಕಾರಣತಾಯ ಚ ಸುಖನ್ತಿ ಆಹ **“ಸನ್ತಂ ಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ**”ತಿ। **ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇ**ತಿ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಭೂತಾಯ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ। ಇದಞ್ಚ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಮನುಸ್ಸಾ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಬೋಧನೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತಸಮವಲೋಕನ**ನ್ತಿ ಪಠಮಂ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಫರಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಜಾಲಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠಾನಂ ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತಾನಂ ಸಮೋಲೋಕನಂ। ಬುದ್ಧಾ ಕಿರ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ “ಯೇ ಸತ್ತಾ ಭಬ್ಬಾ ಪರಿಪಾಕಞಾಣಾ ಅಜ್ಜಯೇವ ಮಯಾ ವಿನೇತಬ್ಬಾ, ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೂ”ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಸಮನ್ನಾಹರನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಸಹ ಸಮನ್ನಾಹಾರಾ ಏಕೋ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ಬಹೂ ವಾ ತದಾ ವಿನಯೂಪಗಾ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೋ। ಏವಂ ಆಪಾಥಮಾಗತಾನಂ ಪನ ನೇಸಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಬ್ಬಚರಿಯಂ ಪುಬ್ಬಹೇತುಂ ಸಮ್ಪತಿವತ್ತಮಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ। ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಞ್ಹಿ ಸಮನ್ನಾಹಾರೇ ಕತೇ ಪಠಮಂ ನೇಸಂ ವೇನೇಯ್ಯಭಾವೇನೇವ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ। ಅಥ “ಕಿಂ ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಸರಣಗಮನಾದಿವಸೇನ ಕಞ್ಚಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ವೀಮಂಸಮಾನಾ ಪುಬ್ಬುಪನಿಸ್ಸಯಾನಿ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ।

ಓತಿಣ್ಣೇತಿ ಆರೋಚಿತೇ, ಪರಿಸಮಜ್ಝಂ ವಾ ಓತಿಣ್ಣೇ। **ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತು**ನ್ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಂವಚ್ಛರೇ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ। ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಕಿರ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಸಂವಚ್ಛರೇ ದ್ವೇ ವಾರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ ಉಪಕಟ್ಠವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಕಾಲೇ ಚ ಪವಾರಣಾಕಾಲೇ ಚ। ಉಪಕಟ್ಠಾಯ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ ದಸಪಿ ವೀಸಮ್ಪಿ ತಿಂಸಮ್ಪಿ ಚತ್ತಾಲೀಸಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ವಗ್ಗವಗ್ಗಾ ಹುತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತ್ಥಾಯ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಭಗವಾ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮೋದಿತ್ವಾ “ಕಸ್ಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉಪಕಟ್ಠಾಯ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ ವಿಚರಥಾ”ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಅಥ ತೇ “ಭಗವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತ್ಥಂ ಆಗತಮ್ಹ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನೋ ದೇಥಾ”ತಿ ಯಾಚನ್ತಿ। ಸತ್ಥಾ ತೇಸಂ ಚರಿಯವಸೇನ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದೇತಿ, ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ “ಉದ್ದೇಸೋ ಪರಿಪುಚ್ಛಾ ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾ ಇದಂ ತುಯ್ಹಂ ಸಪ್ಪಾಯ”ನ್ತಿ ಆಚಿಕ್ಖತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾಯ ಪನ ಭಾಜನಭೂತಂ ಕಾತುಂ ಸಮ್ಮೋಹವಿಗಮಾಯ ಪಠಮಂ ಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾಧಮ್ಮಸ್ಸವನಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾಸು ನಿಯೋಜೇತಿ। ವಿತಕ್ಕಚರಿತಸ್ಸ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದೇತಿ। ಸದ್ಧಾಚರಿತಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಪುರಿಮಾ ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ ಸಪ್ಪಾಯಾ, ತಾಸಂ ಪನ ಅನುಯುಞ್ಜನೇ ಅಯಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತನ್ತೇನ ಬುದ್ಧಸುಬೋಧಿತಂ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಪಕಾಸೇತಿ। ಞಾಣಚರಿತಸ್ಸ ಪನ ಮರಣಸ್ಸತಿ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ ಆಹಾರೇಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾ ವಿಸೇಸತೋ ಸಪ್ಪಾಯಾ, ತೇಸಂ ಉಪಕಾರಧಮ್ಮದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇ ಗಮ್ಭೀರೇ ಸುತ್ತನ್ತೇ ಕಥೇತಿ। ತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಚೇ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಹೋತಿ, ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಏವ ವಸನ್ತಿ। ನೋ ಚೇ ಹೋತಿ, ಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇನಾಸನಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇಪಿ ತತ್ಥ ವಸನ್ತಾ ತೇಮಾಸಿಕಂ ಪಟಿಪದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಘಟೇನ್ತಾ ವಾಯಮನ್ತಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋಪಿ ಅನಾಗಾಮಿನೋಪಿ ಅರಹನ್ತೋಪಿ। ತತೋ ವುತ್ಥವಸ್ಸಾ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ “ಭಗವಾ ಅಹಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ಪತ್ತೋ…ಪೇ॰… ಅಹಂ ಅಗ್ಗಫಲಂ ಅರಹತ್ತ”ನ್ತಿ ಪಟಿಲದ್ಧಗುಣಂ ಆರೋಚೇನ್ತಿ, ಉಪರಿ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಯಾಚನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಪುರೇ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ ಚ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ…ಪೇ॰… ಉಪರಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣತ್ಥಞ್ಚಾ**”ತಿ।

ಆಯಾಮಾತಿ ಏತ್ಥ ಆ-ಸದ್ದೋ "ಆಗಚ್ಛಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಆಯಾಮಾತಿ ಆಗಚ್ಛ ಯಾಮಾ"**ತಿ, ಏಹಿ ಗಚ್ಛಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆನನ್ದಾತಿ** ಭಗವಾ ಸನ್ತಿಕಾವಚರತ್ತಾ ಥೇರಂ ಆಲಪತಿ, ನ ಪನ ತದಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ವಸನ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಭಾವತೋ। ಪಞ್ಚಸತಪರಿಮಾಣೋ ಹಿ ತದಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ। ಥೇರೋ ಪನ "ಗಣ್ಹಥಾವುಸೋ ಪತ್ತಚೀವರಾನಿ, ಭಗವಾ ಅಸುಕಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ"ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆರೋಚೇತಿ। "ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಆಮನ್ತೇಸೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **"ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸೀ"**ತಿ ಇಧ **ಭಗವತೋತಿ** ಸಾಮಿವಚನಂ ಆಮನ್ತನವಚನಮೇವ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಅನ್ತರಂ ಅಪೇಕ್ಖತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಪಟಿಅಸ್ಸೋಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಭಗವತೋತಿ** ಪನ ಇದಂ ಪತಿಸ್ಸವಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ಯಥಾ "ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸ್ಸುಣೋತೀ"ತಿ। **ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಪಟಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಭಿಮುಖವಚನೋತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಮುಖೋ ಹುತ್ವಾ ಸುಣೀ"**ತಿ। ಭಗವತೋ ಮುಖಾಭಿಮುಖೋ ಹುತ್ವಾ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ ಸುಣಿ, ನ ಉದಾಸಿನೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತಸ್ಸ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಸ್ಸ ಆಗನ್ತುಕವಸೇನ ಕತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ನಗರದ್ವಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿ। **ಸುವಣ್ಣರಸಪಿಞ್ಜರಾಹಿ ರಸ್ಮೀಹೀತಿ** ಏತ್ಥ **ರಸ**-ಸದ್ದೋ ಉದಕಪರಿಯಾಯೋ, **ಪಿಞ್ಜರ**-ಸದ್ದೋ ಹೇಮವಣ್ಣಪರಿಯಾಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಸುವಣ್ಣಜಲಧಾರಾ ವಿಯ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾಹಿ ರಸ್ಮೀಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮುಜ್ಜೋತಯಮಾನೋತಿ** ಓಭಾಸಯಮಾನೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ವೇರಞ್ಜಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ। **ಭಗವನ್ತಂ ಉಪನಿಸೀದಿತುಕಾಮೋತಿ** ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸೀದಿತುಕಾಮೋ, ಭಗವತೋ ಸಮೀಪೇ ನಿಸೀದಿತುಕಾಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಯಾ ನಿಮನ್ತಿತಾ ವಸ್ಸಂವುತ್ಥಾ ಅಮ್ಹಾತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ದಾತಬ್ಬೋ ಅಸ್ಸಾತಿ** ದಾತಬ್ಬೋ ಭವೇಯ್ಯ। **ನೋ ಅಸನ್ತೋತಿ** ನೇವ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋ, ಕಿನ್ತು ವಿಜ್ಜಮಾನೋಯೇವಾತಿ ದೀಪೇತಿ। ವಿನಾ ವಾ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಇಮಿನಾ ಸಾಮಞ್ಞವಚನತೋ ಏತ್ಥ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನೋ ನತ್ಥೀತಿ** ನೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ನತ್ಥಿ। **ನೋತಿ** ವಾ ಏತಸ್ಸ ವಿವರಣಂ **ನತ್ಥೀತಿ**। ಕೇಸಂ ಅದಾತುಕಾಮತಾ ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಹೂತವಿತ್ತೂಪಕರಣಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ವಿತ್ತೀತಿ** ತುಟ್ಠಿ, ವಿತ್ತಿಯಾ ಉಪಕರಣಂ ವಿತ್ತೂಪಕರಣಂ, ತುಟ್ಠಿಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಹೂತಂ ಧನಧಞ್ಞಜಾತರೂಪರಜತನಾನಾವಿಧಾಲಙ್ಕಾರಸುವಣ್ಣಭಾಜನಾದಿಭೇದಂ ವಿತ್ತೂಪಕರಣಮೇತೇಸನ್ತಿ ಪಹೂತವಿತ್ತೂಪಕರಣಾ, ತೇಸಂ ಪಹೂತವಿತ್ತೂಪಕರಣಾನಂ ಮಚ್ಛರೀನಂ ಯಥಾ ಅದಾತುಕಾಮತಾ, ಏವಂ ನೋ ಅದಾತುಕಾಮತಾಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಂ ಕುತೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಾತಿ** ಏತ್ಥ **ತನ್ತಿ** ತಂ ಕಾರಣಂ, ತಂ ಕಿಚ್ಚಂ ವಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಘರಾವಾಸೇ। ದುತಿಯೇ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ತನ್ತಿ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಾಮಸನಂ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ತೇಮಾಸಬ್ಭನ್ತರೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯನ್ತಿ** ಯೇನ ಕಾರಣೇನ, ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ ವಾ। ದುತಿಯೇ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ಯನ್ತಿ** ಯಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಲಂ ಘರಾವಾಸಪಲಿಬೋಧಚಿನ್ತಾಯಾತಿ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನೇತಂ ಘರಾವಾಸಪಲಿಬೋಧೇನ ಕತಂ, ಅಥ ಖೋ ಮಾರಾವಟ್ಟನೇನಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ। **ತಙ್ಖಣಾನುರೂಪಾಯಾತಿ** ಯಾದಿಸೀ ತದಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪವತ್ತಿ, ತದನುರೂಪಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ತದಾ ತಾದಿಸಸ್ಸ ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಕೇವಲಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಏವ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ, ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಭಾವೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇತಿ** ತೇಭೂಮಕೇ ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಯಥಾಸಮಾದಪಿತೇ। ನನ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ। **ಸಮುತ್ತೇಜೇತ್ವಾತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪರೂಪರಿ ನಿವೇಸೇತ್ವಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಂ ಆಪಾದೇತ್ವಾ। ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ತಸ್ಸ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। ಏವಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಸಉಸ್ಸಾಹತೋ ಏವರೂಪಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾ ಚ ನಿಯಮತೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥಸಮ್ಪಾದನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಉಸ್ಸಾಹತಾಯ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣೇಹಿ **ಸಮ್ಪಹಂಸೇತ್ವಾ** ಸಮ್ಮದೇವ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಭಾವಂ ಆಪಾದೇತ್ವಾ।

ಯದಿ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮರತನವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸೋ ವಿಸೇಸಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛಿ? ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ತಥಾ ಧಮ್ಮರತನವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸೀತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಯದಿಪಿ ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ನತ್ಥಿ, ಆಯತಿಂ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮತ್ಥಾಯ ವಾಸನಾಭಾಗಿಯಾ ಚ ಸಬ್ಬಾ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಧಮ್ಮಕಥಾ ಅಹೋಸೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ನಿರತ್ಥಕಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಅತ್ಥಿ। **ತೇಮಾಸಿಕೋಪಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋತಿ** ತೇಮಾಸಂ ದಾತಬ್ಬೋಪಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ। **ಯಂ ದಿವಸನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ।

೧೩. **ಬುದ್ಧಪರಿಣಾಯಕನ್ತಿ** ಬುದ್ಧೋ ಪರಿಣಾಯಕೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಬುದ್ಧಪರಿಣಾಯಕೋ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ। ತಂ ಬುದ್ಧಪರಿಣಾಯಕಂ, ಬುದ್ಧಜೇಟ್ಠಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಾವದತ್ಥಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಯಾವ ಅತ್ಥೋ, ತಾವ ಭೋಜನೇನ ತದಾ ಕತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದಾತುಂ ಉಪನೀತಭಿಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ನಾಮ ಹತ್ಥಸಞ್ಞಾಯ ಮುಖವಿಕಾರೇನ ವಚೀಭೇದೇನ ವಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಹತ್ಥಸಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣಿನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಓನೀತೋ ಪತ್ತತೋ ಪಾಣಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣೀತಿ ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣವಿಸಯೋಯಂ ಸದ್ದೋ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸೋತಿ ಆಹ **"ಪತ್ತತೋ ಓನೀತಪಾಣಿ"**ನ್ತಿಆದಿ। "ಓನಿತ್ತಪತ್ತಪಾಣಿ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಓನಿತ್ತಂ ನಾನಾಭೂತಂ ವಿನಾಭೂತಂ ಆಮಿಸಾಪನಯನೇನ ವಾ ಸುಚಿಕತಂ ಪತ್ತಂ ಪಾಣಿತೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಓನಿತ್ತಪತ್ತಪಾಣಿ , ತಂ ಓನಿತ್ತಪತ್ತಪಾಣಿಂ, ಹತ್ಥೇ ಚ ಪತ್ತಞ್ಚ ಧೋವಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತೇ ಪತ್ತಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪತ್ತುಣ್ಣಪಟ್ಟಪಟೇ ಚಾತಿ** ಪತ್ತುಣ್ಣಪಟೇ ಚ ಪಟ್ಟಪಟೇ ಚ। ತತ್ಥ ಪತ್ತುಣ್ಣಪದೇಸೇ ಭವಾ ಪತ್ತುಣ್ಣಾ, ಕೋಸಿಯವಿಸೇಸಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಪಟ್ಟಾನಿ ಪನ ಚೀನಪಟಾನಿ। **ಆಯೋಗಾದೀಸು ಆಯೋಗೋತಿ** ಪಟಿಆಯೋಗೋ, **ಅಂಸಬದ್ಧಕಂ** ಪತ್ತತ್ಥವಿಕಾದೀಸು। **ಭೇಸಜ್ಜತೇಲಾನನ್ತಿ** ಭೇಸಜ್ಜಸಮ್ಪಾಕೇನ ಸಾಧಿತತೇಲಾನಂ। **ತುಮ್ಬಾನೀತಿ** ಚಮ್ಮಮಯತೇಲಭಾಜನಾನಿ। ಏಕಮೇಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಹಸ್ಸಗ್ಘನಕಂ ತೇಲಮದಾಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಮಹಾಯಾಗಂ ಯಜಿತ್ವಾತಿ ಮಹಾದಾನಂ ದತ್ವಾ। **ಸಪುತ್ತದಾರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನನ್ತಿ** ಪುತ್ತದಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಂ। **ತೇಮಾಸನ್ತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। "ತೇಮಾಸಂ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮಂ ಅಜ್ಜೇವ ಸುಣಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ತಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಪರಿಪುಣ್ಣಸಙ್ಕಪ್ಪಂ ಕುರುಮಾನೋ"**ತಿ। **ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ** ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ।

ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನಭಿರತಿಪರಿತಸ್ಸಿತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ಯಥಾಜ್ಝಾಸಯಂ ಯಥಾರುಚಿತಂ ವಾಸಂ ವಸಿತ್ವಾ"**ತಿ। ಅಭಿರನ್ತಂ ಅಭಿರತೀತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ಅಭಿರನ್ತಸದ್ದೋ ಚಾಯಂ ಅಭಿರುಚಿಪರಿಯಾಯೋ, ನ ಅಸ್ಸಾದಪರಿಯಾಯೋ। ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದವತ್ಥುವಿಗಮನೇನ ಸಿಯಾ ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿ, ತಯಿದಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಪಗೇವ ಬುದ್ಧಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಕತ್ಥಚಿ ವಸಿತ್ವಾ ತದಭಾವತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಮನಂ ನಾಮ ಬುದ್ಧಾನಂ ನತ್ಥಿ, ವಿನೇಯ್ಯವಿನಯನತ್ಥಂ ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ವಸಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಿದ್ಧೇ ವಿನೇಯ್ಯವಿನಯತ್ಥಮೇವ ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಯಥಾರುಚಿ। **ಸೋರೇಯ್ಯಾದೀನಿ ಅನುಪಗಮ್ಮಾತಿ** ಮಹಾಮಣ್ಡಲಚಾರಿಕಾಯ ವೀಥಿಭೂತಾನಿ ಸೋರೇಯ್ಯನಗರಾದೀನಿ ಅನುಪಗನ್ತ್ವಾ। **ಪಯಾಗಪತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಗಾಮಸ್ಸಪಿ ಅಧಿವಚನಂ ತಿತ್ಥಸ್ಸಪಿ। **ಗಙ್ಗಂ ನದಿನ್ತಿ** ಗಙ್ಗಂ ನಾಮ ನದಿಂ। **ತದವಸರೀತಿ** ಏತ್ಥ ತನ್ತಿ ಕರಣತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ತೇನ ಅವಸರಿ ತದವಸರೀ"**ತಿ।

ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಾತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಸಾದಂ ಜನೇತೀತಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾ, ತಸ್ಸಾ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ। **ತತ್ರಿದಂ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕತ್ತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ತತ್ರಾತಿ** ಪುರಿಮವಚನಾಪೇಕ್ಖಂ, **ಇದನ್ತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಕಾರಣವಚನಾಪೇಕ್ಖಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಯಂ ವುತ್ತಂ "ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಾಯಾ"ತಿ, ತತ್ರ ಯಾ ಸಾ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾತಿ ಸಂವಣ್ಣನಾ ವುತ್ತಾ , ತಸ್ಸಾ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕತ್ತಸ್ಮಿಂ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಭಾವೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಸಾದಜನಕತ್ತೇ ಇದಂ ಹೋತಿ। ಕಿಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರತೋ"**ತಿಆದಿ।

ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರತೋತಿ "ಉಪಾಲಿ ದಾಸಕೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಪರಿ॰ ೩) ವುತ್ತಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರತೋ। **ನಿದಾನವತ್ಥುಪ್ಪಭೇದದೀಪನತೋತಿ** ನಿದಾನಪ್ಪಭೇದದೀಪನತೋ ವತ್ಥುಪ್ಪಭೇದದೀಪನತೋ ಚ। ತತ್ಥ ಬಾಹಿರನಿದಾನಅಬ್ಭನ್ತರನಿದಾನಸಿಕ್ಖಾಪದನಿದಾನದಸ್ಸನವಸೇನ **ನಿದಾನ**ಪ್ಪಭೇದದೀಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಥೇರವಾದಪ್ಪಕಾಸನಂ ಪನ **ವತ್ಥು**ಪ್ಪಭೇದದೀಪನಂ। **ಪರಸಮಯವಿವಜ್ಜನತೋತಿ** "ಸಕಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಮೇತ್ತಿಯಂ ಭಿಕ್ಖುನಿಂ ನಾಸೇಥಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೩೮೪) ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾನಂ ಪರೇಸಂ ಲದ್ಧಿನಿರಾಕರಣತೋ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯಪತಿಟ್ಠಾಪನೇನ ಸಕಸಮಯವಿಸುದ್ಧಿತೋ।

ಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಸೋಧನತೋತಿ ಪಾಠಸೋಧನೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಸೋಧನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಸದ್ದಸತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ವಾ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪದನಿಪ್ಫತ್ತಿದಸ್ಸನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಸೋಧನಂ। **ವಿಭಙ್ಗನಯಭೇದದಸ್ಸನತೋತಿ** "ತಿಸ್ಸೋ ಇತ್ಥಿಯೋ"ತಿಆದಿಪದಭಾಜನಸ್ಸ ಅನುರೂಪವಸೇನ ನಯಭೇದದಸ್ಸನತೋ। **ಸಮ್ಪಸ್ಸತನ್ತಿ** ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ, ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಪಾಸಾದಿಕನ್ತಿ ಅಪ್ಪಸಾದಾವಹಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ। ಸಮ್ಪಸ್ಸತಂ ವಿಞ್ಞೂನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾತ್ವೇವ ಪವತ್ತಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಸ ಕೇನ ದೇಸಿತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನಾತಿ ಆಹ "**ವಿನಯಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ।

ಇತಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ

ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।